รายงานฉบับสมบูรณ์

การศึกษาแนวทาง วิเคราะห์ต้นทุนการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้าน และติดตามการเปลี่ยนแปลงทางชีวิตของคนไร้บ้านในช่วงเริ่มต้น

รหัสโครงการ 59-00124-04

1 กันยายน 2559 – 28 กุมภาพันธ์ 2561

ภายใต้การสนับสนุนทุน

แผนงานสนับสนุนองค์ความรู้เพื่อการสร้างเสริมสุขภาวะ

และคุณภาพชีวิตคนไร้บ้าน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี ชัยวัฒน์ และคณะ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สสส

สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ

คณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี ชัยวัฒน์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นักวิจัย

อาจารย์ ดร.พีระ ตั้งธรรมรักษ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ รัฐวิชญ์ ไพรวัน คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

นิชาภัทร ไม้งาม คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.โสตถิธร มัลลิกะมาส คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1-1
1.2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา	1-3
1.3 นิยามศัพท์	1-3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	1-3
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย	1-3
บทที่ 2 วิถีชีวิตและจุดเปลี่ยนกลับของคนไร้บ้านหน้าใหม่	2-1
2.1 วิถีชีวิตของคนไร้บ้านหน้าใหม่	2-1
2.2 จุดเปลี่ยนกลับและปัจจัยสนับสนุนให้คนไร้บ้านหน้าใหม่ กลับไปมีชีวิตเช่นคนทั่วไป	2-18
2.3 สรุปวิถีชีวิตของคนไร้บ้านหน้าใหม่บางส่วนในเขตกรุงเทพมหานคร	2-26
บทที่ 3 การตัดสินใจไร้บ้านของคนไร้บ้านหน้าใหม่	3-1
3.1 การตัดสินใจไร้บ้าน	3-1
3.2 สาเหตุของการไร้บ้าน (Cause of Homelessness) ของประเทศต่าง ๆ	3-4
3.3 การเปรียบเทียบต้นทุนการใช้ชีวิตประจำวันของคนไร้บ้านหน้าใหม่	3-22
บทที่ 4 ต้นทุนและผลได้ของการไร้บ้าน	4-1
4.1 ต้นทุนส่วนบุคคลของคนไร้บ้าน	4-1
4.2 ต้นทุนทางสังคมของคนไร้บ้าน	4-6
4.3 ต้นทุนอื่น ๆ ของการไร้บ้าน	4-13
บทที่ 5 นโยบายการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้าน กรณีศึกษาในต่างประเทศ	5-1
5.1 นโยบายการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้าน กรณีศึกษาประเทศอังกฤษ	5-2
5.2 นโยบายแก้ไขปัญหาคนไร้บ้าน กรณีศึกษาประเทศออสเตรเลีย	5-5

สารบัญ

	หน้า
5.3 นโยบายแก้ไขปัญหาคนไร้บ้าน กรณีศึกษาประเทศญี่ปุ่น	5-7
บทที่ 6 แนวทางการยกระดับคนไร้บ้านหน้าใหม่ในสังคมไทย	6-1
6.1 ข้อเท็จจริงสำคัญที่ค้นพบจากการศึกษาคนไร้บ้านหน้าใหม่	6-2
6.2 ข้อสังเกตบางประการจากการศึกษาคนไร้บ้านหน้าใหม่	6-6
6.3 กระบวนการเปลี่ยนผ่านจากคนไร้บ้านหน้าใหม่สู่คนไร้บ้านถาวร	6-9
6.4 นโยบายในการยกระดับคนไร้บ้านหน้าใหม่ในสังคมไทย	6-10
ภาคผนวก ก ข้อมูลเบื้องต้นสถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับคนไร้บ้านหน้าใหม่ (New Homeless)	ก-1
ภาคผนวก ข ข้อมูลภาคสนาม (Field Note)	ข-1

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2-1 ข้อมูลคนไร้บ้านหน้าใหม่จำแนกตามสถานที่เก็บข้อมูล (คน) 2-2

ตารางที่ 2-2 ข้อมูลอายุปัจจุบันและอายุเมื่อตอนออกมาไร้บ้านของ
คนไร้บ้านหน้าใหม่ (ปี) 2-2

ตารางที่ 2-3 สาเหตุของการไร้บ้านจำแนกตามกลุ่มที่พักอาศัย (คน) 2-4

ตารางที่ 2-4 จำนวนปีที่ไร้บ้านของคนไร้บ้านหน้าใหม่กับ
การเลือกสถานที่พักอาศัย (คน) 2-5

ตารางที่ 2-5 ข้อมูลเพศกับการเลือกสถานที่พักอาศัยของคนไร้บ้านหน้าใหม่ (คน) 2-6

ตารางที่ 2-6 ความถี่ของการเข้าพักตามสถานที่ต่าง ๆ ของคนไร้บ้านหน้าใหม่ (คน) 2-6

ตารางที่ 2-7 อาชีพของคนไร้บ้านหน้าใหม่จำแนกตามสถานที่พักอาศัย (คน) 2-7

ตารางที่ 2-8 สุขภาพของคนไร้บ้านหน้าใหม่ 2-15

ตารางที่ 2-9 สาเหตุการเสียชีวิตของคนไร้บ้าน 2-15

ตารางที่ 2-10 ความสุข ความต้องการ และความคาดหวังของคนไร้บ้านหน้าใหม่
จำแนกตามสถานที่พักอาศัย (คน) 2-17

ตารางที่ 2-11 รายได้เฉลี่ยต่อวันของคนไร้บ้านหน้าใหม่เมื่อเทียบกับ
ระยะเวลาที่ไร้บ้าน (บาท) 2-21

ตารางที่ 2-12 ความเพียงพอของรายได้ของคนไร้บ้านหน้าใหม่เมื่อเทียบกับ
ระยะเวลาที่ไร้บ้าน (คน) 2-22

ตารางที่ 2-13 ความต้องการงานทำของคนไร้บ้าน เปรียบเทียบกับจำนวนปีที่ไร้บ้าน 2-23

ตารางที่ 2-14 ความคาดหวังในการไร้บ้านของคนไร้บ้านหน้าใหม่เมื่อเทียบกับ
ระยะเวลาที่ไร้บ้าน (คน) 2-23

ตารางที่ 2-15 ความสุขของคนไร้บ้านหน้าใหม่เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนปี
ที่ไร้บ้าน (คน) 2-25

ตารางที่ 3-1 การเปรียบเทียบสาเหตุการไร้บ้านใน 4 ประเทศ 3-15

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4-1 รายได้รวมที่แท้จริงตลอดช่วงชีวิตของคนทั่วไปและคนไร้บ้าน 4-4

ตารางที่ 4-2 รายได้รวมที่เกิดขึ้นตั้งแต่อายุที่ 47 ของคนทั่วไปและคนไร้บ้าน 4-4

ตารางที่ 4-3 รายได้ต่อเดือนของคนทั่วไปและคนไร้บ้านในช่วงอายุ 47- 60 ปี (บาทต่อปี) 4-5

ตารางที่ 4-4 จำนวนคนไร้บ้านแต่ละประเภทและค่ารักพยาบาล 4-9

ตารางที่ 4-5 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการบ้านอิ่มใจ 4-11

ตารางที่ 4-6 รายละเอียดของต้นทุนของศูนย์พักคนไร้บ้าน “สุวิทย์ วัดหนู” บางกอกน้อย 4-12

ตารางที่ 4-7 การเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับต้นทุนทางนโยบาย 4-13

ตารางที่ 4-8 จำนวนชั่วโมงเฉลี่ยของการนอนหลับเปรียบเทียบก่อนและหลังเป็นคนไร้บ้าน 4-14

ตารางที่ 4-9 จำนวนชั่วโมงเฉลี่ยของการนอนหลับเปรียบเทียบก่อนและหลังเป็นคนไร้บ้านจำแนกตามเพศ 4-15

ตารางที่ 4-10 จำนวนชั่วโมงเฉลี่ยของการนอนหลับเปรียบเทียบก่อนและหลังเป็นคนไร้บ้านจำแนกตามกลุ่มที่พักอาศัย 4-15

ตารางที่ 4-11 สัดส่วนของอาการนอนไม่หลับเปรียบเทียบก่อนและหลังเป็นคนไร้บ้าน 4-16

ตารางที่ 4-12 อัตราการถูกประทุษร้ายจากผู้อื่นของประชาชนทั่วไปเปรียบเทียบคนไร้บ้าน 4-16

ตารางที่ 4-13 รายละเอียดข้อมูลการถูกประทุษร้ายของคนไร้บ้านจำแนกตามเพศ 4-17

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 2-1 การเดินทางในหนึ่งวันของคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่บ้านอิ่มใจ 2-8

ภาพที่ 2-2 การเดินทางในหนึ่งวันของคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่ที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู 2-9

ภาพที่ 2-3 สถานที่นอน ● และสถานที่ใช้ชีวิตในเวลากลางวัน ▲ ของคนไร้บ้าน ในพื้นที่สาธารณะ 2-9

ภาพที่ 2-4 ร้อยละของคนไร้บ้านหน้าใหม่กับจำนวนปีที่ไร้บ้าน 2-20

ภาพที่ 3-1 ภาพรวมของสาเหตุการไร้บ้าน 3-4

ภาพที่ 4-1 รายได้แต่ละปีตลอดช่วงอายุของคนทั่วไปและคนไร้บ้าน 4-4

ภาพที่ 6-1 การกลายเป็นคนไร้บ้าน (Homeless-ization) 6-10

ภาพที่ 6-2 นโยบายยกระดับคนไร้บ้านหน้าใหม่ (Policy for Upgrading New Homeless) 6-13

บทที่ 1

บทนำ

(Introduction)

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

หากพูดถึงคำว่า “ปัญหา” ย่อมเป็นการบ่งบอกว่าสิ่งนั้นได้สร้างผลกระทบไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง โดยสิ่งนั้นมักจะยังคงปรากฏอยู่และไม่ได้รับการแก้ไขจัดการ สำหรับปัญหาหนึ่งที่อยู่คู่กับเมืองใหญ่ๆ ทั่วโลกนอกเหนือไปจากปัญหาการจราจร ปัญหาความแออัด หรือปัญหาอาชญากรรม นั่นก็คือ “ปัญหาคนไร้บ้าน” (Homeless) จากข้อมูลของสหประชาชาติ (United Nations) พบว่าทั่วโลกมีคนเร่ร่อนไร้บ้านกว่า 10 ล้านคน และ 5 เมืองแรกของโลกที่มีปัญหาจำนวนคนไร้บ้านมากที่สุด คือ เมืองมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ เมืองนิวยอร์กและเมืองลอสแองเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกา เมืองมอสโคว ประเทศรัสเซีย และเมืองเม็กซิโกซิตี้ ประเทศเม็กซิโก ซึ่งทั้ง 5 เมืองเป็นเมืองขนาดใหญ่ที่มีประชากรจำนวนมาก ผู้คนมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน และเป็นเมืองที่มีการเจริญเติบโตสูงจนทำให้คนกลุ่มหนึ่งหลุดออกไปจากวงจรของการพัฒนา

สำหรับปัญหาคนไร้บ้านอยู่คู่กับสังคมไทยมานานเท่าไหร่แล้วนั้น ยังไม่มีคำตอบที่แน่ชัด แต่เมื่อดูจากผลการสำรวจของโครงการสำรวจสถานการณ์คนไร้บ้านและการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายอย่างเป็นระบบในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่จัดทำขึ้นปี 2559 จะเห็นได้ว่า มีผู้ที่ใช้ชีวิตบนพื้นที่สาธารณะในกรุงเทพมหานครยาวนาน จึงทำให้เราพอคาดเดาได้ว่าน่าจะมีคนไร้บ้านในกรุงเทพมหานครมาแล้วเป็นเวลานาน เพียงแต่ไม่มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบให้เห็นได้ชัด สำหรับสาเหตุที่ทำให้คนจำนวนหนึ่งเลือกที่จะดำรงชีวิตด้วยการอาศัยหลับนอนบนพื้นที่สาธารณะนั้นมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน ซึ่งบริบทปัญหาคนไร้บ้านของสังคมไทยอาจจะต่างไปจากคนไร้บ้านในต่างประเทศ

ประเด็นปัญหาคนไร้บ้านมีงานศึกษาในต่างประเทศอย่างกว้างขวางกว่าในประเทศไทย และพบว่าคนไร้บ้านในต่างประเทศคือ คนที่ได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ มีปัญหาการว่างงาน และไม่มีที่พักอาศัยเป็นของตนเอง จึงจำเป็นต้องมาหลับนอนตามสถานที่สาธารณะอย่างสถานีรถไฟใต้ดิน ริมถนน หรือตามสวนสาธารณะ ส่วนงานศึกษาคนไร้บ้านในสังคมไทยยังมีน้อยมากเมื่อเทียบกับระยะเวลาที่ปัญหาได้ถูกสั่งสมมาจนกลายเป็นความชาชินของผู้คน งานศึกษาทางวิชาการเรื่องคนไร้บ้านในบ้านเราที่ถูกพูดถึงอยู่บ่อยครั้ง คือ งานศึกษาเรื่อง “โลกของคนไร้บ้าน” ของบุญเลิศ วิเศษปรีชา ที่ช่วยเปิดมิติเรื่องคนไร้บ้านให้กับสังคมได้รู้จักคนกลุ่มนี้มากขึ้น งานของบุญเลิศพยายามบอกเล่าสาเหตุการเป็นคนไร้บ้านโดยการเล่าเรื่องราวชีวิตจริงของคนไร้บ้านจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นข้อมูลจากการศึกษาในภาคสนาม ทำให้เห็นว่าชีวิตที่หันเหเลือกมาใช้ชีวิตไร้บ้านในกรุงเทพมหานครไม่ได้จากสภาวะการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่มาจากปัญหาครอบครัว

ซึ่งเป็นมิติทางด้านสังคมเข้ามาร่วมด้วย คนไร้บ้านหลายรายยังคงมีบ้าน มีครอบครัวญาติพี่น้อง ที่พวกเขาสามารถกลับไปหา แต่เพราะรู้สึกถึงความไม่สบายใจที่จะอาศัย ดัง...ที่ว่า “คับที่อยู่ได้ คับใจอยู่ยาก” จึงทำให้พวกเขากลายเป็น “ผู้ลี้ภัยทางวัฒนธรรม” ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าสาเหตุของปัญหาคนไร้บ้านในประเทศไทยยังมีความซ้อนทับกันอยู่ เราจึงไม่สามารถมองเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งได้

คนไร้บ้าน (Homeless) ถือได้ว่าเป็นคนจนเมืองรูปแบบหนึ่งที่เกิดจากปัญหาความเหลื่อมล้ำอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง นอกจากจะขาดปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของชีวิตมนุษย์อย่างที่พักอาศัยแล้ว ปัจจัยอื่น ๆ อย่างอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ก็หามาได้อย่างจำกัด การไม่มีงานทำเป็นหลักเป็นแหล่ง ไม่มีรายได้หรือมีรายได้ไม่แน่นอนยังคงสะท้อนถึงการขาดโอกาสในชีวิต การจะเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นนั้นทำได้ยาก คนไร้บ้านจึงเป็นกลุ่มคนที่ไม่ได้รับการยอมรับให้กลับเข้าสู่สภาวะทั่วไปของสังคม พวกเขาเสมือนถูกผลักให้ต้องต่อสู้ดิ้นรนเอาตัวรอดด้วยวิธีการต่างกัน ซึ่งทำให้คนไร้บ้านกลายเป็นคนจนที่อยู่ชายขอบที่สุดของสังคม

ที่ผ่านมาแนวทางการแก้ปัญหาของภาครัฐ มักจะแก้ปัญหาคนไร้บ้านที่เป็นคนไร้บ้านมาแล้วชั่วระยะเวลาหนึ่งพอสมควร (ซึ่งกลุ่มนี้สามารถปรับตัวดำรงวิถีชีวิตแบบคนไร้บ้านได้แล้ว) หรือคนไร้บ้านที่เป็นคนไร้บ้านมานานแล้ว (กลุ่มที่เลือกจะเป็นคนไร้บ้านแล้วอย่างถาวร มีอัตลักษณ์ที่บ่งบอกว่าตัวเองเป็นคนไร้บ้าน) ซึ่งอาจเป็นปัญหาที่ยากจะแก้ไขเมื่อเทียบกับการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุที่ทำให้คนจำนวนหนึ่งกลายมาเป็นคนไร้บ้าน ปัญหาในส่วนเริ่มต้นก่อนที่พวกเขาจะก้าวเข้าสู่เส้นทางของคนไร้บ้านเป็นปัญหาในเชิงโครงสร้าง เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องใหญ่ในเชิงนโยบายสาธารณะ (Public Policy) เพราะฉะนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่น่าจะได้ผลคือ การดำเนินนโยบายของรัฐที่สามารถตอบสนองให้กับกลุ่มคนที่กำลังตัดสินใจเป็นคนไร้บ้าน เนื่องจากไม่ง่ายนักที่พวกเขาจะตัดสินใจเข้ามาเป็นคนไร้บ้านเลยทันที แต่น่าจะผ่านกระบวนการเปลี่ยนผ่านก่อนจะมาเป็นคนไร้บ้าน เช่น การทดลองนั่งรถไฟฟรีเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานคร การทดลองเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานครอย่างไม่มีที่พักหรือวางแผนล่วงหน้ามาก่อน ในช่วงนี้ถือว่าเป็นช่วงที่คนไร้บ้านจะใช้ต้นทุนสูงในการตัดสินใจรับกับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นระหว่างเลือกที่จะเป็นคนไร้บ้านกับเลือกที่จะเผชิญหน้ากับปัญหาของตนเองต่อไป

จากข้อมูลเบื้องต้นที่โครงการสำรวจสถานการณ์คนไร้บ้านและการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายอย่างเป็นระบบในพื้นที่กรุงเทพมหานครได้สำรวจพบว่ามีคนไร้บ้านหน้าใหม่หรือคนไร้บ้านในช่วงเริ่มต้น (New Homeless) คือคนที่เพิ่งจะเริ่มหัดเป็นคนไร้บ้านหรือเป็นคนไร้บ้านเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งประมาณ 1-5 ปี อยู่จำนวนหนึ่ง จึงทำให้งานวิจัยชิ้นนี้ต้องการที่จะค้นหาคำตอบเรื่องสาเหตุ (Cause) หรือแรงขับ (Drive) ที่ทำให้คนตัดสินใจมาเป็นคนไร้บ้านโดยศึกษาจากกลุ่มคนไร้บ้านหน้าใหม่กลุ่มนี้ นอกจากนี้จะศึกษาแนวทางที่รัฐจะเข้าไปแก้ไขปัญหาว่ารัฐควรจะต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง เพื่อไม่ทำให้เกิดคนไร้บ้านหน้าใหม่เพิ่มขึ้น ซึ่งถือเป็นต้นทุน (Cost) ที่รัฐต้องจ่าย ในขณะเดียวกันรัฐจะได้ผลประโยชน์ (Benefit) อะไรกลับมาบ้างเมื่อการแก้ปัญหานั้นได้ดำเนินไปจนสำเร็จ นอกจากนี้เราจะดูความต้องการที่แตกต่างกันของพวกเขาที่กำลังจะก้าวมาเป็นคนไร้บ้านหรือเป็นคนไร้บ้านมาแล้วในเวลาที่นานต่างกัน (ช่วง 0-5 ปี) ว่าแต่ละช่วงปี

ที่เป็นคนไร้บ้าน พวกเขาต้องการอะไร ต้องการการช่วยเหลือเรื่องสวัสดิการจากรัฐหรือไม่ อย่างไร ซึ่งน่าจะเป็นตัวเลือก (Exit Option) ให้คนกลุ่มนี้ออกจากการเป็นคนไร้บ้านแล้วกลับคืนสู่ชีวิตในรูปแบบทั่วไปได้

1.2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1) เพื่อศึกษาสาเหตุ ความต้องการและทัศนคติของคนไร้บ้านหน้าใหม่

2) เพื่อประเมินผลได้ ต้นทุนของการไร้บ้านและนโยบายในการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้าน

3) เพื่อนำเสนอข้อเสนอทางนโยบายที่มีประสิทธิผลในการไขปัญหาคนไร้บ้านหน้าใหม่

1.3 นิยามศัพท์

คนไร้บ้านหน้าใหม่หรือคนไร้บ้านในช่วงเริ่มต้น (New Homeless) คือ คนที่มีโอกาสจะตัดสินใจเป็นคนไร้บ้านหรือตัดสินใจเป็นคนไร้บ้านมาแล้วไม่เกิน 3 ปี ประกอบด้วย 1) คนที่มีโอกาสจะตัดสินใจเป็นคนไร้บ้าน เช่น คนที่เดินทางเข้าเมืองแบบไม่มีการวางแผน 2) คนไร้บ้านชั่วคราว เช่น คนที่มานอนฟรีตามหมอชิตหรือหัวลำโพง ไม่กี่วันเพื่อหางานทำ โดยอาจจะได้งานหรือไม่ก็ได้ แต่ยังคงมีความตั้งใจจะกลับไปที่บ้าน และ 3) คนไร้บ้านที่ตัดสินใจไร้บ้านมาแล้วไม่เกิน 3 ปี

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

งานวิจัยชิ้นนี้จะทำให้ทราบถึงสาเหตุ ความต้องการและทัศนคติของคนไร้บ้านในช่วงเริ่มต้นน่าจะช่วยนำไปสู่การออกแบบนโยบายเพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหาคนไร้บ้านในระยะยาวได้อย่างตรงประเด็นและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังเป็นการแก้ปัญหาคนไร้บ้านระยะยาวในอนาคต มากกว่าการมุ่งตอบสนองต่อปัญหาในระยะสั้น

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

ใช้แบบสำรวจและแบบแจงนับเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาเพื่อที่จะได้ทราบจำนวนคนไร้บ้านหน้าใหม่หรือคนไร้บ้านในช่วงเริ่มต้น (New Homeless) หลังจากนั้นจะทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อติดตามคนไร้บ้านจำนวน 40-60 คน โดยประมาณ วิธีการติดตาม คนไร้บ้านหน้าใหม่หรือคนไร้บ้านในช่วงเริ่มต้น (New Homeless) จะใช้วิธีการสัมภาษณ์พูดคุยทั้งแบบพบปะกันต่อหน้า (Face to Face) เพื่อทำความรู้จักและสังเกตการณ์ และการติดต่อกันทางโทรศัพท์ (Mobile Contact) ซึ่งความถี่นั้นจะแตกต่างกันไปในแต่ละราย

สำหรับวิธีดำเนินการวิจัยจะสามารถแบ่งออกเป็นขั้นตอนได้ดังต่อไปนี้

1. ประชุมคณะวิจัย เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและองค์ความรู้ ศึกษากรอบการทำงาน อธิบายวิธีการศึกษา และทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ร่วมกัน รวมทั้งวางแผนการเก็บข้อมูล สำหรับขั้นตอนนี้จะกำหนดและให้นิยามความหมายของคำว่า "คนไร้บ้านหน้าใหม่หรือคนไร้บ้านในช่วงเริ่มต้น" (New Homeless) ด้วย เพื่อให้เกิดความเข้าใจคำ ๆ นี้ไปในทิศทางเดียวกัน

2. การออกแบบสอบถาม โดยออกแบบสอบถามที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลจากคนไร้บ้านหน้าใหม่หรือคนไร้บ้านในช่วงเริ่มต้น (New Homeless) หลังจากการประชุมกันครั้งแรกจะนำแนวทางการศึกษามาออกแบบคำถามสำหรับการสำรวจที่คลอบคลุมประเด็นที่เราต้องการจะศึกษา อันนำมาซึ่งคำตอบที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

3. การทดสอบแบบสอบถาม (Pre-test) เป็นการนำชุดคำถามที่ได้ออกแบบเอาไว้มาทดสอบกับคนไร้บ้านหน้าใหม่หรือคนไร้บ้านในช่วงเริ่มต้น (New Homeless) จำนวนหนึ่ง เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของชุดคำถามว่าคำถามมีความคลุมเครือหรือไม่ และคำตอบที่ได้รับมานั้นสอดคล้องและเพียงพอกับการศึกษาวิจัยไหม ซึ่งในขั้นนี้จะใช้อาสาสมัครคนไร้บ้านเป็นผู้นำลงพื้นที่เพื่อทำการทดสอบเบื้องต้นด้วย

4. สร้าง template เป็นตารางบันทึกข้อมูลเบื้องต้นของคนไร้บ้านหน้าใหม่หรือคนไร้บ้านในช่วงเริ่มต้น (New Homeless) รวมทั้งกิจวัตรประจำวันที่พวกเขาทำในแต่ละวัน ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่เราจะคัดออกมาจากการสำรวจ จำนวนประมาณ 30 คน เพื่อเก็บข้อมูลคนไร้บ้านกลุ่มนี้ในเชิงลึกขึ้น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้จะมาจากความสมัครใจและผู้วิจัยเห็นว่าสามารถจะติดตามคนกลุ่มนี้ต่อได้เพื่อให้ได้ข้อมูลบางประการสำหรับการทำวิจัย เช่น วิถีชีวิต เป็นต้น

5. การสำรวจ (Survey) จะทำการสัมภาษณ์คนไร้บ้านหน้าใหม่หรือคนไร้บ้านในช่วงเริ่มต้น (New Homeless) จำนวนประมาณ 150 คน ผ่านชุดคำถามที่ได้ออกแบบเอาไว้เพื่อศึกษาปัญหา (Problem) ของพวกเขาที่ทำให้เลือกหรือตัดสินใจที่จะออกจากบ้านกลายมาเป็นคนไร้บ้าน อีกทั้งทัศนคติ (Attitude) ของพวกเขาที่มีต่อการเป็นคนไร้บ้านทั้งก่อนที่จะมาเป็นคนไร้บ้านและภายหลังจากการลองใช้ชีวิตเป็นคนไร้บ้านแล้วว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ความต้องการ (Demand) ของคนไร้บ้านหน้าใหม่หรือคนไร้บ้านในช่วงเริ่มต้น (New Homeless) ที่ต้องการเพื่อให้ตนเองสามารถคืนสู่วิถีชีวิตแบบปกติได้ (ไม่ว่าจะทั้งครอบครัวเดิม ครอบครัวใหม่ หรือมีแนวทางชีวิตของตนเอง) ซึ่งในส่วนนี้จะนำมาสู่การกำหนดนโยบายที่สอดคล้องและเป็นประโยชน์กับคนไร้บ้านกลุ่มนี้

6. สรุปผลการสำรวจ หลังจากการลงพื้นที่สำรวจคนไร้บ้านหน้าใหม่หรือคนไร้บ้านในช่วงเริ่มต้น (New Homeless) จำนวนประมาณ 150 คน จะนำคำตอบที่ได้มาประมวลผลและเขียนเป็นบทสรุปจากการลงพื้นที่

7. คัดเลือก (Selection) คนไร้บ้านหน้าใหม่หรือคนไร้บ้านในช่วงเริ่มต้น (New Homeless) เพื่อติดตามการดำเนินชีวิตของพวกเขา

8. ติดตามและบันทึกผล ในการติดตามเราจะแบ่งคณะวิจัยจำนวน 3 คนเป็นผู้รับผิดชอบ โดยแต่ละคนจะติดตามคนไร้บ้านหน้าใหม่หรือคนไร้บ้านในช่วงเริ่มต้น (New Homeless) จำนวนเท่า ๆ กัน ทั้งนี้ความถี่ในการติดตามจะแตกต่างกันไปตามความพร้อมของกลุ่มคนที่เลือกมา เมื่อสอบถามกิจวัตรประจำวัน วิถีชีวิต หรือข้อมูลต่าง ๆ ในแต่ครั้งจะบันทึกลงตาราง Template

9. สรุปผลการดำเนินงานทั้งหมดที่ได้จากทั้งการสำรวจและการติดตามคนไร้บ้านหน้าใหม่หรือคนไร้บ้านในช่วงเริ่มต้น (New Homeless)

10. ประเมินต้นทุนของข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้านในช่วงเริ่มต้น

บทที่ 2

วิถีชีวิตและจุดเปลี่ยนกลับของคนไร้บ้านหน้าใหม่

(Lifestyle and Turning Point of New Homeless)

อาจารย์ ดร. พีระ ตั้งธรรมรักษ์

2.1 วิถีชีวิตของคนไร้บ้านหน้าใหม่ (Lifestyle of New Homeless)

การสำรวจข้อมูลเชิงลึกรวมทั้งวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มคนไร้บ้านบางส่วนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีเป้าหมายหลัก คือ กลุ่มคนไร้บ้านหน้าใหม่ (ไร้บ้าน 0 – 5 ปี) อย่างไรก็ตาม ระหว่างการเก็บข้อมูลนั้นเป็นเรื่องยากที่จะทราบตั้งแต่ต้นว่ากลุ่มตัวอย่างคนดังกล่าวเป็นคนไร้บ้านหน้าใหม่หรือไม่ ซึ่งจากการสอบถามพูดคุยจึงทำให้ทราบข้อมูลภายหลัง ดังนั้นจึงมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่เป็นคนไร้บ้านหน้าเก่าปะปนอยู่ด้วยและได้คัดกรองข้อมูลออกไปในภายหลัง

จากการสำรวจคนไร้บ้านในเขตกรุงเทพมหานครระหว่างเดือนมิถุนายน ถึงตุลาคม 2560 งานวิจัยฉบับนี้ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 108 คน แบ่งเป็นคนไร้บ้านหน้าใหม่ทั้งหมด 90 คน ในขณะที่ 18 คนเป็นคนไร้บ้านหน้าเก่า โดยสามารถเก็บข้อมูลการดำเนินชีวิตประจำวัน ณ วันที่เจอกันครั้งแรกได้ 106 คน ซึ่ง 3 คนที่ไม่ระบุวิถีชีวิตประจำวันเป็นคนไร้บ้านหน้าเก่า

สำหรับการติดตามวิถีชีวิตประจำวันของคนไร้บ้านหน้าใหม่ครั้งต่อ ๆ ไปนั้น (Cohort Study) พบว่าจากจำนวนคนไร้บ้านหน้าใหม่ทั้งหมด 90 คนนี้มี 4 คนที่สามารถติดตามวิถีชีวิตได้ทั้งหมด 6 ครั้ง 5 คนสามารถติดตามวิถีชีวิตได้ 5 ครั้ง 14 คนสามารถติดตามวิถีชีวิตได้ 4 ครั้ง 7 คนสามารถติดตามวิถีชีวิตได้ 3 ครั้ง และ 17 คนสามารถติดตามวิถีชีวิตได้ 2 ครั้ง

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการเก็บผลสำรวจของคนไร้บ้านหน้าใหม่ของงานวิจัยฉบับนี้ไม่ได้มีลักษณะของข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross Sectional Data) เพียงอย่างเดียว แต่จะมีส่วนผสมของข้อมูลที่มีความเป็นอนุกรมเวลา (Time Series) หรือที่เรียกว่า Panel Data ได้แก่ ข้อมูลวิถีชีวิตของคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่สามารถติดตามได้ตลอดระยะเวลาประมาณ 5 เดือน

ตารางที่ 2-1 ข้อมูลคนไร้บ้านหน้าใหม่จำแนกตามสถานที่เก็บข้อมูล (คน)

พื้นที่สาธารณะ	ศูนย์พักคนไร้บ้าน "สุวิทย์ วัดหนู" (บางกอกน้อย)	บ้านอิ่มใจ	รวม
40 (44.4%)	14 (15.7%)	36 (39.9%)	90

ตารางที่ 2-1 แสดงให้เห็นถึงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลคนไร้บ้านหน้าใหม่ทั้งหมด 90 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ พื้นที่สาธารณะจำนวน 40 คน และศูนย์พักพิง (Shelter) จำนวน 50 คน โดยศูนย์พักพิงที่ดำเนินการเก็บข้อมูล ได้แก่ ศูนย์พักคนไร้บ้านบางกอกน้อย "สุวิทย์ วัดหนู" และ บ้านอิ่มใจ

สำหรับพื้นที่สาธารณะนั้น สภาสังคมสงเคราะห์ วัดเจ้าอาม สถานีรถไฟหัวลำโพง และลานคนเมือง เป็นสถานที่พบเจอคนไร้บ้านทั้งหน้าเก่าและหน้าใหม่มากที่สุด โดยพบว่า คนไร้บ้านหน้าใหม่ที่สำรวจได้ มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมายังสภาสังคมสงเคราะห์ และวัดเจ้าอาม เพื่อรับอาหาร ในขณะที่กลุ่มที่พบเจอตามสถานีรถไฟหัวลำโพงและลานคนเมืองนั้นจะมีวัตถุประสงค์เพื่อการนั่งพักผ่อน

จากข้อมูลทางสถิติในการสำรวจคนไร้บ้านหน้าใหม่ โดยพิจารณาเปรียบเทียบผ่านลักษณะของการอยู่อาศัย ระหว่างกลุ่มที่อาศัยตามพื้นที่สาธารณะ กลุ่มที่อาศัยอยู่ศูนย์พักคนไร้บ้าน “สุวิทย์ วัดหนู” และกลุ่มที่อาศัยอยู่ที่บ้านอิ่มใจ ผ่านปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น อายุ เพศ รายได้ สุขภาพ ฯลฯ นอกจากนี้จะอธิบายและวิเคราะห์เชื่อมโยงถึงพฤติกรรมของคนไร้บ้านหน้าใหม่ผ่านข้อมูลที่ติดตามด้านวิถีชีวิตประจำวัน ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะเปรียบเทียบพฤติกรรม และคุณลักษณะต่าง ๆ ของคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะกับคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่พักอาศัยอยู่ตามศูนย์พักพิง

ตารางที่ 2-2 ข้อมูลอายุปัจจุบันและอายุเมื่อตอนออกมาไร้บ้านของคนไร้บ้านหน้าใหม่ (ปี)

	พื้นที่สาธารณะ	ศูนย์พักคนไร้บ้าน "สุวิทย์ วัดหนู" (บางกอกน้อย)	บ้านอิ่มใจ	รวมทั้ง 3 กลุ่ม
อายุเฉลี่ย	47.94	50.28	48	48.34
อายุมากที่สุด	70	74	71	74
อายุน้อยที่สุด	28	33	24	24
ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน	9.46	11.82	12.28	10.94
อายุเฉลี่ยเมื่อออกมาไร้บ้าน	46	47.85	46.7	46.6
อายุเมื่อออกมาไร้บ้านที่มากที่สุด	70	74	71	74

	พื้นที่สาธารณะ	ศูนย์พักคนไร้บ้าน "สุวิทย์ วัดหนู" (บางกอกน้อย)	บ้านอิ่มใจ	รวมทั้ง 3 กลุ่ม
อายุเมื่อออกมาไร้บ้านที่น้อยที่สุด	25	17	22	17
ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐานของอายุเมื่อออกมาไร้บ้าน	9.44	14.27	12.35	11.37

สำหรับข้อมูลทางด้านอายุจากตารางที่ 2-2 แสดงให้เห็นถึงอายุเฉลี่ยของคนไร้บ้านหน้าใหม่ รวมทั้งอายุของพวกเขาเมื่อครั้งที่ออกมาเป็นคนไร้บ้าน จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเบื้องต้น พบว่า กลุ่มคนไร้บ้านหน้าใหม่ทั้ง 3 กลุ่มไม่ว่าจะเป็นกลุ่มที่พักอาศัยตามที่สาธารณะ ศูนย์พักคนไร้บ้านบางกอกน้อย หรือ บ้านอิ่มใจ ล้วนมีค่าอายุเฉลี่ยรวมทั้งค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐานที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งหมายความว่า คนไร้บ้านหน้าใหม่ทั้งสามกลุ่มมีอายุที่ใกล้เคียงกันและมีช่วงการกระจายตัวของอายุที่ไม่แตกต่างกัน

นอกจากนี้เมื่อมีการสอบถามย้อนหลังถึงอายุของพวกเขาเมื่อตอนตัดสินใจออกมาเป็นคนไร้บ้าน พบว่า อายุเฉลี่ยเมื่อออกมาเป็นคนไร้บ้านของทั้งสามกลุ่มก็ยังไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ จากกลุ่มตัวอย่างจะพบว่า คนไร้บ้านหน้าใหม่มีอายุเฉลี่ยประมาณ 48 ปี ในขณะที่อายุเฉลี่ยเมื่อออกมาเป็นคนไร้บ้านอยู่ที่ประมาณ 46 ปี ดังนั้นอาจจะพอพิจารณาในเบื้องต้นได้ว่า คนไร้บ้านหน้าใหม่ส่วนใหญ่ที่งานวิจัยฉบับนี้สำรวจได้ คือ กลุ่มคนที่เพิ่งกลายมาเป็นคนไร้บ้านหน้าได้ประมาณ 0 ถึง 2 ปี ซึ่งเมื่อทำการเปรียบเทียบข้อมูลดังกล่าวกับตารางที่ 2-4 ที่แสดงให้เห็นถึงจำนวนปีที่ไร้บ้านกับการเลือกที่พักอาศัย จะพบว่า 54.4% ของกลุ่มที่สำรวจได้เป็นคนไร้บ้านในระยะเวลา 0 ถึง 2 ปี (41.1% เพิ่งออกมาเป็นคนไร้บ้านได้ไม่ถึง 1 ปี และ 13.3% ออกมาเป็นคนไร้บ้านประมาณ 1-2 ปี)

สำหรับสาเหตุของการไร้บ้าน งานวิจัยฉบับนี้ได้ตั้งข้อสมมติฐานเบื้องต้นไว้ว่า การที่บุคคลหนึ่งจะออกมาเป็นคนไร้บ้านนั้นจะต้องประสบกับปัญหาทางครอบครัวและปัญหาทางเศรษฐกิจขึ้นพร้อม ๆ กัน เพียงแต่ปัญหาใดจะเป็นปัญหาหลักและปัญหาใดเป็นปัญหารองที่ทำให้คนกลุ่มนี้ต้องออกมาเป็นคนไร้บ้าน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 90 คน พบว่า แม้ว่าจะมีสาเหตุที่ของการออกมาเป็นคนไร้บ้านที่หลากหลายแตกต่างไปตามเรื่องราวชีวิตของแต่ละคน อย่างไรก็ตามสามารถจัดกลุ่มเป็นสาเหตุหลักๆได้สองกลุ่มดังต่อไปนี้ กลุ่มที่หนึ่ง คือ กลุ่มที่มีปัญหาทางครอบครัวเป็นหลัก กลุ่มนี้ คือ กลุ่มที่มีปัญหากับทางครอบครัวไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ คู่สมรส ลูก หรือญาติพี่น้อง กรณีนี้พวกเขาสามารถกลับไปหาครอบครัวเขาได้ เพียงแต่เลือกที่จะไม่กลับเนื่องจากเคยมีปัญหาทะเลาะวิวาทไม่พอใจกัน ไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันแล้วไม่สบายใจ หรือมีตัวอย่างกรณีหนึ่งที่เพิ่งพ้นโทษออกจากเรือนจำ แต่ก็ไม่เลือกกลับไปหาครอบครัวเนื่องจากคิดว่าตนไม่

เป็นที่ยอมรับของครอบครัว คนกลุ่มนี้จึงออกมาหางานทำและใช้ชีวิตเพียงลำพัง โดยในช่วงเริ่มต้นอาจจะยังมีรายได้ไม่เพียงพอที่จะเช่าที่พักอาศัย หรือปัญหาทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ซ้ำเติมจึงทำให้ต้องกลายมาเป็นคนไร้บ้าน

กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นหลักโดยมีปัญหาครอบครัวเป็นปัญหารอง ส่วนใหญ่แล้วคนกลุ่มนี้จะมีชีวิตตามลำพังมาตั้งแต่ต้น กล่าวคือ เป็นเด็กกำพร้า พ่อแม่หรือญาติที่เคยอยู่ด้วยเสียชีวิต หรือแม้แต่มีญาติแต่ก็ไม่สนิทสนมกัน คนกลุ่มนี้ในช่วงที่สามารถหางานทำได้ก็จะมีรายได้สามารถเช่าบ้านพัก แต่หากประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น ถูกไล่ออก ไม่สามารถจ่ายค่าเช่าได้ เจ็บป่วยจึงไม่สามารถทำงานได้ จึงทำให้ต้องเลือกที่จะมาเป็นคนไร้บ้านหรือมาพำนักอยู่ตามศูนย์พักพิง

ตารางที่ 2-3 สาเหตุของการไร้บ้านจำแนกตามกลุ่มที่พักอาศัย (คน)

	พื้นที่สาธารณะ	**ศูนย์พักคนไร้บ้าน "สุวิทย์ วัดหนู" (บางกอกน้อย)**	**บ้านอิ่มใจ**	**รวม**
กลุ่มที่หนึ่ง กลุ่มที่มีปัญหาครอบครัวเป็นหลัก	15 (37.5%)	4 (28.6%)	10 (27.7%)	29 (32.2%)
กลุ่มที่สอง มีปัญหาเศรษฐกิจเป็นหลัก	19 (47.5%)	9 (64.3%)	20 (55.5%)	48 (53.3%)
ไม่ระบุสาเหตุ	6 (15%)	1 (7.1%)	6 (16.8%)	13 (14.5%)
รวม	40	14	36	90

หมายเหตุ: การคำนวณ % เป็นการคำนวณจากแนวตั้ง

จากการวิเคราะห์สาเหตุของการไร้บ้านจำแนกตามกลุ่มที่พักอาศัย จากตารางที่ 2-3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 53.3) ระบุว่าปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัญหาหลักที่ทำให้พวกเขาต้องออกมาเป็นคนไร้บ้าน โดยถ้าทำการเปรียบเทียบในมุมของคนไร้บ้านในที่สาธารณะกับศูนย์พักพิง จะพบว่า กลุ่มที่ออกมาไร้บ้านเพราะมีปัญหากับครอบครัวจะเป็นกลุ่มที่ออกมาอยู่ในที่สาธารณะมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่อยู่ในศูนย์ “สุวิทย์ วัดหนู”และบ้านอิ่มใจ

จากการติดตามวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มที่ระบุว่าตนมีปัญหากับครอบครัวเป็นหลัก พบว่า คนไร้บ้านกลุ่มนี้จะใช้ชีวิตอยู่ตามลำพังเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีการกลับบ้านหรือติดต่อกับญาติพี่น้อง โดยพวกเขาจะสนทนาและมีปฏิสัมพันธ์กับคนไร้บ้านที่ไปนั่งพักผ่อนแถบเดียวกัน หรือเพื่อนร่วมงานเท่านั้น ในขณะที่กลุ่มที่ระบุว่าตนเป็นคนไร้บ้านอันเนื่องมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นหลัก พบว่า ยังคงมีการติดต่อกับญาติพี่น้องบ้าง เช่น คนไร้บ้านหน้าใหม่รายหนึ่งที่อาศัยอยู่ที่บ้านอิ่มใจ ซึ่งติดตามวิถีชีวิตทั้งหมดได้ 5 ครั้ง โดยในการติดตามครั้งที่ 2 ครั้งที่ 4 และครั้งที่ 5 ระบุว่า หลังตื่นนอนที่บ้านอิ่มใจ ได้เดินไปทำงานกับพี่ชายที่จังหวัดสมุทรปราการ โดย

พี่ชายเป็นคนเลี้ยงอาหารกลางวัน จากนั้นจึงเดินทางกลับมานอนที่บ้านอิ่มใจ ในขณะที่อีก 2 ครั้งที่ไม่ได้ไปหาพี่ชายก็ออกไปรับของแจกและของบริจาคแทน

หรืออีกกรณีหนึ่งที่พักอาศัยอยู่ที่บ้านอิ่มใจซึ่งสามารถติดตามได้ทั้งหมด 4 ครั้ง พบว่า ในการติดตามชีวิตครั้งที่สาม คนไร้บ้านรายนี้ได้เดินทางกลับบ้านโดยไปพักยังบ้านมารดาของตนที่จังหวัดปทุมธานี สำหรับสาเหตุที่กลับไป คือ ไปทำบุญให้บิดาผู้ล่วงลับซึ่งหลังจากทำบุญเสร็จ เขาก็ได้เดินทางกลับมาพักยังบ้านอิ่มใจ ในขณะที่อีกสามครั้งที่ไม่ได้กลับบ้าน พบว่า มีวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ นอนตื่นที่บ้านอิ่มใจ พอถึงช่วงเวลาที่ต้องลงทะเบียนออกจากบ้านอิ่มใจก็จะออกไปท่องเที่ยว เดินเล่นในช่วงกลางวัน จากนั้นจึงกลับมาลงทะเบียน รับประทานอาหารเย็น และเข้านอนที่บ้านอิ่มใจ ด้านคนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะที่ไร้บ้านเพราะปัญหาเศรษฐกิจ พบว่า มี 2 รายที่ระบุว่าได้แวะไปหาญาติพี่น้อง โดยคนหนึ่งระบุว่าไปหาลูก ในขณะที่อีกคนระบุว่าไปนอนพักที่บ้านเช่าของน้องชาย

ตารางที่ 2-4 จำนวนปีที่ไร้บ้านของคนไร้บ้านหน้าใหม่กับการเลือกสถานที่พักอาศัย (คน)

	พื้นที่สาธารณะ	**ศูนย์พักคนไร้บ้าน "สุวิทย์ วัดหนู" (บางกอกน้อย)**	**บ้านอิ่มใจ**	**รวม**
ไร้บ้านไม่ถึง 1 ปี	13 (32.5%)	6 (42.9%)	18 (50%)	37 (41.1%)
ไร้บ้าน 1-2 ปี	4 (10%)	3 (21.4%)	5 (13.9%)	12 (13.3%)
ไร้บ้าน 2-3 ปี	9 (22.5%)	4 (30.8%)	3 (8.3%)	16 (17.8%)
ไร้บ้าน 3-5 ปี	14 (35%)	1 (4.9%)	10 (27.8%)	25 (27.8%)
รวม	40	14	36	90

หมายเหตุ: การคำนวณ % เป็นการคำนวณจากแนวตั้ง

นอกจากนี้ข้อมูลในตารางที่ 2-4 สามารถช่วยให้เห็นถึงพฤติกรรมการเลือกที่พักอาศัยของคนไร้บ้านหน้าใหม่ โดยพบว่า คนที่เพิ่งออกมาใช้ชีวิตเพียงลำพังได้ไม่นานหรือไม่เกินสองปีส่วนใหญ่จะเลือกพำนักอาศัยตามศูนย์พักพิงไม่ว่าจะเป็นศูนย์พักคนไร้บ้านบางกอกน้อยหรือบ้านอิ่มใจ ในขณะที่กลุ่มที่เป็นคนไร้บ้านตั้งแต่ 2 ปีถึง 5 ปีจะมีสัดส่วนอยู่ในพื้นที่สาธารณะมากที่สุด ทั้งนี้อาจจะตั้งสมมติฐานได้ว่า การไร้บ้านมาเป็นระยะเวลามากกว่า 2 ปี ทำให้คนกลุ่มนี้สามารถรู้ถึงสถานที่ต่าง ๆ และมีประสบการณ์ในการไร้บ้านมากกว่ากลุ่มคนที่เพิ่งเริ่มเป็นคนไร้บ้าน

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้หญิงจะเลือกพักอาศัยตามศูนย์พักพิงมากกว่าพื้นที่สาธารณะ ข้อมูลจากตารางที่ 2-5 ที่พิจารณาปัจจัยในเรื่องเพศ พบว่า เพศมีผลต่อการเลือกสถานที่พักอาศัยของคนไร้บ้านหน้าใหม่ โดยสัดส่วนของคนไร้บ้านหน้าใหม่ผู้ชายกับคนไร้บ้านหน้าใหม่ผู้หญิงที่พำนักอยู่ตามศูนย์พักพิงไม่ว่าจะเป็นศูนย์พักคนไร้บ้าน “สุวิทย์ วัดหนู” หรือบ้านอิ่มใจล้วนไม่แตกต่างกันมาก ในทางกลับกัน เมื่อทำการสำรวจยังพื้นที่

สาธารณะ พบว่า คนไร้บ้านหน้าใหม่ส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย โดยมีเพียงประมาณร้อยละ 19.5 เท่านั้นที่เป็นคนไร้บ้านผู้หญิง ดังนั้นจึงทำให้สามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า คนไร้บ้านหน้าใหม่โดยเฉพาะผู้หญิงยังไม่นิยมพักอาศัยอยู่ตามพื้นที่สาธารณะ แต่จะเลือกไปพักอาศัยตามศูนย์พักพิงต่าง ๆ ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่เป็นผู้หญิงด้วยการถามถึงสาเหตุที่ทำให้เลือกพักตามศูนย์พักคนไร้บ้าน “สุวิทย์ วัดหนู” หรือบ้านอิ่มใจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต่างให้เหตุผลไปในทางเดียวกัน คือ การคำนึงถึงความปลอดภัย สาธารณูปโภคที่ครบถ้วน และการได้รับความช่วยเหลือต่าง ๆ จากศูนย์พักพิง

ตารางที่ 2-5 ข้อมูลเพศกับการเลือกสถานที่พักอาศัยของคนไร้บ้านหน้าใหม่ (คน)

	พื้นที่สาธารณะ	**ศูนย์พักคนไร้บ้าน "สุวิทย์ วัดหนู” (บางกอกน้อย)**	**บ้านอิ่มใจ**	**รวมทั้ง 3 กลุ่ม**
ชาย	32 (80.5%)	6 (42.8%)	22 (60%)	60 (66.7%)
หญิง	8 (19.5%)	6 (42.8%)	13 (37.14%)	27 (30%)
เพศทางเลือก	0 (0%)	2 (14.4%)	1 (2.86%)	3 (3.3%)
รวม	40	14	36	90

หมายเหตุ: การคำนวณ % เป็นการคำนวณจากแนวตั้ง

ตารางที่ 2-6 ความถี่ของการเข้าพักตามสถานที่ต่าง ๆ ของคนไร้บ้านหน้าใหม่ (คน)

	พื้นที่สาธารณะ	**ศูนย์พักคนไร้บ้าน "สุวิทย์ วัดหนู” (บางกอกน้อย)**	**บ้านอิ่มใจ**	**รวมทั้ง 3 กลุ่ม**
พักอาศัยทุกวัน (7 วัน) ในสัปดาห์	30 (75%)	13 (92.9%)	23 (65.7%)	69 (76.7%)
พักอาศัยเป็นส่วนใหญ่ แต่มีไปพักตามศูนย์พักพิงอื่นบ้าง	3 (7.5%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
พักอาศัยเป็นส่วนใหญ่ แต่มีไปพักตามสถานที่สาธารณะบ้าง	-	0 (0%)	9 (25.7%)	9 (10%)
พักอาศัยเป็นส่วนใหญ่ แต่มีไปพักตามสถานที่อื่น ๆ เช่น บ้านเพื่อน	7 (17.5%)	1 (7.1%)	4 (8.6%)	12 (13.3%)

	พื้นที่สาธารณะ	ศูนย์พักคนไร้บ้าน "สุวิทย์ วัดหนู" (บางกอกน้อย)	บ้านอิ่มใจ	รวมทั้ง 3 กลุ่ม
บ้านญาติ วัด หรือบ้านเช่า				
รวม	40	14	36	90

หมายเหตุ: การคำนวณ % เป็นการคำนวณจากแนวตั้ง

ตารางที่ 2-7 อาชีพของคนไร้บ้านหน้าใหม่จำแนกตามสถานที่พักอาศัย (คน)

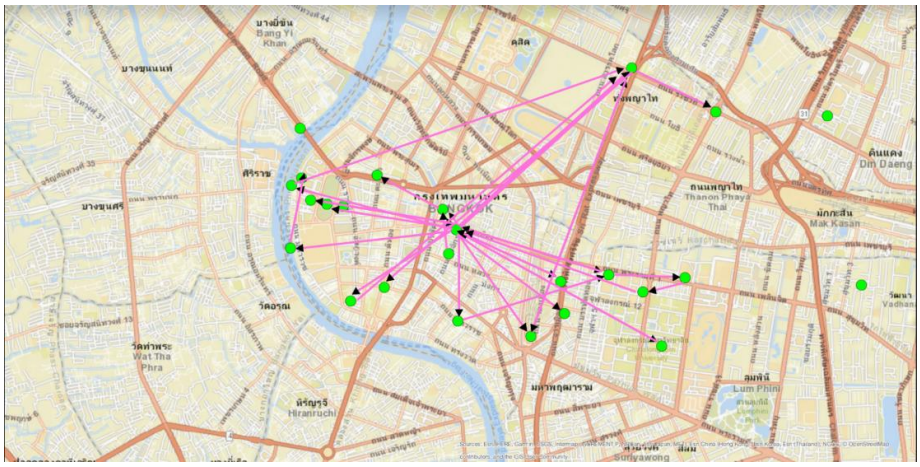
อาชีพ	พื้นที่สาธารณะ	ศูนย์พักคนไร้บ้าน "สุวิทย์ วัดหนู" (บางกอกน้อย)	บ้านอิ่มใจ	รวมทั้ง 3 กลุ่ม
ไม่มีอาชีพ	20 (50%)	6 (42.9%)	12 (33.3%)	38 (42.2%)
รับจ้างทั่วไป (งานรายวัน งานไม่แน่นอน เช่น รับจ้างถือป้าย โบกธง แจกใบปลิว แจกหนังสือพิมพ์ เป็นต้น)	10 (25%)	5 (35.7%)	9 (25%)	24 (26.7%)
รับจ้างประจำ (งานที่ทำประจำ เช่น พนักงานทำความสะอาด พนักงานล้างจ้างตามร้านอาหาร รับจ้างลับมีดแรงงานก่อสร้าง ยาม พนักงานรักษาความปลอดภัย เป็นต้น)	4 (10%)	0 (0%)	12 (33.3%)	16 (17.8%)
ค้าขาย (ของเก่า พระ ฯลฯ)	3 (7.5%)	3 (21.4%)	1 (2.8%)	7 (7.8%)
หมอดู	0 (0%)	0 (0%)	2 (5.6%)	2 (2.2%)
ขายบริการทางเพศ	1 (2.5%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (1.1%)
เป็นสายให้ตำรวจ	1 (2.5%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (1.1%)
ไม่ระบุ	1 (2.5%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (1.1%)
รวม	40	14	36	90

นอกจากเพศของคนไร้บ้านหน้าใหม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกที่พักอาศัยในแต่ละวันแล้ว ปัจจัยต่อมาที่พิจารณา คือ ความถี่ของการพักอาศัยตามสถานที่ต่าง ๆ ของคนไร้บ้านหน้าใหม่ จากการติดตามวิถี

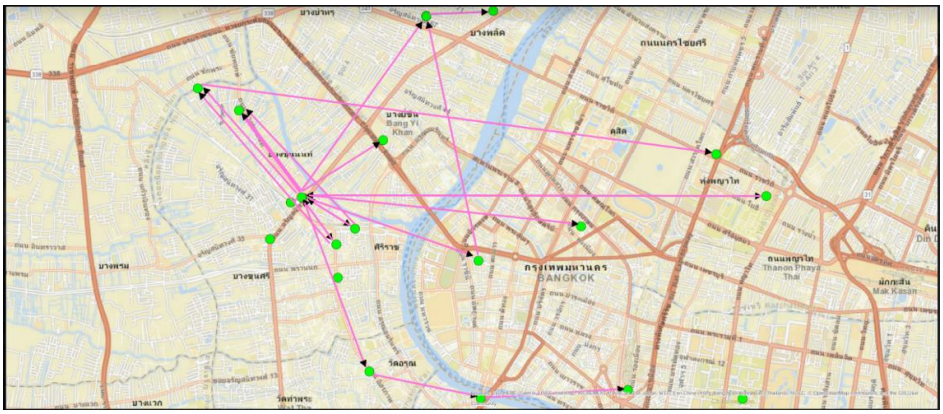
ชีวิตประจำวันของคนไร้บ้าน ทำให้สามารถทราบรูปแบบของการเดินทางของคนไร้บ้านหน้าใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิถีชีวิตและเส้นทางที่พวกเขาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันตลอดระยะเวลาประมาณ 2 – 5 เดือน (ขึ้นอยู่กับจำนวนครั้งที่ติดตาม) ข้อมูลจากตารางที่ 2-6 แสดงให้เห็นถึงความถี่ของการเข้าพักตามสถานที่ทั้ง 3 ที่ของคนไร้บ้านหน้าใหม่ โดยจากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า คนไร้บ้านหน้าใหม่ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการยึดติดกับแหล่งที่อยู่อาศัย กล่าวคือ ถ้าพำนักที่ใดก็จะยึดอาศัยอยู่ ณ ที่นั้นเป็นหลัก และในแต่ละวันจะเดินทางออกจากแหล่งที่พักอาศัยในระยะทางที่ไม่ไกลนัก

ภาพที่ 2-1 และ 2-2 แสดงให้เห็นถึงสถานที่ที่คนไร้บ้านหน้าใหม่ที่บ้านอิ่มใจและศูนย์สุวิทย์ วัดหนู เดินทางไปใช้ชีวิตในเวลากลางวันตามลำดับ จากภาพทั้งสองจะสังเกตได้ว่า คนไร้บ้านหน้าใหม่ส่วนใหญ่จะเดินทางไปยังสถานที่รอบ ๆ สถานที่พักของตน โดยจะไปไม่ไกลจากสถานที่นอนของตน ในขณะที่ภาพที่ 2-3 สถานที่นอนและสถานที่ใช้ชีวิตในเวลากลางวันของคนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะ จากภาพแม้ว่าสถานที่นอนจะแตกต่างกันแต่ก็พบว่าสถานที่ที่พวกเขาเดินทางไปในช่วงกลางวันก็จะไม่ห่างจากสถานที่นอนมากนัก โดยมีบางรายที่อยู่ที่เดิมตลอดทั้งวัน

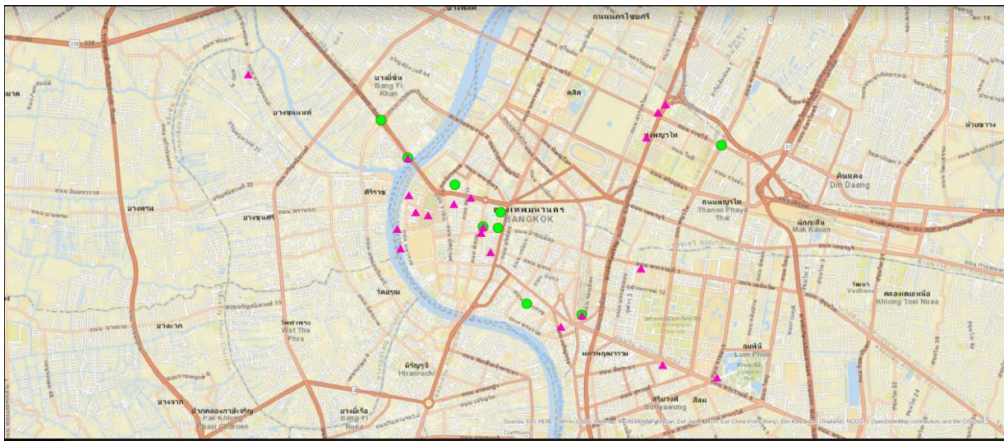
ภาพที่ 2-1 การเดินทางในหนึ่งวันของคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่บ้านอิ่มใจ

ภาพที่ 2-2 การเดินทางในหนึ่งวันของคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่ที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู

ภาพที่ 2-3 สถานที่นอน ●และสถานที่ใช้ชีวิตในเวลากลางวัน ▲ของคนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะ

นอกจากนี้ จากการสำรวจ พบว่า มากกว่าร้อยละ 65 ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มจะอาศัยอยู่ที่เดิมตลอดทั้งสัปดาห์โดยไม่เปลี่ยนไปพำนักอาศัยที่อื่น โดยกลุ่มที่พักอาศัยอยู่ที่ศูนย์พักคนไร้บ้านบางกอกน้อย เป็นกลุ่มที่ยึดติดอยู่กับสถานที่มากที่สุด

อย่างไรก็ตาม พบว่า สถานที่ที่แตกต่างกันทั้ง 3 ที่นั้นก็ส่งผลให้คนไร้บ้านหน้าใหม่มีลักษณะและพฤติกรรมการพักอาศัยแตกต่างกัน โดยกลุ่มที่อาศัยตามพื้นที่สาธารณะนั้น พบว่า ร้อยละ 78 ของคนกลุ่มนี้จะยึดอาศัยอยู่ตามพื้นที่สาธารณะตลอดสัปดาห์โดยไม่โดยไม่เลือกที่จะไปพักตามศูนย์พักพิงหรือบ้านอิ่มใจ มีเพียงร้อยละ 7 ที่ระบุว่ามีไปพักที่บ้านอิ่มใจบ้าง ในขณะที่ร้อย 22 ระบุว่านอกจากนอนตามที่สาธารณะแล้วมีบางวันที่ไปพักอาศัยตามสถานที่อื่น ๆ เนื่องจากต้องไปทำงาน หรือเดินทางด้วยเหตุผลต่าง ๆ สำหรับแหล่งที่พักอื่น ๆ ที่พวกเขาไปพัก ได้แก่ บ้านเพื่อน บ้านญาติ วัด บ้านเช่า หรือห้องเช่ารายวันราคาถูก เป็นต้น ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์คนไร้บ้านหน้าใหม่ที่พักตามที่สาธารณะถึงสาเหตุที่พวกเขาไม่เลือกที่พักตามศูนย์พักพิง พบว่า การไปเข้าพักตามศูนย์พักพิงไม่ว่าจะเป็นศูนย์พักสุวิทย์ วัดหนู หรือบ้านอิ่มใจ จะต้องปฏิบัติตาม

กฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ รวมทั้งมีข้อห้าม เช่น ห้ามดื่มสุรา เสพยาเสพติด หรือ เล่นพนัน ซึ่งคนที่มีความรักในอิสระประกอบกับสามารถหาที่อยู่ตามที่สาธารณะที่เคยชิน ตลอดจนรู้จักแหล่งอาหาร ที่อาบน้ำ ซักเสื้อผ้า รวมทั้งที่ทางทำมาหากิน ดังนั้นจึงไม่เลือกที่จะกลับไปพักที่บ้านอิ่มใจหรือศูนย์พักคนไร้บ้าน จึงทำให้ตั้งข้อสังเกตในเบื้องต้นว่า คนไร้บ้านหน้าใหม่ในพื้นที่สาธารณะจะเป็นกลุ่มคนไร้บ้านที่รักอิสระประกอบกับพอมีประสบการณ์การไร้บ้านมาในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนของการไร้บ้าน 2-5 ปีสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอีกสองกลุ่ม (ตารางที่ 2-4)

สำหรับการติดตามวิถีชีวิตของกลุ่มคนไร้บ้านหน้าใหม่ในพื้นที่สาธารณะ พบว่า มีพฤติกรรมการพักอาศัยแบ่งออกเป็น กลุ่มที่จะพักอยู่ที่เดิมเป็นประจำ กลุ่มที่เปลี่ยนที่พักไปเรื่อย ๆ และสุดท้ายซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก คือ กลุ่มที่มีบางวันไปพักที่บ้านอิ่มใจ สำหรับสถานที่สาธารณะที่คนไร้บ้านหน้าใหม่นิยมพักอาศัย ได้แก่ ริมคลองหลอด ลานคนเมือง หัวลำโพง เยาวราช ริมถนนราชดำเนินกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์ และอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งวิถีชีวิตของคนไร้บ้านหน้าใหม่ในพื้นที่สาธารณะออกเป็นสองกลุ่มด้วยกัน ได้แก่ กลุ่มที่หนึ่ง คือ กลุ่มคนที่ไม่ได้ทำงาน และ กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มคนที่ทำงาน ข้อมูลในตารางที่ 2-7 แสดงให้เห็นถึงอาชีพของคนไร้บ้านหน้าใหม่จำแนกตามสถานที่พักอาศัย โดยจากการสำรวจพบว่า คนไร้บ้านหน้าใหม่ส่วนใหญ่ยังไม่มีอาชีพ และที่น่าสังเกต คือ กลุ่มคนที่อยู่ในพื้นที่สาธารณะเป็นกลุ่มที่ไม่มีอาชีพ หรือไม่ได้ทำงานมากที่สุด (ร้อยละ 50.0) รองลงมา คือ กลุ่มที่พักอยู่ที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู (ร้อยละ 42.9) และบ้านอิ่มใจตามลำดับ (ร้อยละ 33.3) สำหรับอาชีพที่คนไร้บ้านหน้าใหม่ทำกันมากที่สุด ได้แก่ งานรับจ้างทั่วไป ซึ่งมีลักษณะเป็นงานรายวัน งานไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับผู้ว่าจ้าง เช่น รับจ้างถือป้าย โบกธง แจกใบปลิว แจกหนังสือพิมพ์ เป็นต้น รองลงมาเป็นงานรับจ้างประจำ เช่น พนักงานทำความสะอาด พนักงานล้างจ้างตามร้านอาหาร รับจ้างลับมีด แรงงานก่อสร้าง ยาม พนักงานรักษาความปลอดภัย เป็นต้น และ ลำดับที่สาม ได้แก่ ค้าขาย เช่น การขายของเก่า และค้าพระ เป็นต้น

สำหรับวิถีชีวิตประจำวันของคนไร้บ้านหน้าใหม่ในพื้นที่สาธารณะที่ไม่ได้ทำงานนั้น พบว่า จะมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ หลังจากที่ตื่นนอนแล้วส่วนใหญ่จะมุ่งหน้าเดินทางไปที่สภาสังคมสงเคราะห์เพื่ออาบน้ำและซักเสื้อผ้า จากนั้นจึงรอรับอาหารกลางวันแจกที่สภาสังคมสงเคราะห์ ในกรณีที่ไม่ได้ไปสภาสังคมสงเคราะห์ สถานที่ที่มีแจกอาหารกลางวันที่พวกเขานิยมเดินทางไปรองลงมา คือ วัดเจ้าอาม วัดสังฆทาน วัดปทุมวนาราม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ และสนามหลวง โดยหลายคนระบุว่าจะเก็บอาหารกลางวันบางส่วนไว้รับประทานในมื้อเย็นต่อไป หลังจากรับประทานอาหารกลางวันเสร็จพวกเขาก็จะออกเดินทางไปนั่งพักผ่อนตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งสถานที่ที่นิยมไปนั่งพักผ่อน ได้แก่ สถานีรถไฟหัวลำโพง (มีเครื่องปรับอากาศและโทรทัศน์ให้ชม และตอนเย็นจะมีข้าวแจก) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์ (มีซุ้มภายในมหาวิทยาลัยให้นั่งและนอนเล่น และสามารถชาร์จแบตเตอรี่โทรศัพท์มือถือได้) สวนสาธารณะ (สวนลุมพินี สวนรมย์มณีนาถ ร่มรื่นและสามารถอาบน้ำได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย) และลานคนเมือง (ตอนเย็นจะมีอาหารแจก)

สำหรับกลุ่มคนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะที่มีงานทำนั้น จากการติดตามวิถีชีวิตประมาณ 3-4 ครั้ง พบว่า พวกเขาเองก็มีวิถีชีวิตไม่ค่อยต่างจากกลุ่มคนที่ไม่มีงานทำมากนัก กล่าวคือ ในกรณีที่ตามได้ 4 ครั้งจะพบว่าจะมีประมาณ 1-2 ครั้งที่เขาระบุว่าไปทำงาน ในขณะที่อีก 2 ครั้งจะใช้ชีวิตประจำวันเหมือนกับกลุ่มที่ไม่ทำงาน ทั้งนี้เนื่องจากงานส่วนใหญ่ที่พวกเขาทำเป็นงานประเภทรับจ้างไม่ประจำ (รับจ้างโบกธง ถือป้าย แจกแผ่นพับ) ซึ่งงานเหล่านี้ไม่ได้ทำทุกวัน ดังนั้นวันที่ไม่ได้มีงานทำก็จะมีวิถีชีวิตใกล้เคียงกับกลุ่มคนที่ไม่มีงานทำ สำหรับคนที่ติดตามได้แล้วพบว่าวิถีชีวิตประจำวันในแต่ละครั้งที่ติดตามมีการทำงานเป็นส่วนใหญ่หรือเกือบทุกครั้งก็จะ ได้แก่ คนที่ทำงานรับจ้างประจำ และกลุ่มที่ค้าขาย อย่างไรก็ตาม สองกลุ่มนี้ยังนับว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ทำงานรับจ้างไม่ประจำ

ด้านคนที่เลือกอยู่พักอาศัยที่ศูนย์พักพิงคนไร้บ้านบางกอกน้อย “สุวิทย์ วัดหนู” และบ้านอิ่มใจก็มีพฤติกรรมการพักอาศัยที่แตกต่างกันเช่นกัน กล่าวคือ สำหรับคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่พักพิงอยู่ที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู ส่วนใหญ่จะพักพิงที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนูตลอดทั้ง 7 วัน โดยมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จะเลือกเปลี่ยนไปพักที่อื่น ๆ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะการพักอาศัยที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนูมีลักษณะของเป็นการจับจองพื้นที่ ผู้ที่ได้รับโอกาสให้เข้าพักก็จะได้พื้นที่ในการพำนัก หากมีการย้ายออกเท่ากับว่าสูญเสียที่นอนให้กับผู้ที่มาใหม่ โดยที่คนไร้บ้านจะต้องจ่ายค่าช่วยเหลือให้กับศูนย์เป็นรายเดือนเดือนละ 350 บาท ดังนั้นผู้ที่พักอาศัยอยู่ที่ศูนย์จึงต้องอาศัยอยู่ในศูนย์เป็นส่วนใหญ่เพื่อเป็นการรักษาสถานที่พักของตน ซึ่งแตกต่างจากบ้านอิ่มใจที่อยู่ภายใต้การกำกับและดูแลโดยกรุงเทพมหานคร โดยกรณีของบ้านอิ่มใจผู้ที่มีความประสงค์จะเข้าพักสามารถเข้าพักได้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ เพียงแต่จะต้องลงทะเบียนเข้าพักวันต่อวัน ไม่มีการจับจองที่พัก หรือเตียงประจำตัว เมื่อเป็นเช่นนี้กลุ่มคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู จึงมีลักษณะของคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่สามารถพำนักในที่พักราคาถูกได้

จากการติดตามวิถีชีวิตประจำวันของคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่อาศัยอยู่ที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนูทำให้สามารถแบ่งวิถีชีวิตของคนกลุ่มนี้ออกเป็นสองกลุ่มด้วยกัน ได้แก่ กลุ่มที่หนึ่ง คือ กลุ่มคนที่ไม่ได้ออกไปทำงาน และกลุ่มที่สอง คือ กลุ่มคนที่ออกไปทำงาน สำหรับคนกลุ่มที่หนึ่งที่ไม่ได้ไปทำงานจะเป็นกลุ่มคนที่ยังหางานทำไม่ได้ มีปัญหาสุขภาพ หรือมีรายหนึ่งเป็นแม่ที่มีลูกอ่อน ซึ่งจากการติดตามชีวิตประจำวัน พบว่า ส่วนใหญ่ล้วนมีวิถีชีวิตประจำวันที่ค่อนข้างคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ จะพำนักยังศูนย์เป็นหลัก สำหรับอาหารการกินนั้นก็จะแบ่งออกเป็นการรับประทานอาหารที่ศูนย์ การไปรับอาหารกลางวันแจกที่วัดเจ้าอาม หรือไปซื้ออาหารที่ตลาดบางขุนนนท์ นอกจากอยู่พักผ่อนที่ศูนย์ตลอดทั้งวันแล้ว บางคนก็จะรับช่วยทำงานภายในศูนย์ เช่น ทำความสะอาด เฝ้าเวรยาม รดน้ำต้นไม้ ดูแลแปลงผัก หรือ ทำงานช่าง เป็นต้น และถ้าหากมีงานภายนอกที่เข้ามาก็จะเลือกไปทำตามกำลังความสามารถและความสนใจของตน เช่น การไปรับพระตามต่างจังหวัด หรือ การไปรับจ้างโบกธงตามคอนโดต่าง ๆ (ส่วนใหญ่เป็นวันเสาร์อาทิตย์ ได้รับค่าจ้างประมาณวันละ 300 บาท)

ในขณะที่กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มคนที่ออกไปทำงาน กลุ่มนี้หลังจากที่ตื่นนอนที่ศูนย์แล้วก็จะออกเดินทางไปทำงานยังสถานที่ต่าง ๆ เช่น ขายของเก่า (ของมือสอง) ขายพระ หรือ รับจ้าง เช่น รับจ้างทั่วไป ถือป้าย

โบกธง แจกใบปลิว (กลุ่มตัวอย่าง 2 คนที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนูระบุว่าเป็นนักดนตรี โดยรับจ้างเล่นดนตรีตามร้านอาหาร หรือโรงแรมเป็นอาชีพ) สำหรับเดินทางของคนไร้บ้านกลุ่มนี้จะยึดรถโดยสารประจำทางเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งรถประจำทางหรือรถเมล์ฟรี เมื่อออกไปทำงาน คนกลุ่มนี้ก็จะหาซื้ออาหารจากแหล่งอาหารราคาถูก อาทิเช่น หากไปขายของเก่าแถวท่าพระจันทร์ก็จะมีเด็กวัดนำข้าววัดที่เหลือจากการฉันเพลมาขายในราคา 10 บาท ประกอบด้วยข้าว 1 ถุง แกง 2 ถุงและขนมอีก 1 ห่อ โดยอาหารดังกล่าวสามารถรับประทานได้ถึง 2 มื้อ หรือในกรณีที่ผ่านไปทำงานบริเวณที่มีการแจกอาหารฟรีก็จะไปรับอาหารแทน ส่วนวันที่ไม่ทำงานก็จะกลับมาพักผ่อนที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนูเป็นหลัก สำหรับกิจกรรมที่คนไร้บ้านส่วนใหญ่ในศูนย์สุวิทย์ วัดหนูทำในยามว่าง คือ การนั่งพูดคุยกัน การนั่งดูโทรทัศน์ เล่นหมากกระดาน หรือนอนพักผ่อน

ในขณะที่กลุ่มที่พำนักที่บ้านอิ่มใจก็มีพฤติกรรมที่แตกต่างจากศูนย์สุวิทย์ วัดหนู สืบเนื่องจากกฎและระเบียบในการเข้าพักที่แตกต่างกัน โดยกรณีของบ้านอิ่มใจผู้ที่มีความประสงค์จะเข้าพักสามารถเข้าพักได้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ เพียงแต่จะต้องลงทะเบียนเข้าพักวันต่อวัน ไม่มีการจับจองที่พัก หรือเตียงประจำตัว โดยเวลาที่เปิดให้ลงทะเบียนเข้าพัก ได้แก่ 15.00 น. ถึง 22.00 น. ผู้ลงทะเบียนจะได้รับหมายเลขเตียง โดยในเวลา 19.00 น. จะมีอาหารเย็นบริการ และมีอาหารเช้าบริการตอน 7.00 น. หลังจากนั้นคนไร้บ้านจะต้องลงทะเบียนออกจากบ้านอิ่มใจในเวลา 9.00 น. ทุกคน เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วส่งผลให้เวลาตั้งแต่ 9.00-15.00 น. คนไร้บ้านจะต้องออกไปใช้ชีวิตข้างนอกบ้านอิ่มใจ ผิดกับกลุ่มที่อาศัยอยู่ในศูนย์สุวิทย์ วัดหนูที่ยังสามารถพักผ่อน หรือดูโทรทัศน์อยู่ภายในศูนย์ได้ทั้งวัน ดังนั้นหากพิจารณาในแง่ของความเป็นเจ้าของ (Ownership) แล้ว การพักที่บ้านอิ่มใจจะไม่ได้ให้ความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของเหมือนกับที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู (เสียค่าบำรุงรายเดือนและได้มีพื้นที่ส่วนตัว) และพื้นที่สาธารณะ (หากพักที่เดิมซ้ำ ๆ ย่อมทำให้เกิดความรู้สึกถึงความเป็นที่ประจำของตน) ดังนั้นจึงตั้งข้อสังเกตว่า คนไร้บ้านที่มาพักยังบ้านอิ่มใจจะมีลักษณะของคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่มาพักยังสถานที่ที่ให้ความช่วยเหลือ

จากสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ที่บ้านอิ่มใจ ทำให้ทราบได้ว่า บ้านอิ่มใจมีเตียงทั้งหมด 160 เตียง แบ่งเป็นเตียงสำหรับผู้เข้าพักชาย 80 คน และเตียงสำหรับผู้เข้าพักหญิง 80 คน โดยเตียงมีลักษณะเป็นเตียง 2 ชั้น โดยนอกจากการบริการอาหารเย็นและอาหารเช้าแล้ว ยังมีการจัดการอบรมฝึกอาชีพให้เดือนละ 2 ครั้ง มีการบริการตัดผมฟรีเดือนละครั้งทุกวันศุกร์สิ้นเดือน และยังคงมีกิจกรรมต่าง ๆ ในวันสำคัญ

สำหรับด้านพฤติกรรมการพักอาศัยที่บ้านอิ่มใจ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ที่บ้านอิ่มใจ พบว่า มีทั้งกลุ่มที่มาพำนักอยู่เป็นประจำตลอด 7 วันต่อหนึ่งสัปดาห์ และก็ยังมีกลุ่มที่พำนักบ้างไม่พำนักบ้าง ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับการสำรวจและติดตามคนไร้บ้านหน้าใหม่ โดยข้อมูลจากตารางที่ 2.5 แสดงให้เห็นว่า ร้อยละ 65 มีพฤติกรรมการพำนักอยู่เป็นประจำตลอด 7 วันต่อหนึ่งสัปดาห์ (ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู ร้อยละ 92) ในขณะที่ร้อยละ 25.7 เปลี่ยนไปพักตามที่สาธารณะ

จากการติดตามวิถีชีวิตประจำวันของคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่อาศัยอยู่ที่บ้านอิ่มใจ สามารถแบ่งวิถีชีวิตของคนกลุ่มนี้ออกเป็นสองกลุ่มด้วยกันคล้ายกับกลุ่มศูนย์สุวิทย์ วัดหนู ได้แก่ กลุ่มที่ไม่มีงานทำ และกลุ่มที่มี

งานทำ สำหรับกลุ่มที่ไม่มีงานทำจะมีวิถีที่ชีวิตที่แตกต่างจากกลุ่มที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู กล่าวคือ พวกเขาไม่สามารถนอนกลางวัน นั่งพักผ่อน หรือดูโทรทัศน์ในบ้านอิ่มใจตอนกลางวันเหมือนกับกลุ่มที่อยู่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู เนื่องจากบ้านอิ่มใจกำหนดเวลาลงทะเบียนเข้าออก ดังนั้นทำให้คนกลุ่มนี้ต้องออกไปนั่งเล่นหรือพักผ่อนยังพื้นที่สาธารณะตั้งแต่ช่วงเวลา 9.00-15.00 น. โดยสถานที่สาธารณะที่เป็นที่นิยมของคนไร้บ้านหน้าใหม่สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มที่หนึ่ง คือ สถานที่ที่มีแจกอาหารกลางวัน ได้แก่ พื้นที่ใกล้ ๆ สภาสังคมสงเคราะห์ (มีแจกข้าวกลางวัน) และวัด (ไปฟังธรรม ปฏิบัติธรรม ช่วยงานวัด และรับอาหารเพลจากพระ) และกลุ่มที่สอง คือ สถานที่สาธารณะทั่วไปที่นั่งพักผ่อนได้อย่างสะดวกสะบาย เช่น สวนสาธารณะ สถานีรถไฟหัวลำโพง และศูนย์อาหารตามห้างสรรพสินค้า เนื่องจากสถานที่เหล่านี้มีอากาศที่ดี มีห้องน้ำบริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และยังมีเครื่องปรับอากาศและโทรทัศน์ให้ดู (หัวลำโพง กับห้างสรรพสินค้า) โดยในกลุ่มที่สองนี้บางส่วนไม่ได้รับประทานอาหารกลางวันแต่จะรอกลับมารับประทานในช่วงเย็นที่บ้านอิ่มใจ บางส่วนระบุในบางวันว่ามีซื้อกินเอง หรือมีไปขอแม่ค้าที่รู้จักกัน เป็นต้น จากการติดตามชีวิตของกลุ่มบ้านอิ่มใจที่สามารถตามได้ประมาณ 2 ถึง 5 ครั้ง พบว่า วิถีชีวิตของคนกลุ่มนี้ค่อนข้างเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง กล่าวคือ สถานที่ต่าง ๆ ที่เดินทางในช่วงกลางวันก็จะเป็นที่เดิมซ้ำ ๆ ไม่เปลี่ยนแปลง

อย่างไรก็ตาม จากกลุ่มทั้งหมดที่ติดตาม มีรายหนึ่งที่น่าสนใจเนื่องจากวิถีชีวิตมีความแตกต่างจากรายอื่น ๆ รวมทั้งมีจุดเปลี่ยนที่สำคัญ ซึ่งรายนี้สามารถติดตามวิถีชีวิตได้ทั้งหมด 4 ครั้ง โดยในครั้งแรกระบุว่าหลังจากลงทะเบียนออกจากบ้านอิ่มใจในช่วงเช้า ได้ไปแถวคลองหลอดเพื่อหาอะไหล่โทรศัพท์มาขาย (เป็นการระบุถึงความต้องการทำงาน) หลังจากรับประทานอาหารกลางวันแจกฟรีที่สภาสังคมสงเคราะห์แล้ว ช่วงบ่ายจึงไปเดินเล่นที่ห้างเซ็นทรัลปิ่นเกล้า จากนั้นจึงกลับบ้านอิ่มใจ ต่อมาในครั้งที่สองที่ติตตามได้ พบว่า หลังออกจากบ้านอิ่มใจได้เดินทางไปพบแพทย์ยังคลินิกแถวบ้านอิ่มใจเพื่อรับการรักษาบาดแผลที่ขา จากนั้นจึงไปรับประทานข้าวเที่ยงที่บ้านญาติพร้อมกับขอเงินจากญาติที่บางกรวย จากนั้นช่วงเวลา 14.00-16.00 น. ได้เดินทางไปนั่งอ่านหนังสือที่หอสมุดกรุงเทพฯ จากนั้นจึงเดินทางกลับไปพักที่บ้านอิ่มใจ สำหรับวิถีชีวิตในครั้งที่ 3 และครั้งที่ 4 ที่ติดตามได้ล้วนเหมือนกัน แต่ที่น่าสนใจ คือ หลังจากออกจากบ้านอิ่มใจเขาได้เดินทางไปทำงานที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยหน้าที่เป็นพ่อบ้าน จากการติดตามชีวิตของคนไร้บ้านหน้าใหม่ในบ้านอิ่มใจ ทำให้เห็นการเคลื่อนไหวและวิถีชีวิตในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งรายดังกล่าวนี้มีพัฒนาการจากเริ่มต้นไม่มีงานทำ จนนำไปสู่การหางานซึ่งเป็นงานประจำได้

ในขณะที่กลุ่มคนที่มีงานทำ ก็จะมีวิถีชีวิตที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ เมื่อออกจากบ้านอิ่มใจก็จะไปทำงานของตน อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากตารางที่ 2-7 แสดงให้ว่ากลุ่มคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่บ้านอิ่มใจมีสัดส่วนของคนที่ทำงานมากที่สุด และนอกจากนี้ สำหรับคนที่ทำงาน พบว่า มีสัดส่วนของผู้ที่ทำงานรับจ้างประจำสูงกว่าอีก 2 กลุ่ม ทั้งนี้การทำงานประจำย่อมมีข้อได้เปรียบกว่าการรับจ้างทั่วไป เนื่องจากจะมีรายได้ที่แน่นอน

สำหรับประเด็นถัดมาที่จะพิจารณา ได้แก่ เรื่องของสุขภาพของคนไร้บ้านหน้าใหม่ จากการสำรวจคนไร้บ้านหน้าใหม่ในพื้นที่สาธารณะในตารางที่ 2-8 พบว่า มากกว่าร้อยละ 50 ของทุกกลุ่ม ระบุว่าตนมีปัญหาสุขภาพ อย่างไรก็ตาม การใช้ชีวิตอยู่บนพื้นที่สาธารณะ กับการใช้ชีวิตในสถานพักพิง ย่อมมีผลกระทบต่อ

สุขภาพของคนไร้บ้านที่แตกต่างกัน เมื่อถามถึงสาเหตุที่ทำให้พวกเขาเจ็บป่วยบ่อยที่สุดหรือมากที่สุด พบว่า กลุ่มในพื้นที่สาธารณะระบุว่า การพักผ่อนไม่เพียงพอ อันเนื่องมาจากสถานที่หลับนอนไม่สะดวกสบายเป็นลำดับแรก และติดตามมาด้วย ฝุ่น ควันและมลภาวะทางอากาศ เป็นลำดับถัดมา ในทางกลับกัน สำหรับกลุ่มที่อยู่ในศูนย์พักพิงจะระบุว่า โรคประจำตัวที่แต่ละคนเป็นอยู่เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ตนป่วย รองลงมา คือ ฝุ่น ควันและมลภาวะทางอากาศ สำหรับสาเหตุของการเจ็บป่วยที่พบในพื้นที่สาธารณะแต่ไม่พบในสถานพักพิง ได้แก่ การเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากอาหารเสียหรืออาหารไม่สะอาด หรือ การเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากสิ่งเสพติด อาทิ ติดสุราเรื้อรัง ซึ่งคนไร้บ้านในสภานพักพิงจะไม่มีปัญหาเหล่านี้เนื่องจากรับอาหารที่ทางศูนย์จัดหาให้ตลอดจนต้องอยู่ภายใต้กฎข้อบังคับไม่สามารถเสพสิ่งเสพติดได้ ในขณะที่สาเหตุของการเจ็บป่วยของกลุ่มที่อยู่ในสถานพักพิงระบุแต่ไม่พบในกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่สาธารณะ ได้แก่ ความเครียด และการบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุจากการทำงาน

ประเด็นเรื่องสาเหตุของความเจ็บป่วย ทำให้เห็นข้อแตกต่างที่สำคัญข้อหนึ่งของคนไร้บ้านระหว่างกลุ่มที่ใช้ชีวิตในพื้นที่สาธารณะและสถานพักพิง ซึ่งได้แก่ สุขอนามัยและความสะดวกสบายทางกายภาพ กล่าวคือ การเข้าพำนักอาศัยตามสถานพักพิงทำให้มีที่หลับที่นอน อาหารการกิน สุขอนามัย ตลอดจนความปลอดภัยที่ดีกว่าการไปใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่สาธารณะ ดังนั้นจึงเป็นการลดปัจจัยเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความเจ็บป่วยและโรคที่เกี่ยวกับสุขอนามัยและโรคติดต่อ ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับงานของ ชญานิศวร์ โคโนะ และคณะ (2560) ที่ศึกษาเรื่องการเสียชีวิตของคนไร้บ้าน จากตารางที่ 2-9 จะเห็นได้ว่า คนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะจะมีสาเหตุของการเสียชีวิตที่มาจากอุบัติเหตุ โรคติดต่อ (วัณโรค, HIV/AIDS) รวมทั้งโรคติดสุราเรื้อรัง ในขณะที่กลุ่มที่อาศัยอยู่ในสถานพักพิงจะเสียชีวิตด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น ติดเชื้อในกระแสโลหิต โรคหัวใจล้มเหลว โรคชรา เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มที่อยู่ในพื้นที่สาธารณะมีการไปพบแพทย์หรือตรวจสุขภาพในสัดส่วนที่น้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่อาศัยอยู่ในสถานพักพิง โดยจากการติดตามชีวิตประจำวัน พบว่า จากการติดตามครั้งที่ 2 ของคนไร้บ้านที่อยู่ในศูนย์สุวิทย์ วัดหนู พบว่า มี 1 รายที่ระบุว่าได้เดินทางไปตรวจโรงพยาบาลเพื่อติดต่อรอทำบัตรคนพิการ ในขณะที่มี 2 รายจากบ้านอิ่มใจระบุในระหว่างช่วงเวลาที่ติดตามชีวิตว่า มี 1 วันที่ไปหาหมอที่โรงพยาบาล ในขณะที่อีก 1 รายไปหาหมอที่คลินิกเพื่อให้รักษาอาการเจ็บป่วย

ตารางที่ 2-8 สุขภาพของคนไร้บ้านหน้าใหม่

กลุ่มของคนไร้บ้าน	สุขภาพ	โรคประจำตัว (เรียงตามลำดับ)	สาเหตุที่ป่วย (เรียงตามลำดับ)	ตรวจสุขภาพ	ความสนใจตรวจสุขภาพ
คนไร้บ้านหน้าใหม่ในพื้นที่สาธารณะ	ร้อยละ 60 (24 คนจาก 40 คน) ระบุว่าตนมีปัญหาสุขภาพ	1. ความดัน 2. เบาหวาน 3. หัวใจ 4. ปอด/หอบหืด/ภูมิแพ้ 5. ไขข้อ/กระดูก 6. HIV	1. พักผ่อนน้อย 2. ฝุ่นควัน/สภาพอากาศ 3. สิ่งเสพติด 4. รับประทานอาหารหมดอายุ 5. โรคประจำตัว	ร้อยละ 35 ระบุไม่เคยตรวจสุขภาพหรือไม่เคยไปหาหมอเลย ร้อยละ 37.5 ระบุว่าตรวจสุขภาพนาน ๆ ครั้ง	ร้อยละ 67.5 ระบุให้ความสนใจที่จะเข้ารับการตรวจสุขภาพ
คนไร้บ้านหน้าใหม่ในสถานพักพิง (ศูนย์สุวิทย์วัดหนู และบ้านอิ่มใจ)	ร้อยละ 52 (26 คนจาก 50 คน) ระบุว่าตนมีปัญหาสุขภาพ	1. ความดัน 2. เบาหวาน 3. หัวใจ 4. ปอด/หอบหืด/ภูมิแพ้ 5. ไขข้อ/กระดูก 6. ป่วยทางจิต/ซึมเศร้า	1. โรคประจำตัว 2. ฝุ่นควัน/สภาพอากาศ 3. พักผ่อนน้อย 4. การทำงานหนัก/อุบัติเหตุจากการทำงาน 5. ความเครียด 6. สิ่งเสพย์ติด	ร้อยละ 26 ระบุไม่เคยตรวจสุขภาพหรือไม่เคยไปหาหมอเลย ร้อยละ 30 ระบุว่าตรวจสุขภาพนาน ๆ ครั้ง	ร้อยละ 68 ระบุให้ความสนใจที่จะเข้ารับการตรวจสุขภาพ

ตารางที่ 2-9 สาเหตุการเสียชีวิตของคนไร้บ้าน

กลุ่มของคนไร้บ้าน	ประเภทการเจ็บป่วย	สาเหตุการเสียชีวิต
คนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะ	ผู้ป่วยทางกาย	• อุบัติเหตุ • วัณโรค • HIV/AIDS • โรคตับ • โรคติดสุราเรื้อรัง • โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs)

กลุ่มของคนไร้บ้าน	ประเภทการเจ็บป่วย	สาเหตุการเสียชีวิต
	ผู้ป่วยทางจิต	• อุบัติเหตุ • วัณโรค • โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs)
คนไร้บ้านในสถานพักพิง (สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งชาย, สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิง, บ้านกึ่งวิถีชาย, บ้านกึ่งวิถีหญิง)		• ติดเชื้อในกระแสเลือด (ร้อยละ 31.55) • ระบบไหลเวียนโลหิต ระบบหายใจล้มเหลว หัวใจล้มเหลว (ร้อยละ 24.44) • ชราภาพ (ร้อยละ 17.33) • ปอดติดเชื้อ ติดเชื้อทางเดินหายใจ (ร้อยละ 13.33)

ที่มา: ชญานิศวร์ โคโนะ และคณะ (2560)

สำหรับท้ายที่สุดในเรื่องของชีวิต ความสุข ความต้องการ และความคาดหวังของคนไร้บ้านหน้าใหม่ (ตารางที่ 2-10) โดยเมื่อถามถึงความสุขซึ่งให้เปรียบเทียบระหว่างความสุขของตนกับคนทั่วไป พบว่า คนไร้บ้านหน้าใหม่ทั้ง 3 สถานที่ส่วนใหญ่ระบุว่าตนมีความสุขเหมือนกับคนทั่วไป โดยกลุ่มที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนูเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนของคนที่ระบุว่ามีความสุขมากกว่าคนทั่วไปมากที่สุด ในขณะที่กลุ่มคนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนของคนที่คิดว่าคนทั่ว ๆ ไปมีความสุขมากกว่าตนสูงที่สุด

เมื่อถามถึงความต้องการสูงสุด ณ ปัจจุบัน พบว่า การมีงานทำและมีรายได้ที่เพียงพอ คือ ความต้องการสูงสุดของทั้ง 3 กลุ่ม ในขณะที่การได้มีบ้านเป็นของตัวเองเป็นถูกเลือกเป็นลำดับที่สองในกลุ่มของคนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะและกลุ่มบ้านอิ่มใจ ในขณะที่กลุ่มที่พักยังศูนย์สุวิทย์ วัดหนูเลือกความต้องการด้านรักษาพยาบาล กับไม่ต้องการสิ่งใดมาเป็นอันดับที่สองเท่า ๆ กัน นอกเหนือจากการสอบถามในเรื่องของความสุข และความต้องการแล้ว เมื่อสอบถามถึงความคาดหวังในการเป็นคนไร้บ้านของกลุ่มตัวอย่างด้วย โดยได้แบ่งถามออกเป็นช่วงเวลา ได้แก่ ตอนครั้งแรกที่ตัดสินใจออกมาเป็นคนไร้บ้านคาดว่าจะเป็นคนไร้บ้านยาวนานแค่ไหน และ ณ ปัจจุบันนี้คาดว่าจะเป็นคนไร้บ้านต่อไปอีกยาวนานเพียงใด

ข้อมูลจากตารางที่ 2-10 แสดงให้เห็นว่า ในช่วงเวลาที่ตัดสินใจออกมาเป็นคนไร้บ้าน คนไร้บ้านส่วนใหญ่ยังไม่ทราบอนาคตของตัวเอง โดยไม่ทราบว่าตนจะต้องเป็นคนไร้บ้านยาวนานเท่าใด แต่พอใช้ชีวิตอยู่ได้สักพัก พวกเขาเริ่มสามารถที่จะระบุเป้าหมายของตัวเองได้มากขึ้น จากตารางจะเห็นได้ว่า ในช่วงที่ออกมาเป็นคนไร้บ้าน คำตอบที่ว่า ไม่ได้มีการวางแผนไว้หรือไม่ทราบ เป็นคำตอบที่คนไร้บ้านทั้งสามกลุ่มเลือกตอบมากที่สุด (ประมาณร้อยละ 33) แต่เมื่อเวลาผ่านไปตัวเลขของคนที่ตอบว่า ไม่มีการวางแผนไว้หรือไม่ทราบ ของทั้ง

สามกลุ่มล้วนลดลงอย่างชัดเจน ตัวเลขที่เพิ่มขึ้นก็มีส่วนที่เป็นเป้าหมายที่ดีที่ชัดเจน เช่น จะเป็นคนไร้บ้านจนกว่าจะมีงานทำ มีเงินตั้งตัวได้ มีเงินเพียงพอเช่าบ้านได้ หรือกลับไปหาครอบครัวได้ เป็นต้น รวมทั้งเป้าหมายของการเปลี่ยนผ่านจากคนไร้บ้านหน้าใหม่ไปสู่การเป็นคนไร้บ้านอย่างถาวร เช่น กลุ่มที่ตอนแรกระบุตอนออกมาไม่ทราบว่าจะเป็นคนไร้บ้านยาวนานเท่าใด หรือระบุว่าจะเป็นไม่นาน แต่เมื่อมาถาม ณ ปัจจุบัน สามารถระบุได้ว่า ตนจะยังคงเป็นคนไร้บ้านต่อไป หรือคิดว่าจะต้องเป็นคนไร้บ้านตลอดไป

ตารางที่ 2-10 ความสุข ความต้องการ และความคาดหวังของคนไร้บ้านหน้าใหม่
จำแนกตามสถานที่พักอาศัย (คน)

	พื้นที่สาธารณะ	**ศูนย์พักคนไร้บ้าน "สุวิทย์ วัดหนู" (บางกอกน้อย)**	**บ้านอิ่มใจ**	**รวมทั้ง 3 กลุ่ม**
ความสุขเมื่อเทียบกับคนทั่วไป				
มีความสุขกว่าคนทั่วไปอย่างมาก	1 (2.5%)	1 (7.15%)	3 (8.3%)	5 (5.5%)
มีความสุขกว่าคนทั่วไปเล็กน้อย	1 (2.5%)	4 (28.6%)	3 (8.3%)	8 (8.9%)
เหมือน ๆ กับคนทั่วไป	15 (37.5%)	4 (28.6%)	19 (52.8%)	38 (42.2%)
คนทั่วไปมีความสุขกว่าเล็กน้อย	8 (20%)	1 (7.15%)	6 (16.6%)	15 (16.7%)
คนทั่วไปมีความสุขกว่าอย่างมาก	10 (25%)	3 (21.35%)	5 (14%)	18 (20%)
ไม่ระบุ	5 (12.5%)	1 (7.15%)	0 (0%)	6 (6.7%)
รวม	40	14	36	90
ความต้องการสูงสุด				
มีบ้านเป็นของตัวเอง	10 (25%)	1 (7.2%)	8 (22.2%)	19 (21%)
ได้กลับบ้าน	2 (5%)	0 (0%)	1 (2.8%)	3 (3.3%)
มีงานทำ/มีรายได้เพียงพอ	20 (50%)	7 (50%)	18 (50%)	45 (50%)
ได้รับการรักษาพยาบาล	0 (0%)	3 (21.4%)	3 (8.3%)	6 (6.7%)
ไม่ต้องการ	5 (12.5%)	3 (21.4%)	4 (11.1%)	12 (13.4%)
ไม่ระบุ	3 (7.5%)	0 (0%)	2 (5.6%)	5 (5.6%)
รวม	40	14	36	90
ความคาดหวัง (ตอนที่ออกมาคิดว่าจะไร้บ้านนานแค่ไหน)				
เรื่อย ๆ/ตลอดไป/นาน	6 (15%)	4 (28.6%)	5 (13.9%)	15 (16.7%)
ไม่ทราบ/ไม่ได้วางแผนไว้	14 (35%)	5 (35.7%)	11 (30.6%)	30 (33.3%)

	พื้นที่สาธารณะ	**ศูนย์พักคนไร้บ้าน "สุวิทย์ วัดหนู" (บางกอกน้อย)**	**บ้านอิ่มใจ**	**รวมทั้ง 3 กลุ่ม**
จนกว่าจะมีเงิน/งาน/หาที่พักได้/กลับไปหาครอบครัว	6 (15%)	0 (0%)	2 (5.5%)	8 (8.9%)
ไม่นาน	7 (17.5%)	4 (28.6%)	12 (33.3%)	(25.6%)
ไม่ระบุ	7 (17.5%)	1 (7.1%)	6 (16.7%)	14 (15.5%)
รวม	40	14	36	90
ความคาดหวัง (ปัจจุบันคิดว่าจะไร้บ้านนานแค่ไหน)				
เรื่อย ๆ/ตลอดไป/นาน	9 (22.5%)	4 (28.6%)	7 (19.4%)	20 (22.2%)
ไม่ทราบ/ไม่ได้วางแผนไว้	10 (25%)	4 (28.6%)	7 (19.4%)	21 (23.3%)
จนกว่าจะมีเงิน/งาน/หาที่พักได้/กลับไปหาครอบครัว	15 (37.5%)	4 (28.6%)	11 (30.6%)	30 (33.3%)
ไม่นาน	1 (2.5%)	2 (14.2%)	6 (16.7%)	9 (10%)
ไม่ระบุ	5 (12.5%)	0 (0%)	5 (13.9%)	10 (11.2%)
รวม	40	14	36	90

2.2 จุดเปลี่ยนกลับ และปัจจัยสนับสนุน ให้คนไร้บ้านหน้าใหม่กลับไปมีชีวิตเช่นคนทั่วไป (Turning Point and Supporting Factor of New Homeless)

นอกจากการศึกษาสาเหตุของการไร้บ้าน วิถีชีวิต และพฤติกรรมของคนไร้บ้านหน้าใหม่แล้ว อีกหนึ่งประเด็นสำคัญที่งานวิจัยฉบับนี้ให้ความสนใจ คือ การคาดการณ์ระยะเวลาที่เป็นจุดวกกลับ (Turning Point) และปัจจัยที่จะเป็นจุดเปลี่ยนหรือสนับสนุน (Supporting Factor) ให้คนไร้บ้านหน้าใหม่สามารถกลับไปใช้ชีวิตเหมือนกับคนทั่วไปได้

สาเหตุหลักที่ทำให้งานวิจัยฉบับนี้ให้ความสนใจศึกษาวิถีชีวิตของคนไร้บ้านหน้าใหม่ เนื่องจากมีข้อสันนิษฐานเบื้องต้นว่า คนไร้บ้านหน้าใหม่ (ไม่เกิน 5 ปี) น่าจะมีความต้องการกลับไปใช้ชีวิตเหมือนคนทั่วไปมากกว่าคนไร้บ้านหน้าเก่าที่ใช้ชีวิตอยู่อย่างเคยชินมาเป็นระยะเวลานานแล้ว หรือหากได้รับความช่วยเหลือกลุ่มคนไร้บ้านหน้าใหม่จะมีโอกาสกลับไปใช้ชีวิตปกติได้ง่ายกว่ากลุ่มคนไร้บ้านหน้าเก่า

สำหรับจุดเปลี่ยนที่จะทำให้คนไร้บ้านสามารถกลับไปใช้เช่นคนทั่วไปสามารถพิจารณาได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 คือ กรณีที่คนไร้บ้านสามารถหางานทำและมีรายได้ที่เพียงพอ ทำให้สามารถเช่าที่อยู่อาศัย

ด้วยตนเองได้ ไม่จำเป็นต้องพักค้างในที่สาธารณะ หรือพึ่งพิงสถานพักพิงคนไร้บ้าน และรูปแบบที่ 2 คือ กรณีที่คนไร้บ้านกลับบ้านของตน อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจ (ตารางที่ 2-10) พบว่า ร้อยละ 50 ของคนไร้บ้านหน้าใหม่ต่างระบุว่า การมีงานทำและมีรายได้ที่เพียงพอ คือ ความต้องการสูงที่สุดของพวกเขา รองลงมา ร้อยละ 21 ระบุว่าต้องการมีบ้านเป็นของตัวเอง ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 3 เท่านั้นที่ระบุว่าการได้กลับบ้าน คือความต้องการสูงสุด เมื่อเป็นเช่นนี้ทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าจุดเปลี่ยนที่เป็นที่รูปแบบที่ 1 เป็นจุดเปลี่ยนที่มีความเป็นไปได้มากกว่ารูปแบบที่ 2 และสิ่งที่พวกเขาต้องการมากที่สุด คือ การมีงานทำและมีรายได้ เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองจากการเป็นคนไร้บ้านสู่การมีชีวิตปกติเฉกเช่นคนทั่วไป

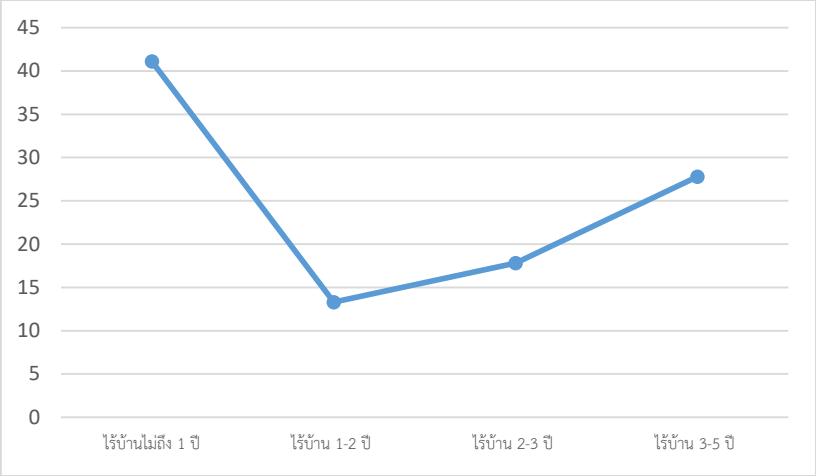
ในส่วนก่อนหน้านี้ ได้จำแนกสาเหตุของการไร้บ้านออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การไร้บ้านเนื่องจากปัญหาครอบครัวเป็นหลัก และการไร้บ้านเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจเป็นหลัก สำหรับกลุ่มแรก กลุ่มที่มีปัญหาครอบครัวเป็นหลัก การกลับบ้านคงไม่ใช่แนวทางการแก้ปัญหาหรือทำให้พวกเขาสบายใจมากขึ้น (เว้นแต่จะได้รับการปรับความเข้าใจกัน) ดังนั้นการได้กลับบ้านทั้ง ๆ ที่เขายังคงมีปัญหาครอบครัว ไม่ได้รับความเข้าใจหรือการยอมรับจากที่บ้าน คงยังไม่ใช่ความต้องการของพวกเขาและยังไม่ใช่การแก้ปัญหาโดยตรง แต่ถ้าหากเขาได้มีอาชีพ มีรายได้ จนกระทั่งไปสู่การพึ่งพาตัวเองและตั้งตัวได้ เขาอาจจะสามารถสร้างบ้านใหม่ สังคมใหม่ เพื่อนใหม่ หรือครอบครัวใหม่ของตนได้ นอกจากนี้ในบริบทของสังคมไทย การมีอาชีพและมีรายได้ นับว่าเป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีในแง่ของคุณค่า การยอมรับและศักดิ์ศรีทั้งต่อตนเองและคนรอบข้าง ดังนั้นโอกาสกลับไปปรับความเข้าใจกับคนในครอบครัวในช่วงเวลาที่ตนมีงานมีรายได้ย่อมดีกว่ายามที่ไม่มีงานทำ ด้านกลุ่มที่ไร้บ้านเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจเป็นหลัก การมีงานทำมีอาชีพและมีรายได้ ย่อมตอบโจทย์ของปัญหาให้แก่คนกลุ่มนี้โดยตรง

สำหรับการคาดการณ์ระยะเวลาที่เหมาะสมที่จะเป็นจุดวกกลับ (Turning Point) ของคนไร้บ้านหน้าใหม่ งานวิจัยฉบับนี้คาดคะเนไว้เบื้องต้นว่า ไม่น่าจะเกิน 1 ปี โดยที่ปัจจัยที่จะสนับสนุนให้พวกเขากลับไปใช้ชีวิตอย่างปกติได้ คือ การมีงานทำและมีรายได้ที่เพียงพอ ดังนั้นเมื่อตัดสินใจออกมาเป็นคนไร้บ้านหน้าใหม่ ช่วงระยะเวลาเริ่มต้นนับว่าเป็นระยะเวลาที่มีความสำคัญมากที่สุด ถ้าในช่วงเวลาดังกล่าวไม่สามารถพบกับจุดเปลี่ยนหรือจุดวกกลับ โอกาสที่เขาจะเป็นคนไร้บ้านต่อไปก็จะยิ่งเพิ่มสูงขึ้น สำหรับการวิเคราะห์จุดวกกลับในงานวิจัยฉบับนี้จะยึดการประมาณการจากข้อมูลเชิงลึกของคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่เก็บได้เป็นข้อมูลหลัก

สำหรับจุดสังเกตแรก คือ จำนวนปีที่ไร้บ้านของคนไร้บ้านหน้าใหม่ จากตารางที่ 2-4 พบว่า มีลักษณะการกระจายตัวของข้อมูล (ภาพที่ 2-4) เป็นแบบโค้งลงหรือคล้ายกับกราฟตัวยู (U Curve) กล่าวคือ จำนวนคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่สำรวจได้จำนวนมากมีระยะเวลาการไร้บ้านไม่ถึง 1 ปี ในขณะที่อีกจำนวนหนึ่งจะเป็นกลุ่มที่ไร้บ้านมานานกว่า 2 ปี โดยที่จำนวนคนที่ไร้บ้านระหว่าง 1 ปีถึง 2 ปีมีสัดส่วนน้อยที่สุด ตัวเลขที่มากในช่วงแรก และจำนวนคนไร้บ้านในช่วง 1-2 ปีที่ลดลงดังกล่าวสามารถตั้งเป็นข้อสังเกตได้ 2 ประการ ประการแรก คือ หากต้องการหาคนไร้บ้านหน้าใหม่ในกรุงเทพมหานคร กลุ่มคนไร้บ้านไม่ถึง 1 ปีเป็นกลุ่มที่หาพบได้ง่ายที่สุด ในขณะที่กลุ่มอื่นเป็นกลุ่มที่หายากหรือหาไม่เจอหรือเก็บข้อมูลได้ไม่ทั่วถึง อย่างไรก็ตาม ข้อสังเกตุประการที่สอง อาจจะพิจารณาได้ว่าการที่กลุ่มคนไร้บ้านในช่วง 1-2 ปีมีจำนวนน้อยและการที่หาไม่พบนั้น

อาจจะเป็นไปได้ว่า มีคนไร้บ้านหน้าใหม่กลุ่มหนึ่งที่สามารถวกกลับไปเป็นคนทั่วไปได้และช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม คือ ไม่เกิน 1 ปี นอกจากนี้การที่ตัวเลขของกลุ่มคนที่ไร้บ้านในช่วง 1-2 ปีน้อยกว่ากลุ่มอื่น ทำให้สามารถสันนิษฐานได้ว่าจะต้องมีคนไร้บ้านบางส่วนที่สามารถกลับไปเป็นคนทั่วไปได้ในช่วงระยะเวลาไม่ถึง 1 ปี ในขณะเดียวกันหากคนไร้บ้านไม่สามารถกลับไปเป็นคนทั่วไปได้ โอกาสที่พวกเขาจะไร้บ้านต่อไปอีก 2-5 ปี จะยิ่งเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจะมีความเสี่ยงที่จะมีสภาพไร้บ้านต่อไปเกิน 5 ปีทำให้เปลี่ยนสถานะจากคนไร้บ้านหน้าใหม่สู่การเป็นคนไร้บ้านทั่วไปหรือคนไร้บ้านหน้าเก่า

ภาพที่ 2-4 ร้อยละของคนไร้บ้านหน้าใหม่กับจำนวนปีที่ไร้บ้าน

ดังนั้นเมื่อระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีถูกตั้งข้อสังเกตว่าเป็นจุดวกกลับของการเป็นคนไร้บ้านหน้าใหม่ผนวกกับการมีงานทำและมีรายได้ที่เพียงพอ คือ ปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญที่จะให้เขากลับไปใช้ชีวิตเหมือนคนทั่วไป เมื่อทำการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมโดยพิจารณาเปรียบเทียบปัจจัยต่าง ๆ ร่วมกับระยะเวลาที่ไร้บ้าน โดยเริ่มต้นจากการมีงานทำ ตารางที่ 2-11 แสดงให้เห็นถึงรายได้เฉลี่ยของคนไร้บ้านหน้าใหม่ทั้ง 3 แห่ง โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับจำนวนปีที่ไร้บ้าน ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า กลุ่มคนไร้บ้านที่มีระยะเวลาการไร้บ้านไม่ถึงหนึ่งปีเป็นกลุ่มที่สามารถหารายได้ได้สูงที่สุด (เฉลี่ยประมาณ 199-200 บาทต่อวัน) การที่กลุ่มดังกล่าวมีรายได้ที่มากนับว่าเป็นเป็นการเพิ่มโอกาสให้พวกเขาสามารถกลับไปใช้ชีวิตอย่างคนทั่วไปได้ง่ายกว่ากลุ่มที่หารายได้ได้น้อย ดังนั้นหากพิจารณาในแง่ของรายได้เฉลี่ย จะพบว่า กลุ่มที่เพิ่งไร้บ้านไม่ถึง 1 ปีเป็นกลุ่มที่มีโอกาสกลับมาเป็นคนทั่วไปได้ง่ายกว่ากลุ่มอื่น ๆ ข้อมูลในตารางที่ 2-11 จากการสำรวจยังแสดงให้เห็นว่าเมื่อไร้บ้านนานขึ้นรายได้ของคนไร้บ้านจะมีแนวโน้มที่ลดลง นอกจากนี้แล้วกลุ่มคนที่ไร้บ้านในช่วง 1-2 ปีเป็นกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุดและยังหารายได้น้อยที่สุด แน่นอนว่ากลุ่มดังกล่าว คือ กลุ่มที่ไม่สามารถหลุดพ้นจากการเป็นคนไร้บ้านได้ในช่วงเวลาก่อนหนึ่งปี

ข้อมูลจากตารางที่ 2-12 ยังคงสนับสนุนข้อสันนิษฐานของงานวิจัยชิ้นนี้ โดยเมื่อสอบถามถึงรายได้ของพวกเขาโดยให้พวกเขาระบุว่ารายได้ดังกล่าวเพียงพอต่อการดำเนินชีวิตประจำวันหรือไม่ พบว่า มีเพียง

ร้อยละ 24.32 ของกลุ่มคนที่ไร้บ้านไม่ถึง 1 ปี ระบุว่ารายได้ไม่เพียงพอแม้ว่ากลุ่มดังกล่าวจะเป็นกลุ่มที่หารายได้ได้สูงที่สุดก็ตาม ในขณะที่ร้อยละ 40 ของกลุ่มคนที่ไร้บ้านมาเป็นเวลา 3-5 ปีซึ่งหารายได้ได้ต่ำกว่ากลับตอบในทางตรงกันข้ามว่ารายได้ของตนนั้นเพียงพอต่อการดำรงชีวิต

นอกจากนี้งานยังได้เปรียบเทียบข้อมูลคนไร้บ้านหน้าใหม่กับข้อมูลคนไร้บ้านหน้าเก่า (มีระยะเวลาการไร้บ้านยาวนานกว่า 5 ปี) กับงานสำรวจของ อนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ (2559) โดยจากข้อมูลในตารางที่ 2-12 แสดงให้เห็นว่า คนไร้บ้านไม่ถึง 1 ปีจะมีความรู้สึกว่า รายได้ของตนไม่เพียงพอ ซึ่งน่าจะเป็นตัวแทนความรู้สึกของความลำบาก และต้องการมีชีวิตที่ดีขึ้น ในขณะที่ถ้ามีประสบการณ์ชีวิตไร้บ้านที่นานขึ้นจะมีความรู้สึกว่ารายได้เพียงพอต่อการใช้ชีวิตประจำวัน แม้ว่ารายได้นั้นจะน้อยกว่าก็ตาม และเมื่อนำมูลคนไร้บ้านหน้าเก่าของ อนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ (2559) มาเปรียบเทียบ จะเห็นได้ชัดว่า คนไร้บ้านหน้าเก่า มีสัดส่วนของคนที่ระบุว่ารายได้เพียงพอมากกว่าคนไร้บ้านหน้าใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากไร้บ้านยาวนานเกิน 10 ปี จะมีสัดส่วนของคนที่ตอบว่ารายได้เพียงพอสูงที่สุด

ทั้งนี้เป็นไปได้ว่าในช่วงแรกคนไร้บ้านย่อมต้องประสบกับความยากลำบากของชีวิต แต่หากอยู่นานไปกลุ่มคนดังกล่าวก็เริ่มปรับตัว มีประสบการณ์ รู้สักสถานที่ต่าง ๆ ทั้งที่แจกอาหาร สถานที่อาบน้ำ สถานที่หลับนอน ตลอดจนคุ้นเคยกับวิธีชีวิตการไร้บ้านมากขึ้น ดังนั้นแม้ว่าจะหารายได้ได้น้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ไร้บ้านไม่ถึงหนึ่งปี แต่สัดส่วนของคนที่ตอบว่ารายได้ดังกล่าวเพียงพอกลับเพิ่มสูงขึ้น เช่นเดียวกันกับความต้องการทำงาน จากการสำรวจพบว่า การมีงานทำ คือ ความต้องการสูงสุดที่คนไร้บ้านหน้าใหม่ระบุ แต่เมื่อเปรียบเทียบความต้องการของคนไร้บ้านหน้าใหม่กับคนไร้บ้านหน้าเก่าของ อนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ (2559) จะพบว่า คนไร้บ้านหน้าเก่ามีความต้องการงานน้อยลงอย่างมีนัยสำคัญ (ตารางที่ 2-13)

ตารางที่ 2-11 รายได้เฉลี่ยต่อวันของคนไร้บ้านหน้าใหม่เมื่อเทียบกับระยะเวลาที่ไร้บ้าน (บาท)

รายได้เฉลี่ยเมื่อเทียบกับระยะเวลาที่ไร้บ้าน	**พื้นที่สาธารณะ**	**ศูนย์พักคนไร้บ้าน "สุวิทย์ วัดหนู" (บางกอกน้อย)**	**บ้านอิ่มใจ**	**รายได้เฉลี่ยคำนวณจากระยะเวลาที่ไร้บ้าน (3 แห่ง)**
ไร้บ้านไม่ถึง 1 ปี	131.17	158.00	265.11	199.60
ไร้บ้าน 1-2 ปี	0.00	115.87	111.11	84.52
ไร้บ้าน 2-3 ปี	166.67	168.89	130.24	159.83
ไร้บ้าน 3-5 ปี	115.15	142.86	241.17	173.69
รายได้เฉลี่ยต่อพื้นที่	122.51	148.93	231.59	
รายได้เฉลี่ยของคนไร้บ้านหน้าใหม่ (รวม 3 แห่ง) = 172.73 บาทต่อวัน				

ตารางที่ 2-12 ความเพียงพอของรายได้ของคนไร้บ้านหน้าใหม่เมื่อเทียบกับระยะเวลาที่ไร้บ้าน (คน)

พื้นที่สาธารณะ	**เพียงพอ**	**ไม่เพียงพอ**	**ไม่ระบุ**	**รวม**
ไร้บ้านไม่ถึง 1 ปี	3 (23.08%)	9 (69.23%)	1 (7.69%)	13
ไร้บ้าน 1-2 ปี	0 (0%)	3 (75%)	1 (25%)	4
ไร้บ้าน 2-3 ปี	3 (33.33%)	5 (55.56%)	1 (11.11%)	9
ไร้บ้าน 3-5 ปี	5 (35.71%)	9 (64.29%)	0 (0%)	14
ศูนย์พักคนไร้บ้าน "สุวิทย์ วัดหนู" (บางกอกน้อย)				
ไร้บ้านไม่ถึง 1 ปี	1 (16.67%)	3 (50%)	2 (33.33%)	6
ไร้บ้าน 1-2 ปี	0 (0%)	3 (100%)	0 (0%)	3
ไร้บ้าน 2-3 ปี	0 (0%)	3 (75%)	1 (25%)	4
ไร้บ้าน 3-5 ปี	0 (0%)	1 (100%)	0 (0%)	1
บ้านอิ่มใจ				
ไร้บ้านไม่ถึง 1 ปี	5 (27.78%)	10 (55.56%)	3 (16.67%)	18
ไร้บ้าน 1-2 ปี	1 (20%)	2 (40%)	2 (40%)	5
ไร้บ้าน 2-3 ปี	1 (33.33%)	2 (66.67%)	0 (0%)	3
ไร้บ้าน 3-5 ปี	5 (50%)	5 (50%)	0 (0%)	10
รวม 3 แห่ง				
ไร้บ้านไม่ถึง 1 ปี	9 (24.32%)	22 (59.46%)	6 (16.22%)	37
ไร้บ้าน 1-2 ปี	1 (8.33%)	8 (66.67%)	3 (25%)	12
ไร้บ้าน 2-3 ปี	4 (25%)	10 (62.5%)	2 (12.5%)	16
ไร้บ้าน 3-5 ปี	10 (40%)	15 (60%)	0 (0%)	25
ไร้บ้าน 5-10 ปี (อนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ, 2559)	13 (36%)	22 (61%)	1 (3%)	36
ไร้บ้านมากกว่า 10 ปี (อนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ, 2559)	57 (44%)	67 (52%)	5 (4%)	129

หมายเหตุ: การคำนวณ % เป็นการคำนวณจากแนวนอน

ตารางที่ 2-13 ความต้องการงานทำของคนไร้บ้าน เปรียบเทียบกับจำนวนปีที่ไร้บ้าน

	จำนวนคนไร้บ้านที่ระบุว่าต้องการงาน	**ทั้งหมด**
ไร้บ้านไม่ถึง 1 ปี	17 (46%)	37
ไร้บ้าน 1-2 ปี	5 (42%)	12
ไร้บ้าน 2-3 ปี	10 (63%)	16
ไร้บ้าน 3-5 ปี	13 (52%)	25
ไร้บ้าน 5-10 ปี (อนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ, 2559)	8 (22%)	36
ไร้บ้านมากกว่า 10 ปี (อนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ, 2559)	34 (26%)	129

หมายเหตุ: คำถามของงานวิจัยชิ้นนี้ ถามถึงความต้องการสูงสุด ดังนั้นคนไร้บ้านหน้าใหม่จะเลือกตอบได้เพียงข้อเดียว แต่ในขณะที่งานของ อนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ (2559) เปิดโอกาสให้คนไร้บ้านระบุความต้องการได้มากกว่า 1 ข้อ ดังนั้นจึงสันนิษฐานในเบื้องต้นว่า ถ้างานวิจัยฉบับนี้เปิดโอกาสให้ตอบได้มากกว่า 1 ข้อเช่นเดียวกัน ค่าร้อยละของความต้องการงานทำของคนไร้บ้านหน้าใหม่จะสูงขึ้นกว่าที่นำเสนอในตาราง

ตารางที่ 2-14 ความคาดหวังในการไร้บ้านของคนไร้บ้านหน้าใหม่เมื่อเทียบกับระยะเวลาที่ไร้บ้าน (คน)

“ตอนนี้คิดว่าจะไร้บ้านนานแค่ไหน”						
พื้นที่สาธารณะ	**เรื่อย ๆ/ ตลอดไป/ นาน**	**ไม่ทราบ/ ไม่ได้ วางแผนไว้**	**จนกว่าจะมี เงิน/งาน/หาที่ พักได้/กลับไป หาครอบครัว**	**ไม่นาน**	**ไม่ระบุ**	**รวม**
ไร้บ้านไม่ถึง 1 ปี	2 (15.38%)	1 (7.69.00%)	5 (38.46%)	2 (15.38%)	3 (23.08%)	13
ไร้บ้าน 1-2 ปี	0 (0.00%)	1 (25.00%)	3 (75.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	4
ไร้บ้าน 2-3 ปี	2 (22.22%)	2 (22.22%)	3 (33.33%)	2 (22.22%)	0 (0.00%)	9
ไร้บ้าน 3-5 ปี	4 (28.57%)	7 (50.00%)	3 (21.43%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	14
ศูนย์พักคนไร้บ้าน "สุวิทย์ วัดหนู” (บางกอกน้อย)						
ไร้บ้านไม่ถึง 1 ปี	2 (33.33%)	0 (0.00%)	3 (50.00%)	1 (16.67%)	0 (0.00%)	6
ไร้บ้าน 1-2 ปี	0	2	1	0	0	3

“ตอนนี้คิดว่าจะไร้บ้านนานแค่ไหน”						
พื้นที่สาธารณะ	**เรื่อย ๆ/ตลอดไป/นาน**	**ไม่ทราบ/ไม่ได้วางแผนไว้**	**จนกว่าจะมีเงิน/งาน/หาที่พักได้/กลับไปหาครอบครัว**	**ไม่นาน**	**ไม่ระบุ**	**รวม**
	(0.00%)	(66.67%)	(33.33%)	(0.00%)	(0.00%)	
ไร้บ้าน 2-3 ปี	2 (50.00%)	1 (25.00%)	0 (0.00%)	1 (25.00%)	0 (0.00%)	4
ไร้บ้าน 3-5 ปี	0 (0.00%)	1 (100.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	1
บ้านอิ่มใจ						
ไร้บ้านไม่ถึง 1 ปี	0 (0.00%)	3 (16.67%)	6 (33.33%)	7 (38.89%)	2 (11.11%)	18
ไร้บ้าน 1-2 ปี	2 (40.00%)	2 (40.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	1 (20.00%)	5
ไร้บ้าน 2-3 ปี	0 (0.00%)	2 (66.67%)	1 (33.33%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	3
ไร้บ้าน 3-5 ปี	5 (50.00%)	0 (0.00%)	3 (30.00%)	0 (0.00%)	2 (20.00%)	10
รวม						
ไร้บ้านไม่ถึง 1 ปี	4 (10.81%)	4 (10.81%)	14 (37.84%)	10 (27.03%)	5 (13.51%)	37
ไร้บ้าน 1-2 ปี	2 (16.67%)	5 (41.67%)	4 (33.33%)	0 (0.00%)	1 (8.33%)	12
ไร้บ้าน 2-3 ปี	4 (25.00%)	5 (31.25%)	4 (25.00%)	3 (18.75%)	0 (0.00%)	16
ไร้บ้าน 3-5 ปี	9 (36.00%)	8 (32.00%)	6 (24.00%)	0 (0.00%)	2 (8.00%)	25

หมายเหตุ: การคำนวณ % เป็นการคำนวณจากแนวนอน

ตารางที่ 2-15 ความสุขของคนไร้บ้านหน้าใหม่เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนปีที่ไร้บ้าน (คน)

ความสุขเมื่อเทียบกับคนทั่วไป	มีความสุขมากกว่าคนทั่วไป	มีความสุขเหมือนๆกับคนทั่วไป	มีความสุขน้อยกว่าคนทั่วไป	ไม่ระบุ	รวม
ไร้บ้านไม่ถึง 1 ปี	5 (13.5%)	16 (43.2%)	12 (32.4%)	4 (10.8%)	37
ไร้บ้าน 1-2 ปี	2 (16.7%)	2 (16.7%)	7 (58.3%)	1 (8.3%)	12
ไร้บ้าน 2-3 ปี	3 (18.8%)	8 (50%)	5 (31.3%)	0 (0%)	16
ไร้บ้าน 3-5 ปี	2 (8%)	13 (52%)	9 (36%)	1 (4%)	25

หมายเหตุ: การคำนวณ % เป็นการคำนวณจากแนวนอน

นอกจากการพิจารณาในแง่ของรายได้แล้ว ได้สอบถามถึงความคาดหวังในปัจจุบันว่า “ในตอนนี้คิดว่าจะเป็นคนไร้บ้านอีกนานแค่ไหน” คำตอบของคำถามดังกล่าวนอกจากจะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความต้องการและการคาดการณ์อนาคตของคนไร้บ้านแต่ละคนแล้ว ยังเป็นตัวแทนที่สะท้อนถึงความรุนแรงของปัญหาได้ กล่าวคือ หากคนไร้บ้านตอบว่าจะไร้บ้านอีกไม่นาน หรือจะไร้บ้านจนกว่าจะมีเงิน มีรายได้ มีงาน หาที่พักได้ หรือกลับไปหาครอบครัว กรณีนี้นับเป็นสัญญาณที่ดี เนื่องจากพวกเขายังแสดงให้เห็นถึงความต้องการและความหวังที่จะกลับไปชีวิตเช่นปกติ อย่างไรก็ตาม หากพวกเขาตอบว่า คิดว่าจะต้องเป็นคนไร้บ้านตลอดไป เรื่อย ๆ อีกยาวนาน หรือไม่ทราบ ไม่ได้วางแผนไว้ ก็เสมือนว่า คนกลุ่มนี้อาจไม่มีความคิดที่จะกลับไปเป็นคนทั่วไปแล้ว มีความเสี่ยงและมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นคนไร้บ้านตลอดไป

จากการพิจารณาจากข้อมูลในตารางที่ 2-14 นับว่าเป็นข้อสังเกตหนึ่งที่เห็นได้อย่างเด่นชัดว่า แนวโน้มการตอบคำถามของคนไร้บ้านหน้าใหม่ทั้งจากที่สาธารณะ ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู และบ้านอิ่มใจ ต่างมีทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ กลุ่มที่เพิ่งไร้บ้านไม่ถึง 1 ปี หรือ 1-2 ปี ยังระบุถึงความต้องการที่จะกลับไปคนทั่วไป แต่ความต้องการดังกล่าวจะลดลงเมื่อถามกลุ่มที่ไร้บ้านมาเป็นเวลา 2-3 ปี หรือ 3-5 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่ไร้บ้านเป็นเวลา 3-5 ปี มีมากถึงร้อยละ 68 ที่ตอบคำถามในทำนองที่ว่าจะต้องเป็นคนไร้บ้านอีกนานหรือตลอดไป

เช่นเดียวกันกับกรณีที่ถามเรื่องความสุข (ตารางที่ 2-15) แม้ว่าในภาพรวมคนไร้บ้านส่วนใหญ่จะระบุว่าตนมีความสุขเหมือนๆกับคนทั่วไป แต่เมื่อทำการวิเคราะห์ความสุขของคนไร้บ้านโดยเปรียบเทียบกับระยะเวลาในการไร้บ้าน จะพบว่า ช่วงเวลาที่มีความสุขน้อยที่สุดของการเป็นคนไร้บ้านหน้าใหม่ คือ กลุ่มคนไร้บ้านที่ไร้บ้านเป็นเวลา 1-2 ปี ซึ่งอาจสันนิษฐานได้ว่า คนกลุ่มนี้ คือ คนที่อยู่ในสภาพไร้บ้านมาเป็นเวลาเกินหนึ่งปีและไม่สามารถกลับไปสู่ภาวะปกติได้ จึงทำให้มีความรู้สึกยากลำบากจึงทำให้ส่วนใหญ่แล้วระบุว่าคนทั่วไปมีความสุขมากกว่า

นอกจาก 1 ปี คือ ระยะเวลาที่เหมาะสมในการวกกลับไปใช้ชีวิตปกติ (Turning Point) และ การมีงานทำ คือ ปัจจัยสนับสนุน (Supporting Factor) แล้ว จากการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้ชีวิตของคนไร้บ้านหน้าใหม่ด้วยการแบ่งเป็น 3 กลุ่มตามการพำนักอาศัย ได้แก่ พื้นที่สาธารณะ ศูนย์พักคนไร้บ้าน “สุวิทย์ วัดหนู” และ บ้านอิ่มใจ ทำให้สามารถประมาณการในเบื้องต้นว่า กลุ่มคนไร้บ้านที่บ้านอิ่มใจ มีปัจจัยที่ส่งเสริมในการกลับไปใช้ชีวิตปกติและน่าจะเป็นกลุ่มที่มีโอกาสวกกลับไปใช้ชีวิตตามปกติได้มากกว่าอีกสองกลุ่ม กล่าวคือ

ประเด็นแรก หากกล่าวถึง การมีงานทำ พบว่า คนไร้บ้านที่บ้านอิ่มใจ เป็นกลุ่มที่มีงานทำมากที่สุดและงานที่ทำมีสัดส่วนของงานรับจ้างประจำสูงกว่าอีกสองกลุ่ม และเป็นกลุ่มที่จากการติดตามชีวิตพบกรณีของคนที่สามารถหางานทำได้ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในแง่ของรายได้ ยังพบว่า กลุ่มคนไร้บ้านที่บ้านอิ่มใจก็เป็นกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยสูงสุดเช่นเดียวกัน

ประเด็นที่สอง ค่าใช้จ่าย จากการศึกษา พบว่า การพักอาศัยที่บ้านอิ่มใจแม้ว่าไม่มีค่าใช้จ่ายเช่นเดียวกับการพักในพื้นที่สาธารณะ แต่การพักที่บ้านอิ่มใจ มีข้อได้เปรียบในเรื่องของสุขอนามัย (เนื่องจากการพักที่บ้านอิ่มใจ ต้องอาบน้ำและซักเสื้อผ้า) ความสะอาดและความปลอดภัยในที่หลับนอน ตลอดจนมีอาหารที่ถูกสุขลักษณะกว่าการไปพักยังพื้นที่สาธารณะ ดังนั้นหากพิจารณาในแง่ของการประหยัดภาระด้านค่าใช้จ่าย การมาพำนักยังบ้านอิ่มใจถือว่ามีข้อได้เปรียบกว่าการไปพักยังพื้นที่สาธารณะ และศูนย์พักคนไร้บ้านบางกอกน้อย

ประเด็นที่สาม เรื่องของความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ การพักที่บ้านอิ่มจะไม่มีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ เนื่องจากเตียงที่ตนพักจะสลับหมุนเวียนในแต่ละวัน ดังนั้นจึงมีลักษณะของการมาหาสถานที่ให้ความช่วยเหลือ เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมทำให้มีคนไร้บ้านที่พยายามหางานทำและสร้างรายได้เพื่อที่จะได้มีที่พักที่มีความเป็นส่วนตัวและมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ แตกต่างกับพื้นที่สาธารณะ และศูนย์พักคนไร้บ้านบางกอกน้อยที่คนไร้บ้านสามารถอยู่ในที่ที่ประจำของตนได้ ดังนั้นสองกลุ่มหลังจึงมีวิถีชีวิตที่ค่อนข้างนิ่งไม่เปลี่ยนแปลงหากเปรียบเทียบกับกลุ่มที่บ้านอิ่มใจ

และท้ายที่สุด ในเรื่องของการติดต่อญาติพี่น้อง จากการติดตามวิถีชีวิตของกลุ่มคนไร้บ้านเป็นระยะเวลาประมาณ 3-5 เดือน พบว่า กลุ่มบ้านอิ่มใจ เป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนของคนไร้บ้านที่กลับไปติดต่อกลับญาติพี่น้องมากที่สุด ซึ่งการที่คนไร้บ้านระบุว่าได้มีการกลับไปติดต่อกับเครือญาติบ้างไม่ว่าทางใดทางหนึ่งนับว่าเป็นสัญญาณที่ดีที่สามารถบ่งชี้ให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ทางครอบครัวของกลุ่มคนดังกล่าวไม่เป็นปัญหาถึงขั้นรุนแรงถึงขั้นที่ไม่สามารถติดต่อกับญาติและครอบครัวได้

2.3 สรุปวิถีชีวิตของคนไร้บ้านหน้าใหม่บางส่วนในเขตกรุงเทพมหานคร

งานวิจัยฉบับนี้ได้แบ่งการวิเคราะห์คนไร้บ้านออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ กลุ่มคนไร้บ้านหน้าใหม่ในพื้นที่สาธารณะ กลุ่มคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนูและกลุ่มคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่บ้านอิ่มใจ ซึ่งในส่วนนี้จะเป็นการสรุปวิถีชีวิตและพฤติกรรมของแต่ละกลุ่มดังต่อไปนี้

<u>กลุ่มคนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะ</u>

จากการสำรวจและติดตามคนไร้บ้านหน้าใหม่ในพื้นที่สาธารณะ ทำให้สามารถสรุปพฤติกรรมและวิถีชีวิตของคนไร้บ้านหน้าใหม่ในพื้นที่สาธารณะได้ ดังนี้ กลุ่มคนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะ หมายถึง กลุ่มคนไร้บ้านที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะเป็นหลัก โดยพฤติกรรมการพำนักอาศัย พบว่าส่วนใหญ่แล้วตลอด 1 สัปดาห์ พวกเขาจะหลับนอนและอาศัยอยู่ในที่สาธารณะทั้งตลอดสัปดาห์ ในภาพรวมจากการติดตามประมาณ 3-4 ครั้งพบว่า คนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะมีลักษณะการเลือกที่นอนไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ เขาจะเลือกพักอาศัยในพื้นที่ที่คุ้นเคย พื้นที่ที่บุคคลไม่พลุกพล่าน

บางคนแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงสถานที่นอนในแต่ละครั้งที่ติดตาม แต่สถานที่ที่พวกเขาเลือกไปนอนก็จะเป็นที่เดิม ๆเพียงไม่กี่แห่งวนเวียนสลับเปลี่ยนกันไป (บริเวณรอบ ๆ หัวลำโพง เยาวราช ลานคนเมือง เสาชิงช้า สวนลุมพินี สวนรมณีนาถ และหน้าธนาคารต่าง ๆ) หรือ บางคนก็เลือกที่จะนอนที่เดิมตลอด เช่น รายแรกติดตามได้ทั้งหมด 6 ครั้งต่างระบุทั้ง 6 ครั้งว่านอนที่แยกสุทธิสาร ส่วนในช่วงเวลากลางวัน ก็จะเดินทางไปรับอาหารกลางวันและอาบน้ำที่สภาสังคมสงเคราะห์ หลังจากนั้นในช่วงบ่ายก็เดินทางไปรับของแจกที่อื่น ๆ แตกต่างกันไปในแต่ละวัน เช่น มีไปรับพระที่วัดทรงธรรม ไปรับของแจกที่โรงแรมแถวสีลม หรือไปรับของแจกที่วัดหัวลำโพง เป็นต้น จากนั้นจึงกลับมาเข้านอนแถวแยกสุทธิสาร ในขณะที่อีกรายหนึ่งที่ติดตามได้ทั้งหมด 4 ครั้ง พบว่ามีวิถีชีวิตที่เหมือนกันทั้ง 4 ครั้ง กล่าวคือ ตื่นนอนที่ริมคลองหลอด ถนนอัษฎางค์ จากนั้นจึงเดินทางไปรับอาหารแจกและนั่งพักผ่อนหรือนอนต่อที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ จนกระทั่งถึงเย็นจึงเดินทางกลับมาที่ริมคลองหลอด ถนนอัษฎางค์ เพื่อขายของมือสองจนกระทั่งถึงดึกแล้วจึงเข้านอนบริเวณที่ตนขายของ หรือรายที่สามที่ติดตามได้ก็ระบุเหมือนกันในทุกครั้ง ว่านอนและใช้ห้องน้ำที่ใต้สะพานพระปิ่นเกล้า จากนั้นจึงเดินทางไปรับอาหารและนั่งพักผ่อนในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เป็นต้น นอกจากนี้โดยจะมีบ้างบางส่วนที่บางวันไปพักอาศัยที่อื่น ๆ เช่น บ้านอิ่มใจ วัด บ้านเพื่อน เป็นต้น

การศึกษาพบว่าคนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชายและก็มีสัดส่วนของคนที่มีระยะเวลาในการไร้บ้านในจำนวน 3-5 ปีสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู และบ้านอิ่มใจ จึงทำให้สันนิษฐานในเบื้องต้นได้ว่า การจะออกมาใช้ชีวิตในพื้นที่สาธารณะ คนไร้บ้านอาจจะต้องมีประสบการณ์ในระดับหนึ่ง สามารถทราบถึงสถานที่ที่ปลอดภัยในการหลับนอน สถานที่ที่มีห้องน้ำรองรับ รวมทั้งสถานที่ที่มีการแจกอาหาร

ถึงแม้ว่าสาธารณูปโภคอาจจะไม่ดีเทียบเท่ากับการพักอาศัยในศูนย์พักพิง แต่สิ่งหนึ่งที่พวกเขาทำได้มากกว่า คือ การมีอิสระเสรีภาพไม่ต้องปฏิบัติตามกฎและระเบียบ จากการติดตามกลุ่มนี้ พบว่า มีคนที่ระบุในชีวิตประจำวันว่า ไปดื่มสุรากับเพื่อน หรือบางคนก็ไม่ยอมเปิดเผยอาชีพชัดเจน เนื่องจากอาจจะมีการรับของหรือขายของที่ผิดกฎหมาย (ยาเสพติด หรือของละเมิดลิขสิทธิ์ต่าง ๆ)

สำหรับการดำเนินชีวิตประจำวันของคนกลุ่มนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มที่ทำงานกับกลุ่มที่ไม่ได้ทำงาน สำหรับกลุ่มที่มีงานทำ หลังจากตื่นนอนแล้วพวกเขาก็จะออกเดินทางไปทำงาน แต่อย่างไรก็ตาม

พบว่า ประเภทงานที่พวกเขาทำกันส่วนใหญ่เป็นลักษณะของงานรับจ้างไม่ประจำ ซึ่งงานดังกล่าวมีรายได้ที่ไม่แน่นอนและไม่ได้มีงานทุกวัน เช่น รับจ้างถือป้าย รับจ้างโบกธง หรืองานรับพระขาย เก็บของเก่า เก็บพลาสติกขาย เป็นต้น ดังนั้นสำหรับวันที่ไม่มีงานทำพวกเขาก็จะใช้ชีวิตคล้าย ๆ กับกลุ่มที่ไม่มีงานทำ จากการติดตามกลุ่มที่มีงานทำในภาพรวม พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงานทุกวัน ทุกครั้งที่ติดตามได้จะมีวันที่ระบุว่าได้ไปทำงานและวันที่ระบุว่าไม่ได้ไปทำงาน มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ระบุว่าทำงานทุกครั้งที่ติดตามได้

สำหรับกลุ่มที่ไม่มีงานทำ จากการสำรวจพบว่ากลุ่มในพื้นที่สาธารณะเป็นกลุ่มที่ระบุว่าไม่มีอาชีพมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอีกสองกลุ่ม สำหรับพฤติกรรมในชีวิตประจำวันของพวกเขา พบว่าส่วนใหญ่หลังจากตื่นนอนแล้วเขาก็จะกระจายตัวออกไปตามพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งสถานที่เหล่านั้นจะเป็นที่ที่มีการแจกอาหาร เช่น สภาสังคมสงเคราะห์ซึ่งสามารถไปรับอาหารกลางวันพร้อมทั้งไปอาบน้ำและซักผ้าได้ หรือสถานที่ต่าง ๆ ที่นิยมรองลงมา ได้แก่ วัดเจ้าอาม วัดสังฆทาน วัดปทุมวนาราม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ และสนามหลวง หลังจากรับประทานอาหารแล้วบางส่วนก็จะเก็บอาหารกลางวันไว้เพื่อรับประทานเป็นอาหารเย็น และถ้าวันนั้นมีแจกของที่ไหนพวกเขาก็จะเดินทางไปรับของแจก แต่ถ้าวันนั้นไม่มีการแจกของในช่วงบ่ายพวกเขาก็จะนิยมเดินทางไปนั่งพักผ่อนตามสถานที่ต่าง ๆ โดยสถานที่ที่ได้รับความนิยมของคนไร้บ้านในที่สาธารณะได้แก่ (1) หัวลำโพง เนื่องจากมีที่นั่ง มีเครื่องปรับอากาศ มีโทรทัศน์จอใหญ่ให้ชม มีห้องน้ำ และในช่วงเย็นมีแจกอาหาร (2) ซุ้มข้างสนามฟุตบอลมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เนื่องจากมีแจกอาหาร มีม้านั่งร่มรื่นสามารถนอนได้ มีห้องน้ำ และมีที่ให้เติมไฟแบตเตอรี่โทรศัพท์ได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (3) สวนสาธารณะ เช่น สวนลุมพินี สวนรมณีนาถเนื่องจากร่มรื่น และมีห้องน้ำให้บริการ (4) ลานคนเมือง เนื่องจากมีแจกอาหาร ซึ่งจากการติดตาม พบว่า บางรายก็จะไปนั่งที่เดิมซ้ำ ๆ บางรายมีสลับสถานที่บ้าง แต่ข้อสังเกตที่สำคัญ คือ สถานที่ที่เป็นที่นิยมของกลุ่มคนไร้บ้านในที่สาธารณะ มักจะเป็นสถานที่ที่มีที่นั่ง มีห้องน้ำ หรือมีแจกอาหาร

<u>กลุ่มคนไร้บ้านที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู</u>

จากการสำรวจและติดตามคนไร้บ้านหน้าใหม่ในศูนย์พักคนไร้บ้านบางกอกน้อย “สุวิทย์ วัดหนู” ทำให้สามารถสรุปพฤติกรรมและวิถีชีวิตของคนไร้บ้านหน้าใหม่ในศูนย์พักบางกอกน้อยได้ ดังนั้น การเข้าพักที่ศูนย์พักบางกอกน้อยนั้นมีลักษณะของการจับจองพื้นที่ กล่าวคือ เมื่อได้รับอนุญาตให้เข้าพักที่ศูนย์พัก คนไร้บ้านก็จะมีพื้นที่พักที่เป็นของตัวเอง โดยมีลักษณะเป็นห้องกว้างที่มีม่านกั้นแบ่งซอยตามจำนวนผู้พักคนๆไป ในพื้นที่พักไม่มีเตียง แต่ผู้เข้าพักจะสามารถปูเสื่อ หรือฟูกนอนได้ ผู้ใดอยู่ประจำพื้นที่ใดก็สามารถจับจองพื้นที่ตรงนั้น สามารถนำข้าวของสัมภาระต่าง ๆ ไปเก็บไว้ในพื้นที่ของตน

จากการลงพื้นที่สำรวจ คนไร้บ้านบางท่านหนึ่งอนุญาตให้เข้าไปชมพื้นที่พักของเขาได้ ซึ่งก็พบว่านอกจากอาหารการกิน เสื้อผ้า สัมภาระต่าง ๆ แล้ว มีโทรทัศน์ วิทยุ ติดตั้งไว้ในพื้นที่ของตนด้วย ซึ่งเขาระบุว่าเป็นของเก่าที่เคยมีอยู่ตอนที่ยังมีรายได้และสามารถเช่าของพักได้ แต่เมื่อประสบกับปัญหาเศรษฐกิจจึงทำให้ต้องออกมาเป็นคนไร้บ้าน ข้าวของเหล่านี้นับเป็นทรัพย์สินที่ต้องนำติดมาด้วย

คนที่อยู่ในศูนย์สุวิทย์ วัดหนูส่วนใหญ่จะพำนักอยู่ที่ศูนย์พักตลอดสัปดาห์เพื่อเป็นการรักษาที่พักของตน เพราะหากไม่เข้าพักอยู่เป็นประจำก็จะต้องสละที่ให้ผู้ที่มาขออยู่ใหม่ จากการติดตามคนไร้บ้านที่ศูนย์สุวิทย์วัดหนูพบว่า มีบางครั้งที่พวกเขาจะออกไปพักค้างแรมที่อื่น เช่น ไปขอพักบ้านญาติ หรือหากมีการแจกพระที่ต่างจังหวัด พวกเขาก็จะออกเดินทางโดยรถไฟฟรีเพื่อไปรับพระ เป็นต้น

สำหรับการพักที่ศูนย์พักคนไร้บ้านบางกอกน้อยจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นการช่วยบำรุงสถานที่ โดยมีค่าใช้จ่ายรายเดือนประมาณเดือนละ 350 บาทต่อคน ที่ศูนย์จะมีข้าวสวยหุงใส่หม้อใหญ่ส่วนกลางไว้ให้ (ข้าวสวยนี้มูลนิธิกระจกเงานำมาให้ทุกเดือน) ส่วนกับข้าวแต่ละคนต้องหารับประทานเอง สำหรับวิถีชีวิตประจำวันของคนไร้บ้านที่ศูนย์พักบางกอกน้อยก็สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม เช่นเดียวกัน ได้แก่ กลุ่มที่ออกไปทำงานและกลุ่มที่ไม่ได้ออกไปทำงาน สำหรับกลุ่มที่ออกไปทำงานคนกลุ่มนี้หลังจากตื่นเช้า บางคนก็ระบุว่ารับประทานอาหารเช้า (ซื้ออาหารแถวตลาดบางขุนนนท์ บางคนก็ระบุว่าทำอาหารรับประทานเอง หรือบางครั้งก็ระบุว่ามีอาหารที่คนในศูนย์ช่วยกันทำแบ่งไว้) บางคนถ้าต้องไปทำงานใกล้กับบริเวณที่แจกข้าวก็จะไปรับข้าวแจกในช่วงเที่ยงแทน หรือบางคนที่ออกไปขายของเก่าแถวท่าพระจันทร์ก็จะมีเด็กวัดนำข้าววัดที่เหลือมาขายให้ในราคาถูก คนไร้บ้านที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนูจะเดินทางด้วยรถเมล์ และรถไฟ โดยงานที่พวกเขาทำก็ยังคงเป็นอาชีพค้าขาย ขายของเก่า และขายพระ หรืองานรับจ้างไม่ประจำซึ่งมีการเปลี่ยนงานไปเรื่อย ๆ และมีรายได้ที่ไม่แน่นอน ตัวอย่างเช่น คนไร้บ้านที่ศูนย์รายหนึ่งที่ติดตามได้ทั้งหมด 3 ครั้งระบุว่าในครั้งแรกที่พบกัน ตอนกลางวันได้ไปรับงานโบกธงที่คอนโดย่านปิ่นเกล้า ส่วนครั้งที่สองที่ติดตามได้ ระบุว่า ออกไปรับงานพิเศษเป็นแม่บ้านทำความสะอาดที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และครั้งสุดท้ายที่ติดตามได้ ระบุว่าไม่มีงานทำในวันนี้จึงต้องออกไปหางานทำบริเวณย่านบางขุนนนท์ซึ่งเป็นสถานที่ไม่ไกลจากที่พัก

ในขณะที่กลุ่มที่ไม่ได้ทำงานจะพบว่าหลังจากรับประทานอาหารเช้าเสร็จแล้วคนกลุ่มนี้ก็จะนั่งพักอยู่ที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนูเป็นหลัก โดยไม่ค่อยเดินทางออกไปที่ไกล ๆ ส่วนใหญ่ตอนกลางวันจะเดินทางไปยังวัดเจ้าอามเพื่อรับประทานอาหารกลางวันที่วัดแจก และนำอาหารจากวัดเจ้าอามกลับมารับประทานเป็นอาหารเย็นด้วย จากนั้นก็จะกลับมานั่งพักผ่อนอยู่ที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู นั่งพูดคุยกัน นั่งดูโทรทัศน์ หรือนอนพักผ่อนเป็นหลัก คนกลุ่มนี้มิใช่ว่าไม่ทำงานเลย เพราะถ้าหากไม่มีรายได้พวกเขาก็จะไม่สามารถจ่ายค่าบำรุงศูนย์ได้ พวกเขาก็มีรับงานเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อหารายได้บ้าง เช่น รับทำความสะอาดภายในศูนย์สุวิทย์ วัดหนู ช่วยดูแลแปลงผักสวนครัว เฝ้าเวรยามให้ศูนย์ หรือส่วนใหญ่แล้ววันธรรมดาแม้จะไม่มีงาน แต่วันเสาร์อาทิตย์ จะมีคนมารับไปเพื่อทำงานโบกธงตามคอนโดต่าง ๆ ซึ่งจะมีรายได้ประมาณ 300 บาทต่อวัน หรือบางคนที่ไม่ได้ทำงานก็จะระบุว่าแฟนหรือคนรักของตนซึ่งก็เป็นคนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ที่ศูนย์ด้วยกันเป็นคนออกไปทำงานแทน นอกจากนี้จากการลงพื้นที่ที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู ได้พบเด็กทารก และเด็กเล็ก ซึ่งเป็นบุตรของคนไร้บ้านในศูนย์ ในขณะที่ไม่พบคนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะและบ้านอิ่มใจที่มีบุตรยังเล็ก ส่วนใหญ่หากมีบุตรธิดาก็จะเติบใหญ่แล้ว หรือมีบุตรหรือธิดาก่อนที่จะมาเป็นคนไร้บ้าน

สำหรับการติดตามวิถีชีวิตของคนในศูนย์ประมาณ 4-5 ครั้งจะพบว่า ในภาพรวมวิถีชีวิตของคนในศูนย์สุวิทย์ วัดหนูจะค่อนข้างเหมือนเดิมในแต่ละวัน ไม่มีการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากจำนวนคนไร้

บ้านหน้าใหม่ที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนูมีจำนวนไม่มากนัก จึงทำให้มีข้อจำกัดในการสะท้อนพฤติกรรมของกลุ่มได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น

<u>กลุ่มคนไร้บ้านที่บ้านอิ่มใจ</u>

จากการสำรวจและติดตามคนไร้บ้านหน้าใหม่ในบ้านอิ่มใจทำให้สามารถสรุปพฤติกรรมและวิถีชีวิตของคนไร้บ้านหน้าใหม่ในบ้านอิ่มใจได้ ดังต่อไปนี้ ด้านพฤติกรรมความถี่ในการเข้าพัก พบว่า ส่วนใหญ่แล้วจะพักที่บ้านอิ่มใจตลอดสัปดาห์ จากการสำรวจมีบางส่วนระบุว่า มีค้างในพื้นที่สาธารณะ ตามบ้านเพื่อน หรือบ้านญาติบ้าง ซึ่งจากการติดตามวิถีชีวิตของกลุ่มที่อยู่บ้านอิ่มใจได้ประมาณ 3-5 ครั้งหรือคิดเป็นระยะเวลาประมาณ 5 เดือน พบกรณีหนึ่งระบุว่าได้กลับไปพักที่บ้านของมารดา ในขณะที่อีกสองรายได้ระบุว่ามีแวะกลับมาหาญาติพี่น้องเพื่อช่วยทำงานและขอยืมเงินตามลำดับ อย่างไรก็ตาม กรณีของคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่พื้นที่สาธารณะและศูนย์พักบางกอกน้อย ไม่พบกรณีที่มีการติดต่อกับญาติพี่น้อง

แม้ว่าจะพำนักอยู่ในศูนย์พักพิงเช่นเดียวกัน แต่พฤติกรรมของคนไร้บ้านที่บ้านอิ่มใจมีความแตกต่างจากที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนูอย่างชัดเจน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากทั้งสองศูนย์พักพิงต่างมีกฎและระเบียบที่แตกต่างกัน กล่าวคือ บ้านอิ่มใจสามารถเข้าพักได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย เพียงแต่มีกฎระเบียบของการลงทะเบียนเข้าและลงทะเบียนออกโดยจะเปิดให้คนไร้บ้านสามารถลงทะเบียนเข้าพักได้ตั้งแต่ช่วงเวลา 15.00-22.00 น. ผู้ที่มาเป็นครั้งแรกจะต้องกรอกประวัติและเข้ารับการสัมภาษณ์ สำหรับผู้ที่เคยมาพักหรือได้รับการบันทึกประวัติแล้วก็จะสามารถลงทะเบียนได้ตามปกติ เมื่อได้รับการลงทะเบียนแล้วพวกเขาจะได้รับหมายเลขเตียง โดยปกติแล้วจะแจกอย่างสุ่ม ดังนั้นคนไร้บ้านจะได้พักยังเตียงที่ไม่ซ้ำกันในแต่ละวัน ฉะนั้นในกรณีนี้เท่ากับว่าจะไม่สามารถการจับจองเตียงในบ้านอิ่มใจได้ หลังจากได้ลงทะเบียนแล้ว บ้านอิ่มใจมีอาหารเย็นบริการในเวลา 19.00 น. และจะมีอาหารเช้าให้บริการอีกครั้งในเวลา 7.00 น. โดยหลังจากที่รับประทานอาหารเช้าเสร็จ คนไร้บ้านทุกคนต้องลงทะเบียนออกจากบ้านอิ่มใจในเวลา 9.00 น.

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าช่วงเวลาตั้งแต่ 9.00-15.00 น. คนไร้บ้านในบ้านอิ่มใจจะต้องถูกบังคับให้ออกจากบ้านอิ่มใจโดยไม่สามารถนั่งเล่น พักผ่อนหรืออยู่ประจำได้เหมือนศูนย์พักคนไร้บ้านที่บางกอกน้อย ดังนั้นในช่วงเวลาดังกล่าวสามารถแบ่งพฤติกรรมการใช้ชีวิตของคนไร้บ้านหน้าใหม่ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่มีงานทำและกลุ่มคนไร้บ้านหน้าใหม่ไม่มีงานทำเช่นเดียวกัน

สำหรับกลุ่มคนที่มีงานทำ พวกเขาก็จะแยกย้ายกันไปทำงานตามอาชีพของตนเองและสิ่งหนึ่งที่น่าสังเกต จากการสำรวจ ได้แก่ กลุ่มคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่บ้านอิ่มใจเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนของคนที่มีงานทำมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอีกสองกลุ่ม และงานที่ทำก็มีลักษณะเป็นงานประจำมากกว่างานรับจ้างไม่ประจำ

ด้านกลุ่มคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่ไม่มีงานทำ หลังจากรับประทานอาหารเช้าที่บ้านอิ่มใจแล้วก็จะกระจายไปอยู่ตามสถานที่สาธารณะต่าง ๆ โดยอาจจะแบ่งพฤติกรรมออกเป็น 3 กลุ่มอีกด้วยกัน ได้แก่ หนึ่ง กลุ่มที่ออกไปตามแหล่งที่มีอาหารกลางวันแจก เช่น สภาสังคมสงเคราะห์ หรือวัดเจ้าอาม ซึ่งพฤติกรรมของคนกลุ่มนี้จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับคนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะที่ไม่ได้ทำงาน โดยหลังจากที่รับประทานอาหารกลางวัน

เสร็จก็จะหาที่นั่งพักตามจุดต่าง ๆ เมื่อถึงระยะเวลาลงทะเบียนพวกเขาก็จะกลับมาลงทะเบียนที่บ้านอิ่มใจเหมือนเดิม โดยคนไร้บ้านหน้าใหม่จะนิยมเดินทางด้วยรถเมล์หรือรถเมล์ฟรีเป็นหลัก นอกจากนี้ยังมีสองรายที่ระบุว่า หลังจากออกจากบ้านอิ่มใจก็เดินทางไปที่วัดเพื่อปฏิบัติธรรม และช่วยงานวัด โดยจะรับประทานอาหารกลางวันที่วัด จากนั้นเมื่อถึงเวลาเย็นก็จะเดินทางกลับบ้านอิ่มใจ

ถัดมากลุ่มที่สอง ได้แก่ กลุ่มที่ไม่ได้ไปตามสถานที่ที่มีข้าวแจก พวกเค้าก็อาจจะไปนั่งตามสถานที่ที่สะดวกสบาย เช่น ศูนย์อาหารตามห้างสรรพสินค้า เนื่องจากมีโทรทัศน์ให้ดู มีเครื่องปรับอากาศและมีห้องน้ำ บางรายระบุว่าแม่ค้าที่รู้จักแบ่งอาหารกลางวันให้รับประทาน ซึ่งเป็นไปได้ที่เขาอาจไปช่วยงานเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อเป็นการแลกอาหารกลางวัน ซึ่งบางรายก็ไม่ได้ระบุว่าทานอาหารกลางวัน แต่พวกเขาก็สามารถรอเพื่อกลับมาทานอาหารเย็นที่บ้านอิ่มใจได้ โดยหลังจากนั่งพักผ่อนจนถึงช่วงเย็นก็จะเดินทางกลับมายังบ้านอิ่มใจเพื่อลงทะเบียนเช่นเดิม

และกลุ่มสุดท้าย คือ กลุ่มที่ไม่มีงานแต่พยายามหางานและหารายได้ คนกลุ่มนี้หลังจากออกจากบ้านอิ่มใจ นอกจากจะระบุว่าไปรับของแจกหรืออาหารกลางวันแล้ว จะมีการระบุว่า ได้เดินทางหางานทำ บางรายก็ระบุว่าเดินเก็บขวดหาของเก่าเผื่อนำไปขาย จากการติดตามวิถีชีวิตของกลุ่มนี้ พบว่า รายหนึ่งระบุในครั้งแรกที่เจอกันว่า กิจกรรมหลังจากออกจากบ้านอิ่มใจ คือ การเดินหางานทำ สำหรับครั้งที่สองที่ติดตามได้ ระบุว่าได้ออกไปทำงานช่วยเด็ดพริกที่ตลาดบางจากและรับประทานอาหารกลางวันที่นั่น อย่างไรก็ตาม ครั้งที่สามซึ่งเป็นครั้งสุดท้ายที่ติดตามได้ กลับระบุว่าไม่ได้ไปทำงานเด็ดพริกแล้ว แต่ได้เดินทางไปรับอาหารกลางวันแจกที่สนามหลวงแทน ซึ่งกรณีเป็นตัวอย่างให้เห็นถึงการได้งานทำในลักษณะของงานรับจ้างไม่ประจำ ซึ่งมีข้อเสียคือการได้มาซึ่งรายได้ที่ไม่แน่นอน อย่างไรก็ตาม ก็มีกรณีที่คนไร้บ้านหน้าใหม่สามารถหางานประจำทำได้เช่นกัน (เป็นพ่อบ้านทำความสะอาด คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ดังที่เคยกล่าวมาแล้วในเบื้องต้น

จากการติดตามพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันของกลุ่มคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่ไม่ได้ทำงานประมาณ 3-5 ครั้ง ทำให้สามารถสรุปในภาพรวมได้ว่า วิถีชีวิตของคนกลุ่มนี้จะคล้ายๆกันในแต่ละวันไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง ยกเว้นแต่จะมีการเดินทางไปรับของแจกในที่ต่าง ๆ หรือเดินทางไปพบแพทย์เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วย สำหรับโรงพยาบาลที่คนไร้บ้านหน้าใหม่เดินทางไปรักษาก็จะเป็นโรงพยาบาลที่ตนมีสิทธิขึ้นตรง

จากการติดตามวิถีชีวิตของคนไร้บ้านหน้าใหม่ตลอดระยะเวลาประมาณ 5 เดือน งานวิจัยฉบับนี้สามารถสรุปข้อสังเกตที่สำคัญของคนไร้บ้านหน้าใหม่ออกมาได้ด้วยกันทั้งหมด 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

หนึ่ง คนไร้บ้านหน้าใหม่ส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ตลอดระยะเวลา 5 เดือนที่ติดตาม คนไร้บ้านหน้าใหม่ส่วนใหญ่จะมีวิถีชีวิตในแต่ละวันไม่เปลี่ยนแปลง สถานที่หลับนอนตลอดจนสถานที่ที่เดินทางก็จะเป็นที่เดิม ๆ ซ้ำ ๆ มีเพียงบางรายที่เป็นคนไร้บ้านหน้าใหม่จากบ้านอิ่มใจเท่านั้นที่มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ทั้งในด้านของการได้งานทำ และการกลับไปติดต่อกับญาติพี่น้อง

สอง แม้ว่าในแต่ละวันคนไร้บ้านหน้าใหม่จะเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ แต่ข้อสังเกตหนึ่งที่สำคัญ คือ สถานที่เหล่านั้นจะอยู่ไม่ห่างจากสถานที่หลับนอนของพวกเขามากนัก จึงทำให้สรุปได้ว่าระยะทางที่ใช้ในการเดินทางจะไม่ไกลจากสถานที่พักของตน และเป็นการเดินทางรอบ ๆ กับสถานที่พักของตน

และสาม พบว่า สถานที่พักมีผลต่อลักษณะและพฤติกรรมการใช้ชีวิตของคนไร้บ้านหน้าใหม่ กล่าวคือ คนไร้บ้านในกลุ่มพื้นที่เดียวกันก็จะมีลักษณะการดำเนินชีวิตที่คล้ายกันแต่หากเป็นคนไร้บ้านที่อยู่ในกลุ่มต่างสถานที่กันก็จะมีลักษณะตลอดจนการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน หากวิเคราะห์ในแง่ของต้นทุนค่าใช้จ่ายในการพักอาศัย พื้นที่สาธารณะและบ้านอิ่มใจเป็นสถานที่ที่สามารถเข้าพักได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ในขณะที่ศูนย์พักคนไร้บ้าน “สุวิทย์ วัดหนู” ต้องเสียค่าใช้จ่ายรายเดือนซึ่งสามารถนับเป็นต้นทุนราคาต่ำ หากพิจารณาในแง่ของความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ (Ownership) จะพบว่า การพักในที่สาธารณะสามารถให้ความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของได้บ้าง เนื่องจากการพักอยู่ที่เดิมเป็นประจำย่อมส่งผลต่อความคุ้นเคยและความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของได้ เช่นเดียวกันกับกรณีของศูนย์พักคนไร้บ้าน “สุวิทย์ วัดหนู” ที่มีการจับจองพื้นที่และต้องจ่ายค่าบำรุงสถานที่ต่อเดือน แต่ในทางกลับกันกับคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่ไปพักยังบ้านอิ่มใจที่ต้องลงทะเบียนเข้าออกทุกวันและมีการหมุนเวียนสลับเตียงนอนอย่างสุ่มจะไม่มีความรู้สึกของความเป็นเจ้าของ และด้านสุดท้ายในเรื่องความเสี่ยงจากอันตราย สุขอนามัยและสาธารณูปโภคต่าง ๆ จะพบว่า การพักในพื้นที่สาธารณะย่อมมีความเสี่ยงมากกว่ากลุ่มที่พักในสถานพักพิง

เมื่อเป็นเช่นนี้ทำให้สามารถพิจารณาได้ว่าพื้นที่สาธารณะ คือ สถานที่ของกลุ่มคนไร้บ้านที่ต้องการความเป็นอิสระแต่ต้องมีประสบการณ์ในระดับหนึ่ง ดังนั้นกลุ่มนี้จึงเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนคนที่ไร้บ้านในระยะเวลา 2-5 ปีมากที่สุด วิถีชีวิตของกลุ่มนี้จึงค่อนข้างคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง ในขณะที่ศูนย์พักคนไร้บ้านบางกอกน้อย “สุวิทย์ วัดหนู” ก็จะมีลักษณะคล้ายกับที่พักราคาถูก ดังนั้นกลุ่มที่อาศัยอยู่ในศูนย์จะมีพฤติกรรมอยู่ติดกับสถานที่เสมือนกับบ้านพักของตน และการได้เข้าพักยังศูนย์สุวิทย์ วัดหนูได้ให้ความรู้สึกปลอดภัยตลอดจนความเป็นเจ้าของในระดับหนึ่ง ส่งผลให้มีการใช้ชีวิตและการทำงานในระดับพอยังชีพ เช่น ทำงานเพียงแค่บางวันเพื่อหารายได้มาจ่ายให้เพียงพอกับค่าที่พักรายเดือน และท้ายที่สุด บ้านอิ่มใจ จะถูกมองเสมือนกับสถานที่ของรัฐที่ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น ดังนั้นบ้านอิ่มใจจึงเป็นสถานที่ที่มีกลุ่มคนไร้บ้านมาพักอาศัยเนื่องจากต้องการความช่วยเหลือ และกลุ่มนี้เองก็มีสัดส่วนของคนไร้บ้านที่ที่มีระยะเวลาในการไร้บ้านไม่ถึง 1 ปีมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับสองกลุ่มแรก ดังนั้นกลุ่มนี้จึงมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงมากที่สุด ทั้งในด้านของการกลับไปติดต่อกับผู้คนหรือญาติพี่น้อง ตลอดจนการหางานทำ และพฤติกรรมการทำงาน

และท้ายที่สุดข้อสังเกตในเรื่องของจุดวกกลับและปัจจัยสนับสนุนให้คนไร้บ้านหน้าใหม่สามารถกลับไปใช้ชีวิตเช่นคนทั่วไปได้ งานวิจัยฉบับนี้ตั้งข้อสังเกตว่า ระยะเวลาคาดการณ์ว่าจะเป็นจุดวกกลับของคนไร้บ้านหน้าใหม่ คือ ไม่เกินหนึ่งปี (Turning Point) และการมีงานทำมีรายได้ที่เพียงพอ คือ ปัจจัยสนับสนุน (Supporting Factor) ข้อมูลจากการสำรวจแสดงให้เห็นว่า หากคนคนหนึ่งต้องประสบปัญหาเศรษฐกิจและสังคมจนทำให้กลายเป็นคนไร้บ้าน ช่วงเวลาเริ่มต้นของการเป็นคนไร้บ้านยังเป็นช่วงเวลาที่พวกเขายังมีความหวังที่จะกลับไปใช้ชีวิตเช่นคนทั่วไปมากที่สุด เป็นช่วงเวลาที่พวกเขาพยายามหางานและหารายได้

นอกจากนี้ในระยะเวลาเริ่มต้นของการเป็นคนไร้บ้าน คือ ระยะเวลาที่พวกเขารู้สึกถึงความยากลำบากที่สุด ดังนั้นมีความพยายามในการหางาน ความต้องการในการเปลี่ยนชีวิต ตลอดจนต้องการความช่วยเหลือมากที่สุด สังเกตได้จากกลุ่มที่มีระยะเวลาไร้บ้านไม่ถึง 1 ปีจะเป็นกลุ่มที่เลือกไปพักยังสถานที่ที่ให้ความช่วยเหลืออย่างบ้านอิ่มใจสูงที่สุด เพราะการพักในสถานพักพิงมีข้อได้เปรียบในด้านของสาธารณูปโภค ความปลอดภัย และช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายทั้งด้านที่พักและอาหาร ดังนั้นการให้ความช่วยเหลือแก่คนไร้บ้านหน้าใหม่ในช่วงเริ่มต้นด้านการหางานและอาชีพอย่างทันท่วงที จะเป็นการเพิ่มโอกาสให้พวกเขาสามารถกลับไปใช้ชีวิตเฉกเช่นคนปกติได้มากขึ้น เพราะถ้าหากพวกเขาไม่สามารถกลับไปได้ในเวลาอันสั้น ความหวังที่จะกลับไปจะค่อย ๆ ลดลง และหากไร้บ้านนานขึ้นย่อมทำให้พวกเขามีประสบการณ์ในการไร้บ้านมากขึ้นซึ่งก่อให้เกิดความเสี่ยงที่จะทำให้พวกเขาต้องกลายไปเป็นคนไร้บ้านอีกยาวนานหรือถาวร

เอกสารอ้างอิง

ชญานิศวร์ โคโนะ และคณะ (2560). *อายุการตายเฉลี่ยและภาวะการตายของคนไร้บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ: กรุงเทพฯ

อนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ (2559). *การสำรวจข้อมูลทางประชากรเชิงลึกของคนไร้บ้านในเขตกรุงเทพมหานครและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ: กรุงเทพฯ

บทที่ 3

การตัดสินใจไร้บ้านของคนไร้บ้านหน้าใหม่

(Homeless Decision Making of New Homeless)

นิชาภัทร ไม้งาม

3.1 การตัดสินใจไร้บ้าน (Individual Decision Making)

มนุษย์แม้จะมีความแตกต่างกันทางกายภาพ เช่น สีผิว เพศกำเนิด ส่วนสูง และวัย ฯลฯ ทางสังคม เช่น เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม หรือชนชั้น ฯลฯ แต่มนุษย์ล้วนมีความต้องการที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งในทางจิตวิทยาได้พยายามทำการศึกษาความต้องการของมนุษย์ (Human Needs) เฮนรี เมอร์เรย์ (Murray) กล่าวว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจากแรงกระตุ้นภายในและสภาพทางสังคม นักจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) เชื่อว่าแท้จริงแล้วมนุษย์ใฝ่ดี พฤติกรรมต่าง ๆ มาจากมนุษย์นั้นดิ้นรนตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนเอง ถ้าความต้องการพื้นฐานได้รับการตอบสนองแล้วมนุษย์จะทำดี อย่างมาสโลว์ (Abraham H. Maslow) และโรเจอร์ (Carl R. Rogers) มองว่า มนุษย์ทุกคนมีความพึงพอใจในตนเอง ถ้าได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางร่างกาย เช่น อาหาร การขับถ่าย ฯลฯ ทางจิตใจ เช่น ความรัก ความปลอดภัย ฯลฯ ทางสังคม เช่น ความภาคภูมิใจ การได้รับการยอมรับ เป็นต้นแล้ว มนุษย์มีแนวโน้มที่จะพัฒนาความต้องการที่สูงขึ้นต่อไป มนุษย์จะทำความดีเมื่อความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้รับการตอบสนอง แต่ถ้ามนุษย์ต้องต่อสู้ดิ้นรนหรือมนุษย์ได้กระทำสิ่งไม่ดี เป็นเพราะมนุษย์พยายามตอบสนองความต้องการของตนเองด้วยการทำพฤติกรรมเพื่อให้ได้ตามความต้องการพื้นฐาน

ทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ (Abraham H. Maslow) กล่าวถึงความต้องการของมนุษย์อย่างความจำเป็นทางกายว่าเป็นความต้องการหลักที่ทุกคนมีเหมือนกัน ถ้ามนุษย์ยังไม่ได้รับ ความต้องการอื่น ๆ จะยังไม่ปรากฏ แต่เมื่อใดก็ตามที่มนุษย์ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ ความต้องการใหม่ ๆ ก็จะเกิดขึ้นแทนที่ความต้องการเก่า การตอบสนองจึงเป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมซึ่งจะเรียงความต้องการจากต่ำไปสูง (A Hierarchy of Needs) โดยเริ่มจากความต้องการพื้นฐานทางกายภาพ (Basic Needs) ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (Safety Needs) ความต้องการทางจิตใจ (Psycho Social Needs) การได้รับการยอมรับจากตนเองและผู้อื่น (Social Needs) มนุษย์ไม่อาจอยู่โดดเดี่ยว ต้องการเพื่อนหรือกลุ่มได้รับความอบอุ่นยอมรับไว้วางใจช่วยเหลือ การได้รับการยกย่องชื่นชมจากตนเองและผู้อื่น (Self Esteem or Ego Needs) การได้รับการนับถือศรัทธายกย่องสรรเสริญ ความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงและทำตาม

สิ่งที่ใฝ่ฝัน (Self-fulfillment Needs) มุ่งใช้และพัฒนาศักยภาพของคนโดยสูงสุดทุกลำดับเวลาเพื่อประโยชน์ต่อตัวเองและสังคม[1] เมื่อนำแนวคิดทางจิตวิทยาและทฤษฎีของมาสโลว์มาสังเกตพฤติกรรมของคนไร้บ้าน เราอาจจะพบว่าไม่ใช่ทุกคนที่จะมีความต้องการที่เริ่มจากขั้นพื้นฐานไปยังความต้องการขั้นสูงสุดทั้งหมด มีบางคนที่มีความต้องการพื้นฐานทางกายภาพ ความต้องการความปลอดภัยมั่นคงในเรื่องของการเงิน และการต้องการการยอมรับ ซึ่งทั้งสามสิ่งเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน เช่น จากการพูดคุยกับคนไร้บ้านบางคนจะพบว่าเขาต้องการมีงานทำ มีรายได้ เพื่อที่จะเอาไปซื้อหาอาหารหรือเช่าบ้านอยู่ ในขณะที่ก็รู้สึกมีคุณค่าเมื่อถูกไหว้วานจากเพื่อนคนไร้บ้านด้วยกันให้ไปทำนั่นทำนี่ให้ ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้รู้สึกถึงการมีตัวตน เป็นที่พึ่ง และเพื่อนยอมรับ

สำหรับคนไร้บ้าน (Homeless) เป็นกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่ความต้องการพื้นฐานในชีวิตไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอหรือไม่สามารถหาปัจจัยต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของชีวิตได้ โดยเฉพาะในเรื่องที่อยู่อาศัย ดังนั้นจึงทำให้คนไร้บ้านไม่สามารถดำเนินชีวิตปกติเฉกเช่นคนทั่วไป ข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (United Nations Human Rights)[2] ได้แสดงความกังวลต่อปัญหาคนไร้บ้านที่เกิดขึ้นในวันนี้ซึ่งสามารถพบเห็นได้ในหลาย ๆ ประเทศ องค์กรสหประชาชาติเรียกร้องให้รัฐบาลตระหนักถึงปัญหาการไร้บ้านซึ่งเป็นวิกฤติด้านสิทธิมนุษยชน และให้รัฐภาคีมีสัญญาร่วมกันที่จะขจัดปัญหานี้ให้หมดไปภายในปี 2030 ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายใหม่ของการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ (UN Sustainable Development Goals หรือ UN SDGs) Leilani Farsha ผู้แทนพิเศษด้านสิทธิในที่อยู่อาศัยมองว่า การไร้บ้านที่ขยายตัวเป็นวงกว้างเกิดขึ้นจากความล้มเหลวของรัฐในการป้องกันและรับรองสิทธิมนุษยชนของประชาชนอย่างมีคุณภาพ ความไม่เท่าเทียมกันอย่างเรื้อรัง การกระจายที่ดินและทรัพย์สินอย่างไม่เป็นธรรม และปัญหาความยากจน ทั้งหมดล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้คนกลายเป็นคนไร้บ้าน ซึ่งตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนข้อที่ 25 ระบุว่า

> “ทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความเป็นอยู่ดีของตนและครอบครัว รวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการดูแลรักษาทางการแพทย์และบริการสังคมที่จำเป็น และมีสิทธิในความมั่นคงในยามว่างงาน เจ็บป่วย พิการ เป็นหม้าย วัยชรา หรือปราศจากการดำรงชีพอื่นในสภาวะแวดล้อมนอกเหนือการควบคุมของตน”[3]

---

[1] ที่มาจาก http://www.chatchai.ece.engr.tu.ac.th/K28.html

[2] ที่มาจาก http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=53360#.WXxqxcZ7FmA

[3] ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)

นอกจากนี้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อที่ 11 ได้บัญญัติในทำนองเดียวกันว่า

> “รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว ซึ่งรวมถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัยที่เพียงพอและสภาพการครองชีพที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง...”[4]

จึงเห็นได้ว่าปัญหาคนไร้บ้านไม่ได้ถูกจัดการให้เป็นไปตามหลักการสากลที่กำหนดไว้โดยรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สหภาพยุโรป (European Commission) เป็นกลุ่มประเทศหนึ่งที่เล็งเห็นความสำคัญของปัญหานี้ ส่วนงานการป้องกันทางสังคมและการรวมกลุ่มทางสังคมของสหภาพยุโรปได้กล่าวถึงสาเหตุของการเป็นคนไร้บ้านว่าเกิดจาก 1) การไม่มีงานทำและความยากจน 2) ผู้อพยพ 3) ผู้สูงอายุ 4) ปัญหาทางสุขภาพ 5) ความสัมพันธ์ที่เลิกรา 6) การขาดแคลนที่พักอาศัยซึ่งมีราคาไม่แพงสำหรับการเช่าและการซื้อ 7)การสนับสนุนที่ไม่เพียงพอต่อคนที่ออกจากสถานดูแล โรงพยาบาล คุก หรือสถานสาธารณะอื่น ๆ

จากการศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุที่ทำให้คนออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านในพื้นที่สาธารณะหรือกลายเป็นคนไร้บ้านทั้งในต่างประเทศอย่างเช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ ออสเตรเลีย และญี่ปุ่น และในประเทศไทย พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลที่ทำให้คนไร้บ้านตัดสินใจ (Individual Decision Making) ออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านมีหลายประการด้วยกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพสังคมและมุมมองการให้ความสำคัญของปัญหาคนไร้บ้านในประเทศนั้น ๆ ในงานศึกษานี้จึงได้แบ่งการทบทวนงานศึกษาถึงสาเหตุการตัดสินใจออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านในพื้นที่สาธารณะหรือกลายเป็นคนไร้บ้านตามประเทศและกลุ่มประเทศ เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนของสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมถึงมาตรการการจัดการบางส่วนที่ทำให้ประเทศไม่สามารถที่จะโอบอุ้มคนกลุ่มนี้ให้สามารถใช้ชีวิตเฉกเช่นคนปกติต่อไปได้

---

[4] กติการะหว่างประเทศว่าด้วย สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (UN International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR))
https://www.ahuri.edu.au/__data/assets/pdf_file/0015/3075/AHURI_RAP_Issue_24_Counting_the_cost_of_homelessness.pdf

3.2 สาเหตุของการไร้บ้าน (Cause of Homelessness) ของประเทศต่าง ๆ

ภาพที่ 3-1 ภาพรวมของสาเหตุการไร้บ้าน

ที่มา : https://www.homeless.org.uk/facts/understanding-homelessness/causes-of-homelessness

3.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ในสหรัฐอเมริกา คนไร้บ้านเป็นปัญหาทางสังคมที่ได้รับผลกระทบมาจากปัญหาอื่น เช่น ปัญหาคนว่างงาน ปัญหาราคาที่พักอาศัย หรือปัญหาครอบครัว และตัวของปัญหาเองยังส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ฯลฯ ศูนย์กฎหมายแห่งชาติด้านความยากจนและคนไร้บ้านได้ระบุสาเหตุของการเป็นคนไร้บ้านมาจากการมีรายได้ไม่แน่นอนและขาดแคลนที่พักอาศัยซึ่งมีราคาไม่แพง ในปี ค.ศ. 2012 ผู้เช่า 10.3 ล้านคน คิดเป็น 1 ใน 4 มีรายได้ขั้นต่ำมาก[5]

จากการศึกษางาน “What will it take to end homelessness September 2001” พบว่าปัจจัยเชิงโครงสร้าง ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางการเมืองมีอิทธิพลต่อระดับของการไร้บ้านและกำหนดสถานที่ที่จะเกิดคนไร้บ้านขึ้น และปัจจัยเชิงโครงสร้างในสหรัฐอเมริกาที่เป็นเชื้อเพลิงของปัญหาดังกล่าว ได้แก่

1. การเปลี่ยนแปลงของตลาดที่อยู่อาศัยสำหรับครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ และวัยผู้ใหญ่ที่ยังไม่มีคู่จะประสบปัญหาที่อยู่อาศัยราคาสูง และประชาชนจำนวนมากที่มีรายได้ต่ำกว่าความยากจนต้องออกจากตลาดที่อยู่อาศัย

---

[5] ข้อมูลจาก National Low Income Housing Coalition, HOUSING SPOTLIGHT: THE AFFORDABLE RENTAL HOUSING GAP PERSIST 2 (Aug. 2014), http://nlihc.org/sites/default/files/HS_4-1.pdf.

2. โอกาสการเข้าทำงานของคนที่เรียนในระดับมัธยมศึกษามีน้อยมาก หรือไม่มีการกระจายงาน ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนกว้างขึ้นเรื่อย ๆ
3. ยกเลิกการสนับสนุนสถาบันสำหรับผู้ป่วยที่มีปัญหาทางสุขภาพจิตอย่างรุนแรง ลดการรักษาในระยะยาวสำหรับผู้ป่วยทางจิตที่กำลังจะออกจากสถาน จึงทำให้หลายคนไม่มีตัวเลือกในที่พักอาศัย
4. การแบ่งแยกทางเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ และชนชั้นในที่พักอาศัย ตามการแบ่งเขตของท้องถิ่นที่จำกัด รวมถึงที่อยู่อาศัยซึ่งมีราคาแพงในหลาย ๆ พื้นที่ จึงส่งผลกระทบต่อทางเลือก

ดังนั้น ถ้าบ้านมีราคาไม่แพงและประชาชนสามารถจ่ายเงินให้กับที่อยู่อาศัยราคาถูกได้ จะทำให้มีคนเพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่ต้องเผชิญกับการเป็นคนไร้บ้าน แต่ในความเป็นจริงราคาที่พักอาศัยกำลังเพิ่มสูงขึ้นและในหลาย ๆ ประเทศราคาที่พักอาศัยสูงมากจนแตะระดับบน ทำให้มีคนกลุ่มใหญ่เสี่ยงที่จะกลายเป็นคนไร้บ้าน ในขณะเดียวกันคนที่มีการศึกษาน้อย คนที่คิดว่าการฝึกงานเป็นเรื่องยาก หรือคนที่คิดว่าตนเองไม่สามารถเพิ่มรายได้เหนือกว่าระดับความยากจนได้ แม้ว่าจะทำงานเต็มเวลาและทำงานเกินเวลาแล้วก็ตาม ก็จะประสบปัญหานี้ด้วย

ในปี 2008 การประชุม U.S. Conference of Mayers Study ได้พบปัจจัย 3 อันดับแรกที่ทำให้คนที่มีครอบครัวต้องออกมาไร้บ้านนั้นมาจากการขาดแคลนที่อยู่อาศัยราคาถูก (Lack of Affordable Housing) ความยากจน (Poverty) และการไม่มีงานทำ (Unemployment)

สำหรับในกลุ่มคนที่ไม่มีครอบครัว 3 สาเหตุที่พบมากที่สุดคือ

1. การติดสารเสพติด (Substance Abuse)
2. ขาดแคลนที่พักราคาถูก (Lack of Affordable Housing)
3. อาการป่วยทางจิต (Mental Illness)

องค์กร Move for Hunger ได้พบสาเหตุการเป็นคนไร้บ้านที่เหมือนกับการประชุม U.S. Conference of Mayers Study บางประการ แต่ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยที่มีความแตกต่างออกไป เพราะระบุว่าสาเหตุมาจากปัจจัยใหญ่ ๆ คือ

1. การขาดแคลนที่อยู่อาศัยราคาถูก (The Lack of Affordable House) ที่เป็นเบื้องหลังซึ่งทำให้เกิดการไร้บ้าน
2. The National Low Income Housing Coalition ครอบครัวที่มีคนทำงานจะได้รับค่าแรงขั้นต่ำไม่เพียงพอสำหรับการเช่าห้องแบบ 2 ห้องนอนในสหรัฐอเมริกา ผู้ที่ทำงานจะได้ค่าแรงขั้นต่ำอยู่ที่ 7.25 เหรียญสหรัฐต่อชั่วโมง ซึ่งจะต้องทำงาน 90 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ จึงจะสามารถเข้าถึงการเช่าบ้านแบบ 1 ห้องนอนในตลาดได้ และจะต้องทำงาน 112 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ถึงจะสามารถเช่าที่พักแบบ 2 ห้องนอนได้

3. ความจนเป็นปัจจัยอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้การไร้บ้านเกิดขึ้น การขาดแคลนโอกาสในการทำงาน รวมถึงความช่วยสาธารณะที่มีลดน้อยลง ทำให้ครอบครัวที่มีรายได้น้อยเมื่อต้องประสบกับการเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุจะต้องออกจากงานมาอยู่บนท้องถนน

3.2.2 ประเทศอังกฤษและเครือจักรภพ

องค์กร Shelter : The Housing and Homelessness Charity ได้กล่าวถึงสาเหตุว่า เป็นที่น่าเศร้าใจที่คนมากมายมองว่าการไร้บ้านเป็นผลจากอารมณ์ส่วนบุคคล และพวกเขาพิจารณาเห็นว่า ถ้าเศรษฐกิจดี ไม่มีเงื่อนไขหรือข้ออ้างอะไรที่จะทำให้ไม่ได้รับความช่วยเหลือ แต่ความเชื่อนี้ถูกปฏิเสธจากข้อเท็จจริง เพราะการไร้บ้านมีสาเหตุที่ซับซ้อนระหว่างบริบทแวดล้อมตัวบุคคลและผลเสียของโครงสร้างสังคมที่อยู่นอกเหนือไปจากการควบคุม ดังนั้นการไร้บ้านจึงมาจาก

<u>สาเหตุของบุคคล</u> (Personal Factors)

1. ปัจจัยส่วนบุคคล (Individual Factors) ได้แก่ ยาเสพติด แอลกอฮอล์ ความยากจน การขาดคุณสมบัติที่จะเข้าเรียน ขาดแคลนการสนับสนุนทางสังคม หนี้สินที่เกิดจากการจำนองและการค้างค่าเช่า ร่างกายอ่อนแอและการป่วยด้านสุขภาพจิต ความสัมพันธ์ที่เลิกรา รวมไปถึงเคยเข้าไปเกี่ยวพันกับอาชญากรรมตอนยังเด็ก
2. ภูมิหลังของครอบครัว (Family Background) เช่น ครอบครัวแตกแยก มีการทะเลาะเบาะแว้ง ความรุนแรงทางเพศและความรุนแรงทางร่างกายในเด็กและวัยรุ่น การมีครอบครัวที่มีปัญหายาเสพติดหรือแอลกอฮอล์ และมีครอบครัวที่เป็นคนไร้บ้านอยู่ก่อนแล้ว
3. ภูมิหลังของสถาบัน (Institution Background) ต้องได้รับการดูแล เช่น เคยอยู่ในสถานบำบัด เคยอยู่ในหน่วยงานความมั่นคงหรือเป็นทหาร หรือเคยถูกจำคุก

การจะแก้ไขปัญหาเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและโดยปกติจะต้องขอสนับสนุนจากสาธารณชน เพื่อนและครอบครัว ร่วมกันทำงานในปัญหาส่วนบุคคลหรือครอบครัว การสนับสนุนจากสาธารณะ ทั้งรวมไปถึงการป้องกัน ให้คำปรึกษา แนะนำ ฝึกอบรม จัดหาที่พักทางเลือกโดยรัฐท้องถิ่นในที่ที่เหมาะสม

<u>สาเหตุของโครงสร้าง</u> (Structural Factors) ซึ่งถือเป็นธรรมชาติของสังคมและเศรษฐกิจ และบ่อยครั้งเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของปัจเจกบุคคลและครอบครัวที่จะตระหนักได้ เช่น

- การไม่มีงานทำ (Unemployment)

- ความยากจน (Poverty)

- การขาดแคลนตลาดที่อยู่อาศัย (Housing Market Shortage) และการขาดแคลนที่อยู่อาศัยราคาถูก (Lack of Affordable Housing)

- นโยบายในเรื่องที่อยู่อาศัย (Housing Policies) เช่น ระบบปฏิบัติการเรื่องที่พักอาศัยของประเทศ โครงสร้างและการบริหารผลประโยชน์ของที่อยู่อาศัย

- กระแสทางสังคม เช่น การแยกทางของคู่รักที่เพิ่มมากขึ้น จำนวนผู้ที่ออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านคนเดียว

- โครงสร้างและการบริหารสาธารณะประโยชน์ในที่อยู่อาศัย

- การปรับนโยบายในระยะยาว เช่น การปิดโรงพยาบาลที่รักษาอาการจิตเวช การเปลี่ยนแปลงในระบบที่อยู่อาศัย ปัญหาทั้งหมดนี้ต้องการนโยบายที่แก้ไขปัญหาในระยะยาวเพื่อให้เกิดประโยชน์ การสร้างที่อยู่อาศัยราคาถูกให้มากขึ้น และการให้ความมั่นใจโดยการคำนึงถึงประโยชน์ในส่วนของสังคมนอกจากผลที่จะทำให้เศรษฐกิจเติบโต

สำหรับ 3 สาเหตุหลักสุดท้ายที่ทำให้คนตัดสินใจสูญเสียบ้าน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้มาจากผู้สมัครสภาท้องถิ่นที่ให้การสนับสนุนคนไร้บ้าน พบว่า 1) การมีผู้ปกครอง เพื่อน หรือความสัมพันธ์ที่ไม่ดีหรือไม่สามารถที่จะรองรับพวกเขาได้อีกต่อไป 2) การจบความสัมพันธ์รวมไปถึงความรุนแรงภายในครอบครัว 3) การสูญเสียการครอบครองหรือการเช่าในระยะสั้น

อย่างไรก็ตามเหตุผลเหล่านี้เป็นเพียงตัวเร่งปฏิกิริยาที่กระตุ้นให้คนแสวงหาความช่วยเหลือ และไม่ใช่ปัญหาพื้นฐานที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดวิกฤติในข้างต้น เพราะคนเราไม่ได้มีเพียงเหตุการณ์เดียวที่จะส่งผลให้กลายเป็นคนไร้บ้านในทันที แต่ต้องมาจากจำนวนปัญหามากมายที่เกิดขึ้น แล้วต้องมีการผ่านระยะเวลาด้วย

งานศึกษาในประเทศอังกฤษมีลักษณะการแบ่งที่คล้ายกันกับงานศึกษาในสหรัฐอเมริกา แต่แตกต่างกันที่งานในประเทศอังกฤษไม่ได้ระบุชัดเจนว่าปัจจัยทางการเมืองเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดสภาวะไร้บ้าน จากงาน Statutory Homeless in England กล่าวถึงสาเหตุการเป็นคนไร้บ้านว่ามาจาก 2 ปัจจัยคือ

1. ปัจจัยเชิงโครงสร้าง ซึ่งมาจากหลายสาเหตุ เช่น

- การขาดแคลนบ้านราคาถูกในอังกฤษ

- ภาคที่อยู่อาศัยของสังคมลดจำนวนลง สะท้อนจากการขายที่อยู่อาศัยภายใต้สิทธิในการซื้อ และการลงทุนในการพัฒนาที่อยู่อาศัยทางสังคมลดลง

- ความสามารถในการเป็นเจ้าของบ้านทำได้ยากขึ้น มีการควบคุมการจำนอง สำหรับผู้ที่จะซื้อบ้านเป็นครั้งแรก ธนาคารต้องการให้มีเงินฝากในบัญชีตามฐานที่กำหนด

2. ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น การยุติความสัมพันธ์ อาการป่วยทางจิต การพ้นโทษจากคุก และการออกจากระบบดูแล สำหรับปัจจัยด้านนี้ การที่ครอบครัวแตกแยกถือเป็นสาเหตุสำคัญ

ซึ่งเมื่อเรียง 5 อันดับแรกที่ทำให้เกิดการไร้บ้าน ได้แก่

31% การเช่าบ้านในระยะสั้นมาก

16% อื่น ๆ

15% ครอบครัวไม่สามารถจะอำนวยความสะดวกในระยะยาว

12% ความสัมพันธ์กับคนอื่นหรือเพื่อนไม่ดีทำให้ไม่สามารถอำนวยความสะดวกได้

11% ความรุนแรงหรือความสัมพันธ์จบลง

งาน The Homelessness Monitor England 2015 (February 2015) ได้ระบุถึงสาเหตุที่มีทั้งผลกระทบจากเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงนโยบาย จากทฤษฎีประวัติศาสตร์และองค์ความรู้นานาชาติบ่งชี้ว่าสาเหตุของการเป็นคนไร้บ้านมีความซับซ้อนและไม่ได้มีกลไกเดียว แต่จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยอื่น ทั้งปัจจัยส่วนบุคคล บุคลิกระหว่างคน และโครงสร้าง ซึ่งทั้งหมดมีบทบาทต่อแนวโน้มของตลาดที่อยู่อาศัย นโยบายถือเป็นผลกระทบโดยตรงที่สุดและมีอิทธิพลต่อตลาดแรงงาน รวมถึงการจัดสวัสดิการและปัจจัยอื่น ๆ

สำหรับประเทศสก็อตแลนด์ Dr. Anderson ในงานชื่อ Pathway through Homeless toward a Dynamic Analysis ปี 2001 มีการกล่าวไว้ว่า รายได้น้อย ไม่มีงานทำ และความยากจนเป็นปัจจัยสากลในคนไร้บ้าน ซึ่งปัจจัยทั้งหมดจำกัดความสามารถของคนในการใช้จ่าย การจำนอง หรือการเช่า อีกทั้งการไม่สามารถระบุที่อยู่อาศัยทำให้การหางานทำได้ยาก วงจรที่ถูกสร้างขึ้นมาจึงยากที่จะจบ การศึกษาในสก็อตแลนด์ช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมายังพบว่า แนวโน้มของการเป็นคนไร้บ้านเป็นผลมาจากปัจจัยอย่างความต้องการบ้านและจำนวนบ้าน ความสามารถในการจ่าย และการไม่มีงานทำ รวมทั้งจำนวนคนที่ออกจากสถาบัน เช่น คุก บ้านเด็ก และโรงพยาบาลจิตเวช สำหรับครอบครัวที่ไม่มีที่อยู่อาศัย ปัญหาหลักที่ยังค้างคาคือการอ้างสิทธิ์รวมถึงความล่าช้าในการรับพวกเขาเข้าที่พักอาศัย ความขาดแคลนระหว่างการจ่ายผลประโยชน์ของที่อยู่อาศัยกับราคาค่าเช่า

3.2.3 ประเทศแคนาดา

ในปีค.ศ. 1998 Tolomiczenko และ Goering ได้ทำการศึกษา พบว่า อัตราการเจ็บป่วยทางจิตและการติดยาเสพติดที่สูงทำให้คนเป็นคนไร้บ้าน ซึ่งนั่นเป็นผลกระทบทางเศรษฐกิจและปัจจัยในเรื่องของตลาดที่อยู่อาศัยที่ส่งให้เกิดการไร้บ้านขึ้นมา ในขณะที่บางคนเห็นว่าเป็นเพราะบุคลิกส่วนบุคคลของคนไร้บ้านที่เป็นโครงสร้างของสาเหตุ ดังนั้นการไร้บ้านเป็นผลมาจากการทับซ้อน การเสริมกัน และความไม่สามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์จากสังคมกระแสหลักซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. รายได้ การมีรายได้ต่ำ การไม่มีงานทำหรือมีงานทำที่ไม่แน่นอน การมีโอกาสทางรายได้ที่จำกัดตลอดจนมีการศึกษาและทักษะที่ต่ำ
2. ขาดการสนับสนุนและขาดบริการต่าง ๆ รวมไปถึงการระบุปัญหาอาการป่วยทางร่างกาย การป่วยทางจิตเวช การใช้ยาเสพติด ความแตกแยกของครอบครัวและเพื่อน

3. ปัจจัยเรื่องที่อยู่อาศัย รวมไปถึงประเด็นการขับไล่ ความไม่มั่นคงในการอยู่อาศัยในชุมชน หรือการไม่มีที่อยู่อาศัยราคาถูก

ข้อมูลภูมิหลังจากห้องสมุดรัฐสภาแคนาดา เรื่อง Risk Factors for Homelessness ได้จัดทำขึ้นเพื่อเตรียมสำหรับวิจัยและเป็นข้อมูลให้บริการแก่สมาชิกภายในรัฐสภาและบุคคลที่เกี่ยวข้อง งานนี้ได้พยายามวิเคราะห์แยกระหว่างสาเหตุส่วนบุคคลและโครงสร้าง แต่เส้นทางของการไร้บ้านมีความซับซ้อนและหลากหลายในกลุ่มประชากรคนไร้บ้าน ดังนั้นในงานนี้จึงนำเสนอปัจจัยเสี่ยงสำคัญบางประการของการไร้บ้าน

<u>การป่วยทางจิตและความรุนแรงทางร่างกาย</u> (Mental Illness and Substance Abuse)

สาเหตุนี้เป็นสิ่งที่พบเห็นได้บ่อย ๆ ในคนไร้บ้าน ทั้งโรคจิตเภท (Schizopharenia) ความกดดัน และการใช้ยาเสพติด เป็นตัวอย่างปกติของคนไร้บ้าน สมาคมสุขภาพจิตแห่งแคนาดารายงานว่า 1 ใน 3 ของคนไร้บ้านทั้งหมดมีอาการเจ็บป่วยทางจิต ความสัมพันธ์ระหว่างการเจ็บป่วยทางจิต ความรุนแรงทางร่างกาย และการไร้บ้าน มีความซับซ้อน ในทางหนึ่งความสัมพันธ์ระหว่างการเจ็บป่วยทางจิตและความรุนแรงทางร่างกายสามารถก่อให้เกิดการไร้บ้าน และบ่อยครั้งมีอิทธิพลต่อตัวกำหนดอื่น เช่น ทักษะของบุคคลในการมีงานทำที่ปลอดภัยและมีที่พักอาศัย อีกด้านหนึ่งการไร้บ้านก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น อาการป่วยทางจิตและการใช้ยาเสพติด ซึ่งส่งผลต่อเงื่อนไขทางสุขภาพ

<u>การจบความสัมพันธ์และมีความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม</u> (Marital Breakdown and Abusive Relationship)

การจบความสัมพันธ์หรือการหย่าร้างได้กัดกร่อนความมั่นคงด้านเศรษฐกิจของบุคคลและก่อให้เกิดความเสี่ยงในเรื่องที่อยู่อาศัย ภายหลังการหย่าร้างพบว่า จากประสบการณ์ของผู้หญิง 40% มีคุณภาพชีวิตทางเศรษฐกิจที่ดีลดลง และมีอัตราความยากจนเพิ่มขึ้น 3 เท่า ซึ่งเปลี่ยนแปลงให้บางคนเข้าสู่การเป็นคนไร้บ้าน

คนไร้บ้านยังเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม เพราะ หนึ่ง เป็นผลจากไม่ทำตามกฎหมาย สอง ในระยะยาวจะส่งผลให้เกิดประสบการณ์ความรุนแรง รวมทั้งในเด็กและวัยรุ่นด้วย

ประสบการณ์ในวัยเด็กที่ไม่ดีนั้นเพิ่มความเสี่ยงที่จะทำให้ไร้บ้านในช่วงปลายของชีวิต จากข้อมูลพบว่ามีอัตราสูงที่ความรุนแรงในวัยเด็กทำให้เป็นคนไร้บ้านตอนโต ทั้งนี้ในการศึกษายังแสดงว่า ที่พักอาศัยที่มีสภาพย่ำแย่สามารถนำไปสู่ความเครียดระหว่างบุคคลและความขัดแย้ง และการไร้บ้านยังเพิ่มความเสี่ยงต่อความรุนแรงทางกายและความรุนแรงทางเพศอย่างสำคัญ

<u>การสิ้นสุดด้วยการส่งผ่านของสถาบันที่ดูแล</u> (Transitions out of Institutionalized Care)

การย้ายออกจากสถาบันซึ่งทำหน้าที่ในการดูแลไปสู่การอยู่อาศัยด้วยตนเอง จะเพิ่มความเสี่ยงของปัจเจกบุคคลในการไร้บ้าน คนที่ออกจากสถานดูแลสุขภาพนั้นเสี่ยงเนื่องจากการบริหารและความต้องการจาก

รัฐได้กดดันให้คนทำงานในโรงพยาบาลจำเป็นต้องให้ผู้ป่วยออกจากการดูแลเนื่องด้วยไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะรองรับอย่างเพียงพอ บางครั้งต้องออกมาสู่ท้องถนนหรือศูนย์พัก

คนที่ออกจากกระบวนการยุติธรรมไม่สามารถกลับคืนสู่สังคมได้ ซึ่งจะเพิ่มความเสี่ยงของการไร้บ้าน ขณะที่อยู่อาศัยในเรือนจำได้รับการจัดสรรที่อยู่อาศัยอย่างจำกัด ได้รับทรัพยากรต่าง ๆ หรือการสนับสนุนเครือข่ายเพียงเล็กน้อยที่จะคืนสู่สังคม เมื่อกลับสู่สังคม มีการเลือกปฏิบัติจากผู้ให้เช่าเนื่องจากมีประวัติอาชญากรรมมาก่อนจึงเป็นความท้าทายที่ทำให้เกิดการไร้บ้านกระจายถึง 30% ในแคนาดา ดังนั้นคนจำนวนมากจึงกลับสู่ระบบบ้านพักพิง ในเมือง Toronto ที่เดียวมีที่พักพิงมากกว่า 800 แห่งที่รองรับคนที่ไม่มีที่ไปในแต่ละปี

<u>ความคุ้มค่า</u> (Affordability)

รายได้และปัญหาความคุ้มค่าหลายอย่างเป็นปัจจัยสำคัญให้กับผู้ตัดสินใจจะไร้บ้านในแคนาดา รายงานปีค.ศ. 2003 พบว่า เกือบทุกครอบครัวอ้างถึงการมีรายได้ไม่เพียงพอและขาดแคลนที่อยู่อาศัยราคาถูกเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการไร้บ้าน สองปัจจัยสามารถนำมาอธิบายการมีที่อยู่อาศัยที่แพงเกินไปสำหรับหลายครอบครัวที่มีรายได้จำกัด

1. การมีรายได้ไม่เป็นธรรม

การศึกษาในปี 2001 พบว่า การลดการสงเคราะห์ที่จัดให้กับผู้มีรายได้น้อยในทางเศรษฐกิจ ด้านนึงได้เพิ่มความเสี่ยงในการมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง ในอีกด้านนึงทำให้สูญเสียผลประโยชน์อันจะนำไปสู่การไร้บ้าน ในช่วงทศวรรษ 1990 มีคนแคนาดาจำนวนน้อยที่จะได้รับการสงเคราะห์ทางสังคมหรือการส่งต่อของรัฐ จากการวิเคราะห์ในครั้งนั้นพบว่ามีการเพิ่มขึ้นของจำนวนคนไร้บ้าน ดังนั้นรัฐจึงอุดหนุนด้วยการสงเคราะห์ทางสังคมในช่วงหลาย ๆ ปีต่อมา ในรายงานของ the Nation Council of Welfare ในปี 2007 ระบุว่าสวัสดิการในเรื่องรายได้ส่วนใหญ่ทั่วประเทศมีค่าต่ำกว่าระดับความยากจนอย่างมาก

2. ราคาของที่พักอาศัย

ระดับของรายได้เป็นแง่มุมหนึ่งที่นำมาพิจารณาราคาที่พักอาศัยในแคนาดา ในระหว่างปี 1997 ถึง 2005 พบว่า ราคาที่พักพิงสูงกว่าการเติบโตของรายได้ ผู้ที่จะเข้าพักต้องจ่ายเงินเพื่อที่อยู่อาศัยมากกว่า 21% ในขณะที่มีรายได้เพียง 12% เท่านั้น การวิจัยจาก “the Canadian Centre for Policy Alternatives” พบว่า คนที่มีรายได้แล้วต้องการที่อยู่อาศัยราคาถูก ต้องออกจากบ้านที่เอกชนให้เช่า เนื่องจากการอยู่อาศัยของพวกเขาไม่ได้ก่อให้เกิดกำไรในอุตสาหกรรมของที่อยู่อาศัย

<u>เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ</u> (Economic Conditions)

ในช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ปัจเจกต้องเผชิญกับความยากลำบากทางการเงินที่สามารถก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อที่พักอาศัย ในรัฐ Alberta ได้ประสบกับวิกฤติที่อยู่อาศัยอันเนื่องมาจากการเติบโตของเศรษฐกิจภายในรัฐ ระหว่างปี 2001 ถึง 2007 มีการบันทึกจำนวนคนย้ายเข้าสู่รัฐ Alberta เพิ่มขึ้นมากกว่า 10% ด้วย

โอกาสทางเศรษฐกิจที่จะได้รับ การเพิ่มขึ้นของจำนวนดังกล่าวทำให้ความต้องการที่พักอาศัยและราคาของที่พักอาศัยเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ส่งผลทำให้คนในรัฐ Alberta จำนวนมากไม่สามารถที่จะจ่ายค่าที่พักแม้ในขณะที่ตัวเองจะทำงานเต็มเวลาแล้วก็ตาม ดังนั้นทำให้มีจำนวนคนไร้บ้านและคนที่เกือบจะเป็นคนไร้บ้านเพิ่มขึ้น Fort McMurray พบว่ามีการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรคนไร้บ้านประมาณ 24% ระหว่างปี 2004 ถึง 2006 ในขณะที่ในเมือง Calgary มีคนไร้บ้านเพิ่มขึ้น 18% ในปี 2006 ถึง 2008

การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจนั้นเพิ่มความเสี่ยงในการเป็นคนไร้บ้าน ทั้งตลาดแรงงานตอบสนองการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์และมีการนำเทคโนโลยีชั้นสูงมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพอุตสาหกรรม ซึ่งการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจเป็นผลทำให้ 1) ผู้ที่ขาดทักษะต้องพบกับความเปลี่ยนแปลงความต้องการในตลาดแรงงานซึ่งมีความเสี่ยงที่จะตกงานหรือตกงาน จากสถานการณ์นั้นเหมือนจะเพิ่มจำนวนครอบครัวคนไร้บ้าน 2) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจเพิ่มช่องว่างของค่าจ้างระหว่างผู้มีทักษะแรงงานสูงกับผู้มีทักษะแรงงานต่ำ หรือระหว่างการทำงานที่มีระดับมาตรฐานและไม่มีระดับมาตรฐาน ทำให้บางคนได้ค่าจ้างเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งสุดท้ายคือการเข้าถึงที่พักราคาถูกสำหรับผู้ที่มีรายได้น้อย

ความเสี่ยงที่มาจากหลายปัจจัย เช่น กลุ่มคนพื้นเมืองมีประสบการณ์สูงในเรื่องความรุนแรงภายในครอบครัวมากกว่าคนทั่วไป คนโสดหรือคนที่มีผู้ปกครองคนเดียวเผชิญกับปัญหาความท้าทายในการเช่าที่อยู่อาศัยในราคาที่เหมาะสม คนที่มีบุคลิกลักษณะมากกว่าหนึ่งอย่าง เช่น อาจมีอาการป่วยทางจิตและเป็นโรคเรื้อรัง ซึ่งเสี่ยงต่อการไร้บ้าน

งานศึกษาในประเทศแคนาดา ชื่อ The State of Homelessness in Canada ในปีค.ศ. 2013 เป็นอีกงานหนึ่งได้ระบุปัญหาการไร้บ้านเกิดจาก 3 สาเหตุ คือ

1. ปัจจัยเชิงโครงสร้าง ประเด็นทางเศรษฐกิจและสังคมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม โอกาสเป็นกุญแจสำคัญของบุคคล ซึ่งรวมถึงการขาดแคลนรายได้ที่เพียงพอ การไม่สามารถเข้าถึงบ้านราคาถูก การไม่ได้รับการสนับสนุนด้านสุขภาพ และการถูกเลือกปฏิบัติที่ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงความยุติธรรมและบริการความช่วยเหลือ
2. ความล้มเหลวของระบบ เมื่อระบบดูแลและสนับสนุนล้มเหลว การบริการหลักไม่สามารถป้องกันและตอบสนองความต้องการ ทำให้คนที่มีคุณภาพต้องเข้าสู่การเป็นคนไร้บ้าน เช่น ความยากลำบากของการส่งผ่านระบบสวัสดิการเด็ก ความไม่เพียงพอในการวางแผนเมื่อประชาชนต้องออกจากโรงพยาบาลหรือกรมราชทัณฑ์ ปัญหาสุขภาพจิต สิ่งเสพติด และการขาดการสนับสนุนกลุ่มผู้อพยพและผู้ลี้ภัย
3. ปัจจัยส่วนบุคคลและความสัมพันธ์ เช่น เหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนด้านจิตใจ (บ้านไฟไหม้หรือตกงาน) วิกฤติส่วนบุคคล (ครอบครัวแตกแยกหรือความรุนแรงภายในครอบครัว) ปัญหาด้านจิตใจ ความท้าทายด้านยาเสพติด (ความบาดเจ็บทางสมอง ฯลฯ) ซึ่งปัญหาความรุนแรง

ในครอบครัวส่งผลให้คนสองล้านคนในประเทศแคนาดาต้องออกจากบ้าน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและผู้หญิง โดยไม่มีที่พักรับรอง

ซึ่งจะเห็นได้ว่าทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ สก๊อตแลนด์ และแคนาดา มีสาเหตุร่วมกันในการเกิดคนไร้บ้านขึ้นในแต่ละประเทศ นอกจากนี้ยังมีงานศึกษาอื่น ๆ ที่มีมุมมองการเกิดคนไร้บ้านที่มีลักษณะไปในทิศทางเดียวกัน เช่น งานเรื่อง Causes of Homelessness and Policy Response โดยศาสตราจารย์ Krishna Pendakur ระบุว่ามาจากการติดยาเสพติด ปัญหาป่วยทางจิต ครอบครัวแตกแยก ความยากจน ค่าเช่าบ้านสูง และการเป็นคนพื้นเมือง งาน Housing is not Enough Helping Homeless Families Achieve Self-Sufficiency โดย Jenni Weinreb ระบุว่าสาเหตุของการเป็นคนไร้บ้านเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากตั้งแต่ที่ปัญหาได้รับการระบุขึ้นมา ประมาณร้อยละ 5 – 50 ของคนไร้บ้านจัดอยู่ในกลุ่มผู้ติดสารเสพติด ปัญหาทางสุขภาพจิตมีอยู่ประมาณร้อยละ 8 – 30 และเกี่ยวข้องกับการจัดการพึ่งพิงบริการของรัฐ นอกจากนี้จะเป็นปัญหาเรื่องการตั้งครรภ์หรือการเกิดของเด็ก ความรุนแรงภายในครอบครัว (สังเกตจากการเพิ่มขึ้นของรายงานเกี่ยวกับความรุนแรงภายในครอบครัว) การขาดการสนับสนุนทางสังคม การเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงของโครงสร้างครอบครัว ประวัติการเคยจำคุก ปัจจัยจากเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น สาเหตุภายนอกอย่างการปลดพนักงานและรูปแบบอื่นของความทุกข์ทางเศรษฐกิจ การขาดแคลนที่พักอาศัยราคาไม่แพง ซึ่งทั้งหมดเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของปัญหาจากเดิมที่เป็นเพียงปัญหาส่วนบุคคล เช่น เรื่องสุขภาพจิต ซึ่งต่อมากลายเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น ไล่ออกจากงานและลดขนาดองค์กร

3.2.4 ประเทศญี่ปุ่น

งานของ Yoshihiro Okamota และคณะ จากมหาวิทยาลัย Chukyo กล่าวว่าการไร้บ้านในญี่ปุ่นเป็นปัญหาสังคมที่เกิดมาตั้งแต่ทศวรรษ 1990 จำนวนคนไร้บ้านเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจฟองสบู่ ในญี่ปุ่นไม่มีคำว่าคนไร้บ้าน (homeless) ในภาษา หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลกลางญี่ปุ่นจึงได้หาคำที่เรียกคนไม่มีบ้านว่า Furou หรือ Runpen หมายถึงคนพเนจร (vagrant) หรือคนขี้เกียจ (loafer)

งานของ Tamara Swenson และ Brad Visgatis เรื่อง Changing Representations of Homelessness in Japanese Newspaper ได้กล่าวถึงเส้นทางคนไร้บ้านในญี่ปุ่นว่ามาจากการขาดแคลนตาข่ายความปลอดภัยทางสังคมสำหรับคนไร้บ้านหรือลูกจ้างรายวันหรือคนที่มีอาชีพเสริม ซึ่งถือเป็นกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ชายขอบของแรงงาน จากงานนี้ได้ระบุข้อเท็จจริงบางประการว่าคนไร้บ้าน 2 ใน 3 ของญี่ปุ่นมีอายุมากกว่า 58 ปี จำนวน 55% เคยทำงานก่อสร้าง ซึ่งส่วนมากเป็นแรงงานรายวัน 97% และส่วนใหญ่เป็นผู้ชายที่ต้องการทำงาน ส่วนผู้หญิงมีจำนวนหนึ่งที่เป็นคนไร้บ้านเนื่องจากแรงกดดันทางสังคมและการเข้าถึงอาชีพเสริม ทำให้จำกัดจำนวนคนไร้บ้านผู้หญิงมีไม่มาก

งานเรื่อง Homeless People in Japan: Characteristics, Processes and Policy Response ของ Yusuke KAKITA ได้นำเสนอกระบวนการที่ทำให้คนเข้าสู่การเป็นคนไร้บ้าน โดยการวิเคราะห์อาชีพและเงื่อนไขในเรื่องที่อยู่อาศัย

1. สภาพแวดล้อมในการทำงานก่อนที่จะไร้บ้าน

โดยใช้การประเมินจากประเภทของงาน ช่วงระยะเวลาในการทำงานที่ยากลำบากที่สุด รวมไปจนถึงสถานการณ์การทำงาน พบว่าการทำงานที่ยาวนานที่สุดอยู่ในช่วงที่ทำงานก่อสร้างในภาคธุรกิจถึง 42.6% ในโรงงาน 17.2% ในภาคบริการ 11.7% สำหรับงานสุดท้ายก่อนที่จะเป็นคนไร้บ้านคืออาชีพก่อสร้าง 55.1% งานในโรงงาน 10% งานภาคบริการ 8.9% เมื่อดูสถานะการทำงานพบว่าเป็นลูกจ้างทั่วไป 56.7% เป็นลูกจ้างรายวัน 23.3% เป็นลูกจ้างรายวันหรือทำงานอาชีพเสริม 13.9% สถานะการทำงานทำให้คนย่ำแย่ลงและมีความไม่มั่นคง จากการสำรวจพบว่าคนไร้บ้านจำนวนมากครั้งหนึ่งเคยทำงานก่อสร้างในภาคธุรกิจและส่วนใหญ่มีสถานะการทำงานในภาคอุตสาหกรรมแบบลูกจ้างรายวันมาก่อน ประมาณ 1 ใน 3 ของคนไร้บ้านครั้งหนึ่งเคยหางานในตลาดแรงงานที่เรียกว่า Yoseba

2. การลงทะเบียนประกันสังคมและเงื่อนไขที่อยู่อาศัยก่อนมาเป็นคนไร้บ้าน

เป็นที่ทราบว่าระบบประกันสังคมในญี่ปุ่นก่อตั้งโดยบริษัทที่ทำการจ้างงาน ประเภทของการประกันสังคมแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสถานะของแรงงานและขนาดของบริษัท งานที่มีลักษณะแบบงานรายวัน งานชั่วคราว และงานเสริม บ่อยครั้งไม่ได้ถูกรวมภายใต้ระบบประกันสังคมของญี่ปุ่น ประกันสังคมจะรวมประกันสุขภาพและประกันการว่างงานเข้ามาด้วย ซึ่งระบบประกันนี้จะมีบทบาทปกป้องคนจากวิกฤติเศรษฐกิจ ซึ่งพบว่า จำนวนคนไร้บ้านที่ไม่เคยลงทะเบียนในระบบประกันสังคมของญี่ปุ่นมีมากกว่า 50% จากจำนวนทั้งหมดที่เก็บข้อมูล เมื่อดูตามสถานะการทำงานพบว่าคนที่ไม่ลงทะเบียนมากที่สุดเป็นลูกจ้างรายวัน 70.5% ลูกจ้างทั่วไป 69.2% ซึ่งแสดงว่ามีที่ไม่ได้เข้าสู่ระบบประกันสังคมในอัตราสูงในกลุ่มที่ทำงานไม่มั่นคง คนไร้บ้านจึงหลุดออกจากระบบประกันสังคมก่อนที่จะมาเป็นคนไร้บ้าน

สำหรับเงื่อนไขของที่พัก พบว่า 37.5% เช่าที่พักอาศัยอยู่ด้วยตนเอง ตามมาด้วย 13.9% เป็นที่พักอาศัยของแรงงาน 13.8% เป็นหอพักและที่พักของบริษัทที่จัดไว้ให้ จึงเห็นได้ว่าก่อนที่จะเป็นคนไร้บ้านนั้นไม่มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงมาก่อน อีกข้อค้นพบหนึ่งพบว่า 70% เป็นคนจากต่างจังหวัดที่มาหางานทำและอาศัยอยู่ใกล้ที่พัก ซึ่งไม่ได้มีลักษณะอพยพจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง

3. ฉนวนที่ทำให้คนถูกส่งออกมาเป็นคนไร้บ้านและเป็นช่วงสุดท้าย

ปัจจัยทั้งธุรกิจเติบโตช้า 35.6% บริษัทล้มละลายและไม่สามารถหางานใหม่ 32.9% การป่วย อาการบาดเจ็บ และอายุที่มากขึ้นทำให้เกิดความยากลำบากในการทำงาน 18.8% รวมทั้งการสูญเสียงาน ได้ก่อให้เกิดความเครียดจนนำไปสู่การไร้บ้าน

บทบาทการช่วยเหลือของสาธารณะในช่วงสุดท้ายถือว่ามีความสำคัญมาก ข้อเท็จจริงพบว่าระบบประกันสังคมของญี่ปุ่นและสำนักงานสวัสดิการในท้องถิ่นไม่สามารถทำหน้าที่เป็นตาข่ายทางสังคมในการป้องกันคนที่จะเข้าสู่การไร้บ้านได้

นอกจากนี้ยังมีงานบางงานที่ได้ศึกษาในบริบทของการเปรียบเทียบ เช่น งานของ Yoshihiro Okamoto เรื่อง A Comparative Study of Homelessness in United Kingdom and Japan เป็นงานหนึ่งที่แสดงสาเหตุของการเป็นคนไร้บ้านโดยเปรียบเทียบจากประเทศทางฝั่งตะวันตกและตะวันออกที่มีความต่างทางสังคมและวัฒนธรรม จากงานดังกล่าวเห็นได้ว่า ประเทศในทวีปยุโรป กลไกทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง รวมทั้งกลไกของบุคคล ถูกโต้เถียงว่าเป็นสาเหตุของการไร้บ้าน ยกตัวอย่างบางประเทศมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ มีเสรีภาพในการแลกเปลี่ยนทุนและแรงงาน ฯลฯ รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและโครงสร้างประชากร เช่น การมีอายุยาวนานขึ้น การเพิ่มขึ้นของจำนวนคนที่พักอาศัยคนเดียว และการเพิ่มขึ้นของอัตราการหย่าร้าง และการเปลี่ยนแปลงของนโยบายทางสังคม เช่น การลดกฎระเบียบ การลดรัฐสวัสดิการลง และการเพิ่มขึ้นของช่องว่างทางเศรษฐกิจระหว่างคนรวยกับคนจน เช่นเดียวกันกับญี่ปุ่น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ประชากร และนโยบายมีผลสำคัญเพิ่มขึ้นต่อการเป็นคนไร้บ้าน ญี่ปุ่นมีการระบุไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 25 ถึงการที่ประชากรต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่ในทางปฏิบัติรัฐไม่ได้จัดระบบความปลอดภัยเช่นนี้ไว้เช่นในยุโรป รัฐเพียงแต่มุ่งเป้าที่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแล้วละทิ้งนโยบายทางสังคมจำนวนมาก บริษัทขนาดใหญ่เป็นผู้ทำหน้าที่จ่ายเงินให้มากที่สุด

ในสังคมเอเชียและญี่ปุ่น ครอบครัวจะทำหน้าที่ดูแลสวัสดิการของบุคคล ครอบครัวและบริษัทในญี่ปุ่นจะสนับสนุนระบบความปลอดภัยทางสังคม เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างของอุตสาหกรรม ญี่ปุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของคนทำงาน มีคนตกงาน ซึ่งนั้นเป็นหนึ่งปัญหาที่คนทำงานอายุเกิน 50 ปีมีโอกาสน้อยลง โครงสร้างของครอบครัวมีอัตราการหย่าร้างที่เพิ่มขึ้น การลดลงของขนาดครอบครัวเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก ทั้งหมดส่งผลสำคัญมากต่อการเป็นคนไร้บ้านในญี่ปุ่น ดังนั้นปัจจัยการเกิดคนไร้บ้านในญี่ปุ่นมีความสัมพันธ์กับเรื่องนโยบายทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศด้วย

งานศึกษาเปรียบเทียบที่ศึกษานโยบายใน 3 พื้นที่ คือ ยุโรป สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย เรื่อง Approaches to Homelessness Policy in Europe, the United States and Australia ของ John Minnery และ Emma Greenhalgh เห็นว่าการไร้บ้านเป็นปัญหาที่ถูกถกเถียงกันในชุมชนของนักวิจัย (Research Community) และกลุ่มนโยบาย (Policy Community) ในอดีตเป็นการถกเถียงบนสาเหตุที่น่าจะเป็น อย่างโครงสร้างสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน ความยากจน ระบบที่อยู่อาศัย ธรรมชาติของรัฐสวัสดิการ และความชอบเป็นปัจเจก ฯลฯ ปัจจัยทางจิตวิทยา เช่น การพึ่งพาแอลกอฮอล์ และระดับพฤติกรรมและสังคม แต่ในตอนนี้สาเหตุมีความชัดเจนขึ้นว่าเป็นความคาบเกี่ยวกันระหว่างประเด็นทางสังคมและประเด็นส่วนตัว

ตารางที่ 3-1 การเปรียบเทียบสาเหตุการไร้บ้านใน 4 ประเทศ

ประเทศสหรัฐอเมริกา	ประเทศอังกฤษและในเครือจักรภพ	ประเทศแคนาดา	ประเทศญี่ปุ่น
1 ขาดแคลนที่พักราคาถูก 2. ความยากจน 3. ไม่มีงานทำ 3. อาการป่วยทางจิต 4. ติดสารเสพติด	1. ปัจจัยเชิงโครงสร้าง เช่น ขาดแคลนที่พักราคาถูก ไม่มีงานทำ 2. ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ครอบครัวแตกแยก อาการป่วยทางจิต	1. ปัจจัยเชิงโครงสร้าง เช่น ขาดแคลนรายได้เพียงพอ เข้าถึงบ้านราคาถูก 2. ความล้มเหลวของระบบ เช่น บริการหลักไม่สามารถตอบสนองหรือดูแลความต้องการ 3. ปัจจัยส่วนบุคคลและความสัมพันธ์ เช่น การหย่าร้าง ความรุนแรงในครอบครัว	1. การขาดแคลนตาข่ายความปลอดภัยทางสังคม 2. ผลกระทบจากเศรษฐกิจ

จากตารางข้างต้น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา ประเทศอังกฤษและในเครือจักรภพ ซึ่งเป็นประเทศทางฝั่งตะวันตกจะมีมิติการมองสาเหตุการไร้บ้านที่คล้ายคลึงกัน สามารถสรุปได้คือ การไร้บ้านที่เกิดขึ้นเกิดจากปัจจัยทางด้านโครงสร้างอย่างการไม่สามารถเข้าถึงที่พักอาศัยและการเป็นเจ้าของทั้งการเช่าและการซื้อได้ นโยบายในเรื่องที่อยู่ การขาดการสนับสนุนและบริการต่าง ๆ ความยากจน เป็นต้น ในขณะที่อีกปัจจัยหนึ่งคือ ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่แตกแยก ความรุนแรงทางร่างกายและจิตใจ ปัญหายาเสพติด รวมทั้งปัญหาสุขภาพจิตด้วย ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นจะมีสาเหตุการไร้บ้านที่ความแตกต่างออกไป ด้วยปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจก่อให้เกิดผลกระทบต่อตลาดแรงงาน และการขาดมาตรการรองรับที่สร้างความปลอดภัยทางสังคม ทั้งหมดเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดคนไร้บ้านขึ้นในญี่ปุ่น

3.2.5 ประเทศไทย

งานวิชาการในประเทศไทยมีเพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่ทำการศึกษาเรื่องคนไร้บ้าน และงานที่เป็นที่กล่าวถึงและเปิดมุมมองเรื่องคนไร้บ้านในประเทศไทยคืองานทางมานุษยวิทยาของบุญเลิศ วิเศษปรีชา เรื่องโลกของคนไร้บ้าน ซึ่งกล่าวถึงประเด็นเรื่องสาเหตุซึ่งมีการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางว่าเป็นเรื่องที่ไม่อาจสรุปได้ว่า “ทำไมคนจึงเป็นคนไร้บ้าน” เนื่องจากมีหลายปัจจัยที่ซับซ้อนซ้อนทับกัน ไม่อาจระบุว่าเป็นเพราะสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง

ความเปราะบางของสถาบันครอบครัวถือเป็นสาเหตุร่วมที่พบในคนไร้บ้านมากที่สุด ตั้งแต่ความขัดแย้งกับญาติพี่น้องจนถึงการไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวในยามวิกฤติ ครอบครัวแตกแยก เป็นต้น อาจารย์บุญเลิศเห็นว่าสาเหตุนี้ “ทำให้มีแนวโน้มจะเป็นคนไร้บ้านยาวนานกว่าคนที่มีญาติพี่น้อง” และกลุ่มคนที่มีความบกพร่องของสถาบันครอบครัวมักจะกลายมาเป็นคนไร้บ้าน เช่น กลุ่มคนชรา เพราะไม่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ อาจารย์บุญเลิศกล่าวว่า “คนชราที่เป็นคนไร้บ้านเพราะอยู่กับครอบครัวไม่ได้จะมีชีวิตที่เหงากว่าคนที่เที่ยวตั้งแต่หนุ่มยันแก่” ส่วนกลุ่มวัยรุ่น มีข้อกังวลคือกลุ่มนี้เสี่ยงที่จะเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ดังนั้นถ้าสถาบันครอบครัวเปราะบางจนไม่สามารถที่จะทำหน้าที่ประคับประคองสมาชิกที่ประสบปัญหาได้ สมาชิกรู้สึกขาดที่พักพิงทางจิตใจและยากที่จะตั้งหลักได้

ปัจจัยอีกประการคือ การตกงานเรื้อรัง อาจารย์บุญเลิศกล่าวว่า การเป็นคนไร้บ้านไม่ได้สัมพันธ์กับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจโดยตรง ส่วนใหญ่จะทำงานในอาชีพที่ไม่มีความมั่นคงแน่นอน เมื่องานลดน้อยลงทำให้เสี่ยงที่จะเป็นคนไร้บ้านทั้งมีปัจจัยแทรกซ้อนระหว่างที่ตกงานเพิ่มเข้ามา ชีวิตจึงวิกฤติมากขึ้นหรือมองเห็นช่องทางในชีวิตที่ไม่ต้องมีบ้าน ปัจจัยอีกประการที่พบคือ มีประวัติที่สังคมไม่ยอมรับ เคยต้องโทษตามกฎหมาย คดีที่พบมากสุดคือ คดียาเสพติด ประการสุดท้ายคือ ความพิการของร่างกาย ซึ่งเป็นอุปสรรคทำให้ไม่สามารถทำงานหาเลี้ยงชีพได้ คนไร้บ้านมักจะมีทั้งคนที่พิการตั้งแต่เกิดหรือเกิดความพิการขึ้นระหว่างดำเนินชีวิต เช่น ประสบอุบัติเหตุ ติดเชื้อ HIV นอกจากนี้จะมีกลุ่มที่สมัครใจเป็นคนไร้บ้าน เพราะรักอิสระชอบเที่ยว วิถีชีวิตของคนไร้บ้านจึงสอดคล้องกับอาชีพ เช่น ขายของเก่าและขายของมือสอง คนไร้บ้านมีลักษณะร่วมกันคือ 1) ขาดญาติสนับสนุน โดดเดี่ยว ไร้ที่พึ่ง 2) วุฒิการศึกษาต่ำ 3) ขาดทักษะฝีมือ ไม่มีความชำนาญ นับเป็นแรงงานขาดทักษะ 4) ไม่มีทุนทางเศรษฐกิจที่จะยกฐานะของตัวเองได้

งานศึกษาอีกชิ้นหนึ่งเป็นงานที่ทำความเข้าใจสถานการณ์คนไร้บ้านในประเทศไทยในมิติของสิทธิมนุษยชน นั้นคืองานสิทธิมนุษยชนกับกระบวนการต่อสู้ของคนไร้บ้านในเขตพระนคร (Human Rights and the Struggles of the Hom in Phra-Nakorn District) ของเหมพรรษ บุญย้อยหยัด กับเพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ ซึ่งงานชิ้นนี้ได้เน้นไปที่กระบวนการต่อสู้ของคนไร้บ้าน บางส่วนของงานได้ชี้ว่าคนไร้บ้านเป็นผลมาจากวิกฤติเศรษฐกิจ ในช่วงปี 40 ที่เศรษฐกิจตกต่ำมีอัตราการขยายตัวของคนไร้บ้านเพิ่มขึ้น ซึ่งต่างไปจากงานของอาจารย์บุญเลิศที่มองว่าปัจจัยเศรษฐกิจไม่ได้มีผลโดยตรงต่อการทำให้คนกลายเป็นคนไร้บ้าน งานเล่มนี้ยังได้ให้รายละเอียดอื่น ๆ ที่เป็นสาเหตุอีก เช่น การได้รับผลกระทบจากโลกาภิวัตน์ การอพยพแรงงาน และการว่างงาน การประสบกับปัญหาครอบครัว ไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชน ตกงาน ถูกโกงค่าแรง มีความผิดแผกไปจากครอบครัว หรือที่ดินถูกยึด ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาที่ทำให้คนไร้บ้านขาดโอกาสที่จะมีบ้าน และไม่สามารถเข้าถึงสิทธิพื้นฐานรวมทั้งสวัสดิการต่าง ๆ ได้ เช่น บริการสาธารณะ การรักษาพยาบาล การมีงานทำ การศึกษา และความมั่นคงในเรื่องที่อยู่ด้วย

งานต่อมาที่ได้กล่าวถึงประเด็นคนไร้บ้านคืองานเรื่อง คน(ทำไม)ไร้บ้าน ของอนรรฆ พิทักษ์ธานิน และขวัญประชา เชียงไชยสกุลไทย เป็นการรายงานสถานการณ์ความไม่เป็นธรรมในสังคมไทย พบว่าคนไร้บ้านมักเป็นกลุ่มคนที่เคยทำงานเป็นแรงงานนอกระบบมาก่อน เช่น อาชีพรับจ้างทั่วไป แรงงานก่อสร้างในเขตเมือง

ใหญ่และกรุงเทพมหานคร แล้วต่อมาต้องประสบกับสภาพปัญหาความไม่มั่นคงในชีวิตและรายได้ ความยากจน สภาวะทางสุขภาพ ทำให้ไม่สามารถทำงานได้ ขาดการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและการว่างงาน รวมทั้งในบางรายมีปัญหาครอบครัวด้วย ส่วนคนไร้บ้านที่พบส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงวัยกลางคนที่จะประสบกับปัญหาสุขภาพและต้องแข่งขันในตลาดแรงงาน

สำหรับงานวิจัยของอัจฉรา รักยุติธรรม เรื่อง การเดินทางสู่ความโดดเดี่ยว ได้กล่าวถึงปัญหาของคนไร้บ้านเป็นปัญหาร่วมกันกับคนทั่วไป ซึ่งต่างกันที่ความหนักของปัญหา เพราะคนทั่วไปสามารถเข้าถึงที่อยู่อาศัย มีทางเลือกในชีวิตและทางออกของปัญหาที่มากกว่าคนไร้บ้าน ในขณะที่คนไร้บ้านขาดที่พึ่ง และบางรายไม่มีครอบครัว งานของอัจฉราจึงได้พยายามฉายภาพหนึ่งให้ชัดเจนซึ่งแตกต่างจากงานหลาย ๆ ชิ้นก่อนหน้านี้ในสังคมไทยคือ ปัจจัยเรื่องแรงกดทับทางวัฒนธรรมที่ทำให้คนเลือกที่จะใช้ชีวิตเป็นคนไร้บ้าน เช่น การตั้งครรภ์โดยไม่มีสามี ติดพนัน เป็นนักเลง หรือเคยติดคุก ครอบครัวไม่ได้ทำหน้าที่เป็นที่พักพิงให้กับผู้คนทั้งยังตอกย้ำปัญหาและผลักให้คนต้องออกจากครอบครัว ซึ่งการออกมาใช้ชีวิตในพื้นที่สาธารณะกลายเป็นทางออกของปัญหาแบบหนึ่ง

งานศึกษาเรื่องคนไร้บ้านในสังคมไทยได้ข้อสนับสนุนงานศึกษาในเรื่องเดียวกันของต่างประเทศในแง่ที่เกี่ยวข้องกับทุนทางเศรษฐกิจ (Economic Capital) ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดสภาวะการไร้บ้านขึ้น เมื่อคนต้องพบกับสภาวะการมีงานทำที่ไม่มั่นคง มีรายได้ไม่เพียงพอ ขาดความสามารถในการเช่าที่อยู่อาศัยหรือไม่สามารถเข้าถึงที่พักราคาถูก ทั้งหมดถือเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้คนเสี่ยงที่จะกลายเป็นคนไร้บ้านหรือต้องเผชิญกับสภาวะการไร้บ้าน แต่สำหรับในบริบทของสังคมไทยมีอีกมิติหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากนั้นคือมิติทางสังคมวัฒนธรรม งานศึกษาของไทยก่อนหน้านี้หลายงานได้กล่าวถึงมิตินี้ รวมถึงงานศึกษาในครั้งนี้ก็พบความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการไร้บ้านกับมิติทางสังคมวัฒนธรรมด้วย เพราะการไร้บ้านในสังคมไทยนั้นมีความแตกต่างกับสังคมตะวันตก ด้วยเพราะพื้นฐานสังคมไทยเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมแบบเน้นความเป็นกลุ่ม (Collectivism) ให้คุณค่ากับการรวมกลุ่ม ความเป็นชุมชน ครอบครัว ซึ่งต่างไปจากสังคมตะวันตกที่เน้นความเป็นปัจเจกนิยม (Individualism) เน้นความเป็นส่วนตัว อิสระ มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ดังนั้นทำให้การทำอะไรในสังคมไทยจะต้องทำตามบรรทัดฐาน (Norm) ที่คนส่วนใหญ่ยึดถือ เช่น การมีหน้าที่การงานที่ดีและมั่นคง การสามารถหางานทำเลี้ยงดูตัวเองและครอบครัวได้ เป็นผู้นำครอบครัวที่ดี ฯลฯ การดำเนินชีวิตหรือกระทำในสิ่งที่ผิดแผกแตกต่างออกไปทำให้ถูกว่ากล่าว ตักเตือน ตำหนิ ดูถูก ไม่ได้รับการยอมรับ จนกระทั่งถึงขั้นถูกกีดกันออกจากสังคม

จากการศึกษาพบว่าจะมีคนไร้บ้านบางส่วนที่เคยประสบกับเหตุการณ์เช่นนี้ทำให้เลือกที่จะออกมาจากสังคมเดิมหรือครอบครัวเดิมของตัวเอง ดังนั้นการต้องออกจากบ้านถือเป็นเรื่องใหญ่และเป็นการตัดสินใจที่ต้องใช้การไตร่ตรองมากพอสมควร เพราะบุคคลจะต้องเลือกที่จะเดินออกจากครอบครัวซึ่งถือเป็นกลุ่มก้อนทางสังคมที่ทุกคนพึงมีและต่างให้คุณค่าในการดำเนินชีวิต ในอีกด้านหนึ่งครอบครัวถือเป็นทุนทางสังคม (Social Capital) และเป็นสถาบันหลักของชาติที่สร้างทุนมนุษย์ (Human Capital) เพราะครอบครัวทำหน้าที่ผลิต เลี้ยงดู อุ้มชู ประคับประคอง และเป็นเกราะคุ้มกันภัยให้กับสมาชิกทุกคน เมื่อครอบครัวเกิดความ

บกพร่องไม่สามารถทำหน้าที่ (Imfunctional) ได้ เช่น ทำให้สมาชิกรู้สึกขาดความรักขาดความอบอุ่น รู้สึกว่าตนเองไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง โดนดูถูกเหยียดหยาม ไม่ได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในครอบครัว ไม่มีที่ปรึกษาเมื่อเกิดปัญหา เป็นต้น ทำให้สมาชิกไม่สบายใจที่จะอยู่อาศัย รู้สึกตัวเองเป็นคนนอก รู้สึกขาดที่พึ่งเมื่อต้องต่อสู้กับสภาวะความยากลำบากที่เกิดขึ้นเพียงลำพัง ไม่มีที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ จึงไม่สามารถที่จะใช้บ้านเป็นที่พักพิงเพื่อหยุดพัก ปรับตัว และเตรียมความพร้อมก่อนออกไปเผชิญปัญหาอีกครั้งได้

ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า คนไร้บ้านหน้าใหม่ที่เพิ่งออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านได้ไม่นานประมาณ 0 – 5 ปี ตามการนิยามของงานวิจัย มีเหตุผลในการตัดสินใจ (Individual Decision Making) เลือกที่จะไม่ใช้ชีวิตแบบเดิมแล้วออกมาใช้ชีวิตข้างนอกมาจากการประสบกับปัญหาในชีวิตที่แตกต่างกัน ซึ่งสาเหตุในลำดับต้นคือปัญหาด้านครอบครัวและปัญหาทางเศรษฐกิจ หรือเป็นความซ้อนทับกันของทั้งสองปัญหาที่เกิดขึ้นมาในช่วงเวลาไล่เลี่ยกัน จนทำให้ไม่สามารถแบกรับกับสภาพปัญหาที่ต้องเผชิญ หรือไม่สามารถหาทางออกให้กับปัญหาได้ ประกอบกับต้นทุนในชีวิต โอกาส และทางเลือกในการแก้ไขปัญหาของคนไร้บ้านมีไม่มากนัก ซึ่งต่างจากคนอื่นในสังคมที่ยังมีครอบครัว เพื่อน หรือเครือข่ายแวดวงทางสังคมให้ความช่วยเหลือ มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (Socio-economic Status) ที่จะประคับประคองชีวิตให้ก้าวต่อไปได้ จึงทำให้การไร้บ้านเป็นวิธีแก้ปัญหาในความรู้สึกนึกคิด และการตัดสินใจเช่นนี้น่าจะเป็นทางออกของปัญหาที่ดีที่สุดในช่วงเวลานั้น

การตัดสินใจออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านเนื่องมาจากปัญหาครอบครัว สาเหตุมักเกิดจากการหย่าร้าง ทำให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดขาดที่ยึดเหนี่ยว ไม่มีภาระ หรือรู้สึกโดดเดี่ยว ความขัดแย้งในหมู่ญาติพี่น้อง การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก ความรู้สึกไม่สบายใจที่จะอยู่ที่บ้าน ฯลฯ ซึ่งหลาย ๆ สาเหตุนับเป็นความรุนแรงทางจิต จากการเก็บข้อมูลติดตามชีวิตของคนไร้บ้านจำนวนหนึ่ง จะพบสาเหตุการไร้บ้านมาจากปัจจัยด้านครอบครัว เช่น กรณีของลุงอั๋นเริ่มจากการสูญเสียพ่อแม่ ขาดที่พักพิงทางจิตใจ ตามมาด้วยความขัดแย้งกับญาติ และเลือกที่จะไม่ไปอยู่เป็นส่วนหนึ่งกับครอบครัวใหม่ของน้อง “เมื่อเสาหลักทั้งสองคนของลุงอั๋นจากไปสถานการณ์ความกดดันภายในครอบครัวก็เริ่มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เมื่อป้าผู้ให้ยืมเงินพยายามจะครอบครองบ้านของลุงอั๋นและบีบบังคับให้ลุงอั๋นออกจากบ้าน โดยให้ติดตัวเพียง 2,000 บาท และเสื้อผ้าบางส่วน นับจากนั้น (ปี พ.ศ. 2557) ลุงอั๋นและน้องต่างมารดาก็ย้ายออกจากบ้านที่ระยอง โดยน้องสาวย้ายไปเชียงใหม่พร้อมกับตั้งครอบครัวใหม่ที่นั้น ปัจจุบันมีลูกสาว 1 คน อายุ 6 ขวบ ที่ลุงอั๋นรับไว้เป็นพ่อบุญธรรมด้วย และน้องชายย้ายไปทำงานที่จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนตัวลุงอั๋นย้ายเข้ามากรุงเทพฯ และเริ่มต้นชีวิตเป็นคนไร้บ้านนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา”

หรือในกรณีของตี๋ที่มีปัญหาครอบครัว เนื่องจากพ่อแต่งงานใหม่ และถูกแม่เลี้ยงว่ากล่าวเพราะไม่ชอบตนเอง จนทำให้ตนเองรู้สึกไม่สบายใจที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัว จึงตัดสินใจที่จะออกจากบ้านมาหางานทำเลี้ยงดูแลตัวเอง “ตี๋เป็นลูกชายในครอบครัวคนจีนแถวเยาวราช เมื่อพ่อแต่งงานใหม่ ตี๋ก็จะถูกพูดจากระทบกระเทียบ หรือว่ากล่าวที่ไม่มีงานดี ๆ ทำ ต้องทำงานช่วยที่บ้าน ซึ่งพ่อของตี๋ก็ไม่ได้ปกป้องอะไร จนสร้าง

ความรู้สึกอึดอัดใจในการอยู่อาศัยที่บ้าน ตี๋จึงตัดสินใจออกมาทำงานรับจ้าง และกลายมาเป็นคนไร้บ้านอาศัยบ้านอิ่มใจเป็นที่นอน”

สาเหตุหลักสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดคนไร้บ้านหน้าใหม่ขึ้น คือ ปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งส่วนใหญ่จะพบว่าก่อนหน้าที่จะไร้บ้านหลายคนมักมีอาชีพการงานที่ไม่มั่นคง อย่างการทำงานรับจ้างรายวัน หรือทำงานที่ไม่ใช่งานประเภทที่ต้องอาศัยทักษะแรงงานขั้นสูง เช่น แม่บ้านทำความสะอาด พนักงานรักษาความปลอดภัย (รปภ.) แรงงานก่อสร้าง งานช่าง พนักงานในร้านอาหาร เป็นต้น เมื่อไม่มีงานให้ทำหรือไม่สามารถยอมรับกับสภาพเงื่อนไขการทำงานที่ไม่เป็นธรรมได้ ทำให้ไม่มีอาชีพ ไม่มีรายได้ ผลที่ตามมาคือไม่มีเงินในการใช้จ่ายในชีวิตและเข้าถึงที่พักได้ ในบางรายเมื่อทำงานที่มีค่าจ้างไม่สูง ทำงานไปจนถึงช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วเกิดเงื่อนไขแทรกซ้อนอย่างอาการบาดเจ็บหรือมีอายุมากขึ้น ทำให้ไม่สามารถที่จะทำงานเดิมได้ การจะหางานใหม่กลายเป็นเรื่องยาก จึงต้องเผชิญกับวงจรการไร้บ้านเช่นเดียวกัน อีกทั้งการมีรายได้ที่พอแค่การใช้ชีวิตไปวัน ๆ ไม่มีเงินเก็บ ทำให้เมื่อประสบปัญหาก็ขาดต้นทุนในการดำรงชีวิตต่อไป

กรณีของลุงแดงและป้าละเอียดมาจากการทำงานที่มีรายได้ไม่สูงและไม่มั่นคง เมื่อประสบกับอุปสรรคในการประกอบอาชีพหรือมีเงินไม่เพียงพอกับการเช่าห้อง ทั้งสองจำเป็นต้องเลือกใช้ชีวิตเป็นคนไร้บ้านแทน “ลุงแดงเบื่อหน่ายการเป็น รปภ. จึงมาขายของจำพวกเสื้อผ้าและเครื่องพระประดับมือสองตลอดจนพระเครื่อง เนื่องจากรายได้ไม่ดี ลุงแดงจึงไม่มีเงินเช่าห้องอยู่ จนกลายเป็นคนไร้บ้านจนถึงทุกวันนี้” หรือในกรณีของป้าละเอียด “ป้าละเอียดอาศัยอยู่ในจังหวัดนครสวรรค์มีอาชีพขายของชำ แต่ต่อมาเมื่อเศรษฐกิจไม่ดีร้านขายของชำที่บ้านก็ปิดตัวลงไป ป้าละเอียดจึงเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อเช่าบ้านอยู่ร่วมกับเพื่อน และมีอาชีพเป็นแม่บ้านทำความสะอาดและเลี้ยงเด็กรายวัน จนเมื่อ 2 ปีที่แล้ว (พ.ศ. 2558) เพื่อนของป้าละเอียดที่เช่าห้องอยู่ด้วยกันได้ย้ายออกไป ค่าเช่าห้องที่เคยหารสองก็ตกอยู่ที่ป้าคนเดียว ป้าจ่ายไม่ไหวเป็นเหตุให้ออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านเป็นครั้งแรก” หรือในรายของชาย (นามสมมติ) ซึ่งแต่เดิมทำงานรับจ้าง เมื่อว่างงานแล้วไม่ยอมกลับบ้าน เลือกที่จะมาพักที่บ้านอิ่มใจแทน ซึ่งก็เหมือนกับวินัย (นามสมมติ) ที่ว่างงาน มีเงินไม่พอ ไม่เลือกที่จะกลับบ้าน แต่เข้ามาพักที่บ้านอิ่มใจ

ในหลายกรณีเป็นการซ้อนทับกันของปัญหามากกว่าหนึ่งปัญหาซึ่งส่งผลกันและกัน การไม่สามารถหาทางออกในชีวิตได้นำไปสู่การตัดสินใจออกมาเป็นคนไร้บ้าน เช่น “สาเหตุการไร้บ้านของจุก มาจากการที่จุกไม่มีที่ทำกินและไม่มีครอบครัว จุกเล่าว่าเขาเคยมีแฟน 2-3 คน และมีลูกอีก 2 คน แต่ไม่ได้ติดต่อกันแล้ว กอปรกับการทำงานเก็บขวดพลาสติกขายทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อการเช่าห้องอยู่จึงกลายเป็นคนไร้บ้านจนถึงปัจจุบัน” และในกรณีของบัว “ครอบครัวของบัวเป็นคนมีฐานะเป็นทุนเดิม ทำให้เธอพอมีเงินเก็บถึงหลักแสนและช่วงนี้เองที่เป็นจุดพลิกผันของชีวิตเธอ ช่วงปี 2554 เธอเลือกที่จะเดินทางไปประเทศเพื่อนบ้านเพื่อสร้างรายได้โดยการเล่นการพนัน

เธอเล่าว่าเธอและเพื่อนถือเงินแสนไปเล่นในบ่อน เล่นกันอยู่ 7 วัน 7 คืน มีแสนหมดแสน และไม่ได้คืนเลยแม้แต่บาทเดียว หลังจากหมดตัวเธอตัดสินใจกลับบ้านและพบว่าระหว่างที่เธอไปเล่นพนันแม่ของเธอ

เสียชีวิตด้วยโรคประจำตัว ต่อมาไม่นานพ่อของเธอเสียตามไป ส่วนพี่ชายก็แยกไปมีครอบครัว เธอจึงอาศัยอยู่กับน้องชายที่พิการช่วงล่าง น้องชายของเธอทำงานพอที่จะเลี้ยงตัวเองได้แต่ไม่เพียงพอที่จะเลี้ยงตัวเธอด้วย เธอจึงตัดสินใจออกมาใช้ชีวิตคนเดียว”

การขาดความมั่นคงในเรื่องของรายได้และอาชีพ ค่าแรงที่ได้แค่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายเพียงวันต่อวัน เท่ากับแสดงการขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของคนไร้บ้านก่อนที่จะออกมาใช้ชีวิตนอกบ้าน ซึ่งเมื่อไม่สามารถกลับไปสู่ครอบครัวเดิมหรือไม่ต้องการกลับไปสู่สภาพสังคมเก่าก็เท่ากับการไม่มีตาข่ายทางสังคมรองรับบุคคลนั้นไว้อีกชั้นหนึ่งด้วย นับว่าการพบกับสถานการณ์ปัญหาที่ไม่คาดคิดอีกเรื่องหนึ่งซึ่งจะยิ่งทวีความรุนแรงของปัญหาให้เพิ่มมากขึ้นกว่าการพบเจอสถานการณ์ปัญหาอันใดอันหนึ่งเพียงอย่างเดียว แล้วเมื่อการเผชิญกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวอาจมีระดับความรุนแรงที่น้อยกว่า เนื่องจากยังมีครอบครัวที่ทำหน้าที่สนับสนุน ช่วยเหลือ และเป็นที่พักพิงทั้งทางกายและทางจิตใจอยู่

นอกจากนี้ยังพบว่าการไร้บ้านเกิดขึ้นมาจากสาเหตุอื่น ๆ อย่างเช่น การไร้บ้านสามารถช่วยลดต้นทุนชีวิต เมื่อต้องการจะแสวงหาโอกาสในชีวิตที่ดีขึ้น จึงเลือกเดินทางเข้ามาในเมืองใหญ่ และใช้ชีวิตแบบเป็นคนไร้บ้าน เพราะ หนึ่ง วิถีแบบการไร้บ้านจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการกิน เนื่องจากมีอาหารแจกฟรีตามที่ต่าง ๆ อย่าง สภาสังคมสงเคราะห์ วัดเจ้าอาม วัดสังฆทาน บ้านอิ่มใจ ลานคนเมือง งานเทศกาล เป็นต้น สอง ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในเรื่องของที่พักอาศัย เนื่องจากมีบ้านพักพิงให้นอนหรือสามารถนอนในที่สาธารณะได้ รูปแบบนี้จึงช่วยให้เกิดการประหยัดและเพิ่มช่องทางให้กับผู้ที่มีต้นทุนในชีวิตน้อย เช่นกรณีของการุณ “เหตุที่ทำให้การุณไร้บ้านคือการเดินทางเข้ามาเสี่ยงดวงในกรุงเทพฯ หมายมุ่งจะเรียนทักษะช่างซ่อมโทรศัพท์มือถือ การนอนในที่สาธารณะจึงเป็นวิธีที่เขาเลือกใช้เพราะประหยัดเงินที่สุด” และในกรณีของกร “เมื่อเดือนที่แล้ว (กรกฎาคม พ.ศ. 2560) กรถูกบริษัทยกเลิกจ้างเหลือเพียงภรรยาคนเดียวที่ทำงาน กรจึงตัดสินใจเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานและเข้าพักในบ้านอิ่มใจจากคำแนะนำของผู้โดยสารในสถานีหัวลำโพง และคาดว่าจะอยู่หางานประมาณ 1 เดือน หากไม่ได้ก็จะกลับไปที่อยุธยา” รวมทั้งในกรณีของกุ้งด้วย “กุ้งเข้ามาหางานทำเพราะเงินค่าแรงจากการทำงานที่ลำพูนไม่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตและจุนเจือครอบครัว ก่อนหน้าที่จะเดินทางมากรุงเทพฯ เธอทำงานโรงงานในจังหวัดลำพูน หลังจากเดินทางมากรุงเทพฯ เธอมุ่งหน้ามายังบ้านอิ่มใจเพราะมีเพื่อนเคยบอกว่าที่นี่สามารถมาอาศัยได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย”

ส่วนเงื่อนไขทางสุขภาพกายและสุขภาพจิต การออกจากสถานคุ้มครอง เรือนจำ โรงพยาบาลทางจิตเวช พบว่ามีบ้างแต่มีจำนวนไม่มากนัก เช่นกรณีของติ๋มที่เริ่มการเข้าสู่สภาวะไร้บ้านจากปัญหาสุขภาพ “ติ๋มมีสาเหตุไร้บ้านเป็นเพราะว่ามีปัญหาสุขภาพและไม่ได้ทำงานจึงไม่มีเงินจ่ายค่าเช่าห้องและกลายเป็นคนไร้บ้านที่เข้าพักบ้านอิ่มใจมาตลอดหนึ่งปีเต็ม ส่วนอนาคตเธอบอกว่าเมื่ออายุประมาณ 65 ปี บ้านอิ่มใจอาจจะต้องให้ออก เธอจึงวางแผนว่าอาจจะไปขออยู่กับหลานในต่างจังหวัดระหว่างเพชรบุรีและอุบลราชธานี แต่ในช่วงนี้ขออยู่แบบนี้ไปก่อน” หรือในรายของป้าอังด้วยความที่ป้าป่วยด้วยอาการทางจิตเวช เมื่อเข้ารับการรักษาที่

โรงพยาบาลสมเด็จเจ้าพระยา ญาติก็ไม่รับกลับไปอยู่บ้านด้วย ทำให้ป้าต้องไร้บ้านและป้าหาที่อยู่ใหม่ให้กับตัวเองด้วยการเข้าพักที่บ้านอิ่มใจ

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า สาเหตุการไร้บ้านหรือการที่บุคคลกลายเป็นคนไร้บ้านมีปัจจัยหลักมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ เพราะเมื่อไหร่ก็ตามที่บุคคลได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการไม่มีงานทำ การถูกเลิกจ้างงาน การขาดรายได้หรือมีรายได้ที่ไม่เพียงพอ จะก่อให้เกิดสภาวะที่ไม่สามารถประคับประคองและเลี้ยงดูตัวเองได้ ผลที่เกิดขึ้นตามมาคือ การที่บุคคลต้องตัดสินใจเลือกรูปแบบวิถีการดำเนินชีวิตใหม่ และวิถีชีวิตแบบคนไร้บ้านกลายเป็นทางออกของปัญหา ทั้งนี้ด้วยความจำเป็นและการไม่มีหนทางอื่นในชีวิตอย่างในกรณีของลุงแดงและป้าละเอียดที่แม้จะมีงานทำ แต่เมื่อมีรายได้ไม่เพียงพอจนไม่สามารถเช่าบ้านอยู่ได้ ก็เลือกที่จะเป็นคนไร้บ้าน หรือในกรณีของชายไร้บ้านหน้าใหม่ 2 คนที่เมื่อตกงานไม่เลือกที่จะกลับบ้าน แต่เข้ามารับบริการของบ้านอิ่มใจแทน นอกจากนี้ในบางรายได้เลือกวิถีชีวิตการไร้บ้านเป็นหนทางในการแสวงหาโอกาสและลดต้นทุนในการดำเนินชีวิต เนื่องจากตัวเองขาดปัจจัยทางเศรษฐกิจหรือมีอยู่อย่างจำกัด โดยหวังว่าตนเองจะสามารถกลับมาดูแลตนเองได้อีกครั้งหนึ่ง เช่น ในกรณีของการุณและกร ผลจากการสำเร็จเก็บข้อมูลในคำถามเกี่ยวกับความต้องการพบว่า มีคำตอบสอดคล้องกันคือ คนไร้บ้านหน้าใหม่กว่าครึ่งหนึ่ง (50%) ต้องการที่กลับไปมีงานทำหรือมีรายได้ที่เพียงพอ ซึ่งเท่ากับเป็นบันไดขั้นแรกของการพึ่งพาตัวเองและตั้งหลักชีวิตใหม่อีกครั้งหนึ่ง สำหรับครอบครัวนั้นเป็นเสมือนเบาะรองรับคนที่ประสบปัญหาให้พวกเขาสามารถยืนได้เร็วขึ้น และเป็นเสมือนตาข่ายทางสังคมที่ทำให้คนที่ประสบปัญหาไม่หลุดเข้าสู่การเป็นคนไร้บ้านทั้งหมด

สรุป

จากการศึกษาในข้างต้นพบว่า สาเหตุการไร้บ้านของแต่ละประเทศที่มีความเหมือนและความต่าง โดยประเทศในแถบยุโรป สหรัฐอเมริกา และแคนาดา มีลักษณะของสาเหตุที่ทำให้คนตัดสินใจไร้บ้านคล้ายคลึงกัน โดยมาจากปัจจัยเชิงโครงสร้างและปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนประเทศญี่ปุ่นจะลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง ซึ่งเป็นสาเหตุที่สอดคล้องกับปัญหาของประเทศอย่างปัญหาเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดปัญหาในภาคแรงงานและการไม่มีความปลอดภัยทางสังคมที่จะมารอบรับ สำหรับการตัดสินไร้บ้านในประเทศไทย มาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยครอบครัว โดยปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดคนไร้บ้านขึ้น เมื่อคนไม่สามารถที่จะเลี้ยงดูและช่วยเหลือตัวเองต่อไปได้ ในขณะที่ปัจจัยครอบครัวเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ปัญหายิ่งทวีความรุนแรง

3.3 การเปรียบเทียบต้นทุนการใช้ชีวิตประจำวันของคนไร้บ้านหน้าใหม่ (Comparative Daily Cost of New Homeless)

เงินสำหรับคนไร้บ้านหน้าใหม่ถือเป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุดอันดับแรก เพราะเงินสามารถทำให้พวกเขาซื้อหาอาหาร ของใช้ หรือสิ่งอื่นตามความต้องการได้ แต่การเข้าถึงเงินสำหรับคนไร้บ้านนั้นมีข้อจำกัดหลายประการ ประการแรก คนไร้บ้านหน้าใหม่ก่อนที่จะออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านส่วนหนึ่งจะประสบปัญหาทางเศรษฐกิจมาก่อนแล้ว ทำให้เมื่อเข้าสู่สภาวะการไร้บ้าน การหาเงินเพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอนั้นยิ่งมีความยากลำบาก จากการสำรวจเก็บข้อมูลพบว่า ก่อนที่คนไร้บ้านหน้าใหม่จะเกิดจุดเปลี่ยนของชีวิตมักประกอบอาชีพที่ไม่ได้มีความมั่นคง ได้รับค่าจ้างที่ต่ำ มักเป็นงานที่ไม่ต้องอาศัยทักษะพิเศษและใช้กำลังแรงงานเป็นหลักมากกว่า เช่น งานรับจ้างประเภทต่าง ๆ ทำสวน ทำไร่ ทำประมง ค้าขาย งานก่อสร้าง เป็นต้น ส่งผลให้คนไร้บ้านหน้าใหม่ไม่มีเงินเก็บสำรอง ไม่สามารถหางานที่ต่างจากเดิมและมีรายได้ที่มากขึ้นได้ งานที่คนไร้บ้านหน้าใหม่พอจะหาทำได้ในช่วงแรกคือ เก็บขวดขาย หาของเก่า รับจ้างกวาดขยะ ล้างจาน ถือป้ายคอนโด แจกแผ่นพับใบปลิว แจกหนังสือพิมพ์ ขายพระ งานก่อสร้าง ขายบริการทางเพศ จะเห็นได้ว่าเป็นงานที่ไม่ต้องอาศัยต้นทุน ประการที่สอง จากรูปลักษณ์ของคนไร้บ้าน ระดับการศึกษา ทักษะความรู้และทักษะแรงงาน ทำให้คนไร้บ้านถูกปฏิเสธจากนายจ้างที่จะรับเข้าทำงาน หรือเมื่อเข้าไปทำงานแล้วประสบกับเหตุการณ์ถูกเอารัดเอาเปรียบ เช่น ไม่ได้รับค่าจ้าง ได้รับค่าจ้างแต่น้อยกว่าที่ตกลงกันไว้ หลอกให้ไปทำงานผิดประเภท หรือมีเงื่อนไขการทำงานที่ไม่เหมาะสม ทำให้พวกเขาต้องออกจากงานและเปลี่ยนงานบ่อย ประการที่สาม ในรายที่มีโรคประจำตัว เช่น โรคหอบหืด โรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง คนไร้บ้านไม่สามารถที่จะทำงานหนักและเหนื่อยมากได้ นี่จึงเป็นข้อจำกัดหนึ่งในการทำงานของคนไร้บ้าน ประการสุดท้าย คนไร้บ้านหน้าใหม่บางรายมีความผิดปกติทางร่างกายหรือพิการ ทำให้ไม่สามารถทำงานบางอย่าง งานที่จะสามารถเข้าไปทำได้จึงมีลดน้อยลง นับเป็นอุปสรรคทางร่างกายที่เกิดขึ้นกับคนไร้บ้าน

จากข้อมูลการศึกษาคนไร้บ้านหน้าใหม่ยังพบอีกว่า เงินที่คนไร้บ้านหน้าใหม่ส่วนใหญ่ใช้จ่ายเงินเป็นค่าอาหารและค่าเดินทางในกรณีที่ไม่ได้ประกอบอาชีพหรือไม่มีรายได้จะดำเนินชีวิตด้วยการไปรับ อาหารยังสถานที่ต่าง ๆ เช่น สภาสังคมสงเคราะห์ สนามหลวง วัดเจ้าอาม ลานคนเมือง หรือตามงานที่มีการแจกของ ส่วนการเดินทางนั้นจะใช้บริการของรถเมล์ฟรี หรือการเดินเท้า ซึ่งเท่ากับว่าไม่ต้องใช้จ่ายเงินใด ๆ เลย ส่วนคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่ทำงานหรือพอจะมีรายได้จะมีค่าใช้จ่ายในแต่ละวันอยู่ที่ประมาณวันละ 70 บาท ราคาค่าอาหารต่อมื้อประมาณอยู่ที่ 30 ถึง 50 บาท นอกนั้นคนไร้บ้านจะใช้เงินสำหรับเป็นค่าเดินทาง ซึ่งอยู่ที่ครั้งละประมาณ 9 บาท เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มคนที่ทำงานและได้รับค่าจ้างขั้นต่ำวันละ 300 บาท แสดงให้เห็นว่า คนไร้บ้านหน้าใหม่มีการใช้จ่ายที่น้อยกว่าถึง 4.29 เท่า เมื่อลองเปรียบเทียบค่าจ้างขั้นต่ำของแรงงานปกติที่ 300 บาทต่อวันคิดเป็นค่าจ้างรายเดือนที่ 9,000 บาทต่อเดือน สำหรับคนไร้บ้านหน้าใหม่ในรายที่ไม่ประกอบอาชีพจะมีรายได้เท่ากับ 0 บาทจะพบความแตกต่างระหว่างกันสูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับ คนไร้บ้านหน้าใหม่โดยทั่วไปที่ประกอบอาชีพรับจ้างจะมีรายได้ประมาณ 3,000 ถึง 5,000 บาทต่อเดือนเท่ากับในแต่ละ

วันคนไร้บ้านจะสามารถหารายได้ได้เท่ากับ 100 ถึง 200 บาท ยังถือได้ว่ามีรายได้น้อยกว่าแรงงานรับจ้างโดยทั่วไปที่รัฐกำหนดไว้ถึงใน 2 หรือ 3 เท่า จะมีบ้างเป็นส่วนน้อยมากที่สามารถทำงานหาเงินได้ถึง 10,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นงานในลักษณะที่มีความมั่นคงระดับหนึ่ง เช่น อาชีพแม่บ้านในบริษัท

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับคนไร้บ้านจึงเป็นการสะท้อนลักษณะการดำเนินชีวิตที่ต่างกัน ความเหลื่อมล้ำของโอกาสและคุณภาพชีวิตที่ไม่เท่าเทียม รวมถึงการที่มนุษย์หนึ่งคนไม่สามารถที่จะดำรงชีวิตด้วยความมีศักดิ์ศรี ได้รับการดูแลจากรัฐอย่างเพียงพอในฐานะพลเมืองที่จะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีสภาพชีวิตและจิตใจที่สามารถจะค้ำจุนดูแลตัวเองและให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมได้

รายการอ้างอิง

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. **ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. **กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

บุญเลิศ วิเศษปรีชา (2552). **โลกของคนไร้บ้าน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2558), **บันทึกหน้าใหม่ของคนไร้บ้าน,** สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2561 จาก http://www.codi.or.th/index.php/2015-12-28-10-03-52/69-2015-12-28-08-45-16

เหมพรรษ บุญย้อยหยัด และเพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์. (2555). **สิทธิมนุษยชนกับกระบวนการต่อสู้ของคนไร้บ้านในเขตพระนคร**. ปาริชาต, 25(3), 1-10.

อนรรฆ พิทักษ์ธานิน และขวัญประชา เชียงไชยสกุลไทย. (2560). **คน(ทำไม)ไร้บ้าน.** กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์

อัจฉรา รักยุติธรรม คนไร้บ้าน (2559). **คนไร้บ้าน การเดินทางสู่ความโดดเดี่ยว.** กรุงเทพฯ: สำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

Australian Housing and Urban Research Institute. (2003). **Counting the cost of homelessness**. AHURI Research & Policy Bulletin, Vol.24.

Australian Housing and Urban Research Institute. (2015). **structural factors, individual characteristics, and homelessness.** AHURI Positioning Paper; no. 161.

Gabrielle Canon, **Silicon Valley Discovers the Cheapest Way to Help the Homeless: Give Them Homes,** Retrieved 22 June 2017 from

https://www.motherjones.com/politics/2015/05/santa-clara-silicon-valley-homelessness/

Havi, E., & Haliry, J., (2012). **Risk Factors for Homelessness: Library of Parliament**. Retrieved 29 June 2017 from https://lop.parl.ca/Content/LOP/ResearchPublications/prb0851-e.pdf

Laura, B., Andrew, J., Paul, R.,& Peter, S., (2001). **Structural and Systemic Factors to Homelessness in Canada: An Analysis of Research Gaps And Proposed Research Directions:** Canadian Council on Social Development Retrieved 10 July 2017 from http://homelesshub.ca/sites/default/files/Structural%26Systemic_Fctrs_Contributing_to_Homelessnes.pdf

United Nations, (2016), Governments must commit to eliminating homelessness by 2030, UN rights expert urges, Retrieved 3 March 2016 from https://news.un.org/en/story/2016/03/523512-governments-must-commit-eliminating-homelessness-2030-un-rights-expert-urges#.WXxqxcZ7FmA

Yasuhisa, K. (2008). **Situation of Homeless People in Japan in regency, Jesuit Social Center.** Retrieved 16 June 2017 from http://www.hic-gs.org/content/situation_of_homeless_in_japan.pdf

Yusuke KAKITA. (2004). **Homeless People in Japan: Characteristics, Processnd Policy Responses.** Retrieved 20 August 2017 from https://sophiangoclass.files.wordpress.com/2012/11/no-5kakita.pdf

บทที่ 4

ต้นทุนและผลได้ของการไร้บ้าน

(Cost and Benefit of Homeless and Homeless Policy)

อาจารย์รัฐวิชญ์ ไพรวัน

เมื่อบุคลใดบุคคลหนึ่งเปลี่ยนสภาพจากคนทั่วไปกลายเป็นคนไร้บ้าน พวกเขาเหล่านั้นมีการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติ อาทิ ด้านรายได้ ด้านกายภาพ หรือด้านจิตใจ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำไปสู่ต้นทุนที่เกิดขึ้นแก่ตัวคนไร้บ้านเองและสังคม งานวิจัยชิ้นนี้ได้พยายามคำนวณต้นทุนจากการเป็นคนไร้บ้านเหล่านั้นในรูปต้นทุนที่เป็นตัวเงิน (Financial Cost) ได้แก่ 1) ต้นทุนส่วนบุคคล (Individual Cost) และ 2) ต้นทุนทางสังคม (Social Cost) จากการเป็นคนไร้บ้าน นอกจากนี้ งานวิจัยยังได้วิเคราะห์ 3) ต้นทุนด้านอื่น ๆ จากการไร้บ้านที่ไม่สามารถคำนวณในรูปตัวเงินได้ (Non-financial Cost) อีกด้วย

การคำนวณต้นทุนของเป็นคนไร้บ้านแต่ละประเภทมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.1 ต้นทุนส่วนบุคคลของคนไร้บ้าน (Individual Cost of Homelessness)

ในส่วนแรกนี้ เป็นการวิเคราะห์ถึงต้นทุนส่วนบุคคล (Individual Cost) หรือต้นทุนเอกชน (Private Cost) ที่บุคคลใดบุคคลคนหนึ่งต้องแบกรับเมื่อพวกเขาเหล่านั้นกลายสภาพจากคนทั่วไปมาเป็นคนไร้บ้าน นั้นคือ การเปลี่ยนแปลงของรายได้ตลอดช่วงชีวิต ซึ่งสามารถอธิบายในรายละเอียด ได้ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงของรายได้ตลอดชีวิต

จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า สาเหตุสำคัญของการที่บุคคลหนึ่งตัดสินใจออกมาเป็นคนไร้บ้านจะต้องประสบปัญหาทางครอบครัวและปัญหาทางเศรษฐกิจพร้อม ๆ กัน โดยเฉพาะปัญหาทางเศรษฐกิจที่สำคัญ นั้นคือ การตกงานหรือสูญเสียงานประจำ ปัจจัยดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อพวกเขาโดยตรง หากพวกเขาไม่สามารถหางานทำได้ภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว ประกอบกับภาวะความบีบคันทางเศรษฐกิจและความเปราะบางเฉพาะบุคคล ปัจจัยเหล่านี้จะทำให้พวกเขาจำเป็นต้องตัดสินใจกลายเป็นคนไร้บ้านในที่สุด

ส่วนแรกนี้งานวิจัยพยายามวิเคราะห์เปรียบเทียบรายได้ตลอดชีวิต (Lifetime-Income Earning) ระหว่างคนไร้บ้านกับคนทั่วไป ซึ่ง“ส่วนต่าง”ของรายได้ดังกล่าวเป็นต้นทุนส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลหนึ่งกลายสภาพจากคนทั่วไปเป็นคนไร้บ้าน

การคำนวณรายได้ของคนไร้บ้านและคนทั่วไป ให้หลักคิดของการคำนวณรายได้ตลอดชีวิต (Lifetime-Income Earning) โดยใช้หลักการคำนวณค่าที่แท้จริง (The Present Value) เป็นพื้นฐาน ซึ่งสามารถเขียนเป็นรูปสัญลักษณ์อย่างง่าย ดังต่อไปนี้

$$\mathrm{LTE} = \sum_{\mathrm{i}=1}^{\mathrm{n}} \frac{\mathrm{W_{ji}}}{(1+\mathrm{r})^{\mathrm{i}-1}} + \sum_{i=1}^{m} \frac{C_i}{(1+\mathrm{r})^{\mathrm{i}-1}}$$

โดยที่ LTE คือ รายได้ตลอดชีวิต (Lifetime-income Earning)

Wi คือ รายได้แต่ละช่วงเวลา i ของแต่ละประเภทงาน j

r คือ อัตราส่วนลด (Discount Rate)

i คือ ระยะเริ่มต้น

n คือ ระยะเวลาสุดท้าย

j คือ ประเภทของงาน (j=1 มีงานประจำ และ j=2 เป็นคนไร้บ้าน)

C คือ ต้นทุนทางการศึกษา

m คือ ระยะเวลาที่เรียนหนังสือ

ซึ่งในส่วนของรายได้แต่ละช่วงเวลานั้น สามารถแบ่งประเภทได้เป็น 2 กรณีหลัก ดังนี้

กรณีที่ 1 มีงานประจำ มีลักษณะการเพิ่มขึ้นของอัตราเงินเดือนในแต่ละช่วงเวลาถัดไปด้วยอัตราคงที่ (gk) นั้นคือ

$$w_{i+1} = w_i(1 + g_k)$$

โดยที่ gk คือ อัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้ของงานประจำ

กรณีที่ 2 เป็นคนไร้บ้าน มีลักษณะรายได้คงที่ในแต่ละช่วงเวลาที่พิจารณา และไม่มีอัตราการเจริญเติบโตของเงินเดือนแตกต่างจากรายได้จากการประกอบงานประจำ (กรณีที่ 1) จากข้อมูลปฐมภูมิของทีมวิจัย พบว่า คนไร้บ้านส่วนหนึ่งไม่มีงานทำ และบางส่วนที่มีงานทำซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานไม่ประจำ แต่อย่างไรก็ตาม ข้อมูลดังกล่าวสามารถคำนวณรายได้โดยเฉลี่ยของคนไร้บ้านเท่ากับ 172.73 บาทต่อวัน หรือ 5,181.90 บาทต่อเดือน

นอกจากนี้ ในการศึกษาได้กำหนดข้อสมมติของแบบจำลองไว้ ดังต่อไป

1. ข้อสมมติด้านรายได้และอายุการทำงาน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างคนไร้บ้านส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้น จึงสมมติให้เงินเดือนแรกบรรจุตามอัตราเงินเดือนแรกของพนักงานราชการที่มีวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือตอนปลายหรือเทียบ

ซึ่งเท่ากับ 9,110 บาท[1] โดยมีอายุแรกบรรจุเมื่ออายุ 15 ปี อายุเกษียณ 60 ปี คิดเป็นอายุทำงานทั้งสิ้น 46 ปี และหลักจากที่เกษียณอายุจะได้รับเบี้ยยังชีพคนชราตามอัตราที่รัฐกำหนด[2] คือ

- อายุ 60 -69 ปี จะได้รับ 600 บาท
- อายุ 70 -79 ปี จะได้รับ 700 บาท
- อายุ 80 -89 ปี จะได้รับ 800 บาท
- อายุ 90 ปีขึ้นไป จะได้รับ 1,000 บาท

2. อัตราการเพิ่มของเงินเดือนของอาชีพแบบปกติ (Wage Growth: g_k) เท่ากับร้อยละ 1.02 หรือ 0.0102 ซึ่งเท่ากับค่าเฉลี่ยเรขาคณิต (Geometric Mean) ของอัตราเงินเฟ้อในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา[3] (ปี 2550-2559)
3. อัตราส่วนลด (Discount Rate: r) เท่ากับร้อยละ 2 หรือ 0.02 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือนในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา[4] (ปี 2550-2559)
4. ต้นทุนทางการศึกษา เนื่องด้วยส่วนใหญ่แล้วคนไร้บ้านจะมีวุฒิการศึกษาประถมศึกษาหรือมัธยมต้น ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ โดยทางกฎหมายการศึกษาระดับดังกล่าวเป็นการศึกษาภาคบังคับจึงไม่เสียค่าเล่าเรียน ดังนั้นเพื่อความง่ายในแบบจำลองนี้จึงสมมติให้ไม่มีต้นทุนการศึกษา (C=0)
5. อายุเฉลี่ยเมื่อออกมาไร้บ้านเท่ากับ 46.6 ปี หรือประมาณ 47 ปี ซึ่งเป็นผลการคำนวณจากข้อมูลปฐมภูมิ
6. อายุเฉลี่ยที่เสียชีวิตของคนไร้บ้านเท่ากับ 59.02 หรือประมาณ 59 ปี ซึ่งอ้างอิงจากงานวิจัยของของชญานิศวร์ โคโนะและคณะ (2560)[5] และอายุคาดเฉลี่ยของคนไทยเท่ากับ 75.6[6] หรือประมาณ 76 ปี

เมื่อนำตัวเลขและข้อสมมติทั้งหมดมาคำนวณรายได้ตลอดชีวิตตามแบบจำลอง ได้แสดงรายได้รวมที่แท้จริงตลอดช่วงชีวิตของคนทั่วไปและคนไร้บ้าน และลักษณะวัฏจักรรายได้ (Life Cycle Income) ของแต่ละกรณีศึกษา ดังต่อไปนี้

---

[1] ประกาศ คพร. เรื่อง ค่าตอบแทนของพนักงานราชการ พ.ศ. 2556 (ฉบับที่ 6)

[2] กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ : https://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=15283

[3] ธนาคารแห่งประเทศไทย:https://www.bot.or.th/Thai/Statistics/EconomicAndFinancial/EconomicIndices/Pages/StatMacroEconomicIndicators.aspx#

[4] ธนาคารแห่งประเทศไทย:http://www2.bot.or.th/statistics/ReportPage.aspx?reportID=223

[5] อายุเฉลี่ยที่เสียชีวิตและการเสียชีวิตของคนไร้บ้านในกรุงเทพมหานคร

[6] World Population Prospects: The 2017 Revision, Key Findings and Advance Tables: https://esa.un.org/unpd/wpp/publications/Files/WPP2017_KeyFindings.pdf

ตารางที่ 4-1 รายได้รวมที่แท้จริงตลอดช่วงชีวิตของคนทั่วไปและคนไร้บ้าน

กรณีศึกษา	รายได้รวมที่แท้จริงตลอดช่วงชีวิต (หน่วย: บาท)
(1) กรณีคนทั่วไป	4,122,958
(2) กรณีคนไร้บ้าน	3,405,966
ส่วนต่างระหว่างกรณีศึกษา	716,992

หมายเหตุ: เป็นค่า Real Income (The Present Value)

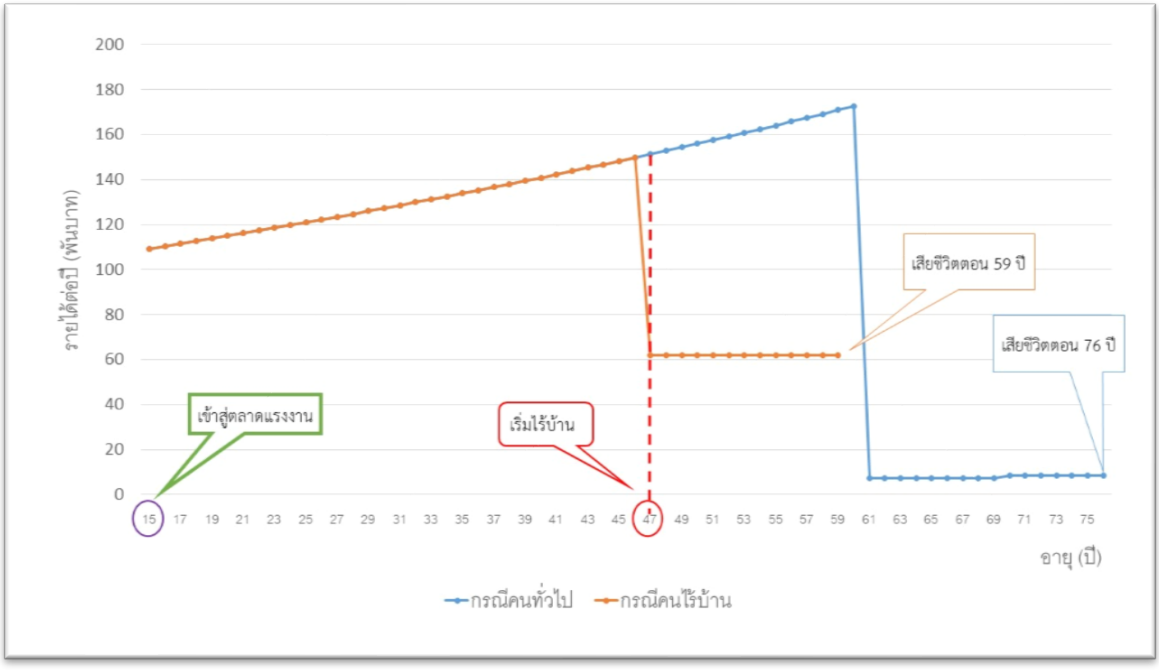
ตารางที่ 4-2 รายได้รวมที่เกิดขึ้นตั้งแต่อายุที่ 47 ของคนทั่วไปและคนไร้บ้าน

กรณีศึกษา	รายได้รวม* (หน่วย: บาท)	รายได้รวมที่แท้จริง** (หน่วย: บาท)
(1) กรณีคนทั่วไป	2,387.59012	2,070,988.18
(2) กรณีคนไร้บ้าน	808.37640	719,787.13
ส่วนต่างระหว่างกรณีศึกษา	1,579.21372	1,351,201.05

หมายเหตุ: * เป็นค่า Nominal Income

** เป็นค่า Real Income (The Present Value)

ภาพที่ 4-1 รายได้แต่ละปีตลอดช่วงอายุของคนทั่วไปและคนไร้บ้าน

จากตารางที่ 4-1 แสดงให้เห็นว่ารายได้รวมที่แท้จริงตลอดช่วงชีวิตของกรณีแรกของคนทั่วไปเท่ากับ 4,122,958 บาท ส่วนรายได้รวมที่แท้จริงตลอดช่วงชีวิตของกรณีสองของคนไร้บ้านเท่ากับ 3,405,966 บาท ซึ่งรายได้รวมที่แท้จริงตลอดช่วงชีวิตของคนทั่วไปมากกว่ารายได้รวมที่แท้จริงตลอดช่วงชีวิตของกรณีคนไร้บ้านเท่ากับ 716,992 บาท ซึ่งคิดในมูลค่าปัจจุบัน (Real Value)

นอกจากนี้ หากพิจารณาเฉพาะช่วงอายุตั้งแต่ที่ 47 ตามตารางที่ 4-2 รายได้รวมของกรณีแรกของคนทั่วไปมากกว่ารายได้รวมของกรณีสองของคนไร้บ้านเท่ากับ 1,579.21372 บาทในกรณีคิดเป็นมูลค่าแบบ nominal value หรือ 1,351,201.05 บาทในกรณีที่คิดแบบมูลค่าปัจจุบัน (Real Value) ซึ่งตัวเลขดังกล่าวสะท้อนถึงความแตกต่างของรายได้ที่มากพอสมควรระหว่างคนทั่วไปและคนไร้บ้าน

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาลักษณะวัฏจักรรายได้ (Life Cycle Income) ของทั้งสองกรณีตามภาพที่ 4-1 พบว่าช่วงแรกรายได้แต่ละปีมีลักษณะค่อยๆเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเหมือนกันทั้งสองกรณี จนถึงอายุ 47 ปี กรณีที่สอง คนดังกล่าวได้ตกงานกลายเป็นคนไร้บ้าน รายได้แต่ละปีของเขาจะลดลงอย่างมากและมีรายได้แต่ละปีคงที่จนถึงอายุ 59 ปี และไม่มีรายได้เมื่ออายุ 60 ปีเนื่องด้วยข้อสมมติให้คนไร้บ้านมีอายุเสียชีวิตเฉลี่ยที่ 59 ปี และเมื่อพิจารณารายได้ต่อปีตอนอายุ 47 ปี ตามตารางที่ 4-3 กรณีที่หนึ่งคนทั่วไปจะมีรายได้ต่อปีเท่ากับ 151,264 บาท และรายได้ต่อปีของกรณีที่สองของคนไร้บ้านจะเท่ากับ 62,183 บาท ส่วนต่างรายได้ของคนทั่วไปมากกว่าคนไร้บ้านเท่ากับ 89,081 บาท ซึ่งส่วนต่างของจำนวนเงินดังกล่าวสามารถเป็นเกณฑ์มาตรฐาน (Benchmark) ของเงินช่วยเหลือแบบมีเงื่อนไข (Conditional Cash Transfer: CCT) ของรัฐได้ เมื่อรัฐบาลต้องการสนับสนุนเงินอุดหนุนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตด้านรายได้ของคนไร้บ้านให้เท่ากับคนทั่วไป

ตารางที่ 4-3 รายได้ต่อเดือนของคนทั่วไปและคนไร้บ้านในช่วงอายุ 47- 60 ปี (บาทต่อปี)

ช่วงอายุ	กรณีคนทั่วไป	กรณีคนไร้บ้าน	ส่วนต่างของรายได้
47	151,264	62,183	89,081
48	152,807	62,183	90,624
49	154,365	62,183	92,183
50	155,940	62,183	93,757
51	157,531	62,183	95,348
52	159,137	62,183	96,955
53	160,761	62,183	98,578
54	162,400	62,183	100,217
55	164,057	62,183	101,874
56	165,730	62,183	103,547
57	167,421	62,183	105,238
58	169,128	62,183	106,945

ช่วงอายุ	กรณีคนทั่วไป	กรณีคนไร้บ้าน	ส่วนต่างของรายได้
59	170,853	62,183	108,671
60	172,596	-	-

หมายเหตุ: เป็นค่า Nominal Income

4.2 ต้นทุนทางสังคมของคนไร้บ้าน (Social Cost of Homelessness)

เมื่อบุคคลหนึ่งตัดสินใจกลายเป็นคนไร้บ้าน ไม่เพียงแค่พวกเขาที่จะต้องแบกรับต้นทุนส่วนบุคคลจากความยากลำบากในการดำรงชีวิต แต่สังคมหรือส่วนรวมจำต้องแบกรับต้นทุนบางประการที่เกิดขึ้นจากการเป็นคนไร้บ้านของพวกเขาเหล่านั้น ในส่วนที่สองนี้ งานศึกษาพยายามวิเคราะห์ถึงต้นทุนสังคม (Social Cost) ที่รัฐต้องจ่ายเพื่อบรรเทาปัญหาหรือดูแลคนไร้บ้านเหล่านั้น ซึ่งต้นทุนทางสังคมสามารถพิจารณาได้ในหลากหลายมิติ แต่อย่างไรก็ ในส่วนนี้จะคำนวณต้นทุนทางสังคมในประเด็นดังต่อไปนี้ 4.2.1) ต้นทุนการสูญเสียศักยภาพแรงงาน 4.2.2) ต้นทุนการดำเนินคดี (Criminal Justice Cost) 4.2.3) ต้นทุนค่ารักษาพยาบาล (Health Care Cost) และ 4.2.4) ต้นทุนของบ้านพักพิง (Shelter Cost) ซึ่งสามารถอธิบายในรายละเอียด ได้ดังต่อไปนี้

4.2.1 ต้นทุนการสูญเสียศักยภาพแรงงาน

การคำนวณต้นทุนในส่วนนี้เป็นการพิจารณาถึงค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) ที่ภาครัฐสูญเสียไปจากการรายได้ที่ลดลงจากการทำงานเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งกลายเป็นคนไร้บ้าน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าสาเหตุทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเป็นคนไร้บ้าน นั้นคือ การตกงานหรือการสูญเสียงานประจำ และเนื่องด้วยบุคคลเหล่านี้มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าโดยเปรียบเทียบและมีความเปราะบางในทุนทางสังคม หากพวกเขาไม่สามารถหางานประจำได้ ทำให้พวกเขาจำเป็นต้องหาเลี้ยงชีพในลักษณะงานชั่วคราว อาทิ การเก็บของเก่า และการรับจ้างแบบไม่ประจำ เป็นต้น ซึ่งเป็นงานที่มีรายได้ที่ต่ำกว่าเดิม

ดังนั้น การที่คนไร้บ้านไม่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานตามปกติได้ ทำให้ประเทศสูญเสียมูลค่าทางเศรษฐกิจอันเกิดจากกิจกรรมการผลิตที่ต่ำกว่าศักยภาพเดิมของกำลังแรงงาน ซึ่งจากการคำนวณตามตารางที่ 4-3 พบว่าส่วนต่างของรายได้ต่อปีของคนไร้บ้านต่ำกว่าคนทั่วไปเท่ากับ 89,081 บาท และหากใช้จำนวนคนไร้บ้านจากประชากรจากการแจกนับคนไร้บ้านของอนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ (2559) ซึ่งเท่ากับ 1,307 คน จะสามารถคำนวณต้นทุนการสูญเสียศักยภาพแรงงานจากการไร้บ้านเท่ากับ 116,428,867.00 บาทต่อปี (89,081 บาท คูณด้วย 1,307 คน)

4.2.2 ต้นทุนการดำเนินคดี (Criminal Justice Cost)

ต้นทุนการดำเนินคดีสามารถแยกย่อยได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ต้นทุนที่เกิดจากการฟ้องร้องคดีความที่ศาล (Court Cost) และต้นทุนที่เกิดจากการดำเนินคดีโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ (Police Cost)

จากรายงานทีดีอาร์ไอ ฉบับที่ 104 มิถุนายน 2557[7] ได้ทำการศึกษานิติเศรษฐศาสตร์ของระบบยุติธรรมทางอาญาของไทย ซึ่งได้จัดทำแบบจำลองเพื่อประมาณการต้นทุนของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตั้งแต่ขั้นพนักงานสอบสวน พนักงานศาลอัยการ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา และขั้นหลังการพิจารณาคดีที่เป็นต้นทุนของหน่วยงานราชทัณฑ์ คุมประพฤติ และสถานพินิจ ด้วยคำนวณต้นทุนเฉลี่ยจากงบประมาณของแต่ละหน่วยงานในปีงบประมาณ 2557

โดยต้นทุนเฉลี่ยต่อคดีในแต่ละขั้นตอน = งบประมาณในขั้นตอน หารด้วย จำนวนคดีในขั้นตอนนั้น และสามารถสรุปต้นทุน ได้ดังนี้

- ขั้นพนักงานสอบสวน ต้นทุนเฉลี่ยต่อคดีเท่ากับ 15,798 บาท
- ขั้นพนักงานอัยการ ต้นทุนเฉลี่ยต่อคดีเท่ากับ 8,325 บาท
- ศาลชั้นต้น ต้นทุนเฉลี่ยขั้นต่ำต่อคดีเท่ากับ 6,833 บาท
- ขั้นราชทัณฑ์และคุมประพฤติหลังการพิจารณาคดีในทุกชั้นศาล ต้นทุนเฉลี่ยขั้นต่ำต่อคดีของราชทัณฑ์เท่ากับ 55,704 บาทต่อปี และงานคุมประพฤติ เท่ากับ 9,573 บาทต่อปี

แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยในปัจจุบันยังไม่มีระบบการลงทะเบียนหรือบันทึกข้อมูลแจกแจงจำนวนคนไร้บ้านที่เกี่ยวข้องกับคดีความอย่างเป็นรูปธรรม งานศึกษาจึงพยายามหาต้นทุนในส่วนนนี้โดยอาศัยข้อมูลจากอนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ (2559) ซึ่งสามารถคำนวณร้อยละของคนไร้บ้านที่ขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เท่ากับร้อยละ 4.48 หรือคิดเป็นจำนวนคนไร้บ้านโดยประมาณ 59 คนที่ร้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งถือเป็นต้นทุนที่เกิดในชั้นพนักงานสอบสวน แต่กระนั้น จำนวนคนไร้บ้านดังกล่าวมีโอกาสต่ำกว่าความเป็นจริง เนื่องจากคนไร้บ้านมีโอกาสตอบข้อมูลต่ำกว่าความเป็นจริง จึงจำเป็นต้องตั้งข้อสมมติว่า ตัวเลขดังกล่าวเป็นจำนวนคนไร้บ้านที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินคดีต่อปี

ต้นทุนการดำเนินคดีของคนไร้บ้านคำนวณได้เท่ากับ 932,082 บาทต่อปี (15,798 บาทคูณด้วย 59 คน)

[7] ที่มาจาก http://tdri.or.th/wp-content/uploads/2014/09/TDRI-Report-June-web-preview.pdf

4.2.3 ต้นทุนค่ารักษาพยาบาล (Health Care Cost)

เมื่อเปรียบเทียบการเข้ารักษาพยาบาลของคนทั่วไปกับคนไร้บ้าน คนไร้บ้านมีแนวโน้มที่มีต้นทุนการรักษาพยาบาลและการดูแลสุขภาพที่สูงกว่า เพราะสภาพการดำรงชีวิตของคนไร้บ้านเต็มไปด้วยความเสี่ยง อีกทั้งสภาพแวดล้อมของที่นอนไม่ได้เอื้อต่อการพักอาศัยอย่างแท้จริง (Sleep Rough) เช่น นอนบริเวณป้ายรถประจำทาง บนสะพานลอย ทางเท้าริมถนน ซึ่งมีผู้คนสัญจรผ่านไปมา มีเสียงรบกวน ไม่สามารถกำบังแดดและฝน สกปรก กลัวการลักขโมยสิ่งของ และหวาดระแวงที่จะเผชิญความรุนแรงต่อร่างกาย ซึ่งส่งผลให้คนไร้บ้านเกิดอาการนอนหลับไม่สนิทจนกระทั่งนอนไม่หลับ เสี่ยงที่จะเจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ ตามมา อีกปัจจัยหนึ่งคือการรับประทานอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะหรือเป็นไปตามหลักโภชนาการ อย่างการกินอาหารกึ่งสำเร็จรูป อาหารที่มีไขมันสูง ไม่ค่อยรับประทานอาหารจำพวกผักและผลไม้ ฯลฯ ด้วยคนไร้บ้านไม่มีเงินหรือมีเงินในจำนวนจำกัด ดังนั้นการบริโภคอาหารจึงไม่ได้เลือก เพราะการบริโภคเป็นไปเพื่อบรรเทาความหิวและช่วยให้ตัวเองสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้เท่านั้น นอกจากนี้ คนไร้บ้านมีพฤติกรรมการกินเหล้าและสูบบุหรี่ที่มากกว่าคนปกติจึงเป็นหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ (อนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ, 2559)

นอกจากนี้ ผลจากการศึกษาพบว่าคนไร้บ้านไม่ได้ออกกำลังกาย ส่วนใหญ่มีโรคประจำตัวที่จะต้องรักษาอาการอย่างต่อเนื่อง โดยโรคที่พบมากสุดคือ ความดัน เบาหวาน และหัวใจ และบางรายป่วยมากกว่าหนึ่งโรค การเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นของคนไร้บ้านนับว่าจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นจากพฤติกรรมที่ไม่ได้ดูแลสุขภาพ สภาพแวดล้อมยังคงไม่เหมาะสม คนไร้บ้านไม่ได้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ไม่รับประทานยาตามแพทย์สั่งอย่างต่อเนื่อง หรือถ้าเกิดความผิดปกติของร่างกายหรือเริ่มเจ็บป่วยเล็กน้อย คนไร้บ้านจะเลือกการซื้อหามารับประทานเองมากกว่า จนอาจจะก่อให้เกิดต้นทุนการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร (Cost of Premature Mortality) ที่มากกว่าคนโดยทั่วไป จากเหตุผลข้างต้นจึงสามารถคาดการณ์ได้ว่าต้นทุนค่ารักษาพยาบาลและดูแลสุขภาพสำหรับคนไร้บ้านสูงกว่าคนทั่วไป

เนื่องด้วยระบบบการจัดเก็บฐานข้อมูลของโรงพยาบาลในปัจจุบันไม่ได้จำแนกประเภทคนไข้ว่าเป็นคนไร้บ้านหรือไม่ เหมือนในประเทศในยุโรป จึงส่งผลให้ไม่สามารถหาต้นทุนการรักษาพยาบาลแบบทางตรงได้ แต่อย่างไรก็ตาม งานวิจัยพยายามคำนวณต้นทุนของการรักษาพยาบาลของคนไร้บ้านด้วยการใช้หลักคิดดังต่อไปนี้

จากข้อมูลทางปฐมภูมิของทีมวิจัยพบว่าคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่ได้ลงพื้นที่เก็บสำรวจแทบจะไม่พบคนป่วยทางด้านจิตเภท แต่ในทางกลับกันจากข้อมูลแจกนับประชากรของคนไร้บ้านของอนรรฆ พิทักษ์ธานินและคณะ (2559) พบว่ามีคนไร้บ้านที่มีปัญหาทางจิตอย่างชัดเจนร้อยละ 9.64 หรือคิดเป็น 126 คนจากคนไร้บ้านทั้งหมด 1,307 คน แสดงให้เห็นว่าการไร้บ้านส่งผลต่อการเกิดปัญหาทางจิตได้

นอกจากนี้ จากข้อมูลจากการสัมภาษณ์หมอผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่า ค่ารักษาพยาบาลของคนไร้บ้านมีแนวโน้มสูงกว่าค่ารักษาพยาบาลของคนทั่วไปโดยเฉลี่ยร้อยละ 20 และจากข้อมูลงบประมาณกองทุน

หลักประกันสุขภาพแห่งชาติปี 2560[8] งบเหมาจ่ายรายหัวอยู่ที่ 3,109.87 บาทต่อคน ดังนั้น จึงประมาณการว่าค่ารักษาพยาบาลคนไร้บ้านแบบปกติจะเท่ากับ 3,731.84 บาทต่อคน และส่วนในกรณีคนไร้บ้านที่มีปัญหาทางจิตชัดเจนนั้นได้อ้างข้อมูลต้นทุนทางตรงของการรักษาผู้ป่วยโรคจิตเภทแบบผู้ป่วยในโดยเฉลี่ยประมาณ 20,157.10 บาทต่อครั้ง จากวาทินี สุขมากและจารี ทองคำ (2556) โดยงานวิจัยสมมติให้ผู้ป่วยจิตเภทต้องเข้ารักษาที่โรงพยาบาลเฉลี่ยปีละ 1 ครั้ง

จากข้อมูลและข้อสมมติดังกล่าวจึงสามารถแจกแจงจำนวนและต้นทุนค่ารักษาพยาบาลของคนไร้บ้านแบบปกติและคนไร้บ้านที่มีปัญหาทางจิตอย่างชัดเจนตามตารางที่ 4-4 ดังนี้

ตารางที่ 4-4 จำนวนคนไร้บ้านแต่ละประเภทและค่ารักพยาบาล

ประเภท	จำนวน (คน)	ค่ารักษาพยาบาล
คนไร้บ้านปกติ	1,181	3,731.84
คนไร้บ้านมีปัญหาสุขภาพจิตที่เห็นได้อย่างชัดเจน	126	20,157.10

ดังนั้น จากข้อมูลตามตารางที่ 4-4 สามารถคำนวณต้นทุนค่ารักษาพยาบาลของคนไร้บ้านได้เท่ากับ 6,947,097.64 บาทต่อปี

4.2.4 ต้นทุนของบ้านพักพิง (Shelter Cost)

บ้านพักพิง หรือ Shelter เป็นเครื่องมือสำคัญของภาครัฐในการบริหารจัดการดูแลคนไร้บ้าน งานศึกษาชิ้นนี้พยายามคำนวณต้นทุนต่อหน่วย (Unit Cost) ของบ้านอิ่มใจซึ่งเป็นตัวแทนของการบริหารจัดการบ้านพักพิงโดยภาครัฐ และศูนย์พักคนไร้บ้าน “สุวิทย์ วัดหนู” บางกอกน้อยซึ่งเป็นตัวแทนของการดูแลในลักษณะของมูลนิธิ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

บ้านอิ่มใจบริหารจัดการด้วยภาครัฐ (กรุงเทพมหานคร) มีลักษณะเป็นที่พักค้างคืนชั่วคราว (Shelter) ให้แก่คนไร้บ้านสามารถได้มาพักในช่วงระยะเวลากลางคืนและมีอาหารให้รับประทาน 2 มื้อ ได้แก่ มื้อเย็นและมื้อเช้าของวันรุ่งขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดของการใช้งบประมาณในปีงบประมาณปี 2560 ตามตารางที่ 4-5 เท่ากับ 25,812,068.41 บาท ซึ่งจากข้อมูลพบว่ามีจำนวนคนไร้บ้านมาพักค้างคืนในปีงบประมาณปี 2560 ทั้งสิ้น 42,787 คน ซึ่งสามารถคำนวณต้นทุนต่อหน่วยของการเข้าพักต่อคนต่อคืนได้เท่ากับ 603.27 บาท (25,812,068.41 บาทหารด้วย 42,787 คน)

ส่วนศูนย์พักคนไร้บ้าน “สุวิทย์ วัดหนู” บางกอกน้อยดำเนินการโดยองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่บริหารจัดการกันเองระหว่างคนที่พักอยู่ในศูนย์ทำให้ไม่เจ้าหน้าที่ประจำแบบบ้านอิ่มใจ มีเพียงอาสาสมัครจาก

[8] ข้อมูลจาก https://www.hfocus.org/content/2016/08/12596

คนไร้บ้านดูแลซึ่งกันและกัน โดยแรกเริ่มมูลนิธิได้สร้างอาคารมูลค่าประมาณ 3,000,000 บาท และปรับปรุงตัวอาคารอีกประมาณ 2,000,000 บาท คิดเป็นมูลค่าอาคารประมาณ 5,00,000 บาท มีจำนวน 39 ห้อง ให้คนไร้บ้านสามารถจับจองที่พักเช่าพื้นที่ในราคาถูกในลักษณะ Supporting Housing โดยการเก็บค่าบำรุงรายเดือนเดือนละประมาณ 350-400 บาทจากคนไร้บ้านที่เข้าพัก และไม่มีอาหารให้บริการเหมือนบ้านอิ่มใจ เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดของศูนย์พักดังกล่าวตามตารางที่ 4-6 พบว่ามีต้นทุนต่อหน่วยต่อห้องต่อปีเท่ากับ 13,589.74 บาท หรือ1,132.48 บาทต่อเดือน

ตารางที่ 4-5 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการบ้านอิ่มใจ

ประเภทค่าใช้จ่าย	จำนวนเงิน (บาท)
1. ค่าเช่าที่ดินและอาคาร[9]	
1.1 ค่าเช่าที่ดิน	6,876,450.000
1.2 ค่าเช่าอาคารและพื้นที่	5,744,292.000
2. ค่าใช้จ่ายบริหารจัดการ	
2.1 ค่าตอบแทน	
(1) ค่าจ้างอาสาสมัครตามโครงการ	2,887,431.39
(2) ค่าอาหารทำการนอกเวลา	393,460.00
2.2 ค่าใช้สอย	
(1) ค่าเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	1,151,820.00
(2) ค่าทำความสะอาด	695,160.00
(3) เงินสมทบประกันสังคม	144,373.00
(4) ค่าภาษีโรงเรือนและที่ดิน	3,616,180.57
(5) ค่าเบี้ยเลี้ยงประกันภัย	76,802.46
(6) ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์	92,722.50
2.3 ค่าวัสดุ	
(1) ค่าอาหารผู้เข้ารับบริการ	2,990,890.00
(2) ค่าวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ	480,522.00
2.4 ค่าสาธารณูปโภค	
(1) ค่าน้ำประปา	142,379.43
(2) ค่าไฟฟ้า	503,080.37
(3) ค่าโทรศัพท์	16,504.69
รวม	**25,812,068.41**

[9] คำนวณค่าเช่าที่และอาคารเป็นครึ่งหนึ่งจากค่าเช่าจริงเนื่องจากมีพื้นที่บางส่วนกรุงเทพมหานครกำลังใช้ประโยชน์ในด้านอื่น

ตารางที่ 4-6 รายละเอียดของต้นทุนของศูนย์พักคนไร้บ้าน “สุวิทย์ วัดหนู” บางกอกน้อย

	จำนวนเงิน (บาท)
ค่าเช่าที่ดินขากการรถไฟ	24,000
ค่าเช่าตึก[10]	350,000
ค่าน้ำค่าไฟ	156,000
รวม	**530,000**

หมายเหตุ: ข้อมูลประมาณการจากการสอบถามอาสาสมัครในศูนย์

แต่อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเฉพาะค่าใช้จ่ายที่ภาครัฐต้องจ่ายเพื่อบริหารจัดการบ้านพักพิงเพื่อให้คนไร้บ้านหนึ่งคนมาพักที่บ้านอิ่มใจเป็นระยะเวลา 1 ปี (365 วัน) ต้นทุนต่อหน่วยจะเท่ากับ 220,193.17 บาท ซึ่งบ้านอิ่มใจมีศักยภาพรองรับคนไร้บ้านได้ 160 คน ดังนั้น ต้นทุนของนโยบายในปัจจุบันเพื่อคนไร้บ้านจำนวน 160 คนเท่ากับ 35,230,907.20 บาท (220,193.17 บาท คูณด้วย 160 คน)

นอกจากนี้ เมื่อใช้จำนวนคนไร้บ้านจากประชากรจากการแจกนับคนไร้บ้านของอนรรฆ พิทักษ์ธานินและคณะ (2559) ซึ่งเท่ากับ 1,307 คน และหากรัฐต้องการให้คนไร้บ้านทุกคนมาอยู่บ้านพักพิง ดังนั้น ต้นทุนของบ้านพักพิง (Shelter cost) จะเท่ากับ 287,792,467.23 บาทต่อปี (220,193.17 บาท คูณด้วย 1,307 คน)

หากนำข้อมูลต้นทุนทางสังคมทั้งหมดมาพิจารณาตามตารางที่ 4-7 ซึ่งได้แบ่งสถานการณ์ออกเป็น 3 กรณี ได้แก่ 1. กรณีปัจจุบัน (Real Situation) 2. กรณีในอุดมคติ (Ideal Situation) และ 3. กรณีสมเหตุสมผล (Rational Situation) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

[10] ค่าเช่าตึกคำนวณมาจากสูตรอนุกรมเวลา $\mathrm{D} = \frac{P}{r}$ โดยสมมติให้อัตราส่วนลดเท่ากับ 0.07 เท่ากับอัตราเงินดอกเบี้ยเงินกู้ และอายุการใช้ตึกได้เป็นระยะเวลานาน

ตารางที่ 4-7 การเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับต้นทุนทางนโยบาย

หน่วย: บาท/ปี

สถานการณ์	(2.1) ต้นทุนศักยภาพแรงงาน + (2.2) ต้นทุนการดำเนินคดี + (2.3) ต้นทุนค่ารักษาพยาบาล	(2.4) ต้นทุนของนโยบาย (ต้นทุนบ้านพักพิงกรณีบ้านอิ่มใจ)
1. กรณีปัจจุบัน (Real Situation)	124,308,046.64	35,230,907.20
2. กรณีในอุดมคติ (Ideal Situation): (ดูแลคนไร้บ้านทั้งหมด)	124,308,046.64	287,792,467.23
3. กรณีสมเหตุสมผล (Rational Situation): (ต้นทุนต่อหัว)	95,109.45	220,193.17

เมื่อพิจารณากรณีปัจจุบันพบว่าต้นทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นจากคนไร้บ้านเท่ากับ 124,308,046.64 บาท ซึ่งมากกว่าต้นทุนทางนโยบายที่รัฐให้การดูแลคนไร้บ้านในปัจจุบัน แต่เมื่อพิจารณากรณีในอุดมคติกลับพบว่าหากรัฐบาลดูแลคนไร้บ้านทุกคนด้วยนโยบายบ้านพักพิงต้นทุนนโยบายจะเท่ากับ 287,792,467.23 บาท ซึ่งมากกว่าต้นทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นจากคนไร้บ้านซึ่งเท่ากับ 124,308,046.64 บาท และเมื่อพิจารณากรณีสมเหตุสมผลพบว่าต้นทุนทางสังคมต่อหัวของคนไร้บ้าน

จะเท่ากับ 95,109.45 บาท ซึ่งน้อยกว่าต้นทุนทางนโยบาย (บ้านพักพิง) ต่อหัวที่เท่ากับ 220,193.17 บาท

จากข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า งบประมาณที่รัฐมาดูแลคนไร้บ้านในภาพรวมอาจจะน้อยกว่าต้นทุนทางสังคมที่เกิดขึ้น แต่ถ้ารัฐแก้ไขปัญหาด้วยการดูแลคนไร้บ้านทุกคนด้วยนโยบายบ้านพักพิงจะไม่คุ้มทุน เพราะต้นทุนทางนโยบายแพงกว่าต้นทุนทางสังคมที่เกิดขึ้น และหากพิจารณาต้นทุนต่อหัว ต้นทุนนโยบายต่อคนต่อปีของการดูแลคนไร้บ้านด้วยบ้านพักพิงแพงกว่าต้นทุนทางสังคมต่อคนต่อปีจากคนไร้บ้าน ดังนั้น ทางที่ดีที่สุด นั้นคือ การทำให้คนไร้บ้านเหล่านั้นกลับมาเป็นคนทั่วไปให้เร็วที่สุด เพราะต้นทุนทางนโยบายในการดูแลต่อหัวต่อปีของพวกเขาเหล่านั้นแพงกว่าต้นทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นต่อคนต่อปี

4.3 ต้นทุนอื่น ๆ ของการไร้บ้าน

นอกจากต้นทุนทั้งหมดข้างต้นที่กล่าวมา ซึ่งงานวิจัยได้พยายามคำนวณต้นทุนให้อยู่รูปของตัวเงินเพื่อความง่ายในการพิจารณา แต่อย่างไรก็ตาม คนไร้บ้านยังมีต้นทุนอื่น ๆ ของการไร้บ้านอีกมากมายที่ไม่สามารถวัดได้เป็นตัวเงิน ซึ่งงานวิจัยได้พยายามวิเคราะห์ต้นทุนอื่น ๆ ไว้ 2 ประการ ได้แก่ (4.3.1) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการนอนหลับ และ (4.3.2) โอกาสการถูกประทุษร้ายจากผู้อื่น

4.3.1 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการนอนหลับ

คุณภาพการนอนหลับเป็นดัชนีชี้วัดที่ดีอย่างหนึ่งของการมีคุณภาพของชีวิตที่ดี ซึ่งในส่วนนี้จะพิจารณาประเด็นที่ว่าเมื่อคนหนึ่งคนเปลี่ยนสภาพจากประชาชนทั่วไปกลายเป็นคนไร้บ้าน พวกเขาเหล่านั้นต้องเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการนอนอย่างไร การวิเคราะห์ส่วนนี้ได้ใช้ข้อมูลปฐมภูมิของทีมวิจัยโดยได้สอบถามพฤติกรรมการนอนของคนไร้บ้านหน้าใหม่เปรียบเทียบก่อนและหลังกลายเป็นคนไร้บ้าน ซึ่งมีรายละเอียดการวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

เมื่อพิจารณาถึงชั่วโมงเฉลี่ยของการนอนหลับเปรียบเทียบก่อนและหลังเป็นคนไร้บ้านจากข้อมูลตามตารางที่ 4-8 พบว่าจำนวนชั่วโมงการนอนหลับโดยเฉลี่ยก่อนเป็นคนไร้บ้านเท่ากับ 8 ชั่วโมง 5 นาที และจำนวนชั่วโมงการนอนหลับโดยเฉลี่ยหลังเป็นคนไร้บ้านเท่ากับ 7 ชั่วโมง 22 นาที ซึ่งลดลง 43 นาที โดยประมาณ จากตัวเลขดังกล่าวสามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า จำนวนชั่วโมงการนอนโดยเฉลี่ยลดลงเมื่อกลายเป็นคนไร้บ้าน ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของการนอนของประชาชนทั่วไปซึ่งเท่ากับ 8 ชั่วโมง 26 นาที

ตารางที่ 4-8 จำนวนชั่วโมงเฉลี่ยของการนอนหลับเปรียบเทียบก่อนและหลังเป็นคนไร้บ้าน

สถานภาพ	จำนวนชั่วโมงนอนเฉลี่ย
ก่อนเป็นคนไร้บ้าน	8 ชั่วโมง 5 นาที
หลังเป็นคนไร้บ้าน	7 ชั่วโมง 22 นาที
ประชาชนทั่วไป*	8 ชั่วโมง 26 นาที

หมายเหตุ: * การสำรวจการใช้เวลาของประชากร พ.ศ. 2558

นอกจากนี้ เมื่อคำนวณจำนวนชั่วโมงเฉลี่ยของการนอนหลับเปรียบเทียบก่อนและหลังเป็นคนไร้บ้านจำแนกตามเพศได้ผลการคำนวณตามตารางที่ 4-9 พบว่าชั่วโมงการนอนหลับโดยเฉลี่ยของเพศชายก่อนเป็นคนไร้บ้านเท่ากับ 8 ชั่วโมง 5 นาที และจำนวนชั่วโมงการนอนหลับโดยเฉลี่ยของเพศชายหลังเป็นคนไร้บ้านเท่ากับ 7 ชั่วโมง 33 นาที และเมื่อเปรียบเทียบกับชั่วโมงการนอนหลับโดยเฉลี่ยของเพศหญิงก่อนเป็นคนไร้บ้านเท่ากับ 8 ชั่วโมง 19 นาที และจำนวนชั่วโมงการนอนหลับโดยเฉลี่ยของเพศหญิงหลังเป็นคนไร้บ้านเท่ากับ 7 ชั่วโมง 19 นาทีตามลำดับ ตัวเลขดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าจำนวนชั่วโมงเฉลี่ยของการนอนหลับของทั้งเพศชายและเพศหญิงเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังเป็นคนไร้บ้านได้ลดลง 29 นาทีและ 60 นาที ตามลำดับ จากข้อมูลดังกล่าวสามารถตั้งข้อน่าสังเกตว่าเพศหญิงเมื่อกลายสภาพเป็นคนไร้บ้านต้องเผชิญกับจำนวนชั่วโมงการนอนที่ลดลงที่มากกว่าเพศชาย

ตารางที่ 4-9 จำนวนชั่วโมงเฉลี่ยของการนอนหลับเปรียบเทียบก่อนและหลังเป็นคนไร้บ้านจำแนกตามเพศ

เพศ	ชั่วโมงการนอนก่อนเป็นคนไร้บ้าน	ชั่วโมงการนอนหลังเป็นคนไร้บ้าน	เวลาการนอนที่ลดลง
ชาย	8 ชั่วโมง 5 นาที	7 ชั่วโมง 33 นาที	29 นาที
หญิง	8 ชั่วโมง 19 นาที	7 ชั่วโมง 19 นาที	60 นาที
LGBT	9 ชั่วโมง 30 นาที	8 ชั่วโมง 40 นาที	50 นาที

หมายเหตุ: ปัดทิ้งหน่วยเวลาวินาที

เมื่อพิจารณาจำนวนชั่วโมงเฉลี่ยของการนอนหลับเปรียบเทียบก่อนและหลังเป็นคนไร้บ้านจำแนกตามกลุ่มที่พักอาศัยตามตารางที่ 4-10 พบว่า จำนวนชั่วโมงเฉลี่ยการนอนของคนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะลดลงมากถึง 2 ชั่วโมง 5 นาที แต่ในขณะที่คนไร้บ้านที่พักที่ศูนย์พักคนไร้บ้าน “สุวิทย์ วัดหนู” บางกอกน้อย และบ้านอิ่มใจกลับมีชั่วโมงการนอนที่เพิ่มขึ้น 15 นาทีและ 13 นาทีตามลำดับ ซึ่งการพักอาศัยในพื้นที่สาธารณะที่มีความปลอดภัยน้อยกว่าเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ชั่วโมงเฉลี่ยการนอนของคนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะลดลง ดังนั้น หากคนไร้บ้านนอนที่บ้านพักพิงจึงสามารถเป็นหลักประกันการพักผ่อนให้แก่คนไร้บ้านได้ เพราะสามารถรักษาระดับชั่วโมงการนอนหลับได้

ตารางที่ 4-10 จำนวนชั่วโมงเฉลี่ยของการนอนหลับเปรียบเทียบก่อนและหลังเป็นคนไร้บ้านจำแนกตามกลุ่มที่พักอาศัย

ที่พักอาศัย	ชั่วโมงการนอนก่อนเป็นคนไร้บ้าน	ชั่วโมงการนอน หลังเป็นคนไร้บ้าน	เวลาการนอนที่เปลี่ยนแปลงไป
พื้นที่สาธารณะ	8 ชั่วโมง 49 นาที	6 ชั่วโมง 44 นาที	**ลดลง 2 ชั่วโมง 5 นาที**
ศูนย์พักคนไร้บ้าน “สุวิทย์ วัดหนู”	7 ชั่วโมง 50 นาที	8 ชั่วโมง 5 นาที	เพิ่มขึ้น 15 นาที
บ้านอิ่มใจ	7 ชั่วโมง 32 นาที	7 ชั่วโมง 45 นาที	เพิ่มขึ้น 13 นาที

หมายเหตุ: ปัดทิ้งหน่วยเวลาวินที

แม้ว่าเมื่อพิจารณาจำนวนชั่วโมงการนอนเมื่อไร้บ้านจะลดลงไม่ได้มากนัก แต่เมื่อพิจารณาถึงคุณภาพการนอนเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังเป็นคนไร้บ้านจากข้อมูลตามตารางที่ 4-11 แสดงให้เห็นว่าก่อนเป็นคนไร้บ้านสัดส่วนของอาการนอนไม่หลับแบบ “เป็นบ่อย” และ “เป็นบ้าง” มีเพียงร้อยละ 5.56 และร้อยละ 10.00 ตามลำดับเท่านั้น แต่เมื่อกลายสภาพเป็นคนไร้บ้านแล้ว (หลังเป็นคนไร้บ้าน) พบว่าสัดส่วนของอาการนอนไม่หลับแบบ “เป็นบ่อย” และ “เป็นบ้าง” เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 24.44 และร้อยละ 15.56 ตามลำดับ จากตัวเลขดังกล่าวสามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่าเมื่อหลังเป็นคนไร้บ้านแล้ว สัดส่วนของคนที่มีอาการนอนไม่หลับเพิ่มมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าเมื่อคนกลายเป็นสภาพเป็นคนไร้บ้านแล้วมีอาการนอนไม่หลับเพิ่มสูงขึ้น หรือคุณภาพ

ในการนอนหลับแย่ลง จึงสามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า คุณภาพการนอนหลับที่แย่ลงไปเมื่อไร้บ้านเป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาทางจิตกับคนไร้บ้านได้

ตารางที่ 4-11 สัดส่วนของอาการนอนไม่หลับเปรียบเทียบก่อนและหลังเป็นคนไร้บ้าน

หน่วย: คน (ร้อยละ)

อาการนอนไม่หลับ	ก่อนเป็นคนไร้บ้าน	หลังเป็นคนไร้บ้าน
1. เป็นบ่อย	5 (5.56)	22 (24.44)
2. เป็นบ้าง	9 (10.00)	14 (15.56)
3. นาน ๆ ครั้ง	21 (23.33)	14 (15.56)
4. ไม่เคยเลย	34 (37.78)	36 (40.00)
5. ไม่ตอบข้อมูล	21 (23.33)	4 (4.44)

4.3.2 โอกาสการถูกประทุษร้ายจากผู้อื่น

ความปลอดภัยต่อชีวิตเป็นดัชนีนี้อันหนึ่งที่สำคัญต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี งานวิจัยจึงสนใจเปรียบเทียบอัตราการถูกประทุษร้ายจากผู้อื่นของประชาชนทั่วไปเปรียบเทียบกับอัตราการถูกประทุษร้ายจากบุคคลอื่นของคนไร้บ้าน โดยใช้ข้อมูลอัตราการถูกประทุษร้ายจากผู้อื่นของประชาชนทั่วไปอ้างอิงจากการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน พ.ศ. 2555 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (หน้า V) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้ไม่เก็บข้อมูลเป็นประจำทุกปี และได้คำนวณอัตราการถูกประทุษร้ายจากบุคคลอื่นของคนไร้บ้านโดยอาศัยข้อมูลปฐมภูมิคนไร้บ้านของอนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ (2559) โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4-12 อัตราการถูกประทุษร้ายจากผู้อื่นของประชาชนทั่วไปเปรียบเทียบคนไร้บ้าน

	ประชาชนทั่วไป	คนไร้บ้าน
จำนวน (คน)	67,300,049	379
คนที่เคยถูกประทุษร้าย (คน)	152,228	123
ร้อยละของคนที่เคยถูกประทุษร้าย	0.23	32.45

จากตารางที่ 4-12 พบว่าอัตราการถูกประทุษร้ายจากผู้อื่นของประชาชนทั่วไปเท่ากับร้อยละ 0.23 หมายความว่า ประชาชนทั่วไป 100 คน โดยเฉลี่ยจะเคยถูกประทุษร้ายจากผู้อื่นเพียง 0.23 คน แต่ในขณะที่อัตราการถูกประทุษร้ายจากบุคคลอื่นของคนไร้บ้านเท่ากับร้อยละ 32.45 หมายความว่า คนไร้บ้าน 100 คน โดยเฉลี่ยจะเคยถูกประทุษร้ายจากผู้อื่นมากถึง 32.45 คน ซึ่งมีอัตราการถูกประทุษร้ายของคนไร้บ้านมากกว่า

ประชาชนทั่วไปมากกว่า 140 เท่าซึ่งนับว่าสูงมาก แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยแบบสอบถามเป็นการถามแบบประเมินตนเอง (Self-evaluation) ดังนั้น อาจจะส่งผลให้ค่าที่ประเมินได้มีโอกาสสูงกว่าความเป็นจริง

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านเพศต่ออัตราการถูกประทุษร้ายจากผู้อื่นของคนไร้บ้านสามารถสรุปข้อมูลที่สำคัญตามตารางที่ 4-13 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4-13 รายละเอียดข้อมูลการถูกประทุษร้ายของคนไร้บ้านจำแนกตามเพศ

	คนไร้บ้านเพศชาย	คนไร้บ้านเพศหญิง
จำนวนคนที่เคยถูกประทุษร้าย (คน)	100	21
จำนวนคนที่ไม่เคยถูกประทุษร้าย (คน)	203	48
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)	303	69

จากตารางที่ 4-13 พบว่า คนไร้บ้านเพศชายเคยถูกประทุษร้ายมากถึง 100 คนเมื่อเปรียบเทียบกับคนไร้บ้านเพศหญิงที่เคยถูกประทุษร้ายเพียง 21 คน เทียบเป็นสัดส่วนการถูกประทุษร้ายระหว่างเพศชายต่อเพศหญิงเท่ากับ 83:17 ซึ่งเหตุผลที่ทำให้เพศชายมีสัดส่วนการถูกประทุษร้ายมากกว่าเนื่องจากคนไร้บ้านที่อาศัยตามพื้นที่สาธรณะส่วนใหญ่เป็นเพศชาย

สรุป

จากการวิเคราะห์ต้นทุนและผลได้ของการไร้บ้านในส่วนของ Real Situation แสดงให้เห็นว่างบประมาณของภาครัฐที่ใช้ในการแก้ปัญหายังต่ำกว่ามูลค่าความเสียหายรวมของสังคมอันเกิดจากการไร้บ้าน ทั้งนี้ เนื่องจากคนที่ได้รับความช่วยเหลือยังมีจำนวนน้อย ขณะที่หากทำการประมาณการไปสู่ Ideal Situation จะเห็นได้ว่า ถ้าภาครัฐให้ความช่วยเหลือคนไร้บ้านทุกคน ต้นทุนนโยบายจะสูงกว่ามูลค่าความเสียหายรวมของสังคมอันเนื่องจากการไร้บ้าน ทั้งนี้เนื่องมาจากเมื่อทำการเปรียบเทียบมูลค่าความสูญเสีย "ต่อหัว" ของสังคมอันเนื่องจากการไร้บ้าน กับต้นทุน "ต่อหัว" ของนโยบายที่ดำเนินการอยู่ จะพบว่าต้นทุนต่อหน่วยแพงกว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับ ข้อสรุปก็คือ ในขณะนี้ภาครัฐมีการจัดสรรงบประมาณรวมไม่เพียงพอ แต่งบประมาณต่อหน่วยนั้นแพงเกินไป ข้อแนะนำก็คือ ต้องรีบผลักดันคนไร้บ้านกลับเข้าตลาดแรงงาน และลดต้นทุนต่อหน่วยในการช่วยเหลือคนไร้บ้านลงให้เร็วที่สุด เพราะยิ่งคืนคนไร้บ้านกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานได้เร็วเท่าไหร่ ก็ยิ่งประหยัดงบประมาณในการช่วยเหลือคนไร้บ้านมากขึ้นเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

Mike Berry, Chris Chamberiain, Tony Dalton. (2003). *Counting the Cost of Homelessness: A Systematic Review of Cost Effectiveness and Cost Benefit Studies of Homelessness*. Australian Housing and urban Research Institution.

Nicholas Pleace, Isabel Baptista, Lars Benjaminsen and Volker Busch-Geertseema. (2013). *The Cost of Homelessness in Europe: An Assessment of the current Evidence Base*. European Observatory on Homelessness.

World Population Prospects. The 2017 Revision, Key Findings and Advance Tables. (ระบบออนไลน์) แหล่งที่มา: https://esa.un.org/unpd/wpp/publications/Files/WPP2017_KeyFindings.pdf

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.หลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ. (ระบบออนไลน์) แหล่งที่มา: https://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=15283

ชญานิศวร์ โคโนะ และคณะ (2560). *อายุการตายเฉลี่ยและภาวะการตายของคนไร้บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ: กรุงเทพฯ

ธนาคารแห่งประเทศไทย. เครื่องชี้เศรษฐกิจหมภาค. (ระบบออนไลน์) แหล่งที่มา: https://www.bot.or.th/Thai/Statistics/EconomicAndFinancial/EconomicIndices/Pages/StatMacroEconomicIndicators.aspx#

ธนาคารแห่งประเทศไทย. อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงิน. (ระบบออนไลน์) แหล่งที่มา: http://www2.bot.or.th/statistics/ReportPage.aspx?reportID=223

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2557). *นิติเศรษฐศาสตร์ของระบบยุติธรรมทางอาญาของไทย*. รายงานทีดีอาร์ไอ, 104, หน้า 1-16. แหล่งที่มา: http://tdri.or.th/wp-content/uploads/2014/09/TDRI-Report-June-web-preview.pdf

วาทินี สุขมาก และจารี ทองคำ (2556). *ต้นทุนการรักษาผู้ป่วยโรคจิตเภทแบบผู้ป่วยในของโรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์แห่งประเทศไทย*. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 58(4), หน้า 421-432.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน พ.ศ. 2555.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. ประกาศ คพร. เรื่อง ค่าตอบแทนของพนักงานราชการ พ.ศ. 2556 (ฉบับที่ 6) (ระบบออนไลน์) แหล่งที่มา: http://www.ocsc.go.th/sites/default/files/attachment/page/ges-7-56_announce6.pdf

อนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ (2559). *การสำรวจข้อมูลทางประชากรเชิงลึกของคนไร้บ้านในเขตกรุงเทพมหานครและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ: กรุงเทพฯ

เว็บไซต์

https://www.hfocus.org/content/2016/08/12596

บทที่ 5

นโยบายการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้าน **กรณีศึกษาในต่างประเทศ**

(Policy for Homelessness : A Case of Some Countries)

อาจารย์ ดร.พีระ ตั้งธรรมรักษ์ และ นิชาภัทร ไม้งาม

เป็นที่ทราบกันดีว่า ปัญหาคนไร้บ้าน เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกประเทศ ซึ่งแต่ละประเทศต่างก็มีแนวทางและนโยบายที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาที่ทั้งเหมือนและแตกต่างกันออกไป สำหรับในส่วนนี้ งานวิจัยฉบับนี้ได้เลือก นโยบายแก้ไขปัญหาคนไร้บ้านของ 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย และประเทศญี่ปุ่น มาเป็นกรณีศึกษา ทั้งนี้สืบเนื่องจากทั้ง 3 ประเทศนี้ต่างมีจุดเด่นในเรื่องของการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้านที่แตกต่างกัน

กรณีประเทศอังกฤษ เป็นตัวอย่างของประเทศที่มีระบบลงทะเบียนและคัดกรองคนไร้บ้านที่ชัดเจน กล่าวคือ คนไร้บ้านที่ต้องการรับความช่วยเหลือจะต้องผ่านการตรวจคุณสมบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งเงื่อนไขและคุณสมบัติที่แตกต่างกันจะทำให้สามารถเลือกการให้ความช่วยเหลือได้ตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้น อีกทั้งการให้ความช่วยเหลือตามขั้นตอนที่วางไว้จะสามารถทำให้ติดตามถึงสถานะของคนไร้บ้านได้

กรณีประเทศออสเตรเลีย แม้ว่าจะมีแนวทางการแก้ไขปัญหา หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ คล้าย ๆ กับประเทศอื่น ๆ แต่ออสเตรเลียนับเป็นตัวอย่างของประเทศหนึ่งที่ได้มีการวางแผนยุทธศาสตร์ วางนโยบายแก้ปัญหาในเชิงรุก กำหนดกลยุทธ์ และเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้านในระยะยาวที่ชัดเจน

ท้ายที่สุด เรามักจะพบว่า สาเหตุของปัญหาคนไร้บ้านนั้นสามารถเกิดได้จากทั้งปัญหาทางสังคม (ความรุนแรงในครอบครัว ยาเสพติด ฯลฯ) และปัญหาทางเศรษฐกิจ จากกรณีศึกษาของทั้งอังกฤษ ออสเตรเลีย และไทย ล้วนพบว่าทั้งสองสาเหตุล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาคนไร้บ้าน อย่างไรก็ตาม กรณีศึกษาของประเทศญี่ปุ่น นับว่าเป็นหนึ่งตัวอย่างของประเทศที่มีปัญหาคนไร้บ้านเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจเป็นหลัก และเป็นประเทศที่ใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้านโดยเน้นช่วยเหลือและพัฒนาให้คนไร้บ้านสามารถพึ่งพาตัวเองได้

5.1 นโยบายการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้าน กรณีศึกษาประเทศอังกฤษ

Shelter (2007) และ งานสำรวจคนไร้บ้านในประเทศอังกฤษของ Fitzpatrick, Pawson, Bramley, Wilcox, and Watts (2017) ได้ระบุคำนิยามของคนไร้บ้านในประเทศอังกฤษไว้ในทิศทางเดียวกันว่า คนไร้บ้าน คือ

- คนที่ไร้ที่อยู่อาศัย
- คนมีที่อยู่อาศัยแต่ไม่สามารถกลับไปพักได้แม้จะเป็นช่วงระยะเวลาสั้น (เช่น ได้รับความรุนแรง หรือมีปัญหาสุขภาพ)
- คนมีที่อยู่อาศัยตามกฎหมาย แต่ไม่สามารถพักในที่อยู่อาศัยได้ เนื่องจากถูกขับไล่ออกจากที่พักด้วยผลทางกฎหมาย
- คนที่อาศัยในที่ที่ตนไม่มีสิทธิ์ครอบครองตามกฎหมาย เช่น พักในที่สาธารณะ พักในสถานที่ที่ตนไปครอบครองโดยไม่ถูกกฎหมาย พักที่สถานพักพิงคนไร้บ้าน (Shelter) พักที่สถานที่พักพิงชั่วคราว พักในสถานที่ที่ตนได้รับความช่วยเหลือ หรือพักอยู่กับเพื่อนชั่วคราว เป็นต้น

สำหรับปัญหาคนไร้บ้านในประเทศอังกฤษนั้น นับว่าเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่สำคัญของประเทศ และมีการวางนโยบายแก้ไขปัญหานี้มาตั้งแต่ช่วง ค.ศ.1977 (Dobie, Sanders, and Teixeira, 2014) สำหรับสาเหตุหลักของการเป็นคนไร้บ้านในประเทศอังกฤษนั้น Shelter (2007) ได้ระบุไว้สองส่วน ได้แก่ ปัจจัยเชิงโครงสร้าง (Structural Factors) และปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) โดยปัจจัยเชิงโครงสร้างที่ทำให้เกิดปัญหาคนไร้บ้าน ได้แก่ ปัญหาการว่างงาน ความยากจน การขาดแคลนบ้าน การเข้าไม่ถึงที่พักอาศัย รวมทั้งแนวโน้มทางสังคมที่มีการหย่าร้าง เลิกรากัน หรือการใช้ชีวิตเพียงลำพังมากขึ้น ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ปัญหาการติดสิ่งเสพติด ติดคดีความ และมีปัญหาในครอบครัว เป็นต้น

สำหรับการให้ความช่วยเหลือคนไร้บ้านในประเทศอังกฤษนั้น มีระบบลงทะเบียนคัดกรองเพื่อให้ความช่วยเหลือ โดยผู้ที่เป็นคนไร้บ้านและต้องการความช่วยเหลือสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเพื่อขอรับความช่วยเหลือ ซึ่งเจ้าหน้าที่จะมีระบบตรวจสอบเป็นระบบและขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง จะดำเนินการตรวจสอบว่าบุคคลดังกล่าวมีสภาพการเป็นคนไร้บ้านหรืออยู่ในสภาวะเสี่ยงที่จะเป็นคนไร้บ้านหรือไม่ ซึ่งจะต้องอยู่ในเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง ได้แก่ 1) ถูกขับไล่ออกจากบ้าน 2) ออกจากบ้านด้วยตนเองแต่มีสาเหตุจากการได้รับความรุนแรงหรือเจ็บป่วยไม่ได้รับการเยี่ยวยารักษา 3) ออกจากบ้านมาเนื่องจากภัยพิบัติ 4) ปัจจุบันพักอาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะ 5) เป็นบุคคลไร้ที่พึ่ง ไร้ญาติขาดมิตร 6) กำลังจะสูญเสียที่อยู่อาศัยภายใน 28 วัน หรือ 7) ถูกขอให้ออกจากที่พักพิงชั่วคราว (เช่น เคยพักอาศัยชั่วคราวกับเพื่อน แต่กำลังถูกขอให้ย้ายออก) ในกรณีที่ไม่เข้าเงื่อนไขดังกล่าวนี้ ทางการก็จะให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้น เช่น ติดต่อครอบครัว แนะนำที่พักชั่วคราว ที่พักราคาถูก หรือ แนะนำแหล่งรับสมัครงานให้ เป็นต้น

ขั้นตอนที่สอง เป็นขั้นตอนในการตรวจสอบว่า บุคคลดังกล่าวมีสิทธิ์ในการได้รับความช่วยเหลือหรือไม่ กล่าวคือ ในขั้นตอนนี้จะเป็นการตรวจสอบประวัติว่า บุคคลดังกล่าวเป็นคนที่มีสัญชาติอังกฤษ หรือเป็นคนสัญชาติอื่นแต่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่หรือทำงานในอังกฤษอย่างถูกต้องหรือไม่ ในกรณีที่เป็นผู้ที่เข้าประเทศอย่างผิดกฎหมายจะไม่ได้รับความช่วยเหลือ

ขั้นตอนที่สาม เป็นขั้นตอนในการตรวจสอบว่าบุคคลดังกล่าว เป็นบุคคลที่ต้องได้รับความช่วยเหลือหรือดูแลเป็นพิเศษหรือไม่ ซึ่งได้แก่ 1) เป็นครอบครัวที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 16 ปี 2) เป็นครอบครัวที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 19 ปี (ซึ่งกำลังเรียนหนังสือเต็มเวลาอยู่) 3) ตั้งครรภ์ 4) เป็นคนไร้บ้านเนื่องจากภัยพิบัติ เช่น ไฟไหม้ หรือน้ำท่วม และ 5) มีคุณสมบัติถูกจัดว่าอยู่ในกลุ่มเปราะบาง

หลังจากคัดกรองใน 3 ขั้นตอนแรกแล้ว จะทำให้ทราบถึงลักษณะเบื้องต้นของบุคคล ทั้งนี้เป็นการช่วยให้ทางการสามารถกำหนดขอบเขตและประเภทของการช่วยเหลือในขั้นพื้นฐานได้ สำหรับขั้นตอนต่อมาขั้นตอนที่ 4 จะเป็นการตรวจสอบโดยละเอียดถึงความเป็นมา และสาเหตุของการเป็นคนไร้บ้าน ทั้งนี้เพื่อพิสูจน์ว่าบุคคลดังกล่าว ออกมาเป็นคนไร้บ้านเนื่องจากสาเหตุและความจำเป็นต่าง ๆ มิใช่ออกมาเป็นคนไร้บ้านเพราะความตั้งใจจะเป็นคนไร้บ้าน หากมีการตรวจสอบว่าบุคคลดังกล่าวออกมาเป็นคนไร้บ้านเพราะ 1) ตั้งใจจะเป็นคนไร้บ้านทั้ง ๆ ที่มีบ้านอาศัยอยู่หรือสามาถกลับบ้านได้ปกติ 2) เป็นคนไร้บ้านเพราะไม่จ่ายค่าเช่าบ้านทั้ง ๆ ที่มีเงินเพียงพอที่จะจ่าย และ 3) ออกมาเป็นคนไร้บ้านเนื่องจากกระทำความผิดต่อสังคม บุคคลดังกล่าวจะไม่ได้รับความช่วยเหลือ

และขั้นตอนสุดท้าย คือ การตรวจสอบสถานะทางพื้นที่ ซึ่งเป็นการตรวจสอบว่า บุคคลดังกล่าวอยู่ภายใต้สังกัดของพื้นที่นี้หรือไม่ ได้แก่ 1) มีทะเบียนอาศัยหรือทำงานอยู่ในพื้นที่นี้ 2) มีครอบครัวอาศัยอยู่ในพื้นที่นี้ หรือ 3) เคยได้รับการรักษาในโรงพยาบาลในพื้นที่นี้ หากตรวจสอบว่าคนไร้บ้านคนดังกล่าวขึ้นตรงกับพื้นที่หรือเขตอื่น ทางการก็จะดำเนินการส่งตัวไปให้พื้นที่ที่เกี่ยวข้องนั้นเป็นผู้ดูแลต่อไป (Shelter, 2007)

สำหรับสถานที่พักพิงคนไร้บ้าน (Shelter) ของอังกฤษนั้น แบ่งออกเป็น สถานที่พักพิงฉุกเฉิน (Emergency housing) และ สถานที่พักพิงชั่วคราว (Temporary Housing)

สถานที่พักพิงฉุกเฉิน (Emergency Housing) เป็นสถานที่รองรับคนไร้บ้านที่มาจดทะเบียนและขอความช่วยเหลือในช่วงเริ่มต้น ซึ่งโดยปกติแล้วคนไร้บ้านจะได้พักอาศัยที่สถานที่พักพิงฉุกเฉินเป็นระยะเวลาไม่นาน ซึ่งหลังจากได้รับการพิจารณาสถานะการเป็นคนไร้บ้านแล้ว จะถูกส่งต่อไปยังสถานที่พักพิงชั่วคราว (Temporary Housing) หรือสถานที่อื่น ๆ ตามความเหมาะสมกับสถานะของแต่ละคน เว้นแต่คนไร้บ้านคนดังกล่าวอยู่ในกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เช่น เด็กและสตรีมีครรภ์ ที่ยังไม่สามารถหาที่พักพิงที่เหมาะสมได้ จะได้รับอนุญาตให้อาศัยในสถานที่พักพิงฉุกเฉิน (Emergency Housing) ได้มากสุดไปเกิน 6 สัปดาห์ สำหรับตัวอย่างของสถานที่พักพิงฉุกเฉิน ได้แก่ โรงแรมราคาถูกที่มีอาหารเช้าให้ (Bed and Breakfast) ห้องพักราคาถูก เป็นต้น โดยที่ทางการจะสนับสนุนเงินค่าห้องให้ (Housing Benefit) (Shelter, 2007; Shelter, 2013 และ Fitzpatrick et al., 2017)

สถานที่พักพิงชั่วคราว (Temporary Housing) หลังจากที่ทำการลงทะเบียนและจัดการเรื่องเอกสารต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว ทางการจะดำเนินการส่งคนไร้บ้านไปพำนักอาศัยยังสถานพักพิงชั่วคราว (Temporary housing) โดยคนไร้บ้านจะอาศัยอยู่ที่สถานพักพิงชั่วคราวนี้จนกว่าจะได้รับข้อเสนอจากทางคณะกรรมการผู้ที่ให้ความช่วยเหลือ โดยข้อเสนอจะอยู่ในรูปแบบของ 1) ได้รับการจัดหาห้องเช่าให้ ซึ่งห้องเช่าดังกล่าวเป็นห้องเช่าของทางการ 2) ได้รับข้อเสนอให้ไปเช่าห้องพักของเอกชน เมื่อได้รับข้อเสนอและยอมรับข้อเสนอแล้ว คนไร้บ้านก็จะออกจากสถานที่พักพิงชั่วคราวเพื่อไปอาศัยยังที่พักใหม่ของตนซึ่งต้องทำสัญญาเช่าและจ่ายค่าเช่าเป็นรายเดือนต่อไป โดยที่คนไร้บ้านสามารถขอให้ทางคณะกรรมการทบทวนข้อเสนอได้หากคิดว่าสถานที่พักที่จัดหาให้นั้นยังไม่เหมาะสม หากข้อเรียกร้องดังกล่าวชอบด้วยเหตุผลคนไร้บ้านจะสามารถอาศัยอยู่ที่สถานที่พักพิงช่วยคราวได้จนกว่าจะมีข้อเสนอด้านที่พักใหม่เข้ามา แต่ถ้าหากคนไร้บ้านปฏิเสธข้อเสนอด้านที่พักจากทางการ คนไร้บ้านจะไม่ได้รับความช่วยเหลือจากทางการและจะต้องออกจากสถานที่พักพิงชั่วคราว (Shelter, 2007; Shelter, 2013)

ดังนั้นอาจจะสรุปได้ว่า สถานที่พักพิงชั่วคราว คือ สถานที่ที่ให้ความช่วยเหลือแก่คนไร้บ้านในช่วงเริ่มต้น โดยเป็นสถานที่ที่ให้คนไร้บ้านได้อาศัยและรอจนกว่าทางการจะหาสถานที่พักที่เหมาะสมให้ จากนั้นจึงต้องย้ายออกไปเพื่อใช้ชีวิตใหม่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การให้ความช่วยเหลือและกระตุ้นบุคคลดังกล่าวให้หลุดจากการเป็นคนไร้บ้านไปพร้อม ๆ กัน จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ยังไม่มีการระบุอย่างชัดเจนว่าสามารถพักอาศัยที่สถานที่พักพิงชั่วคราวได้ยาวนานสุดเท่าไร การศึกษาของ Mitchell, Neuburger, Radebe, and Rayne (2004) ระบุว่า ร้อยละ 62 ของคนไร้บ้านอาศัยอยู่ที่สถานที่พักพิงชั่วคราวในลอนดอนมาเป็นระยะเวลานานกว่า 2 ปี เช่นเดียวกันกับ Department of Communities and Local Government (2007) ที่รายงานว่าร้อยละ 27 ของคนไร้บ้านต้องอาศัยอยู่ในสถานที่พักพิงชั่วคราวเกินกว่า 1 ปี ถึงจะได้รับข้อเสนอด้านที่พักจากคณะกรรมการ

ในกรณีที่ออกจากการเป็นคนไร้บ้านแล้ว คนดังกล่าวไม่สามารถรับภาระเรื่องค่าใช้จ่ายได้ด้วยตนเอง จนต้องกลับมาเป็นคนไร้บ้านอีกครั้ง ก็จะสามารถขอความช่วยเหลือจากทางการได้ โดยในเบื้องต้นทางการจะพยายาให้ความช่วยเหลือเพื่อที่จะให้บุคคลดังกล่าวสามารถรักษาที่อยู่ของตนไว้เพื่อที่จะไม่ต้องกลับมาเป็นคนไร้บ้าน แต่ถ้าไม่สำเร็จบุคคลดังกล่าวก็ต้องกลับมาลงทะเบียนเป็นคนไร้บ้านและเข้าสู่กระบวนการใหม่อีกครั้ง (Shelter, 2007) จะเห็นได้ว่าข้อดีหนึ่งของการทำระบบลงทะเบียนประวัติ คือ สามารถทำให้ทราบถึงสถานะของคนไร้บ้าน จำนวนคนไร้บ้านในทะเบียน จำนวนคนไร้บ้านที่เปลี่ยนกลับไปเป็นคนปกติได้ และจำนวนอดีตคนไร้บ้านที่ต้องกลับมาเป็นคนไร้บ้านอีกครั้ง

5.2 นโยบายแก้ไขปัญหาคนไร้บ้าน กรณีศึกษาประเทศออสเตรเลีย

ในปี ค.ศ.2012 ออสเตรเลียได้มีการปรับปรุงความหมายและนิยามของคนไร้บ้านในประเทศตนใหม่ โดย Department for Child Protection and Family Support (2016) ของประเทศออสเตรเลีย ได้ให้นิยามของคนไร้บ้านในประเทศออสเตรเลีย ไว้ว่า

" When a person does not have suitable accommodation alternatives they are considered homeless if their current living arrangement:

- is in a dwelling that is inadequate; or
- has no tenure, or if their initial tenure is short and not extendable; or
- does not allow them to have control of, and access to space for social relations." (Department for Child Protection and Family Support, 2016, pp.8)

หรือพอจะกล่าวสรุปเป็นภาษาไทยได้ว่า คนไร้บ้าน หมายถึง บุคคลที่มีสภาพความเป็นอยู่ หรือการอยู่อาศัยที่ไม่เหมาะสม ซึ่งรวมถึง สภาพแหล่งที่พักอาศัยไม่สมบูรณ์ ไม่เพียงพอที่จะพิจารณาว่าเป็นบ้านได้ หรือไม่มีกรรมสิทธิ์ ไม่มีสิทธิ์ในพื้นที่ที่อยู่ รวมทั้งสิทธิและความสัมพันธ์ทางสังคม

จากรายงานของ Walsh (2014), Department for Child Protection and Family Support (2016), และ Patterson (2017) ต่างกล่าวไปในทางเดียวกันว่า การขาดการจัดการด้านนโยบายที่อยู่อาศัยที่ดี ตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1990 ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรอย่างรวดเร็วภายในประเทศ ส่งผลให้ความต้องการที่อยู่อาศัยเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของราคาบ้านและอสังหาริมทรัพย์ภายในประเทศ สาเหตุดังกล่าวนี้ผนวกกันกับปัญหาทางเศรษฐกิจภายในประเทศ ส่งผลให้ในปี ค.ศ.2011 ประเทศออสเตรเลียประสบกับปัญหาคนไร้บ้านมากเป็นจำนวน 105,237 คน ซึ่งตัวเลขดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้นกว่าร้อยละ 17 เมื่อเทียบกับปี ค.ศ.2006 เมื่อเป็นเช่นนี้ทำให้ทางรัฐบาลของประเทศต้องหาแนวทางและการกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาคนไร้บ้าน

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้านของออสเตรเลียก็มีทั้งส่วนที่เหมือนกับประเทศอื่น ๆ เช่น มีการให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย มีการสร้างสถานที่พักพิง (Shelter) สำหรับคนไร้บ้าน โครงการที่อยู่อาศัยราคาถูก มีการจัดฝึกงานฝึกอาชีพ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากความช่วยเหลือเหล่านี้ สิ่งหนึ่งที่ทำให้คณะผู้วิจัยนำเอากรณีของออสเตรเลียมาเป็นหนึ่งในกรณีศึกษา คือ ออสเตรเลียมีการวางนโยบาย มีส่วนงานที่กำกับรับผิดชอบ และยังมีการวางกลยุทธ์หลัก 3 กลยุทธ์ เพื่อเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้านที่ชัดเจน

กล่าวคือ นโยบายหลักที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาคนไร้บ้านในออสเตรเลีย แบ่งออกเป็น 2 นโยบายหลักด้วยกัน โดยนโยบายแรก ได้แก่ the National Affordable Housing Agreement (NAHA) ซึ่งมี

วัตถุประสงค์ คือ แก้ไขปัญหาการไร้ที่อยู่อาศัยด้วยการจัดหาแหล่งที่อยู่ หรือบ้านที่ประชาชนมีสิทธิและสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบ NAHA นี้คือ Ministry of Housing

ในขณะที่นโยบายที่สอง ได้แก่ the National Partnership Agreement on Homelessness (NPAH) ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การอาศัยความร่วมมือทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล ธุรกิจ และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ในการลดจำนวนคนไร้บ้านให้สำเร็จลงภายในปี ค.ศ. 2020 ผู้ที่มีหน้าที่กำกับและดูแลนโยบายที่สองนี้ ได้แก่ Ministry of Child Protection โดยตัว NPAH มี 3 กลยุทธ์หลักที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้าน ได้แก่ หนึ่ง การป้องกันและแทรกแซงให้ความช่วยเหลือในช่วงเริ่มต้นของการเป็นคนไร้บ้านหรือก่อนจะเป็นคนไร้บ้าน สอง การพัฒนาตลอดจนขยายความช่วยเหลือที่มีให้แก่คนไร้บ้าน และ สาม การช่วยคนไร้บ้านให้ออกจากวัฏจักรของการเป็นคนไร้บ้าน (Department for Child Protection and Family Support, 2016)

โดยถ้าทำการพิจารณาแต่ละกลยุทธ์ เริ่มต้นจากกลยุทธ์ที่หนึ่ง การป้องกันและแทรกแซงให้ความช่วยเหลือในช่วงเริ่มต้นของการเป็นคนไร้บ้านหรือก่อนจะเป็นคนไร้บ้าน จะพบว่า NPAH ได้จัดตั้งกองทุนเพื่อให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มเสี่ยงที่ไม่โอกาสเป็นไร้บ้าน โดยกลุ่มที่ทางกองทุนมุ่งให้ความสำคัญ ได้แก่ กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรีและเด็กที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว ตัวอย่างเช่น ถ้ามีกรณีที่ผู้หญิงต้องออกจากบ้านตัวเองมาเป็นคนไร้บ้านเนื่องมากจากได้รับความรุนแรงในครอบครัวของตน ทางกองทุนดังกล่าวก็จะมีการให้เงินอุดหนุนด้านค่าเช่าที่อยู่อาศัย (Rental Subsidy) เป็นการช่วยเหลือ นอกจากนั้นยังมีการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือแก่สตรีและเด็กที่ได้รับความรุนแรงจากครอบครัว อนึ่งเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้คนดังกล่าวต้องมาเป็นคนไร้บ้านในอนาคต นอกจากนั้น การดำเนินกลยุทธ์นี้ควบคู่ไปกับ NAHA ที่ดูแลเรื่องการจัดสร้างที่อยู่อาศัยให้กับผู้ที่มีรายได้น้อยซึ่งมีค่าเช่าราคาถูกก็นับว่าเป็นแนวทางที่ใช้ในการป้องกันการเกิดขึ้นของคนไร้บ้านหน้าใหม่ (Flatau et al., 2015; Patterson, 2017)

ถัดมากลยุทธ์ที่สอง การพัฒนาตลอดจนขยายความช่วยเหลือที่มีให้แก่คนไร้บ้าน ได้มีการสนับสนุนงบประมาณในการสร้างสถานที่พักพิง (Shelter) ให้แก่คนไร้บ้านในประเทศมากขึ้น นอกจากในเรื่องของสถานที่พักพิงแล้วยังได้พัฒนาระบบเครือข่ายสายตรงให้แก่คนไร้บ้าน หรือ ผู้ที่มีความเสี่ยงจะไร้บ้าน เพื่อมีวัตถุประสงค์หลักในการช่วยให้คนไร้บ้านสามารถเข้าถึง โดยเบอร์ดังกล่าวสามารถโทรศัพท์ติดต่อได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย นอกจากเจ้าหน้าที่จะให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ แล้ว จะยังมีการให้คำแนะนำถึง สถานที่พักพิง ที่พักราคาถูก สถานที่มีการแจกอาหาร สถานที่ที่มีการรับสมัครงาน สถานที่จัดอบรมฝึกงาน ให้แก่คนไร้บ้านด้วย (Black & Gronda, 2011)

และท้ายที่สุด กลยุทธ์ที่สาม การช่วยคนไร้บ้านให้ออกจากวัฏจักรของการเป็นคนไร้บ้าน ภายในสถานพักพิงคนไร้บ้าน ก็มีการให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ตลอดจนสอบถามถึงความต้องการในการทำงานในสาขาต่าง ๆ พร้อมทั้งช่วยและพัฒนาให้เกิดการฝึกอาชีพในสาขาที่คนไร้บ้านต้องการ นอกจากนั้นยังพัฒนา

และเพิ่มในเรื่องของระบบการติดตาม (Tracking system) ในกรณีที่คนไร้บ้านมีงานทำและสามารถออกไปหาที่พักราคาถูกได้ด้วยตนเอง

5.3 นโยบายแก้ไขปัญหาคนไร้บ้าน กรณีศึกษาประเทศญี่ปุ่น

ในช่วง ทศวรรษที่ 1960-1970 เป็นช่วงที่เศรษฐกิจของประเทศญี่ปุ่นอยู่ในช่วงของการเติบโต ธุรกิจก่อสร้างและอสังหาริมทรัพย์ไม่ว่าจะเป็น การก่อสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน ถนน ทางรถไฟ ตึก อาคาร ที่อยู่อาศัย สิ่งปลูกสร้าง ล้วนขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้แรงงานชาวญี่ปุ่นจำนวนมากเข้ามารวมตัวกันในตลาดแรงงานเพื่อหางานทำ ซึ่งสถานที่ที่กลุ่มแรงงานมาอาศัยอยู่รวมกันเพื่อหางานก่อสร้าง หรือตลาดแรงงานนี้เรียกเป็นภาษาญี่ปุ่นว่า “Yoseba” เมื่อคนงานใน “Yoseba” ได้งานทำก็จะเข้าสู่การทำงานก่อสร้างในสถานที่ต่าง ๆ โดยคนงานก่อสร้างจะได้ที่พักพิงประจำ รายได้พร้อมทั้งสวัสดิการ ซึ่งในภาษาญี่ปุ่นเรียกว่า “Hunba” เมื่องานชิ้นหนึ่งเสร็จ แรงงานเหล่านี้ก็จะออกจะ “Hunba” เพื่อกลับไปรอรับงานใหม่ที่ “Yoseba” เมื่อแรงงานได้งานใหม่ แรงงานก็จะเดินทางไปทำงานที่ใหม่ซึ่งก็จะมีที่พำนักพักพิงใหม่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การเปลี่ยน “Hunba” ใหม่ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นช่วงเวลาที่เศรษฐกิจของญี่ปุ่นกำลังเติบโต ดังนั้นแรงงานจำนวนมากจึงมีงานทำอย่างต่อเนื่อง ช่วงเวลาของการอาศัยรองานใหม่ที่ “Yoseba” จึงไม่ยาวนานเท่าไรนัก อย่างไรก็ตาม ผลของการเติบโตอย่างรวดเร็วส่งผลให้เศรษฐกิจญี่ปุ่นเข้าสบู่ภาวะฟองสบู่ (Bubble Phase) ในช่วงทศวรรษ 1980 และประสบวิกฤตการณ์ฟองสบู่แตก (Bubble Burst) ในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจดังกล่าวส่งผลกระทบต่อหลายภาคส่วนรวมทั้งธุรกิจก่อสร้างและอสังหาริมทรัพย์ การก่อสร้างที่ชะงักชะงันส่งผลให้แรงงานต้องถูกออกจาก “Hunba” เป็นจำนวนมาก ในขณะที่แรงงานที่ตกค้างรอคอยอยู่ที่ “Yoseba” ต่างก็ไม่ได้งานทำจึงทำให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แรงงานเหล่านี้เมื่อไม่มีงานทำ ไม่มีที่อยู่อาศัยจึงออกเร่ร่อนตามท้องถนน ในช่วงเวลานั้นจำนวนคนไร้บ้านในประเทศญี่ปุ่นเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก ไม่เพียงแค่จำนวนคนใน “Yoseba” แต่ลุกลามในท้องถนน สถานที่สาธารณะ และตามเขตเมือง (Okamoto et al, 2004; Shimokawa, 2013)

เมื่อจำนวนคนไร้บ้านเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจึงนำไปสู่การแก้ปัญหาคนไร้บ้านในญี่ปุ่นอย่างจริงจัง ในปี ค.ศ.2002 รัฐบาลได้ออกกฎหมายการจัดการพิเศษเพื่อช่วยเหลือให้กลุ่มคนไร้บ้านสามารถพึ่งพาตัวเองได้ (the Law Concerning Special Measures to Support the Self-Reliance of the Homeless) โดยหากทำการวิเคราะห์จุดประสงค์หลักของกฎหมายฉบับนี้จะสามารถสรุปได้ว่า มีนโยบายเน้นหนักในการส่งเสริมให้คนไร้บ้านมีความสามาถในการพึ่งพาตนเอง (Self-reliance Support) โดยเริ่มต้นจากการมอบหมายให้องค์การบริหารส่วนภูมิภาคเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดหาที่อยู่อาศัย รวมทั้งเป็นตัวกลางในการจัดหางาน และทางรัฐบาลเองก็เพิ่มการสร้างที่พักพิงชั่วคราว (Shelter) ทั่วประเทศให้มีปริมาณที่มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อลดจำนวนคนไร้บ้านตามที่สาธารณะ มีการให้ความช่วยเหลือทางด้านอาหาร ต่อมาจึงมีการจัดตั้งศูนย์กลางต่าง ๆ สำหรับการช่วยเหลือด้านการเป็นที่ปรึกษาในการจัดหางาน (ซึ่งต่อมาได้มีการจัดตั้ง สมาคมให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหา

คนไร้บ้านขึ้น) ศูนย์ฝึกอาชีพ การรักษาพยาบาล และการติดตามช่วยเหลือเบื้องต้นหลังจากได้งานไปแล้ว (Shimokawa, 2013; ชนาทิพย์ ปัญญา, 2555)

สังเกตได้ว่าหลังจากเร่งเพิ่มจำนวนที่พักพิงชั่วคราวแล้ว เพื่อลดจำนวนคนไร้บ้านในที่สาธารณะแล้ว นโยบายต่อเนื่องที่ภาครัฐดำเนินการถัดมา คือ การเน้นให้คำปรึกษาในการหาอาชีพ และการฝึกอาชีพ ทั้งนี้เพื่อมีจุดประสงค์หลัก คือ การให้คนไร้บ้านกลับไปมีงานทำ มีรายได้ และสามารถพึ่งพาตนเองได้

นอกจากนโยบายที่รัฐให้ความช่วยเหลือแล้ว ยังคงมีองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (Non-Profit Organizations; NPOs) อีกหลายกลุ่มที่เข้ามาดูแลและช่วยแก้ปัญหาคนไร้บ้านในญี่ปุ่น โดยสถานที่พักพิงชั่วคราว (Shelter) หลายแห่งก็อยู่ภายใต้การดูแลขององค์กรเหล่านี้ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของรัฐบาลในการสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ กิจกรรมหลักของกลุ่ม NPOs ไม่ใช่การหาที่พักพิงหรือจัดหาอาหารให้ แต่เป็นการให้คำปรึกษาเรื่องงาน เป็นคนประสานคอยจัดหางาน จัดการตรวจสุขภาพให้ตลอดจนการให้ยืมที่อยู่ไปใช้ในการสมัครงาน สำหรับกลุ่มคนไร้บ้านที่ไม่อยากทำงาน มีปัญหาทางสังคม และกลุ่มที่ถูกขับไล่ออกมาจากครอบครัวหรือสถานที่ทำงานเก่านั้น ซึ่งกลุ่มดังกล่าวนับว่าเป็นส่วนน้อยของคนไร้บ้านในภาพรวม องค์กรเหล่านี้ก็จะพยายามหาทางโน้มน้าวให้ทำงานแม้ว่าจะเป็นงานเล็กน้อยก็ตาม (ชนาทิพย์ ปัญญา, 2555)

อย่างไรก็ตาม นโยบายแก้ปัญหาคนไร้บ้านของประเทศญี่ปุ่นยังมีข้อวิจารณ์ 3 ประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง คือ นโยบายแก้ปัญหาคนไร้บ้านในญี่ปุ่นมุ่งเน้นไปที่การแก้ปัญหาคนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะเป็นหลัก และจำนวนคนไร้บ้านที่รายงานมีสภาพต่ำกว่าความเป็นจริง (Underestimated) เนื่องจากการให้คำจำกัดความคนไร้บ้านในความหมายที่แคบกว่าคำจำกัดความทางฝั่งตะวันตก คำว่าคนไร้บ้าน หรือ Homeless นั้น แรกเริ่มเดิมทียังไม่มีใช้ในภาษาญี่ปุ่น โดยในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง รัฐบาลญี่ปุ่นเรียกกลุ่มคนที่ไม่มีบ้านพักอาศัยว่า “Forou” หรือ “Runpen” ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยว่า “คนจรจัด” หรือ “คนเสเพล คนขี้เกียจ” ตามลำดับ คำว่า “คนไร้บ้าน หรือ Homeless” ถูกมาใช้ในญี่ปุ่นตามชาติตะวันตกในภายหลัง โดยได้มีการให้คำนิยามของคนไร้บ้าน “Homuresu” ครั้งแรกเมื่อ รัฐออกกฎหมายการจัดการพิเศษเพื่อช่วยเหลือให้กลุ่มคนไร้บ้านสามารถพึ่งพาตัวเองได้ ในปี ค.ศ.2002 แม้กระนั้นก็ตาม คำจำกัดความของคนไร้บ้านในกฎหมายฉบับนี้ต่างถูกวิจารณ์ในทำนองเดียวกันจากบทความหลายฉบับของ Okamoto et al (2004), Okamoto (2007), Yasuhisa (2008), Matsuo (2010) และ Shimokawa (2013) ว่า เป็นการให้ความหมายคนไร้บ้านที่แคบ เมื่อเปรียบเทียบกับความหมายของชาติตะวันตก โดยในมาตราที่ 2 ของกฎหมายฉบับดังกล่าวให้คำจำกัดความของคนไร้บ้านว่า “persons who without reason carry out their day-to-day lives in city parks, by rivers or roads, and in or around stations and other facilities.” (Shimokawa, 2013, pp.4) ซึ่งสามารถแปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “คนที่ไร้จุดหมายโดยดำเนินชีวิตประจำวันของตนโดยไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งโดยไม่ทราบสาเหตุ และใช้ชีวิตตามที่สาธารณะ เช่น ในตัวเมือง สวนสาธารณะ ริมแม่น้ำ ริมถนน ตามสถานีรถไฟ และสถานที่สาธารณะอื่น ๆ”

การใช้คำจัดกัดความดังกล่าวนี้ทำให้ ความหมายของคนไร้บ้านในญี่ปุ่นไม่ครอบคลุมถึงกลุ่มที่อาศัยอยู่ตามพักอาศัยชั่วคราว (No Permanent Dwelling, Unstable Accommodations, Temporary Shelter) ย้ายถิ่นที่พักไปเรื่อย หรือที่พักอาศัยใน Internet Café[1] เมื่อเป็นเช่นนี้ Matsuo (2010) และ Shimokawa (2013) จึงกล่าวในทำนองเดียวกันว่าตัวเลขการลดลงของจำนวนคนไร้บ้านหลังจากที่มีการใช้กฎหมายในปี ค.ศ.2002 นั้นเป็นเพียงการลดลงของคนไร้บ้านที่พักอาศัยตามที่สาธารณะ (Visible Homeless) เท่านั้น แต่กลุ่มคนเหล่านี้ถูกย้ายเข้าไปอยู่ในสถานที่พักชั่วคราว (Shelter) แทน แม้ว่าจะไม่นับเป็นคนไร้บ้านตามคำจำกัดความของญี่ปุ่น แต่ยังถือว่าเป็นคนไร้บ้าน “Invisible Homeless” หากเทียบกับความหมายอย่างกว้าง

ประการที่สอง คือ การที่นโยบายแก้ปัญหาคนไร้บ้านเน้นการให้คำปรึกษาเรื่องงานเพียง และกระตุ้นให้ออกไปหางานทำตามวัฒนธรรมการทำงานของญี่ปุ่นเพียงอย่างเดียว ก็ถูกวิจารณ์ว่ายังไม่เพียงพอ เนื่องจากสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดปัญหาคนไร้บ้านในประเทศญี่ปุ่นเกิดจากปัญหาการว่างงาน (Unemployment) อันเป็นผลต่อเนื่องมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในภาคการผลิต (ที่เริ่มเน้นการใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีแทนคน) ดังนั้นแล้วปัจจุบันในระดับเศรษฐกิจมหภาค รัฐบาลญี่ปุ่นได้ต้องมุ่งเน้นการลดระดับการว่างงานควบคู่ไปกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (Okamoto et al, 2004; Shimokawa, 2013)

และประการสุดท้าย คือ นโยบายเกี่ยวกับบ้านในญี่ปุ่น (Housing Policy in Japan) พบว่า ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา รัฐบาลญี่ปุ่นมุ่งสนับสนุนเน้นลงทุนในการสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การคมนาคม การสร้างระบบป้องกันภัยธรรมชาติ ในขณะที่ประชากรญี่ปุ่นมีภาระที่จะต้องหาที่อยู่อาศัยกันเอง นโยบายสนับสนุนหรือช่วยเหลือเรื่องการมีบ้านหรือที่ถิ่นที่อยู่อาศัยยังถือเป็นเรื่องรอง เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเป็นความยากลำบากของกลุ่มที่มีรายได้น้อย ทำให้ส่วนใหญ่เลือกที่จะประกอบอาชีพแรงงานก่อสร้าง (เพราะในช่วงนั้นกิจการก่อสร้างกำลังดี ตลอดจนมีที่พำนักอาศัยหรือ Hunba) แต่เมื่อเศรษฐกิจญี่ปุ่นเกิดภาวะฟองสบู่และประสบกับปัญหาคนไร้บ้านมากขึ้น ทำให้รัฐบาลเริ่มที่จะให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการและบ้านพักอาศัยสำหรับกลุ่มที่มีรายได้น้อยมากยิ่งขึ้น (Okamoto, 2007)

ทั้ง 3 ประเทศ มีความมุ่งหวังเหมือนกันที่จะดำเนินนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาคนไร้บ้าน แต่ในแง่ของระบบจัดการแก้ไขปัญหามีความแตกต่างกันและมีลักษณะเด่นเฉพาะที่ไม่เหมือนกันด้วย ประเทศอังกฤษมีการออกแบบระบบคัดกรองและตรวจสอบการเป็นคนไร้บ้านเป็นขั้นตอนอย่างละเอียด เพื่อให้คนที่จะได้รับความช่วยเหลือเป็นคนไร้บ้านตามกลุ่มเป้าหมาย ในขณะเดียวกันก็สามารถทำให้เจ้าหน้าที่ที่ดูแลปฏิบัติต่อคนไร้บ้าน

---

[1] Internet Café ในญี่ปุ่น แตกต่างจากร้าน Internet ในประเทศอื่น ๆ เนื่องจากมีลักษณะเป็นสถานที่ให้บริการ Internet เป็นห้องส่วนตัวขนาดเล็กมีคอมพิวเตอร์ ภายในห้องมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ไม่ว่าจะเป็นเครื่องดื่มชากาแฟฟรี มีไม้แขวนเสื้อ เก้าอี้สำหรับปรับนอนได้ และยังสามารถใช้ห้องน้ำที่มีห้องอาบน้ำด้วย Internet Café เป็นที่นิยมของคนทำงานที่ทำงานตึกจนตกรถไฟ รวมทั้งกลุ่มคนไร้บ้าน เนื่องจากค่าเช่าห้องมีราคาถูกโดยมีราคาประมาณพันกว่าเยน ต่อ 8 ชั่วโมง

แต่ละกลุ่มได้เหมาะสม เช่น กรณีที่เป็นสตรีหรือเด็ก ทั้งยังทำให้ทราบสถานะ จำนวน ความเปลี่ยนแปลงของจำนวนในอดีตกับปัจจุบัน และการวกกลับมาไร้บ้านอีกครั้ง สำหรับประเทศออสเตรเลีย มีการกำหนดแผนและวางยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาโดยแบ่งตามประเด็นหรือเรื่องที่จะให้ความช่วยเหลือทั้งเรื่องที่อยู่อาศัย การลดจำนวนและให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ตั้งแต่ผู้ที่มีแนวโน้มจะเป็นคนไร้บ้านจนถึงการทำให้สามารถหลุดออกจากการไร้บ้าน นอกจากนี้ยังให้คำปรึกษาและฝึกอาชีพ ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาของออสเตรเลียเป็นการแก้ปัญหาตั้งต้นทางจนถึงปลายทางแบบในระยะยาว ทั้งยังมีกระทรวงเป็นผู้รับผิดชอบ ประเทศสุดท้ายอย่างญี่ปุ่นเน้นการแก้ไขปัญหาให้คนไร้บ้านสามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ โดยเน้นไปที่เรื่องการจัดหางาน การจัดหาที่อยู่ ความช่วยเหลือด้านอาหาร ด้วยการปันหน้าที่ระหว่างหน่วยงานในท้องถิ่นกับรัฐบาล และมีบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามาช่วยเหลืออีกแรง

สรุป

การแก้ไขปัญหาคนไร้บ้านจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลสาเหตุการไร้บ้านเพื่อนำมาประกอบการวางแผนนโยบาย ออกแบบระบบ เพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้องและเหมาะสมกับบริบทของประเทศนั้น ๆ ซึ่งในส่วนของนโยบายการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้าน แต่ละประเทศมีแนวทางที่โดดเด่นเฉพาะและรูปแบบที่ต่างกันออกไป โดยประเทศอังกฤษมีระบบตรวจสอบและคัดกรองที่มีขั้นตอนเป็นมาตรฐานเดียวกัน สำหรับประเทศไทยแต่ละแห่งต่างมีรูปแบบคัดกรองเป็นของตนเอง อีกทั้งระบบคัดกรองของอังกฤษทำให้ได้คนไร้บ้านที่เป็นคนไร้บ้านจริง ๆ แต่ในประเทศไทยพบว่าในหลายที่มีคนที่พอจะมีศักยภาพดูแลตัวเองได้ปะปนรวมอยู่ด้วย ประเทศออสเตรเลียมีนโยบายจัดการที่น่าสนใจด้วยการวางแผนแก้ไขปัญหาเชิงรุก ซึ่งประเทศไทยอาจจะนำมาเป็นต้นแบบปรับใช้เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาได้ ในขณะที่ญี่ปุ่นเป็นสังคมที่ให้คุณค่ากับการทำงาน ดังนั้นจึงพยายามทำให้คนไร้บ้านสามารถยืนหยัดด้วยตนเองได้โดยการสนับสนุนให้พึ่งพาตนเอง (Self-reliance Support) และเข้าถึงการทำงาน ในแง่ประโยชน์สำหรับประเทศไทย อาจนำมาเป็นแนวทางการออกแบบแก้ไขปัญหาในระยะต้นและระยะกลางที่จะสนับสนุนคนไร้บ้านสามารถตั้งหลักได้ จากนโยบายของทั้งสามประเทศนับว่าเป็นตัวอย่างให้กับประเทศไทยได้มองเห็นวิธีการและสามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการกำหนดดำเนินนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาคนไร้บ้านให้สอดคล้องกับสาเหตุและสภาพปัญหา บริบทแวดล้อมของสังคม รวมไปถึงทรัพยากรที่ประเทศไทยมีอยู่ได้

รายการอ้างอิง

ชนาทิพย์ ปัญญา (2555). **การตกงานกับการเกิดโฮมเลสในประเทศญี่ปุ่น.** ปริญญานิพนธ์ สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Black, C., & Gronda, H. (2011). **Evidence for improving access to homelessness services**: Australian Housing and Urban Research Institute.

Department of Communities and Local Government (2007). **Statutory homelessness, England**. สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2561 จาก https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/533099/Statutory_Homelessness_and_Prevention_and_Relief_Statistical_Release_January_to_March_2016.pdf

Department for Child Protection and Family Support. (2016). **Homelessness in Western Australia**. Australia: Department for Child Protection and Family Support.

Dobie, S., Sanders, B., & Teixeira, L. (2014). **Turned Away: The treatment of single homeless people by local authority homelessness services in England**. Crisis.

Flatau, P., Wood, L., MacKenzie, D., Spinney, A., Zaretzky, K., Valentine, K., & Habibis, D. (2015). **The Inquiry into the funding of homelessness services in Australia**. AHURI Inquiry Discussion paper.

Fitzpatrick, S., Pawson, H., Bramley, G., Wilcox, S., & Watts, B. (2017). **The homelessness monitor: England 2017**. London: Crisis.

Matsuo, T. (2010), **Questions and Answers on Homelessness and Homeless**, Communities in Thematic Session of ASA. Retrieved 16 June 2017 from

https://core.ac.uk/download/pdf/80551008.pdf

Mitchell, F., Neuburger, J., Radebe, D., & Rayne, R. (2004). **Living in limbo: survey of homeless households living in temporary accommodation.**

Okamoto, Y., Hayakawa, K., Noguch, S., and Shinya, M. (2004), **Homelessness and housing in Japan**, Retrieved 16 June 2017 from http://www.urbancentre.utoronto.ca/pdfs/housingconference/Okamoto_et_al_Homelessness_.pdf

Okamoto, Y. (2007), A Comparative Study of Homelessness in the United Kingdom and Japan. **Journal of Social Issues, 63 (3)**, pp. 525--542

Patterson, D. (2017). **A national homelessness strategy: Why we need it**. Parity, 30(6), 10.

Shelter, 2007. **Homelessness**, สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2561 จาก https://england.shelter.org.uk/__data/assets/pdf_file/0004/66379/Homelessness_factsheet.pdf

Shelter, 2007. What causes homelessness?, Retrieved 22 June 2017 from http://england.shelter.org.uk/campaigns_/why_we_campaign/tackling_homelessness/What_causes_homelessness

Shelter, 2013. **Homeless Read This**, สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2561 จาก https://england.shelter.org.uk/__data/assets/pdf.../ShelterGuide_HomelessReadThis.pdf

Shimokawa, M. P. (2013), **Recent changes in forced evictions and homelessness in Japan**, Retrieved 16 June 2017 from http://www.hlrn.org/spanish/activitydetails.php?id=o3FtZA==#.WUd_MYVOKms

Walsh, T. (2014). **Homelessness legislation for Australia: A missed opportunity**. UNSWLJ, 37, 820.

บทที่ 6

แนวทางการยกระดับคนไร้บ้านหน้าใหม่ในสังคมไทย

(Upgrading New Homeless in Thailand)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี ชัยวัฒน์

คนไร้บ้านเป็นสถานการณ์ปกติที่เกิดขึ้นในทุกสังคม ในด้านหนึ่ง หากจำนวนคนไร้บ้านมีมากเกินไป ก็อาจถูกมองว่าเป็นปัญหาสังคม เช่น ความหวาดกลัวหรือไม่ไว้ใจซึ่งกันและกัน ปัญหาทางสุขภาพ หรือโรคติดต่อ แต่ในอีกด้านหนึ่ง แม้ว่าการที่สังคมนั้นไม่มีคนไร้บ้านเลยเพียงสักคนเดียวจะเป็นสถานการณ์ที่ดีที่สุดก็ตาม หากคนไร้บ้านมีจำนวนไม่มากนัก ก็อาจนับได้ว่าเป็นสถานการณ์ปกติของสังคมหนึ่งๆ ได้ ประเด็นพิจารณาสำคัญในเรื่องนโยบายที่ปฏิบัติต่อคนไร้บ้านก็คือ ทำอย่างไรให้ให้พวกเขาสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีอาหารที่เพียงพอ ได้รับการยอมรับจากสังคม (อย่างน้อยในระดับหนึ่ง) และมีโอกาสอย่างมีเสรีภาพที่จะเปลี่ยนมาใช้ชีวิตโดยทั่วไปหรือดำเนินชีวิตต่อแบบคนไร้บ้านได้

งานศึกษาเรื่องคนไร้บ้านในสังคมไทย แม้จะมีอยู่ไม่มากนัก แต่ก็ยังพอจะพบเห็นได้ แต่ที่สำคัญไม่น้อยกว่าสถานการณ์คนไร้บ้านในสังคมก็คือ สถานการณ์ของคนไร้บ้านหน้าใหม่ (New Homeless) เนื่องจากโดยปกติแล้ว ไม่มีใครเปลี่ยนสถานภาพของชีวิตจากการเป็นคนปกติที่ใช้ชีวิตอยู่ในบ้าน กลายเป็นคนไร้บ้านในทันที แต่จะมีช่วงเวลาของการตัดสินใจอยู่ในระดับหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น คนๆ หนึ่งอาจจะใช้ชีวิตตามปกติอยู่ที่ต่างจังหวัด จนกระทั่งไม่มีงานทำและไม่สามารถดูแลตัวเองได้ จึงตัดสินใจเดินทางเข้ามาอยู่เข้ามาในกรุงเทพฯ เพื่อหางานหรือชีวิตใหม่ที่ดีกว่า แต่เมื่อไม่สามารถหางานได้ในกรุงเทพฯ ก็พยายามที่จะรองาน จึงใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่สาธารณะ แน่นอนว่าในช่วงเวลาดังกล่าวมีความเครียดสูง อย่างไรก็ดี หากเขาทนไม่ได้ เขาก็อาจจะตัดสินใจกลับบ้านที่ต่างจังหวัด แต่เมื่อกลับไปแล้วก็ไม่มีงานทำและไม่สามารถดูแลตัวเองได้อีก ก็จะตัดสินใจกลับเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯเพื่อหางานอีกครั้ง ในครั้งนี้ เขาจะแข็งแกร่งขึ้นในการใช้ชีวิตในพื้นที่สาธารณะ มีความเครียดลดลงและยอมรับสภาพได้มากขึ้น เมื่อเป็นแบบนี้ต่อไปเรื่อย ๆ รวมถึงเมื่อเขาตัดสินใจไปและกลับหลายๆ ครั้ง สุดท้ายก็จะจบลงที่การเป็นคนไร้บ้านอย่างถาวร (Permanent Homeless) ในกรุงเทพฯในที่สุด

ภายใต้สถานการณ์ที่เขากำลังไปและกลับหลาย ๆ รอบนั้น มันคือสถานการณ์ที่อยู่ระหว่างความพยายามในการกลับมาใช้ชีวิตดังเช่นคนทั่วไป กับโอกาสในการกลายเป็นคนไร้บ้านอย่างถาวร ที่น่าสนใจก็คือผลลัพธ์ของสถานการณ์ที่อยู่ระหว่างความพยายามกลับมาใช้ชีวิตแบบคนทั่วไปกับการกลายเป็นคนไร้บ้านอย่างถาวรนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวเขาเองเป็นผู้กำหนด แต่กลับขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางสังคม โอกาสทางเศรษฐกิจ และโอกาสทางสังคมที่เปิดให้กับตัวเขา เราเรียกคนที่อยู่ในสถานการณ์ของความพยายามนี้ รวมไป

จนถึงภายหลังการตัดสินใจแล้วว่าจะเป็นคนไร้บ้านแล้วไม่เกิน 5 ปี ว่าเป็น “คนไร้บ้านหน้าใหม่” (งานศึกษาครั้งนี้เริ่มจากการให้นิยามคนไร้บ้านหน้าใหม่อยู่ที่ 0-5 ปี เนื่องจากอิงจากการศึกษาที่ผ่านมาและพบว่ามักจะเริ่มต้นที่ 0-5 ปี แต่สุดท้ายแล้ว พบว่า ช่วงเวลา 5 ปีในการนับว่าเป็นคนไร้บ้านหน้าใหม่นั้น ยาวนานเกินไป) ในทางเศรษฐศาสตร์แล้วช่วงเวลาเหล่านี้จะถูกเรียกว่า “ช่วงของการเปลี่ยนผ่าน” (Transition Period) โดยช่วงของการเปลี่ยนผ่านมีความสำคัญมากต่อการกำหนดทิศทางของคนๆ หนึ่งในระยะยาว หรือมองอีกด้านหนึ่ง หากภาครัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถแทรกแซงหรือชี้นำทิศทางการดำเนินชีวิตของคน ๆ นั้นในช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านดังกล่าว ก็มีโอกาสประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้มากด้วยเช่นกัน

การทำความเข้าใจวิถีชีวิต วิธีคิดและความต้องการของคนไร้บ้านหน้าใหม่ จึงมีความสำคัญต่อการวางนโยบายหรือยุทธศาสตร์ที่มีผลกระทบในวงกว้างและรุนแรง (High Impact) ต่อการเปลี่ยนชีวิตของคนไร้บ้านหน้าใหม่ให้คืนสู่สังคมในฐานะของคนปกติ และหากนโยบายหรือยุทธศาสตร์ที่ดำเนินการประสบความสำเร็จมันอาจไม่ใช่เพียงการลดต้นทุนทางนโยบายในการดูแลหรือรองรับคนไร้บ้านในระยะยาวเท่านั้น หากแต่ได้เปลี่ยนพวกเขาให้กลายเป็นกำลังแรงงานและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับระบบเศรษฐกิจในระยะยาวแทนอีกด้วย

แบ่งเนื้อหาในบทนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน หนึ่งคือ ข้อเท็จจริงสำคัญที่ค้นพบจากการศึกษาคนไร้บ้านหน้าใหม่ สองคือ ข้อสังเกตบางประการจากการศึกษาคนไร้บ้านหน้าใหม่ สามคือ กระบวนการเปลี่ยนผ่านจากคนไร้บ้านหน้าใหม่สู่คนไร้บ้านถาวร และสี่คือ ข้อเสนอเชิงนโยบายในการเพิ่มศักยภาพให้กับคนไร้บ้านหน้าใหม่

6.1 ข้อเท็จจริงสำคัญที่ค้นพบจากการศึกษาคนไร้บ้านหน้าใหม่

จากการศึกษาสามารถสรุปข้อเท็จจริงสำคัญที่ค้นพบจากการศึกษาคนไร้บ้านหน้าใหม่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับคนไร้บ้านหน้าใหม่ ออกได้เป็น 4 ประเด็น ได้แก่

1. การตัดสินใจของคนไร้บ้านมีปัญหาเศรษฐกิจเป็นหลัก (Necessary Condition) โดยมีปัญหาครอบครัวเป็นตัวขยายผลของปัญหาเศรษฐกิจ (Sufficient Condition) เช่น หากคน ๆ หนึ่งไม่มีงานทำ และไม่สามารถดูแลตัวเองได้ในเชิงรายได้ แต่มีครอบครัวที่เข้าใจ อบอุ่นและสามารถดูแลกันได้ คน ๆ นั้นก็จะไม่กลายเป็นคนไร้บ้าน ในทางตรงกันข้าม หากคน ๆ นั้นอยู่ในครอบครัวที่ไม่อบอุ่น เช่น เป็นครอบครัวที่มีความรุนแรง แต่ตัวเขาเองสามารถหางานทำได้ โอกาสที่จะตัดสินใจมาเป็นคนไร้บ้านก็จะยังมีไม่มากนัก ยกเว้นเกิดสถานการณ์การว่างงานอย่างกะทันหัน

หากมองลึกลงไป จะเห็นว่าการที่ปัญหาเศรษฐกิจเป็นตัวหลักในการทำให้คนๆ หนึ่งเป็นคนไร้บ้านนั้นนับได้ว่าเป็นผลกระทบที่ชัดเจนมาจากการเปลี่ยนแปลงสู่ระบอบทุนนิยมของสังคม อย่างไรก็ดี การที่สังคมเป็นทุนนิยมอาจไม่ใช่ปัญหาเสียทีเดียว แต่ปัญหาก็คือ การที่สังคมเข้าสู่ทุนนิยมโดยที่ไม่มีตาข่ายรองรับคนชายขอบ

ที่ถูกผลักออกจากระบบ (Safety Net) ต่างหาก ซึ่งในอดีตของสังคมไทย ครอบครัวเป็นกลไกหลักในการทำหน้าที่เป็นตาข่ายรองรับคนชายขอบเหล่านี้อยู่

การกลายเป็นคนไร้บ้านหรือสถานการณ์คนไร้บ้านในสังคมหนึ่งๆ จึงไม่อาจบอกได้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเพียงปัญหาของคนไร้บ้านที่มีจำนวนไม่กี่คน แต่สถานการณ์คนไร้บ้านถือเป็นเป็นผลลัพธ์หรือปลายทางของการกระทำร่วมกัน (Interaction) ของปัญหาเศรษฐกิจ อันเกิดจากระบอบทุนนิยมที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน ปัญหาครอบครัวที่ต้องปากกัดตีนถีบ และปัญหาทางสังคมที่เกิดจากความไม่มีประสิทธิภาพของนโยบายทางสังคมที่ไม่สามารถรองรับคนที่มีศักยภาพไม่สูงพอในการแข่งขันได้ สถานการณ์คนไร้บ้านจึงเปรียบเสมือนเป็นยอดภูเขาน้ำแข็งที่เพียงโผล่เหนือน้ำออกมาเล็กน้อย แต่กลับรองรับด้วยปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่รุนแรงและไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเพียงพอ

ข้อเท็จจริงเช่นนี้ในด้านหนึ่ง ย่อมแสดงให้เห็นว่า สถานการณ์คนไร้บ้านสะท้อนมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ใหญ่กว่าสถานการณ์คนไร้บ้านอย่างมาก และหากจะมุ่งแก้ปัญหาคนไร้บ้านเพียงอย่างเดียว ย่อมจะไม่สามารถจะแก้ปัญหานี้ได้ ทำได้เพียงดูแลหรือประคับประคองสถานการณ์ไม่ให้เกิดปัญหามากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้เพราะตัวปัญหาไม่ได้เกิดจากสถานการณ์คนไร้บ้าน แต่เกิดจากปัญหาเชิงโครงสร้างของเศรษฐกิจและสังคมที่ใหญ่กว่า ภาครัฐจึงควรหันมาให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมในเชิงระบบทั้งหมด โดยใช้สถานการณ์คนไร้บ้านเป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จตัวหนึ่ง

นอกจากนี้ ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจจากข้อเท็จจริงในการสำรวจคนไร้บ้านของอนรรฆ พิทักษ์ธานินและคณะ (2559) พบว่า อาชีพสุดท้ายก่อนที่จะกลายมาเป็นคนไร้บ้านคือ “อาชีพรับจ้างทั่วไป” ขณะที่เหตุผลที่ทำให้ตัวเขาตัดสินใจมาเป็นคนไร้บ้าน คนที่เคยประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่ตอบว่า “มีรายได้ไม่แน่นอน” นั่นหมายความว่า หากพวกเขาประกอบอาชีพสุจริตตามแนวทางของทุนนิยม พวกเขาจะไม่สามารถมีรายได้พออยู่พอกินอย่างสม่ำเสมอ แต่เมื่อตัดสินใจมาเป็นคนไร้บ้าน เขาสามารถเก็บขยะขาย ซึ่งมีรายได้ตามความพยายามของตัวเขา หรือเขาสามารถขอข้าวกินจากแม่ค้าหาบเร่แผงลอย รวมทั้งไปกินข้าวฟรีตามสถานที่ต่าง ๆ ที่มีการจัดเตรียมไว้ให้ การกลายเป็นคนไร้บ้านจึงสร้างความแน่นอนของการมีรายได้ (การมีกิน) ที่พออยู่พอกินอย่างสม่ำเสมอได้ และย่อมดีกว่าการมีกินบ้างไม่มีกินบ้าง

ประเด็นนี้อาจดูเหมือนไม่มีความสำคัญอะไร แต่มันสะท้อนให้เห็นว่า นอกจากปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่ทำให้คนกลุ่มหนึ่งตัดสินใจกลายเป็นคนไร้บ้านแล้ว ปัญหาที่ซ่อนอยู่ในระบอบทุนนิยมก็คือการกดขี่และเอารัดเอาเปรียบ เพราะการประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปที่มีรายได้ไม่แน่นอน ย่อมหมายความว่าได้รับการว่าจ้างบ้างไม่ได้บ้างตามแต่โอกาส ในทางกฎหมาย ลักษณะการจ้างงานเช่นนี้ย่อมไม่ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด ขณะที่ในทางสังคมลักษณะการจ้างงานเช่นนี้ เป็นรูปแบบหนึ่งของการขูดรีดเพื่อใช้งานตามต้องการโดยไม่ได้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ได้ดังเช่นคนทั่วไปของคน ๆ หนึ่ง ไม่เช่นนั้นแล้วเขาควรจะต้องมีรายได้ที่แน่นอนและต่อเนื่อง ประเด็นนี้อาจมีการถกเถียงได้ว่า หากมีการจ้างงานที่มีรายได้แน่นอนและต่อเนื่อง อาจเป็นต้นทุนที่สูงเกินไปของผู้ว่าจ้าง ซึ่งก็มีส่วนจริงอยู่บ้าง แต่ก็ยังนับ

ได้ว่าเป็นโจทย์ที่ท้าทายของภาครัฐในการดำเนินนโยบายการจัดหางานที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ และเป็นการจัดหางานที่แรงงานได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม

2. คุณลักษณะของคนไร้บ้านในต่างประเทศ โดยเฉพาะในตะวันตก มีความแตกต่างจากคุณลักษณะคนไร้บ้านในตะวันออกอยู่พอสมควร และกรณีของไทยเองก็มีลักษณะเฉพาะตัว สถานการณ์การไร้บ้านในตะวันตกมีความชัดเจนตามชื่อที่ว่า “ไร้บ้าน” กล่าวคือ มักจะเกี่ยวพันกับปัญหาทางเศรษฐกิจและปัญหาที่อยู่อาศัย เช่น มีรายได้ไม่เพียงพอกับการมีบ้าน หรือมีความต้องการบ้านแต่ไม่สามารถเข้าถึงได้ แนวทางการแก้ไขปัญหาของประเทศในตะวันตกจึงเป็นเรื่องเดียวกับการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยที่มีราคาแพง ขณะที่ปัญหาการไร้บ้านของประเทศในแถบตะวันออก อย่างเช่นกรณีของญี่ปุ่น มีความแตกต่างออกไปอยู่พอสมควร โดยมีประเด็นเรื่องการขาดแคลนตาข่ายความปลอดภัยทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง

เมื่อพิจารณาในกรณีของประเทศไทยโดยเฉพาะ ก็จะยิ่งเห็นความแตกต่างจากประเทศอื่นเข้าไปอีก สาเหตุสำคัญที่สุดประการหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานของญาณิกา อักษรนำ (2559) ก็คือ นิยามคำว่าบ้านในสังคมไทยไม่เหมือนกับประเทศในแถบตะวันตกและในประเทศญี่ปุ่นเสียทีเดียว เพราะสังคมไทยเดิมใช้ชีวิตอยู่กันเป็นครอบครัวและมีความอบอุ่นในความหมายที่เรียกว่าบ้าน หรือก็คือ “บ้านทางใจ” ขณะที่บ้านเชิงกายภาพหรือ “บ้านทางกาย” ของสังคมไทยนั้น อาจมีลักษณะเปิดให้ลมถ่ายเทได้และไม่ได้มีผนังมิดชิดอย่างในความหมายของบ้านเชิงกายภาพของประเทศอื่น ๆ ดังนั้น คำว่าคนไร้บ้านในสังคมไทยแท้จริงแล้วอาจสื่อถึงความไร้บ้านทางใจมากกว่าความไร้บ้านทางกาย สิ่งที่ภาครัฐจัดหาให้ได้ดีที่สุดในช่วงที่ผ่านมาก็คือบ้านทางกายเท่านั้น แต่ก็ไม่อาจทดแทนบ้านทางใจได้ การแก้ไขปัญหาจึงมีประสิทธิภาพแค่เพียงระดับหนึ่ง

การแก้ปัญหาคนไร้บ้านของไทยโดยการสร้างบ้านทางใจนั้น ไม่ใช่เรื่องง่ายเมื่อเปรียบเทียบกับการส่งมอบบ้านทางกาย แต่จากการสำรวจคนไร้บ้านหน้าใหม่พบประเด็นข้อหนึ่งว่า “คนไร้บ้านหน้าใหม่ส่วนใหญ่ต้องการการมีงานทำมากกว่าการได้รับความช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากรัฐ” หากตีความให้ลึกลงไปแล้วการมีงานทำจะทำให้พวกเขามีบ้านทางใจ เพราะงานทำให้เขามีศักดิ์ศรี มีเพื่อน มีสังคมและมีอนาคต รวมถึงสามารถสร้างครอบครัวใหม่ที่เป็นบ้านทางใจที่สมบูรณ์แบบได้ การมุ่งเน้นมาตรการส่งเสริมให้คนไร้บ้านหน้าใหม่มีงานทำจึงเป็นมาตรการที่สำคัญที่สุด อย่างไรก็ดี การที่ภาครัฐจัดหาบ้านที่มิดชิดและถูกสุขอนามัยให้กับคนไร้บ้าน ก็ไม่ได้เป็นเรื่องที่ไม่มีประโยชน์เสียทีเดียว เพราะในสังคมไทย โดยเฉพาะในเขตเมืองที่มีอากาศร้อน มีฝุ่นและเชื้อโรคอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้มีโอกาสเจ็บป่วยได้ง่าย การจัดหาบ้านทางกายจึงมีส่วนช่วยให้สุขภาพของคนไร้บ้านแข็งแรงขึ้นและไม่เจ็บป่วยมากอย่างที่ควรจะเป็น แต่ก็ยังนับได้ว่าเป็นเพียงการบรรเทาปัญหาไม่ใช่การแก้ปัญหา

การตัดสินใจเป็นคนไร้บ้านของคนตะวันตกและคนไทยยังมีความต่างกันอย่างมาก งานวิจัยของ Braga and Corno (2009) ที่ศึกษาการไร้บ้านของคนอิตาเลียนในมิลาน พบว่า การตัดสินใจเป็นคนไร้บ้านของคนอิตาเลียนส่วนใหญ่เป็นไปด้วยความสมัครใจ อันเนื่องมาจากนิสัยส่วนตัวที่รักอิสระ สิ่งที่ภาครัฐต้องทำในสถานการณ์เหล่านี้ก็เพียงแค่เปิดให้มีการลงทะเบียนการเป็นคนไร้บ้านและดูแลเรื่องสิทธิในการรักษาพยาบาล

อย่างเหมาะสมเท่านั้น รวมทั้งการจัดการปัญหาก็อาจไม่ยุ่งยากมากนัก เพราะคนที่ตัดสินใจมาเป็นคนไร้บ้านส่วนใหญ่เป็นไปด้วยความสมัครใจ นอกจากนี้ แนวทางการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้านของตะวันตกที่ดำเนินการโดยเน้นไปที่การจัดหาที่พักอาศัยราคาถูกนั้นดูจะสมเหตุสมผล เนื่องจากประเทศในแถบแถบตะวันตกเป็นประเทศเมืองหนาว ความต้องการบ้านทางกายภาพที่มีกำแพงมิดชิด เพื่อคุ้มกันไม่ให้อากาศหนาวส่งผลเสียให้เกิดความเจ็บป่วยก็ดูเป็นสิ่งที่เพียงพอ

ในสถานการณ์ของต่างประเทศจึงแตกต่างจากในกรณีของไทยที่คนไร้บ้านหน้าใหม่เกือบทั้งหมดไม่ได้เริ่มต้นตัดสินใจไร้บ้านด้วยความสมัครใจ แต่เป็นเพราะปัญหาทางเศรษฐกิจและครอบครัว รวมถึงความต้องการบ้านของคนเหล่านี้คือการมีศักดิ์ศรีที่จะอยู่ในสังคมได้มากกว่าความต้องการบ้านที่อยู่อาศัย เพียงแต่เมื่อเป็นคนไร้บ้านนานขึ้นก็สามารถปรับตัวได้และยอมรับการเป็นคนไร้บ้านด้วยความจำยอม จึงสามารถดำเนินชีวิตอยู่ต่อได้ในที่สุด

3. คนไร้บ้านหน้าใหม่และคนไร้บ้านมีความแตกต่างกัน จากการสำรวจพบว่า ทั้งคนไร้บ้านหน้าใหม่และคนไร้บ้านมีความแตกต่างกันในหลายมิติ ได้แก่ วิถีชีวิต ความคาดหวัง การกระจายตัว และเป้าหมายในอนาคต ในส่วนของวิถีชีวิตนั้นพบว่า คนไร้บ้านหน้าใหม่มีความเครียดสูงมาก อาจเป็นเพราะไม่มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตแบบไร้บ้านมาก่อน รวมทั้งยังยอมรับสภาพตนเอง ทั้งในเรื่องการว่างงานและการแยกตัวออกมาจากครอบครัวไม่ได้ อย่างไรก็ดี วิถีชีวิตคนไร้บ้านหน้าใหม่ยังมีความเกี่ยวข้องกับความพยายามในการหางานทำเท่าที่จะสามารถทำได้ ในขณะที่คนที่ไร้บ้านมาเป็นเวลานานแล้วนั้น จะมีความเครียดน้อยกว่า และมีความพยายามในการหางานทำที่น้อยกว่าด้วย

ในส่วนของความคาดหวังนั้น คนไร้บ้านหน้าใหม่ส่วนใหญ่ต้องการการมีงานทำ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าการมีงานทำเป็นรูปแบบหนึ่งของการสร้างบ้านทางใจให้กับคนเหล่านี้ และเป็นทางเลือกที่สามารถทดแทนการสูญเสียบ้านทางใจจากที่ผ่านมาได้ ในขณะที่ความคาดหวังของคนไร้บ้านหน้าเก่านั้น มักจะเป็นเรื่องของการดูแลจากภาครัฐ โดยเฉพาะเรื่องสุขภาพเป็นหลัก

การกระจายตัวของคนไร้บ้านหน้าใหม่และคนไร้บ้านหน้าเก่ามีความแตกต่างกันไม่มากนัก แต่หากจำแนกคนไร้บ้านออกเป็นคนไร้บ้านในสถานพักพิงและคนไร้บ้านในที่สาธารณะ จะพบว่า คนไร้บ้านในสถานพักพิงจะมีการเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ซ้ำ ๆ กันและไม่หลากหลายนัก รวมทั้งจะเป็นสถานที่ที่ไม่ไกลจากสถานพักพิง ขณะที่คนไร้บ้านในที่สาธารณะจะมีการเดินทางไปยังสถานที่ที่หลากหลายกว่าและไม่มีเส้นทางการเดินทางที่ชัดเจน เพียงแต่มักจะกลับมานอนในสถานที่เดิมซัก 2-3 แห่งซ้ำ ๆ สิ่งนี้กำลังบอกเราว่าลักษณะการใช้ชีวิตของคนไร้บ้านในที่สาธารณะมีความล่องลอย และไร้จุดหมายมากกว่าลักษณะการใช้ชีวิตของคนไร้บ้านในสถานพักพิง การมีสถานพักพิงจึงแม้จะไม่ได้ช่วยลดปัญหาการเกิดคนไร้บ้าน แต่ถือได้ว่าสถานพักพิงเป็นพื้นที่ที่เป็นจุดยึดของชีวิตให้กับคนที่มีโอกาสล่องลอยในชีวิตได้อย่างชัดเจน และน่าจะมีความสำคัญต่อเนื่องไปยังการมีกำลังใจที่จะใช้ชีวิตอยู่ต่อไปของคนไร้บ้าน

สำหรับเป้าหมายในอนาคต คนไร้บ้านหน้าใหม่และคนไร้บ้านหน้าเดิมมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน จากการสำรวจพบว่า คนไร้บ้านหน้าใหม่ส่วนใหญ่ยังมีเป้าหมายที่จะได้กลับบ้านในอนาคต หรือมีเป้าหมายที่จะสร้างบ้านหรือสร้างครอบครัวเป็นของตนเอง อันที่จริงเป้าหมายนี้มีความสัมพันธ์กับความต้องการมีงานทำ ในขณะที่คนไร้บ้านหน้าเดิม จากการสำรวจพบว่า มีเป้าหมายในการกลับบ้านหรือสร้างบ้านของตนเองน้อยมาก แต่มีเป้าหมายในการใช้ชีวิตไปเรื่อย ๆ อย่างมีสุขภาพดี

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า วิถีชีวิตในภาพรวมของคนไร้บ้านหน้าใหม่มีความแตกต่างจากคนไร้บ้านหน้าเดิม การออกแบบและการดำเนินนโยบายหรือมาตรการสำหรับคนไร้บ้านหน้าใหม่ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจคนไร้บ้านหน้าใหม่เหล่านี้ในแบบที่เขาเป็น มากกว่าที่จะใช้ข้อมูลจากคนไร้บ้านหน้าเดิมมาวิเคราะห์มาออกแบบนโยบายหรือมาตรการได้

4. จุดเปลี่ยนกลับของคนไร้บ้านหน้าใหม่ ในช่วงต้นคนไร้บ้านหน้าใหม่จะมีความเครียดสูง แต่ก็มีความพยายามที่จะกลับไปมีชีวิตดังเช่นคนทั่วไปสูงด้วยเช่นกัน จากการสำรวจ พบประเด็นที่สำคัญ 2 ประการ ประการแรก จำนวนคนไร้บ้านหน้าใหม่ในช่วง 1-2 ปีและ 2-4 ปีลดลงมากเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนคนไร้บ้านหน้าใหม่ในช่วง 0-1 ปี จึงทำให้อาจคาดการณ์ได้ว่าคนไร้บ้านหน้าใหม่ในช่วง 0-1 ปีนั้นจำนวนหนึ่งหลุดจากการไร้บ้าน โดยอาจจะกลับไปอยู่ที่บ้าน หรือหางานทำได้เพื่อสร้างความเป็นบ้านขึ้นใหม่ของตัวเอง นั่นหมายความว่า หากจะคืนคนไร้บ้านหน้าใหม่ให้กลับสู่สังคมจำเป็นต้องทำให้รวดเร็วภายใน 1 ปี

จุดเปลี่ยนกลับที่มีระยะเวลา 1 ปีนี้สอดคล้องกับผลการสำรวจความคิดเห็นและทัศนคติของคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนในอีก 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การยอมรับได้กับสถานการณ์ไร้บ้านจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเมื่อเวลาผ่านไป โดยการยอมรับได้กับสถานการณ์ไร้บ้านของคนไร้บ้านหน้าใหม่และคนไร้บ้านหน้าเก่าจะอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันเมื่อคนไร้บ้านหน้าใหม่อยู่มาได้ 1-2 ปี และจะอยู่ในระดับค่อนข้างคงที่หลัง 2 ปี เป็นต้นไป ประเด็นที่สอง ความปรารถนาหรือความคาดหวังที่จะได้มีโอกาสกลับบ้านจะลดลงเรื่อย ๆ เมื่อเวลาผ่านไปเช่นกัน โดยความคาดหวังที่จะมีโอกาสกลับบ้านจะลดต่ำลงเกือบเหลือ 0 เมื่อเวลาประมาณ 1 ปี

ทั้งจากจำนวนคนไร้บ้านที่เป็นรูปธรรม และทัศนคติของคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่เป็นนามธรรม มีความสอดคล้องกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ระยะเวลา 1 ปีเป็นช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านสำคัญที่ภาครัฐควรต้องรีบคืนคนไร้บ้านให้กลับสู่สังคมให้ได้

6.2 ข้อสังเกตบางประการจากการศึกษาคนไร้บ้านหน้าใหม่

ในส่วนของข้อสังเกตบางประการจากการศึกษาคนไร้บ้านหน้าใหม่นี้ เป็นประเด็นที่ไม่ได้มาจากการศึกษาโดยตรง แต่ก็ได้ให้บริบทที่น่าสนใจในการตีความได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ดี หากจะนำไปใช้เป็นการ

ออกแบบข้อเสนอเชิงนโยบาย อาจจำเป็นต้องศึกษาเพิ่มเติมเพื่อความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยข้อสังเกตเหล่านี้ประกอบ ได้แก่

1. การกลายเป็นคนไร้บ้านมีความสัมพันธ์อย่างชัดเจนกับเศรษฐกิจนอกระบบ (Informal Economy) และเศรษฐกิจนอกกฎหมาย (Illegal Economy) ในส่วนของเศรษฐกิจนอกระบบนั้น การกลายเป็นคนไร้บ้านมีความสำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อม ความสัมพันธ์ทางตรงในที่นี้หมายถึงคนที่ต้องการแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าจากต่างจังหวัด รวมถึงคนที่มีปัญหาครอบครัวและต้องการออกมาอยู่ด้วยตัวเอง จะสามารถเข้ามาประกอบอาชีพในเศรษฐกิจนอกระบบในเขตเมืองได้ ทำให้พวกเขาไม่ต้องเป็นคนไร้บ้าน แม้ว่าการเป็นเจ้าของธุรกิจเองอาจเป็นไปได้ยากสำหรับศักยภาพของคนไร้บ้านทั่วไป แต่เศรษฐกิจนอกระบบก็ได้สร้างความสัมพันธ์ทางอ้อมต่อคนไร้บ้าน ผ่านการมีงานทำหรือการถูกจ้างงานจากเศรษฐกิจนอกระบบอีกทีหนึ่ง ทั้งนี้พิจารณาได้จากงานสุดท้ายที่คนไร้บ้านทำมักจะเป็นการรับจ้างทั่วไปและจะหลุดเข้าสู่การเป็นคนไร้บ้านผ่านการมีรายได้ที่ไม่แน่นอน รวมทั้ง ยังสามารถพิจารณาได้จากการที่จำนวนคนไร้บ้านที่เพิ่มสูงขึ้นหรือลดลงขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจโดยรวม เพราะเศรษฐกิจนอกระบบมีความผันผวนตามเศรษฐกิจโดยรวมที่ชัดเจน และสามารถลดหรือเพิ่มการจ้างงานแรงงานเหล่านี้ได้เร็วกว่า เศรษฐกิจนอกระบบจึงเปรียบเสมือนเป็นฟองน้ำ (Absorb) ที่รองรับการกลายเป็นคนไร้บ้านอยู่

ขณะที่เศรษฐกิจนอกกฎหมายก็ทำหน้าที่เปรียบเสมือนฟองน้ำที่รองรับการกลายเป็นคนไร้บ้านอยู่เช่นกัน โดยเฉพาะยาเสพติดและการค้าบริการทางเพศ คนไร้บ้านหน้าใหม่หรือคนที่กำลังจะกลายเป็นคนไร้บ้านหน้าใหม่เป็นคนที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพด้วยตัวเอง และไม่มีครอบครัวหรือตาข่ายทางสังคมรองรับ จึงจำเป็นต้องดิ้นรนที่จะมีรายได้ให้เพียงพอต่อการยังชีพ การส่งยาเสพติดจึงเป็นหนทางหนึ่งที่เป็นไปได้ และมักเป็นที่ต้องการของผู้ค้ายาเสพติดด้วย เพราะการเป็นคนไร้บ้านทำให้ยากต่อการถูกจับกุม เนื่องจากมีการลื่นไหลไปตามที่ต่าง ๆ อย่างไม่เป็นหลักแหล่ง ในขณะที่การค้าบริการทางเพศสามารถทำรายได้ได้สูงและง่าย อีกทั้งไม่มีการผูกพันต่อเนื่อง นอกจากนี้ ในปัจจุบัน คนที่ตัดสินใจค้าบริการทางเพศมีทั้งเพศหญิงและเพศชายด้วย (มูลนิธิอิสรชน, 2561)

ดังนั้น เศรษฐกิจนอกระบบและเศรษฐกิจนอกกฎหมายซึ่งมีขนาดใหญ่มากในประเทศไทย จึงทำหน้าที่เป็นเสมือนฟองน้ำที่รองรับการกลายเป็นคนไร้บ้านอยู่ ทำให้แม้ว่าประเทศจะมีปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาสังคมที่รุนแรง แต่ก็ไม่เห็นจำนวนคนไร้บ้านมากอย่างที่ควรจะเป็น อย่างไรก็ดี หัวใจหลักในการแก้ไขปัญหาไม่ใช่แค่เรื่องการดูแลเศรษฐกิจนอกระบบให้เหมาะสมในสังคมไทย แต่เป็นเรื่องการเอาเปรียบในการจ้างงานที่มีค่าจ้างราคาต่ำและให้มีความมั่นคง รวมถึงไม่มีหลักประกันการจ้างงานให้กับคนที่ถูกจ้างด้วย

2. การกลายเป็นคนไร้บ้านน่าจะมีความสัมพันธ์กับโอกาสในการพิการและการเป็นโรคจิตเภท จากผลการสำรวจคนไร้บ้านหน้าใหม่เปรียบเทียบกับการสำรวจคนไร้บ้านของอนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ (2559) พบว่า จำนวนคนพิการและจำนวนคนเป็นโรคจิตเภทมีความแตกต่างกันอย่างมากกับการสำรวจคนไร้บ้านหน้าใหม่ ในการสำรวจคนไร้บ้านของอนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ (2559) พบว่า สัดส่วนของคนไร้บ้านที่เป็นคน

พิการร้อยละ 9.0 และจากการพูดคุยกับทีมสำรวจดังกล่าวพบว่า สัดส่วนคนไร้บ้านที่เป็นโรคจิตเภทหรือคาดว่าเป็นโรคจิตเภทอยู่ที่ประมาณร้อยละ 30 เป็นอย่างน้อย

ขณะที่จากการสำรวจคนไร้บ้านหน้าใหม่ กลับพบคนพิการเพียงแค่ 1 คนจาก 90 คน หรือคิดเป็นร้อยละประมาณ 1.11 และไม่พบคนที่เป็นโรคจิตเภทเลย เมื่อพิจารณาต่อไปในรายละเอียด จะพบว่าปัญหาหนึ่งของการเป็นคนไร้บ้านหน้าใหม่คือนอนไม่หลับ โดยเฉพาะคนที่นอนในที่สาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับในทางการแพทย์ที่การนอนไม่หลับอย่างต่อเนื่อง อาจส่งผลให้เกิดประสาทหลอนหรืออาจรุนแรงจนกลายเป็นโรคจิตเภทได้

ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าคนไร้บ้านหน้าเก่าที่ถูกพบว่าเป็นคนพิการเกือบร้อยละ 10 อาจเกิดความพิการขึ้นภายหลังการเป็นคนไร้บ้านแล้ว รวมทั้งคนที่เป็นโรคจิตเภทประมาณร้อยละ 30 ก็อาจเกิดขึ้นภายหลังการนอนไม่หลับ อันเนื่องจากการเป็นคนไร้บ้านด้วยเช่นกัน การรีบเข้าแก้ปัญหาคนไร้บ้านหน้าใหม่ให้รวดเร็วจึงเป็นเรื่องสำคัญ

3. การกลายเป็นคนไร้บ้านน่าจะมีความสัมพันธ์กับโอกาสในการเสียชีวิต ในส่วนของอัตราการตายของคนไร้บ้านนั้น ไม่ได้มีการเก็บข้อมูลเอาไว้ เพราะยากที่จะพิสูจน์ได้ว่าคนที่เสียชีวิตเป็นคนไร้บ้านหรือไม่ แม้จะเป็นในโรงพยาบาลก็ตาม แต่จากการเก็บข้อมูลคนไร้บ้านหน้าใหม่จำนวน 90 คนในช่วงเวลา 6 เดือน พบว่ามีผู้เสียชีวิตจำนวน 1 คน หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นอัตราการเสียชีวิต 22 คนต่อ 1,000 คนต่อปี หากพิจารณาเปรียบเทียบกับอัตราตายรายอายุเพศชายต่อประชากร 1,000 คน ในปี 2553 อยู่ที่เพียง 4.90 คนเท่านั้น (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2553) ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าการเป็นคนไร้บ้านทำให้มีโอกาสเสียชีวิตสูงกว่าคนปกติถึง 4 เท่า

4. การกลายเป็นคนไร้บ้านน่าจะมีความสัมพันธ์กับการถูกเอาเปรียบจากการทำงานในวัยหนุ่ม จากการสำรวจคนไร้บ้านหน้าใหม่ พบว่า อายุเฉลี่ยที่ทำการสำรวจพบของคนไร้บ้านหน้าใหม่ค่อนข้างสูง สาเหตุประการหนึ่งอาจเนื่องมาจากคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่มีอายุน้อยมีความพยายาม มีความสามารถ และมีโอกาสที่จะหางานทำได้ง่ายกว่า จึงไม่ได้หมายความว่า คนไร้บ้านหน้าใหม่จะมีแต่ที่อายุมากเท่านั้น เพียงแต่คนไร้บ้านหน้าใหม่ที่อายุน้อย จะเป็นคนไร้บ้านแบบบางครั้งบางคราวมากกว่า ความน่าสนใจของประเด็นนี้ก็คือ คนไร้บ้านหน้าใหม่หรือคนที่มีศักยภาพต่ำในการประกอบอาชีพที่มีอายุน้อย ทำให้สำรวจพบได้ยาก รวมทั้งพวกเขาเองก็ไม่อยากถูกนิยามว่าเป็นคนไร้บ้าน เพราะยังคงจะใช้แรงกายของตัวเองในการหารายได้ได้ และยังมีความหวังอยู่มาก

แต่เมื่อขายแรงงานแบบรับจ้างทั่วไปที่ไม่มีการคุ้มครองสภาพแรงงานอย่างต่อเนื่อง ตัวเขาเองจะไม่ได้รับการพัฒนาความสามารถพิเศษในด้านใดเลย (Unprofessional Skill) สภาพการจ้างงานที่ขูดรีดและเอาเปรียบเช่นนี้ จะส่งผลให้ในวันที่เขามีกำลังลดน้อยถอยลง หรือเมื่อเขาแก่ขึ้น เขาจะกลายเป็นคนที่มีศักยภาพต่ำกว่าระดับที่ระบบเศรษฐกิจต้องการ และจะกลายเป็นคนที่ดูแลตัวเองไม่ได้ในที่สุด หากไม่มีบ้านรองรับเขา

จะกลายเป็นคนไร้บ้านที่ยากต่อการพัฒนาศักยภาพคืนสู่สังคม การแก้ปัญหาในประเด็นนี้อาจต้องคิดถึงเรื่องสภาพการจ้างงานที่เป็นธรรม เหมาะสม และคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วย

6.3 กระบวนการเปลี่ยนผ่านจากคนไร้บ้านหน้าใหม่สู่คนไร้บ้านถาวร

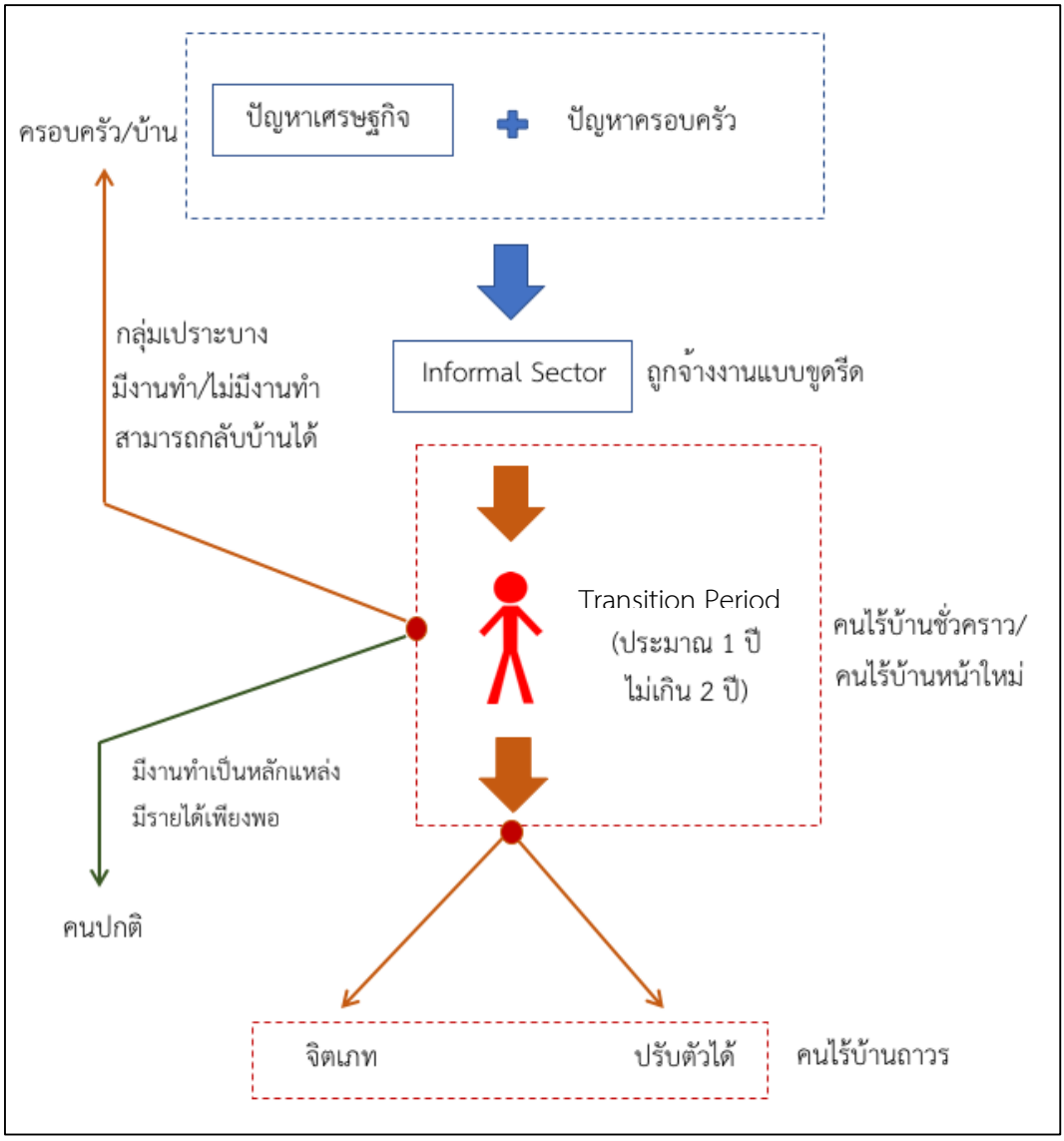
ในการศึกษาครั้งนี้สามารถให้นิยามคนไร้บ้านหน้าใหม่ได้ว่า คือ คนที่กำลังอยู่ในช่วงระหว่างการตัดสินใจที่จะไร้บ้าน หรืออยู่ในช่วงการทดลองไป ๆ กลับ ๆ ระหว่างบ้านหรือที่พักอาศัย กับพื้นที่สาธารณะ หรือบ้านพักพิงที่มีการจัดไว้ให้ หรือที่ออกจากบ้านหรือที่พักซึ่งเคยอาศัยอยู่แต่เดิมด้วยปัจจัยผลักบางประการทำให้ต้องใช้ชีวิตในสภาพที่ไม่มีที่อยู่อาศัยที่ตัวเองมีสิทธิการเป็นเจ้าของหรือครอบครอง โดยทั่วไปมักจะมีระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี

จากที่ได้กล่าวมาแล้ว แสดงได้ตามภาพที่ 6-1 ปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัญหาหลักในการส่งผลให้คนตัดสินใจออกมาใช้ชีวิตในที่สาธารณะ โดยมีปัญหาครอบครัวที่ไม่สามารถทำหน้าที่เป็นตาข่ายรองรับปัญหาได้เป็นกลไกสำคัญในการขยายปัญหาให้รุนแรงยิ่งขึ้น เมื่อคนตัดสินใจออกมาใช้ชีวิตในที่สาธารณะ พวกเขายังคงต้องการงาน และภาคเศรษฐกิจนอกระบบที่มีการจ้างงานเป็นครั้งคราว กลายเป็นฟองน้ำรองรับคนเหล่านี้ในการหางานทำ แต่การจ้างงานของภาคเศรษฐกิจนอกระบบมักเป็นงานประเภทรับจ้างที่มีและค่าตอบแทนน้อยไม่เพียงพอและไม่แน่นอน ในด้านหนึ่ง อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการในภาคเศรษฐกิจนอกระบบส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ แต่ในอีกด้านหนึ่ง สิ่งที่เกิดขึ้นกับคนที่ตัดสินใจออกมาใช้ชีวิตในที่สาธารณะก็คือการถูกขูดรีดและซ้ำเติมปัญหาเข้าไปอีก

เมื่อคนเหล่านี้ตัดสินใจออกมาเป็นคนไร้บ้านชั่วคราวหรือคนไร้บ้านหน้าใหม่ จะมีเวลาช่วงประมาณ 1 ปีแต่ไม่เกิน 2 ปีในการปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาของความพยายามในการหางานทำ ภายหลังจาก 2 ปีแล้ว คนเหล่านี้จะถูกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่หนึ่งคือ คนที่ตัดสินใจกลับไปอยู่บ้าน ซึ่งจะกลายเป็นกลุ่มเปราะบางที่อาจกลับมาเป็นคนไร้บ้านหน้าใหม่อีกครั้ง เพราะเท่ากับยังคงกลับสู่วังวนเดิมที่ไม่ได้แก้ปัญหา กลุ่มที่สองคือ คนที่สามารถหางานทำที่มั่นคงและมีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพ คนกลุ่มนี้เป็นคนที่หลุดจากภาวะการกลายเป็นคนไร้บ้านได้ และกลุ่มที่สามคือ คนที่กลายเป็นคนไร้บ้านอย่างถาวร โดยมีทั้งคนที่มีสภาพเป็นโรคจิตเภท และคนที่มีสภาพจิตใจเข้มแข็งจนสามารถยอมรับกับการเป็นคนไร้บ้านได้โดยสิ้นเชิง

หากพ้นจากเวลาในช่วง 1-2 ปีนี้แล้ว คนที่ยังเป็นคนไร้บ้านอยู่จะกลายเป็นคนไร้บ้านอย่างถาวรที่มีแนวโน้มการพึ่งพิงภาครัฐ อย่างไรก็ดี คนไร้บ้านถาวรเหล่านี้ยังมีคนกลุ่มหนึ่งที่ทำงานหาเลี้ยงชีพได้ แต่ไม่เพียงพอกับการมีบ้านอยู่ ซึ่งอาจจะมาจากการทำงานไม่เป็นเวลา หรือการได้รับค่าจ้างต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งภาครัฐอาจจำเป็นต้องพิจารณาประเด็นการขูดรีดนี้ด้วย

ภาพที่ 6-1 การกลายเป็นคนไร้บ้าน (Homeless-ization)

6.4 นโยบายในการยกระดับคนไร้บ้านหน้าใหม่ในสังคมไทย

จากที่ได้กล่าวมาแล้ว ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเร่งดำเนินนโยบายยกระดับคนไร้บ้านหน้าใหม่คืนสู่สังคมนั้นคือ ภายในระยะเวลา 1 ปี ความสำเร็จของนโยบายจึงอาจจะไม่ใช่เรื่องของงบประมาณเสมอไป แต่เป็นเรื่องความเร็วของมาตรการในการเข้าถึงคนไร้บ้านหน้าใหม่ด้วย

สำหรับนโยบายหรือมาตรการในการยกระดับคนไร้บ้านหน้าใหม่นั้น แบ่งการพิจารณาออกเป็น 3 ขั้นตอน ตามภาพที่ 6-2 ขั้นตอนแรก คนที่ตัดสินใจมาเป็นคนไร้บ้านส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาทางสุขภาพ ซึ่งอาจ

เป็นได้ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ดังนั้น การฟื้นฟูสุขภาพจึงเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างพลังกายและพลังใจให้พร้อมจะต่อสู้และใช้ชีวิตกับสภาพแวดล้อมในอนาคต หน้าที่ในส่วนนี้น่าจะเป็นความร่วมมือกันของกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ในขั้นตอนที่สอง หากคนที่ตัดสินใจไร้บ้านมีความพร้อมทางด้านสุขภาพแล้ว คนเหล่านี้จะถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยคนกลุ่มหนึ่งอาจมีความพร้อมหรือมีศักยภาพที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานได้เลย ขณะที่คนอีกกลุ่มนึง อาจจะไม่มีความพร้อมหรือไม่มีศักยภาพ เช่น ไม่มีความรู้ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ หรือไม่มีทักษะพิเศษใด ๆ คนกลุ่มหลังนี้จำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการเพิ่มศักยภาพ เพื่อเตรียมพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อน โดยอาจจะเป็นการอบรม สอนหรือพัฒนาทักษะ ซึ่งในขั้นตอนที่สองนี้ น่าจะเป็นความร่วมมือกันในการออกแบบและจัดสรรงบประมาณโดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และกระทรวงแรงงาน โดยทั้ง 2 กระทรวงไม่จำเป็นต้องดำเนินการเองทั้งหมด เพราะงานคืนคนไร้บ้านหน้าใหม่สู่ตลาดแรงงานใช้เวลามากและค่อนข้างยุ่งยาก ซึ่งกระทรวงอาจมีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ดังนั้น ขั้นตอนนี้อาจทำการว่าจ้างวิสาหกิจสังคม (Social Enterprises) เป็นผู้ดำเนินการแทน โดยทั้งสองกระทรวงมีหน้าที่ในการประเมินผลและต้องวัดการประเมินผลด้วยเป้าหมายในอัตราการคืนคนไร้บ้านหน้าใหม่กลับสู่สังคม (Return Rate) ไม่ใช่จำนวนการให้บริการคนไร้บ้าน อย่างไรก็ดี กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อาจทำหน้าที่ในการให้ที่พักพิงกับคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่เข้ามาอบรมหรือเรียนรู้ทักษะ แต่ก็ควรเป็นการให้ที่พักพิงแบบมีเงื่อนไข (Conditional Housing) เช่น ผู้พักต้องเข้ารับการอบรมที่มีการส่งชิ้นงานในทุกวันประเด็นนี้ให้ความสำคัญมากเพราะในช่วงเวลาที่เขาเป็นคนไร้บ้านหน้าใหม่ไม่เกิน 1-2 ปีเป็นช่วงเวลาสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของตัวเขาเอง

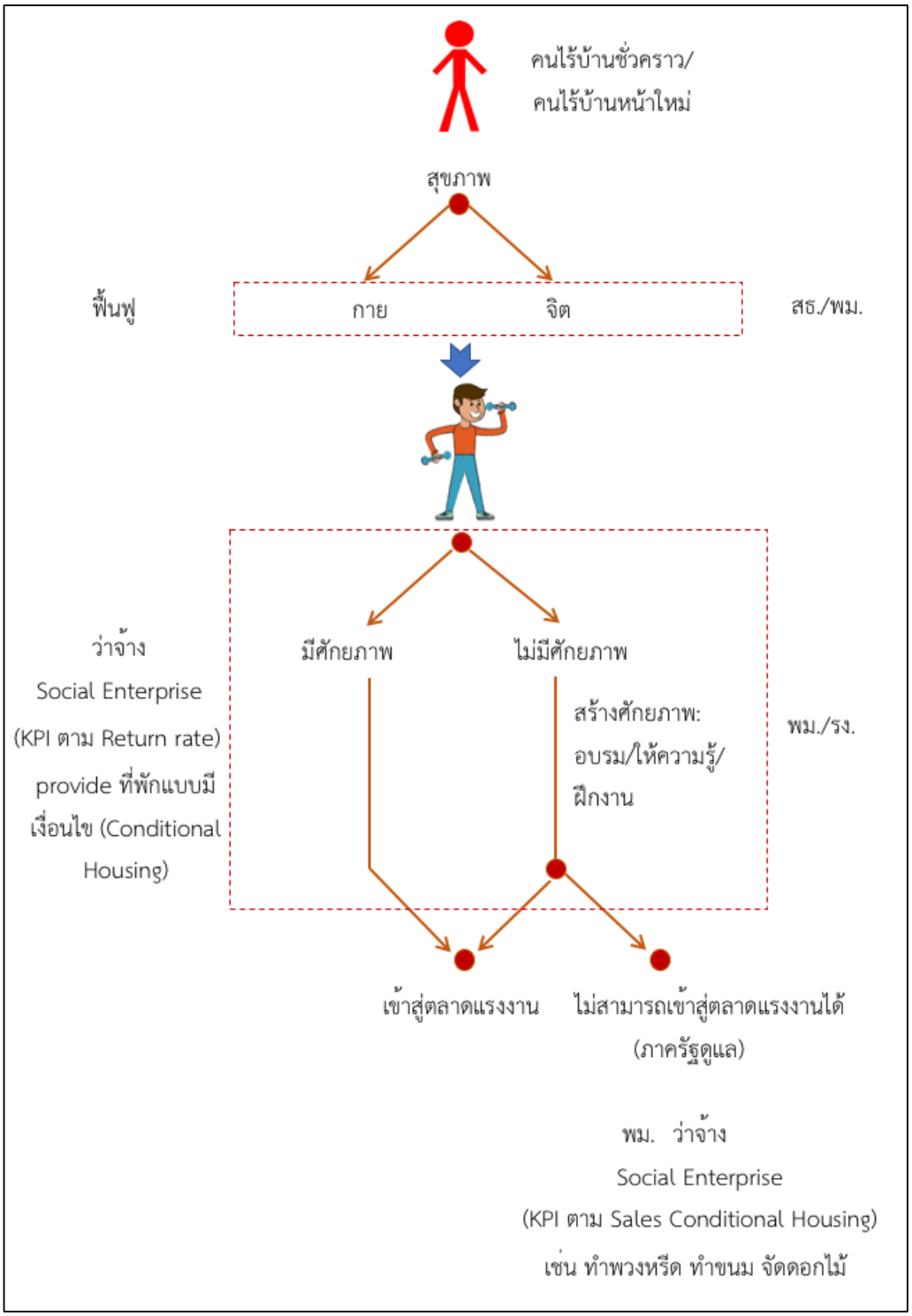
ในขั้นตอนสุดท้าย เมื่อคนที่ตัดสินใจไร้บ้านได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเพียงพอแล้ว จำเป็นต้องมีช่วงเวลาหนึ่งให้พวกเขาหางานทำที่มั่นคงและไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ หากเร่งรัดให้คนไร้บ้านหน้าใหม่ที่ได้รับการอบรม รีบหางานหลังจากการอบรมในทันทีหรือรวดเร็วเกินไป คนไร้บ้านหน้าใหม่ที่ได้รับการอบรมเหล่านี้ก็จะกลับเข้าสู่งานที่ไม่มั่นคงและถูกเอารัดเอาเปรียบ เนื่องจากสามารถเข้าไปทำได้เร็วกว่า และจะกลับมาเป็นคนไร้บ้านอีกในอนาคต รวมทั้งจะยิ่งรู้สึกผิดหวังและเสียสุขภาพจิตกว่าเดิม อย่างไรก็ดี ในช่วงระยะเวลาของการหางานต่าง ๆ ควรมีกำหนดที่ชัดเจน เช่น ผู้ที่เข้ารับการอบรมและผ่านการพัฒนาศักยภาพเพื่อเตรียมพร้อมอย่างสมบูรณ์แล้ว สามารถใช้ชีวิตอยู่ในที่พักที่จัดหาให้ได้ไม่เกิน 3 เดือน โดยหากสามารถออกได้ก่อนก็จะได้รับเงินอุดหนุนสำหรับการไปอยู่ที่พักที่อื่นเป็นรายเดือนจนครบ 3 เดือน ประเด็นสำคัญในขั้นตอนนี้ก็คือต้องเปลี่ยนคนไร้บ้านเป็นคนว่างงานให้ได้ และพวกเขาจะกลายเป็นคนที่มีงานทำในที่สุด

ขณะที่คนที่ตัดสินใจไร้บ้านและได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่แล้ว แต่ไม่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ จะได้รับการดูแลจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่อาจทำการว่าจ้างวิสาหกิจสังคมในการรวมกลุ่มทำงานผลิตสินค้าเชิงสาธารณะ โดยเฉพาะการผลิตสินค้าที่มีลักษณะเป็นชิ้นๆ และสามารถสื่อสารกับผู้บริโภคได้ว่าเป็นสินค้าที่มาจากคนไร้บ้าน เช่น การทำขนม การจัดดอกไม้ หรือการจัด

พวงหรีด เป็นต้น โดยวิสาหกิจสังคมที่ทำหน้าที่นี้จะอยู่ภายใต้ตัวชี้วัดในเรื่องของยอดขายเป็นหลัก โดยไม่ใช่จำนวนการดูแลคนไร้บ้าน

ข้อสนับสนุนเรื่องการผลิตสินค้าที่มีลักษณะเป็นชิ้นๆ และสามารถสื่อสารกับผู้บริโภคได้ว่าเป็นสินค้าที่มาจากคนไร้บ้าน เช่น การทำขนม การจัดดอกไม้ หรือการจัดพวงหรีดมาจากผลการสำรวจผู้ประกอบการในเศรษฐกิจนอกระบบจำนวน 107 คนที่พบว่า ร้อยละ 90 ยินดีให้ความช่วยเหลือผ่านช่องทางใดช่องทางหนึ่ง แต่มีแค่เพียงร้อยละ 3 เท่านั้นที่ยินดีรับเข้าทำงาน สาเหตุส่วนหนึ่งก็เพราะคนเหล่านี้ส่วนใหญ่ตีความคนไร้บ้านเป็นคนที่มีสติไม่สมบูรณ์หรือเป็นคนที่มีแนวโน้มในการก่อความรุนแรง ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด การเปลี่ยนทัศนคติของสังคมอาจจะทำได้ยากและใช้เวลานาน สิ่งที่ภาครัฐสามารถทำได้คือการเปลี่ยนคนไร้บ้านที่มีศักยภาพไปเป็นคนว่างงานที่มีโอกาสหางานทำ และเปลี่ยนคนไร้บ้านที่มีศักยภาพไม่สูงให้มีงานทำ

ภาพที่ 6-2 นโยบายยกระดับคนไร้บ้านหน้าใหม่ (Policy for Upgrading New Homeless)

นโยบายดังเช่นที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นเพียงบททดลองเสนอจากภาพรวมที่มีอยู่ ยังคงจำเป็นต้องปรับปรุงในรายละเอียดอยู่พอสมควร เนื่องจากในสังคมไทยมีผู้ที่เชี่ยวชาญและมีความรู้ในเรื่องคนไร้บ้าน รวมทั้งเป็นผู้ที่ปฏิบัติโดยตรง ซึ่งมีข้อมูลในรายละเอียดมากกว่านี้อีกมาก การกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการออกแบบและแบ่งงานกันทำให้กับหน่วยงานที่เหมาะสม รวมทั้งต้องมองเห็นภาพใหญ่ที่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง ทั้งปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัวและปัญหาสังคมที่กว้างกว่าการแก้ปัญหาคนไร้บ้าน จึงจะแก้ปัญหาคนไร้บ้านนี้ได้อย่างจริงจัง

รายการอ้างอิง

ญาณิกา อักษรนำ (2558) “พลวัตความหมายคำว่า “บ้าน” ของคนไร้บ้าน” วิทยานิพนธ์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยทางสังคม คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มูลนิธิอิสรชน (2561) “ข้อมูลการสำรวจคนเร่ร่อน” ในรายการ “จั๊ด ซัดทุกความจริง” ตอน “'เร่ร่อน--ขายตัว' ปัญหาซุกใต้พรมไทย” ออกอากาศในข่าวช่องวัน วันที่ 1 มีนาคม 2561.

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข (2553) “สถิติอัตราตาย” ใน จงจิตต์ ฤทธิรงค์ “การพยากรณ์อัตราตายรายอายุในประเทศไทย” วารสารประชากร ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กันยายน 2559).

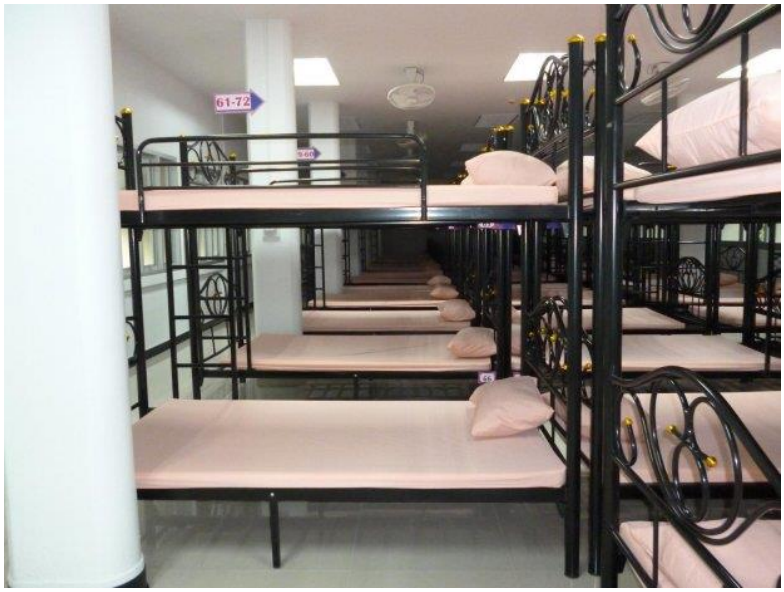
อนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ (2559) รายงานวิจัย “การสำรวจข้อมลูทางประชากรเชิงลึกของคนไร้บ้าน ในเขตกรุงเทพมหานครและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง” ภายใต้โครงการการสำรวจสถานการณ์คนไร้บ้าน และการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายอย่างเป็นระบบในพื้นที่กรุงเทพมหานคร.

Braga, Michela and Corno, Lucia, (2009), Being an homeless: evidence from Italy, Departmental Working Papers, Department of Economics, Management and Quantitative Methods at Università degli Studi di Milano.

ภาคผนวก ก

ข้อมูลเบื้องต้นสถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับคนไร้บ้านหน้าใหม่ (New Homeless)

1. บ้านอิ่มใจ

ภาพจากมติชน วันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2559 https://www.matichon.co.th/news/333624

บ้านอิ่มใจตั้งอยู่ที่สำนักงานการประปานครหลวงเก่าบริเวณแยกแม้นศรี มีเนื้อที่ประมาณ 2-3 งาน ซึ่งบ้านอิ่มใจเป็นสถานที่ภายใต้สังกัดสำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร ที่เช่าพื้นที่กับทางสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์จำนวนทั้งหมด 4 ไร่ บ้านอิ่มใจทำหน้าที่ให้ที่พักอาศัยกับคนที่ต้องการที่พักอาศัยชั่วคราวแบบรายวัน กลุ่มคนที่เข้ามาพักอาศัยมากที่สุดคือกลุ่มคนไร้บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนกลุ่มอื่น ๆ ที่พบบ้างคือ กลุ่มคนที่เข้ามาหางานทำในกรุงเทพและต้องการประหยัดค่าที่พัก หรือกลุ่มคนที่เข้าร่วมกิจกรรมในกรุงเทพอย่างเช่นงานพระบรมศพ ร.9 ที่ผ่านมา เป็นต้น แรกเริ่มของการเกิดบ้านอิ่มใจมาจากการจัดระเบียบสนามหลวงทำให้คนไร้บ้านประสบความเดือดร้อนไม่สามารถนอนได้แบบเดิม ทางกรุงเทพมหานครจึงพยายามหาสถานที่ที่อยู่ไม่ไกลจากที่เดิม เพื่อให้วิถีชีวิตของพวกเขาไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนักทั้งแหล่งที่ทำงาน ที่หารายได้ หรือที่กิน

การเข้าพักอาศัยที่บ้านอิ่มใจ คนที่เข้ามาพักจะต้องมีบัตรประชาชนเพื่อนำมาใช้ในการลงทะเบียนแสดงตัวตน ซึ่งเวลาที่เปิดให้ลงทะเบียนเริ่มตั้งแต่ 16.00 – 22.00 น. เมื่อลงทะเบียนแล้วแต่ละคนจะได้รับหมายเลขเตียง ที่พักเป็นอาคาร 3 ชั้น ชั้นล่างเป็นส่วนของที่ทำงานของเจ้าหน้าที่ ชั้น 2 จะเป็นที่พักสำหรับ

ผู้หญิง ชั้น 3 เป็นที่พักสำหรับผู้ชาย ลักษณะของเตียงเป็นเตียง 2 ชั้น บน-ล่าง จำนวนเตียงทั้งหมด 160 เตียง แยกเป็นชั้นละ 80 เตียง มีผ้าปูที่นอนและปลอกหมอนจัดเตรียมไว้ให้ และเมื่อถึงตอนเช้าไม่เกิน 09.00 น. ทุกคนจะต้องออกจากบ้าน เพื่อทำให้ผู้พักอาศัยต้องออกไปหา โดยเฉลี่ยจะมีจำนวนผู้พักใกล้เคียงกับจำนวนที่สามารถรับได้ แต่ถ้าเป็นช่วงสิ้นปีจะมีผู้เข้ามาพักจำนวนมาก ทำให้บางรายจำเป็นต้องนอนบนพื้น

นอกจากสิทธิในการเข้าพักอาศัยแล้ว บ้านอิ่มใจยังจัดบริการอื่น ๆ เช่น อาหารในมื้อเย็นตอนเวลา 19.00 น. และในช่วงเช้าเป็นกาแฟเวลาประมาณ 07.00 น. การอบรมทักษะอาชีพโดยจะมีครูจากโรงเรียนฝึกอาชีพของกรุงเทพมหานครมาสอนให้ความรู้เดือนละ 2 ครั้ง ในช่วงวันพุธ เวลา 16.00 – 19.00 น. กิจกรรมที่เลือกนำมาฝึกจะเป็นกิจกรรมที่ไม่ยากมาก เช่น การทำต้นไม้มงคล ทำกระเป๋าผ้า ร้อยลูกปัด ทำตุ๊กตา สานตะกร้า เป็นต้น ในแต่ละครั้งจะมีผู้เข้าร่วมประมาณ 30 คน มีการให้บริการตัดผมฟรีเดือนละ 1 ครั้ง ในวันศุกร์สุดท้ายของเดือนนั้น ๆ เมื่อถึงวันสำคัญก็จะมีการจัดกิจกรรมให้ ผู้พักอาศัยสามารถหางานได้จากกระดานที่ประกาศรับสมัครตามที่ต่าง ๆ งานส่วนใหญ่จะเป็นงานลูกจ้างรายวัน พนักงานรักษาความปลอดภัย พนักงานทำความสะอาด เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ที่เข้าพักสามารถเบิกของใช้บางอย่าง เช่น ยาสีฟัน แปรงสีฟัน สบู่ กับทางบ้านอิ่มใจได้ตามความจำเป็น โดยจะมีระยะเวลากำหนดในการเบิกแต่ละครั้งคือประมาณ 1 ครั้งหรือมากกว่านั้น ในกรณีของใช้บางประเภท

2. ศูนย์คนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู เขตบางกอกน้อย

ศูนย์คนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู เขตบางกอกน้อย เป็นศูนย์ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวต่อสู้กันของคนไร้บ้านและมีมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยเข้ามาเป็นพี่เลี้ยง เนื้อที่ของศูนย์มีขนาดประมาณ 200 ตารางวา ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือพอช. จำนวน 2.5 ล้านบาท ก่อสร้างแล้วเสร็จในปี 2551 ภายในพื้นที่มีอาคารคอนกรีตขนาด 2 ชั้น มีห้องน้ำแยกออกมาด้านนอก รองรับคนไร้บ้านได้ประมาณ 70 คน การปรับปรุงครั้งที่ 2 ใช้งบประมาณจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือพอช. จำนวน 2 ล้านบาท โดยการซ่อมแซมจะแล้วเสร็จประมาณเดือนมกราคม 2560 เพื่อเป็นที่พักอาศัยชั่วคราวของคนไร้บ้าน สามารถรองรับผู้อยู่อาศัยได้ 60 - 70 คน

ที่ดินเช่าของ การรถไฟแห่งประเทศไทย บริเวณป้ายหยุดรถจรัญสนิทวงศ์ แรกเริ่มค่าเช่าที่ดินประมาณ 202 บาทต่อตร.ม. และค่าเช่าที่ดินจะปรับขึ้น ๆ ทุก ๆ 3 ปี

ลักษณะการอยู่อาศัยจะแบ่งที่พักออกเป็น 39 ห้อง โดยเก็บอยู่อาศัยรวมค่าน้ำค่าไฟต่อเดือนเป็นรายหัวตามธรรมชาติของคนไร้บ้านที่จะอยู่คนเดียวมากกว่าที่จะอยู่เป็นคู่หรือครอบครัว ในช่วงแรกคิดค่าพักอาศัยเดือนละ 250 บาทต่อคนต่อห้องต่อเดือน ในบางห้องที่อยู่เป็นคู่คิดเดือนละ 400 บาทต่อเดือน แต่เมื่อค่าใช้จ่ายน้ำและไฟฟ้ามีราคามากกว่าค่าที่พักที่เก็บได้จึงมีการปรับราคาใหม่เป็น 350 หรือ 400 บาทต่อคนต่อเดือน สำหรับห้องที่อยู่ค่าที่พักเปลี่ยนแปลงเป็น 500 – 600 บาท นอกจากเงินที่ใช้เพื่อจ่ายค่าน้ำค่าไฟ เงินที่เหลือจะกลายเป็นค่าบำรุงสถานที่ การดูแลภายในศูนย์คนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู จะมีแกนนำคนไร้บ้านทำหน้าที่ดูแลกันเอง โดยเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยเข้ามาช่วยส่งเสริม ให้ความรู้เรื่องสิทธิต่าง ๆ ข่าวสารข้อมูล เพื่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไร้บ้าน

ศูนย์คนไร้บ้านแห่งนี้ถือเป็นรูปธรรมที่สำคัญที่เป็นผลมาจากการรวมตัวกันเรียกร้อง เจรจาต่อรองและผลักดันกับหน่วยงานรัฐ ทำให้กลุ่มคนไร้ราก คนจน คนจร ที่ไร้ที่ยืน ไร้ตัวตนในสังคม ได้ตระหนักถึงพลังของตัวเอง พวกเขาได้สร้างกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นที่ทำให้คนไร้บ้านที่พักอยู่อาศัย

ได้ช่วยเหลือคนไร้บ้านคนอื่น ๆ เช่น กิจกรรมการเดินกาแฟบริเวณลานคนเมืองและสนามหลวง รวมทั้งบริเวณโดยรอบ กิจกรรมช่วยเหลือคนไทยไร้สิทธิ์ที่ไม่มีเลข 13 หลัก หรือยังไม่มีสิทธิการรักษาสุขภาพ ซึ่งจะมีการนัดพบกันของคนไร้บ้านที่มีปัญหาดังกล่าวในทุกวันที่ 10 ของเดือน นอกจากนี้จะมีการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับคนไร้บ้านรวมถึงสิทธิต่าง ๆ

3. สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นหน่วยงานที่ได้น้อมเกล้ารับพระราชเสาวนีย์ และพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ มาดำเนินการโดยจัดตั้งเป็นโครงการน้ำพระทัยพระราชทานเลี้ยงอาหารกลางวัน ผู้ตกงานและผู้ตกทุกข์ได้ยาก รวมทั้งครอบครัว ทุกวัน เว้นวันหยุดราชการ เริ่มตั้งแต่วันจันทร์ที่ 25 พฤษภาคม 2541 เป็นต้นมา ณ บริเวณชั้น 1 ตึกนวมหาราช สภาสังคมสงเคราะห์ฯ คนไร้บ้านจำนวนหนึ่งจึงนิยมไปรับประทานอาหารในช่วง 11.00 น. ของทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์ โครงการมีผู้ดูแลคือสำนักสวัสดิการสังคม มีงบดำเนินการอยู่ที่วันละ 10,000 บาท เป็นค่าอาหารประมาณ 6,000 บาท ค่าจ้างพ่อครัว 2 คน 600 บาท นอกนั้นคือค่าจ้างผู้ช่วยดูแล 5-6 คน

ภาคผนวก ข

ข้อมูลภาคสนาม (Field Note)

1. วัลลภ (แดง)

วันที่: 13 กุมภาพันธ์ 2560

สถานที่: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ (ฝั่งสนามหลวง)

วัลลภ หรือ **แดง** เป็นชายชราอายุ 70 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดชัยภูมิ เรียนจบชั้น มศ.5 หรือเทียบเท่า ม.6 นับถือศาสนาพุทธ มีบัตรประจำตัวประชาชน ในปัจจุบัน จากนั้นได้ไปทำงานเป็นเสมียนให้กับทหารอเมริกันที่ตั้งแคมป์ทหารบก (Army) ในจังหวัดนครราชสีมา เป็นเวลากว่า 8 ปี เนื่องจากเหตุการณ์สงครามเวียดนาม จากนั้นไปสอบเข้ารับราชการตำรวจ และต่อมาได้รับทุนจากกรมตำรวจให้เข้าเรียนในระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ใช้เวลาเรียนอยู่ 5 ปี ก็จบออกมาและรับราชการต่อ ในขณะนั้นได้รับเงินเดือน 4,000 บาท (สำหรับยศตำแหน่งทางตำรวจวัลลภไม่ต้องการเปิดเผย) จนลาออกก่อนเกษียณอายุราชการ เมื่อปี พ.ศ. 2548 ตอนนั้นอายุได้ 58 ปี ได้รับเงินบำเหน็จจำนวน 140,000 บาท และหมดไปกับการดื่มเหล้าประชดภรรยา ในช่วงหลังจากเรียนจบ วัลลภมีแผนว่าอยากจะสอบเป็นทหาร แต่ถูกภรรยาห้ามไว้เสียก่อน จึงเป็นที่มาของการประชดภรรยา “จะทำอะไรมันก็ไม่ให้ทำ โดยเฉพาะเรื่องที่จะไปสอบเป็นทนาย จนตอนนี้เพื่อนหลายคนได้ดิบได้ดีกันไปไปหมดแล้ว”

เมื่อลาออกจากการเป็นตำรวจแล้วได้ไปทำงานเป็น รปภ. มามากกว่า 10 บริษัท เป็นเวลาปีกว่า และมีเพื่อนชักชวนไปทำงานเป็น รปภ. ในเรืองจำกลางคลองเปรม กว่า 10 ปี โดยได้รับค่าตอบแทน 420 บาทต่อวัน หลังจากนั้นจึงได้ออกมาใช้ชีวิตอยู่ข้างนอก เมื่อประมาณ 8 เดือนที่ผ่านมา โดยวัลลภให้เหตุผลว่า ตนเบื่อหน่ายการเป็นรปภ. มองไปทางไหนก็เห็นแต่นักโทษ ครั้งแรกที่ออกมาตั้งใจไว้ว่าจะมาขายพระบริเวณคลองหลอด เพราะเคยมีประสบการณ์ขายพระมาก่อนในสมัยที่ยังเป็นตำรวจ แต่ตอนนั้นการขายพระของวัลลภยังเป็นเพียงงานอดิเรก เนื่องจากรายได้ไม่ดี วัลลภจึงไม่มีเงินเช่าห้องอยู่ ด้วยว่าเงินทั้งหมดจากการทำงานหลังจากออกจากราชการตำรวจ วัลลภได้นำไปซื้อรถเก๋งมือสองหนึ่งคัน ด้วยความที่เป็นรถมือสองสภาพเก่าจึงสูญเงินไปกับการซ่อมบำรุงมากพอสมควร และในปัจจุบันรถคันดังกล่าวก็ยังจอดอยู่ที่เรือนจำกลางคลองเปรมโดยไม่คิดจะขาย เมื่อไม่มีเงินเช่าห้อง วัลลภจึงเริ่มใช้ชีวิตนอกบ้านตั้งแต่ออกมาจากการเป็น รปภ. และสาเหตุที่วัลลภเลือกพื้นที่ในบริเวณย่านรัตนโกสินทร์นี้เป็นที่อยู่อาศัยก็เพราะว่า *หนึ่ง* ไม่มีที่จะไป และ *สอง* เมื่อสมัยเป็นตำรวจเคยมาคลุกคลีอยู่กับการซื้อ-ขายพระในละแวกนี้อยู่เป็นประจำ

สำหรับในเรื่องของชีวิตคู่ วัลลภบอกว่า ตนเองมีภรรยาอยู่หลายคน มากจนนับไม่ถ้วน และก็มีลูกอย่างน้อย 1 คนกับภรรยาแต่ละคนด้วย ซึ่งในปัจจุบันวัลลภไม่ได้ติดต่อกับใครเลยแม้แต่คนเดียว ด้วยลักษณะ

ของงานรับราชการตำรวจที่ทำให้ต้องย้ายสังกัด สน. อยู่บ่อยครั้ง อาทิ สุรินทร์ สงขลา พัทลุง เป็นต้น จึงเป็นหนึ่งในสาเหตุให้เปลี่ยนภรรยาบ่อยร่วมด้วยกับเหตุผลอื่น ๆ ที่วัลลภปฏิเสธที่จะให้รายละเอียด

ปัจจุบันวัลลภดำรงชีพด้วยการขายของบนทางเท้าในชุมชนเลียบคลองหลอด ทุก ๆ วันวัลลภจะใช้เวลาช่วงกลางวันอยู่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ โดยเฉพาะบริเวณม้านั่งด้านหน้าหอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จากการสอบถามและการสังเกต วัลลภมีสัมภาระมากพอสมควร ประกอบด้วย กระเป๋าล้อลาก 1 ใบ กระเป๋าเป้สะพายหลัง 2 ใบ และกระคาดเอวอีก 1 ใบ ข้าวของที่อยู่ในกระเป๋าส่วนใหญ่เป็นของที่ไว้สำหรับขาย อาทิ เสื้อยืด กระเป๋าถือใบเล็ก พระเครื่อง และตลอดจนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ เช่น สายชาร์จโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น สำหรับในช่วงเย็น เริ่มตั้งแต่ประมาณสี่โมงเย็น วัลลภจะเดินลากกระเป๋าทั้งหมดที่มีเดินไปยังบริเวณริมคลองหลอดไม่ไกลจากโรงแรมรัตนโกสินทร์เพื่อเตรียมตัวนำของออกมาวางขาย บริเวณที่จะวางของขายถูกปูด้วยแผ่นพลาสติกขนาดใหญ่และวางทับอีกชั้นด้วยผ้าบาง ๆ โดยของที่ขายได้มาจาก “การจับของ” ซึ่งวัลลภอธิบายว่า เป็นการซื้อของที่วางขายในละแวกนั้นแล้วมาขายต่อ เขายกตัวอย่างให้เห็นภาพ กระเป๋าถือขนาดเล็ก ที่ซื้อมาในราคา 30 บาท แต่เมื่อนำมาวางขายราคาจะอยู่ที่ใบละร้อยกว่าบาท สำหรับรายได้จากการขายของนั้นไม่แน่นอนนัก เต็มที่ไม่เกินวันละ 200 บาท และก็มีวันที่ขายไม่ได้เลย โดยปกติจะวางขายไม่เกินเที่ยงคืน และมักจะนอนอยู่ในละแวกที่นั่งขายของในท่านั่งหลับเป็นส่วนใหญ่ และเมื่อฟ้าสว่าง ประมาณ 6.00 น. จึงจะเดินกลับมาอยู่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในจุดเดิม (ม้านั่งหน้าหอประชุมฯ)

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าพื้นที่พำนักหลักของเขาอยู่ในธรรมศาสตร์ ส่วนที่ทำกินนั้นอยู่บริเวณเลียบคลองหลอด หากแต่ในช่วงก่อนที่จะมีการพระราชพิธีฯ วัลลภบอกว่าตนขายของได้มากกว่านี้ โดยสามารถวางขายได้บนทางเท้าหน้าศาลฎีกา ถนนราชดำเนินใน หลังเวลาสี่ทุ่มเป็นต้นไป แต่เมื่อมีงานพระราชพิธีฯ บริเวณดังกล่าวถูกกันไว้เป็นพื้นที่สงวนแก่ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับงานดังกล่าวเท่านั้น วัลลภจึงย้ายที่ขายของไปบริเวณริมถนนอัษฎางค์ ซึ่งเป็นถนนคู่ขนานกับคลองหลอดแทน ค่าใช้จ่ายส่วนมากหมดไปกับค่าอาหารและเครื่องดื่ม แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าวัลลภต้องซื้อข้าวกินเองทั้งหมด เพราะในระหว่างนี้ เนื่องจากมีงานพระราชพิธีฯ จึงยังคงมีซุ้มแจกข้าวราดแกงครบสามมื้อใน มธ. อยู่ ซึ่งเป็นที่ซึ่งวัลลภสามารถฝากท้องได้ในขณะนี้

ติดตามครั้งที่ 1 (วัลลภ)

วันที่: 3 มิถุนายน 2560

สถานที่: ทางสามแยกที่เกิดจากจุดตัดระหว่าง ถนนอัษฎางค์ และถนนบุญศิริ (ริมคลองหลอด)

ในระหว่างที่วัลลภกำลังนั่งขายของอยู่ในจุดที่เคยขายเป็นประจำทุกวัน คือ บริเวณทางเท้าหน้าตึกแถว ใกล้กับสามแยกของถนนบุญศิริและถนนอัษฎางค์ ซึ่งเป็นทางเท้าฝั่งตรงกันข้ามกับคลองหลอด ในบริเวณดังกล่าวยังมีผู้คนพลุกพล่านดังเดิม เพราะมีร้านขายของเรียงรายอยู่หลายร้าน รวมถึงร้านข้าวต้มชื่อดังที่ตั้งอยู่ในละแวกนั้นด้วย ชีวิตประจำวันของวัลลภวันนี้ยังคงคล้ายคลึงกับหลาย ๆ วันที่แล้วมา คือ เริ่มต้นวันใหม่ด้วยการตื่นนอนในเวลาประมาณ 06.00 น. ในบริเวณที่เขาขายของ หลังจากนั้นจึงเดินหอบหิ้วสัมภาระ

ทั้งหมดเข้าไปในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เพื่อใช้ชีวิตช่วงกลางวันทั้งหมดอยู่ในนั้น โดยเฉพาะบริเวณม้านั่งริมกำแพง ฝั่งตรงข้ามกับหอประชุมใหญ่ ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า ใน มธ. มีอาหารแจกฟรีสำหรับประชาชนทั่วไปที่เกี่ยวเนื่องกับงานพระราชพิธีพระบรมศพของในหลวงรัชกาลที่ 9 ดังนั้น ตั้งแต่มื้อเช้า กลางวัน และเย็นของวัลลภ จึงฝากท้องไว้ที่นี่ได้ กิจกรรมหลักในช่วงกลางวันยังคงหนีไม่พ้นการนอน โดยยังคงหลับในท่านั่งหลับที่ม้านั่งเหมือนเดิม จนกระทั่งเวลาประมาณ 15.30 น. เขาจึงจะเดินไปกินข้าวมื้อเย็น ก่อนที่จะเดินกลับมาหยิบกระเป๋าใบใหญ่ทั้งสองใบเดินออกจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ไปยังพื้นที่ขายของในจุดเดิม กระทั่ง 01.00 น. ที่ร้างผู้คนแล้ว จึงเป็นช่วงเวลาของการนอนของวัลลภ ในจุดเดิมที่เคยนอนคือบริเวณที่นั่งขายของอย่างเคย จนเมื่อแดดสาดแสงอีกครั้งประมาณ 5.30-6.00 น. จึงครบรอบวิถีของชีวิตใน 1 วันของวัลลภพอดี

ติดตามครั้งที่ 2 (วัลลภ)

วันที่: 7 มิถุนายน 2560

สถานที่: ทางสามแยกที่เกิดจากจุดตัดระหว่าง ถนนอัษฎางค์ และถนนบุญศิริ (ริมคลองหลอด)

กิจกรรมในชีวิตของวัลลภประจำวันที่ 7 มิถุนายน 2560 ยังคงมีลำดับของกิจกรรมและเวลาคล้ายคลึงกับครั้งที่ผ่านมา (3 มิถุนายน) ที่แตกต่างไปคือ วัลลภเข้านอนเร็วขึ้น คือประมาณ 00.00 น. เพราะวันนี้ลูกค้าน้อย จึงทำให้เก็บของไวกว่าวันก่อน แต่เขาก็บอกว่าปกติก็มักจะเก็บร้านเวลานี้อยู่แล้ว แต่ที่แย่กว่านั้นคือ วันนี้ขายของไม่ได้เลยสักชิ้นเดียว

ติดตามครั้งที่ 3 (วัลลภ)

วันที่: 18 มิถุนายน 2560

สถานที่: ทางสามแยกที่เกิดจากจุดตัดระหว่าง ถนนอัษฎางค์ และถนนบุญศิริ (ริมคลองหลอด)

เช่นเดียวกันในวันนี้ วิถีชีวิตของวัลลภยังคงไม่เปลี่ยนไปจากเดิม กล่าวคือ เขายังขายของและนอนในที่เดิมคือริมคลองหลอด กินข้าวและพักผ่อนตอนกลางวันที่เดิมคือในธรรมศาสตร์ฝั่งสนามหลวง แต่ที่แตกต่างในวันนี้คือระหว่างที่ขายของอยู่นั้นเมื่อเวลาประมาณ 22.30 น. ซึ่งเป็นเวลาที่กำลังทำการสัมภาษณ์อยู่ ได้เกิดฝนตกหนักขึ้น ทำให้ต้องรีบเก็บร้าน จึงเรื่องธรรมดามากถ้าวันไหนฝนตกพื้นที่ย่านนั้นมักจะร้างผู้คนกว่าปกติ ส่งผลให้ไม่มีลูกค้าที่มาเดินจับจ่ายซื้อของ จึงไม่มีเหตุผลอะไรที่วัลลภต้องกางสินค้าขายต่อไป

2. จุก

วันที่: -

สถานที่ : ถนนข้าวสาร

กลางดึกวันหนึ่ง ตอนนั้นเวลาประมาณ 2.00 น. ผู้เขียนเดินสำรวจในถนนข้าวสาร และพบกับชายคนหนึ่งกำลังจะลุกขึ้นเดินพร้อมกับถุงพลาสติกสองใบใหญ่ในมือซึ่งเต็มไปด้วยขวดพลาสติกและขวดแก้วอยู่เต็มถุง ผู้เขียนจึงตัดสินใจปรี่เข้าไปพูดคุยด้วยการแสดงความจำนงช่วยถือถุงและช่วยเก็บขวดพลาสติกบนถนนใส่ถุง แต่ด้วยความที่ถุงทั้งสองมีขวดฯ อยู่เต็มจนล้นแล้ว ชายคนนี้จึงจะนำขวดทั้งหมดที่เก็บได้ไปเก็บไว้กับรถเข็นที่เขาอ้างว่าจอดอยู่ริมคลองแห่งหนึ่ง ทราบชื่อภายหลังว่า ชื่อ จุก อายุ 52 ปี เป็นชาวจังหวัดสิงห์บุรี ชายผู้ใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่สาธารณะมากว่า 4 ปีแล้ว จุกเล่าว่าเขาเคยมีแฟน 2-3 คน และมีลูกอีก 2 คน แต่ไม่ได้ติดต่อกันแล้ว โดยที่จุกไม่ได้บอกเหตุผลที่เลิกรา ปัจจุบันยึดอาชีพเก็บขวดขายอยู่ในถนนข้าวสารมาประมาณ 2 ปีแล้ว ด้วยเหตุผลที่ว่ามีรายได้ดี เฉลี่ย 100-200 บาทต่อวัน เช่นเดียวกับข้อมูลที่ไพรยนต์ได้ให้ไว้ว่าขวดที่เก็บได้มีผู้รับซื้อที่กิโลกรัมละ 7 บาท และในหมู่ผู้ที่เก็บขวด ขวดพลาสติกมักเป็นที่นิยมมากกว่าขวดแก้วเพราะมีน้ำหนักเบากว่าในขณะที่ราคาขายอยู่ที่ 7 บาทเท่ากัน โดยก่อนที่จะมาเก็บขวดขายนั้นเขาทำงานก่อสร้างมาก่อน จุกเรียนจบชั้น ป.6 จากโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดสิงห์บุรี

สำหรับชีวิตประจำวันของจุกในตอนกลางวันนั้นเขาจะนอนเป็นหลักในบริเวณริมคลองหลอดวัดเทพธิดาราม ซึ่งมีรถเข็นแบบสองล้อคล้าย ๆ กับที่ไว้ใช้เข็นผักในตลาดเป็นหนึ่งในทรัพย์สินที่มี รถเข็นคันดังกล่าวจอดอยู่ชิดกับต้นไม้ในมุมมืดมุมหนึ่งริมคลองหลอดฯ ในรถเข็นมีถุงพลาสติกใบใหญ่ประมาณ 2-3 ใบ ซึ่งบรรจุเสื้อผ้าและข้าวของเครื่องใช้ของจุกวางเทินกันอยู่ และหลังจากที่จุกและผู้เขียนนำถุงพลาสติกที่เก็บขวดมาจนเต็มดังกล่าวไปถึงรถ เขาก็จัดการห้อยถุงไว้ในมุมที่มืดพอสมควร เพื่อหวังว่าจะอำพรางตาของผู้ที่อาจจะมาขโมยขวดเหล่านี้ไปได้ ใกล้ ๆ กัน อีกฟากฝั่งของคลองคือร้านรับซื้อขวดที่จุกบอกว่าเป็นร้านที่นำไปขายประจำ เมื่อจัดเก็บขวดไว้ที่รถเรียบร้อยแล้ว จุกพาผู้เขียนเดินออกจากจุดดังกล่าวเพื่อกลับเข้าไปยังถนนข้าวสารอีกรอบ แต่คราวนี้จุกพาผู้เขียนเดินอ้อมไปทางด้านหลังโรงแรมรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นทางที่ขนานกับถนนราชดำเนินกลางและมุ่งหน้าสู่ตรอกสาเก ถนนอัษฎางค์และคลองหลอด จุกแวะร้านขายของชำในชุมชนที่ดูเหมือนจะเปิดตลอดทั้งคืน เพราะตอนนี้เป็นเวลากว่า 04.20 น. แต่ร้านดังกล่าวยังคงขายอยู่ ผู้เขียนให้เงินจุก 5 บาทเพื่อรวมกับอีก 15 บาทที่เขามี รวมให้ได้ 20 สำหรับซื้อเหล้าขาว 1 ก๊ก นั่นหมายถึงเหล้าขวดที่ถูกรินแบ่งใส่ขวด M-150 เพื่อขายแยก หลังจากนั้นจุกก็พลางเดินพลางกระดก อ้อมมาทางหน้า โรงแรมรัตนโกสินทร์ เดินเลียบมาถนนราชดำเนินกลาง จนถึงบริเวณแยกคอกวัว จุกข้ามถนนและนั่งพักอยู่โคนต้นไม้บริเวณปากซอยถนนข้าวสาร หลังจากคุยสัพเพเหระไปสักพักหนึ่ง ผู้เขียนสังเกตเห็นว่าจุกเริ่มเมาแล้ว จึงขอตัวก่อนโดยทิ้งท้ายว่าวันหลังจะมาใหม่ ขณะนั้นเป็นเวลาเกือบ ๆ จะตีห้าพอดี

ติดตามครั้งที่ 1 (จุก)

วันที่: 7 มิถุนายน 2560

สถานที่: ถนนพระอาทิตย์ แขวงพระบรมมหาราชวังและแขวงชนะสงคราม เขตพระนคร

วันนี้ผู้เก็บข้อมูลเดินผ่านมาพบกับจุกโดยบังเอิญบนถนนพระอาทิตย์ จึงหยุดและพูดคุยกับจุก พบว่าชีวิตประจำวันของเขายังคงเหมือนเดิมจากที่พบกันครั้งแรก นั่นหมายถึงเขายังคงนอนที่เดิม คือบริเวณริมคลองหลอดวัดเทพธิดารามซึ่งเป็นเพียงซอยทางเดินแคบ ๆ ริมตลิ่ง

ชีวิตประจำวันของจุกมักจะเริ่มต้นในตอนเช้า โดยเฉพาะเวลาประมาณ 6.00 น. ที่ต้องไปรับข้าวแจกฟรีในบริเวณถนนราชดำเนินกลางที่ยังคงมีซุ้มแจกข้าวที่เกี่ยวเนื่องกับงานพระราชพิธีฯ อยู่ พอกินข้าวแล้วเขาก็กลับไปนอนในบริเวณเดิม จนถึงเวลาประมาณ 16.00 น. จึงจะถึงเวลาของการทำงาน และพบว่าจุกยังคงทำงานเก็บขวดขายในละแวกถนนข้าวสาร ถนนพระอาทิตย์ และถนนราชดำเนินกลางเหมือนเดิม โดยลักษณะการทำงานคือ เดินเก็บขวดไปเรื่อย ๆ ตามถนนดังกล่าว ถ้าเต็มถุงทั้งสองใบแล้วจะนำกลับไปเก็บไว้ที่นอน แล้วอาจพักหรือออกมาเดินใหม่ เป็นอย่างนี้อยู่หลายรอบจนกระทั่งเวลา 4.00 น. จึงจะกลับที่นอน

3. จันทร์เพ็ญ

วันที่: 23 กุมภาพันธ์ 2560

สถานที่: ลานคนเมือง หน้าที่ว่าการกรุงเทพมหานคร

“จันทร์เพ็ญ” หญิงอายุ 48 ปี เป็นลูกสาวคนโตในบรรดาพี่น้องทั้งหมด 3 คน มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปัจจุบันพ่อ-แม่เสียชีวิตหมดแล้ว จันทร์เพ็ญเข้ามาเรียนใน กทม. ตั้งแต่เด็กโดยพักอยู่ที่บ้านของปู่ ในหมู่บ้านนักกีฬา บางกะปิ (ปัจจุบันตกเป็นของน้า) จันทร์เพ็ญ เรียนจบชั้น ม.3 จากโรงเรียนเกษมพิทยา คลองตัน

เธอเริ่มทำงานครั้งแรกในบริษัทแบตเตอรี่ ทำอยู่ 14 ปี พอย่างปีที่ 15 ก็มีปัญหากับผู้จัดการ โดยให้เหตุผลว่า ผู้จัดการด่าพ่อแม่ ตนจึงตีหน้าผู้จัดการจะได้รับบาดเจ็บ ในตอนนั้นจันทร์เพ็ญได้รับค่าแรง 310 บาทต่อวัน และเช้าห้องอยู่เองเดือนละ 900 บาท ซึ่งในตอนนั้นเธอต้องแบ่งเงินให้กับพ่อซึ่งทำงานอยู่ท่าเรือคลองเตยด้วย หลังจากนั้นเธอได้มาทำงานเป็น รปภ. ดูแลที่จอดรถ ทำหน้าที่แจกบัตรบัตรจอด บริเวณอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ โดยมีค่าตอบแทนอยู่ที่ 400 บาทต่อวัน แต่ในความเป็นจริงแล้ว เธอได้เพียง 270 บาทต่อวันเท่านั้น เพราะมีการหักค่าประกันสังคม และค่าห้องพัก โดยเธออ้างว่าบริษัทนี้โกงเธอโดยการเก็บค่าประกันสังคมแต่ไม่จ่ายประกันสังคม เวลาผ่านไปครึ่งปีหลังจากเริ่มงานเธอจึงตัดสินใจลาออก และเข้าทำงานกับบริษัท IGG ซึ่งเป็นบริษัท รปภ. ในปี 2545-2546 โดยจันทร์เพ็ญอ้างว่า บริษัทนี้มีมาตรฐานสูง มีประกันสังคม ซึ่งลักษณะของงานคือมีการกระจาย รปภ. ไปในต่างจังหวัดด้วย เธอเรียกว่า “การลงหน่วย”

ค่าตอบแทนที่ได้คือ 430 บาทต่อวัน มีห้องพักให้เช่าเดือนละ 1,600 บาท หลังจากทำไป 1 ปี พ่อของเธอป่วย จึงลาออกไปดูแลพ่อที่นอนอยู่ในโรงพยาบาล

หลังจากผ่านไป 2 ปี เธอเริ่มอาชีพใหม่ คือ ช่วยพ่อขายของที่ท่าเรือ อาทิ โทรศัพท์มือถือ ตอนนั้นรายได้พอใช้จ่าย และเช่าบ้านอยู่ในซอยลาซาล 81 เขตบางนา ราคา 1,600 บาทต่อเดือน เธอเล่าว่าในระหว่างที่ขายโทรศัพท์อยู่นั้น เคยถูกโกงค่าโทรศัพท์มากจนเบื่อหน่าย เมื่อพ่อเสียจึงเลิกขายโทรศัพท์ และหันไปทำงานเป็นแม่บ้านเป็นเวลากว่า 1 ปี ในจุฬาฯ ได้รับค่าแรงวันละ 300 บาท แต่จุดเปลี่ยนที่สำคัญที่ทำให้เธอต้องออกมานอนในพื้นที่สาธารณะคือ ไม่มีเงินจ่ายค่าห้อง ค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพ เมื่อออกมาอยู่ข้างถนนใหม่ๆ มีคนแนะนำให้เธอเข้าไปอยู่ในบ้านอิ่มใจ อยู่ได้ 6 เดือน ก็ตัดสินใจออกมา เหตุเพราะทำบัตรหายกลัวว่าเจ้าหน้าที่จะด่าเลยไม่กลับเข้าไปอีกเลย ในปัจจุบันเธอตัดสินใจหลับนอนในบริเวณเสาชิงช้ามากว่า 2 เดือนแล้ว จากการชักชวนของ *แกะ เปาวนา (คนไร้บ้านอีกคนหนึ่งที่มีการเก็บข้อมูล)* ที่รู้จักกันตอนอยู่ในบ้านอิ่มใจ ซึ่งปัจจุบันจันทร์เพ็ญกลับไปบ้านอิ่มใจเป็นพักๆ มีรับจ้างร้อยมาลัยบริเวณวัดสุทัศน์ซึ่งคนจ้างก็มีพาไปนอนที่บ้านบ้าง

ติดตามครั้งที่ 1 (จันทร์เพ็ญ)

วันที่: 1 สิงหาคม 2560

สถานที่: บ้านอิ่มใจ

หลังจากพบกับจันทร์เพ็ญวันแรกเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2560 จากนั้นไม่นานเธอก็ขาดการติดต่อไป ถามใครในละแวกที่เธอเคยนอนประจำก็ไม่มีใครทราบว่าเธอหายไปไหน และหายไปเมื่อไหร่ แต่แล้วผู้เก็บข้อมูลก็พบกับเธออีกครั้งในบ้านอิ่มใจ และสัมภาษณ์เพื่อทำการติดตามชีวิตประจำวันของเธอ จึงได้ทราบว่า ตั้งแต่ที่เธอหายไปตอนนั้นเธอบอกว่าไปนอนบ้านเพื่อนในย่านพระราม 2 แต่อยู่ได้ไม่นานเธอก็กลับมายังลานคนเมืองด้วยความที่ไม่มีเงินติดตัว เธอจึงตัดสินใจกลับเข้าบ้านอิ่มใจอีกครั้ง เพื่อความสะดวกในที่นอนและอาหาร 2 มื้อต่อวัน

เมื่อกลับเข้าบ้านอิ่มใจ กิจกรรมในชีวิตประจำวันของจันทร์เพ็ญก็ย่อมแตกต่างไปจากชีวิตที่นอนในบริเวณลานคนเมือง เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ที่อยู่ในบ้านอิ่มใจที่ต้องตื่นนอนตั้งแต่เช้าและจัดการตัวเองให้พร้อมสำหรับมื้อเช้าและการเดินทางออกไปใช้ชีวิตข้างนอกในช่วงเวลากลางวัน เธอตื่นนอนเวลา 05.30 น. เพื่อต่อคิวเข้าห้องน้ำ และกินอาหารเช้าเวลาประมาณ 8.00 น. และกิจกรรมหลักหลังจากนั้นคือการเดินทางไปวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี เพื่อกินเข้ากลางวันและพักผ่อนอยู่ในวัด เธอมักเดินเท้ามายังถนนราชดำเนินกลางและขึ้นรถโดยสารประจำทางสาย 203 เพื่อไปวัดสังฆทาน พอไปถึงเชิงสะพานพระราม 5 เธอต้องเดินเท้าข้ามสะพานพระราม 5 แทนการใช้บริการรถกระป๋อเพื่อประหยัดเงิน

ภายในวัดมีโรงทานขนาดใหญ่หลายจุดนั่นจึงเป็นเหตุผลที่ดึงดูดให้คนไร้บ้านหลายคนเดินทางเข้ามาในวัด โดยปกติแล้วโรงทานจะเริ่มแจกจ่ายอาหารตั้งแต่ช่วงเช้าของทุกวันและมักจะหมดก่อนเที่ยง นอกจากนี้

ยังพบว่าภายในวัดยังมีจุดบริการน้ำดื่มตั้งไว้ให้บริการตลอดเวลาอีกด้วย อย่างไรก็ตามจันทร์เพ็ญใช้เวลาอยู่ในวัดจนกระทั่งเวลาประมาณ 15.30 น. จึงเดินทางออกจากวัดด้วยเส้นทางเดิม และถึงบ้านอิ่มใจเวลาประมาณ 17.30 น. จากนั้นก็กินข้าวเย็นและเข้านอนตามลำดับกิจกรรมของบ้านอิ่มใจต่อไป

วันนี้จันทร์เพ็ญใช้เงินไปเพียง 13 บาท สำหรับค่าโดยสารรถประจำทางสาย 203 (2 เที่ยว, เที่ยวละ 6.50 บาท)

4. การุณ

วันที่: 4 มิถุนายน 2560

สถานที่: เกาะกลางถนนศิริพงษ์ ใกล้กับเสาชิงช้า

การุณ เป็นชายอายุ 58 ภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลังจากเรียนจบชั้น ป. 6 จากโรงเรียนประถมในละแวกบ้านแล้วการุณช่วยพ่อแม่ทำนามาโดยตลอด จนเมื่ออายุประมาณ 40 กว่าปี จึงตัดสินใจเรียนต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในตัวจังหวัดจนจบชั้น ม.6 เมื่ออายุ 48 ปีในด้านครอบครัว การุณแต่งงานกับภรรยาชาวจังหวัดอยุธยาเช่นเดียวกัน มีลูก 1 คน ปัจจุบันกำลังเรียนอยู่ชั้น ป.1 ในจังหวัดอยุธยา ซึ่งภรรยาของก็มีอาชีพทำนาอยู่ในบ้านเกิด

ในแง่มุมของการไร้บ้าน การุณอาศัยนอนในละแวกเกาะกลางถนนศิริพงษ์ ใกล้กับเสาชิงช้าและลานคนเมือง แรกเริ่มเขาเดินทางเข้ามาในกรุงเทพฯ ได้ปีกว่า เพื่อหางานทำ งานดังกล่าวคืองานซ่อมโทรศัพท์มือถือ เขาหวังว่าจะเข้ามาฝึกทักษะการซ่อมโทรศัพท์มือถือเพื่อกลับไปเปิดร้านซ่อมที่บ้านเกิด โดยเรียนกับศูนย์ฝึกอาชีพกรุงเทพมหานครสวนลุมพินี[1] ซึ่งเริ่มเรียนไปบางส่วนแล้ว แต่ไม่ต่อเนื่องเพราะอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเรียนรู้ทักษะดังกล่าวมีราคาค่อนข้างสูง แม้ค่าสมัคร ค่าเรียนจะฟรี แต่ก็ต้องมีอุปกรณ์ส่วนตัวที่ต้องซื้อเพิ่มเติม โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก และเครื่องมือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากจะไม่มีเงินค่าอุปกรณ์แล้ว การุณก็ไม่มีเงินค่าเช่าห้องด้วยจึงต้องอาศัยนอนข้างถนนเช่นเดียวกับคนไร้บ้านทั่วไป เพื่อประหยัดค่าครองชีพ รายได้หลักในขณะนี้คืองานโบกธงหรือถือป้ายโฆษณาคอนโด ซึ่งมีคนไร้บ้านที่นอนในละแวกเดียวกันแนะนำให้ เป็นงานที่ทำในวันเสาร์-อาทิตย์ ตั้งแต่ประมาณแปดโมงจนถึงสี่หรือห้าโมงเย็น ค่าตอบแทนวันละ 400 บาท แต่ไม่ใช่งานที่มั่นคงนักเพราะนาน ๆ ถึงจะมีงานเข้ามาครั้ง บางครั้งอาจนานเป็นเดือน ปัญหาเรื่องเงินดังกล่าวจึงทำให้การุณยังเรียนไม่จบหลักสูตรตามที่ตั้งใจไว้ และทำให้ช่วงเวลาของการเป็นคนไร้บ้านขยายยาวออกไปเรื่อย ๆ

ในส่วนชีวิตประจำวันของการุณนั้นค่อนข้างที่จะคล้ายคลึงกันในทุก ๆ วัน จากการลงภาคสนามสัมภาษณ์ครั้งแรก ในวันที่ 17 พฤษภาคม 2560 พบว่า เวลาที่ตื่นนอนประจำในทุกวัน คือ 04.00 น. เหตุที่

[1] หลักสูตรฝึกอบรมช่างซ่อมโทรศัพท์มือ เป็นหลักสูตรระยะสั้น 1 เดือน (80 ชั่วโมง) เรียนวันจันทร์-ศุกร์ 9.00-14.00 น.

ต้องตื่นเช้าเพื่อจะไปต่อแถวเข้าห้องในสวนรมณีนาถเพราะช่วงเช้าเป็นชั่วโมงเร่งด่วนที่คนไร้บ้านซึ่งนอนในละแวกนั้นจะต่อแถวเพื่อเข้าห้องน้ำตั้งแต่เช้า แม้ว่าประตูสวนฯ ประเปิดประมาณ 05.00 น. แต่ด้วยห้องน้ำที่มีจำนวนจำกัดจึงต้องเกิดการต่อคิวดังกล่าว หลังจากนั้นในช่วงเช้าของทุกวัน (จันทร์-ศุกร์) การุณมักเดินทางไปรับหนังสือพิมพ์แจกฟรี M2F ในบริเวณโรงพยาบาลรามาธิบดี หลังจากนั้นประมาณ 8.30 น. เขาจะนำหนังสือพิมพ์ที่ได้รับมาดังกล่าวไปนั่งอ่านในบริเวณสภาสังคมสงเคราะห์เพื่อรอรับแจกอาหารในเวลาประมาณ 11.00 น. ซึ่งแจกในวันจันทร์-ศุกร์ เช่นเดียวกัน หลังจากนั้นเขาจะเดินทางไปสวนลุมพินีเพื่อพักผ่อน โดยมากเป็นการนอนกลางวัน กอปรกับในสวนฯ มีห้องน้ำสาธารณะให้ใช้ได้ตลอดทั้งวัน ดังนั้นการุณจึงใช้เวลากว่าครึ่งวันอยู่ในสวนลุมฯ จนเวลาประมาณ 16.00 น. จึงจะเดินทางกลับมาสถานที่ที่นอนเป็นประจำ (เกาะกลางถนนศิริพงษ์) และนั่งพักผ่อนพูดคุยกับคนไร้บ้านในละแวกนั้นจนกว่าจะถึงเวลานอน คือประมาณ 20.30 น.

ติดตามครั้งที่ 1 (การุณ)

วันที่: 6 มิถุนายน 2560

สถานที่: ศาลาอเนกประสงค์ ลานปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

ผู้ศึกษาพบการุณนั่งชาร์จแบตโทรศัพท์มือถือของเขาเองอยู่บริเวณศาลาในลานปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เมื่อเวลา 15.30 น. ซึ่งต่างไปจากการสัมภาษณ์ในครั้งแรกที่ไม่ปรากฏกิจกรรมในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เลย เขาเล่าต่อว่าปกติแล้วจะมาในธรรมศาสตร์เฉพาะวันที่แบตเตอรีโทรศัพท์มือถือหมดเท่านั้น 2-3 วันครั้ง (การุณมีโทรศัพท์ระบบสัมผัส 2 เครื่อง) เมื่อถามถึงกิจวัตรในชีวิตประจำวัน การุณบอกว่าหลายๆ อย่างยังกระทำเหมือนเดิม เว้นเสียแต่ที่เพิ่มเติมเข้ามา คือ เมื่อวาน (5 มิถุนายน) เวลา 18.00 น. ก่อนนอน การุณเดินไปบริเวณท่าราชวรดิฐ (ใกล้กับท่าช้าง) เพื่อเอาขวดไปกรอกน้ำฟรีที่มีไว้บริการผู้คนที่สัญจรทั่วไป โดยการแจกน้ำดังกล่าวสัมพันธ์กับงานพระราชพิธีพระบรมศพ เมื่อกรอกน้ำเสร็จแล้วเขาจึงเดินกลับไปเกาะกลางถนนศิริพงษ์เพื่อเตรียมตัวนอน

ติดตามครั้งที่ 2 (การุณ)

วันที่: 14 มิถุนายน 2560

สถานที่: ลานคนเมือง

ในช่วงเย็นของวันที่ 14 มิถุนายน เวลาประมาณ 19.00 น. ผู้ศึกษาลงพื้นที่สัมภาษณ์คนไร้บ้านอีกครั้ง โดยพบว่าการุณกำลังนั่งกินข้าวอยู่ในบริเวณเดิมที่ผู้ศึกษาพบกับเขาครั้งแรก (4 มิถุนายน) ซึ่งข้าวกล่องดังกล่าวมีผู้ขับรถนำมาแจกไม่ระบุว่ามาจากหน่วยงานไหน สำหรับกิจกรรมในชีวิตของการุณวันนี้เหมือนเดิมกับการสัมภาษณ์ครั้งแรก (4 มิถุนายน) ทุกประการ คือ ตื่นนอน 04.00 น. เดินทางไปรับหนังสือพิมพ์แจกฟรี M2F หน้าโรงพยาบาลรามาธิบดี หลังจากนั้นประมาณ 08.30 น. การุณไปนั่งพักผ่อนเพื่อรอกินข้าวในบริเวณสภาสังคมสงเคราะห์ จนเวลา 11.00 น. ที่เริ่มแจกข้าว หลังจากนั้นเขาเดินทางไปสวนลุมพินีเพื่อนอนกลางวัน

จนเวลาประมาณ 17.00 น. จึงเดินทางกลับมาเกาะกลางถนนศิริพงษ์ จนพบกับผู้เขียนในขณะที่กำลังสัมภาษณ์นี้ (19.00 น.)

ติดตามครั้งที่ 3 (การุณ)

วันที่: 18 มิถุนายน 2560

สถานที่: ลานคนเมือง

บริเวณที่สัมภาษณ์ยังคงเป็นตำแหน่งเดิม (ลานคนเมือง) เวลาประมาณ 20.30 น. ซึ่งการุณกำลังเตรียมตัวนอนแล้ว แต่เห็นผู้เขียนเดินไป เขาจึงลุกขึ้นนั่งแล้วพูดคุยด้วย วันนี้ไม่มีข้าวกล่องมาแจกในช่วงเย็น ซึ่งจากการสอบถาม ปกติก็ไม่มีแจกอยู่แล้ว มีแต่ “วันพิเศษ” เท่านั้นที่มีคนนำมาแจก วันพิเศษในมุมมองของการุณหมายถึงวันที่ตัวเขาเองโชคดีที่มีข้าวเย็นให้กิน สำหรับกิจวัตรประจำวันพบว่าเป็นไปในทำนองที่คล้ายคลึงกับวันที่ผ่านมา เว้นเสียแต่วันนี้ไม่ได้เดินทางไปสวนลุมพินี เพราะหลังจากกินข้าวเสร็จจากสภาฯ เขาก็มุ่งหน้าไปยังศาลา ในสวนปรีดีฯ เพื่อชาร์จแบตโทรศัพท์และนอนกลางวันไปพลางๆ ด้วย

5. สุชัย

วันที่: 6 มิถุนายน 2560

สถานที่: ศาลาอเนกประสงค์ ลานปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

ชัย เป็นชายอายุ 53 ปี เดิมเป็นชาวจังหวัดสระแก้ว หลังจากเรียนจบชั้น ป.4 ก็ช่วยพ่อแม่ทำงานก่อสร้าง ชัยเป็นลูกชายคนที่ 2 ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 5 คน เมื่ออายุประมาณ 15-16 ปี ชัยเดินทางเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ โดยงานแรกเป็นงานรับจ้างทำสีงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี กับบริษัทแชฟ้า ซึ่งมีเพื่อนชักชวนมาอีกทอดหนึ่ง โดยขณะนั้นได้รับค่าจ้างวันละ 60 บาท ทำอยู่ประมาณ 1-2 ปี ก็เปลี่ยนงานแต่ยังคงเป็นงานในลักษณะเดิมคือ รับจ้างทำสีอาคารทั่วไป ภายหลังชัยย้ายไปทำงานในพัทยา แต่หลังจากนั้นก็ย้ายกลับเข้าทำงานในกรุงเทพฯ

ปัจจุบันชัยอาศัยพื้นที่แยกอรุณอัมรินทร์เป็นที่นอนตั้งแต่เดือนที่ผ่านมา (6 มิถุนายน 2560) ก่อนหน้านี้เขาเคยนอนอยู่บริเวณหน้ากองสลากฯ แต่มีเจ้าหน้าที่เทศกิจและ พม. มาไล่อยู่เป็นประจำ ในส่วนของกิจวัตรเขาจะตื่นประมาณ ตี 4-5 และใช้ห้องน้ำใต้สะพานปิ่นเกล้าทำธุระส่วนตัว และจะใช้เวลาช่วง 6 โมงถึงบ่าย 3 อยู่แถวท่าช้างเพื่อหาข้าวกิน และ 4 โมงจะเดินไปธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์เพื่อนั่งเล่นในลานปรีดีฯ และเข้านอนเวลา 2 ทุ่ม

ติดตามครั้งที่ 1 (สุชัย)

วันที่: 10 มิถุนายน 2560

สถานที่: ศาลาอเนกประสงค์ ลานปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

ผู้เก็บข้อมูลพบกับชัยอีกครั้งในบริเวณเดิมที่พบกันครั้งแรก นั่นก็คือ ศาลาในลานปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ตั้งแต่ช่วงเช้าของวันนี้ (6.00 น.) ชัยเดินข้ามสะพานปิ่นเกล้าไปยังท่าราชวรดิฐ หรือบริเวณท่าช้างเพื่อรับข้าวแจกฟรีจากซุ้มแจกข้าวที่เกี่ยวเนื่องกับงานพระราชพิธีพระบรมศพจนกระทั่งเวลา 12.00 น. หลังจากกินข้าวกลางวันเรียบร้อยแล้วเขาก็เดินเลียบมากับถนนมหาราชมุ่งหน้าไปทางท่าพระจันทร์เพื่อผ่านเข้าสู่ธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เพื่อใช้ชีวิตในช่วงบ่ายไปกับการนั่งพักผ่อนใน 2 จุด คือ ม้านั่งใต้ชายคาของศาลาฯ ขนาดเล็กรอบ ๆ สนามฟุตบอล และศาลาฯ ในลานปรีดี พนมยงค์ จนเวลาประมาณ 16.00 น. จึงเดินข้ามสะพานปิ่นเกล้าไปยังแยกอรุณอัมรินทร์เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการนอน และเข้านอนค่อนข้างเร็วในเวลาประมาณ 20.00 น.

ติดตามครั้งที่ 2 (สุชัย)

วันที่: 15 มิถุนายน 2560

สถานที่: ศาลาอเนกประสงค์ ลานปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

ในวันนี้ (15 มิถุนายน) ชัยมีกิจกรรมในชีวิตประจำวันค่อนข้างคล้ายคลึงกับการติดตามครั้งก่อนหน้า (10 มิถุนายน) เป็นอย่างมากที่แตกต่างกันมีเพียงเวลาเข้านอนและตื่นนอนเพียงเท่านั้น คือ ตื่นนอน 21.00 น. และ 5.30 น. ตามลำดับ

ติดตามครั้งที่ 3 (สุชัย)

วันที่: 5 กรกฎาคม 2560

สถานที่: ศาลาอเนกประสงค์ ลานปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

ในวันนี้ชัยเลือกเดินทางไปวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี โดยรถโดยสารประจำทางสาย 203 ตั้งแต่เวลา 06.00 น. และถึงวัดก่อนเวลา 08.00 น. จากนั้นเขาใช้เวลาทั้งวันอยู่ในวัดสังฆทาน โดยเฉพาะการนอนกลางวันเนื่องด้วยบรรยากาศภายในวัดที่ร่มรื่นและเย็นสบาย เช่นเดียวกับคนคนไร้บ้านอื่น ๆ ที่ไปวัดสังฆทาน ที่อาศัยกินข้าวเที่ยงที่วัดแห่งนี้ จนกระทั่งถึงเวลาประมาณ 16.00 น. ชัยจึงเดินทางกลับจากวัดโดยใช้เส้นทางเดิมที่ไม่เสียค่ารถเพราะเป็นรถเมล์ฟรีทั้งสองเที่ยว ชัยกลับมาถึงปิ่นเกล้าเวลา 18.00 น. และเตรียมตัวเข้านอนในเวลาประมาณ 21.00 น.

เพิ่มเติม: ปกติแล้วชัยเลือกใช้ห้องน้ำสาธารณะที่อยู่ใกล้กับแยกอรุณอัมรินทร์ในการทำธุระส่วนตัว เช่น อาบน้ำ และซักผ้า

6. วิเชียร

วันที่: 12 มิถุนายน 2560

สถานที่: ศูนย์พักคนไร้บ้าน สุวิทย์ วัดหนู

เป็นชายชราอายุ 74 ปี ภูมิลำเนาอยู่ที่ซอยรามบุตรี กรุงเทพฯ เขาเรียนจบชั้น ป.4 จากโรงเรียนวัดชนะสงคราม เขาว่า ตอนอายุ 11 ปี เขาโดนหนังสติ๊กยิงเข้าที่ตาข้างขวาทำให้บอดสนิท หลังจากเรียนจบวิเชียรรับจ้างทำงานทั่วไปโดยเฉพาะโรงกลึงในจังหวัดสมุทรปราการ และพบรักกับภรรยาคนที่ 1 และมีลูกด้วยกัน 4 คน ผ่านไป 10 ปี วิเชียรเปลี่ยนไปทำงานเป็นช่างซ่อมบำรุงที่โรงพยาบาลเพชรเวชย่านคลองตัน ในระหว่างนี้ภรรยาคนที่ 1 ของเขาเสียชีวิตจึงเป็นจุดเปลี่ยนให้เขาไปทำงานเป็นพนักงานในโรงซักผ้าที่จังหวัดสมุทรปราการ นอกจากนี้ ปัญหาเรื่องประกันสังคมก็เป็นหนึ่งในสาเหตุที่ทำให้เขาต้องเปลี่ยนงาน ในระหว่างนี้วิเชียรพบรักกันภรรยาคนที่ 2 และอยู่กินด้วยกันในจังหวัดสมุทรปราการจนเวลาผ่านไปประมาณ 5 ปี เขาพาครอบครัวกลับมาเช่าบ้านอยู่ในย่านบางขุนนนท์ซอย 7 โดยอาชีพหลักในขณะนั้น คือ การรับทำดอกไม้จันทน์ส่งร้านเป็นเวลา 10 ปี วิเชียรอ้างว่า รายได้ในขณะนั้นดีมากตกวันละ 1000 บาทกระทั่งย่างเข้าอายุ 60 ปี สำหรับจุดเปลี่ยนของอาชีพนี้เนื่องจากมีคนเริ่มหันมารับจ้างทำดอกไม้จันทน์มากขึ้น ทำให้รายได้ไม่มากเท่าเดิมแต่ก็ยังรับจ้างทำอยู่เรื่อย ๆ และเขาเริ่มมีอาการต้อกระจกที่ตาข้างซ้ายด้วย

หลังจากนั้นวิเชียรทะเลาะกับภรรยาและแยกกันอยู่ วิเชียรตัดสินใจกลับไปอยู่กับลูกที่สมุทรปราการ เขาเล่าว่า ในระหว่างที่อยู่บ้านกับลูกนั้นเขาเดินชนกระจกในบ้านแตก ทำให้ลูกหัวเราะเยาะและวิเชียรรู้สึกน้อยใจ จึงตัดสินใจหนีออกจากบ้านและไปเช่าบ้านอยู่ข้างโรงรับจำนำใกล้ ๆ กับศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ฯ เนื่องจากยังพอมีเงินเก็บอยู่บ้าง ในระหว่างนี้ก็ยังรับทำงานดอกไม้จันทน์อยู่เช่นเดิมแม้ว่าค่าจ้างจะไม่ได้ดีเท่าเดิมก็ตาม ตอนนั้นรายได้ตกอยู่ที่ช่อละ 7 บาท 1 วันทำได้ประมาณ 50-100 ช่อ ส่วนค่าเช่าบ้านรวมค่าน้ำค่าไฟจะอยู่ที่ไม่เกิน 1800 บาท

ผ่านไป 1 ปี วิเชียรวางแผนว่าจะนำเงินเก็บที่มีอยู่จะไปลงทุนรับล็อตเตอรี่มาขาย เขาอ้างว่าเงินลงทุนในขณะนั้นอยู่ที่ประมาณ 30,000 บาท แต่ก่อนหน้านี้มีคนยืมเงินไปและไม่ยอมคืน ทำให้แผนชีวิตที่วางไว้ต้องหยุดชะงัก กอปรกับไม่มีเงินจ่ายค่าเช่าห้องจึงทำให้วิเชียรต้องมาอยู่ในศูนย์พักสุวิทย์ฯ เพราะเห็นว่าเพื่อนที่เคยอยู่ในละแวกเดียวกันมาพักอาศัยที่ศูนย์นี้ด้วย (เพื่อนอยู่ก่อนประมาณ 2 เดือน) ขณะอยู่ในศูนย์ฯ เขาก็ยังรับจ้างทำดอกไม้จันทน์อยู่เช่นเดิมและได้ตัดสินใจเลือกทำในช่วงต้นเดือนมิถุนายนที่ผ่านมาเพราะรายได้แย่ลง

ในแง่มุมของกิจวัตรประจำวัน วิเชียรจะตื่นนอนเวลา 6 โมงเช้า เพื่อลงมาดื่มกาแฟและประมาณ 07.30 น. ของทุกวัน วิเชียรจะเดินไปซื้อกับข้าวที่ตลาดศาลาน้ำเย็นและนำกลับมากินที่ศูนย์ฯ ในการซื้อแต่ละ

วันจะสามารถกินได้ตลอดทั้งวัน เวลา 10 โมงจะอาบน้ำ และสำหรับอาหารกลางวัน เขาอ้างว่า มักจะกินไม่เป็นเวลาแล้วแต่ว่าหิวหรือไม่โดยปกติแล้วในช่วงบ่ายของทุกวันวิเชียรมักจะเดินไปพูดคุยกับเพื่อนที่เคยเช่าบ้านอยู่ใกล้ๆ กันแถวย่านบางขุนนนท์ซอย 1 และประมาณ 5 โมงวิเชียรจะกลับเข้าศูนย์เพื่ออาบน้ำและเตรียมเข้านอนเวลาประมาณ 3 ทุ่ม

ติดตามครั้งที่ 1 (วิเชียร)

วันที่: 7 กันยายน 2560

สถานที่: ศูนย์พักคนไร้บ้าน สุวิทย์ วัดหนู

วิเชียรยังคงมีกิจรรมในระหว่างวันเหมือนเดิม คือ ตื่นนอนเวลา 6.00 น. และเดินไปตลาดศาลาน้ำเย็นเวลา 8.00 น. เพื่อซื้อกับข้าวมื้อเช้าและมื้อเที่ยงกลับมากินที่ศูนย์พักฯ หลังจากนั้นก็ใช้เวลาอยู่ในศูนย์ฯ จนถึงเวลาประมาณ 14.00 น. จากนั้นระหว่างเวลา 14.00-18.00 น. วิเชียรเดินไปนั่งพูดคุยกับเพื่อนๆ ของเขาในถนนบางขุนนนท์ ซอย 1 ซึ่งไม่ไกลจากศูนย์ฯ นัก พอตกเย็นก็กลับมากินข้าวเย็นที่ศูนย์ฯ ซึ่งเป็นอาหารชุดเดิมตั้งแต่ที่ซื้อไว้เมื่อเช้าแต่ยังไม่บูด จากนั้นก็เข้านอนในเวลาประมาณ 21.00 น.

วันนี้วิเชียรใช้เงินไปไม่ถึง 100 บาท สำหรับค่าอาหารเพียงอย่างเดียว

7. วาสนา (แมว)

วันที่: 12 มิถุนายน 2560

สถานที่: ศูนย์พักคนไร้บ้าน สุวิทย์ วัดหนู

“วาสนา” หรือ “แมว” เป็นชาวจังหวัดนนทบุรี ปัจจุบันเธอมีอายุ 54 ปี เธอเข้ามาพักอยู่ในศูนย์พักคนไร้บ้านบางกอกน้อย (สุวิทย์ วัดหนู) เป็นเวลา 1 เดือนแล้ว (12 มิถุนายน 2560)

หลังจากเรียนจบชั้น มศ.3 ที่โรงเรียนปากเกร็ด เธอเข้าเรียนต่อที่โรงเรียนวิมลพาณิชย์แต่มีเหตุให้ต้องเปลี่ยนโรงเรียน (ไม่ระบุสาเหตุ) จากนั้นเข้าเรียนต่อในโรงเรียนวิมลพาณิชย์ จังหวัดนนทบุรี แต่ก็เรียนไม่จบ เธอให้เหตุผลว่าตอนนั้นเธอมีแฟนเข้ามาเกี่ยวพัน จึงทำให้เธอ “ใจแตก” ในความหมายของเธอคือเด็กที่เรียนไม่จบเพราะไปมีแฟนเสียก่อน หลังจากนั้นเธอก็ออกจากบ้านแล้วไปอยู่กินกับแฟนหนุ่มของเธอ เมื่อออกจากมาแล้วทำให้เธอต้องหางานทำเพื่อเลี้ยงชีพ วาสนาจึงเริ่มทำงานครั้งแรกที่ห้างสรรพสินค้าแก้วฟ้า ในย่านบางลำพู ทำอยู่ประมาณ 1 เดือน เธอก็ลาออกโดยให้เหตุผลว่า ไม่มีเงินไปกินข้าวเที่ยงในวันทำงาน เพราะบริษัทจะจ่ายเงินให้ลูกจ้างเป็นรายเดือนซึ่งในระหว่างนี้เธอ “ต้องกินต้องใช้” จึงเป็นเหตุผลให้เธอหางานทำใหม่ จากนั้นเธอไปสมัครเป็นเด็กยกอาหารที่ภัตตาคารริมน้ำย่านปิ่นเกล้า ในครั้งนั้นเธอทำนานกว่าครึ่งปีจึงลาออก สาเหตุคือ งานดังกล่าวเป็นงานที่ต้องอดหลับอดนอน เพราะเป็นงานที่ทำในเวลากลางคืน เมื่อลาออกแล้ว เธอเข้าไปสมัครเป็นพนักงานร้านเฟรนด์ชิพคอฟฟี่ช้อปซึ่งอยู่เยื้องกับพาต้าปิ่นเกล้า ร้านดังกล่าวเป็น

ลักษณะคาเฟ่ (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นครัวสมร) เธอใช้เวลากับงานนี้ประมาณ 1 ปี และลาออกเพราะต้องติดตามคนรักของเธอซึ่งไปทำงานที่จังหวัดระยอง

คนรักของเธอทำงานเป็นพ่อครัวที่ร้านอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดระยอง ในขณะเดียวกันเป็นเวลาที่เธอเริ่มตั้งท้อง และเธอก็ทำงานบ้านให้กับเจ้าของร้านอาหารนั้นพร้อมกับอาสาเป็นพี่เลี้ยงให้กับลูกเจ้าของร้านด้วย เวลาผ่านไปครึ่งปีแฟนหนุ่มของเธอต้องย้ายกลับมาทำงานในจังหวัดนครปฐม โดยยึดอาชีพพ่อครัวเช่นเดิม ทำในโรงแรมเวล นครปฐม (Whale Hotel) และงานของเธอก็เป็นงานในลักษณะเดิมคือ เป็นแม่บ้านเลี้ยงลูกอยู่ที่บ้าน ในขณะนั้นเธออายุ 23 ปี ในระหว่างนั้นแฟนของเธอถูกรถชนจนขาหักเลยทำให้ต้องพักงาน ในเดือนต่อมาวาสนาก็ถูกรถชนและขาหักเช่นเดียวกัน จึงทำให้รายได้เริ่มมีปัญหา ต่อมาไม่นานเธอทะเลาะกับแฟนของเธอจึงเป็นเหตุให้ต้องแยกกันอยู่ พร้อมกับที่ลูกทั้ง 2 คนของเธอแยกทางออกจากครอบครัว

ต่อมาไม่นานวาสนาเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ เพียงลำพัง แต่อาการขาหักยังไม่หายดี เบื้องแรกเธอเข้าไปอยู่ในบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ดอนเมือง หลังจากนั้นไม่ถึงเดือนเธอออกจากบ้านพักดังกล่าวเพื่อกลับบ้านไปอยู่กับพ่อแม่ที่ปากเกร็ด โดยหวังว่าจะรักษาตัวอาการป่วยเนื่องจากถูกรถชนให้หายดี แต่อยู่ได้ไม่นานก็มีเหตุให้ต้องทะเลาะกับพ่อแม่ จนเธอออกจากบ้านอีกครั้ง ในครั้งนี้เธอไปขออาศัยอยู่ในวัดสวนแก้วกับพระพยอม กัลยาโณ เธออ้างว่า ในระหว่างที่อยู่วัดนั้นก็ช่วยทำงานก่อสร้าง อาทิ หิ้วปูน ตลอดจนช่วยหยิบจับงานก่อสร้างที่ไม่ซับซ้อนมากนัก เพราะขาเธอยังไม่หายดี

หลังจากถอดเฝือกแล้วเธอก็ออกจากวัดสวนแก้วมาทำงานเป็นลูกจ้างร้านอาหารตามสั่งในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ทำอยู่ครึ่งปีก็มีเหตุให้ต้องเปลี่ยนงานเพราะในขณะนั้นเธอพักอาศัยอยู่กับเพื่อนของเธอแต่มีเหตุให้ต้องทะเลาะกัน งานต่อมาเป็นงานรับจ้างเฝ้าแผงผักในตลาดนนทบุรีได้รับค่าจ้างวันละ 150 บาท เป็นเวลาเพียงเดือนเดียว เมื่อเธอรู้สึกว่าไม่คุ้มค่าแรงจึงออกจากงานนั้นมา จากนั้นมีคนแนะนำให้มาลองขายของย่านสนามหลวง สินค้าที่นำมาขายได้แก่เสื้อผ้ามือสอง ซีดี ตลอดจนของมือสองทั่วไป วาสนาเล่าว่าในช่วงที่เริ่มขายเธอ “ขายไม่เป็น” กล่าวคือเมื่อของหมดเธอไม่รู้จักเติมของ ไม่รู้แหล่งซื้อของมาขาย เลยทำให้ต้องเลิกขายไป จากนั้นเธอเปลี่ยนงานไปเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัย (รปภ.) ซึ่งเป็นอีกงานที่เธอทำในระยะเวลาสั้นๆ เพราะเธอบอกว่าเป็นงานที่เหนื่อยเกินไป

ต่อมา เธอรู้จักกับชายคนหนึ่งซึ่งเป็นคนที่ชักชวนให้เธอไปซื้อพระมาขายต่อ แหล่งซื้อสำคัญคือตลาดพระเครื่องท่าพระจันทร์ โดยนำไปเดินขายต่อในบ้านคนตามต่างจังหวัดโดยเฉพาะในจังหวัดอยุธยา หลังจากนั้นไม่นานเธอก็แยกทางกับแฟนใหม่ของเธอ ภายหลังเธอได้ทำงานเป็นหน้าม้าเชียร์แขกที่บ่อนคาสิโนในประเทศกัมพูชา โดยรายได้จะได้ครั้งละประมาณ 300 บาทซึ่งจะมีที่พักให้ด้วย ลักษณะงานดังกล่าว คือ การเชียร์ให้ลูกค้าเข้ามาเล่นในบ่อน เธอทำงานนี้อยู่ประมาณปีกว่า ๆ และทางบ่อนก็เลิกจ้างเธอ เธอจึงตัดใจสินกลับมากรุงเทพฯ และมีคนชักชวนไปอยู่ที่บ้านอิ่มใจนานแรมปี ระหว่างนี้เธอกลับมาขายของที่คลองหลอดดังแต่ก่อน ภายหลังเธอออกจากบ้านอิ่มใจและไปเช่าห้องอยู่กับเพื่อนใกล้กับโลตัส บางพลัด โดยราคาอยู่ที่ห้องละ 1,400 บาทต่อเดือน เมื่อ 6 เดือนที่ผ่านมา (12 มิถุนายน 2560)

สำหรับปัจจุบันที่เธอต้องมาอยู่ในศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ฯ เนื่องจากเธอไปเจอลุงคนหนึ่ง อายุ 53 ปี อดีตเคยเป็นกระเป๋ารถเมล์และเหมือนว่าจะพบรักกันจึงชวนกันว่าอยู่ในศูนย์พักสุวิทย์ฯ ประมาณ 1 เดือนที่ผ่านมา (12 มิถุนายน 2560) โดยมีค่าเช่าอยู่ที่ 250 บาทต่อเดือน

ในแง่ของชีวิตประจำวันวาสนาจะตื่นนอนตี 5 ไปอาบน้ำที่ห้องเช่าย่านบางพลัดและเตรียมของไปขายที่ตรอกสาเกหลังโรงแรมรัตนโกสินทร์ช่วง 6-10 โมง หลังจากนั้นจะเอาของไปเก็บที่ห้องเช่าตรงบางพลัดและพักผ่อนจนถึง 5 โมงเย็นจะออกไปซื้อข้าวที่ตลาดนัดวัดภานุรังสี

สำหรับการเดินทางระหว่างศูนย์กับห้องเช่า มี 2 ทาง คือ รถเมล์สาย 68 จากศูนย์และต่อ 203 หรือนั่งรถกะป๊อสายพาณิชย์ธน

ติดตามครั้งที่ 1 (วาสนา)

วันที่: 7 กันยายน 2560

สถานที่: ศูนย์พักคนไร้บ้าน สุวิทย์ วัดหนู

วาสนายังคงมีวิถีชีวิตเหมือนเดิมนับจากวันที่พบกับผู้เก็บข้อมูลครั้งแรกเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2560 เธอยังคงขายอยู่เช่นเดิม โดยสินค้าที่ขายดีที่สุดคือ “พระเครื่อง” รองลงมาก็เป็นพวกแผ่นซีดีมือสอง วันนี้เธอตื่นนอนตั้งแต่ 05.30 น. ที่ศูนย์ฯ และนั่งรถไปห้องเช่าอีกห้องหนึ่งที่บางพลัดซึ่งเธอเช่าไว้เก็บของ เพื่อนำของออกมาขายที่ตรอกสาเก ในระหว่างเวลา 06.30-10.00 น. จากนั้นก็กลับห้องที่บางพลัดเช่นเคยและนอนพักผ่อน กระทั่งตกช่วงเย็นประมาณ 16.00 น. เธอจึงเดินไปตลาดละแวกห้องเช่าและกินข้าวเย็น เสร็จแล้วจึงนั่งรถกระป๊อกลับมายังศูนย์ฯ และถึงศูนย์ประมาณ 19.00 น. จากนั้นเข้านอนที่ศูนย์ฯ ประมาณ 21.00 น.

ค่าใช้จ่ายของวาสนาวันนี้ประกอบด้วย ค่ารถ 22 บาท ค่า อาหาร 10 บาท ค่ากาแฟ 10 บาท ค่าเช่าที่ขายของ 20 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายรายเดือนประกอบด้วย ค่าเช่าห้องที่บางพลัด 350 บาท ค่าเช่าห้องที่ศูนย์พักคนไร้บ้าน 250 บาท

ในส่วนของรายรับวันนี้ วาสนาบอกว่าเธอขายของได้ประมาณ 250 บาท

8. เกียรติศักดิ์

วันที่: 1 สิงหาคม 2560

สถานที่: บ้านอิ่มใจ

เกียรติศักดิ์ เป็นชายโสดอายุ 64 ปี ด้วยความที่เป็นคนร่างสูงหลายคนจึงมักเรียกเขาว่า “โย่ง” หรือ “ช้าง” เกียรติศักดิ์เกิดและเติบโตในกรุงเทพฯ ในบรรดาพี่น้อง 6 คน (ชาย 4, หญิง 2) เขาเป็นลูกชายคนที่ 3 ของครอบครัว ในช่วงวัยเรียนเขาเข้าเรียนที่วิทยาลัยเทคโนโลยีสหพาณิชย์บริหารธุรกิจ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตพระ

โขนง ในระหว่างที่กำลงเรียนอยู่ เขาก็ทำงานพาร์ทไทม์ไปด้วย เป็นพนักงานเสิร์ฟที่โรงแรมดุสิตธานี พอเริ่มเรียนรู้งานไปสักพักก็เริ่มขยับขยายทำหน้าที่อื่นๆ เช่น เป็นพนักงานประจำบาร์โดยเฉพาะงานผสมค็อกเทลประจำอยู่ที่บาร์เครื่องดื่ม ซึ่งนั่นหมายความว่าเขาได้รับค่าตอบแทนเพิ่มขึ้นด้วย แต่พอเล่าไปสักพักเกียรติศักดิ์ก็นิ่งเงียบ

“ในตอนนั้นก็เสียใจอยู่เหมือนกันที่เรียนไม่จบ เกือบจบ มศ.3 ก็มีเรื่องซะก่อน ก็คือเรื่องทะเลาะวิวาทในหมู่นักเรียนเองนี่แหละเขาเลยให้ออก อาจเพราะความเลือดร้อนของผมเอง ผมไม่โทษใครหรอก”

พอไม่ได้เรียนต่อแล้ว เกียรติศักดิ์ก็เริ่มเข้าสู่ชีวิตการทำงาน เนื่องจากเคยที่งานที่โรงแรมดังกล่าว เขาจึงเลือกที่นี่เป็นที่แรกในการเริ่มทำงานแบบจริงจัง แต่ไม่นานนักก็เปลี่ยนงานโดยหันไปทำงานในห้องผสม M-150 (เอ็มร้อยห้าสิบ) ที่บริษัทโอสถสภา เป็นเวลากว่า 18 ปี หลังจากนั้นเขาเข้าทำงานเป็นรองผู้จัดการร้านสมพงษ์ซีฟู้ด ในย่านปากน้ำ สมุทรปราการ ในเบื้องแรกที่ตกลงทำงาน นายจ้างตกลงว่าเขาจะได้รับเงินเดือน 20,000 บาท แต่ความเป็นจริงแล้วได้รับเพียง 12,000 บาท เพราะอ้างว่าหักค่าประกันสังคม เกียรติศักดิ์จึงรู้สึกว่าถูกเอาเปรียบจากนายจ้างเป็นอย่างมาก แต่พอทำไปได้ประมาณ 11 ปี ซึ่งช่วงนั้นก็อายุครบ 55 ปี พอดีก็เกิดจุกพลิกผันในชีวิตอีกครั้งคืออาการบาดเจ็บบริเวณหัวเข่า จึงต้องหยุดงานและเข้ารับการผ่าตัดเพื่อรักษาโรคข้อเข่าเสื่อม ซึ่งหลังจากผ่าตัดแล้วก็ไม่สามารถกลับไปทำงานได้ดังเดิม แต่เขาเล่าต่อว่า

“ดีหน่อยในช่วงหลังผ่าตัดใหม่ๆ มีลูกค้าคนนึงที่เขาเอ็นดูผมตั้งแต่ในสมัยที่ยังทำงานอยู่ พอเราไม่ได้ทำงานเขาเห็น เขาก็สงสาร จึงส่งเงินให้ใช้เดือนละหมื่นห้า (15,000 บาท) ส่งอยู่อย่างนี้ 3 ปี เต็มๆ แล้วเขาก็เลิกส่งและหายไปเฉยๆ พอเขาไม่ส่งแล้วเงินเก็บที่มีอยู่ที่เริ่มหมด หมดเพราะอะไร ก็เราไม่ได้ทำงาน ไหนจะค่าเช่าบ้าน ค่ากินค่าอยู่ เยอะแยะไปหมด”

หลังจากนั้น 8 ปี ต่อมาที่เขาไม่ได้ทำงานเงินเก็บก็เริ่มหมด จึงต้องขายของใช้ภายในบ้านเพื่อนำเงินมาประทังชีวิต แต่อยู่ได้ไม่นานสุดท้ายก็ต้องออกจากบ้านเช่ามาอยู่บ้านอิ่มใจจากคำแนะนำของเพื่อนสนิทที่ไม่ใช่คนไร้บ้าน สุดท้ายเขาจึงตัดสินใจเข้าพักในบ้านอิ่มใจ ตั้งแต่ต้นเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมา จนตอนนี้ (1 สิงหาคม 2560) ก็เป็นเวลา 1 เดือนเต็มแล้วที่เกียรติศักดิ์เข้านอนในบ้านอิ่มใจทุกวัน

ในแง่ของญาติพี่น้อง เขาเปรยว่ายังมีพี่ชายอีก 2 คนที่ยังติดต่อกันอยู่บ้าง คนแรกอยู่จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนอีกคนอยู่ในกรุงเทพฯ แต่ล่าสุดไม่ได้ติดต่อกับพี่ชายคนหลังแล้วเหตุเพราะทะเลาะกันเรื่องภายในครอบครัว (ซึ่งเกียรติศักดิ์ปฏิเสธที่จะขยายความต่อ) เขาบอกเพียงว่าพี่ชายไล่ออกจากบ้าน จึงทำให้ไม่สามารถกลับเข้าบ้านและขนย้ายทรัพย์สินมีค่าที่ยังพอมีอยู่ออกมาได้ ส่วนพี่ชายอีกคนก็อยู่ต่างจังหวัดซึ่งเขาบอกว่าไกลเกินไป แต่ก็ไม่แน่ว่าเกียรติศักดิ์อาจจะย้ายไปอยู่ด้วยในเร็วนี้ ซึ่งอยู่ในระหว่างการตัดสินใจ

ส่วนเรื่องราวทางเศรษฐกิจในชีวิตประจำวันในขณะนี้ของเขานั้น พบว่าเงินรายได้ทั้งหมดมาจาก 2 ส่วน คือ เงินเบี้ยยังชีพผู้พิการ เดือนละ 800 บาท และเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เดือนละ 600 บาท รวมเป็นเงิน

1,400 บาท ซึ่งเขาบอกว่าไม่เคยพอใช้เลย โดยเฉพาะค่าอาหารกลางวันที่ต้องอดอยู่บ่อยครั้ง ค่าใช้จ่ายส่วนมากหมดไปกับค่าเครื่องดื่มและค่าอาหารกลางวัน ส่วนค่าเดินทางนั้นไม่ค่อยได้จ่ายนักเพราะอาศัยนั่งรถโดยสารประจำทางที่เปิดให้บริการฟรี ส่วนถ้าจะโดยสารรถไฟฟ้าทั้งยกระดับและใต้ดินก็ฟรีอีกเช่นกันเหตุเพราะมีบัตรผู้พิการ

“แต่ก็ยังดีที่มีข้าวเช้า-ข้าวเย็น ให้กินฟรีที่บ้านอิ่มใจ ไม่งั้นล่ะผมตายแน่ ๆ” เขาพูดปิดท้าย

ติดตามครั้งที่ 1 (เกียรติศักดิ์)

วันที่: 11 กันยายน 2560

สถานที่: บ้านอิ่มใจ

เกียรติศักดิ์ตื่นนอนเวลา 04.00 น. เหตุที่ตื่นไวเพราะเป็นคนที่นอนไม่ค่อยหลับ และนอนหลับยากด้วย หลังจากตื่นนอนก็เข้าห้องน้ำเพื่อทำธุระส่วนตัว เสร็จแล้วก็จัดเตรียมสัมภาระลงไปไว้ข้างล่างเพื่อรอกินข้างเช้า โดยปกติแล้วบ้านอิ่มจะกินข้าวเช้าประมาณ 08.00 น. และให้ผู้เข้าพักทุกคนออกจากที่พักพร้อมทั้งสัมภาระของตัวเองทั้งหมด เกียรติศักดิ์เองก็ต้องหอบหิ้วสัมภาระทั้งหมดออกจาที่พักเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ด้วยความที่เขามีสัมภาระค่อนข้างเยอะเพราะจากการสังเกตพบว่ามีกระเป๋าใบใหญ่มากถึงสองใบและกอปรกับที่บาดเจ็บบริเวณหัวเข่า จึงไม่ใช่เรื่องง่ายนักที่จะแบกกระเป๋าไปไหนมาไหนตลอดเวลา ดังนั้นพอออกจากบ้านอิ่มใจแล้ว เขาจึงมุ่งไปยังห้างสรรพสินค้าบิ๊กซี ลาดพร้าว โดยนั่งรถโดยสารประจำทางสาย 8 ทันที เพื่อนำกระเป๋าทั้งหมดไปฝากไว้กับเคาน์เตอร์รับฝากของในห้าง จากนั้นก็จะนั่งพักผ่อนอยู่ในห้างตลอดทั้งวัน จนกระทั่งเวลาประมาณ 15.30 น. จึงนั่งรถสาย 8 กลับมาที่บ้านอิ่มใจเพื่อเตรียมตัวลงชื่อเข้าพัก เก็บสัมภาระ และเตรียมตัวกินข้าวเย็น ซึ่งโดยปกติแล้วจะกินข้าวเย็นประมาณ 18.30 น. จากนั้นก็เข้านอนในลำดับต่อไป

วันนี้เกียรติศักดิ์ใช้เงินไป 27 บาท แบ่งเป็นค่ากาแฟกระป๋อง 13 บาท และค่าน้ำดื่ม 14 บาท

ติดตามครั้งที่ 2 (เกียรติศักดิ์)

วันที่: 6 ตุลาคม 2560

สถานที่: บ้านอิ่มใจ

ชีวิตประจำวันของเกียรติศักดิ์ในวันนี้ยังคงเหมือนเดิม ทว่ามีสิ่งที่ต่างไปก็คือ เขาได้รับบาดเจ็บในระหว่างที่กำลังนอนอยู่นอนเตียง เขาเล่าว่า ตอนนั้นนอนสะดุ้งจึงทำให้หลังเท้าไปเกี่ยวกับน็อตจึงเกิดเป็นแผลและฟกช้ำร่วมด้วย ผ่านไปสักพักด้วยความที่ไม่ได้ไปหาหมอและรักษาอย่างถูกวิธี ทำให้เกิดที่ฟกช้ำด้านในบวมเป่งและกลายเป็นเนื้อเสียจนสุดท้ายต้องเข้าโรงพยาบาลและตัดเนื้อเสียออก ที่โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี เขาบอกว่าใช้ *“บัตรทอง”* หรือบัตรประกันสุขภาพรักษาฟรี โดยนอนอยู่ในโรงพยาบาลเป็นเวลา 15 วัน

และเพิ่งจะออกมาเมื่อ ปลายเดือนกันยายนที่ผ่านมา ส่วนในประเด็นอื่นๆ พบว่าเขายังดำรงชีวิตเหมือนเดิม แม้จะได้รับบาดเจ็บก็ตาม

9. วีรวรรณ

วันที่: 1 สิงหาคม 2560

สถานที่: บ้านอิ่มใจ

วีรวรรณ เป็นสาวโสดสูงอายุ นับถือศาสนาพุทธ ปัจจุบันเธอมีอายุ 61 ปี และอยู่บ้านอิ่มใจมาประมาณ 1 ปี แล้ว เธอเป็นคนร่างเล็กและผอมบาง และมีสัมภาระโดยเฉพาะเสื้อผ้าติดตัวอยู่ไม่กี่ตัว วีวรรณมีพี่น้องร่วมกัน 8 คน แต่ปัจจุบันเธอติดต่อพี่น้องน้อยมาก หลังจากเรียนจบชั้น ป.7 จากโรงเรียนประถมแห่งหนึ่งในจังหวัดเพชรบุรี เธอก็ช่วยพี่สาวขายอาหารอยู่ในอำเภอท่ายาง เป็นเวลากว่า 10 ปี จึงเดินทางเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ งานแรกคือพนักงานโรงงานเย็บผ้าแห่งหนึ่งในย่านชิดลม ทำอยู่ประมาณ 3 ปี ก็ขอลาออกด้วย 2 เหตุผลสำคัญคือ มีพนักงานด้วยกันตามจีบกอปรกับงานหนักเกินไป จากนั้นไม่นานเธอเห็นประกาศจากสถานทูตสหรัฐอเมริกาเปิดรับสมัครงานพี่เลี้ยงเด็กชาวอเมริกันที่พำนักอยู่ในกรุงเทพฯ เธอจึงลองสมัครดูและได้งานนี้ ได้รับค่าตอบแทนประมาณ 10,000 บาท ผ่านไปประมาณ 10 ปี ก็มีเพื่อนชวนไปทำงานที่ประเทศซาอุดิอาระเบีย งานดังกล่าวคือ ตำแหน่งผู้ช่วยพยาบาลในโรงพยาบาลทั่วไป วีรวรรณอ้างว่าในขณะนั้นมีเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองอยู่บ่อยครั้งจนกระทบกับการทำงาน โดยเฉพาะในด้านของความปลอดภัย เธอจึงทำงานนี้ได้เพียง 3 ปี เท่านั้น และกลับมายังประเทศไทย จากนั้นไม่ถึงปี มีนายจ้างเก่าในครั้งที่เคยทำงานเป็นพี่เลี้ยงเด็กชักชวนให้ไปทำงานในประเทศอังกฤษ งานดังกล่าวยังคงเป็นพี่เลี้ยงเด็กเช่นเดิม แต่เธอบอกว่าขั้นตอนการขอวีซ่านั้นซับซ้อนและผ่านยากมาก ซึ่งสุดท้ายก็ผ่านมาได้และได้ไปทำงานเป็นพี่เลี้ยงเด็กในประเทศอังกฤษเป็นเวลากว่า 22 ปี

จุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้เธอต้องกลับมาประเทศไทยคือ อาการบาดเจ็บบริเวณหัวเข่า และพี่สาวของเธอเสียทำให้ต้องเดินทางกลับมาร่วมพิธีทางศาสนา ส่วนสาเหตุที่ทำให้ต้องมาอยู่ในบ้านอิ่มใจ เป็นเพราะว่าไม่อยากไปอยู่กับญาติ เพราะห่างหายกันไปนานจนไม่หลงเหลือความสนิทกันแล้ว หากถามถึงการเดินทางกลับไปทำงานเป็นพี่เลี้ยงเด็กในประเทศอังกฤษเธอบอกว่า ตัวเธอเองก็อยากจะกลับไปทำอีกเพราะได้ค่าตอบแทนเยอะสมควร เธอบอกว่าคิดเป็นเงินไทยแล้วก็ประมาณสามหมื่นกว่าบาท แต่เป็นไปได้ยากมากเพราะด้วยอายุที่มากขึ้น อาการเจ็บป่วยที่หัวเข่า ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่เธอมีไม่พอ การเข้าบ้านอิ่มใจจึงเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการใช้ชีวิตอยู่ในกรุงเทพฯ ให้เสียเงินน้อยที่สุดเท่าที่เธอจะทำได้

ปัจจุบันวีรวรรณไม่ได้ทำงาน ส่วนเงินที่ใช้จ่ายในชีวิตประจำวันนั้นหลัก ๆ มาจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและหลานของเธอส่งให้บ้าง อย่างไรก็ตามเธอก็มักที่จะไปตามสถานที่ที่มีการแจกเงินหรือแจกอาหารอยู่บ้างโดยปกติแล้ว

ติดตามครั้งที่ 1 (วีรวรรณ)

วันที่: 11 กันยายน 2560

สถานที่: บ้านอิ่มใจ

สำหรับกิจกรรมในบ้านอิ่มใจตั้งแต่ช่วงเย็นก่อนกินข้าวไปจนถึงช่วงเช้าหลังกินข้าวเช้าเสร็จค่อนข้างคล้ายคลึงในทุกวันและโดยเฉพาะกับเกียรติศักดิ์ ดังนั้นผู้เก็บข้อมูลจะเน้นข้อมูลในส่วนที่วีรวรรณออกจากบ้านอิ่มใจไปข้างนอกเท่านั้น วันนี้หลังจากออกจากบ้านอิ่มใจแล้วเธอเดินไปตลาดวรจักรเพื่อหาซื้อยาสมุนไพรแผนจีนเพื่อมารักษาโรคหัวเข่าที่เรื้อรังอยู่ โดยตลาดดังกล่าวตั้งอยู่ห่างจากบ้านอิ่มใจเพียง 450 เมตร เท่านั้น เธอจึงเดินเท้าไป หลังจากนั้นเวลา 12.00 น. วีรวรรณเดินไปวัดสระเกศเพื่อพักผ่อนและฟังพระสวดมนต์ อีก 1 ชั่วโมงถัดมาเธอเดินทางไปรับแจกเงินจำนวน 500 บาท ที่มูลนิธิร่วมกตัญญู ในย่านคลองเตย และเดินทางกลับบ้านอิ่มใจในเวลาประมาณ 16.00 น.

วันนี้เธอไม่ได้ใช้เงินเลย เพราะตลอดการเดินทางเธอใช้บริการรถโดยสารประจำทางฟรี ส่วนยาที่เธอไปหาซื้อนั้นพบว่าหาซื้อไม่ได้

ติดตามครั้งที่ 2 (วีรวรรณ)

วันที่: 21 กันยายน 2560

สถานที่: บ้านอิ่มใจ

หลังจากออกจากบ้านอิ่มใจ วันนี้ทั้งวันตั้งแต่เวลา 8.30-15.00 น. เธอใช้เวลาอยู่ในวัดสระเกศเพื่อพักผ่อนและฟังพระสวดมนต์ จากนั้นจึงเดินกลับมาบ้านอิ่มใจและรอกินข้าวเย็นเหมือนทุกวัน

วันนี้วีรวรรณไม่ได้ใช้เงินเลย

ติดตามครั้งที่ 3 (วีรวรรณ)

วันที่: 6 ตุลาคม 2560

สถานที่: บ้านอิ่มใจ

สำหรับการติดตามวีรวรรณครั้งที่ 3 นี้ พบว่าในวันนี้เธอยังคงใช้เวลาทั้งวันอยู่ในวัดสระเกศเช่นเดียวกับการติดตามครั้งที่ผ่านมา (21 กันยายน 2560)

วันนี้วีวรรณใช้เงินไปประมาณ 30 บาท คิดเป็นค่าขนมปัง และค่ากาแฟ

10. ลุงอั๋น อายุ 56 ปี

ลุงอั๋น เป็นชายไร้บ้านวัยกลางคนที่อาศัยอยู่ในศูนย์พักคนไร้บ้านบางกอกน้อย (สุวิทย์ วัดหนู) ได้เดือนกว่าๆ รวมกับพี่น้องไร้บ้านคนอื่น ๆ ร่วม 70 คน ลุงอั๋นมีรูปร่างไม่สูงใหญ่มากนัก ออกไปทางผู้ชายร่างเล็กสูงเพียง 160 เซนติเมตร และหนัก 64 กิโลกรัม ผมสั้นค่อนไปทางล้าน สวมแว่นตา และแต่งกายด้วยเสื้อโปโลสีเทาเรียบ ๆ ทับเข้าไปในกางเกงสแลคขายาวสีดำ และคาดด้วยเข็มขัดหนังสีเดียวกันที่ลุงอั๋นสวมใส่ออกไปทำงานแจกใบปลิวในวันนี้

ลุงอั๋นเป็นคนจังหวัดอยุธยาแต่กำเนิด ตั้งแต่เล็กอาศัยอยู่กับคุณแม่และคุณพ่อรวมกัน 3 คน ก่อนจะย้ายไปจังหวัดระนองเพื่อทำสวนยางร่วมกับญาติทางฝั่งแม่อีกหลายครัวเรือน ซึ่งในขณะนั้นพ่อของลุงอั๋นได้แต่งงานใหม่และมีลูกเพิ่มอีก 2 คน เป็นชายและหญิงอย่างละ 1 คน โดยทั้งหมดอาศัยอยู่ร่วมกับลุงอั๋นและคุณแม่ในบ้านเดียวกันบนที่ดินมรดกของคุณตาและคุณยายที่เข้ามาจับจองพื้นที่สำหรับใช้ปลูกยางพารา ลุงอั๋นใช้ชีวิตเป็นแรงงานในครัวเรือนเรื่อยมาจนกระทั่งพ่อของลุงล้มป่วยจากโรคความดันโลหิตสูง และติดเชื้อในกระแสเลือด อันเป็นผลให้ครอบครัวของลุงต้องหยิบยืมเงินค่ารักษาพยาบาลที่ค่อนข้างสูงจากป้า เพื่อรักษาตัวพ่อจนเมื่อปี พ.ศ. 2550 พ่อลุงอั๋นได้เสียชีวิตลง และอีกห้าปีต่อมาคุณแม่ก็มาจากไปด้วยโรคเดียวกันในปี พ.ศ. 2555

เมื่อเสาหลักทั้งสองคนของลุงอั๋นจากไปสถานการณ์ความกดดันภายในครอบครัวก็เริ่มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เมื่อป้าผู้ให้ยืมเงินพยายามจะครอบครองบ้านของลุงอั๋น และบีบบังคับให้ลุงอั๋นออกจากบ้าน โดยให้ติดตัวเพียง 2000 บาท และเสื้อผ้าบางส่วน นับจากนั้น (ปี พ.ศ. 2557) ลุงอั๋น และน้องต่างมารดาก็ย้ายออกจากบ้านที่ระยอง โดยน้องสาวย้ายไปเชียงใหม่พร้อมกับตั้งครอบครัวใหม่ที่นั้น ปัจจุบันมีลูกสาว 1 คน อายุ 6 ขวบ ที่ลุงอั๋นรับไว้เป็นพ่อบุญธรรมด้วย และน้องชายย้ายไปทำงานที่จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนตัวลุงอั๋นย้ายเข้ามากรุงเทพฯ และเริ่มต้นชีวิตเป็นคนไร้บ้านนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ในระยะแรกหลังจากที่ลุงอั๋นซื้อตั๋วรถทัวร์เพื่อเดินทางเข้ามายังกรุงเทพฯแล้ว ลุงอั๋นใช้พื้นที่บริเวณหมอชิต สนามหลวง และเสาชิงช้าเป็นสถานที่นอนหลับ รับอาหาร และประกอบอาชีพขายของบริจาค ที่ได้จากสถานที่ต่าง ๆ เช่น ข้าวสาร อาหารแห้งในงานบุญ หรืองานเทกระจาด , พระพิมพ์ หรือ เหรียญพระในงานครบรอบประจำปีของวัดต่าง ๆ โดยลุงอั๋นเล่าว่าเมื่อไปรับของบริจาคแล้วจะมีคนกลางมารับซื้อของดังกล่าวไปขายอีกต่อหนึ่ง ซึ่งโดยมากราคาของที่ซื้อขายกันผู้ที่มารับซื้อมักจะเป็นผู้กำหนดราคาของชิ้นนั้น ๆ เอง ยกตัวอย่างเช่น รับซื้อข้าวสารขนาด 5 กิโลกรัมในราคา 50 บาท พระพิมพ์องค์ละ 100 บาท และเหรียญพระในราคาองค์ละ 200-500 บาท เป็นต้น

นอกจากนี้ลุงอั๋นยังรับงานโบกธง และแจกใบปลิวในบางสัปดาห์ด้วยเช่นกัน โดยจะมีคนกลางคอยมาเสนองานและนัดแนะวันเวลากับลุงอั๋นและเพื่อนคนไร้บ้านอื่น ๆ ราว 6-7 คน คิดเป็นราคาวันละ 300 บาท สำหรับงานแจกใบปลิว และราคา 800 บาทต่อ 2 วัน ในช่วงวันหยุดเสาอาทิตย์สำหรับงานโบกธง อย่างไรก็

ตามหลังจากลุงอั๋นอาศัยนอนหลับในพื้นที่สาธารณะได้ระยะหนึ่ง ต่อมาในปี พ.ศ. 2558 ได้ย้ายเข้าไปอยู่ในบ้านอิ่มใจ ก่อนจะย้ายออกมายังศูนย์คนไร้บ้านบางกอกน้อยเมื่อเดือนเมษายนที่ผ่านมา

ปัจจุบันลุงอั๋นยังคงรับงานแจกใบปลิวทุก ๆ สองวัน และงานโบกธงในวันเสาร์และอาทิตย์เช่นเดิม ส่วนงานรับของบริจาคเพื่อนำไปขายอีกต่อหนึ่งได้เลิกทำไปแล้ว โดยงานแจกใบปลิวจะเริ่มต้นในเวลา 10 โมงเช้า ซึ่งลุงอั๋นจะตื่นตั้งแต่ 8 โมงเช้า เพื่อดื่มกาแฟก่อนจะขึ้นรถไปกับผู้ว่าจ้างและเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ ไปจนถึงเวลาเที่ยงวันจึงกลับเข้าที่พัก ปรุงอาหาร และเข้านอนในเวลาสามทุ่ม ส่วนงานโบกธงลุงอั๋นจะต้องตื่นเช้ากว่าเพื่อเตรียมตัวสำหรับเริ่มงานในเวลา 9 โมง ไปจนถึง 5 โมงเย็นจึงจะกลับเข้าที่พัก

อย่างไรก็ตามเนื่องจากภายในศูนย์พักมีอุปกรณ์สำหรับปรุงอาหารได้ ลุงอั๋นจึงเลือกที่จะซื้อวัตถุดิบพวกไข่ มาม่า ปลากระป๋อง และผักบ้างในบางครั้ง เพื่อนำมาประกอบอาหาร และซื้ออาหารกินในช่วงที่ออกไปทำงานแทนการไปรับอาหารฟรี ทั้งนี้อาหารที่ปรุงขึ้นลุงอั๋นจะหลีกเลี่ยงให้อาหารมีรสเค็ม เพราะปัจจุบันลุงอั๋นมีโรคประจำตัวเป็นความดันโลหิตสูง จึงพยายามหลีกเลี่ยงการกินเค็ม และหากมีอาการหน้ามืด (ปัจจุบันเริ่มมีอาการบ่อยขึ้น) ระหว่างวันหรือระหว่างทำงานจะคอยจิบน้ำหวาน หรือลูกอมอยู่เสมอ

<u>ลุงอั๋น ตามครั้งที่ 1 วันที่ 13 ก.ค. 60 (วันพฤหัสบดี)</u>

สถานที่: ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู

ในวันธรรมดาที่ลุงอั๋นไม่ได้รับงานโบกธงถือป้าย หากไม่มีธุระอะไรเป็นพิเศษลุงอั๋นจะพักอยู่ในศูนย์สุวิทย์เป็นปกติ แต่เนื่องจากวันนี้ตรงกับวันประชุมอนุกรรมการปรับแก้ พรบ. บัตรทอง ที่กระทรวงสาธารณะสุข ลุงอั๋นและพี่น้องไร้บ้านจึงเดินทางไปรวมสังเกตการณ์และฟังผลการประชุมด้วย ทั้งนี้เพราะเห็นว่าการปรับแก้สิทธิค่ารักษาพยาบาล 30 บาทจะทำให้เกิดผลเสียแก่คนจนและพี่น้องไร้บ้านมากกว่าผลดีตามที่มีการลงความเห็นให้ปรับเปลี่ยนข้อกฎหมายใหม่ ในเช้าวันนี้ลุงอั๋นจึงตื่นในเวลาตีห้า ดื่มกาแฟ และเดินทางไปจังหวัดนนทบุรี จนถึงเวลาประมาณบ่ายสองถึงกลับมายังศูนย์ กินข้าวผัดกระเพราที่ซื้อมาและยาลดความดันที่ลุงอั๋นพึ่งได้รับมาจากหน่วยพยาบาลที่เข้ามาตรวจสุขภาพประจำเดือนที่ศูนย์สุวิทย์เมื่อ วันที่ 10 ก.ค. ที่ผ่านมา กล่าวคือลุงอั๋นมีความดันโลหิตสูง และต่อกระจกเป็นโรคประจำตัวอยู่ก่อนแล้ว ตั้งแต่ครั้งยังอาศัยอยู่ที่ระยองโดยทุก ๆ เดือนลุงอั๋นจะเข้าไปตรวจและนัดรับยาที่โรงพยาบาลประจำอำเภอแกลง หลังจากนั้นเมื่อเข้ามากรุงเทพจึงหยุดทานยาประจำที่ใช่อยู่เนื่องจากยังไม่ได้ทำเรื่องย้ายโรงพยาบาล จนเมื่อวันที่ 10 ทางหน่วยพยาบาลได้ทำเรื่องโอนย้ายสิทธิมาประจำอยู่ที่โรงพยาบาลเพชรเกษม 2 เป็นที่เรียบร้อยและรับยาความดันรวมไปถึงตรวจโรคทั่วไป ซึ่งพบว่าลุงอั๋นเสี่ยงต่อการเป็นโรคเบาหวาน (ระดับน้ำตาล 200) เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งโรค ส่วนต่อกระจกที่เป็นอยู่ลุงอั๋นสามารถเข้าไปตรวจเพิ่มเติมได้ที่โรงพยาบาลเพชรเกษม 2

ต่อมาผู้เขียนได้ถามถึงการวางแผนชีวิตในอนาคตของลุงอั๋นด้วยว่า มีความต้องการที่จะอาศัยอยู่ในศูนย์ต่อไปหรือไม่ พบว่า ลุงอั๋นวางแผนที่ทำงานเพิ่มเติมจากการโบกธงและถือป้าย ที่ทำเฉพาะวันหยุดเสาร์และอาทิตย์เท่านั้น เป็นขายขนมปังในช่วงวันธรรมดาที่ว่างอยู่ โดยตอนนี้ลุงอั๋นหาที่สำหรับขายของได้

เรียบร้อยแล้ว บริเวณหน้าโรงงานซาติ พุทธมณฑลสาย 4 ด้วยความช่วยเหลือของน้องสาว (ลูกสาวของน้า) ในช่วงเวลาประมาณตีห้าถึงแปดโมง (ค่าเช่าที่ 50 บาท/วัน) ส่วนขนมปังที่นำมาขายจะเป็นขนมปังของกลุ่มอาชีพคนไร้บ้านที่ในขณะนี้กำลังทดลองทำอยู่เรื่อย ๆ อย่างไรก็ตามที่ลุงอั๋นต้องการทำงานเพิ่มก็เพื่อเก็บเงินไว้จำนวนหนึ่งสำหรับซื้อที่ในจังหวัดระยอง เนื่องจากหวังว่าจะกลับไปอาศัยอยู่ในช่วงบั้นปลายชีวิตกับลูกของน้องสาวต่างมารดา ซึ่งลุงรับเป็นบุตรบุญธรรมนั้นเอง ซึ่งเป็นผู้ชายปัจจุบันมีอายุ 8 ขวบ

<u>บันทึกประจำวัน</u>

05.00 น. ตื่นนอน ล้างหน้าแปรงฟัน และดื่มกาแฟ

06.00 น. เดินทางไปกระทรวงสาธารณะสุข

07.00 น. สังเกตการณ์การประชุมอนุกรรมการปรับแก้ พรบ. บัตรทอง

09.00 น. กินข้าวเช้า (เกี๊ยวน้ำ) ซื้อเอง

14.00 น. เดินทางกลับมาที่ศูนย์สุวิทย์

15.00 น. กินข้าวกลางวัน (ผัดกระเพราไก่) ซื้อเอง และกินยาความดัน

21.00 น. เข้านอน

<u>ลุงอั๋น ตามครั้งที่ 2 วันที่ 11 ส.ค. 60 (วันศุกร์)</u>

สถานที่: ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู

สำหรับวันนี้ลุงอั๋นไม่ได้ออกไปทำงาน หรือออกไปกินข้าวที่วัดตามปกติ เนื่องด้วยสุขภาพร่างกายที่แย่ลงจากความดันและเบาหวานที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากอาการเครียดที่ในช่วง 2-3 สัปดาห์ที่ผ่านมา เพราะไม่มีงานโบกธง ถือป้าย หรือแจกใบปลิวเข้ามาเลย ทำให้รายได้ที่ควรจะได้ในเดือนนี้แทบไม่มี คุณลุงเล่าว่าตอนนี้ไม่มีเงินพอที่จะจ่ายค่าเช่าห้องของศูนย์สุวิทย์ในราคา 250 บาทต่อเดือน จนความดันขึ้นมีอาการเวียนหัวและหน้ามืดเมื่อ 2 วันที่ผ่านมาได้แต่นอนอยู่บนห้อง โดยได้พี่วัต ชายไร้บ้านที่นอนห้องเดียวกับลุงอั๋น ค่อยช่วยเหลือดูแลถามไถ่อยู่ตลอด

ด้านเสบียงอาหารลุงเล่าว่า ได้ไปรับของแจกที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเมื่อวันที่ 9 ส.ค. ที่ผ่านมาเนื่องในวันแม่แห่งชาติ ของที่ได้เป็นของแห้งจำพวกมาม่า ปลากระป๋อง ไข่ไก่ ข้าวสาร และน้ำตาล ซึ่งต่อมาลุงอั๋นได้ให้พี่วัตนำน้ำตาลไปแลกเป็นเงินไว้ใช้ได้ 20 บาท ส่วนของที่เหลือลุงอั๋นเก็บไว้ทำกินในทุก ๆ วันที่ผ่านมา รวมถึงเดินทางไปรับอาหารฟรีตามวัดที่ใกล้เคียงในบางวันด้วย ซึ่งในวันนี้ลุงอั๋นไม่ได้ออกจากศูนย์สุวิทย์ทั้งวัน ด้วยเหตุผลที่ว่าเดินไม่ค่อยไหวจากสุขภาพที่แย่ลงในช่วงนี้ โดยมีกิจวัตรประจำวันเริ่มต้นที่ 6 โมงเช้าตื่นนอนอาบน้ำ และดื่มกาแฟ จนกระทั่งเวลาเที่ยงถึงได้กินข้าวมื้อแรกของวัน จากกับข้าวของวัดเจ้าอามที่พี่เปิ้ลเพื่อนคนไร้บ้านในศูนย์ฯ ตักมาเผื่อลุง กินยาความดันและเบาหวานหลังอาหารก่อนจะพักผ่อนนั่งดูทีวี และนอนพัก

บนห้อง จนเวลา 6 โมงเย็นถึงกินมาม่าใส่ไข่ที่ได้รับแจกมาเป็นมื้อที่สองและมื้อสุดท้ายของวันก่อนจะเข้านอนในเวลาประมาณ 4 ทุ่ม

บันทึกประจำวัน

06.00 น. ตื่นนอน+อาบน้ำ

07.00 น. ดื่มกาแฟ

12.00 น. กินข้าวที่พี่เปิ้ลเพื่อนคนไร้บ้านในศูนย์เอามาให้จากวัดเจ้าอาม

13.00 น. พักผ่อน

18.00 น. กินข้าวเย็น (ต้มมาม่าใส่ไข่)

22.00 น. เข้านอน

ลุงอั๋น ตามครั้งที่ 3 วันที่ 7 ก.ย. 60 (วันพฤหัสบดี)

สถานที่: ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู

ในวันนี้ลุงอั๋นไม่ได้เดินทางออกไปไหน นอกจากเดินไปกินข้าวเที่ยงที่วัดเจ้าอาม ส่วนเวลาที่เหลือลุงอั๋นเสียไปกับการนั่งดูทีวีด้านล่างและขึ้นไปนอนพักในช่วงบ่ายของวัน โดยในช่วงนี้ลุงอั๋นยังไม่มีงานเช่นเดิม ทำให้ในช่วงทีผ่านมาต้องเดินทางไปรับของแจกตามโรงทานต่าง ๆ ซึ่งครั้งล่าสุดที่เดินทางไปคือเมื่อวันอังคารที่ 5 ก.ย. ที่จังหวัดสมุทรสาคร ได้รับข้าวสารและอาหารแห้ง ส่วนในวันจันทร์ที่ 6 ก.ย.ลุงอั๋นแวะไปโรงพยาบาลเพื่อตรวจสุขภาพโดยใช้สิทธิบัตรทองตามปกติ ผลพบว่าระดับน้ำตาลอยู่ในเกณฑ์ปกติ(เบาหวาน) แต่ระดับความดันสูงขึ้นซึ่งน่าจะมีเหตุมาจากความเครียดเรื่องงาน อย่างไรก็ตามลุงอั๋นกล่าวเพิ่มเติมกับผู้เขียนว่าช่วงนี้ลำบากมากเพราะไม่มีงานเข้ามา ทำให้ไม่มีพอที่จะจ่ายค่าเช่าห้อง (250 บาท) กับข้าวที่กินอยู่ทุกวันนี้ก็อาศัยเพียงข้าวสารอาหารแห้งที่ได้รับแจก ซึ่งโดยมากมักเป็นมาม่า ไข่ และปลากระป๋อง นอกจากนี้ยังขาดแคลนยาสีฟัน สบู่ และยาสระผมอีกด้วย

บันทึกประจำวัน

05.00 น. ตื่นนอน อาบน้ำ ดื่มกาแฟ

07.00 น. ทอดไข่เจียวกินกับข้าวสวยเป็นอาหารเช้า

10.00 น. เดินไปวัดเจ้าอามกับเพื่อนในศูนย์

11.00 น. กินข้าวเที่ยงที่วัดเจ้าอามเสร็จแล้วเดินกลับศูนย์

12.00 น.- 20.00 น. พักผ่อนดูทีวีอยู่ด้านล่าง

21.00 น. อาบน้ำแล้วเข้านอน

ค่าใช้จ่ายรายวัน: 0 บาท

<u>ลุงอั๋น ตามครั้งที่ 4 วันที่ 26 ก.ย. 60 (วันอังคาร)</u>

สถานที่: ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู

วันนี้ผู้เขียนแวะเอาของ (ยาสระผม ยาสีฟัน สบู่) ไปให้ลุงอั๋น ตามที่ได้พูดคุยกันไว้เมื่อคราวก่อน และได้สอบถามวิถีชีวิตประจำวันเพิ่มเติมในช่วงนี้ด้วย ซึ่งพบว่าเมื่อวันอังคารที่ 26 ลุงอั๋นไม่ได้ออกไปทำงานเช่นเดิม มีเพียงเดินออกไปกินข้าวที่วัดเจ้าอามตอน 11 โมงเป็นมื้อเที่ยงเท่านั้น ในมื้ออื่น ๆ ลุงอั๋นจะต้มมาม่าที่ได้รับแจกมาช่วงวันสารทจีน กินกับข้าวสวยเป็นอาหารสำหรับมื้อเช้าและมื้อเย็น นอกจากนั้นตลอดทั้งวันลุงอั๋นจะนั่งดูทีวีด้านล่างจนถึงเวลาประมาณ 2 ทุ่ม จึงขึ้นไปอาบน้ำและเข้านอนตามลำดับ อย่างไรก็ตามลุงอั๋นยังเล่าว่า ตอนนี้ได้งานใหม่เป็นลูกจ้างผัดกับข้าวร้านอาหารตามสั่งในตลาดศาลายาแล้ว จากคำแนะนำของญาติที่รู้จักกัน โดยลุงจะเริ่มงานในวันที่ 1 ตุลาคมนี้ ส่วนเรื่องปัญหาสุขภาพลุงอั๋นเล่าว่าช่วงนี้ความดันกับเบาหวานปกติ มีเพียงเสียงรบกวนจากเพื่อนร่วมศูนย์ในช่วงกลางคืนเท่านั้น (เสียงที่ว่านี้คือเสียงอาละวาดของป้าอ้อย สามารถอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมในส่วนของป้าอ้อย)

<u>บันทึกประจำวัน</u>

05.00 น. ตื่นนอน+อาบน้ำ

06.00 น. ดื่มกาแฟ

8.00 น. ต้มมาม่ากินกับข้าวสวยที่ได้รับแจกตามศาลเจ้าเมื่อช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมา

10.30 น. เดินไปวัดเจ้าอามกับเพื่อนในศูนย์

11.00 น. กินข้าวเที่ยงที่วัดเจ้าอามเสร็จแล้วเดินกลับศูนย์

12.00 น.- 18.00 น. พักผ่อนดูทีวีอยู่ด้านล่าง

18.00 น. กินข้าวเย็น ต้มมาม่ากินกับข้าวสวย

21.00 น. อาบน้ำแล้วเข้านอน

ค่าใช้จ่ายรายวัน: 0 บาท

11. ลุงเปี๊ยก อายุ 61 ปี

ลุงเปี๊ยก เป็นคนไร้บ้านรูปร่างสูงค่อนไปทางผอม น้ำหนัก 52 กิโลกรัม สูง 175 เซนติเมตร ที่ผู้เขียนพบ ณ สภาสังคมสังเคราะห์ ขณะที่กำลังนั่งรับประทานอาหารฟรีอยู่ เมื่อเข้าไปพูดคุยด้วยจึงทำให้ทราบว่า ลุงเปี๊ยกเริ่มต้นออกมาเป็นคนไร้บ้านได้ประมาณประมาณ 3 ปี 7 เดือน เนื่องจากไม่มีจ่ายค่าเช่าหอพักที่ตนอาศัยอยู่เพียงลำพัง กล่าวคือ ลุงเปี๊ยกเป็นคนกรุงเทพมหานครตั้งแต่เกิด อาศัยอยู่ภายในครอบครัวที่มีคุณพ่อเป็น

ทหารอากาศ ประจำกรมทหารอากาศโยธิน รักษาพระองค์ (ดอนเมือง กรุงเทพฯ) ซึ่งปัจจุบันได้เสียชีวิตไปแล้ว เมื่อปี พ.ศ. 2511 (อายุ 44 ปี) ด้วยโรคความดันสูงจากการดื่มสุราในงานเลี้ยงรุ่นกับเพื่อนสมัยเรียนของพ่อ ทำให้อาการกำเริบ ศีรษะจึงฟาดเข้ากับขอบหน้าต่างภายในบ้านและเสียชีวิตในเวลาต่อมา ในขณะนั้นลุงเปี๊ยกอายุได้ 12 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และเหลือเวลาอีกเพียง 1 เทอมเท่านั้นก็จะสามารถเลื่อนชั้นไปยังชั้นประถมศึกษา 6 ได้ หากแต่ทางบ้านของลุงไม่มีเงินส่งเสียจึงทำให้ลุงเปี๊ยก และพี่น้องอีกจำนวน 5 คน ไม่ได้ศึกษาต่อ โดยในความเป็นจริงลุงเปี๊ยกบอกกับผู้เขียนว่าทางบ้านจะต้องได้รับเงินค่าบำเหน็จของคุณพ่อจำนวน 200,000 บาท หากแต่โดนญาติพี่น้องฝ่ายแม่รับเงินไปใช้ก่อนตามวันเวลาและสถานที่สำหรับจ่ายเงินดังกล่าว (โดนตัดหน้า)

เมื่อเสียเสาหลักของครอบครัวไปฐานะทางการเงินของลุงเปี๊ยกก็ตกต่ำลง หากแต่ลุงเปี๊ยกยังได้มีโอกาสไปเรียนพัฒนาฝีมือแรงงานของกรมแรงงานแห่งชาติ ในสาขาช่างไฟฟ้า (ปี พ.ศ. 2515) ประกอบกับธุรกิจทางบ้านแต่เดิมที่เปิดรับซ่อมแอร์อยู่แล้ว จึงทำให้ลุงมีฝีมือทางการช่างและยึดเอาเป็นอาชีพนับแต่นั้นต่อมาราวปี พ.ศ. 2523 ลุงเปี๊ยกได้ย้ายออกมาเช่าห้อง หลังจากแต่งงานกับหญิงสาวชาวอีสาน และมีลูกด้วยกันทั้งหมด 2 คน เป็นชาย 1 และหญิงอีก 1 คน จากนั้นทั้งสองก็แยกกันอยู่ โดยลุงเปี๊ยกออกมาเช่าบ้านอยู่เพียงลำพังในซอยโปโล แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ และประกอบอาชีพเป็นช่างซ่อมทั่วสารทิศร่วมกับเพื่อนช่างอีก 1 คน จนเมื่อต้นปี พ.ศ. 2556 ลุงเปี๊ยกไม่มีเงินสำหรับจ่ายค่าเช่าจึงตัดสินใจย้ายออก และเริ่มต้นชีวิตคนไร้บ้านนับตั้งแต่นั้น อาศัยนอนบริเวณสถานีขนส่งหมอชิตอยู่ราวเดือนเศษ ๆ ก่อนจะเข้าไปพักอยู่ในบ้านอิ่มใจจนถึงเดือนมิถุนายนปีนี้ ส่วนปัจจุบันลุงเปี๊ยกไปกลับระหว่างบ้านอิ่มใจ และบ้านของน้าชายวัย 76 ปีที่ ซอยลาดพร้าว 106 แขวงพลับพลา เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ เนื่องจากภรรยาของน้าชายที่อาศัยอยู่ด้วยกันแต่เดิมเสียชีวิต ด้วยความเหงาจึงโทรศัพท์เรียกให้ลุงเปี๊ยกเข้าไปอยู่เป็นเพื่อน และคอยดูแลในยามที่น้าชายต้องออกไปดูแลไร่สวนในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม หากแต่ลุงเปี๊ยกก็ยังคงแวะเวียนไปนอนพักที่บ้านอิ่มใจเป็นส่วนใหญ่ โดยให้เหตุผลว่าการออกมาอยู่บ้านอิ่มใจมีความสุขมากกว่าอาศัยอยู่บ้านของลูกชายลูกสาว หรือน้าชายที่อยากจะให้ตนอยู่เฝ้าบ้านและดูแลต้นไม้ เพราะได้พูดคุยกับเพื่อน ๆ ภายในศูนย์พักทำให้ไม่เหงาเหมือนกับตอนอยู่บ้านของตนเอง ร่วมไปถึงเป็นประสบการณ์ที่แปลกใหม่อีกด้วย

อย่างไรก็ตามในเรื่องของเงินทองที่ลุงเปี๊ยกในชีวิตประจำวัน ลุงไม่ได้ขอเงินจากลูกทั้งสองและน้าชายเลยทั้ง ๆ ที่สามารถขอได้ หากแต่ลุงเลือกที่จะทำงานเป็นช่างซ่อมแอร์และไฟฟ้าต่อไปกับเพื่อนคนสนิทแทน โดยมีลูกค้าส่วนใหญ่เป็นคนรู้จักที่มีเบอร์ติดต่อกันมาแต่เดิม และเบี้ยเลี้ยงสำหรับคนชราอีกเดือนละ 600 บาท รวมไปถึงรับของบริจาคตามโรงทาน หรือวัดเพื่อนำไปขายอีกต่อหนึ่งเช่นเดิม ส่วนทางด้านสุขภาพแม้ว่าลุงเปี๊ยกจะย่างเข้าสู่วัยชรา แต่สุขภาพยังแข็งแรงสามารถรับงานซ่อม โบกธง ถือป้ายกลางแดดได้เช่นเดิม โดยลุงเปี๊ยกเล่าว่า ตนเป็นคนที่ไม่ค่อยป่วยและไม่มีโรคประจำตัวอะไร หากจะมีก็มีเพียงอาการอาหารไม่ค่อยย่อยอันมีเหตุมาจากสภาพฟันที่ไม่แข็งแรงดังเดิมทำให้เคี้ยวอาหารได้ลำบาก ส่งผลให้อาหารที่กินเข้าไปย่อยยากขึ้น ส่วนเรื่องบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ลุงเปี๊ยกเคยสูบเมื่อนานมาแล้วก่อนที่จะไร้บ้าน แต่ปัจจุบันเลิกสูบไปแล้ว เช่นเดียวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เลิกดื่มไปแล้ว

ส่วนทางด้านอาหารการกินพบว่า ลุงเปี๊ยกกินครบทั้ง 3 มื้อ มีอาหารอีสานจำพวกลาบ หรือน้ำตกเป็นอาหารที่ชื่นชอบมากที่สุด เนื่องจากลุงมีภรรยาเป็นชาวอีสานจึงได้กินอาหารอีสานบ่อย แม้ว่าในปัจจุบันจะแยกกันอยู่ลุงก็ยังคงกินอาหารอีสานอยู่เป็นประจำ โดยอาหารที่ลุงกินมีทั้งที่มาจากการปรุงอาหารด้วยตัวลุงเอง และซื้ออาหารสำเร็จรูป เฉพาะวันที่ลุงเปี๊ยกนอนบ้านน้าชายโดยจะออกไปซื้อกับข้าวที่ตลาดบางกะปิในตอนเช้า นอกจากนี้ลุงเปี๊ยกยังเดินทางไปรับอาหารฟรีอยู่บ้างในวันที่ต้องออกมาทำธุระนอกบ้านหรือพักที่บ้านอิ่มใจ ตามโรงทานของวัดหรือสถานที่จัดเลี้ยงต่าง ๆ เช่น สภาสังคมสงเคราะห์ สนามหลวง วัดสระเกศ เป็นต้น ทั้งนี้ในหนึ่งวันโดยมากลุงเปี๊ยกจะตื่นในเวลาประมาณตี 4 หากอยู่บ้านน้าชายจะออกมาที่ตลาดในเวลาตี 5 และกลับเข้าไปทำกับข้าวแล้วรับประทานอาหารเช้าและกาแฟในเวลา 08.00-09.00 น. ก่อนจะรดน้ำต้นไม้ดูแลพืชผักสวนครัวในเนื้อที่เกือบ 1 ไร่ แล้วจึงเข้านอนในเวลาตี 2 ส่วนในวันที่พักอยู่บ้านอิ่มใจลุงเปี๊ยกจะตื่นเวลาตี 4 เช่นกัน และรับประทานอาหารเช้าในบ้านอิ่มใจเป็นมื้อแรก และออกไปทำงานในวันที่มีงาน (รับซ่อมตามบ้าน) หากวันไหนไม่มีก็จะแวะไปยังวัดที่มีงานบุญ (ส่วนใหญ่ไปวัดสระเกศ) เพื่อเก็บเงินโปรยทาน หรือสถานที่เลี้ยงอาหารฟรีในมื้อกลางวันดังเช่นในวันนี้ที่ลุงเปี๊ยกแวะเข้ามารับอาหารฟรีที่สภาสังคมสงเคราะห์ เนื่องจากเห็นว่าเป็นทางผ่าน ส่วนในมื้อเย็นจะกลับเข้าไปยังบ้านอิ่มใจอีกครั้ง และเข้านอนในเวลาประมาณ 22.00 น.

<u>ลุงเปี๊ยก ตามครั้งที่ 1 วันที่ 21 ก.ค. 60 (วันศุกร์)</u>

สถานที่: สภาสังคมสงเคราะห์

เช้าวันนี้ลุงเปี๊ยกตื่นในเวลาประมาณตี 5 เพื่อเตรียมตัวออกไปตลาดบางกะปิในตอนเช้า ซื้อกับข้าวกลับมาทำข้าวเช้าให้กับน้าชายและตัวเองในเวลา 7 โมง จากนั้นจึงไปรดน้ำต้นไม้ในสวนรอบบ้านจนล่วงเข้าเวลาประมาณ 10 โมง ก็เดินทางออกมากินข้าวกลางวันที่สภาสังคมสงเคราะห์ในเวลา 11 โมง การมานอนที่บ้านอิ่มใจทำให้ได้พูดคุยกับเพื่อนๆ และเข้าไปรับงานโบกธงถือป้ายที่จะต้องทำในวันเสาร์และวันอาทิตย์ที่จะถึงนี้ด้วย ตอนบ่าย 3 โมง ก่อนจะเข้านอนที่บ้านอิ่มใจในเวลาประมาณ 4 ทุ่ม

<u>บันทึกประจำวัน</u>

05.00 น. ตื่นนอน /ออกไปตลาดบางกะปิซื้อกับข้าว

07.00 น. กินข้าวเช้า/ รดน้ำต้นไม้

11.00 น. กินข้าวที่สภาฯ

15.00 น. ไปบ้านอิ่มใจ

22.00 น. เข้านอน

<u>ลุงเปี๊ยก ตามครั้งที่ 2 วันที่ 1 ส.ค. 60 (วันอังคาร)</u>

สถานที่: บ้านอิ่มใจ

สำหรับวันนี้ลุงเปี๊ยกเริ่มต้นกิจวัตรประจำวันในเวลาตี 4 เพื่อออกไปตลาดบางกะปิซื้อกับข้าวมาทำให้กับน้าชายและตนเอง ก่อนจะกลับมารดน้ำต้นไม้ภายในบ้านในเนื้อที่ประมาณ 1 ไร่ ซึ่งถือเป็นกิจวัตรประจำที่ต้องทำตั้งแต่กลับมาดูแลน้า โดยค่าใช้จ่ายสำหรับซื้อของน้าชายจะวางเอาไว้ให้ทุกวันวันละประมาณ 80-100 บาท หลังจากนั้นจึงออกไปดูงานติดตั้งแอร์ในอาคาร ณ ศูนย์ราชการกระทรวงยุติธรรมที่น้าชายรับงานติดตั้งไว้ (อาชีพทางบ้านของลุงคือเป็นช่างรับเหมาติดตั้งแอร์ และไฟฟ้า) ก่อนจะเข้ามาพักที่บ้านอิ่มใจและกินข้าวเย็นภายในบ้านตอน 1 ทุ่ม โดยลุงเปี๊ยกจะแวะเวียนเข้ามาที่บ้านอิ่มใจทุก ๆ 2-3 วันต่ออาทิตย์ เพื่อพูดคุยกับเพื่อนในบ้านอิ่มใจและรับงานถือป้ายโบกธงในช่วงเย็นวันพฤหัสหรือศุกร์

<u>บันทึกประจำวัน</u>

04.00 น. ตื่นนอน /ออกไปตลาดบางกะปิซื้อกับข้าว

07.00 น. กินข้าวเช้า/ รดน้ำต้นไม้

14.00 น. ออกจากบ้านน้าชายไปศูนย์ราชการกระทรวงยุติธรรม เพื่อดูงานติดตั้งแอร์ภายในอาคารให้น้าชาย

18.00 น. ไปบ้านอิ่มใจ

19.00 น. กินข้าวเย็นที่บ้านอิ่มใจ

22.00 น. เข้านอน

<u>ลุงเปี๊ยก ตามครั้งที่ 3 วันที่ 18 ส.ค. 60 (วันศุกร์)</u>

สถานที่: บ้านอิ่มใจ

สำหรับชีวิตในช่วงนี้ของลุงเปี๊ยกพบว่าเหมือนกับครั้งก่อนๆที่ผู้เขียนเข้าไปพูดคุยด้วย กล่าวคือตื่นนอนเวลาประมาณตีสี่จากนั้นออกไปซื้อกับข้าวที่ตลาดบางกะปิ แล้วกลับมาทำอาหารให้น้าชายกับตัวเองกินเป็นมื้อเช้า จากนั้นจึงออกไปรดน้ำต้นไม้ในสวนแล้วจึงออกจากบ้านอีกครั้งในช่วงเย็นเพื่อเข้าพักในบ้านอิ่มใจ ซึ่งจากกิจวัตรประจำวันดังกล่าวผู้เขียนคิดว่าชีวิตของลุงเปี๊ยกเริ่มหลุดออกจากการเป็นคนไร้บ้านค่อนข้างจะถาวรแล้ว เนื่องจากในทุก ๆ วันลุงเปี๊ยกจะอาศัยอยู่ที่บ้านของน้าชายย่านลาดพร้าวเป็นส่วนใหญ่ มีเพียง 1-2 วันต่อเดือนเท่านั้นที่แวะเข้ามาพูดคุยกับเพื่อนในบ้านอิ่มใจ ซึ่งโดยมากไม่นอนพักจะแวะเข้ามาพูดคุยหรือร่วมกิจกรรมสวดมนต์ในวันสำคัญทางศาสนา ประมาณ 2-3 ช.ม.เท่านั้นแล้วจึงกลับไปนอนพักที่บ้านน้าชายเช่นเดิม ส่วนรายจ่ายในแต่ละวันพบว่าลุงเปี๊ยกไม่ได้รับจากการทำงานถือป้ายหรือโบกธงอีก หากแต่ได้จากเงินส่วนแบ่งที่น้าชายจะวางไว้ในเป็นวันๆไป 80 หรือ 100 บาทบ้างในบางวัน เพื่อใช้สำหรับซื้อกับข้าวที่ตลาดบางกะปิในตอนเช้า และเงินจากการทำงานเป็นช่างซ่อมแอร์หรือติดตั้งแอร์ภายในอาคารที่ทำร่วมกับเพื่อนอีกคนนึงที่พัทยา

อย่างไรก็ตามจากการสอบถามของผู้เขียนในภายหลังพบว่าตลอดทั้งเดือนสิงหาคม และกันยายนลุงเปี๊ยกไม่ได้ออกไปทำงานกับเพื่อนที่พัทยาเลย นอกจากนี้ลุงเปี๊ยกวางแผนไว้ว่าจะบวชสัก 1 พรรษา ตามคำขอร้องของลูกชายและลูกสาว หากแต่ยังไม่กำหนดวันเวลา และวัดที่จะบวชแน่นอน

<u>บันทึกประจำวัน</u>

05.00 น. ตื่นนอนที่บ้านน้าชาย /ออกไปตลาดบางกะปิซื้อกับข้าว

07.00 น. ทำกับข้าว และกินข้าวเช้าจากนั้นออกไปรดน้ำต้นไม้

16.00 น. เดินทางไปบ้านอิ่มใจเพื่อพบปะพูดคุยกับเพื่อนๆที่นั้น

19.00 น. กินข้าวเย็นที่บ้านอิ่มใจ

22.00 น. เข้านอน

12. ป้าอ้อย อายุ 56 ปี

ป้าอ้อย เป็นคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่พึ่งเข้ามาพักภายในศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู ได้เพียง 2 วัน และเริ่มต้นชีวิตไร้บ้านมาประมาณ 9 เดือนเท่านั้น โดยป้าอ้อยเล่าว่าตนออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านครั้งแรกเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2559 เนื่องจากมีปัญหากับลูกเขย และความน้อยเนื้อต่ำใจตัวเอง ด้วยเหตุจากโรคซึมเศร้าที่ติดตัวป้ามาตั้งแต่ยังสาว กล่าวคือ ป้าอ้อยอาศัยอยู่ที่จังหวัดชลบุรีตั้งแต่กำเนิด หลังจากจบการศึกษาชั้น มศ.5 จากนั้นจึงแต่งงานกับชายคนหนึ่งในจังหวัดเดียวกัน มีลูกด้วยกันทั้งหมด 2 คน เป็นเพศหญิงและเพศชายอย่างละ 1 คน ต่อมาเมื่อลูกสาวคนโตอายุได้ 7 ขวบ และลูกชายคนเล็กอายุ 5 ขวบ สามีของป้าอ้อยได้ทิ้งป้าอ้อยและลูกไปแต่งงานใหม่ ทำให้ช่วงชีวิตป้าอ้อยในขณะนั้นยากลำบากขึ้นและเป็นเหตุให้ป้าอ้อยตัดสินใจไปบวชเป็นแม่ชีที่วัดแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี ก่อนจะย้ายไปที่อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี หลังจากบวชได้ 2 เดือน โดยที่ป้าอ้อยนำลูกสาวไปเลี้ยงดูที่วัดด้วยกัน ส่วนลูกชายนำไปฝากเลี้ยงไว้กับเพื่อนที่พระประแดง ผ่านไปประมาณ 8 ปี ป้าอ้อยก็สึกออกมาทำงานทะเบียนในสถานีขนส่งปราจีนบุรี จากการฝากฝังของแม่ชีผู้ดูแลป้าอ้อยในวัดเดียวกัน โดยในระหว่างนั้นป้าอ้อยได้รับการติดต่อจาก ‘เฮีย’ เถ้าแก่รองผู้จัดการตลาดแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรีที่ชอบพอกับป้าอ้อย ให้เดินทางกลับไปอยู่ด้วยกันที่บ้านเช่าของเฮีย และเฮียจะรับดูแลส่งเสียลูกทั้งสองของป้าอ้อยด้วย (เฮียเป็นชายรุ่นพี่คนหนึ่งที่รู้จักกับป้าอ้อยอยู่ก่อนแล้ว และแอบชอบป้าอ้อยมาตั้งแต่ป้าอ้อยยังไม่แต่งงาน โดยที่ตัวเฮียแต่งงานกับหญิงคนหนึ่งที่พ่อแม่เลือกให้ และมีลูกด้วยกันกับภรรยาทั้งหมด 2 คน ส่วนป้าอ้อยรับเข้ามาดูแลในฐานะของภรรยาน้อย)

อย่างไรก็ตามหลังจากที่ป้าอ้อย ลูกๆทั้งสองคน และเฮียอาศัยอยู่ด้วยกันในคอนโด (ขณะนั้นลูกสาวกำลังเรียน ปวช. ปี1 ส่วนลูกชายเรียนอยู่ชั้น ม.4) สามีของป้าอ้อยก็กลับมา โดยมีข้อเสนอว่าตนจะหย่ากับป้าอ้อย และให้เฮียดูแลลูกทั้งสองคนก็ต่อเมื่อ เฮียยอมให้เงินจำนวน 2 แสนบาท หากแต่เฮียไม่ยินยอม และด้วย

เหตุการณ์นี้เองทำให้ป้าอ้อยมีอาการเครียดและเริ่มต้นป่วยเป็นโรคซึมเศร้านับตั้งแต่นั้น ส่วนลูกสาวเมื่อเจอพ่ออีกครั้งก็ตัดสินใจย้ายไปอยู่กับพ่อและภรรยาใหม่ของพ่อแทน หลังจากนั้นลูกสาวมีสามีคนแรกเป็นเพื่อนที่ทำงานโรงงานสัปปะรดกระป๋องด้วยกัน ก่อนจะเลิกกันไปเนื่องจากฝ่ายชายชอบทำร้ายร่างกาย ลูกสาวจึงหนีกลับมาอยู่ที่ชลบุรีกับป้าอ้อยอีกครั้ง ส่วนลูกชายไปเกณฑ์ทหารที่กรุงเทพฯและอาศัยอยู่ที่นั้นเรื่อยมา ทางด้านลูกสาวหลังจากกลับมาอยู่ชลบุรีแล้วได้แต่งงานใหม่ และย้ายออกไปเช่าบ้านอยู่ในตำบลอ่างศิลากับสามีคนที่ 2 (ลูกเขยคนที่ 2 ของป้าอ้อย) และลูกอีก 1 คน ขณะที่ป้าอ้อยยังคงอาศัยอยู่กับเฮียในบ้านเช่าหลังเดิมเรื่อยมา โดยที่ป้าอ้อยจะแวะเวียนเข้าไปหาลูกสาวอยู่บ่อยครั้ง ทั้งนี้ในช่วงเวลานั้นเฮียจะแวะเข้ามาหาป้าอ้อยที่บ้านเช่าแค่ช่วงกลางวันเท่านั้น ส่วนเวลากลางคืนเฮียจะกลับเข้าบ้านใหญ่ (บ้านที่อยู่ด้วยกันกับภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมาย และลูกอีก 3 คน)

ต่อมาลูกสาวเลิกกับสามีคนที่ 2 ไป และอาศัยอยู่ร่วมกับสามีคนที่ 3 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งลูกเขยล่าสุดนี้เองที่ทำให้ป้าอ้อยตัดสินใจออกจากบ้าน โดยป้าอ้อยเล่าว่า

ในวันธรรมดาวันหนึ่งป้าอ้อยแวะเข้าไปหาลูกสาวที่บ้านเพื่อทำความสะอาดบ้านให้ ในขณะที่กำลังจะเดินเข้าบ้านป้าอ้อยได้ยินลูกสาวและลูกเขยกำลังมีปากเสียงกันอยู่ในห้องครัวด้านหลัง ด้วยเหตุที่ลูกเขยหึงหวงลูกสาวของป้าอ้อยกับสามีเก่า ส่วนตัวป้าอ้อยได้เดินเข้าไปหวังจะห้ามปราบ แต่กลับโดนว่าและตวาดกลับมาแทบจะทันที ป้าอ้อยจึงตัดสินใจออกจากมา ในจังหวะนั้นลูกสาวกำลังจะเดินเข้าไปรั้งตัวป้าอ้อยไว้ หากแต่เสียงของลูกเขยก็ตะโกนไล่หลัง ความว่า “ถ้ามึงตามแม่มึงไป กูจะเลิกกับมึง” สิ้นเสียงนั้นลูกสาวเลือกที่จะหยุดและหันหลังกับเข้าบ้านทันที ป้าอ้อยเห็นดังนั้นก็เกิดความน้อยใจขับรถมอเตอร์ไซต์ออกมา ระหว่างนั้นได้โทรหาเฮียเพื่อบอกเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้น แต่กลับโดนกล่าวหาว่าป้าอ้อยเป็นคนไม่อดทน

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ป้าอ้อยยิ่งน้อยใจมาขึ้นไปอีก ประกอบกับโรคซึมเศร้าที่เป็นอยู่ ทำให้สภาพจิตใจในตอนนั้นย่ำแย่มากยิ่งขึ้น หลังจากขับรถไปกลับอยู่หลายรอบ (จากบ้านลูกสาวที่ตำบลอ่างศิลา กับอำเภอเมืองชลบุรี) ป้าอ้อยก็เลือกไปนอนที่เรือนพักญาติในโรงพยาบาลชลบุรี ที่ป้าอ้อยรักษาตัวอยู่เป็นประจำ ผ่านไปประมาณ 3-4 วัน แพทย์เจ้าของไข้ป้าอ้อยได้ปรึกษานักสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาลให้ส่งตัวป้าอ้อยไปที่ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดชลบุรี (บางละมุง) ซึ่งโดยปกติจะแรกรับเพียง 15 วันเท่านั้น ก่อนจะส่งตัวไปยังศูนย์อื่น ๆ หากแต่ตัวป้าอ้อยได้รับการส่งตัวไปที่อื่นช้ากว่าเพื่อน เพราะสามารถช่วยเจ้าหน้าที่ดูแลทำความสะอาดที่พักภายในศูนย์ได้ จนกระทั่งผ่านไปประมาณ 3 เดือน ป้าอ้อยจึงมีกำหนดส่งตัวไปที่ ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งธัญบุรี เมื่อรู้ดังนั้นป้าอ้อยจึงตัดสินใจหนีออกมาพร้อมเงิน 300 บาท โดยมีจุดหมายอยู่ที่สนามหลวง เนื่องจากรู้มาว่าสามารถอาศัยหลับนอนได้ จนเมื่อเดินทางมาถึงก็พบว่าสนามหลวงในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเรียบร้อยแล้ว ป้าอ้อยจึงไปขอความช่วยเหลือจากตำรวจในพื้นที่จนกระทั่งได้เข้าไปอาศัยอยู่ในบ้านอิ่มใจตั้งแต่วันที่ 7 พฤศจิกายน 2559 และได้พบกับลุงติ่งชายไร้บ้านคนหนึ่งในบ้านอิ่มใจ ซึ่งรับอาสาดูแลป้าอ้อยในช่วงที่ป้าขาเจ็บเพราะล้มที่วัดสระเกศ ทำให้ต่อมาทั้งสองได้จดทะเบียนสมรสกัน และย้ายออกมาอยู่ที่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2560 ปัจจุบันป้าอ้อยไม่ได้ประกอบอาชีพ ทำให้มีรายได้ไม่เพียงพออาศัย

เงินที่ได้จากเฮียที่แอบส่งมาให้ป้าอ้อยเดือนละ 500 บาท จากลูกชาย 200 บาท จากการนำเสื้อผ้าหรือของประดับที่ป้ามีไปขาย และจากเงินทำงานโบกธง ถือป้ายของลุงติ่ง

ด้านสุขภาพในปัจจุบัน ป้าอ้อยกล่าวว่าไม่ค่อยจะแข็งแรงมากนัก เพราะนอกจากโรคซึมเศร้าที่ตนเป็นอยู่ ยังมีโรคหัวใจ คอเรสเตอรอลสูง และโรคความดันสูงอีกด้วย โดยป้าอ้อยจะแวะไปหาหมอเพื่อรับยาเป็นประจำทุกเดือน เนื่องจากโรคซึมเศร้าที่เป็นอยู่หากไม่ได้รับยาอย่างต่อเนื่องจะทำให้มีอาการทรุดลงได้ โดยช่วงนี้ป้าอ้อยมีอาการนอนไม่หลับ วิงเวียน หน้ามืด และปวดศีรษะอยู่บ่อยครั้ง อันเป็นผลมาจากความเครียดในชีวิตที่ยากลำบากขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก โดยเฉพาะอาการนอนไม่หลับที่เริ่มมีอาการให้เห็นหลังจากออกมาใช้ชีวิตนอกบ้าน ส่วนทางด้านอาหารและเครื่องนุ่งห่มพบว่า ป้าอ้อยรับประทานอาหารวันละ 3 มื้อเช่นเดิม โดยมีแกงจืดและผัดบวบเป็นอาหารที่ชื่นชอบมากที่สุด แต่อาหารที่กินบ่อยที่สุดมักจะเป็นก๋วยเตี๋ยวเส้นเล็กคู่กับข้าวเปล่าในร้านเจ้าประจำแถวๆศาลาว่าการกรุงเทพฯ หรือตามโรงอาหารในโรงพยาบาลเมื่อถึงเวลานัดและชอบดื่มน้ำอัดลมเป็นประจำทุกวัน อย่างน้อยวันละ 1 ขวด/ถุงเป็นอย่างต่ำ จากร้านค้าหรือ 7-11 ใกล้ที่พัก นอกจากนี้ป้าอ้อยจะเดินทางไปรับอาหารฟรีพร้อมกับลุงติ่งที่สภาฯ วัดเจ้าอาม และวัดสังฆทานเป็นมื้อกลางวันในบางครั้ง และจะแวะพักตามสถานที่สาธารณะเป็นประจำอย่างน้อยอาทิตย์ละ 1-2 วันต่อสัปดาห์ บริเวณสวนสันติ และหอสมุดกรุงเทพฯ เพื่อหลบร้อนในช่วงเวลากลางวัน ก่อนจะกลับไปอาบน้ำและเข้านอนในศูนย์พักในเวลาเย็น ส่วนเรื่องการซักผ้า ด้วยตัวป้าอ้อยติดนิสัยจ้างซักมาตั้งแต่อาศัยอยู่ในบ้านเช่า ป้าอ้อยจึงเลือกใช้บริการซักผ้าแทนการซักมือด้วยตัวเองเรื่อยมา ในทุก ๆ 3 วันต่อครั้ง ราคาโดยประมาณ 50 บาท

ทั้งหมดทั้งมวลจากคำบอกเล่าของป้าอ้อยพบว่า ในปัจจุบันไม่มีความสุขเท่ากับเมื่อก่อน เนื่องจากปัจจุบันไม่ได้ทำงานและสุขภาพร่างกายที่แย่ลง แม้ว่าเฮียจะยังคงส่งเงินมาให้ทุกเดือนก็ตาม หากก็ไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายที่ป้าอ้อยต้องใช้ร่วมกับลุงติ่ง อย่างไรก็ตามป้าอ้อยยังกล่าวอีกว่าในตอนที่คิดออกจากบ้านของลูกสาวในวันนั้นก็รู้ดีอยู่แล้วว่าจะต้องออกมาไร้บ้านยาวนาน เพราะตัวป้าอ้อยเองไม่อยากกลับไปมีปัญหากับลูกสาวและลูกเขยอีก และหากจะให้กลับไปอยู่บ้านเช่ากับเฮียเช่นเดิมก็คงเป็นไปไม่ได้ เพราะในปัจจุบันเฮียมีอายุมากขึ้นร่างกายไม่แข็งแรง (ปัจจุบันอายุ 71 ปี) เป็นอัมพาตไม่สามารถออกจากบ้านใหญ่ด้วยตัวเองได้ ทำให้ป้าอ้อยกลับไปใช้ชีวิตกับเฮียแบบเดิมไม่ได้อีก รายได้จากการเป็นรองผู้จัดการตลาดที่เคยได้ดังเช่นอดีตจึงหมดไป มีเพียงเงินที่ได้รับจากลูกทั้ง 3 คนของเฮียเท่านั้น รวมไปถึงปัญหาความไม่ลงรอยกันระหว่างลูกแท้ ๆ ของเฮียกับป้าอ้อยที่มองว่า พ่อตนลำเอียงรักป้าอ้อยมากกว่าภรรยาที่แท้จริงยิ่งทำให้เฮียถูกเพ่งเล็งและไม่สามารถเจียดเงินให้กับป้าอ้อยได้มากนัก ดังนั้นสิ่งที่ป้าอ้อยต้องการในปัจจุบันมากที่สุด คือ มีเงินค่ารักษาพยาบาล มีบ้านมีครอบครัวให้ปรึกษา และมีงานทำตามลำดับนั่นเอง

<u>ป้าอ้อย ตามครั้งที่ 1 วันที่ 11 ส.ค. 60 (วันศุกร์)</u>

สถานที่: ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู

ในวันนี้ป้าอ้อยตื่นนอนตั้งแต่ตีห้า เพื่อที่จะเดินทางไปทำบัตรคนพิการ (ทางจิตเวช) ที่รพ.เจริญกรุงประชารักษ์ ตามคำแนะนำของผู้ดูแลศูนย์ให้ป้าอ้อยไปทำบัตรเผื่อไว้สำหรับใช้รักษาค่าพยาบาลของป้าได้ โดย

ป้าอ้อยออกจากโรงพยาบาลและกลับถึงศูนย์สุวิทย์ในเวลาประมาณ 10 โมง และไม่ได้ออกไปไหนอีกเลย จนกระทั่งเข้านอนในเวลา 3 ทุ่ม ทั้งนี้อาหารในมื้อเย็นของป้าอ้อยเป็นมาม่าที่ได้รับจากรพ.พระมงกุฎเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม และมีเงินสำหรับใช้จ่ายในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมาจากการเดินทางไปรับพระที่สระบุรีกับลุงติ่งเมื่อวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ (4-6 สิงหาคม) ได้เงินคนละ 700 บาท (แบ่งเป็นค่าอาหารทั้ง 3 วัน 500 บาท และค่าแรง 500 บาท) ส่วนในวันพรุ่งนี้ป้าอ้อยวางแผนว่าจะเดินทางกลับชลบุรี เพื่อร่วมวันแม่ที่บ้านของเฮีย ซึ่งจะจัดงานเลี้ยงวันแม่เป็นประจำทุกปี

<u>บันทึกประจำวัน</u>

05.00 น. ตื่นนอน

06.00 น. กินข้าวเช้า

07.00 น. ไปรพ.เจริญกรุงประชารักษ์เพื่อรอทำบัตรคนพิการ

10.00 น. กลับศูนย์สุวิทย์ +พักผ่อน

18.00 น. กินข้าวเย็น+กินยาโรคซึมเศร้า

21.00 น. เข้านอน

<u>ป้าอ้อย ตามครั้งที่ 2 วันที่ 7 ก.ย. 60 (วันพฤหัสบดี)</u>

สถานที่: ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู

สำหรับวันนี้ป้าอ้อยเล่าว่า ตนไม่ได้ออกไปไหนไกลจากศูนย์พักมากนัก เนื่องจากในวันนี้เพื่อนจากอิ่มใจแวะเข้ามาพูดคุยกับป้าอ้อยที่ศูนย์เรื่องเงินที่ป้าอ้อยและลุงติ่งเคยติดเงินตนไว้ในสมัยที่อยู่บ้านอิ่มใจ โดยเพื่อนแวะเข้ามาตั้งแต่เที่ยงจนถึงเวลาประมาณสี่โมงเย็นจึงกลับไป จากนั้นป้าอ้อยถึงออกจากศูนย์ไปกินข้าวมื้อแรกของวันที่ตลาดบางขุนศรีและน้ำอัดลมที่ขาดไม่ได้อีก 1 ถุง เสร็จแล้วกลับเข้าศูนย์เพื่อเข้านอนไปตั้งแต่หัวค่ำจนถึงเวลาเกือบเที่ยงในวันถัดไป ด้วยฤทธิ์ยานอนหลับที่ต้องกินเป็นประจำ หากในวันใดขาดยาป้าอ้อยจะอาละวาดเสียงดัง นอนไม่หลับ คิดวกไปวนมาถึงเรื่องอดีต และมีอาการหลงลืม ซึ่งอาการเหล่านั้นเริ่มจะมีให้เห็นแล้วในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมาเช่นกัน เช่น ป้าอ้อยจำไม่ได้ว่าตนซ่อนเงินหนีลุงติ่งไว้ที่ไหน (500 บาทที่ลูกชายโอนมาให้) และกรี๊ดเสียงดังในเวลากลางคืนเพราะมีอาการปวดหัวอย่างหนัก ซึ่งผู้เขียนคิดว่าเป็นเพราะป้าอ้อยไม่ได้ไปรับยาที่โรงพยาบาล เมื่อสอบถามถึงสาเหตุก็พบว่าป้าอ้อยไม่มีเงินพอที่จะกลับไปเอายาที่โรงพยาบาลชลบุรี และลุงติ่ง(สามี)ไม่ยอมพาไปโรงพยาบาลมเหศักดิ์แถวสีลม (ป้าอ้อยย้ายสิทธิการรักษามา)

นอกจากนี้ยังพบว่าป้าอ้อยมีปัญหากับการอยู่ร่วมกับเพื่อนภายในศูนย์ และลุงติ่งอีกด้วย กล่าวคือ มีเพื่อนชอบล้อว่าป้าแต่งตัวดีเหมือน “ยิ่งลักษณ์” ไม่น่าจะมาอยู่ในศูนย์อย่างนี้บ้าง หรือพูดคุยกับป้าเหมือนกับป้าเป็นผู้หญิงขายบริการ (“วันนี้เท่าไหร่ละ” “ขายเท่าไหร่”) ส่วนปัญหากับลุงติ่ง ป้าอ้อยเล่าว่าลุงติ่งชอบมาขอเงินจากป้าอยู่เสมอ เงินที่ป้าจะได้จาก ลูกชาย ลูกสาว หรือเฮียรวมแล้วอาทิตย์ละ 500-1000 บาท จึงต้อง

แบ่งกินกัน 2 คนตลอด (เงินที่ป้าได้ไม่แน่นอน บางอาทิตย์ลูกสาว/ลูกชายไม่โอนให้ ป้าจะมีเงินเพียง 300 บาท/สัปดาห์จากเฮียเท่านั้น) ทำให้บางครั้งต้องนำเสื้อของตนเองไปขาย บวกกับลูกสาวยื่นข้อเสนอกับป้าว่าถ้าป้าอ้อยหย่ากับลุงติ่ง ลูกสาวจะโอนเงินค่าขายบ้านเช่าที่บ้านเคยอยู่ให้ ทำให้ป้ามีความคิดที่จะหย่ากับลุงติ่งและกลับไปอยู่ที่ชลบุรีเช่นเดิม

<u>บันทึกประจำวัน</u>

11.00 น. ตื่นนอน+อาบน้ำ

12.00 น. เพื่อนจากบ้านอิ่มใจมาหา

12.00 น.-16.00 น. คุยกับเพื่อนอยู่บนห้องพัก

17.00 น. เดินไปตลาดบางขุนศรี+กินข้าวมื้อแรก

21.00 น. อาบน้ำแล้วเข้านอน

ค่าใช้จ่ายรายวัน: ผัดซีอิ้ว 30 บาท + โค้ก 13 บาท = 43 บาท

<u>ป้าอ้อย ตามครั้งที่ 3 วันที่ 27 ก.ย. 60 (วันพุธ)</u>

สถานที่: ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู

หลังจากติดตามป้าอ้อยในครั้งที่ 2 แล้ว ในระหว่างจะพบกันในครั้งที่ 3 นี้ ป้าอ้อยได้โทรหาผู้เขียนเป็นระยะ ๆ 1-2วันครั้งบ้าง หรือติดกันทุกวันบ้าง โดยเนื้อหาที่โทรมาคือในช่วงเวลาที่ป้าอ้อยกำลังรู้สึกเสียใจจนไม่อยากจะมีชีวิตอยู่ และพยายามจะฆ่าตัวตายหรือเดินออกจากศูนย์พักในเวลากลางคืนอย่างไร้จุดหมาย ซึ่งโดยทั่วไปมีสาเหตุมาจากความเครียดที่ถูก คนทางบ้าน (ลูกสาว ลูกชาย และเฮีย) เพิกเฉยไม่ยอมให้ป้าอ้อยกลับบ้าน และด้วยสภาพแวดล้อมภายในศูนย์ฯ กล่าวคือ หลังจากที่ป้าอ้อยและลุงติ่งหย่าแล้ว ป้าอ้อยได้ย้ายห้องออกมาอยู่คนเดียวและต้องคอยเอาแม่กุญแจมาคล้องที่หน้าประตูทุกคืน เพื่อลวงว่าป้าไม่ได้อยู่ในห้องเพราะตัวป้าอ้อยกลัวว่าจะมีคนแอบเข้ามาทำมิดีมิร้ายกับป้า บวกกับป้าชอบส่งเสียงร้องโวยวาย ทำให้สมาชิกในศูนย์บางคนไม่ชอบป้านัก ส่วนการติดตามในวันนี้ ป้าอ้อยยังคงไม่ได้ออกไปไหนเช่นเดิม กล่าวคือ ตื่นนอนในเวลาประมาณ 9 โมง จากนั้นจึงลงมากินข้าวกับกับข้าวที่คนในศูนย์ทำไว้ด้านล่างแล้วกลับขึ้นไปอยู่บนห้องนอนพักจนถึงเช้าอีกวันหนึ่ง

อย่างไรก็ตามหลังจากการติดตามในครั้งที่ 3 ป้าอ้อยยังคงโทรหาผู้เขียนอยู่หลายครั้ง ทำให้ทราบว่าในวันที่ 12 ตุลาคม ป้าอ้อยตัดสินใจกลับไปที่ชลบุรีเพราะทนอยู่ที่ศูนย์สุวิทย์ไม่ไหว โดยหวังว่าลูกสาวหรือเฮียจะยอมให้ตนกลับไปอยู่ด้วยเช่นเดิม แต่ผลปรากฏว่าไม่มีใครต้อนรับป้า ป้าจึงเดินทางกลับมาอยู่ที่ศูนย์และอาศัยนอนด้านล่าง (เสีย 20 บาท) แทนเพราะไม่มีเงินพอสำหรับจ่ายค่าห้องในราคา 250 บาท

<u>บันทึกประจำวัน</u>

09.00 น. ตื่นนอน+อาบน้ำ

10.00 น. ขอเงินลุงติ่งไปซื้อเป๊ปซี่ 20 บาท

12.00 น. ลงมากินข้าวเที่ยงข้างล่าง (มีคนทำไว้ คนในศูนย์สามารถมานั่งกินรวมกันได้)

18.00 น. เข้านอน

ค่าใช้จ่ายรายวัน: 20 บาท

13. พี่เอส อายุ 33 ปี

พี่เอสเป็นชายวัยกลางคนรูปร่างปกติไม่ผอมหรืออ้วนเกินไป ตัดผมสั้นซอยมีหน้าม้าปัดข้างย้อมด้วยสีทอง สวมเสื้อยืดและกางเกงสามส่วนทั่วไป ส่วนสูง 168 เซนติเมตร น้ำหนัก 60 กิโลกรัม โดยปัจจุบันพี่เอสอาศัยอยู่ที่ศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู ได้ประมาณ 2 ปี เนื่องจากต้องการประหยัดค่าใช้จ่ายในการเช่าห้องอยู่เพียงลำพัง กล่าวคือ แต่เดิมพี่เอสเป็นคนกรุงเทพฯโดยกำเนิด สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นปวช. (ช่างยนต์) อาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง (พ่อและแม่เสียไปแล้ว) และทำงานในโรงงานผลิตโรงศพ ซึ่งจากการทำงานนี้เองที่เกิดอุบัติเหตุทำให้นิ้วโป้งมือขวาขาด ต่อมามีเหตุให้ต้องทะเลาะกัน ทำให้พี่เอสตัดสินใจออกมาใช้ชีวิตลำพังโดยเช่าบ้านอยู่ มีราคาค่าเช่าต่อเดือนอยู่ที่ 2,000-4,000 บาท ซึ่งเป็นราคาที่ค่อนข้างมากสำหรับพี่เอส และไม่เพียงพอต่อรายได้ที่ได้รับจากการทำงานเป็นพนักงานขับรถ/พนักงานถือของในโรงแรม ต่อมาเมื่อทราบว่ามีศูนย์พักคนไร้บ้านจึงตัดสินใจเข้ามาพักเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย ปัจจุบันพี่เอสมีอาชีพแจกโบว์ชัวร์ในวันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์) ใช้เวลา 3-4 ชม.ต่อวัน และถือป้ายหรือโบกธงคอนโดทั้งวันในวันหยุด(เสาร์-อาทิตย์) เฉลี่ยรายได้ต่อวันอยู่ที่ 300-400 บาทต่อวัน

ทางด้านสุขภาพไม่มีปัญหาหรือเป็นโรคประจำตัว รวมถึงอาการนอนไม่หลับ วิงเวียนศีรษะ ปวดศีรษะ ท้องเสีย ท้องเฟ้อ หรือคลื่นไส้อาเจียนแต่อย่างใด ส่วนการสูบบุรี่และดื่มแอลกอฮอล์พบว่าในปัจจุบันไม่สูบบุรี่ (เคยสูบเลิกสูบไปแล้ว) และกินเหล้าบ้างตามงานสังสรรค์ โดยพี่เอสจะตรวจสุขภาพเป็นประจำทุก ๆ ปี ด้านอาหารและเครื่องนุ่งห่มพบว่า ปกติพี่เอสกินครบทั้ง 3 มื้อในวันทำงาน หากวันไหนว่าอาจกินจุกจิกมากขึ้น โดยมีผัดกระเพราเป็นอาหารที่กินบ่อยที่สุด ทั้งนี้อาหารที่พี่เอสกินมีทั้งที่มาจากปรุงเองนาน ๆ ครั้ง, ซื้ออาหารจากตลาดบางขุนศรีหรือบางขุนนนท์ และรับอาหารฟรีตามโรงทานต่าง ๆ ส่วนเครื่องนุ่มห่มจำพวกเสื้อหรือกางเกงพบว่ามีประมาณ4-5 ตัว โดยเป็นเสื้อผ้ามือสองที่ซื้อจากร้านขายเสื้อผ้ามือสองที่ตลาดปัฐวิกรณ์ นวมินทร์ หรือตลาดบางใหญ่

อย่างไรก็ตามตามความคิดเห็นของพี่เอสในตอนนี้ไม่สามารถตอบได้ว่าตนจะเป็นคนไร้บ้านนานเท่าไหร่ เนื่องจากคิดว่าชีวิตที่ใช้อยู่ในปัจจุบันดีอยู่แล้ว ไม่แตกต่างจากคนทั่วไป และมีอิสระมากกว่าการใช้ชีวิต

อยู่ร่วมกับญาติพี่น้องของตน ทำให้ในปัจจุบันความต้องการของพี่เอสไม่มีเรื่องอื่นนอกเสียจากมีงานทำที่มีรายได้เพียงพอเท่านั้น

<u>พี่เอส ตามครั้งที่ 1 วันที่ 16 ส.ค. 60 (วันพุทธ)</u>

สถานที่: ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู

สำหรับวันนี้พี่เอสไม่ได้ออกจากศูนย์สุวิทย์ไปไหน เนื่องจากช่วงนี้ไม่มีงานเข้ามาเลย อันเป็นผลพวงมาจากงานราชพิธีถวายพระเพลิงที่กำลังจะเกิดขึ้น ทำให้ต้องระงับงานโปกธง แจกใบปลิว และถือป้ายเอาไว้ก่อน ส่วนงานล่าสุดที่พี่เอสทำคือเมื่ออาทิตย์ก่อนเป็นงานแจกใบปลิวที่บิ๊กซี แต่จะไม่ทำแล้วเพราะมีปัญหากับเพื่อนร่วมงาน และวางแผนไว้ว่าจะไปขายพระที่สะสมเอาไว้จากการไปรับพระตามวัดต่าง ๆ นำไปวางขายที่คลองถมในคืนวันเสาร์-อาทิตย์ที่จะถึงนี้ เวลาประมาณ 6 โมงเย็นถึงเที่ยงคืนด้วย

<u>บันทึกประจำวัน</u>

05.00 น. ตื่นนอน

06.00 น. กินข้าวเช้า

07.00 น. รดน้ำต้นไม้หน้าศูนย์สุวิทย์

13.00 น. กินข้าวกลางวัน

18.00 น. กินข้าวเย็น

21.00 น. เข้านอน

<u>พี่เอส ตามครั้งที่ 2 วันที่ 7 ก.ย. 60 (วันพฤหัสบดี)</u>

สถานที่: ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู

ชีวิตของพี่เอสในช่วงนี้พบว่าในวันเสาร์และอาทิตย์จะออกไปทำงานยกของ เฝ้าบูทในงานอีเว้นโฆษณาขายบ้านและคอนโดที่ปากคลองตลาดทุกอาทิตย์ ได้รับค่าจ้าง 800 บาทต่อ 2 วัน ไม่มีข้าวเลี้ยง โดยงานนี้พี่เอสค้นหาและสมัครไปตามเว็บไซต์จัดหางานในอินเตอร์เน็ต ส่วนวันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์) จะอาศัยอยู่ที่ศูนย์พักเป็นส่วนใหญ่ ดังเช่นในวันนี้ที่พี่เอสไม่มีงานจึงไม่ได้ออกไปไหน มีเพียงช่วงเช้าหลังจากตื่นนอนตอน 6 โมงเช้าได้เดินออกไปยังวัดเจ้าอามเพื่อรับข้าวฟรีเป็นมื้อเที่ยง ในขณะที่มื้ออื่น ๆ พี่เอสจะเดินออกไปซื้อกับข้าวที่ตลาดศาลาน้ำร้อนและตลาดพรานนก โดยจะเลือกร้านที่มีราคาต่อจานไม่เกิน 40 บาท เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย

<u>บันทึกประจำวัน</u>

06.00 น. ตื่นนอน

08.00 น. ออกไปตลาดบางขุนศรีซื้อข้าวเช้า

10.00 น. เดินไปวัดเจ้าอาม

11.00 น. กินข้าวกลางวันที่วัดเจ้าอาม

12.00 น.-18.00 น. พักผ่อนอยู่ในศูนย์พักคนไร้บ้าน

18.30 น. ออกไปตลาดพรานนกซื้อข้าวเย็น

22.00 น. เข้านอน

ค่าใช้จ่ายรายวัน: ประมาณ 80 บาท

<u>พี่เอส ตามครั้งที่ 3 วันที่ 24 ก.ย. 60 (วันอาทิตย์)</u>

สถานที่: ศูนย์สุวิทย์ วัดหนู

พี่เอสยังทำงานยกของ/เฝ้าบูธคอนโดทุกวันเสาร์และอาทิตย์เช่นเดียวกับติดตามในครั้งก่อน ส่วนวันธรรมดาโดยปกติจะอยู่ที่ศูนย์พักเป็นหลัก มีออกไปวัดเจ้าอามหรือตลาดใกล้ๆเพื่อกินข้าวเท่านั้น ดังนั้นในวันนี้ซึ่งเป็นวันอาทิตย์พี่เอสจึงตื่นตั้งแต่ตีห้า อาบน้ำ แต่งตัวด้วยเสื้อแขนยาวรองเท้าหุ้มส้นออกไปทำงานที่สำเพ็ง 2 ตั้งแต่เช้าเพื่อให้ทันเวลาเข้างานตอน 9 โมง โดยในวันนี้พี่เอสดินทางไปถึงก่อนเวลาเข้างานนิดหน่อยจึงพอมีเวลาหาซื้อข้าวเช้ากินแถวตลาดใกล้ที่ทำงาน จากนั้นก็ทำงานยกของ เฝ้าบูธคอนโดไปจนถึงเวลา 5 โมงเย็นถึงเลิกงาน เดินทางกลับศูนย์สุวิทย์ด้วยรถสองแถว ราคา 10 บาท ต่อด้วยรถเมล์สายปอ. 80 อีก 15 บาท เช่นเดียวกับตอนขามา เมื่อกลับถึงสุวิทย์แล้วจึงกินข้าวเย็นที่ซื้อกลับมาด้วย พักผ่อนแล้วจึงเข้านอนในเวลาประมาณ 4 ทุ่ม

<u>บันทึกประจำวัน</u>

05.00 น. ตื่นนอน

05.30 น. อาบน้ำแต่งตัว ออกเดินทางไปทำงานที่สำเพ็ง 2

08.00 น. ถึงสำเพ็ง 2 หาข้าวเช้ากินที่ตลาดแถวที่ทำงาน

09.00 น. เข้างานช่วยยกของ จัดบูธ และเฝ้าบูธขายบ้านและคอนโดเจ้าหนึ่ง

12.00 น.-13.00 น. พักกินข้าวเที่ยง

17.00 น. เลิกงาน เดินทางกลับศูนย์สุวิทย์

19.00 น. กินข้าวเย็นที่ซื้อมา

20.00 น.-22.00 น. ดูทีวี เล่นโทรศัพท์

22.00 น. เข้านอน

ค่าใช้จ่ายรายวัน: ค่ารถสองแถว 10 บาท+ปอ.80 15 บาท (เช้า-เย็น) รวม 50 บาท ,ค่าข้าวเช้า กลางวัน เย็น 120 บาท รวมเป็น 170 บาท

13. นางละเอียด อายุ 63 ปี

ป้าละเอียด เป็นคนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ในบ้านอิ่มใจได้ 2 ปีแล้ว โดยแต่เดิมเป็นคนจังหวัดนครสวรรค์ ในครอบครัวที่มีพี่น้องทั้งหมด 7 คน ป้าละเอียดเป็นคนที่ 2 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ปัจจุบันแต่งงานมีลูกสาว 1 คน ส่วนสามีเสียชีวิตตั้งแต่ลูกสาวอายุได้ 7 ขวบ ซึ่งในขณะที่ป้าละเอียดอาศัยอยู่ในจังหวัดนครสวรรค์มีอาชีพขายของชำ แต่ต่อมาเมื่อเศรษฐกิจไม่ดีร้านขายของชำที่บ้านก็ปิดตัวลงไป ป้าละเอียดซึ่งขณะนั้นอายุได้ 30 กว่าจึงเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อเช่าบ้านอยู่ร่วมกับเพื่อน และมีอาชีพเป็นแม่บ้าน (ทำความสะอาดและเลี้ยงเด็กรายวัน) มาโดยตลอด จนเมื่อ 2 ปีที่แล้ว (2558) เพื่อนของป้าละเอียดที่เช่าห้องอยู่ด้วยกันย้ายออกไป ค่าเช่าห้องที่เคยหารสองก็ตกอยู่ที่ป้าคนเดียว ซึ่งป้าจ่ายไม่ไหวเป็นเหตุให้ออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านเป็นครั้งแรก โดยป้าละเอียดเริ่มต้นไปนอนอยู่ที่หัวลำโพงก่อน หากแต่อยู่ได้ไม่กี่วันก็เจอกับคนรู้จัก (ป้าบอกว่าเป็นลูกค้าเก่าที่เคยซื้อของสมัยที่บ้านยังเป็นร้านชำ) แนะนำให้ป้าไปนอนพักที่บ้านอิ่มใจ ตั้งแต่นั้นป้าละเอียดก็พักอยู่ที่บ้านอิ่มใจตลอด อาจมีสับเปลี่ยนไปนอนที่วัดบ้างในวันสำคัญทางพุทธศาสนา โดยมีวัดมหาธาตุเป็นวัดประจำส่วนอาชีพในปัจจุบันป้าละเอียดยังคงเป็นแม่บ้านอยู่ โดยมีลูกค้าเจ้าประจำตั้งแต่สมัยเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ใหม่ ๆ และคนรู้จักจากวัดมหาธาตุ มาตามป้าที่บ้านอิ่มใจไปทำความสะอาดที่บ้านเป็นวันๆไป ได้รายได้ประมาณ 1800 บาทต่อเดือน ซึ่งเงินจำนวนนี้ก็ขึ้นอยู่กับจำนวนการจ้างที่ไม่แน่นอนด้วย

ด้านสุขภาพพบว่าป้าละเอียดมีอาการขาโก่งจากการยกของหนัก ข้อเข่าเสื่อม และต้อกระจกทั้ง 2 ข้างที่ปัจจุบันนี้ได้รับการรักษาเรียบร้อยแล้ว อย่างไรก็ตามป้าละเอียดมีความสนใจที่จะตรวจสุขภาพเพิ่มเติมจากการตรวจและรับยาเป็นประจำทุกเดือนอยู่แล้ว เนื่องจากลูกสาวทำงานราชการ (ทำงานอยู่ในอบต.) ทำให้สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันมักจะไปซื้อยากินเองแทนการเข้ารับยาในรพ. และเข้าตรวจที่คลินิกเวชกรรมสุรัตน์ ซอยรามบุตรี บางลำพู หรือที่รู้จักกันในชื่อหมอบาทเดียว นอกจากนี้ป้ายังมีอาการไข้หวัดที่เกิดจากภูมิแพ้เมื่อฝนตก อากาศเปลี่ยนแปลง และฝุ่นจากควันรถ ในทุก ๆ วันป้าจะกินเพียงสองมื้อในมื้อเช้าและกลางวัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอาหารที่ซื้อเอง และอาหารเลี้ยงในบ้านอิ่มใจและวัดมหาธาตุเมื่อตนไปบวชชี มีอาหารที่ชอบที่สุดเป็นผักต้มกับน้ำพริก และกินผลไม้บ้างในบางโอกาส ประมาณ 2-3 วันต่อครั้ง ส่วนความสัมพันธ์กับเพื่อนป้าเล่าว่าไม่มีเพื่อนที่สนิทถึงขั้นบอกความลับได้ หากแต่สามารถพูดคุยกันได้ และในแต่ละวันป้าจะได้รับข่าวสารมาจากโทรทัศน์ในบ้านอิ่มใจ ส่วนโทรศัพท์มือถือตั้งแต่เสียไปเมื่อ 1 เดือนก่อนป้าก็ไม่ได้ซื้อใช้อีกเลย ซึ่งก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่เวลาลูกค้าต้องการใช้งานทำความสะอาดของป้าละเอียดต้องเดินทางมาตามตัวที่บ้านอิ่มใจเท่านั้น ส่วนในเรื่องของความสุขและเป้าหมายในชีวิตป้าละเอียดคิดว่าในปัจจุบันชีวิตตนก็เหมือนกับคนทั่ว ๆ ไป ไม่แตกต่างอะไรมากนัก และคิดว่าน่าจะอาศัยอยู่ที่บ้านอิ่มใจ

ต่อไปเรื่อย ๆ แบบไม่มีกำหนด หรืออาจจะบวชชีในบั้นปลายของชีวิต เพราะไม่อยากรบกวนลูกสาวและด้วยความเคยชินที่เคยทำงานตัวคนเดียวมาตลอดจึงไม่อยากกลับบ้านไปรบกวนญาติพี่น้อง

<u>ป้าละเอียด ครั้งที่ 1 วันที่ 18 สิงหาคม 2560</u>

สถานที่ติดตาม: บ้านอิ่มใจ

สำหรับวันนี้ป้าละเอียดตื่นตั้งแต่ตี 4 อาบน้ำ แต่งตัว แล้วออกจากบ้านอิ่มใจไปยังท้องสนามหลวงในเวลาประมาณ 6 โมง เพื่อไปช่วยทำอาหารและตักกับข้าวในเต็นท์แจกอาหารของกองทัพธรรม ซึ่งตั้งอยู่บริเวณพระแม่ธรณี ในระหว่างนั้นก็กินอาหารเช้าและเที่ยงด้วย จนเวลาบ่ายโมงจึงกลับศูนย์สุวิทย์ วัดหนู โดยโดยสารรถเมล์สาย 15 (รถฟรี) และถึงศูนย์พักในเวลาบ่าย 3 ก่อนจะลุกออกไปช่วยเจ้าหน้าที่บ้านอิ่มใจถางหญ้าในแปลงผักหน้าบ้านอิ่มใจ เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วก็เข้ามานั่งพักรอเวลากินข้าวเย็นตอน 1 ทุ่ม และเข้านอนในเวลาประมาณ 3 ทุ่ม ซึ่งช่วงนี้ป้าเล่าว่ามีอาการนอนไม่หลับอยู่บ่อย ๆ เนื่องจากเพื่อนไร้บ้านบางคนเกิดอาละวาดขึ้นกลางดึก ทำให้ป้าตกใจตื่นและนอนหลับอีกไม่ได้

<u>บันทึกประจำวัน</u>

04.00 น. ตื่นนอน+อาบน้ำ

06.00 น. เดินทางออกไปสนามหลวงช่วยทำกับข้าวที่เต็นท์แจกอาหารของกองทัพธรรม

13.00 น. รอรถเมล์กลับบ้านอิ่มใจ

15.00 น. ถึงบ้านอิ่มใจ

16.00 น. ช่วยเจ้าหน้าที่ถางหญ้าในสวนบ้านอิ่มใจ

19.00 น. กินข้าวเย็น

21.00 น. เข้านอน

ค่าใช้จ่าย: 0 บาท

<u>ป้าละเอียด ครั้งที่ 2 วันที่ 1 ก.ย. 2560 (วันศุกร์)</u>

สถานที่ติดตาม: บ้านอิ่มใจ

ในครั้งนี้ป้าละเอียดยังคงใช้ชีวิตเช่นเดียวกับการติดตามในครั้งแรก คือเดินทางไปเต็นท์แจกอาหารของกองทัพธรรม ที่สนามหลวงเพื่อช่วยทำกับข้าว และแจกข้าวแก่ประชาชนที่เข้ามาถวายสักการะพระบรมศพ ร. 9 โดยป้าละเอียดออกจากบ้านอิ่มใจตั้งแต่ 6 โมงเช้า เดินทางไปสนามหลวงด้วยรถเมล์ฟรีสาย 15 จากนั้นอยู่ช่วงงานในเต็นท์แจกอาหารของกองทัพธรรมจนถึงเวลาประมาณบ่ายโมง จึงเดินทางกลับบ้านอิ่มใจ ร่วมทำกิจกรรมสวดมนตร์ก่อนกินข้าวและกินข้าวที่ตักมาจากเต็นท์แจกอาหารของกองทัพธรรม ร่วมกับเพื่อนในบ้านคนอื่น ๆ

ทางด้านงานและสุขภาพป้าละเอียดเล่าว่าช่วงนี้ไม่ค่อยมีงานแม่บ้านเข้ามา หากจะมีก็มักเป็นคนรู้จักที่ไปบวชด้วยกันที่วัดมหาธาตุมาติดต่อขอให้ไปช่วยทำความสะอาดมากกว่า ล่าสุดที่ไปทำคือเมื่อวันที่ 28 สิงหาคมที่ผ่านมา ได้ค่าแรง 400 บาท (ทำงานวันเดียว) หลังจากนั้นป้าละเอียดไปบวชที่วัดมหาธาตุเป็นเวลา 3 วัน (29,30,31 สิงหาคม) ส่วนด้านสุขภาพป้าละเอียดยังมีอาการปวดขาและเข่าอยู่บ่อย ๆ หากเดินมาก ๆ รวมถึงป่วยเป็นหวัดต่อเนื่องมา 2 อาทิตย์แล้ว เนื่องจากอากาศเปลี่ยนและโดนฝน โดยป้าได้เดินทางไปรับยาและตรวจที่คลินิกเวชสุรัตน์ (หมอบาทเดียว บางลำพู)

<u>บันทึกประจำวัน</u>

04.00 น. ตื่นนอน+อาบน้ำ

06.00 น. เดินทางออกไปสนามหลวงช่วยทำกับข้าวที่เต็นท์แจกอาหารของกองทัพธรรม

07.00 น. กินข้าวแจกในเต็นท์แจกอาหารของกองทัพธรรม (โจ๊ก+กาแฟ)

12.00 น. กินข้าวเที่ยงในเต็นท์แจกอาหารของกองทัพธรรม (ข้าวผัด)

13.00 น. รอรถเมล์กลับบ้านอิ่มใจ

16.00 น. ถึงบ้านอิ่มใจ

19.00 น. กินข้าวเย็นที่ตักมาจากเต็นท์แจกอาหารของกองทัพธรรม

21.00 น. เข้านอน

ค่าใช้จ่าย: 0 บาท

<u>ป้าละเอียด ครั้งที่ 3 วันที่ 11 ก.ย. 2560 (วันจันทร์)</u>

สถานที่ติดตาม: บ้านอิ่มใจ

ในวันนี้ป้าละเอียดมีงานทำความสะอาดบ้านของลูกค้าเก่าคนหนึ่ง ที่ทั้งสองบังเอิญไปเจอกันที่วัดมหาธาตุ โดยลูกค้าว่าจ้างให้ป้าละเอียดไปเก็บกวาดบ้านของตนแถวบางบอนครึ่งวัน ค่าแรง 150 บาทมีข้าวเลี้ยงตอนเช้าและมีรถมารับป้าที่เมเจอร์ปิ่นเกล้า ด้วยเหตุนี้วันนี้ป้าจึงตื่นแต่เช้ามืดประมาณตี 5 จากนั้นอาบน้ำแต่งตัวแล้วนั่งรถเมล์สาย 15 ไปลงสนามหลวงแล้วต่อสาย 124 ไปปิ่นเกล้ารอคนมารับไปทำงาน จนถึงเวลาประมาณบ่ายโมงงานเสร็จจึงกลับบ้านอิ่มใจ

<u>บันทึกประจำวัน</u>

05.00 น. ตื่นนอน+อาบน้ำแต่งตัว

06.00 น. เดินทางออกทำงานทำสะอาดที่บางบอน (มีคนจ้าง)

08.00 น. กินข้าวเช้าที่บ้านนายจ้าง (เลี้ยงฟรี)

13.00 น. เสร็จงานกลับบ้านอิ่มใจ

15.00 น. ถึงบ้านอิ่มใจ

16.00 น.-18.00 น. พักผ่อน

19.00 น. กินข้าวเย็น

21.00 น. เข้านอน

ค่าใช้จ่าย: ค่าเดินทางรถเมล์สาย 124 (ขาไป-กลับ) 18 บาท ซื้อของใช้พวกสบู่ 15 บาท ยาแก้แพ้อากาศ 12 บาท และน้ำดื่ม 15 บาท จาก7-11 รวมทั้งหมด 60 บาท

<u>ป้าละเอียด ครั้งที่ 4 วันที่ 21 ก.ย. 2560 (วันพฤหัสบดี)</u>

สถานที่ติดตาม: บ้านอิ่มใจ

สำหรับวันนี้ป้าละเอียดพึ่งกลับมาจากการไปปฏิบัติธรรมที่วัดมหาธาตุ ซึ่งป้าจะไปบวชชีพราหมณ์ทุก ๆ วันพระ เท่ากับว่าใน 1 เดือนป้าจะไปบวชทั้งหมด 4 ครั้ง ครั้งละ 3-4 วันเป็นต้นไป โดยในครั้งต่อไปที่จะไปบวชป้าเล่าว่าน่าจะเป็นช่วงวันที่ 1-6 ตุลาคม ส่วนในช่วงวันอื่น ๆ ป้าก็จะไปช่วยทำดอกไม้จันทน์ที่มหาลัยธรรมศาสตร์ หรือไปช่วยทำกับข้าวในเต็นท์แจกอาหารของกองทัพธรรม บ้าง และจะไปทำงานทำความสะอาดตามบ้านบ้างในกรณีที่มีคนจ้างเป็นวัน ๆ ไป ซึ่งโดยส่วนมากมักจะเป็นคนรู้จักหรือลูกค้าเก่า ๆ ที่ป้าเคยรับจ้าง ทั้งนี้เนื่องจากป้าไม่มีโทรศัพท์มือถือ การติดต่อจ้างงานจึงเป็นลูกค้าเก่า ๆ เท่านั้นและมักจะแวะมารับป้าที่บ้านอิ่มใจหรือนัดรับสถานที่ใดสถานที่หนึ่งแทน

<u>บันทึกประจำวัน</u>

04.00 น. ตื่นนอน+ทำวัตรเช้า

08.00 น. กินข้าวเช้าที่วัด (ข้ามต้ม)

12.00 น. กินข้าวเที่ยง (ราดหน้า)

14.00 น. ออกจากวัดมหาธาตุกลับบ้านอิ่มใจ รถเมล์ฟรีสาย 15

16.00 น. ถึงบ้านอิ่มใจ

18.00 น.-20.00 น. ทำกิจกรรมที่บ้านอิ่มใจ (ฟังเทศน์)

21.00 น. เข้านอน

ค่าใช้จ่าย: 0 บาท

<u>ป้าละเอียด ครั้งที่ 5 วันที่ 6 ต.ค. 2560 (วันศุกร์)</u>

สถานที่ติดตาม: บ้านอิ่มใจ

ชีวิตของป้าละเอียดช่วงนี้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก กล่าวคือป้าละเอียดจะแวะไปบวชที่วัดมหาธาตุทุก ๆ วันพระ ซึ่งในวันนี้ป้าละเอียดก็พึ่งกลับจากการเข้าวัดปฏิบัติธรรมตามที่ได้บอกกับผู้เขียนในการติดตามครั้งที่แล้ว

<u>บันทึกประจำวัน</u>

04.00 น. ตื่นนอน+ทำวัตรเช้า

08.00 น. กินข้าวเช้าที่วัด

09.00 น.-12.30 น. ช่วยงานที่วัด

13.00 น. ลากลับบ้านอิ่มใจ

16.00 น. ถึงบ้านอิ่มใจ

16.00 น.-18.00 น. พักผ่อน

19.00 น. กินข้าวเย็นที่ตักใส่ถุงมาจากวัด

21.00 น. เข้านอน

ค่าใช้จ่าย: 0 บาท

14. กร อายุ 40 ปี

กร เป็นคนไร้บ้านในบ้านอิ่มใจที่พึ่งเดินทางมาถึงกรุงเทพฯ ได้ไม่ถึง10วัน และเข้ามาอยู่บ้านอิ่มใจได้ 5-6 วัน โดยแต่เดิมกรเป็นคนจังหวัดอยุธยา จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันแต่งงานมีลูกแล้วจำนวน 2 คน โดยที่กรและภรรยาทำงานอยู่ในโรงงานผลิต Nestle กรมีอาชีพเป็นคนขับรถส่งของของบริษัท ส่วนภรรยาเป็นพนักงานเช็คขวดในโรงงาน จนกระทั่งเมื่อเดือนที่แล้วถูกบริษัทยกเลิกจ้างเหลือเพียงภรรยาคนเดียว กรจึงตัดสินใจเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานและเข้าพักในบ้านอิ่มใจจากคำแนะนำของผู้โดยสารในสถานีหัวลำโพง และคาดว่าจะอยู่หางานประมาณ 1 เดือน หากไม่ได้ก็จะกลับ

ปัจจุบันกรจะตื่นนอนในเวลาประมาณ ตี 5 กินข้าวในบ้านอิ่มใจในมื้อเช้า ก่อนจะนั่งรถไปยังสมุทรปราการทุกวัน เพื่อหางานขับรถในโรงงานอุตสาหกรรม และกลับมากินข้าวเย็นที่บ้านพัก จากนั้นจึงเข้านอนในเวลาประมาณ 2 ทุ่ม อย่างไรก็ตามกรยังหางานไม่ได้จึงอาศัยเงินที่ติดตัวมา และเงินที่ภรรยาโอนให้สัปดาห์ละ 500-1,000 บาท ใช้สำหรับจ่ายค่าอาหารในมื้อกลางวัน และค่าโทรศัพท์มือถือ 200 บาทต่อเดือน ทางด้านสุขภาพพบว่าร่างกายแข็งแรงดีไม่มีอาการนอนไม่หลับ หน้ามืด ไข้หวัด หรือท้องเสียแต่อย่างใด ส่วน

ความสัมพันธ์ภายในบ้านกรบอกว่าสามารถพูดคุยได้กับเพื่อน ๆ ทุกคนและได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ Facebook มือถือ และทีวีในบ้าน ซึ่งเป็นชีวิตที่เหมือน ๆ กับคนทั่วไป ส่วนความต้องการที่ต้องการมากที่สุดมีเพียงงานและรายได้ที่เพียงพอเท่านั้น

<u>กร ตามครั้งที่1 วันที่ 18 สิงหาคม 2560</u>

สถานที่ติดตาม: บ้านอิ่มใจ

ชีวิตในช่วงนี้ของกรพบว่า ยังคงหางานประจำไม่ได้เช่นเดิม แต่เมื่อวันที่ 8 สิงหาที่ผ่านมาได้ไปช่วยพี่ชายและเพื่อนพี่ชาย ทำงานต่อเติมรับเหมาก่อสร้างร้านอาหาร ในจังหวัดสมุทรปราการ ได้รายได้วันละ 400 บาท ซึ่งในวันนี้กรตื่นในเวลาตี 5 อาบน้ำแต่งตัว และกินข้าวตอน 6 โมงเช้า ก่อนจะออกจากบ้านในเวลา 7 โมงเช้า นั่งรถเมล์ไปอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ และเริ่มทำงานทันทีจนถึงเวลา 4 โมงจึงเดินทางกลับ จากนั้นกินข้าวเย็นตอน 1 ทุ่ม และเข้านอนประมาณ 4 ทุ่มเหมือนทุกวัน โดยในระหว่างวันพี่ชายจะเป็นคนออกค่าอาหารกลางวันให้ ทำให้ในวันนี้กรเสียเพียงค่าเดินทางเท่านั้น อย่างไรก็ตามกรคิดว่าหากในช่วงนี้พี่ชายยังพอมีงานอยู่ก็จะอยู่ช่วยงานไปก่อน หากไม่มีก็จะรอจนถึงสิ้นเดือนสิงหาก่อนจึงจะกลับบ้าน

<u>บันทึกประจำวัน</u>

05.00 น. ตื่นนอน

06.00 น. กินข้าวเช้า

07.00 น. ออกจากบ้านอิ่มใจไปทำงานกับพี่ชาย

12.00 น. กินข้าวเที่ยง

16.00 น. กลับบ้านอิ่มใจ

19.00 น. กินข้าวเย็น

22.00 น. เข้านอน

<u>กร ครั้งที่ 2 วันที่ 1 ก.ย. 2560 (วันศุกร์)</u>

สถานที่ติดตาม: บ้านอิ่มใจ

สำหรับการติดตามในวันนี้พบว่า หลังจากเสร็จงานรับเหมาก่อสร้างกับพี่ชายที่สมุทรปราการล่าสุดเมื่อ 2 วันก่อน กรก็ไม่ได้ไปทำงานอีกจนในวันนี้มีเพื่อนในบ้านชักชวนให้ไปรับของแจก กรจึงสนใจและเดินทางไปที่โรงแรมทวินทาวเวอร์ เขตปทุมวัน เพื่อรับถุงบริจาคตั้งแต่เวลาประมาณ 8 โมงเช้า เมื่อไปถึงก็นั่งรอต่อคิวจนถึงเวลาบ่ายสองครึ่งถึงได้รับของแจก ซึ่งกรขายของให้กับคนที่รับซื้อทันที ในราคา 30 บาท เนื่องจากในการรับของแจกมีเงื่อนไขว่าผู้ที่จะมารับของได้จะต้องแสดงบัตรประจำตัวประชาชน และสามารถรับถุงบริจาคได้คนละ 1 ถุงเท่านั้น ภายในจะประกอบไปด้วย ข้าวสาร 1 กิโลกรัม, ปลากระป๋อง, น้ำมันพืช, มาม่า และขนม

ดังนั้นคนที่ต้องการของจำนวนมากไปขายต่อ จึงต้องรับซื้อเอาจากคนในงานแทน เช่นเดียวกับกรที่เลือกจะขายข้าวสารแทนการเก็บกลับมาใช้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะภายในบ้านอิ่มใจไม่มีครัวสำหรับปรุงอาหาร การแลกสิ่งของกลับไปเป็นเงินจึงมีประโยชน์มากกว่า

บันทึกประจำวัน

06.00 น. ตื่นนอน

06.15 น. กินข้าวเช้า

09.00 น. ออกจากบ้านอิ่มใจ นั่งรถเมล์สาย 47 ไปโรงแรมทวินทาวเวอร์

12.00 น. ซื้อข้าวเหนียวหมูกินเป็นข้าวเที่ยง

14.30 น. รับของแจก

15.30 น. กลับบ้านอิ่มใจ

19.00 น. กินข้าวเย็น

21.00 น. เข้านอน

ค่าใช้จ่าย: ข้าวเหนียวหมู 30 บาท กับขนม (ทิวลี่) 10 บาท รวม 40 บาท

กร ครั้งที่ 3 วันที่ 11 ก.ย. 2560 (วันจันทร์)

สถานที่ติดตาม: บ้านอิ่มใจ

ช่วงนี้กรกลับไปรับเหมาก่อสร้างกับพี่ชายอีกครั้ง โดยงานในรอบนี้เป็นงานก่อสร้างต่อเติมโรงรถ เหมาทั้งหมด 4 วัน ค่าแรงวันละ 400 บาท เริ่มตั้งแต่วันอาทิตย์ที่ 10 กันยายน ดังนั้นในวันนี้กรจึงตื่นตั้งแต่ตีห้าครึ่งอาบน้ำแต่งตัว กินข้าวเช้าที่บ้านอิ่มใจ แล้วออกเดินทางด้วยรถเมล์สาย 47 ต่อสาย 82 และรถสองแถวไปลงที่หน้างานในจังหวัดสมุทรปราการ เมื่อถึงแล้วจึงเริ่มงานในเวลาสิบโมงถึงบ่ายสามโมงจึงเลิกงาน

บันทึกประจำวัน

05.30 น. ตื่นนอน

06.00 น. กินข้าวเช้า+ออกจากบ้านอิ่มใจไปสมุทรปราการ นั่งรถเมล์สาย 47 ลงที่กรมที่ดินต่อด้วยสาย 82 และรถสองแถว

14.00 น. กินข้าวกล่อง+m150 ที่พี่ชายเลี้ยง

15.00 น. เลิกงาน กลับบ้านอิ่มใจ

17.00 น. ถึงบ้านอิ่มใจ

19.00 น. กินข้าวเย็น

21.00 น. เข้านอน

ค่าใช้จ่าย: ค่าเดินทางรถสองแถว 9 บาท (ไป-กลับ) รวม 18 บาท

<u>กร ครั้งที่ 4 วันที่ 21 ก.ย. 2560 (วันพฤหัสบดี)</u>

สถานที่ติดตาม: บ้านอิ่มใจ

หลังจากเสร็จงานรับเหมาต่อเติมโรงรถกับพี่ชายในครั้งก่อน กรยังคงรับงานก่อสร้างเป็นรอบ ๆ ไปไม่ประจำอยู่เช่นเดิม ในครั้งนี้เป็นงานของเพื่อนพี่ชายที่พี่ชายแนะนำกรมาอีกต่อหนึ่ง ลักษณะงานเป็นงานเชื่อมเหล็กในซอยวัดชมนิมิต จังหวัดสมุทรปราการ รับเหมาทั้งหมด 6 คน เริ่มงานเวลา 10 โมงถึงบ่ายสามโมง ค่าแรงรายวัน วันละ 400 บาท เหมาทั้งหมด 5 วัน โดยมีวันนี้เป็นวันสุดท้ายพอดี ซึ่งกรเล่าว่าในวันพรุ่งนี้ จะไปทำงานขนทรายที่คณะสถาปัตย์ จุฬาฯ ที่ได้รับการชักชวนจากเพื่อนในบ้านอิ่มใจ และในวันเสาร์-อาทิตย์นี้ก็จะมีงานถือป้ายคอนโดที่บางบอนอีกงานหนึ่งด้วย

<u>บันทึกประจำวัน</u>

05.30 น. ตื่นนอน

06.00 น. กินข้าวเช้า

07.30 น. ออกจากบ้านอิ่มใจไปสมุทรปราการ นั่งรถเมล์สาย 47 ต่อด้วยสาย 82 และรถสองแถว

9.30 น. ถึงที่ทำงาน

12.45 น. กินข้าวกล่อง หัวหน้างานเลี้ยง

15.00 น. เลิกงาน กลับบ้านอิ่มใจ

17.00 น. ถึงบ้านอิ่มใจ

19.00 น. กินข้าวเย็น

21.00 น. เข้านอน

ค่าใช้จ่าย: ค่าเดินทางรถสองแถว 9 บาท (ไป-กลับ) รวม 18 บาท ค่าขนม 5 บาท และน้ำอัดลม 17 บาท รวมทั้งหมด 40 บาท

15. นายสมบุญ อายุ 55 ปี

นายสมบุญ เป็นคนไร้บ้านที่ผู้เขียนเจอที่สภาสังคมสงเคราะห์ขณะกินข้าว เมื่อสอบถามพบว่าสมบุญเป็นคนโคราช มีอาชีพรับจ้างทั่วไปและมีครอบครัวและลูกอยู่แล้วทั้งหมด 4 คน หากแต่เดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อมาตามหาเมีย (กิ๊ก) ซึ่งเป็นคนเร่ร่อนที่ตนพบตอนอยู่โคราชและชอบพอกัน ต่อมาผู้หญิงคนดังกล่าวนี้แอบขโมยเงินและโทรศัพท์หนีลงมากรุงเทพฯ สมบุญจึงลงมากรุงเทพฯ เพื่อตามหาของคืนได้ประมาณ 10 วันแล้ว โดยระยะเวลาตลอด 10 วันนี้สมบุญอาศัยหลับนอนอยู่ที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิตามม้านั่งพักรอรถเมล์ ในแต่ละวันจะเดินทางไปหมอชิต หัวลำโพง และข้าวสารเพื่อตามหาเมีย และอาศัยประทังชีวิตด้วยข้าวฟรีตามหน่วยงานสังคมสงเคราะห์ และโรงทานของวัดที่เดินทางไปรับด้วยตนเอง 2 มื้อต่อวัน ทั้งนี้สมบุญมีของติดตัวเป็นเสื้อผ้าไม่กี่ตัวเท่านั้น ส่วนปัญหาสุขภาพหรืออาการเจ็บป่วยพบว่าแข็งแรงดีไม่มีโรคประจำตัวอะไร

<u>สมบุญ ตามครั้งที่1 วันที่ 11 สิงหาคม 2560</u>

จากการสอบถามชีวิตในช่วงนี้ของสมบุญพบว่า เขาหาตัวเมียเจอเรียบร้อยแล้ว แต่ของที่เมียขโมยไปทั้งโทรศัพท์ไม่ได้คืนทั้งคู่ และทั้งคู่ได้เลิกรากันแล้ว โดยที่สมบุญยังคงใช้ชีวิตอยู่ในกรุงเทพฯ เช่นเดิม อาศัยนอนหลับบริเวณม้านั่งรอรถเมล์ที่อนุสาวรีย์ชัยฯ ในเวลาประมาณเที่ยงคืนที่มีคนมารอขึ้นรถน้อยลงแล้ว ก่อนจะตื่นในเวลาประมาณ 6 โมงนั่งพักและนั่งรถเมล์ฟรีไปลงสภาสังคมสงเคราะห์เพื่อกินข้าวมื้อแรกของวัน รวมไปถึงใช้ห้องน้ำในสภาซักผ้าและอาบน้ำด้วย จากนั้นจึงนั่งรถเมล์ออกไปยังสนามหลวงเพื่อรอรับข้าวในมื้อเย็นเสร็จแล้วจึงกลับอนุสาวรีย์อีกครั้ง และเข้านอน

<u>บันทึกประจำวัน</u>

06.00 น. ตื่นนอน

11.00 น. กินข้าวที่สภาสังคมสงเคราะห์

12.00 น. ออกจากสภาฯไปนั่งเล่นที่อนุสาวรีย์

14.00 น. แวะไปสนามหลวงเพื่อรับข้าว

00.00 น. เข้านอน

16. เอฟ อายุ 28 ปี

เอฟ เป็นสมาชิกคนใหม่ของบ้านอิ่มใจได้เพียง 1 เดือนเท่านั้น โดยเอฟเปิดเผยว่าสาเหตุที่ต้องออกมาอยู่บ้านอิ่มใจเพราะตนมีปากเสียงกับแม่ตอนเมา บวกกับอาการป่วยทางจิตเวชของตนด้วยการออกมาใช้ชีวิตอยู่คนเดียวจึงสบายใจกว่า โดยตัวเอฟเป็นคนกรุงเทพฯตั้งแต่กำเนิด อาศัยอยู่กับพ่อแม่และน้องสาวในซอยจรัญ 75 ปัจจุบันเอฟยังไม่มีแฟน (เอฟเป็นสาวประเภทสอง) และไม่มีงานประจำทำตั้งแต่ก่อนจะออกมา

อยู่ด้วยตนเอง กล่าวคือตอนที่ยังอาศัยอยู่กับครอบครัวเอฟเคยทำงานอยู่ในโรงงานบรรจุเทียนเป็นแพ็ค จากนั้นก็ลาออกมาช่วยแม่เลี้ยงหลานอยู่บ้านก่อนจะออกมาอยู่บ้านอิ่มใจ ปัจจุบันตอนนี้ก็ยังคงไม่มีงาน เอฟอาศัยแวะไปช่วยงานบ้านเพื่อนบ้างจึงจะได้ค่าตอบแทน 30-40 บาท หากแต่ก็ไม่ได้มีปัญหาเรื่องการเงินมากนักเพราะในทุก ๆ เดือนแม่ของเอฟจะโอนเงินมาให้ประมาณ 3,000 บาท ทางด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล เอฟใช้สิทธิบัตรทองที่โรงพยาบาลสมเด็จเจ้าพระยาสำหรับตรวจโรคและรับยาจิตเวชทุก ๆ 6 เดือน ส่วนอาการเจ็บป่วยอื่น ๆ นอกจากอาการทางจิตเวชแล้วพบว่า สภาพร่างกายของเอฟแข็งแรงดี ส่วนเรื่องอาหารและเครื่องนุ่งห่มพบว่า เอฟกินข้าววันละ 3 มื้อ อิ่มเพียงพอ โดยมากเป็นอาหารที่ได้จากการซื้อจากร้านค้าและอาหารในบ้านอิ่มใจตอนเช้าและเย็น มีอาหารที่ชอบและกินบ่อยที่สุด คือ ข้าวหมูกระเทียม ปัจจุบันข้าวของเครื่องใช้และเสื้อผ้าก็มีครบไม่ขาดแคลน ด้วยเหตุนี้เอฟจึงไม่รู้สึกว่าการออกมาใช้ชีวิตในบ้านอิ่มใจจะแตกต่างจากคนทั่วไป รวมไปถึงไม่มีสิ่งที่ต้องการเป็นพิเศษอีกด้วย

<u>พี่เอฟ ตามครั้งที่ 1 วันที่ 11 ก.ย. 2560 (วันจันทร์)</u>

สถานที่ติดตาม: บ้านอิ่มใจ

ก่อนที่ผู้เขียนจะติดตามเอฟได้ในครั้งแรก ผู้เขียนได้แวะเข้าไปบ้านอิ่มใจหลายครั้งหากแต่ไม่เจอกับเอฟเลย เมื่อสอบถามจากเพื่อน ๆ ในบ้านจึงทราบว่าเอฟออกไปทำงานอยู่ในร้านอาหารแถวอนุสาวรีย์ที่ต้องเลิกงานดึก ทำให้ผู้เขียนกับเอฟไม่ได้พบกัน จนกระทั่งถึงวันนี้ที่ผู้เขียนพบเอฟตั้งแต่เดินทางมาบ้านอิ่มใจในเวลา 4 โมงเย็นพร้อมกับกระเป๋าเสื้อผ้าใบใหญ่บนหลังของเขา เมื่อสอบถามจึงทราบว่าเอฟกลับไปอยู่บ้านเพื่อร่วมงานทำบุญร้อยวันของตาที่ซอยจรัญสนิทวงศ์ 75 เป็นเวลา 3 วัน ตั้งแต่วันที่ 9 กันยายน ส่วนในวันอื่น ๆ ก่อนหน้านี้เอฟได้ไปทำงานอยู่ร้านอาหารแถวอนุสาวรีย์จริง (ร้านก๋วยเตี๋ยวเรือ) แต่ทำได้เพียง 2 วันเท่านั้นก็โดนไล่ออกเพราะกินเหล้าหนักจนมาทำงานไม่ไหว จากนั้นก็ไปทำงานที่ร้านเบียร์แห่งหนึ่งแถวข้าวสารแต่ทำได้ไม่นานก็ออกเช่นกัน อย่างไรก็ตามหลังจากวันนี้แล้วผู้เขียนก็ไม่พบเอฟอีก ส่วนด้านสุขภาพเอฟเล่าว่ามักจะมีอาการคลื่นไส้อยู่บ้างหลังจากกินยาจิตเวชเข้าไปเท่านั้น

<u>บันทึกประจำวัน</u>

08.00 น. ตื่นนอน

15.00 น. ออกจากบ้านมาบ้านอิ่มใจ

16.00 น. ถึงบ้านอิ่มใจ

23.00 น. เข้านอน

ค่าใช้จ่าย: 0 บาท

17. ตี๋ อายุ 40 ปี

ตี๋ เป็นคนไร้บ้านในบ้านอิ่มใจได้ 7 เดือนแล้ว โดยก่อนหน้านี้ตี๋มีอาชีพเป็น รปภ. อยู่ที่จังหวัดนครปฐม ภายในห้องเช่าแถวสาย 5 กับภรรยาและลูกชาย จนกระทั่งเมื่อ 3 ปีก่อนตี๋ทะเลาะกับภรรยาถึงขั้นต้องเลิกรากันไปพร้อมกับพาลูกชายหนีไปอยู่สุโขทัยโดยไร้การติดต่อกลับมา ตี๋จึงต้องใช้ชีวิตคนเดียวในห้องเช่าตลอด 3 ปี ทุก ๆ วันหลังจากตี๋ออกเวร ตี๋จะต้องกินเหล้าให้เมาจนหลับไป เนื่องจากความเครียดสะสมเรื่องภรรยา จนเมื่อปลายปีที่ผ่านมาตี๋ตัดสินใจลาออกจากงานเดินทางไปหาแม่ที่นครพนม อยู่ที่นั้นได้ประมาณ 1 เดือนก็เดินทางเข้ากรุงเทพฯ หวังจะสมัครงานเป็นรปภ.เช่นเดิม แต่ในระหว่างที่กำลังหางานตี๋แวะเข้าไปนอนเล่นอยู่แถวสนามหลวง ซึ่งขณะนั้นเปิดให้ประชาชนเข้าถวายสักการะพระบรมศพ ร.9 ตี๋เลยจับพลัดจับผลูได้เป็นเจ้าหน้าที่อาสาดูแลความเรียบร้อยในเต็นท์ (บังเอิญมีเจ้าหน้าที่มาชักชวน) ได้ประมาณ 2 เดือนก่อนจะย้ายเข้าไปนอนพักที่บ้านอิ่มใจ จากคำแนะนำของเจ้าหน้าที่อาสาคนเดียวกันนั้นเอง ด้วยเหตุนี้ตี๋จึงวางแผนว่าจะยังไม่สมัครงานประจำและใช้เวลาประมาณ 1 ปีในการเที่ยวเล่นเปิดหูเปิดตา เนื่องจากที่ผ่านมาตี๋ทำงานเป็น รปภ. มาตลอดไม่ได้ออกไปเที่ยวที่ไหนไกลจึงอยากใช้โอกาสนี้หาประสบการณ์ไปด้วย

อย่างไรก็ตามแม้ตี๋จะไม่สมัครงานประจำ แต่ทุก ๆ วันเสาร์-อาทิตย์ตี๋จะออกไปถือป้ายโบกธง หรือเก็บจานใน Food Court บ้าง โดยหางานจากกลุ่มไลน์ประกาศหาคนไปทำงาน (นั่งอัดรายการ, ตัวแทนนั่งในห้องประชุม, หน้าม้า) ปัจจุบันตี๋จึงมีรายได้อยู่ที่ประมาณ 900 บาทต่อสัปดาห์ ด้านสุขภาพตี๋แข็งแรงดี ไม่เจ็บป่วยหรือมีอาการนอนไม่หลับใด ๆ ด้านอาหารพบว่า ตี๋กินข้าวทั้งหมด 3 มื้อ มีอาหารที่ชอบและกินบ่อยที่สุดคือข้าวมันไก่ และกาแฟที่ต้องดื่มทุกเช้า ส่วนความรู้สึกและความต้องการมากที่สุดตี๋เล่าว่า ในตอนนี้มีความสุขและรู้สึกเป็นอิสระมากกว่าคนทั่วไปอย่างมาก

<u>พี่ตี๋ ตามครั้งที่ 1 วันที่ 1 ก.ย. 2560 (วันจันทร์)</u>

สถานที่ติดตาม: บ้านอิ่มใจ

หลังจากการพบกันในครั้งแรกของผู้เขียนกับตี๋เมื่อต้นเดือนสิงหาคม ผู้เขียนไม่มีโอกาสได้พบตี๋อีกจนวันนี้ และเมื่อสอบถามดูจึงรู้ว่าตลอดช่วงหนึ่งเดือนที่ผ่านมาตี๋ไม่ได้เข้ามานอนที่บ้านอิ่มใจเลย แต่ย้ายไปขายของกิ๊ฟช็อปแถวพระโขนงกับเพื่อน ส่วนที่กลับมาเพราะขายไม่ค่อยดีไม่คุ้มกับที่ลงทุนไป โดยตี๋เล่าว่าทำเลที่ตั้งร้านอยู่แถวย่านออฟฟิศ คนส่วนใหญ่เป็นพนังงานบริษัทเลยไม่ค่อยมีคนสนใจสินค้าราคาถูก สุดท้ายจึงล้มเลิกและกลับมาทำงานเก็บจานใน food court เช่นเดิม แต่โชคร้ายตี๋พลาดเดินชนโต๊ะขณะทำงานกลายเป็นแผลถลอก ที่ตอนแรกตี๋คิดว่าไม่นานคงจะหาแต่ปรากฏว่าแผลเกิดติดเชื้อและเป็นหนอง ในวันนี้ตี๋จึงตัดสินใจจะไปขูดหนองออกที่คลินิกในซอยสวนมะลิ เมื่อไปถึงคลินิกไม่สามารถรักษาให้ได้เพราะอักเสบเยอะ ตี๋เลยต้องนั่งรถไปโรงพยาบาลบางกรวย เนื่องจากสิทธิการรักษาพยาบาลอยู่ที่นั่น และถือโอกาสแวะไปกินข้าวและขอเงินค่ารถที่บ้านอาม่าด้วย จากนั้นเมื่อหาหมอเรียบร้อยแล้ว ตี๋นั่งรถต่อไปนั่งเล่นที่หอสมุดกรุงเทพฯ รอเวลาบ้านอิ่มใจเปิดให้เข้าห้องพัก

<u>บันทึกประจำวัน</u>

05.40 น. ตื่นนอน

07.00 น. กินข้าวเช้า บ้านอิ่มใจ

08.30 น. ออกจากบ้านอิ่มใจไปคลินิก

09.00 น. ถึงคลินิก คลินิกไม่ยอมรักษา เดินทางไปรพ.บางกรวย

10.30 น. ถึงรพ.บางกรวย ทำแผลที่ขา

12.00 น. ไปกินข้าวที่บ้านอาม่า

13.00 น. นั่งรถไปหอสมุดกรุงเทพฯ

15.00 น. กลับบ้านอิ่มใจ

19.00 น. กินข้าวเย็น

21.00 น. เข้านอน

ค่าใช้จ่ายรายวัน: ค่าเดินทาง ไป-กลับ 80 บาท ค่ายา 30 บาท รวม 110บาท

<u>พี่ตี๋ ตามครั้งที่ 2 วันที่ 6 ต.ค. 2560 (วันศุกร์)</u>

สถานที่ติดตาม: บ้านอิ่มใจ

สำหรับการติดตามในครั้งนี้พบว่า ตี๋หายจากอาการขาเจ็บแล้วและช่วงก่อนหน้านี้ตี๋ว่างงานอยู่หลายอาทิตย์ ชีวิตส่วนใหญ่จึงเป็นการแวะเวียนไปรับข้าวที่สนามหลวง นั่งเล่นในห้างฯ หรือหอสมุดกรุงเทพมหานคร มีไปถือป้ายโบกธงอยู่ 2 วัน ได้เงิน 800 บาท และเก็บจานใน food court ในบางอาทิตย์ ส่วนปัจจุบันตี๋ทำงานประจำเป็นพ่อบ้านทำความสะอาดประจำคณะสถาปัตยกรรม จุฬาฯ ที่ได้จากบริษัทจัดหางานควีน 109 โดยวันนี้เริ่มทำงานเป็นวันแรก ลักษณะงานแบ่งออกเป็น 2 ช่วงใหญ่ ๆ คือ กวาดบริเวณหน้าคณะรอบแรกตอนเช้า และตอนบ่ายสองก่อนเลิกงานในเวลาสี่โมงเย็น

<u>บันทึกประจำวัน</u>

07.00 น. ออกจากบ้านอิ่มใจ นั่งรถเมล์สาย 7 ไปทำงานที่จุฬาฯ

09.00 น. ถึงที่ทำงาน กินข้าวเช้าในโรงอาหารของคณะสถาปัตย์

10.00 น. ทำงาน

12.00 น. พักกินข้าวเที่ยง

13.00 น. ทำงาน

16.00 น. เลิกงาน นั่งเล่นในมอ

18.00 น. ถึงบ้านอิ่มใจ

19.00 น. กินข้าวเย็น

22.00 น. เข้านอน

ค่าใช้จ่ายรายวัน: ค่าข้าวเช้า-กลางวัน 60 บาท

<u>พี่ตี๋ ตามครั้งที่ 3 วันที่ 8 พฤศจิกายน 2560 (วันพุธ)</u>

ในช่วงนี้ชีวิตของตี๋ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากการพูดคุยกันเมื่อครั้งก่อน ตี๋ยังคงตื่นเช้าไปทำงานเป็นพนักงานทำความสะอาดประจำอยู่ที่ตึกคณะสถาปัตย์ จุฬาฯเช่นเดิม โดยเดินทางออกจากบ้านอิ่มใจหลังจากกินข้าวเช้าในบ้านเรียบร้อยแล้ว โดยสารรถประจำทางสาย 7 ในเวลาประมาณ 7.30 น. และเริ่มงานเวลา 10 โมงไปจนถึง 4 โมงเย็น จากนั้นนั่งเล่นโทรศัพท์มือถืออยู่พักใหญ่จึงเดินทางกลับบ้านอิ่มใจ อาบน้ำ นั่งดูทีวีรอกินข้าวเย็นตอน 1 ทุ่ม แล้วจึงเข้านอนในเวลาประมาณ 5 ทุ่ม อย่างไรก็ตามเรื่องงานทำความสะอาดที่ทำอยู่นี้ตี๋ยังไม่แน่ใจว่าจะทำต่อไปอีกนานแค่ไหน เพราะใจตนอยากเปลี่ยนงานไปทำที่หอสมุดกรุงเทพฯมากกว่า

<u>บันทึกประจำวัน</u>

07.30 น. ออกจากบ้านอิ่มใจ นั่งรถเมล์สาย 7 ไปทำงานที่จุฬาฯ

09.30 น. ถึงที่ทำงาน

10.00 น. ทำงาน

12.00 น. พักกินข้าวเที่ยง

13.00 น. ทำงาน

16.00 น. เลิกงาน นั่งเล่นในมอ

18.00 น. ถึงบ้านอิ่มใจ

19.00 น. กินข้าวเย็น

20.00 น. นั่งดูทีวี

23.00 น. เข้านอน

ค่าใช้จ่ายรายวัน: ค่าข้าวกลางวัน 40 บาท

18. ไก่ อายุ 34 ปี

ไก่ เป็นชายร่างท่วม ผมยาวประบ่า แต่งกายด้วยเสื้อยืดสีดำ กางเกงสามส่วนสีครีมเข้าคู่กับหมวกบักเก็ตสีเดียวกัน ที่ผู้เขียนพบ ณ สภาสังคมสงเคราะห์ขณะที่กำลังรับแจกข้าวฟรีในมื้อเที่ยงวันหนึ่ง ซึ่งเมื่อเข้าไปสอบถามจึงทราบว่าไก่เป็นคนไร้บ้านหน้าใหม่ได้ไม่ถึงปี ไก่ออกมาใช้ชีวิตข้างนอกเมื่อประมาณ 5-6 เดือนก่อน ไก่เป็นคนจังหวัดบุรีรัมย์โดยกำเนิด อาศัยอยู่กับพ่อ แม่ และน้องอีก 1 คน จบการศึกษาแบบผู้ใหญ่เทียบเท่ากับ ม.3 และทำงานเป็นยามเฝ้าคอนโดแถวนนทบุรีก่อนจะย้ายเข้ามาหางานในกรุงเทพฯ (ทำรปภ.แค่ชั่วคราวระหว่างเจ้าของคอนโดหารปภ.คนใหม่ได้) เมื่อไก่เดินทางเข้ามายังกรุงเทพฯแล้ว ก็อาศัยนอนหลับอยู่บริเวณสถานีหัวลำโพงและใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ที่นี่ในวันธรรมดาจันทร์ถึงศุกร์ ส่วนวันหยุดเสาร์-อาทิตย์จะออกไปทำงานถือป้าย โบกธง และรับจ้างกางเต็นท์บ้างในบางอาทิตย์หากมีงาน ทั้งนี้ไก่จะได้ค่าแรงประมาณ 300-400 บาทต่อวัน เฉลี่ยเวลาทำงานประมาณ 14 ชั่วโมงต่อวัน

อย่างไรก็ตามแม้ว่าไก่จะทำงานเพียงแค่ 2 วันต่อสัปดาห์เท่านั้นแต่ก็เพียงพอสำหรับใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เนื่องจากไก่จะเลือกใช้บริการรถเมล์ฟรี หรือเดินเท้าเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย และเดินทางไปรับอาหารแจกฟรีตามสถานที่สาธารณะต่าง ๆ อาทิ หัวลำโพง สภาสังคมสงเคราะห์ เป็นประจำทุกวัน (กินข้าววันละ 2 มื้อ) ด้านสุขภาพพบว่าได้ไม่มีโรคประจำตัว แต่สุขภาพร่างกายภายนอกได้รับบาดเจ็บที่ขา เนื่องจากเส้นพลิก ทำให้เวลาเดินมีอาการเจ็บจนต้องเดินขากะเผลกอยู่บ้าง รวมไปถึงอาการไอและจาม อันเกิดจากไข้หวัดอีกด้วย ส่วนทางด้านความสุขในตอนนี้กับความต้องการในปัจจุบันพบว่า ไก่ไม่คิดว่าการใช้ชีวิตเช่นนี้จะแตกต่างจากคนทั่วไปเท่าใดนัก และต้องการงานที่มีรายได้เพียงพอ

<u>ไก่ ตามครั้งที่ 1 วันที่ 28 ก.ย. 2560 (วันพฤหัสบดี)</u>

สถานที่ติดตาม: หัวลำโพง

ในครั้งนี้ผู้เขียนบังเอิญเจอไก่ที่สถานีหัวลำโพง ซึ่งเป็นสถานที่ที่ไก่อาศัยอยู่เป็นประจำ โดยในวันนี้ไก่เล่าว่า ตนเดินทางไปกินข้าวมื้อแรกที่สภาสังคมสงเคราะห์เช่นทุกวัน ด้วยการเดินจากสถานีหัวลำโพงไปยังสนามศุภชลาศัยตั้งแต่เวลาประมาณตีห้ากว่าๆ จากนั้นจึงต่อรถเมล์สาย 167 ไปลงยังสภาสังคมสงเคราะห์ในเวลาประมาณ 9 โมงเช้า เมื่อไปถึงระหว่างรอกินข้าวตอน 11 โมง ไก่ได้เข้าไปอาบน้ำในห้องน้ำด้านหลังอาคารที่แจกข้าวโดยสวมชุดเดิมกับที่ใส่มา ทั้งนี้สาเหตุที่ไก่เลือกมาอาบน้ำที่นี่แทนการอาบน้ำในห้องน้ำสาธารณะของสถานีหัวลำโพงเพราะว่าสามารถเข้าได้เลยไม่ต้องเสียเงิน

หลังจากที่กินข้าวเสร็จแล้วจึงเดินไปนั่งเล่นที่สวนเงินซึ่งเป็นสวนสาธารณะบริเวณพระราม 6 ตั้งอยู่ตรงปากซอยสวนเงินไม่ไกลจากสภาสังคมสงเคราะห์มากนัก ในระหว่างที่นั่งพักก็กินข้าวที่ตักใส่ถุงมาจากสภาสังคมสงเคราะห์เป็นอาหารมื้อที่สอง จากนั้นจึงนั่งรถเมล์สายเดิมกลับและเดินต่อไปจนถึงสถานีหัวลำโพงตอน 6 โมงเย็น นั่งเล่นดูทีวีอยู่บริเวณที่พักผู้โดยสารซึ่งมีแอร์ปรับอากาศ จนถึงเวลาประมาณ 3 ทุ่ม เจ้าหน้าที่สถานีก็จะมาไล่ให้ออกไปนอนด้านนอก จนเวลาตี 4 จึงกลับเข้ามานอนต่อด้านในอีกครั้ง

<u>บันทึกประจำวัน</u>

04.00 น. ตื่นนอน

05.00 น. เดินไปสนามศุภชลาศัย

06.00 น. ถึงสนามศุภชลาศัย จากนั้นนั่งรถเมล์สาย 167 ต่อไปสภาสังคมสงเคราะห์

09.00 น. ถึงสภาสังคมสงเคราะห์ อาบน้ำ

11.00 น. กินข้าว

12.00 น. เดินไปนั่งพักที่สวนเงิน

16.00 น. กินข้าวที่ห่อมา

16.30 น. เดินทางกลับหัวลำโพง

18.00 น.-21.00 น. นั่งดูทีวีในอาคารผู้โดยสาร

22.00 น. เข้านอนด้านนอกอาคาร

ค่าใช้จ่ายรายวัน: 0 บาท

19. ป้าป้อม

21/05/2560

สถานที่พบเจอ:เกาะกลางถนนศิริพงษ์ ตรงข้ามโรงเรียนเบญจมราชาลัย ข้างวัดสุทัศน์ฯ ใกล้ลานคนเมือง

ผู้เขียนพบและพูดคุยกับป้าป้อมและลุงเล็กที่บริเวณเกาะกลางถนนศิริพงษ์ (ป้าป้อมและลุงเล็กทั้งสองคนเป็นสามีภรรยากัน) ช่วงเวลาประมาณสามทุ่มกว่าของคืนวันอาทิตย์ ขณะที่ผู้เขียนเข้าไปพูดคุย ทั้งสองกำลังทานข้าวที่มีคนมาแจกอยู่ ป้าป้อมเป็นผู้เอ่ยทักผู้เขียนก่อนขณะที่ผู้เขียนกำลังเดินสำรวจรอบ ๆ บริเวณนั้น ป้าป้อมทักผู้เขียนด้วยน้ำเสียงเป็นมิตร ประมาณว่า ‘มาทำอะไรกัน นึกว่าจะมาแจกข้าวอีก เมื่อกี้เพิ่งมีคนแจก’ผู้เขียนเห็นท่าทีเป็นมิตรของป้าป้อมจึงเข้าไปพูดคุยและแนะนำตัวว่ากำลังทำงานเกี่ยวกับคนไร้บ้านอยู่

ป้าป้อมเป็นผู้หญิงอายุ 53 ปี รูปร่างอ้วนท้วม ผิวคล้ำ มวยผม พื้นเพเป็นคนบางกรวย จ.นนทบุรี ป้าป้อมเล่าว่า พ่อแม่ของป้าเสียชีวิตหมดแล้ว ก่อนหน้านี้เคยอาศัยอยู่ที่บ้านพ่อแม่ที่บางกรวย แต่พอพ่อแม่เสียก็เสียบ้านไปด้วย ป้ามีพี่น้องทั้งหมด 7 คน เสียชีวิตไป 5 คน ตอนนี้เหลือแต่น้องสาวคนเดียว แต่ป้าป้อมบอกว่าน้องสาวไม่เอาป้าป้อม ป้าป้อมเล่าว่า สำหรับน้องสาวคนนี้ ‘ป้าตายก็ไม่ต้องมาเผาผีกัน’

ส่วนลุงเล็กเป็นสามีของป้าป้อมอายุ 48 ปี รูปร่างผอม ผิวคล้ำ ผมสั้นดูสะอาดสะอ้าน ไม่รุงรัง ระหว่างที่พูดคุยกัน ป้าป้อมจะเป็นคนพูดเล่าเรื่องราวต่าง ๆ เสียมากกว่า ส่วนลุงเล็กจะนั่งเงียบ ๆ คอยตอบเสริมบางคำถามเท่านั้น พื้นเพลุงเล็กเป็นคน จ.กาญจนบุรี ลุงเล่าว่า ลุงเข้ากรุงเทพฯ มาตั้งแต่อายุ 10 ขวบ เมื่อเข้ามาก็มาอยู่ที่หัวลำโพงก่อน

ส่วนเหตุที่ทั้งสองออกมาใช้ชีวิตข้างนอกเป็นเพราะไม่สามารถหาเงินมาจ่ายค่าเช่าบ้านได้ทัน ป้าป้อมบอกว่า ทั้งสองหนีออกจากบ้านเช่าเพราะไม่มีเงินจ่าย ค้างค่าเช่ามา 2 เดือน โดยค่าเช่าบ้านตกเดือนละ 1,400 บาท บ้านเช่าที่ว่าตั้งที่อยู่บรมราชชนนีซอย 5 ป้าป้อมบอกว่า ออกมาอยู่ข้างนอกได้เดือนกว่าแล้ว ก่อนหน้านี้ป้าป้อมไม่ได้ทำงานอะไร ส่วนลุงเล็กมักจะรับงานโบกธง (คอนโด) เป็นรายได้วันต่อวันไป ลุงเล็กบอกว่า ช่วงหลัง ๆ มานี้งานซ็อต ทำให้เงินไม่พอใช้ ถึงอย่างนั้นก็ตาม ทั้งสองมักหารายได้เสริมตามงานเทศกาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทศกาลลอยกระทง ที่ลุงเล็กเล่าว่า เขามักลงน้ำไปเก็บเงินในกระทง ลอยกระทงครั้งหนึ่งจะเก็บได้ราวสองพันบาท จากการสอบถาม ลุงเล็กยังคงอยากทำงานอยู่ แต่ไม่มีงานเข้ามาเลยในช่วงนี้

เมื่อออกมาอยู่ข้างนอก ทั้งสองหาเลี้ยงชีพด้วยการ ‘เดินกระดาษ’ หรือขายเสื่อกระดาษ/พลาสติกตามงานมหรสพต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัด โดยมักจะออกต่างจังหวัดบ่อย ๆ ในช่วงที่ พม. หรือฝั่งรัฐโหมกวาดล้างคนไร้บ้าน

เมื่ออยู่ในกรุงเทพฯ ทั้งสองมักเดินทางไปกินข้าวกลางวันที่สภาสังคมสงเคราะห์ ส่วนข้าวเย็นมักได้รับจากผู้คนที่มาบริจาคและมูลนิธิต่าง ๆ ที่มาแจกข้าว ส่วนในบางวันที่ไม่มีของบริจาค ทั้งสองจะไปขออาหารจากวัดสุทัศน์ รวมแล้วในหนึ่งวันทั้งสองจะกินข้าววันละ 1หรือ2มื้อเท่านั้นแล้วแต่โชคในแต่ละวัน ทั้งนี้ทั้งสองกล่าวชมการทำงานของมูลนิธิกระจกเงาให้ผู้เขียนฟังว่ามักจะเข้ามาช่วยเหลือในทางที่ดีเสมอ นอกจากนี้ ทั้งสองเล่าว่า มักไปอาบน้ำที่สวนรมณีนาถและสภาสังคมสงเคราะห์ส่วนเวลาซักผ้ามักไปซักที่สภาสังคมสงเคราะห์เป็นหลัก (ยังไม่ได้ถามว่าบ่อยเท่าไร) โดยทั้งสองจะกลับมานอนที่บริเวณเกาะกลางถนนศิริพงษ์ทุกคืน หากวันใดที่ฝนตกก็จะอาศัยร่มจากตึกแถวใกล้ ๆ บริเวณนั้น

ป้าป้อมเล่าว่า ไม่อยากอยู่ในบ้านพักพิงต่าง ๆ ที่รัฐจัดให้ เนื่องจากได้ยินจากเพื่อนคนไร้บ้านด้วยกันว่า ในบ้านพักพิงเหล่านั้นมีกฎระเบียบเยอะ อีกทั้งคนที่เข้าไปอยู่ทีหลังมักจะมีปัญหากับคนที่อยู่มาก่อนหน้า ด้านสุขภาพป้าป้อมเล่าว่าตนมีโรคประจำตัวคือความดัน ที่ต้องเข้าไปรับยาเป็นประจำที่โรงพยาบาล บางกรวยที่ป้ามีสิทธิอยู่ที่นั้น

ทั้งสองเคยมีโทรศัพท์มือถือใช้ด้วยกันเครื่องหนึ่ง แต่เพิ่งขายไปไม่นานเนื่องจากเงินไม่พอใช้ โดยขณะที่นั่งพูดคุยกัน ผู้เขียนถามว่าต้องการอะไรเพิ่มเติมไหมที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ยารักษาโรค ฯลฯ ป้าป้อมบอกว่า อะไรก็ได้ ผู้เขียนจึงถามแจงไปเป็นอย่าง ๆ ได้ความว่า สิ่งที่ต้องการคือ อุปกรณ์อาบน้ำ ทั้งผ้าเช็ดตัวผืนใหญ่ สบู่ ยาสระผม ยากันยุง ตลอดจนเสื้อผ้า (เสื้อเชิ้ตแขนสั้นไว้ใส่คลุม) นอกจากนี้ ป้าป้อมยังเอ่ยขอเงินค่ารถไปกินข้าวที่สภาฯ ในวันรุ่งขึ้น โดยอ้างว่าไม่มีเงินติดตัวเลย ผู้เขียนจึงให้

เงินไป 20 บาทเพื่อเป็นค่ารถ และได้มอบยากันยุงชนิดโลชันในทั้งสองจำนวน 4 ชิ้น ทั้งสองแกะใช้ ณ ตอนนั้น และแบ่งให้กับคนไร้บ้านที่นอนอยู่ใกล้ ๆ กัน 2 คน คนละชิ้น

ป้อม ตามครั้งที่ 1 วันที่ 28 ก.ย. 2560 (วันพฤหัสบดี) **ตามเคสเดิมของเอิร์ธ

ในวันนี้ผู้เขียนบังเอิญพบกับป้าป้อมที่สถานีหัวลำโพง โดยป้าเล่าว่าพึ่งโดนไล่ที่จากลานคนเมืองซึ่งโดยปกติป้าป้อมจะแวะมานั่งพักผ่อนในช่วงเย็นเพื่อรอรับข้าว เผื่อมีคนมาแจก และเข้านอนบริเวณเกาะกลางถนนศิริพงษ์ ตรงข้ามโรงเรียนเบญจมราชาลัย แต่เนื่องจากใกล้งานพระราชพิธี เจ้าหน้าที่จึงจัดระเบียบความเรียบร้อยในบริเวณนั้นด้วย ป้าป้อมกับลุงสามี จึงได้ย้ายมาอยู่ที่สถานีหัวลำโพงแทนซึ่งได้อาศัยบริเวณนี้มา 3-4 เดือนแล้ว โดยในวันนี้ป้าป้อมนั่งอยู่ในอาคารผู้โดยสารทั้งวันไม่ได้ออกไปไหน ส่วนอาหารป้าเล่าว่าวันนี้กินไปแค่มื้อเช้ามื้อเดียว ที่ได้รับแบ่งมาจากเพื่อนไร้บ้านคนอื่น ๆ อีกทีหนึ่ง แต่เมื่อสอบถามจากเพื่อนไร้บ้านคนข้างๆ พบว่า ป้าป้อมกินข้าวไปแล้ว 2 มื้อ อย่างไรก็ตามผู้เขียนได้สอบถามถึงแนวโน้มการดำเนินชีวิตในอนาคตของป้าป้อมและลุงเล็กผู้เป็นสามีเพิ่มเติม ได้ความว่าทั้งสองคนคิดว่าจะใช้ชีวิตเช่นนี้ไปอีกนาน (อาศัยในพื้นที่สาธารณะ) จนกว่าจะหางานทำ เก็บเงิน และมีบ้านเป็นของตนเอง อันเป็นความต้องการสูงสุดของทั้งคู่ ซึ่งจากการคาดคะเนของผู้เขียนเองคิดว่าทั้งสองเริ่มเข้าสู่สภาวะของการเป็นคนไร้บ้านอย่างถาวรแล้ว เนื่องจากรู้ช่องทางในการหลบหลีเจ้าหน้าที่รัฐ แหล่งอาหาร หาเงิน และมีเครือข่ายในการรับข่าวสารเพื่อหลบเลี่ยงจากเพื่อนคนไร้บ้านด้วยกันเป็นอย่างดี

บันทึกประจำวัน

04.00 น. ตื่นนอนจากด้านนอกอาคารผู้โดยสาร

05.00 น.-18.00 น. นั่งอยู่แต่ในสถานีหัวลำโพงไม่ได้ไปไหน

19.00 น. รับข้าวฟรีที่สถานีหัวลำโพง

21.00 น. เข้านอนด้านนอกสถานีหัวลำโพง

20. ตี๋ อายุ 45 ปี

ตี๋ เป็นคนไร้บ้านในบ้านอิ่มใจตั้งแต่ปี 2556 ซึ่งก่อนหน้านี้อาศัยอยู่ภายในห้องเช่าคนเดียวในซอยเพชรเกษม 10 โดยมีพี่สาวเป็นคนออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด จนอยู่มาอาการป่วยทางจิตกำเริบไม่มีผู้ดูแลที่จะพาไปส่ง รพ.ได้ ประกอบกับได้รับคำแนะนำจากลุงคนหนึ่งที่ตลาดพลูให้มาเข้าพักที่บ้านอิ่มใจ เพราะมีคนดูแลตลอดเวลา และหากเกิดอาการขึ้นเจ้าหน้าที่สามารถพาไปส่งโรงพยาบาลได้ทันที แต่อย่างไรก็ตามตลอดระยะเวลา 4 ปีที่อยู่บ้านอิ่มใจ บ่อยครั้งที่ตี๋ไม่กลับเข้ามานอน เนื่องจากส่วนตัวเป็นคนติดสุราและการพนัน (โต๊ะสนุ๊ก ตู้ม้า เล่นไพ่) อย่างหนัก บางวันเมาถึงขั้นกลับไม่ได้ก็จะนอนพักอยู่ในซอยวัดบวร ซึ่งเป็นละแวกที่เพื่อนของพี่สาวอยู่เยอะช่วยเป็นหูเป็นตาให้ได้

ปัจจุบันตี๋ไม่ได้ทำงาน อาศัยเงินเลี้ยงดูจากพี่สาวที่ส่งให้เดือนละ 2,000 บาท และค่าจ้างวานไปซื้อของเล็ก ๆ น้อย ๆ ของเพื่อนพี่สาวอีกวันละ 10-20 บาทเท่านั้น เนื่องจากในอดีตหลังจากจบม.3 ก็ออกมาทำงานกับพี่สาวในร้านขายถุงพลาสติกและไม้แขวนเสื้ออยู่ประมาณ 20ปี จากนั้นออกไปเป็นพนักงานขับรถส่งของ (มอเตอร์ไซต์) แต่ด้วยเป็นคนชอบดื่มเหล้าพอได้เงินเดือนมาก็มักจะเอาไปดื่มและเล่นการพนันหมด จนถูกไล่ออก สุดท้ายจึงไม่ได้ทำงานอีก ทางด้านสุขภาพ ปัจจุบันตี๋เล่าว่าร่างกายไม่ค่อยจะดีนัก ด้วยอายุที่มากขึ้นและดื่มเหล้ามากเกินไปแม้ว่าในปัจจุบันจะลดลงเหลือเบียร์กระป๋องเดียวต่อวันก็ตาม ส่วนสาเหตุของอาการป่วยทางจิตตี๋เล่าว่ามีอาการครั้งแรกตอนอายุ 16 ในตอนนั้นตี๋ไปนั่งสมาธิบ้านเพื่อนแล้วรู้สึกเหมือนมีคนเข้ามากระซิบข้างหู และเสียงคนพูดคุยกัน จากนั้นก็ได้ยินเสียงนี้เรื่อยมาจนเข้ารักษาอาการดังกล่าวก็ดีขึ้น แต่ห้ามขาดยาประจำเด็ดขาดเพราะอาจจะทำให้คลุ้มคลั่งได้ นอกจากโรคพิษสุราเรื้อรังและอาการป่วยทางจิตแล้ว ยังมีโรคไซนัสด้วย รวมไปถึงอาการเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย อาทิ นอนไม่หลับ หน้ามืด ปวดศีรษะ ไข้หวัด ท้องเสีย และอาเจียนเมื่อกินสุราเยอะเกินไป

ด้านอาหารพบว่ารับประทานอาหารอาหารทั้งหมดวันละ 3 มื้อ และอิ่มเพียงพอ มีต้มจืดเลือดหมูเป็นของโปรดมากที่สุด แต่อาหารที่ได้กินบ่อยที่สุดคือมาม่าในมื้อกลางวันที่มักจะซื้อจากร้านค้าในซอยวัดบวร ซึ่งตี๋จะแวะเข้าไปนอนเล่นทุกวันในช่วงกลางวัน ส่วนมื้อเช้าและมือเย็นจะกินจากบ้านอิ่มใจ อย่างไรก็ตามจากที่กล่าวมาทั้งหมดตี๋คิดว่าชีวิตของตนในตอนนี้มีความสุขน้อยกว่าคนทั่วไปอย่างมาก และอยากที่จะมีบ้านเป็นของตนเอง หากแต่ในความเป็นจริงตนก็รู้ตั้งแต่เริ่มต้นออกมาเป็นคนไร้บ้านแล้วว่าจะต้องมีชีวิตอยู่อย่างนี้ตลอดไป รวมไปถึงตัวพี่สาวของตี๋เองด้วยที่คิดว่าอาการติดสุราและการพนันคงไม่หายไปจึงทำให้ไม่สามารถไปทำงานได้ การอาศัยอยู่ในบ้านอิ่มใจจึงเป็นทางออกที่ทำให้พี่สาวสบายใจว่าน้องชายมีคนคอยดูแลเมื่ออาการป่วยกำเริบ

21. ธงชัย อายุ 49 ปี

ธงชัยเป็นคนรูปร่างใหญ่ ผมสั้น ผิวคล้ำ ลักษณะทางร่างกายปกติ ออกมาใช้ชีวิตตามลำพังประมาณ 4 ปีแล้ว ซึ่งธงชัยเป็นเด็กกำพร้า อาศัยอยู่คนเดียวมาโดยตลอด แต่ก็ได้รับการช่วยเหลือจากป้า ในด้านที่พักอาหาร ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เมื่อสามารถหางานทำได้ ธงชัยก็เริ่มทำงานหาเงินเพื่อเลี้ยงดูตนเอง เพราะไม่ต้องการเป็นภาระของป้า จนกระทั่งเมื่อ 4 ปีที่ผ่านมา ธงชัยตกงาน ทำให้ไม่มีรายได้ จึงตัดสินใจออกจากบ้านและมาใช้ชีวิตข้างนอก เนื่องจากไม่ต้องการเป็นภาระของป้า

ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา นับถือศาสนาพุทธ เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พออ่านหนังสือและเขียนหนังสือออกบ้าง ไม่มีแฟน ไม่มีลูก เนื่องจากไม่ต้องการผูกติดกับใคร อยู่คนเดียวแล้วสบายใจมากกว่า แต่เดิมเคยทำอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัย ซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย มีบัตรประจำตัวประชาชน

ธงชัยไม่มีโรคประจำตัว และคิดว่าปัจจุบันมีสุขภาพดี แม้ว่าจะไม่เคยตรวจสุขภาพเลยก็ตาม ช่วงก่อนออกมาใช้ชีวิตข้างนอก ธงชัยเข้านอนเวลาประมาณตี 5 และตื่นนอนเวลาประมาณ 2 ทุ่ม เนื่องจากทำอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัยที่ต้องทำงานในเวลากลางคืน ซึ่งในช่วงนั้นไม่มีอาการนอนไม่หลับเลย แม้ว่าธงชัยจะต้องนอนในช่วงเวลาเช้า และไม่ได้ออกกำลังกาย อีกทั้งยังสูบบุหรี่ด้วย แต่พอหลังจากออกมาใช้ชีวิตข้างนอก ธงชัยเข้านอนเวลาประมาณ 5 ทุ่ม และตื่นนอนเวลาประมาณตี 4 ครึ่ง แม้ว่าจะไม่มีอาการนอนไม่หลับ แต่กลับมีอาการวิงเวียน หน้ามืด ตาลาย และคล้ายจะเป็นลมอยู่บ่อยครั้ง และมีอาการปวดศรีษะ ไข้หวัดนาน ๆ ครั้ง

ส่วนมากธงชัยจะรับประทานอาหารวันละ 1 มื้อ ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการ โดยจะเดินทางไปรับอาหารฟรีตามวัด เช่น วัดเจ้าอาม วัดสังฆทาน หรือวัดอื่นที่มีแจกทาน และดื่มน้ำตามสวนสาธารณะ สวนสาธารณะที่ธงชัยมักเดินทางไปพักอยู่บ่อยครั้งคือ สวนรมย์มณีนาถ และสวนสาธารณะบริเวณพระราม 7 ของใช้ส่วนตัวที่ธงชัยมีคือ เสื้อ 1 ตัว กางเกง 2 ตัว แปรงสีฟัน ยาสีฟัน สบู่ และยาสระผม สถานที่ที่ธงชัยอาบน้ำและซักผ้าจะเปลี่ยนไปตามวัดที่ไปรับทาน โดยการอาบน้ำในแต่ละครั้งจะต้องแอบทำ และรีบทำให้เร็วที่สุด เนื่องจากเกรงว่าจะโดนว่า

ก่อนที่จะเริ่มมาเป็นคนไร้บ้าน ธงชัยอาศัยอยู่คนเดียวที่กรุงเทพฯ การที่ออกมาใช้ชีวิตข้างนอกเนื่องจากตอนนั้นสถานการณ์บังคับ เนื่องจากไม่มีรายได้และไม่ต้องการเป็นภาระของป้า แต่ถ้าหากว่ามีงานทำและมีรายได้เป็นหลักก็จะเลิกใช้ชีวิตข้างนอก ธงชัยมีเพื่อนสนิทที่สามารถบอกความลับได้ ซึ่งเพื่อนส่วนมากเป็นคนไร้บ้านที่รู้จักกันจากการชวนไปรับพระตามวัดต่าง ๆ โดยรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ M2F

เมื่อเปรียบเทียบความสุขของธงชัยกับคนทั่วไป ธงชัยกลับมีความสุขน้อยกว่าคนทั่วไปอย่างมาก เนื่องด้วยเกิดจากความกังกลหลายอย่าง ทั้งอาหาร เงินทอง และที่พักผ่อน ที่ไม่เพียงพอและพร้อมต่อความต้องการ โดยสิ่งที่ธงชัยต้องการมากที่สุดในตอนนี้คือ มีงานทำที่มีรายได้เพียงพอ มีบ้านเป็นของตัวเอง ได้รับการรักษาพยาบาล และมีครอบครัวหรือที่ปรึกษา

<u>ติดตามครั้งที่ 1 : 27 เมษายน 2560</u>

04.30 น.	ตื่นนอน จากสถานีรถไฟนครปฐม
08.00 – 10.00 น.	เดินทางโดยรถไฟมาที่วัดเจ้าอาม
11.00 – 12.00 น.	กินข้าวที่วัดเจ้าอาม
12.00 – 16.00 น.	เดินทางไปพักผ่อนที่สวนรมย์มณีนาถ
16.00 – 18.00 น.	เดินทางโดยรถไฟไปสระบุรี
23.00 น.	นอนที่ บขส. สระบุรี

ติดตามครั้งที่ 2 : 8 พฤษภาคม 2560

เมื่อวันที่ 13 – 14 เมษายน 2560 ธงชัยเดินทางไปรับพระที่แจก เพื่อนำมาขายต่อ ในงานฌาปนกิจศพของพระ ที่วัดแห่งหนึ่งในจังหวัดระยอง (มาบตาพุด) ซึ่งหลังจากรับพระแล้วนำมาขายต่อได้เงินจำนวนทั้งหมด 200 บาท แต่ด้วยค่าอาหารที่ระยองค่อนข้างสูง ส่วนมากขายในราคาจานละ 50 บาทขึ้นไป ทำให้ธงชัยตัดสินใจนั่งรถตู้โดยสารกลับกรุงเทพฯ โดยค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับเป็นจำนวนเงิน 160 บาททำให้เหลือเงินเพียงแค่ 40 บาทเท่านั้น ธงชัยเล่าว่า การเดินทางไปรับพระมาขายต่อครั้งนี้ไม่คุ้มค่าเลย เนื่องจากต้องเสียค่ารถเอง ค่าอาหารที่ค่อนข้างแพง บวกกับรายได้จากการขายพระก็ไม่ได้เพียงพอมากนัก

ส่วนในวันที่ 15 เมษายน 2560 ธงชัยเดินทางไปที่วัดแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ ซึ่งได้ข่าวมาจากเพื่อนคนไร้บ้านด้วยกันว่า เป็นงานศพของแม่ตั๊ก บงกช จะมีแจกอาหารหรือพระ ธงชัยจึงเดินทางไปยังวัดแห่งนั้นเพื่อรับอาหารและพระมาขายต่อ ซึ่งธงชัยไม่ได้เล่ารายละเอียดจากเงินที่ขายพระได้ในวันนี้

วันที่ 26 เมษายน 2560 ธงชัยเดินทางไปลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อยที่ตึกไทย ของธนาคารกรุงไทย ย่านอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ โดยการลงทะเบียนนั้นจะเป็นต้องใช้สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน พร้อมเปิดบัญชีของธนาคารกรุงไทยด้วย จากนโยบายนี้ธงชัยเล่าว่า จะมีเงินช่วยเหลือให้กับผู้ที่มีรายได้น้อยตกวันละ 70 บาท ซึ่งสามารถช่วยประทังชีวิตของเขาได้

วันที่ 6 พฤษภาคม 2560 ช่วงเช้าเวลาประมาณ 8.30 น. ธงชัยนั่งรถเมล์มาลงตรงศูนย์รักษาดินแดน ตรงข้ามกับสวนรมย์มณีนาถ และเดินเท้ามาเรื่อย ๆ จนถึงบริเวณพระบรมมหาราชวัง ก็มีตำรวจขี่มอเตอร์ไซต์ขับตามมาบอกธงชัยให้หยุดเดิน แล้วเรียกเข้าไปที่จุดพักของตำรวจ เพื่อตรวจสอบประวัติของธงชัย โดยตำรวจขอบัตรประชาชน พร้อมเลขประจำตัวประชาชนจำนวน 13 หลัก เพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับประวัติอาชญากรรม หลังจากตรวจสอบเสร็จแล้วไม่พบความผิดปกติใด ๆ ธงชัยจึงถูกปล่อยตัว ธงชัยเล่าว่า ตอนนี้รู้สึกเสียใจมากที่ตนไม่ได้มาทำอะไรที่เสียหายเลย แต่กลับถูกเรียกไปตรวจสอบ

วันที่ 8 พฤษภาคม เป็นวันที่ผู้เก็บข้อมูลนัดเจอกับชัยเป็นครั้งที่ 2 ที่บริเวณวัดเจ้าอาม โดยมีการนัดกันเพื่อไปทานข้าว และพูดคุยถึงเหตุการณ์ในช่วงสงกรานต์และวันอื่น ๆ ซึ่งธงชัยก็เล่าให้ฟังดังที่เล่าไปข้างต้น โดยมีเรื่องเรื่องที่เพิ่มเติมคือ ในช่วงเช้าของวันนี้ ธงชัยกำลังเดินทางมาที่วัดเจ้าอามเพื่อมาพบกับผู้เก็บข้อมูล แล้วไปเจอกับผู้หญิงคนหนึ่งที่นั่งอยู่บริเวณป้ายรถเมล์ ผู้หญิงคนนั้นวางกระเป๋าไว้ข้างตัว โดยไม่มีทีท่าระวังแต่อย่างใด พอธงชัยเดินผ่านผู้หญิงคนนั้น เธอกลับเอากระเป๋ามากอดไว้ และระมัดระวังมากเป็นพิเศษ ธงชัยเล่าว่า จากเหตุการณ์นี้เขาค่อนข้างเสียความรู้สึก ที่คนอื่นมองตนไม่ดี เป็นคนที่ควรระวังไว้

ตารางบันทึกกิจวัตรประจำวัน (8 พฤษภาคม 2560)

04.00 น.	ตื่นนอนจากสถานีรถไฟนครปฐม
08.00 – 10.00 น.	เดินทางโดยรถไฟมาที่วัดเจ้าอาม
11.00 – 12.00 น.	กินข้าวแถววัดเจ้าอาม

13.00	ไปศิริราช
18.00 น.	นั่งรถไฟไปนครปฐม
23.00 น.	นอนที่สถานีรถไฟนครปฐม

22. สนั่น (เปี๊ยก) อายุ 62 ปี

ติดตามครั้งที่ 1 : 12 มิถุนายน 2560

เปี๊ยกเป็นคนกรุงเทพฯ ตั้งแต่เกิด มีบ้านพักอาศัยอยู่ที่บางซื่อ อาศัยอยู่กับพ่อ แม่ น้องสาว และน้องชาย ช่วงวัยรุ่นเปี๊ยกไม่ค่อยกลับบ้าน ชอบไปอยู่ที่อื่น เนื่องจากไม่ต้องการเป็นภาระของพ่อแม่ และได้ไปทำงานประมง จนเมื่อเปี๊ยกกลับมาอยู่บ้านได้ไม่นาน เมื่อประมาณปี 2558 พ่อแม่ได้เสียชีวิต น้องสาวและน้องชายจึงตัดสินใจขายบ้าน และแยกย้ายไปอยู่กับครอบครัวของตน ทำให้เปี๊ยกต้องออกมาใช้ชีวิตข้างนอก

หลังจากออกมาใช้ชีวิตเร่ร่อนได้ไม่นาน เพื่อนคนไร้บ้านได้ชวนเปี๊ยกเข้ามาอยู่ที่บ้านพักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู สาเหตุที่เลือกมาอาศัยอยู่ที่นี่เพราะว่า สบายใจ ไม่ต้องกังวลในขณะนอนหลับ นอนหลับสบาย อีกทั้งค่าเช่าที่พักไม่แพง ส่วนรายได้หลักของเปี๊ยกมาจากการขายพระ และสร้อย โดยเปี๊ยกเดินทางไปขายของตามตลาดนัดใกล้ ๆ สถานที่ราชการ ไม่มีสถานที่ขายประจำ แต่จะเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ตามการตัดสินใจในแต่ละวันของเปี๊ยก ด้วยความที่อายุมากขึ้นทำให้ไม่สามารถออกไปขายของได้ทุกวัน หากวันใดมีอาการเมื่อล้าหรือไม่สบาย หรือแม้กระทั่งเกิดฝนตกก็จะไม่ออกไปขายของ

นับถือศาสนาพุทธ เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พออ่านหนังสือและเขียนหนังสือได้บ้าง ปัจจุบันหย่าร้างกับภรรยาแล้ว มีลูกด้วยกัน 2 คน ซึ่งลูกอาศัยอยู่กับภรรยา ก่อนที่จะออกมาใช้ชีวิตข้างนอกทำประมงมาก่อน ปัจจุบันทำอาชีพค้าขาย พวกพระและสร้อยเป็นหลัก รายได้เฉลี่ยประมาณ 3,000 บาทต่อเดือน

สนั่นมีโรคประจำตัวคือ โรคความดัน โดยมีการตรวจสุขภาพทุกเดือน จากการช่วยเหลือของทีมแพทย์ที่เข้ามาตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกเดือนที่บ้านพักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู ช่วงก่อนออกมาใช้ชีวิตข้างนอก สนั่นเข้านอนเวลาประมาณตี 2 และตื่นนอนเวลาประมาณ 11.00 น. มีอาการนอนไม่หลับบ้าง สูบบุหรี่ และดื่มแอลกอฮอลล์อยู่บ่อยครั้ง ต่อมาช่วงหลังจากออกมาใช้ชีวิตข้างนอก เข้านอนเวลา 20.00 น. ตื่นนอนเวลาประมาณตี 4 มีอาการนอนไม่หลับอยู่บ่อยครั้ง ส่วนอาการวิงเวียน หน้ามืด ตาลาย คล้ายจะเป็นลม ปวดศรีษะและไข้หวัดเป็นบ้างในบางครั้ง มีอาการท้องเสีย ท้องเฟ้อ อาหารไม่ย่อย คลื่นไส้อาเจียนนาน ๆ ครั้ง สนั่นเล่าว่าสาเหตุของอาการเจ็บป่วยมาจากการดื่มเหล้ามากเกินไปในช่วงก่อนที่จะออกมาใช้ชีวิตข้างนอก ส่วนมากสนั่นรับประทานวันละ 3 มื้อ ในบางวันก็ทำอาหารเอง ซื้ออาหารราคาถูกที่ตลาดบางขุนนนท์ และรับอาหารฟรีที่วัดเจ้าอาม วัดสังฆทาน

ช่วงที่ตัดสินใจออกมาเป็นคนไร้บ้าน สนั่นคิดว่าจะใช้ชีวิตอยู่ข้างนอกอีกนาน เนื่องจากพอใจที่จะใช้ชีวิตอยู่ข้างนอกมากกว่า มีเพื่อนที่สนิทที่สามารถบอกความลับได้ ในแต่ละวันรับข่าวสารจากทางโทรทัศน์หรือโทรศัพท์ ซึ่งค่าโทรศัพท์ต่อเดือนขึ้นอยู่กับการใช้งาน แต่เฉลี่ยประมาณเดือนละ 60 บาท หากเปรียบเทียบกับคนทั่วไป สนั่นมองว่าเขามีความสุขกว่าคนทั่วไปเล็กน้อย และพอใจกับการเป็นอยู่ในตอนนี้แล้ว

ตารางบันทึกกิจวัตรประจำวัน (12 มิถุนายน 2560)

04.00 น.	ตื่นนอน อาบน้ำ นอนฟังข่าวจากโทรศัพท์
06.00 น.	เดินไปซื้อข้าวที่ตลาดบางขุนนนท์
09.00 – 11.00 น.	นั่งเล่น ดูทีวีที่ศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู
11.00 – 12.00 น.	เดินไปกินข้าวที่วัดเจ้าอาม
14.00 – 16.00 น.	นั่งเล่น ดูทีวี
18.00 น.	เดินไปกินข้าวที่ตลาด
21.00 น.	นอน

<u>ติดตามครั้งที่ 2 : 11 กรกฎาคม 2560</u>

ปัจจุบันรายได้หลักมาจากการขายพระ ซึ่งพระที่นำมาขายมาจากหลายแหล่ง ทั้งเดินทางไปรับพระจากการที่วัดประกาศว่าจะแจก จากช่องทางเฟซบุ๊คที่เพื่อนบอกต่อกันมา เช่น อยุธยา ปราจีนบุรี ส่วนใหญ่เดินทางไปโดยรถไฟ อีกทั้งยังมีคนนำพระมาให้ฟรี หรือเอามาขายให้ในราคาที่ถูก โดยปกติเดินทางไปขายพระตามสถานที่ราชการในกรุงเทพฯ เนื่องจากไม่ต้องเสียค่าที่วางแผงขายของ ซึ่งแผงที่วางขายเป็นเพียงกล่องเหล็กสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่วางบนกล่องลังเท่านั้น สนั่นมักจะเปลี่ยนสถานที่ขายของไปเรื่อย ๆ เพื่อหาพื้นที่ที่สามารถสร้างรายได้ที่มากขึ้น

เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2560 มีการจัดประชุมกลุ่มเครือข่ายคนไร้บ้านที่ศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู ซึ่งการประชุมดังกล่าวจัดขึ้นเป็นประจำทุกเดือน เริ่มตั้งแต่เวลาประมาณ 09.00 – 15.00 น. โดยมีการประชุมกลุ่มเครือข่ายคนไร้บ้านในกรุงเทพฯ จำนวน 3 แห่ง รวมถึงพี่น้องคนไร้บ้านที่ไม่ได้พักอาศัยอยู่ที่บ้านพักคนไร้บ้าน หลังจากจบการประชุมมีกิจกรรมจากนักศึกษาที่มาร้องเพลง เล่นดนตรี มีแพทย์มาตรวจสุขภาพให้กับคนไร้บ้าน และมีคนหางานมาให้ทำ

สนั่นมีโรคประจำตัวคือ ความดันสูง จำเป็นต้องกินยาเป็นประจำเพื่อรักษาให้อาการความดันเกิดความสมดุล สนั่นไม่มีสิทธิในการรักษาพยาบาลเลย เนื่องจากไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน ทำให้สนั่นขาดสิทธิ์ที่พึงจะได้หลายอย่าง ทั้งสิทธิ์การรักษาพยาบาล เบี้ยผู้สูงอายุ รวมทั้งเงินสำหรับผู้มีรายได้น้อย แต่สนั่นกำลังพยายามติดต่อให้ญาติที่มีนามสกุลเดียวกันมาเซ็นต์ยินยอมการมีตัวตนของสนั่น เพื่อที่จะได้มีบัตรประชาชน โดยสนั่นพยายามติดต่อญาติตั้งแต่ปีที่แล้ว แต่ปัจจุบันญาติก็ยังไม่เดินทางมาเซ็นต์ให้ เนื่องจากบอกว่าไม่ว่าง

ตารางบันทึกกิจวัตรประจำวัน (11 กรกฎาคม 2560)

05.00 น.	ตื่นนอน
06.00 น.	เดินไปซื้อข้าวที่ตลาดบางขุนนนท์มากินที่ศูนย์พักคนไร้บ้าน
09.00 น.	นอนพักผ่อน เนื่องจากไม่สบาย
13.00 น.	ตื่นนอน
14.00 น.	ดูทีวี พูดคุยกับเพื่อน
17.00 น.	เดินไปกับข้าว
18.00 น.	ดูทีวี พูดคุยกับเพื่อน
21.00 น.	นอน

ติดตามครั้งที่ 3 : 19 กรกฎาคม 2560 ใช้เงิน 100 บาท

05.00 น.	ตื่นนอนที่บ้านสุวิทย์
06.00 น.	กินข้าวที่ตลาดบางขุนนนท์
08.00 – 14.00 น.	ขายพระที่ตลาดมีนบุรี
14.30 น.	เดินทางกลับมาที่สุวิทย์
18.00 น.	กินข้าวที่บ้านสุวิทย์
21.00 น.	นอนที่บ้านสุวิทย์

ติดตามครั้งที่ 4 : 31 สิงหาคม 2560

08.00 น.	ตื่นนอนที่บ้านสุวิทย์
09.00 น.	กินข้าวที่บ้านสุวิทย์
10.00 – 11.00 น.	นั่งเล่น ดูทีวีที่บ้านสุวิทย์
12.00 น.	กินข้าวที่บ้านสุวิทย์
13.00 – 16.00 น.	เข้าร่วมประชุมคนไร้บ้านที่สุวิทย์
18.00 น.	กินข้าวที่สุวิทย์
21.00 น.	นอนที่บ้านสุวิทย์
19.00 – 20.00 น.	นั่งเล่น ดูทีวีที่บ้านสุวิทย์

21.00 น. นอนที่บ้านสุวิทย์

ติดตามครั้งที่ 5 : 7 กันยายน 2560 ใช้เงิน 80 บาท

05.00 น. ตื่นนอนที่บ้านสุวิทย์

07.00 น. กินข้าวที่บ้านสุวิทย์

08.00 – 15.00 น. ขายพระที่ตลาดแถวโรงพยาบาลยันฮี

16.00 น. เดินทางกลับมาที่สุวิทย์

18.00 น. กินข้าวที่บ้านสุวิทย์

21.00 น. นอนที่บ้านสุวิทย์

23. วัฒน์ อายุ 35 ปี

เกิดและเติบโตที่กรุงเทพฯ จนเรียนจนจบชั้นประถมได้ย้ายไปอยู่ที่หล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ กระทั่งจบม.3 แม่ก็ได้ขายที่ดินจำนวนครึ่งหนึ่งที่จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อไปซื้อที่ดินที่จังหวัดขอนแก่น และสร้างบ้านอยู่ หลังจากนั้นวัฒน์เดินทางมาทำงานเป็นรปภ.ที่กรุงเทพฯ และเช่าบ้านอยู่ใกล้ที่ทำงาน พอทำงานได้ประมาณ 2 ปี แม่ก็ให้มาทำงานก่อสร้างที่ปากเกร็ด ทำงานได้ไม่ถึง 1 ปี ก็ต้องกลับมาอยู่ที่บ้านที่จังหวัดขอนแก่น สาเหตุที่ต้องกลับมาอยู่บ้านเพราะว่า พ่อฆ่าแม่ จึงทำให้พ่อติดคุก วัฒน์เสียใจมากกับเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้วัฒน์ไม่ต้องการทำงานอะไรเลย และติดเหล้าอย่างมาก พี่สาวจึงตัดสินใจขายบ้านที่ขอนแก่น หลังจากนั้นวัฒน์จึงออกมาใช้ชีวิตเร่ร่อนในกรุงเทพฯ ตั้งแต่อายุประมาณ 27 – 28 ปี (2552)

ช่วงแรกที่วัฒน์ออกมาใช้ชีวิตเร่ร่อน มักจะนอนตามป้ายรถเมล์ และสวนสาธารณะในกรุงเทพฯ จนเมื่อปี 2559 ได้รู้จักกับเพื่อนคนไร้บ้านที่พักอยู่ในบ้านอิ่มใจ จึงย้ายเข้ามาอยู่ที่บ้านอิ่มใจ เมื่อไม่กี่เดือนที่ผ่านมาวัฒน์ตัดสินใจย้ายมาอยู่ที่บ้านพักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู เนื่องจากมีคนรู้จักชวนให้มาอยู่

เมื่อย้ายมาอยู่ที่บ้านพักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู รายได้ในแต่ละวันของวัฒน์มาจากการจ้างของคนในบ้านพักคนไร้บ้าน วัฒน์ทำงานแทบทุกอย่างที่สามารถทำได้ เช่น รับจ้างไปซื้อของ รับจ้างดูแลผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านพักคนไร้บ้าน รับจ้างขนย้ายของ แต่หากเป็นงานยกของหนัก วัฒน์ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากได้รับบาดเจ็บจากการทำงานก่อสร้างที่ปากเกร็ด อีกทั้งวัฒน์ยังเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง เนื่องจากดื่มเหล้ามากเกินไป วัฒน์เลือกที่จะไม่รักษาโรคด้วยวิธีทางการแพทย์ แต่เมื่อเกิดอาการอยากเหล้า เขากลับเลือกวิธีระงับอาการด้วยการกินเหล้า เพื่อลดความอยากเหล้า

ติดตามครั้งที่ 1 (12 มิถุนายน 2560)

06.00 น. ตื่นนอนจากบ้านสุวิทย์

08.00 น. กินข้าวที่สุวิทย์

10.00 – 12.00 น. นั่งเล่น ดูทีวีที่สุวิทย์

12.00 น. กินข้าวที่สุวิทย์

14.00 – 18.00 น. นั่งเล่น ดูทีวีที่สุวิทย์

18.00 น. กินข้าวที่สุวิทย์

22.00 น. นอนที่สุวิทย์

ติดตามครั้งที่ 2 (11 กรกฎาคม 2560)

06.00 น. ตื่นนอนจากบ้านสุวิทย์

07.00 น. ดูแลความเรียบร้อยที่สุวิทย์

08.00 น. กินข้าวที่สุวิทย์

09.00 – 12.00 น. นั่งเล่น ดูทีวีที่สุวิทย์

12.00 น. กินข้าวที่สุวิทย์

13.00 – 17.00 น. นั่งเล่น ดูทีวีที่สุวิทย์

18.00 น. กินข้าวที่สุวิทย์

22.00 น. นอนที่สุวิทย์

24. นิวัฒน์ (อิ่มใจ) อายุ 53 ปี

นิวัฒน์เป็นคนกรุงเทพมาโดยกำเนิด อีกทั้งยังเป็นปอลิโอตั้งแต่เด็ก นับถือศาสนาคริสต์ จบการศึกษาระดับชั้น ม.6 มีพี่น้องทั้งหมด 6 คน ออกมาพักอาศัยตามลำพังประมาณ 1 เดือน เนื่องจากถูกไล่ที่ให้ไปอยู่ที่มีนบุรี แต่ไม่มีเงินสร้างบ้าน ก่อนหน้านี้ประกอบอาชีพขายหนังสือแถวจตุจักร ปัจจุบันรับจ้างทำงานทั่วไป เช่น กวาดขยะ ล้างจาน ทำงานวันเว้นวัน ประมาณ 4 – 5 ชั่วโมง ได้เงินวันละ 100 บาท ซึ่งเพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ตอนแรกที่ออกจากบ้านคิดว่าจะเป็นคนไร้บ้านไม่นาน แค่ประมาณ 2 – 3 เดือนหรือเป็นการพักร้อนเท่านั้น

ในด้านสุขภาพนิวัฒน์มีโรคประจำตัวคือ น้ำกัดเท้า จำเป็นต้องพบแพทย์เดือนละ 1 ครั้ง ก่อนที่จะออกมาใช้ชีวิตคนไร้บ้านเข้านอนเวลาเที่ยงคืน และตื่นนอนเวลา 6 โมงเช้า ไม่เคยมีอาการนอนไม่หลับ ไม่สูบบุหรี่ แต่ดื่มแอลกอฮอลล์บ้างเป็นบางครั้ง แต่เมื่อออกมาเป็นคนไร้บ้านต้องตื่นตั้งแต่ตี 5 เพื่อมารายงานตัวกับเจ้าหน้าที่ที่บ้านอิ่มใจ และเข้านอนในเวลาประมาณ 4 ทุ่ม ปัจจุบันมีอาการนอนไม่หลับบ้าง มีอาการวิงเวียนหน้ามืด ตาลาย คล้ายจะเป็นลม ปวดศีรษะ ไข้หวัด ท้องเสีย ท้องเฟ้อนาน ๆ ครั้ง

นิวัฒน์ชื่นชอบที่จะไปนั่งเล่นบริเวณสวนสาธารณะแถวจตุจักรอย่างมาก รองลงมาเป็นสวนแถวโรงเรียนสวนกุหลาบ โดยจะไปสัปดาห์ละ 1 ครั้ง อีกทั้งนิวัฒน์ยังชอบการอ่านหนังสือด้วย เขามักจะเดินทางไปห้องสมุดที่สามารถเข้าได้อยู่เสมอ ปัจจุบันเขามีเพื่อนสนิทที่สามารถบอกความลับกันได้ และรับฟังข่าวสารผ่านโทรทัศน์ที่บ้านอิ่มใจทุกวัน และเขายังมีความคิดเห็นว่ามีความสุขกว่าคนทั่วไปเล็กน้อย เนื่องจากมีอิสระในการทำสิ่งต่าง ๆ แม้จะไม่ค่อยมีเงินก็ตาม ซึ่งสิ่งที่ต้องการมากที่สุดคืออยากมีบ้านเป็นของตัวเอง รองลงมาคือมีครอบครัวที่คอยเป็นที่ปรึกษา และในลำดับต่อมาคือการได้รับการรักษาพยาบาล

<u>ติดตามครั้งที่ 1 (18 สิงหาคม 2560)</u> ใช้เงิน 100 บาท

05.00 น.	ตื่นนอนจากบ้านอิ่มใจ
06.30 น.	รายงานตัวกับเจ้าหน้าที่บ้านอิ่มใจ
06.50 – 07.30 น.	กินข้าวที่บ้านอิ่มใจ
08.00 น.	เดินเล่นแถวเกาะรัตนโกสินทร์
13.00 น.	นั่งรถกลับบ้านอิ่มใจ
19.00 น.	กินข้าวที่บ้านอิ่มใจ
22.00 น.	นอนที่บ้านอิ่มใจ

<u>ติดตามครั้งที่ 2 (1 กันยายน 2560)</u> ใช้เงิน 56.50 บาท

06.00 น.	ตื่นนอนจากบ้านแม่ จังหวัดปทุมธานี
07.00 – 10.00 น.	ทำบุญให้พ่อที่วัด จังหวัดปทุมธานี
10.00 – 16.00 น.	เดินทางจากรังสิตมาที่บ้านอิ่มใจ
17.00 น.	ดูทีวีที่บ้านอิ่มใจ
19.00 น.	กินข้าวที่บ้านอิ่มใจ
22.00 น.	นอนที่บ้านอิ่มใจ

<u>ติดตามครั้งที่ 3 (11 กันยายน 2560)</u> ใช้เงิน 60 บาท

05.00 น.	ตื่นนอนจากบ้านอิ่มใจ
06.30 น.	รายงานตัวกับเจ้าหน้าที่บ้านอิ่มใจ
09.00 น.	กินข้าวที่สภาสังคมสงเคราะห์
12.00 น.	เดินเล่นแถวอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ

14.00 น.	กลับมาซักผ้าที่บ้านอิ่มใจ
18.00 น.	กินข้าวที่บ้านอิ่มใจ
19.00 น.	ฟังพระเทศน์ที่บ้านอิ่มใจ
22.00 น.	นอนที่บ้านอิ่มใจ

25. วณี อายุ 71 ปี

จันทร์ – ศุกร์ นอนที่บ้านอิ่มใจ

เสาร์ – อาทิตย์ นอนที่หัวลำโพง

วณีเป็นคนสกลนคร นับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีพี่น้องจำนวน 2 คน ออกมาใช้ชีวิตตามลำพังได้ประมาณ 4 เดือน ตอนแรกเช่าบ้านอยู่กับหลานสาว แต่เมื่อหลานสาวแต่งงานจำเป็นต้องไปอาศัยอยู่กับฝ่ายชาย วณีจึงบอกหลานว่าจะเลิกเช่าบ้านและไปเช่าบ้านอยู่กับเพื่อนที่ทำงานเพื่อให้หลานสาวสบายใจ แต่ในความเป็นจริงวณีกลับมาอยู่ที่บ้านอิ่มใจ ก่อนหน้านี้ประกอบอาชีพทำอาหารที่โอสถสภา ปัจจุบันรับจ้างล้างแก้วที่บริษัท Steward แถวรัชดา รายได้เฉลี่ย 7,500 บาทต่อเดือน ทำงานวันละ 7 ชั่วโมง ซึ่งรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ตอนแรกที่ตัดสินใจออกมาเป็นคนไร้บ้านคิดว่าจะเป็นคนไร้บ้านไม่นาน เพียงแค่ประมาณ 3 เดือนเท่านั้น

โรคประจำตัวของวณีคือ โรคภูมิแพ้ และมีการพบแพทย์เป็นประจำทุกปี ไม่เคยมีอาการนอนไม่หลับ วิงเวียนศีรษะ หน้ามืด ตาลาย คล้ายจะเป็นลม แต่กลับเป็นไข้หวัดบ่อย และท้องเสีย ท้องเฟ้อในบางครั้ง วณีไม่ชอบเดินทางไปพักผ่อนตามพื้นที่สาธารณะ เนื่องจากต้องทำงานทั้งวันทำให้ไม่มีเวลาไปพักผ่อน ปัจจุบันวณีมีเพื่อนสนิทที่บอกเล่าความลับได้ มีการรับฟังข่าวสารจากโทรทัศน์ที่บ้านอิ่มใจอยู่เสมอ เธอมีความเห็นว่ามีความสุขมากกว่าคนทั่วไปเล็กน้อย แม้ว่าเงินจะไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายบ้าง แต่สำหรับอายุขนาดนี้มีแค่นี้ก็พอแล้ว สิ่งที่วณีต้องการมากที่สุดคือได้กลับบ้าน รองลงมาคือการมีครอบครัวที่คอยให้คำปรึกษา เมื่อเร็ว ๆ นี้จากการได้พูดคุยกับวณีพบว่า หลานสาวต้องการนำตัววณีไปอยู่ด้วย โดยเธอจะย้ายไปในช่วงปีหน้า แม้ว่าวณีจะมีเงินไม่เพียงพอในบางครั้ง แต่วันเสาร์อาทิตย์เธอมักเดินทางไปหัวลำโพงเพื่อซื้อของให้คนไร้บ้านแถวนั้นและนอนที่หัวลำโพง ส่วนวันจันทร์ถึงศุกร์จะนอนที่บ้านอิ่มใจ

<u>ติดตามครั้งที่ 1 (18 สิงหาคม 2560)</u>

03.00 น.	ตื่นนอนจากบ้านอิ่มใจ
04.00 น.	ออกไปทำงานล้างแก้วบริษัท Steward แถวรัชดา
06.00 น.	ถึงที่ทำงาน

07.00 น. กินข้าวที่ทำงาน

08.00 – 11.00 น. ทำงาน

11.00 – 13.00 น. พักเที่ยง

13.00 – 14.00 น. ทำงาน

15.00 น. เลิกงาน

18.00 น. ถึงบ้านอิ่มใจ กินข้าวที่บ้านอิ่มใจ

19.00 – 22.00 น. ทำกิจกรรมที่บ้านอิ่มใจ

22.00 น. นอนที่บ้านอิ่มใจ

ติดตามครั้งที่ 2 (1 กันยายน 2560) ใช้เงิน 50 บาท

03.00 น. ตื่นนอนจากบ้านอิ่มใจ

04.00 น. ออกไปทำงานล้างแก้วบริษัท Steward แถวรัชดา

06.00 น. ถึงที่ทำงาน

07.00 น. กินข้าวที่ทำงาน

08.00 – 11.00 น. ทำงาน

11.00 – 13.00 น. พักเที่ยง

13.00 – 14.00 น. ทำงาน

16.00 น. ถึงบ้านอิ่มใจ กินข้าวที่บ้านอิ่มใจ

21.00 น. นอนที่บ้านอิ่มใจ

ติดตามครั้งที่ 3 (6 ตุลาคม 2560) ใช้เงิน 60 บาท

03.00 น. ตื่นนอนจากบ้านอิ่มใจ

04.00 น. ออกไปทำงานล้างแก้วบริษัท Steward แถวรัชดา

06.00 น. ถึงที่ทำงาน

07.00 น. กินข้าวที่ทำงาน

08.00 – 11.00 น. ทำงาน

11.00 – 13.00 น. พักเที่ยง

13.00 – 14.00 น.	ทำงาน
16.00 น.	ถึงบ้านอิ่มใจ กินข้าวที่บ้านอิ่มใจ
21.00 น.	นอนที่บ้านอิ่มใจ

26. ท็อป

สัมภาษณ์ 26 พฤษภาคม 2560

สถานที่ สภาสังคมสงเคราะห์

ท็อป อายุ 37 ปี เป็นผู้ชายรูปร่างผอม ผิวคล้ำ ผมสั้น ท็อปไม่มีบัตรประชาชนเพราะทำหายและไม่มีเงินไปทำใหม่ มีภูมิลำเนาอยู่ที่หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ท็อปออกจากบ้านมาเป็นเวลา 1 ปีกับอีก 10 เดือน เนื่องจากมีปัญหากับทางบ้าน (น้องสาว) ซึ่งก่อนหน้านี้เขาอาศัยอยู่กับน้องสาวที่หาดใหญ่ ท็อปเรียนจบชั้นสูงสุดในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถอ่านออกเขียนได้ สถานภาพปัจจุบันโสด ไม่มีครอบครัว ปัจจุบันท็อปว่างงานทำให้รายได้ในการใช้จ่ายไม่เพียงพอในแต่ละวัน

เรื่องของสุขภาพ ท็อปประเมินว่าตัวเองมีสุขภาพในระดับพอใช้ มีอาการหน้ามืดวิงเวียนบ้างบางครั้ง มีอาการเป็นไข้หวัดบ้างบางครั้งเช่นกันและบ่อยครั้งจะปล่อยให้หายเอง ปัจจุบันท็อปเข้านอนประมาณ 4-5 ทุ่ม และตื่นนอนช่วง 6.30 โมงเช้า ชีวิตประจำวันท็อป คือ ตื่นเช้า มารอทานอาหารที่สภาสังคมสงเคราะห์ทุกวันจันทร์ถึงศุกร์ ส่วนเสาร์อาทิตย์เขาไม่ยอมบอกว่าไปทานข้าวที่ไหน หรือทำอะไรบ้าง ท็อปไม่เลือกที่จะไปวัดสังฆทานเพราะเดินทางยากและไม่มีคนไปด้วย ที่ประจำของท็อป คือ แถวๆ สวนลุม ท็อปเล่าว่าเขาจะอยู่แถวนั้น นอนแถวนั้น บางครั้งมีไปเข้าห้องสมุดเพื่อรับข่าวสารบ้าง ท็อปจะมาอาบน้ำที่สภาสังคมสงเคราะห์ทุกวันพร้อมกับซักผ้าด้วยในบางวัน

ข้าวของเครื่องใช้ส่วนตัว ได้แก่ เสื้อ 1 ตัว กางเกง 1 ตัว ส่วนสบู่ ยาสระผม แปรงสีฟัน ยาสีฟัน พวกนี้ถ้ามีเงินก็จะซื้อใช้ ถ้าไม่มีก็จะใช้น้ำล้างเพียงอย่างเดียว

ติดตามครั้งที่ 1

สถานที่ สภาสังคมสงเคราะห์

วันที่ 5 มิถุนายน 2560

ครั้งนี้เจอท็อปที่สภาสังคมสงเคราะห์เช่นเดิม และผู้สำรวจได้ซื้อสบู่กับยาสระไปให้ตามที่ได้บอกไว้ครั้งที่แล้ว ครั้งนี้ท็อปมีเสื้อตัวใหม่และหมวกเพิ่มมาอีกหนึ่งใบ และที่สังเกตเห็น คือ ท็อปทำสีผมใหม่ด้วย จากการสอบถามท็อปเล่าว่าเสื้อผ้าเก็บมาจากขยะหน้าเซเว่น (ไม่ทราบสาขา) ท็อปเล่าอีกว่าเมื่อวันศุกร์ที่ผ่านมามีบริษัทมารับสมัครงานที่สภาสังคมสงเคราะห์ฯ แต่ท็อปไม่สบายจึงมาไม่ได้ ระหว่างที่คุยกันที่ผู้ชายคนนึงเดิน

เข้ามาคุยเล่นกับท็อปและผู้สำรวจ เขาบอกกับผู้สำรวจว่า ท็อปนิสัยดีแต่เป็นคนเลือกงานจึงยังไม่ได้งานทำเสียที ผู้สำรวจได้สอบถามถึงชีวิตในสัปดาห์ที่ผ่านมา ท็อปยังไม่เปิดปากเล่าว่าเขาทำอะไรบ้าง เล่าเพียงแต่ว่าเสาร์อาทิตย์ที่ผ่านมามีคนรู้จักชวนไปอยู่ด้วยแต่ท็อปไม่ไป และยังบ่นให้ผู้สำรวจฟังว่า เมื่อไม่กี่วันที่ผ่านมาเหมือนจะมีงานจากคนรู้จักแต่คนรู้จักผิดนัดจึงทำให้ไม่ได้งาน

27. ติ๊ก

สถานที่ สภาสังคมสงเคราะห์

สัมภาษณ์ 5 มิถุนายน 2560

ติ๊ก อายุ 65 ปี เป็นผู้หญิงมีอายุตัวเล็ก ผิวคล้ำ ผมหงอก มีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพฯ ย่านบางเขน ติ๊กมีพี่น้อง 7 คนและติ๊กเป็นคนโตสุด นับถือศาสนาพุทธ ติ๊กเล่าว่าแกมีบ้านอยู่ข้างวังสราญรมย์ พ่อทำงานเป็นหัวหน้าคุมโต๊ะสนุ๊ก ส่วนแม่เป็นแม่บ้าน ติ๊กเรียนจบชั้นสูงสุดในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถอ่านออกเขียนได้บ้างเนื่องจากตอนนั้นหนีเที่ยว มีเงินเท่าไหร่ก็เอาไปเที่ยว เอาไปดูหนังหมด ช่วงนั้นติ๊กหนีออกจากบ้านนั่งรถเมล์สาย 9 และนั่งรถไฟหนีไปกับเพื่อน ติ๊กมีแฟนคนแรกตอนอายุ 16 มีลูกด้วยกัน 1 คน และกลับมาอยู่กับพ่อแม่ที่แถววังสราญรมย์และหลังจากนั้นติ๊กย้ายไปอยู่บ้านแฟนแต่ไม่เอาลูกไปอยู่ด้วย มีกลับมาหาพ่อแม่และลูกบ้างพร้อมกับให้เงินไว้ใช้ ช่วงนั้นติ๊กทำงานเป็นคนดูแลผู้สูงอายุ จากนั้นติ๊กเจอกับสามีคนที่ 2 และมีลูกด้วยกัน 2 คน ปัจจุบันเธอหย่าร้างกับสามี ส่วนลูกอีก 3 คน คนหนึ่งเสียชีวิต อีก 2 คนเป็นคนไร้บ้านเช่นเดียวกันและมีอาชีพเก็บขวดพลาสติกขายคนหนึ่งและอีกคนหนึ่งขายหนังสือพิมพ์

ติ๊กเคยทำงานรับจ้างล้างจานและเสิร์ฟอาหารแต่ไม่ได้ทำทุกวัน เคยเป็นแม่บ้านที่ห้างบิ๊กซี สาขาบางใหญ่ ระหว่างนั้นครอบครัวของติ๊กได้ย้ายออกจากบ้านแถววังสราญรมย์และขายที่ให้กับกทม. โดยได้เงินครอบครัวละ 10,000 บาท หลังจากย้ายออกจากบ้านครอบครัวของติ๊กได้ไปเช่าแฟลตอยู่ประมาณ 20 ปี สาเหตุที่เธอต้องกลายมาเป็นคนไร้บ้าน เนื่องจากลูกชายคนโตที่เป็นเสาหลักของบ้านเสียชีวิต ทำให้ขาดรายได้หลักและไม่มีเงินพอจะจ่ายค่าเช่าบ้าน อีกทั้งบ้านที่เช่ายังมีการรื้อเพื่อปรับปรุงพื้นที่ทำให้เธอถูกไล่จากบ้านเช่าออกมา

ปัจจุบันติ๊กมีบัตรประชาชนและเพิ่งทำมาใหม่ได้ไม่นาน เธอมักทำหายอยู่บ่อยครั้ง ครั้งล่าสุดจำได้ว่าเป็นครั้งที่ 3-4 ในรอบปีและบ่อยครั้งที่ไปทำบัตรใหม่ก็จะถูกเจ้าหน้าที่ตักเตือนเนื่องจากเธอไม่มีเงินสำหรับจ่ายค่าทำบัตร ปัจจุบันเธอรับจ้างโบกธงในวันเสาร์อาทิตย์ของทุกสัปดาห์ ได้ค่าจ้างวันละ 450 บาท ฉะนั้น รายได้หลักของเธอจะตกอยู่สัปดาห์ละ 900 บาท นอกจากนี้เธอยังไปรับของแจกเพื่อนำมาขายบ้างบางครั้ง

ส่วนเรื่องสุขภาพ ติ๊กมีสภาพค่อนข้างปกติไม่มีโรคประจำตัว แต่จะมีบ้างที่มีอาการหน้ามืดเนื่องจากอายุมากและพักผ่อนน้อยด้วยความที่เธอมักเข้านอนเวลา 4-5 ทุ่มเนื่องจากบางวันต้องไปอยู่กับลูกชายย่านสุทธิสารแล้วกลับมานอนที่บ้านน้องสาวย่านบางเขน หรือบางครั้งเธอนอนกับลูกชายที่ศาลาริมถนนก็ทำให้เธอ

นอนไม่ค่อยหลับเนื่องจากกลัวมีคนมาขโมยของ อีกทั้งยังมีสิ่งรบกวนทั้งเสียงและยุงอีกด้วย ติ๊กไม่สูบบุหรี่และดื่มสุราเพราะเธอว่าพวกนี้เป็นสิ่งทำให้เปลืองเงิน ปกติแล้วติ๊กกินข้าววันละ 2-3 มื้อ แล้วแต่จะหาได้ บ้างก็ไปรับแจก บ้างก็ไปกินที่วัด แต่ที่แน่นอนคือเธอจะมีกินข้าวที่สังคมสงเคราะห์ฯ ทุกวัน ส่วนน้ำหวานหรือของทานเล่นนั้น นาน ๆ ทีจะได้กินเพราะเห็นว่าเป็นสิ่งไม่จำเป็น

ข้าวของเครื่องใช้ส่วนตัวของติ๊กมีอยู่บ้าง ทั้งเสื้อ กางเกง ผ้าขนหนู รองเท้า ชุดชั้นใน และของจิปาถะอีกจำนวนหนึ่ง เธอฝากของเหล่านี้ไว้ที่เจ้าของบ้านเช่าเก่าโดยคิดค่าฝากวัน 30 บาท และมีบางส่วนที่นำไปไว้ที่บ้านน้องสาว ปัจจุบันเธอกลายเป็นคนไม่มีบ้านและกำลังหาบ้านเช่าราคาถูกอยู่กับลูกชาย บางวันเธอกลับไปนอนที่บ้านน้องสาวย่านบางเขน บางวันเธอไปนอนกับลูกชายย่านสุทธิสาร นั่นแปลว่า การนอนในที่สาธารณะของเธอตกอยู่สัปดาห์ละ 2-3 วันโดยประมาณเพราะไม่มีความแน่นอน ส่วนเรื่องสุขอนามัย เธอมักทำธุระส่วนตัวที่บ้านน้องสาวแล้วค่อยออกมาข้างนอก หากวันไหนไม่ได้กลับบ้านน้องสาวเธอก็จะไม่ได้อาบน้ำ การซักผ้าก็เช่นเดียวกัน

ปัจจุบันเธอมีกลุ่มเพื่อนที่เดินทางไปรับของแจกด้วยกันอยู่หลายคน แต่หากถามว่าเธอไว้ใจและพร้อมจะเล่าความลับให้ฟังหรือไม่นั้น เธอยังไม่ไว้ใจขนาดนั้น ส่วนมากถ้าเธอไม่ต้องเดินทางไปรับของแจกตามต่างจังหวัดเธอก็จะไปอยู่กับลูกชายย่านสุทธิสารเสียมากกว่า เธอไม่มีเครื่องมือสื่อสารใด ๆ เธอจึงไม่ค่อยได้รับข่าวสารบ้านเมืองมากนัก ส่วนมากจะได้รับฟังจากเพื่อนๆ ของเธอมากกว่าการอ่านหนังสือพิมพ์หรือดูทีวี สิ่งที่ติ๊กต้องการ 3 อันดับแรก ได้แก่ มีบ้านเป็นของตนเอง มีงานทำมีรายได้พอเพียง และการได้รับการรักษาพยาบาล ตามลำดับ

ติดตามครั้งที่ 1 วันที่ 3 กรกฎาคม 2560

สถานที่ สภาสังคมสงเคราะห์

ช่วงนี้ติ๊กไปหาลูกชายที่สุทธิสารเกือบทุกวัน โดยแต่ละวันจะไปช่วยลูกชายเก็บขวดพลาสติก แล้วนำมาบีบก่อนดใส่ถุงกระสอบเพื่อเก็บไว้ขาย ตกกลางคืนก็จะนอนที่ศาลารอรถหน้าศูนย์รด. ส่วนทุก ๆ วันเสาร์และอาทิตย์ติ๊กยังไปทำงานโบกธงที่พุทธมณฑลสาย 5 ทำงาน 2 วันจะได้เงิน 900 บาท เงินส่วนนี้จะใช้เป็นเงินในแต่ละสัปดาห์ ติ๊กบอกว่า วันพุธที่จะถึงนี้ (5 กรกฎาคม 2560) จะเอาเงินไปจ่ายค่าฝากของที่บ้านเช่าเก่าย่านท่าพระ ไปแต่ละครั้งก็จะจ่ายประมาณ 200-300 บาท ความตั้งใจของติ๊ก คือ อยากขายของที่ฝากไว้เพื่อเอาเงินมาใช้ เพราะฝากไว้ก็มีแต่เสียเงินอีกทั้งยังไม่มีทีท่าว่าจะได้บ้านเช่าในเร็ววันนี้ ในแต่ละสัปดาห์ช่วงวันธรรมดาจันทร์-ศุกร์ก็จะมีบางวันที่ไปรับของแจกตามต่างจังหวัดซึ่งเป็นจังหวัดใกล้ ๆ อย่างวันนี้หลังจากทานข้าวที่สภาฯ เสร็จแล้วก็จะเดินทางไปวัดทรงธรรมแถวพระประแดงเพื่อไปรับพระมาขายต่อ ราคาต่อองค์อยู่ที่ประมาณ 200 บาท

ตอนนี้ติ๊กกำลังหาบ้านเช่าราคาประมาณ 60-70 บาทต่อวันแต่ยังหาไม่ได้ ส่วนบ้านน้องสาวที่บางเขนติ๊กเล่าว่ามีกลับไปอาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้าบ้างแต่ไม่ค่อยอยากกลับไปเพราะลูก ๆ หลาน ๆ ค่อนข้างรังเกียจแกเพราะฐานะไม่ดี ส่วนเรื่องสุขภาพติ๊กบอกว่าตนเองล้ม ตอนนี้มีอาการเข่าบวม เดินไม่ถนัด

ติดตามครั้งที่ 2 วันที่ 11 สิงหาคม 2560

สถานที่ สภาสังคมสงเคราะห์

ติ๊กยังคงทำงานโบกธงทุกเสาร์-อาทิตย์ วันธรรมดาก็มีออกไปรับของตามต่างจังหวัดบ้าง ระหว่างนี้ติ๊กยังคงไปหาลูกชายแถวสุทธิสารเช่นเดิม เอาข้าวเอาน้ำไปให้เพราะลูกชายติ๊กสติไม่สมประกอบแต่ทำมาหากินโดยการเก็บขวดขาย เรื่องบ้านเช่า ติ๊กบอกว่ายังไม่ได้บ้านเช่าที่ราคาตามต้องการ ส่วนของที่ฝากไว้ก็ยังคงฝากไว้ที่เดิมและยังไปจ่ายค่าฝากทุกสัปดาห์

เรื่องสุขภาพ หลังจากครั้งที่แล้วที่หกล้มตอนไปทำงาน ติ๊กยังมีอาการเดินไม่ถนัดเนื่องจากล้มซ้ำอีกครั้งหนึ่ง ครั้งนี้ติ๊กได้ไปหาหมอที่โรงพยาบาลกลางเพื่อทำแผลและรับยาแก้อักเสบ ส่วนปัญหาตอนนี้คือ ติ๊กทำบัตรประชาชนหายและไม่มีเงินไปทำ ในวันนี้ผู้ศึกษาได้ซื้อยานวด ยาแก้ปวด ผ้าพันแก้ปวดและขนมเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปฝาก

ติดตามครั้งที่ 3 วันที่ 4 กันยายน 2560

สถานที่ ป้ายรถเมล์หน้ากองสลากเก่า ถนนราชดำเนิน

วันนี้ช่วงหัวค่ำประมาณ 1 ทุ่มเจอติ๊กที่ป้ายรถเมล์หน้ากองสลากเก่า ติ๊กบอกว่ากำลังกลับไปหาลูกชายที่สุทธิสาร หลังจากเดินทางมาสนามหลวงตั้งแต่ช่วงบ่ายแก่ๆ เพื่อมารับข้าวแจกและนำข้าวกลับไปให้ลูกชายด้วย ส่วนกิจกรรมของวันนี้ติ๊กเล่าว่า ช่วงเช้าหลังจากตื่นนอนจากศาลารอรถย่านสุทธิสารได้เดินทางมายังสังคมสงเคราะห์ฯ เพื่ออาบน้ำและซักผ้าระหว่างรอเวลารับประทานอาหารในช่วง 11 โมง หลังจากทานข้าวเสร็จติ๊กได้เดินทางกลับไปสุทธิสารเพื่อเอาข้าวไปให้ลูกชายแล้วเดินทางไปบางเขนเพื่อไปเปลี่ยนเสื้อผ้าที่ฝากไว้ที่บ้านน้องสาว หลังจากนั้นได้เดินทางมายังสนามหลวงเพื่อรับข้าวในช่วงเย็น และช่วงเวลาประมาณ 1 ทุ่มติ๊กกำลังเดินทางกลับไปยังสุทธิสารเพื่อนำข้าวไปให้ลูกชายและไปนอนที่นั่นด้วย

ค่าใช้จ่ายรายวัน : ค่าเดินทางประมาณ 18 บาท ซื้อของใช้ ได้แก่ สบู่ 13 บาท ยาสระผม 29 บาท ผงซักฟอก 10 บาท **รวมทั้งสิ้น 70 บาท**

ติดตามครั้งที่ 4 วันที่ 18 กันยายน 2560

สถานที่ สภาสังคมสงเคราะห์

กิจกรรมชีวิตของติ๊กยังคงคล้ายเดิม คือ ทุกเสาร์-อาทิตย์จะไปทำงานโบกธงย่านพุทธมณฑลสาย 5 ได้เงินรวมสองวันเป็นเงิน 900 บาท เงินจะออกทุกวันพุธและต้องเดินทางไปรับที่บางแค ส่วนวันธรรมดายังมีไปรับของแจกตามต่างจังหวัดบ้างหรือตามศาลเจ้าที่มีแจกของ แจกข้าวสาร อย่างเมื่อวาน (17 กันยายน) ติ๊ก

เดินทางไปศาลเจ้าแห่งหนึ่ง (ติ๊กบอกไม่ถูกว่าอยู่แถวไหน) เป็นศาลเจ้าของคนจีน มีการแจกข้าวสารถุง ถุงละ 5 กิโลกรัม เมื่อได้ข้าวมาติ๊กจะนำไปขายให้กับร้านขายแถวสุทธิสารจะได้เงิน ถุงละ 80 บาท ครั้งนี้ติ๊กมีใบแสดงการแจกของมาโชว์ให้ดูด้วย ในใบจะเขียนว่าวันที่เท่าไหร่ แจกของที่ไหน เดินทางอย่างไร ติ๊กบอกว่าซื้อต่อมาจากเพื่อนใบละ 10 บาท

ส่วนเรื่องบ้านเช่าที่คิดจะหาก็ยังหาไม่ได้เนื่องจากมีแต่บ้านเช่าที่ราคาสูงเกินที่ตั้งไว้ ข้าวของเครื่องใช้ก็ยังคงฝากไว้กับเจ้าของบ้านเช่าเก่าโดยจะเดินทางไปจ่ายค่าฝากทุก ๆ สัปดาห์ เรื่องของสุขภาพ ติ๊กเล่าว่าเมื่อสองสัปดาห์ก่อน (ประมาณวันที่ 9-10 กันยายน 2560) ตนเองถูกสุนัขกัดขณะไปทำงานโบกธง ทำให้ต้องไปหาหมอที่โรงพยาบาลกลางเพื่อฉีดยากันพิษสุนัขบ้า ตอนนี้ฉีดมาทั้งหมด 3 ครั้งเหลืออีก 2 ครั้งที่จะต้องไปคือในวันที่ 24กันยายน 2560 และวันที่ 8 ตุลาคม 2560 ที่จะถึงนี้ โดยการรักษาครั้งนี้ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

เพิ่มเติม คือ ติ๊กได้ทำบัตรบุคคลรายได้น้อยตามโครงการของรัฐเรียบร้อยแล้วโดยทำที่สำนักงานเขตดินแดง

ค่าใช้จ่ายรายวัน : ค่าเดินทางประมาณ 36 บาท **รวมทั้งสิ้น 36 บาท**

ติดตามครั้งที่ 5 วันที่ 2 ตุลาคม 2560

สถานที่ สภาสังคมสงเคราะห์

ชีวิตของติ๊กช่วงนี้ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงเท่าไหร่นัก ในแต่ละวันจะคล้ายกันคือ ตื่นนอนช่วงตี 4 - 6 โมงเช้า (แล้วแต่วัน) ช่วง 7 – 9 โมง จะเดินทางมายังสภาสังคมสงเคราะห์เพื่ออาบน้ำและซักผ้า ช่วงสายก็จะทานข้าวที่สังคมสงเคราะห์ฯ และเก็บกลับไปให้ลูกชาย ส่วนวันนี้ติ๊กจะเดินทางไปโรงแรงสยามย่านสีลมเพื่อไปรับข้าวแจกในเวลาประมาณ 4 โมงเย็น แต่ระหว่างที่เดินทางเกิดฝนตกจึงทำให้ต้องกลับมาที่สังคมสงเคราะห์ฯ เพื่อรอฝนหยุดและได้เจอกับผู้ศึกษา ติ๊กมีเพื่อนมาด้วย 1 คน และเพื่อนคนดังกล่าวมีปัญหาเรื่องทำบัตรประชาชนหาย ทางกลุ่มผู้ศึกษาจึงพาไปทำที่สำนักงานเขตพระนคร จากนั้นก็แยกย้ายกัน ติ๊กและเพื่อนเดินทางต่อไปยังสีลมเพื่อไปรับข้าวตามที่วางแผนไว้ ส่วนช่วงหัวค่ำก็จะกลับไปที่สุทธิสารเพื่อพักผ่อน

ติ๊กบอกกับผู้ศึกษาว่า ช่วงนี้มีเงินใช้มากขึ้นเนื่องจากลูกชายคนรองให้บ้าง และลูกชายยังให้ร่มมาจำนวน 10 คันเพื่อให้ติ๊กนำไปขายเอาเงินมาใช้ สังเกตจากข้าวของเครื่องใช้ของติ๊กที่เพิ่มขึ้น เช่น กระเป๋าเครื่องสำอาง ติ๊กเล่าว่าซื้อมาจากอนุสาวรีย์ชัยฯ ส่วนเรื่องสุขภาพ เหลือไปฉีดยากันพิษสุนัขบ้าวันที่ 8 ตุลาคม เป็นครั้งสุดท้าย

28. บัว ปทุม

สถานที่ บ้านอิ่มใจ

สัมภาษณ์ 1 สิงหาคม 2560

ปทุมหรือบัว เป็นคนกรุงเทพฯ ตั้งแต่กำเนิด ปัจจุบันบัวอายุ 60 ปี มีบัตรประชาชน นับถือศาสนาพุทธ มีพี่น้อง 3 คนแต่ปัจจุบันไม่ได้ติดต่อกันแล้ว บัวไม่มีครอบครัว (ทั้งพ่อแม่และสามี) บัวจบการศึกษาชั้นป.1 อ่านและเขียนหนังสือไม่ค่อยคล่อง สาเหตุที่ทำให้บัวออกมาใช้ชีวิตลำพังเนื่องจากพ่อและแม่ของเธอเสียชีวิตไปตั้งแต่เธอยังเด็ก จากนั้นเธออาศัยอยู่กับพี่ชายและน้องชายที่บ้านเกิด ระหว่างนั้นเธอมีอาชีพค้าขายสินค้าจำพวกเครื่องประดับ ส่วนใหญ่จะขายให้กับชาวต่างชาติ และด้วยครอบครัวของเธอเป็นคนมีฐานะเป็นทุนเดิม ทำให้เธอพอมีเงินเก็บถึงหลักแสน และช่วงนี้เองที่เป็นจุดพลิกผันของชีวิตเธอ ช่วงปี 2554 เธอเลือกที่จะเดินทางไปประเทศเพื่อนบ้านเพื่อสร้างรายได้โดยการเล่นการพนัน เธอเล่าว่าเธอและเพื่อนถือเงินแสนไปเล่นในบ่อน เล่นกันอยู่ 7 วัน 7 คืน มีแสนหมดแสน และไม่ได้คืนเลยแม้แต่บาทเดียว หลังจากหมดตัวเธอตัดสินใจกลับบ้านและพบว่า ระหว่างที่เธอไปเล่นพนันแม่ของเธอเสียชีวิตด้วยโรคประจำตัว ต่อมาไม่นานพ่อของเธอเสียตามไป ส่วนพี่ชายก็แยกไปมีครอบครัว เธอจึงอาศัยอยู่กับน้องชายที่พิการช่วงล่าง น้องชายของเธอทำงานพอที่จะเลี้ยงตัวเองได้แต่ไม่เพียงพอที่จะเลี้ยงตัวเธอด้วย เธอจึงตัดสินใจออกมาใช้ชีวิตคนเดียว รวมระยะเวลาที่ออกมาได้ประมาณ 1 ปี

ช่วงแรกที่เธอออกมาใช้ชีวิตนอกบ้าน เธอเล่าว่าเธอเคยนอนสนามหลวงมาก่อนจนมีคนแนะนำให้เธอมาอยู่ที่บ้านอิ่มใจเนื่องจากไม่ต้องเสียเงินและมีอาหารให้ทานวันละ 2 มื้อ ส่วนเรื่องสุขภาพ บัวมีโรคประจำตัวได้แก่ โรคความดันและโรคเบาหวาน ตอนนี้หาหมอเป็นระยะตามที่หมอนัดที่คลินิกอนันต์ 2 และทำได้แค่ทานยาตามอาการ อย่างไรก็ตามความรุนแรงของโรคเบาหวานทำให้ตาของบัวมองไม่เห็นทั้งสองข้าง จากที่หาหมอมาเรื่อย ๆ ตามอาการ อีกไม่นานบัวจะได้รักษาด้วยวิธีการเลเซอร์เพื่อให้ตาสามารถกลับมามองเห็นได้อีกครั้ง ส่วนโรงพยาบาลที่จะไปรักษาคือโรงพยาบาลวชิระ

ติดตามครั้งที่ 1 วันที่ 18 สิงหาคม 2560

สถานที่ บ้านอิ่มใจ

กิจวัตรประจำของปทุมยังคล้ายเดิมไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงเท่าใดนัก เริ่มจากช่วงเช้าตื่นนอนตอน 05.00 น. หน้าที่ของปทุมในทุก ๆ เช้าคือ ปลุกเพื่อน ๆ ให้ตื่นไปทำงาน หลังจากเธอทำธุระส่วนตัวเรียบร้อยเวลา 07.00 น. เธอจะลงมารับประทานอาหารเช้าที่ทางบ้านอิ่มใจได้จัดเตรียมไว้ให้ หลังจากรับประทานอาหารเสร็จเรียบร้อยเธอจึงเดินทางไปยังวัดสระเกศ (เดินไป) เพื่อนั่งสมาธิ บางครั้งก็นั่งเล่นหรือรับดูดวงจากนักท่องเที่ยว เธอจะอยู่ที่วัดจนถึงบ่ายแก่ๆ เวลาประมาณ 16.00 น. เธอจะเดินทางกลับมายังบ้านอิ่มใจ ทำธุระส่วนตัว (อาบน้ำ ซักผ้า) จากนั้นก็จะลงมารอรับประทานอาหารเย็นในเวลา 19.00 น. หลังจากนั้นเธอจึงขึ้นบนอาคารเพื่อเตรียมตัวเข้านอนในช่วงเวลา 21.00-22.00 น.

เรื่องของสุขภาพ ยังทรงตัวในส่วนของโรคประจำตัว เธอยังไปพบหมอตามนัด รับประทานยาตามคำสั่งและรอวันที่หมอจากทางโรงพยาบาลวชิระนัดหมายเพื่อไปเลเซอร์ดวงตาทั้งสองข้าง ส่วนเรื่องของการหางานทำ ปทุมอ้างว่าเธอยังไม่พร้อมเนื่องจากมีปัญหาด้านการมองเห็นทำให้ยากต่อการเดินทางไปที่ต่าง ๆ อีกทั้ง

เงินทุนที่จะนำไปซื้อของมาขาย เพราะเธอตั้งใจว่าอยากจะขายของจำพวกอุปกรณ์กิ๊ฟช้อปแบบที่เคยขายมาก่อนหน้านี้

ติดตามครั้งที่ 2 วันที่ 1 กันยายน 2560

สถานที่ บ้านอิ่มใจ

สำหรับปทุมในครั้งนี้ กิจวัตรประจำวันของเธอยังคงคล้ายเช่นเดิม ชีวิตส่วนใหญ่จะอยู่ที่บ้านอิ่มใจ วัดสระเกศ และโรงพยาบาลบ้างประปราย เธอตื่นแต่เช้ามืดทำธุระส่วนตัว รอรับประทานอาหารเช้าที่บ้านอิ่มใจ ช่วงสายเดินทางไปวัดสระเกศด้วยการเดินไป ซึ่งวัดสระเกศถือเป็นสถานที่หาเงินของเธอ เนื่องจากเธอจะรับดูดวงจากคนที่มาทำบุญที่วัดโดยลูกค้าก็จะมีทั้งคนไทยและต่างชาติ ส่วนค่าครูเธอบอกว่าแล้วแต่ให้ ตามศรัทธาของผู้ดู เธอจึงมีรายได้เล็ก ๆ น้อย ๆ พอซื้อน้ำหรือขนมที่เธออยากทานได้บ้าง หรือบางทีเธอได้เงินมาพอที่จะซื้อของเล็ก ๆ น้อย ๆ มาขายได้เธอก็จะหาซื้อมาขาย เธอมักจะไปขายที่ตรอกมะขามใกล้กับถนนข้าวสาร ลูกค้าส่วนมากจะเป็นชาวต่างชาติ แต่อาชีพขายของนี้เธอทำได้เพียงไม่กี่วันเพราะเงินทุนหมดและเธอก็ไม่มีรายรับใด ๆ เพิ่มเติม พอตกช่วงเย็นเธอจะเดินทางกลับบ้านอิ่มใจ ทำธุระส่วนตัวและรอรับประทานอาหารในช่วงเวลา 19.00 น. จากนั้นจะเข้านอนในช่วงสามถึงสี่ทุ่มโดยประมาณ

เรื่องของสุขภาพ เธอบอกว่าในสัปดาห์หน้าหมอที่คลินิกที่เธอไปรักษาจะส่งตัวเธอไปเลเซอร์ดวงตาที่โรงพยาบาลวชิระ เธอมีหวังในการรักษาครั้งนี้มากดูจากอาการที่เธอเล่ากับผู้ศึกษา เพราะสิ่งเดียวที่เธออยากได้ตอนนี้คือ ดวงตาสามารถกลับมามองเห็นอีกครั้งเพื่อที่เธอจะสามารถทำงานได้อย่างปกติ

ค่าใช้จ่ายรายวัน : ไม่มี

ติดตามครั้งที่ 3 วันที่ 11 กันยายน 2560

สถานที่ บ้านอิ่มใจ

สัมภาษณ์ครั้งนี้มีความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวของปทุม คือเธอได้รับการเลเซอร์ดวงตาที่โรงพยาบาลวชิระเมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมา เธอกลับมามองเห็นอีกครั้ง ส่วนเรื่องการดูแลหลังการเลเซอร์ หมอบอกว่าห้ามดวงตาโดนน้ำและแสงแดดช่วงนี้เธอจึงไม่ได้ออกไปไหนแม้แต่วัดสระเกศที่เธอมักจะไปทุกวัน เธอยังคงไม่มีงานทำ เธออ้างว่ายังขาดเงินทุน

กิจวัตรในชีวิตก็ยังคล้ายเดิม ชีวิตส่วนใหญ่ยังอยู่ที่บ้านอิ่มใจและวัดสระเกศ ตื่นเช้าที่บ้านอิ่มใจ รอรับประทานอาหารเช้า หลังจากนั้นจะไปวัดสระเกศ เธอเล่าว่าช่วงนี้ยังรับดูดวงเหมือนเดิมแต่ไม่ค่อยมีคนมาดูแล้ว หรือบางทีมีคนมาดูแต่ก็ไม่มีเงินจ่ายค่าครู (ส่วนตัวเคยลองดูแล้วปรากฏว่าไม่ค่อยแม่น)

ค่าใช้จ่ายรายวัน : ไม่มี

ติดตามครั้งที่ 4 วันที่ 21 กันยายน 2560

กิจวัตรประจำวันของปทุมยังคงคล้ายเดิมและยังคงพักอาศัยอยู่ที่บ้านอิ่มใจเป็นหลัก ช่วงเช้าปทุมจะตื่นมาทำธุระส่วนตัวตั้งแต่เช้ามืดช่วงประมาณตี 5 จากนั้นก็จะรอรับประทานอาหารเช้าที่บ้านอิ่มใจในช่วงเวลา 7 โมงเช้า จากนั้นจะเดินเท้าไปยังวัดสระเกศ จนกระทั่งเวลาประมาณบ่าย 3-4 โมงเย็นก็จะเดินทางกลับมายังบ้านอิ่มใจ ทำธุระส่วนตัวและรอเวลารับประทานอาหารเย็นช่วงเลาหนึ่งทุ่มตรง จากนั้นก็จะขึ้นนอนช่วงเวลาประมาณ 3 ทุ่ม

ครั้งนี้ปทุมเล่าให้ฟังว่า เธอพบรักกับหนุ่มสุพรรณที่มาทำบุญที่วัด ทั้งสองเจอกันที่วัดสระเกศแต่ไม่ได้เจอกันทุกวัน นาน ๆ เจอครั้งนึง ซึ่งล่าสุดเจอเมื่อประมาณเดือนที่แล้ว เธอเล่าว่าชายคนนี้มีงานทำมั่นคงแต่ไม่ได้บอกว่าทำงานอะไร นอกจากนี้เธอยังพูดถึงเรื่องเงินที่รัฐบาลจะช่วยเหลือเดือนละ 300 บาท อีกทั้งยังเล่าว่าเธอทำบัตรฟรีสำหรับการโดยสารรถประจำทางและรถไฟแล้วด้วย

อย่างไรก็ตาม ปทุมได้ขอสิ่งของจากผู้ศึกษา ได้แก่ กระเป๋าสะพาย เสื้อผ้า 2-3 ตัว และเสื้อชั้นใน (ถ้ามี) ซึ่งเธอบอกว่าจะเอามาเปลี่ยนกับที่มีในปัจจุบันและอาจจะเอาไปขาย

ค่าใช่จ่ายรายวัน : ไม่มี

ติดตามครั้งที่ 5 วันที่ 6 ตุลาคม 2560

สืบเนื่องจากครั้งที่แล้วที่ปทุมได้ขอเสื้อผ้าจากผู้ศึกษา ครั้งนี้ผู้ศึกษาจึงนำเสื้อจำนวน 4 ตัวมาให้กับเธอ แต่ไม่สามารถหากระเป๋าและเสื้อชั้นในให้เธอได้ เธอเล่าว่าเมื่อวันที่ 3 ที่ผ่านมาเธอเดินเท้าไปยังโรงพยาบาลวชิระ ส่วนอาการหลังการเลเซอร์ดวงตานั้นเป็นที่น่าพอใจ ช่วงนี้เธอมีรายได้จากการดูหมอที่วัดสระเกศเพราะเป็นช่วงทัวร์ลง ส่วนเรื่องความรักที่เธอเล่าไว้เมื่อครั้งที่แล้ว ครั้งนี้เธอบอกว่าผู้ชายคนดังกล่าวไม่ติดต่อและไม่มาหาเธอเลยซึ่งระยะเวลานานกว่าครั้งอื่น ๆ เธอจึงไม่คิดจะสานต่อ

สำหรับกิจวัตรประจำวันของปทุมก็ไม่ต่างไปจากเดิม คือ ตื่นเช้าที่บ้านอิ่มใจ รอรับประทานอาหารเช้าที่บ้านอิ่มใจ จากนั้นไปวัดสระเกศจนถึงช่วงบ่าย กลับมาบ้านอิ่มใจทำธุระส่วนตัวและรอรับประทานอาหารเย็นช่วงหนึ่งทุ่มของทุกวัน จากนั้นจะเข้านอนช่วง 3-4 ทุ่ม เช่นเคย

ค่าใช้จ่าย : ไม่มี

29.นพ

สถานที่ ศูนย์พักคนไร้บ้าน สุวิทย์ วัดหนู

สัมภาษณ์ 11 สิงหาคม 2560

นพ เพิ่งเข้ามาอยู่ในศูนย์สุวิทย์ฯ ได้ราว 2 เดือน ก่อนหน้านี้พี่นพเคยอยู่ที่บ้านอิ่มใจเป็นเวลาประมาณเดือนกว่า แต่ด้วยการที่พี่นพเป็นคนที่ชอบออกไปดื่มสังสรรค์ทำให้พี่นพเลือกออกจากบ้านอิ่มใจ เนื่องจากที่บ้านอิ่มใจมีเวลาเข้าออกที่ค่อนข้างเข้มงวด เวลาพี่นพไปดื่มเลิกดึก ๆ พี่นพจะเข้าไปนอนที่บ้านไม่ได้ และต้องนอนที่ศาลาใกล้บ้านอิ่มใจแทน พี่นพเลือกมาอยู่ที่ศูนย์สุวิทย์ฯ นี้เพราะมีอิสระมากกว่าศูนย์พักพิงอื่น ๆ

พื้นเพพี่นพเป็นคนจังหวัดอุบลราชธานี เดิมทีอาศัยอยู่กับครอบครัว พี่นพเคยทำหลายอาชีพ เมื่อแรกเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ ในช่วงปี พ.ศ. 2539 พี่นพเริ่มจากการเข้ามาทำงานโรงงานที่ตรอกจันทน์อยู่ปีกว่า จากนั้นจึงไปทำงานที่ร้านอาหารตามสั่ง ต่อมาพี่นพได้มีโอกาสไปทำงานเป็น doorman มีหน้าที่เป็นคนยืนเรียกลูกค้าร้านโชว์ต่อยมวยที่ย่านพัฒน์พงษ์ เป็นงานที่พี่นพมองว่าค่อนข้างรุ่งเรือง ช่วงที่พี่นพทำงานอยู่ที่ร้านดังกล่าว พี่นพอาศัยอยู่ที่คอนโดที่ ‘ป๋า’ (เจ้าของร้าน) ซึ่งเช่าให้พี่นพอาศัยอยู่ พี่นพทำงานที่ร้านโชว์ต่อยมวยจนถึงปลายปี พ.ศ. 2554 พี่นพเล่าว่า ตั้งแต่ช่วงรัฐประหารปี 2549 เศรษฐกิจย่ำแย่มาตลอด ลูกค้าที่ร้านเริ่มน้อยลงทำให้ทิปที่พี่นพจะได้จากลูกค้านั้นลดน้อยลงไปด้วย พี่นพมองว่าเป็นการไม่คุ้มค่าที่จะทำงานที่นั่นต่อไปจึงตัดสินใจลาออก เมื่อลาออก พี่นพจึงต้องออกจากคอนโดที่หัวหน้าเช่าให้อยู่ด้วย

ช่วงปี 2558 พี่นพไปทำงานเป็นแม่บ้านที่จุฬาฯ แต่มีปัญหากับเพื่อนร่วมงานจึงลาออก รายได้ที่มีจึงหดหาย ทำให้พี่นพต้องพึ่งศูนย์พักพิงต่าง ๆ อยู่เนือง ๆ ปัจจุบันพี่นพยังไม่มีงานประจำ แต่มักจะทำงานถือป้ายคอนโดทุกเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งรายได้ก็เพียงพอแต่ก็เอาแน่เอานอนไม่ได้ พี่นพบอกว่า เมื่อหางานประจำ มีรายได้และตั้งตัวได้แล้ว พี่นพจะไปผ่อนบ้านเอื้ออาทร

ติดตามครั้งที่ 1 วันที่ 7 กันยายน 2560

สถานที่ ศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู

ตอนนี้นพทำงานเป็นแม่บ้านอยู่ที่จุฬาฯ ลักษณะงานคือดูแลความสะอาดและความเรียบร้อยของตึกเรียน นพมีหน้าที่รับผิดชอบ 1 ชั้น เวลาเข้างานตั้งแต่ 7 โมงเช้า - 5โมงเย็น และมีทำ OT บ้างบางวัน รายได้ต่อวันอยู่วันละ 400 บาทไม่รวมค่าล่วงเวลา นพทำงานดังกล่าวมาได้เดือนกว่า ๆ และมีแนวโน้มที่จะลาออกเพราะงานค่อนข้าหนัก และที่ทำงานห่างจากที่พักทำให้เสียเวลาในการเดินทางและทำให้พักผ่อนน้อยและมีอาการปวดเมื่อยล้าตามร่างกายเป็นประจำ อีกทั้งยังมีปัญหาเรื่องของเงินค่าล่วงเวลาเพราะบางทีนายจ้างไม่จ่ายให้

ค่าใช้จ่ายรายวัน : ค่าเดินทางวันละ 32 บาท / ค่าอาหารเช้าและกลางวัน 40 บาท / ค่าอาหารเย็น 20-30 บาท(รวมจิปาถะ) รวม 102 บาท

ติดตามครั้งที่ 2 วันที่ 27 กันยายน 2560

สถานที่ ศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู

หลังจากที่พูดกันเมื่อสัปดาห์ก่อนและนพมีแนวโน้มที่จะลาออกจากงานแม่บ้านที่จุฬาฯ เนื่องจากงานหนักจึงส่งผลให้ร่างกายมีอาการปวดเมื่อยมาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันนพเป็นบุคคลว่างงาน กำลังหางานทำใกล้ที่

พัก เนื่องจากจะเป็นการประหยัดค่ารถและประหยัดเวลาในการเดินทางด้วย อย่างไรก็ตาม ช่วงนี้นพยังใช้เงินเก็บที่ได้จากการทำงานเป็นแม่บ้าน อีกทั้งยังรับจ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่บ้านเจ๊ (พี่นพเรียกแบบนี้) บ้านเจ๊ที่นพไปรับจ้างนี้อยู่ใกล้กับศูนย์พักฯ สามารถเดินเท้าไปได้ โดยนพเล่าว่านอกจากจะไปรับจ้างแล้วยังสามารถไปกินข้าวที่บ้านเจ๊ได้อีกด้วยซึ่งส่วนมากนพจะไปกินข้าวที่บ้านเจ๊ในช่วงเย็นเกือบทุกวัน

ส่วนกิจวัตรช่วงนี้ในแต่ละวัน ช่วงเช้าจะตื่นประมาณ 8 - 10 โมง จากนั้นจะไปซื้อกับข้าวที่ตลาดศาลาน้ำร้อนโดยจะซื้อกับเพียงอย่างเดียวและจะกินไป 2 - 3 มื้อ ส่วนข้าวก็ไม่ต้องเสียเงินซื้อเพราะทางศูนย์พักมีข้าวส่วนกลางให้ หลังจากทานข้าวที่ศูนย์พักฯ เสร็จเรียบร้อย นพจะออกหางานย่านถนนจรัญฯ (ระยะที่สามารถเดินเท้าได้ เช่น ตลาดบางขุนศรี ร้านอาหารแถวแม็คโครจรัญ เป็นต้น) จนกระทั่งถึงช่วงเวลาบ่ายแก่ ๆ ก็จะกลับเข้าศูนย์พัก ทานอาหารเย็น ทำธุระส่วนตัว พูดคุยกันคนที่บ้าน จนถึง 3-4 ทุ่มก็จะเข้านอน

ค่าใช้จ่ายรายวัน : ค่ากับข้าวประมาณ 30-40 บาท / จิปาถะประมาณ 20 บาท **รวม 60 บาท**

30. กุ้ง สุพัตตา

สถานที่ บ้านอิ่มใจ

สัมภาษณ์ 1 สิงหาคม 2560

กุ้ง หญิงสาววัยกลางคนที่เดินทางมาจากลำพูนมายังกรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ เธออายุ 51 ปี มีพี่น้อง 2 คนซึ่งรวมตัวเธอด้วย นับถือศาสนาคริสต์ จบการศึกษาสูงสุดชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เธอมีครอบครัวประกอบด้วยลูกสาวจำนวน 2 คน ปัจจุบันหย่าร้างกับสามีแล้ว เธอออกจากบ้านมาเป็นเวลา 1 ปี ตอนแรกจุดประสงค์ของเธอคือ เข้ามาหางานทำเพื่อเงินค่าแรงจากการทำงานที่ลำพูนไม่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตและจุนเจือครอบครัว ก่อนหน้าที่จะเดินทางมากรุงเทพฯ เธอทำงานโรงงานในจังหวัดลำพูน หลังจากเดินทางมากรุงเทพฯ เธอมุ่งหน้ามายังบ้านอิ่มใจเพราะมีเพื่อนเคยบอกว่าที่นี่สามารถมาอาศัยได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ภายในระยะเวลาหนึ่งปีเธอเล่าว่าเธอทำงานรับจ้างทั่วไป เช่น ล้างจาน แต่อาชีพหลักของเธอคือ ดูดวง เธอเล่าว่าเป็นวิชาที่เธอมีติดตัวมาตั้งแต่เด็ก ปู่ของเธอเป็นคนสอน เธอจะไปนั่งใต้สะพานใกล้กับบ้านอิ่มใจในช่วงบ่ายของทุกวันเพื่อรับดูดวงจากคนทั่วไป ซึ่งเธอคิดค่าครูคนละ 29 บาท ดังนั้นรายได้ของเธอจะขึ้นอยู่กับจำนวนคนที่มาดูดวง ซึ่งหากไม่มีคนมาดูเลยเธอก็จะไม่มีรายได้นั่นเอง แต่เธอก็ยังคงติดต่อลูกสาวคนโตอยู่เสมอและบางครั้งลูกสาวก็ให้เงินเธอมาใช้ด้วย

สำหรับเรื่องสุขภาพนับว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดี รวมถึงระดับสายตาที่ปกติ เธอไม่มีโรคประจำตัวและไม่ค่อยป่วยเป็นอะไร แต่อย่างไรก็ตามเธอไม่เคยตรวจสุขภาพและไม่สนใจที่จะตรวจ ก่อนหน้าที่เธอจะออกมาเป็นคนไร้บ้านเธอเคยติดบุหรี่ แต่เธอไม่ดื่มสุรา แต่หลังจากออกมาเป็นคนไร้บ้านเธอทั้งสูบบุหรี่ (ยาสูบ) และดื่มสุราด้วย

ในแต่ละวันเธอทานอาหารวันละ 2-3 มื้อ เป็นอาหารจากบ้านอิ่มใจ 2 มื้อ และบางวันถ้ามีเงินพอก็จะซื้อมาม่าทานเป็นมื้อกลางวัน ส่วนของใช้ส่วนตัวเธอมีเป็นของตัวเองทั้งเสื้อ กางเกง ชุดชั้นใน แปรงสีฟัน ผ้าเช็ดตัว ยาสีฟัน สบู่และยาสระผม

นอกจากนี้เธอยังเล่าอีกว่า ชีวิตของเธอไม่ได้อยู่แต่บ้านอิ่มใจ เธอเป็นคนชอบแสงสี ชอบไปเที่ยว บางวันเธอก็ไปถนนข้าวสาร เธอเล่าว่าเธอมักจะมีคนมาเลี้ยงข้าวเธอบ่อย ๆ หรือบางครั้งเธอก็ไปพัทยาซึ่งเธอจะเดินทางโดยรถไฟ เธอเล่าว่าถ้าเธอไปพัทยา เธอมักจะไปเดินแถวหาดและทุกครั้งก็จะมีคนเข้ามาพาเธอไปทานข้าวหรือบางก็ให้เงิน แต่เธอย้ำกับผู้ศึกษาว่าเธอไม่ได้ทำอาชีพอย่างว่า เธอเพียงไปทานข้าวเป็นเพื่อนหรือไปนั่งเป็นเพื่อนเท่านั้น บางวันถ้าเธอไปข้าวสารแล้วกลับมาไม่ทันเวลาเข้าบ้านอิ่มใจเธอก็จะนอนอยู่แถว ๆ บ้านรอเวลาเช้าเพื่อเข้าบ้าน ทำธุระส่วนตัว รอทานข้าวและออกไปดูดวง แม้ว่ากิจวัตรของเธอจะไม่ได้อยู่ที่บ้านอิ่มใจทุกวัน แต่เธอก็ยังมีเพื่อนสนิทที่อยู่ที่บ้านอิ่มใจอย่างน้อย 2 คน

อย่างไรก็ตาม ความต้องการของเธอในตอนนี้เรียงจากมากไปน้อยคือ มีงานทำและมีรายได้เพียงพอ มีครอบครัวและที่ปรึกษา ได้รับการรักษาพยาบาลและได้กลับบ้าน ตามลำดับ

ติดตามครั้งที่ 1 วันที่ 11 กันยายน 2560

สถานที่พบ บ้านอิ่มใจ

หลังจากที่ไม่ได้เจอกุ้งมาเป็นเวลานาน กุ้งเล่าว่าเธอไปทำงานแถวถนนข้าวสาร แล้วเจอกับแฟนคนปัจจุบันจึงย้ายไปอยู่กับแฟนย่านคลองหลอดและไม่ค่อยได้กลับเข้าบ้านอิ่มใจ ส่วนงานที่ทำที่ถนนข้าวสารจะเป็นงานประเภทรับจ้างทั่วไป เช่น ล้างจาน เสิร์ฟอาหาร แต่เธอเล่าว่าส่วนใหญ่จะมีคนให้เงินเธอ อย่างเช่นเหตุการณ์ที่เธอเล่าให้ฟังว่า วันหนึ่งเธอเดินเล่นอยู่ในถนนข้าวสารแล้วจู่ ๆ ก็มีผู้ชายเดินเข้ามาถามว่ากินข้าวหรือยัง มีเงินใช้ไหม แล้วก็พาเธอไปกินข้าว ขี่รถเล่นและพาเธอกลับมาส่งที่ถนนข้าวสารเช่นเดิม แต่เมื่อเร็วๆ นี้เธอได้ติดต่อกับลูกสาวที่อยู่ลำพูน เธอบอกว่าลูกสาวอยากให้เธอกลับบ้าน ไปหางานทำที่บ้าน และเธอว่าแผนว่าอาจจะกลับช่วงต้นเดือนหน้า

ส่วนกิจวัตรแต่ละวันในช่วงนี้ เธอกลับมาอยู่บ้านอิ่มใจเป็นหลัก ช่วงเช้าเธอจะตื่นนอนตอน 6 โมง ทำธุระส่วนตัว รอทานข้าวเช้าตอน 7 โมง จากนั้นจะออกไปนั่งใต้สะพานลอยเพื่อรับดูดวงหรือบางวันก็ไปหาแฟนที่บ้านพักย่านคลองหลอด ซึ่งบางวันก็นอนค้างที่นั่นเลยหรือถ้าวันไหนกลับบ้านอิ่มใจก็จะกลับช่วงประมาณ 6 โมงเย็น จากนั้นจะรอทานข้าวเย็น เสร็จจะขึ้นตึกทำธุระส่วนตัวและจะเข้านอนเวลา 4 ทุ่ม

ค่าใช้จ่ายรายวัน : ไม่มี

31. รุ่ง รุ่งฤดี

สถานที่ บ้านอิ่มใจ

สัมภาษณ์ 11 กันยายน 2560

รุ่ง สาวสกลนคร อายุ 45 ปี จบการศึกษาสูงสุดจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากนั้นเธอเรียนต่อที่ กศน. เธอมีพี่น้อง 4 คน ซึ่งรุ่งเป็นลูกสาวคนโต เธอเป็นสาวโสดไม่มีครอบครัว สาเหตุที่เธอตัดสินใจออกมาใช้ชีวิตเพียงลำพังเนื่องจากเธออยากหางานทำจึงเดินทางเข้ามากรุงเทพฯ และใช้ชีวิตเป็นคนไร้บ้านมาเป็นเวลาร่วม 2 ปี ก่อนหน้านี้เธอเคยเป็นสาวโรงงานอยู่ที่บ้านเกิดแต่ด้วยความที่ทางบ้านมีปัญหาเรื่องการเงินและด้วยความที่เธอเป็นพี่คนโต ทำให้เธอตัดสินใจออกมาใช้ชีวิตคนเดียวเพื่อตัดภาระทางบ้าน หลังจากเธอเข้ามากรุงเทพฯ เธอทำงานรับจ้างทั่วไปแต่งานส่วนใหญ่ที่เธอทำเธอจะเลือกงานที่สามารถพักอยู่อาศัยกับผู้จ้างได้เลย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานแม่บ้านหรืองานดูแลหอพัก อย่างไรก็ตาม ช่วงที่เธอตกงานก็มักจะเข้ามาพักอาศัยที่บ้านอิ่มใจ แต่เมื่อเธอได้งานเธอก็จะไปพักกับนายจ้าง ซึ่งตอนนี้เธอไม่มีงานทำเนื่องจากงานก่อนหน้าที่เธอเป็นแม่บ้านที่หอพักนั้น เธอมีปัญหากับเพื่อนร่วมงาน เธอจึงตัดสินใจลาออก และตอนนี้จึงอยู่ในช่วงหางาน

สำหรับเรื่องสุขภาพ ถือว่าอยู่ในเกณฑ์พอใช้ เธอมีโรคประจำตัว คือ โรคหอบ แต่โรคอื่น ๆ เช่น ปวดหัว ปวดท้อง นอนไม่หลับ เธอไม่ค่อยเป็น ปัจจุบันเธอจะเข้านอนช่วง 3 - 4 ทุ่ม และตื่นนอนตอนตี 5 ส่วนสิ่งอบายมุขอย่างบุหรี่หรือสุราเธอไม่คิดจะข้องเกี่ยว

ทุกวันนี้เธอทานข้าววันละ 2 มื้อซึ่งเพียงพอสำหรับเธอ อาหารสองมื้อเป็นอาหารที่ทางบ้านอิ่มใจจัดเตรียมไว้ให้ นอกจากนี้เธอมีสิ่งที่ต้องทานทุกเย็น คือ โยเกิร์ต เนื่องจากเธอเป็นคนขับถ่ายยากจึงต้องอาศัยโยเกิร์ตเป็นตัวช่วย

เรื่องความสัมพันธ์ เธอมีเพื่อนที่สามารถพูดคุยได้แต่เพื่อนของเธออาศัยที่อื่นซึ่งนานๆ ครั้งเธอก็จะเดินทางไปหาบ้าง เธอมีโทรศัพท์มือถือทำให้เธอติดต่อกับเพื่อนได้ง่าย ส่วนค่าโทรศัพท์เธอบอกว่าถ้ามีเงินก็จะเติมไว้ และสิ่งที่เธอต้องการที่สุดในตอนนี้ คือ มีงานทำและมีรายได้

ค่าใช้จ่ายรายวัน : ค่าเดินทางเฉลี่ย 18 บาท / โยเกิร์ต 14 บาท / ขนมปัง 20 บาท **รวม 52 บาท**

ติดตามครั้งที่ 1 วันที่ 21 กันยายน 2560

สถานที่พบ บ้านอิ่มใจ

ชีวิตช่วงนี้ยังไม่ได้งานทำเช่นเดิมและวันนี้รุ่งยังคงไปสมัครงานที่ร้านอาหารแถวราชดำเนินสนามหลวง ถนนข้าวสารแต่ก็ยังไม่ได้เพราะไม่มีใครรับและให้เหตุผลว่าคนเต็มแล้ว ส่วนตัวรุ่งบอกกับผู้ศึกษาว่า เธอรู้สึกน้อยใจเพราะคิดว่าร้านค้าไม่รับเธอเพราะเธอดูท่าทางไม่น่าไว้ใจ เธอยังยืนยันคำเดิมว่าเธออยากได้งานที่สามารถพักกับผู้จ้างได้เลย เช่น งานแม่บ้าน เนื่องจากเธอไม่ชอบบรรยากาศที่บ้านอิ่มใจ อีกทั้งเธอยังเล่า

ว่า วันนี้เธอทะเลาะกับเพื่อนในบ้านอิ่มใจเพราะเพื่อนผู้ชายคนหนึ่งพูดจาไม่ให้เกียรติเธอ ส่วนวันพรุ่งนี้เธอวางแผนว่าเธอยังคงจะเดินทางหางานเหมือนเดิม

กิจวัตรประจำวันในช่วงนี้ เธอยังคงกลับมาพักที่บ้านอิ่มใจเป็นหลัก ตื่นเช้าประมาณ 6 โมง ทำธุระส่วนตัวและลงมาทานข้าวเช้าที่บ้านอิ่มใจเตรียมไว้ให้ จากนั้น 9 โมงเธอจะออกไปฝากของกับเพื่อนที่สนามหลวง จากนั้นเธอก็จะเดินหางาน จนกระทั่งตกเย็นประมาณ 5 โมง เธอจะเดินทางกลับไปเอาของที่ฝากเพื่อนไว้และเดินทางกลับบ้านอิ่มใจ หลังจากนั้นก็จะทำธุระส่วนตัวและรอเวลาหนึ่งทุ่มตรงเพื่อทานข้าวเย็นที่บ้านอิ่มใจ

ค่าใช้จ่ายรายวัน : ค่าโยเกิร์ต 14 บาท / ค่าขนมปัง (อาหารกลางวัน) 20 บาท **รวม 34 บาท**

ติดตามครั้งที่ 2 วันที่ 18 ตุลาคม 2560

สถานที่ ติดต่อทางโทรศัพท์

ผู้ศึกษาติดกับรุ่งครั้งล่าสุดผ่านทางโทรศัพท์ เธอเล่าว่า ตอนนี้เธอได้งานเป็นแม่บ้านแถวบางกะปิ เริ่มทำตั้งแต่ช่วงต้นเดือนตุลาคมที่ผ่านมา เพื่อนของเธอเป็นคนหางานนี้มาให้ อีกทั้งงานนี้ยังตรงกับความต้องการของเธอ คือ สามารถพักกับนายจ้างได้เลย รายได้อยู่ที่ 9,000 บาทต่อเดือนโดยที่เธอไม่ต้องเสียค่าที่พักและค่าเดินทาง ดังนั้นต้นเดือนที่ผ่านมาที่ผู้ศึกษาไปบ้านอิ่มใจจึงไม่เจอเธอที่นั่นแล้ว กิจวัตรของรุ่งในตอนนี้ก็จะอยู่ที่บ้านนายจ้าง ทำความสะอาดทุกอย่างและดูแลความเรียบร้อยภายในบ้าน ส่วนเรื่องสุขภาพไม่มีปัญหาที่น่าเป็นห่วง จะมีก็แต่อาการปวดเมื่อยเล็กน้อยจากการทำงานเพียงเท่านั้น

ค่าใช้จ่ายรายวัน : ค่าโยเกิร์ต 14 บาท / จิปาถะ 20 บาท **รวม 34 บาท**

32. แดง

สถานที่ สภาสังคมสงเคราะห์

สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2560

ชายหนุ่มอายุ 44 ปี เดินทางมาจากโคราชเพื่อต้องการที่จะใช้ชีวิตอย่างอิสระ เขาจบการศึกษาชั้นสูงสุดที่ชั้นประถมศึกษา 4 มีพี่น้องร่วมพ่อแม่เดียวกันจำนวน 12 คน ปัจจุบันแดงคบหาอยู่กับหญิงสาวคนไร้บ้านเช่นกัน แดงออกมาใช้ชีวิตลำพังเป็นเวลากว่า 3 ปี ก่อนจะออกมาใช้ชีวิตอิสระแดงเคยทำงานรับจ้างขับรถ แต่ปัจจุบันว่างมาก ด้วยเหตุผลที่ว่าไม่อยากทำงาน แดงไม่มีความคิดว่าจะเป็นคนไร้บ้านไปนานแค่ไหนเพียงแต่ต้องการใช้ชีวิตไปเรื่อย ๆ มีก็กินไม่มีก็อด ปัจจุบันแดงทานข้าววันละ 2 มื้อ ซึ่งถือว่าเพียงพอสำหรับเขา ข้าวมื้อแรกคือที่สังคมสงเคราะห์ฯ และเขาก็เก็บจากที่สังคมสงเคราะห์ฯ ไปเป็นข้าวเย็นของเขาอีกมื้อหนึ่งด้วย

ปัจจุบันแดงอาศัยนอนตามที่สาธารณะ เช่น ใต้รถไฟฟ้าบีทีเอสอนุสาวรีย์ชัยฯ หรือย่านอนุสาวรีย์ฯ ถึงแม้ว่าแดงจะมีห้องเช่าที่อาศัยกับเพื่อนอีกคนหนึ่งอยู่ก่อนหน้าแล้วแต่แดงก็ไม่ค่อยได้กลับไปนอนที่ห้อง

ในช่วงกลางคืน แต่แดงมักจะกลับห้องไปนอนในช่วงเวลากลางวันหลังจากทานข้าวที่สภาฯ เสร็จแล้ว กิจวัตรของแดงในแต่ละวัน คือ เข้านอนตอนเที่ยงคืน ตื่นนอน 9 โมง เดินทางมาสังคมสงเคราะห์ฯ เพื่อทานข้าว จากนั้นกลับห้องนอนจนถึงช่วงค่ำจะออกมาข้างนอก บางวันก็เข้าไปดูทีวีในโรงพยาบาลพระมงกุฎและมักจะนอนตามที่สาธารณะย่านอนุสาวรีย์ชัยฯ

สำหรับเรื่องสุขภาพ แดงถือว่าเป็นคนสุขภาพดี ไม่มีโรคประจำตัวและไม่มีโรคแทรกซ้อนอื่น ๆ (จากที่ดูแดงค่อนข้างเป็นคนสุขภาพจิตดี ไม่เครียดกับชีวิต)

ติดตามครั้งที่ 1 วันที่ 2 ตุลาคม 2560

สถานที่พบ สภาสังคมสงเคราะห์

ช่วงนี้จะอาศัยอยู่ที่ห้องน้องชายที่ซอยรางน้ำเป็นหลักซึ่งก็จะพาแฟนสาวของเขาไปด้วยเสมอ กิจวัตรประจำวันของแดง ช่วงเช้าจะตื่นประมาณ 9 โมง เดินทางมาสภาสังคมสงเคราะห์เพื่ออาบน้ำ ซักผ้า และรอทานอาหารช่วง 11 โมง เมื่อทานข้าวเสร็จจะเดินทางกลับไปที่ห้องพักของน้องชายเพื่อนำผ้าไปตาก ส่วนช่วงบ่ายจะเดินทางไปยังสนามหลวงเพื่อรับอาหารแจก อาหารที่แจกถ้าเป็นอาหารสดก็จะทานเลยแต่หากเป็นอาหารใส่ห่อ เช่น ข้าวเหนียวหมู ก็จะเก็บกลับไปทานมื้อเย็นหรือเมื่อหิว แดงจะอยู่สนามหลวงถึงประมาณ 5-6 โมงแล้วจึงเดินทางกลับไปยังห้องพักที่ซอยรางน้ำ ทำธุระส่วนตัวและเข้านอนประมาณ 4 ทุ่ม และเมื่อสองวันที่ผ่านมาแฟนของเขาโดนขโมยโทรศัพท์มือถือทำให้ไม่สามารถติดต่อใครได้อีก

ค่าใช้จ่ายรายวัน : ไม่มี

ติดตามครั้งที่ 2 วันที่ 16 ตุลาคม 2560

สถานที่ สภาสังคมสงเคราะห์

กิจวัตรประจำวันของแดงยังคงคล้ายเดิม เริ่มจากตอนเช้าตื่นนอนที่ห้องพักของน้องชายในซอยรางน้ำตอนประมาณ 9 โมง ทำธุระส่วนตัวและเดินทางมาที่สังคมสงเคราะห์ฯ เพื่อทานข้าวเช้า และเอาไว้เผื่อสำหรับมื้อกลางวันและเย็นด้วย (ถ้าพอถึงเย็น) จากนั้นก็จะซักผ้า อาบน้ำที่สังคมสงเคราะห์ฯ แล้วนำผ้ากลับไปตากที่ห้องน้องชาย สำหรับวันนี้แดงบอกว่าอาจจะไปสนามหลวงช่วงบ่ายเช่นเคยเพราะคิดว่าน่าจะมีอาหารแจก แต่ถ้าไม่ได้ไปสนามหลวงก็จะอยู่ที่ห้องหรือออกมานั่งเล่นแถวอนุสาวรีย์ชัยฯ ส่วนมื้อเย็นถ้ามีก็กินถ้าไม่มีก็อดเอาถึงช่วงประมาณ 3-4 ทุ่มก็จะกลับไปนอนที่ห้องน้องชาย หรือบางวันก็นอนใต้บีทีเอสอนุสาวรีย์ชัยฯ ส่วนเรื่องสุขภาพไม่มีอะไรน่าเป็นห่วงเช่นเคย

ค่าใช้จ่ายรายวัน : ไม่มี

ติดตามครั้งที่ 3 วันที่ 27 ตุลาคม 2560

สถานที่ สภาสังคมสงเคราะห์

ชีวิตของแดงยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก เขายังใช้ชีวิตแบบวันต่อวัน คือ ตื่นนอนจากห้องน้องชายมาทานข้าวที่สังคมสงเคราะห์ฯ จากนั้นจึงธุระส่วนตัว (อาบน้ำและซักผ้า) ที่สังคมสงเคราะห์ฯ แล้วจึงกลับไปห้องน้องชาย แดงบอกกับผู้ศึกษาว่าวันนี้ไม่มีธุระต้องไปที่ไหนและคิดว่าจะอยู่ที่ห้องเฉย ๆ ส่วนอาหารมื้อเย็นก็เก็บกลับไปจากสังคมสงเคราะห์ฯ แล้วจึงไม่จำเป็นต้องออกมาข้างนอก ผู้ศึกษาจึงถามว่า ถ้าอยู่ที่ห้องทำอะไรบ้าง แดงบอกว่า นอนอย่างเดียว บางครั้งถ้าอารมณ์ดีก็จัดห้อง เก็บขยะให้น้องชายบ้างเพราะอาศัยเขาอยู่ สำหรับเรื่องสุขภาพก็ยังคงตัวไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงเช่นกัน

ค่าใช้จ่ายรายวัน : ไม่มี

33. อิ๋ว

สถานที่พบ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

สัมภาษณ์ 30 พฤษภาคม 2560

อิ๋ว อายุ 28 ปี ภูมิลำเนาอยู่ที่นครศรีธรรมราช นับถือศาสนาพุทธ เธอเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อิ๋วเคยแต่งงานมา 1 ครั้ง มีลูกกับสามีคนแรก 1 คน จากนั้นได้เลิกรากันไป และไปมีแฟนใหม่ (แฟนคนปัจจุบัน) อิ๋วเลือกที่จะออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านตั้งแต่ 3 ปีที่แล้ว เนื่องจากทางบ้านมีปัญหาเรื่องการเงิน รายได้ครอบครัวไม่เพียงพอ ก่อนหน้านี้อิ๋วเคยทำงานก่อสร้าง ก่อนจะเดินทางเข้ามากรุงเทพฯ เพื่อหางานที่ดีกว่าและมีรายได้มากกว่า แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันเธอยังว่างงาน ช่วงแรกที่เดินทางเข้ามากรุงเทพฯ เธอพักอาศัยตามที่สาธารณะต่าง ๆ เช่น สี่แยกอรุณอมรินทร์ และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

ปัจจุบันแฟนของอิ๋วทำงานอยู่ที่ราม 2 เธอเล่าว่า จริง ๆ แล้วเธอสามารถไปอยู่กับแฟนได้แต่เธอมีปัญหากับครอบครัวแฟน เธอจึงตัดรำคาญด้วยการแยกออกมาอยู่คนเดียว แฟนของอิ๋วทำงานในไซต์ก่อสร้าง ทำให้ต้องเปลี่ยนที่อยู่ตามงาน ดังนั้นอิ๋วกับแฟนจึงไม่ค่อยได้เจอกัน นอกเสียจากว่าแฟนของเธอจะได้ทำงานที่ไซต์ในกรุงเทพฯ เธอจึงจะได้เจอกับแฟนบ้าง

สำหรับเรื่องสุขภาพของเธอจัดว่าอยู่ในระดับดี ไม่มีอะไรน่าห่วง เธอไม่มีโรคประจำตัวและไม่มีอาการแทรกซ้อนต่าง ๆ หรืออาการเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ เธอก็ไม่ค่อยเป็น เธอสูบบุหรี่และดื่มสุราตั้งแต่ก่อนออกมาเป็นคนไร้บ้านจนกระทั่งปัจจุบันเธอก็ยังสูบบุหรี่และดื่มสุราอยู่เคยเช่นแต่อาจจะไม่บ่อยนัก เนื่องจากรายได้ไม่เพียงพอในการใช้ชีวิต ในแต่ละวันอิ๋วทานข้าววันละ 2 มื้อ คือ เช้าและเย็น

ปัจจุบันอิ๋วพักอาศัยตามสถานที่สาธารณะ เช่น สนามหลวง หัวลำโพง และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ สำหรับของใช้ส่วนตัวเธอมีไม่มากนัก จะมีก็คือเสื้อ กางเกง ชุดชั้นใน แปรงสีฟัน สบู่ ยาสระผม เวลาเธอเดินทางไปที่ต่าๆ ก็สามารถถือไปได้เลย ส่วนเรื่องความสัมพันธ์ของเธอ เธอเล่าว่าเธอมีเพื่อนแต่ไม่ไว้ใจที่จะเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ฟัง ส่วนมากเธอจะบอกเล่ากับแฟนเพียงคนเดียว เธอสามารถติดต่อกับแฟนได้ผ่านทางโทรศัพท์มือถือแต่เธอไม่มีเงินเติมเงิน หากจะคุยกับแฟนจึงต้องรอแฟนโทรฯ เข้ามาอย่างเดียว

จากการพูดคุยพบว่าสิ่งที่เธอต้องการมากที่สุด คือ มีงานทำ มีรายได้ ได้อยู่กับแฟน ตามลำดับ

ติดตามครั้งที่ 1 วันที่ 10 มิถุนายน 2560

สถานที่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

ช่วงนี้อิ๋วใช้ชีวิตอยู่แถวแยกอรุณอมรินทร์ สะพานปิ่นเกล้า และข้ามมาฝั่งพระนครบริเวณท่าพระจันทร์ ถึงท่าช้าง กิจวัตรแต่ละวันเริ่มตั้งแต่ช่วงเช้า เธอตื่นนอนจากบริเวณสะพานปิ่นเกล้าหรือแยกอรุณอมรินทร์ (แล้วแต่วัน) จากนั้นจะทำธุระส่วนตัว อาบน้ำ แปรงฟันที่ห้องน้ำสาธารณะตรงสะพานปิ่นเกล้า จากนั้นจะกลับมานั่งแถวสี่แยกอรุณฯ จนเวลาประมาณ 10 โมงจึงข้ามฝั่งไปยังท่าราชวรดิษฐ์เพื่อไปรับอาหารแจกฟรีตามซุ้มข้าวต่าง ๆ หลังจากนั้นเธอจะไปนั่งในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เพื่อชาร์จแบตโทรศัพท์มือถือ และนั่งจนถึงช่วงเย็นก่อนจะเดินกลับมาที่สี่แยกอรุณฯ เพื่อเตรียมตัวเข้านอนบริเวณดังกล่าวซึ่งเธอจะเข้านอนเวลาประมาณ 4 ทุ่มและตื่นอีกทีประมาณ 6 โมงเช้า ปัจจุบันเธอยังว่างงาน

ติดตามครั้งที่ 2 วันที่ 18 สิงหาคม 2560

สถานที่ บ้านอิ่มใจ

อิ๋วเพิ่งเข้ามาอยู่บ้านอิ่มใจได้เพียง 2 สัปดาห์เนื่องจากมีคนแนะนำมาว่าที่นี่สามารถเข้าพักได้ฟรีและมีอาหาร 2 มื้อ หลังจากเข้ามาอยู่บ้านอิ่มใจ กิจวัตรแต่ละวันของเธอมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องที่หลับนอนจากแต่เดิมที่ต้องนอนตามที่สาธารณะ ปัจจุบันเธอเข้ามาพักบ้านอิ่มใจเป็นหลัก ทุกเช้าเธอจะตื่นประมาณ 6 โมง ทำธุระส่วนตัว และทานข้าวเช้าที่บ้านอิ่มใจจัดเตรียมให้ในเวลา 7 โมง จากนั้นอิ๋ว จะอยู่บ้านอิ่มใจทั้งวัน ช่วยงานต่าง ๆ ไปเรื่อย ๆ จนถึงช่วงเย็นก็รอทานข้าวเย็นเวลา 1 ทุ่มตรง จากนั้นจะทำธุระส่วนตัวและเตรียมตัวเข้านอนที่บ้านอิ่มใจในเวลา 4 ทุ่ม

ปัจจุบันเธอยังว่างงาน และยังคงหางานแถว ๆ บ้านอิ่มใจ เธอเล่าว่าส่วนมากไม่รับเธอและให้เหตุผลว่ารับแต่ผู้ชาย ตอนนี้เธอไม่มีเงินติดตัวเลย เธอยังบอกอีกว่าอีก 2 วันแฟนเธอจะมาหาที่บ้านอิ่มใจ อาจจะไปอยู่ด้วยกันที่ราม 2 แต่อย่างไรก็ตามต้องดูสถานการณ์ก่อน ส่วนเรื่องสุขภาพยังไม่มีปัญหาอะไรเหมือนเดิม

ติดตามครั้งที่ 3 วันที่ 7 กันยายน 2560

สถานที่ บ้านอิ่มใจ

ครั้งนี้อิ๋วได้งานเรียบร้อยแล้ว เธอทำงานเป็นแม่บ้านที่จุฬาฯ ทำมาได้ 1 สัปดาห์ ส่วนรายได้เธอบอกว่าได้วันละ 400 บาทแต่ทางจุฬาฯ จะจ่ายให้เป็นรายเดือน ส่วนเงินที่ใช้ทุกวันนี้ก็มีส่วนที่ขอเบิกล่วงหน้าและส่วนที่แฟนให้มาด้วย หลังจากเธอได้งานจะเห็นว่ากิจวัตรของเธอมีการเปลี่ยนแปลงและเป็นระบบมากขึ้น เริ่มจากช่วงเช้าตื่นตี 4 ทำธุระส่วนตัว เวลาตี 5 กว่า ๆ เดินทางไปจุฬาฯ (ถ้าออกช้ากว่านี้รถจะติด) เธอเข้างาน 7 โมงเช้าจึงต้องรีบไปให้ถึงก่อนเผื่อเคลียร์ความเรียบร้อยก่อนนักศึกษาจะมา และตลอดทั้งวันเธอจะทำงานที่

จุฬาฯ จนถึง 5 โมงเย็นช่วงเลิกงาน เวลา 6 โมงเย็นเดินทางกลับบ้านอิ่มใจ และกลับมาทานข้าวเย็นที่บ้านอิ่มใจ จากนั้นประมาณ 2 ทุ่มเธอจะขึ้นตึกทำธุระส่วนตัวและเข้านอน

ค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน : ค่ารถประมาณ 20 บาท / ค่าข้าวเช้า+กลางวัน 30 บาท / ขนมปัง 20 บาท **รวม 70 บาท**

ติดตามครั้งที่ 4 วันที่ 11 กันยายน 2560

สถานที่ ติดต่อทางโทรศัพท์

ครั้งนี้ไม่ได้เจออิ๋วที่บ้านอิ่มใจ ผู้ศึกษาจึงติดต่อผ่านทางโทรศัพท์และทราบว่า วันนี้อิ๋วไปหาแฟนที่ราม 2 อิ๋วเล่าว่าช่วงนี้เริ่มจัดการเวลาและงานเริ่มลงตัว ทำให้สามารถเดินทางไปหาแฟนได้บ้าง ส่วนมากจะเลือกไปวันศุกร์ เพราะวันรุ่งขึ้นเป็นวันหยุด กิจวัตรในช่วงนี้ไม่ต่างจากครั้งที่แล้วมากนัก เริ่มจากตื่นเช้าเวลาตี 4 ออกเดินทางตี 5 โดยรถเมล์สาย 48 จากนั้นจะทำงานที่จุฬาตั้งแต่ 7 โมงจนถึง 5 โมงเย็น มีพักทานข้าวกลางวันช่วงเที่ยง- บ่ายโมง หลังเลิกงานก็เดินทางกลับที่พักซึ่งแล้วแต่ว่าวันนี้จะกลับไปพักที่บ้านอิ่มใจหรือจะไปราม 2 ถ้ากลับบ้านอิ่มใจก็จะกลับมาทานข้าวเย็นที่นี่ ส่วนถ้ากลับราม 2 ก็จะไปทานข้าวเย็นกับแฟน และเวลา 4-5 ทุ่มก็จะเตรียมตัวเข้านอน (วันที่คุยอิ๋วกลับราม 2)

สำหรับเรื่องสุขภาพยังไม่มีปัญหาอะไร

ค่าใช้จ่ายรายวัน : ค่าเดินทางประมาณ 20 บาท / ค่าข้าวประมาณ 40 บาท / จิปาถะ 20 บาท **รวม 80 บาท**

34. จ้า

วันที่ 19 กรกฎาคม 2560

จ้า ปัจจุบันอายุ 38 ปี ภูมิลำเนาเป็นคนจังหวัดสมุทรสาคร จ้าจบการศึกษาชั้นป.6 ทำงานโรงงานอาหารแช่แข็งที่สมุทรสาครตั้งแต่อายุ 22 ปี จนถึง อายุ 30 ปีจ้าท้องลูกคนเล็กจึงออกจากงานและเข้ามาหางานทำที่กทม. หลังจากออกจากโรงพยาบาลก็เข้ามาอยู่ที่ศูนย์สุวิทย์ ได้ 1 เดือน มาด้วยกันกับลูกชายคนโตและสามี รวม 4 คน ตอนนี้จ้าไม่ได้ทำงานเพราะต้องเลี้ยงดูลูก เงินที่ใช้จ่ายได้จากสามี เดือนละ 9,000 บาท

น้ำหนัก 60 กก. สูง 153 ซม. ไม่เคยตรวจสุขภาพแต่คิดว่าสุขภาพตนดี ไม่มีโรคประจำตัว ช่วงที่ทำงานโรงงานตื่นนอน 8 โมงและเข้านอนเวลา 3-4 ทุ่ม ไม่กินเหล้าสูบบุหรี่ ส่วนปัจจุบันที่อยู่บ้านสุวิทย์ตื่นเวลา 7 โมงและเข้านอน 3 ทุ่ม ไม่เคยมีอาการเจ็บป่วยใด ๆ นอกจากท้องเสียเนื่องจากทานอาหารเผ็ด จ้าทานข้าวครบ 3 มื้อต่อวัน อาหารที่กินบ่อยที่สุดคือ ข้าวไข่เจียว ซื้อที่ร้านอาหารตามสั่ง บ้างก็รับอาหารฟรีจากวัดเจ้าอามและวัดสังฆทาน

ของใช้ส่วนตัวที่มีได้แก่ เสื้อ 4 -5 ตัว กางเกง 4 ตัว ชุดชั้นใน 3 ตัว และอุปกรณ์อาบน้ำ ไม่มียารักษาโรค ไม่มีโทรศัพท์ จ้าอยู่ศูนย์สุวิทย์ทุกวันไม่ได้ออกไปไหน จนกว่าลูกคนเล็กจะ 1 ขวบ จึงจะกลับสมุทรสาคร เพื่อกลับไปทำงานโรงงานเหมือนเดิม เพราะอยากกลับไปอยู่บ้านกับแม่มากกว่า ที่บ้านสมุทรสาครมีแม่ พี่ชาย และหลานอยู่ จ้าอยากให้ลูกทั้ง 2 ไปอยู่กับแม่ของตน “ให้เขาช่วยเลี้ยงน่าจะดีกว่า” ส่วนเรื่องเงินไม่มีปัญหาอะไรเพราะสามารถขอจากน้องสาวที่ทำงานอยู่ต่างประเทศได้ ชีวิตตอนนี้ก็มีความสุขดี กำลังเก็บเงินเพื่อมีบ้านเป็นของตัวเอง

ชีวิตประจำวันเริ่มต้นตั้งแต่ 7 โมงเช้า เพื่อป้อนนม ป้อนข้าวลูก และอาบน้ำ จากนั้น 10 โมง จึงกินข้าวและอาบน้ำลูกอีกครั้ง ช่วงเที่ยงก็จะคอยดูลูกวิ่งเล่น ป้อนนมลูกคนเล็ก ตอนบ่ายสองโมงกินข้าวเที่ยง และป้อนข้าวลูกด้วย สามีจะกลับจากทำงานประมาณ 5 โมงเย็น จึงกินข้าวเย็น พาลูกอาบน้ำ ให้ลูกคนเล็กหลับ จากนั้นป้อนข้าวลูกคนโต ทานข้าวเย็น แล้วจึงอาบน้ำนอน ประมาณ 3 ทุ่ม

7 กันยายน 2560

จ้าบอกว่ารอให้ลูกคนโตประมาณ 3 ขวบ จึงจะกลับไปให้แม่ช่วยเลี้ยงที่สมุทรสาคร แล้วตนจะกลับมาหางานทำที่ กทม. กับแฟน อาจจะพักอยู่บ้านสุวิทย์เหมือนเดิม ชีวิตประจำวันเริ่มตื่นตั้งแต่ ตี 5 เพื่อซักผ้า หุงข้าว ไปซื้อกับข้าวที่ตลาดศาลาน้ำร้อน ตอน 8- 9 โมงก็กลับมาบดกล้วยให้ลูกคนเล็กกิน จากนั้นทำกับข้าว ป้อนข้าวลูกคนโตแล้วค่อยกินข้าว ประมาณ 10 ก็อาบน้ำให้ลูก ๆ และทำงานบ้านจึงถึงเที่ยง ตอนบ่ายก็ป้อนนมลูกคนเล็ก คอยดูแลลูก ๆ ทั้งสอง จนถึง 6 โมงเย็น สามีกลับมาก็ทำกับข้าว 1 ทุ่มจึงกินข้าว อาบน้ำ และเข้านอนประมาณ 2 ทุ่ม

35. เปิ้ล

วันที่ 19 กรกฎาคม 2560

เปิ้ลอายุ 38 ปี ภูมิลำเนาเป็นคนจังหวัดกรุงเทพฯ ออกมาอยู่ศูนย์สุวิทย์ วัดหนูได้ 2 เดือน เปิ้ลเข้ามาอยู่พร้อมกันกับแฟนซึ่งเดินทางมาจากจันทบุรีด้วยกัน เปิ้ลเล่าว่า ก่อนหน้านี้ตนกับแฟนทำงานที่สวนผลไม้ที่จันทบุรี ขนเงาะ ขนทุเรียน ขึ้นรถกระบะ โดยพักอาศัยอยู่ที่สวนของนายจ้าง ซึ่งเป็นเพิงไม้ ชีวิตตอนทำงานค่อนข้างลำบากเพราะงานขนทุเรียนเป็นงานหนักและที่พักอาศัยก็ไม่สะดวกสบายเท่าที่ควร อีกทั้งนายจ้างก็จ่ายค่าจ้างไม่ตรงเวลา เปิ้ลกับแฟนเลยออกจากงานและมุ่งหน้ามากรุงเทพเพื่อหางานทำ ทั้งสองเข้ามาพักที่ศูนย์สุวิทย์ได้เพราะแฟนของเปิ้ลเคยอยู่ที่ศูนย์มาก่อน

เปิ้ลเรียนจบชั้น ม.3 ปัจจุบันมีลูก 2 คน ให้ญาติเลี้ยงดู ส่วนเปิ้ลมีหน้าที่ส่งเงินไปให้ เปิ้ลมีโรคประจำตัวคือ น้ำเหลืองไม่ดี ความดัน โรคหัวใจ และใส่เหล็กที่แขนเนื่องจากถูกรถเมล์ชนตอนวัยรุ่นทำให้แขนหัก เปิ้ลมีน้ำหนัก 80 กิโลกรัม สูง 150 เซ็นติเมตร เปิ้ลไม่สูบบุหรี่และไม่ดื่มแอลกอฮอล์ แต่ก็ไม่ได้ออกกำลัง

เป็นประจำ ช่วงที่อยู่จันทบุรีไม่เคยมีอาการนอนไม่หลับ เช่นเดียวกับปัจจุบันก็ไม่มีอาการดังกล่าวหรืออาการป่วยใด ๆ มีเพียงอาการเจ็บแขนที่ใส่เหล็กในช่วงอากาศเย็นเท่านั้น ซึ่งต้องกินยาบรรเทาอาการปวด เปิ้ลทานอาหารวันละ 2- 3 มื้อ โดยซื้ออาหารที่ตลาดบางขุนนนท์และตลาดศาลาน้ำร้อน รวมถึงรับอาหารแจกด้วยเช่นกัน อาหารที่กินบ่อยที่สุด คือ ก๋วยเตี๋ยว

ของใช้ส่วนตัวที่มี ได้แก่ เสื้อ 2- 3 ตัว กางเกง 3 ตัว ชุดชั้นใน 3 ตัว และอุปกรณ์อาบน้ำ ยารักษาโรคที่มีคือ ยารักษาโรคความดัน ยารักษาโรคหัวใจ ที่ห้องมีพัดลมและหม้อหุงข้าว ที่ซื้อหามาเอง มีที่นอนที่ได้จากการบริจาค ตอนนี้เปิ้ลก็ยังไม่มีงานทำ ส่วนแฟนทำงานรับเหมาก่อสร้าง เปิ้ลมีโทรศัพท์มือถือ 1 เครื่อง เติมเงินเดือนละประมาณ 50 บาท ข่าวสารที่ได้รับส่วนใหญ่ก็จากทีวีที่ศูนย์สุวิทย์

สิ่งที่เปิ้ลต้องการมากที่สุดคือมีงานทำและมีรายได้เพียงพอและสามารถส่งเป็นค่าเลี้ยงดูให้ลูกได้ ทั้งยังต้องการมีบ้านเป็นของตนเอง แต่เปิ้ลก็คิดว่าตนคงต้องใช้ชีวิตที่ศูนย์สุวิทย์ตลอดไป

เปิ้ลเริ่มตื่นตั้งแต่ 9 โมงเช้า จากนั้นก็อาบน้ำ ทานข้าว และดูหนัง เปิ้ลไม่ซักผ้าเองเนื่องจากบาดเจ็บที่แขน จึงให้แฟนทำให้ ชีวิตประจำวันจึงไม่ได้ออกไปไหนหรือทำอะไรมากมาย อยู่แต่ภายในศูนย์ ทานข้าวตอนกลางวันเวลาเที่ยงกว่า และข้าวเย็นตอน 1 ทุ่ม พร้อมกับแฟน และเข้านอนเวลา 4 ทุ่ม

7 กันยายน 2560

ตอนนี้เปิ้ลก็ยังคงไม่มีงานทำ เพราะอยากได้งานที่จ่ายเงินรายวัน และเป็นงานที่ไม่หนักมากเพราะแขนไม่ดี ส่วนแฟนรับงานก่อสร้างภายในศูนย์ เปิ้ลตื่นนอน 8 โมง หลังจากอาบน้ำแล้วก็ไปซื้อกับข้าวที่ตลาดศาลาน้ำร้อน ทานข้าวกับแฟนตอนประมาณ 9 โมง จากนั้นก็ล้างจาน ทำงานบ้าน และพักผ่อนด้วยการเล่นโทรศัพท์อยู่ภายในห้อง จนถึงประมาณ 1 ทุ่มหลังแฟนเสร็จงานก็ทานข้าวเย็น กินยา และเข้านอนตอน 3 ทุ่ม

36. เอก

วันที่ 10 พฤษภาคม 2560

อายุ 50 ปี มีบัตรประชาชน เอกออกมาใช้ชีวิตบนพื้นที่สาธารณะเมื่อปี 2559 ด้วยปัญหาครอบครัวจึงทำให้เขาเดินทางจากบ้านเกิด จังหวัดชลบุรี เข้าสู่กรุงเทพฯ โดยอาศัยพื้นที่บริเวณสนามหลวงเป็นที่พักอาศัย แต่เมื่อเดือนเมษายนเอกได้ย้ายเข้ามาพักอาศัยอยู่ที่ศูนย์คนไร้บ้าน สุวิทย์ วัดหนู (บางกอกน้อย)

เอกเล่าว่า ตนเป็นคนจังหวัดชลบุรี เรียนจนชั้น ม.3 แล้วออกมาประกอบอาชีพรับจ้าง ทำงานก่อสร้างจนกระทั่งเริ่มแก่ตัวลง ทำงานหนักไม่ไหวจึงเช่าที่ของญาติเพื่อทำไร่มัน และพักอาศัยอยู่ที่บ้านกับน้องสาวของตน แต่เนื่องจากมีปัญหาทางครอบครัวทำให้เอกตัดสินใจออกจากบ้านที่ชลบุรี เพื่อมาใช้ชีวิตในกรุงเทพฯ ไปเรื่อย ๆ และคิดว่าคงไม่กลับไปที่ชลบุรีอีก (เหตุผลที่ไม่ประสงค์บอกชื่อ – นามสกุล เพราะ ไม่อยากให้ชื่อตนไปทำให้ตระกูลเสื่อมเสียและไม่ต้องการให้คนที่บ้านตามหาหรือรู้ว่ามาใช้ชีวิตแบบนี้)

ด้านสุขภาพร่างกาย เอกไม่เคยได้ไปตรวจสุขภาพเลย แต่คิดว่าตนน่าจะเป็นโรคเบาหวานโดยสังเกตจากอาการของตน ซึ่งเอกก็ไม่ได้ไปพบแพทย์แต่อย่างใด นอกจากนั้นแล้วก็ไม่มีโรคประจำตัวอย่างอื่น เอกสายตายยาว ประมาณ 250 และมีแว่นสายตาที่ซื้อมาในราคา 39 บาท เอกเล่าว่าช่วงที่ออกจากบ้านมาเขามีอาการนอนไม่หลับบ้างเป็นครั้งคราว เป็นไข้หวัดและปวดศีรษะบ้างนาน ๆ ที และมีท้องเสียเนื่องจากกินข้าวแจกที่บูดแล้ว

ช่วงชีวิตที่อยู่ชลบุรีเอกเข้านอนตั้งแต่เวลา 4 -5 ทุ่ม และตื่นนอนเวลา 6 – 7 โมงเช้า เอกเป็นคนสูบบุหรี่แต่ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ซึ่งปัจจุบันก็ยังสูบบุหรี่อยู่ กิจวัตรประจำวันช่วงที่เอกออกมาใช้ชีวิตลำพังในย่านสนามหลวงนั้น เอกจะเริ่มตื่นนอนตั้งแต่เช้า ตี 4 – 5 และจะเข้านอนเวลา 5 ทุ่ม – ตี 1 เพื่อรออาหารแจกตอนกลางคืน ส่วนกิจวัตรประจำวันในปัจจุบันที่อาศัยอยู่ที่ศูนย์คนไร้บ้าน สุวิทย์ วัดหนูนั้น เริ่มตื่นนอนเวลา 6 - 7 โมงและเข้านอนเวลา 2 – 3 ทุ่ม แต่ถ้าหากกลับจากไปงานที่วัดต่างจังหวัดก็อาจจะดึกกว่านั้น

เอกเริ่มต้นใช้ชีวิตลำพังในกรุงเทพ โดยเลือกพื้นที่บริเวณสนามหลวงเป็นที่พักพิง ตั้งแต่หน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจดีย์ขาว และโรงละครวังหน้า เป็นที่หลับนอน รับข้าวแจก และขายพระที่รับมาได้จากวัดต่าง ๆ ส่วนสถานที่อาบน้ำและซักผ้า คือ ใต้สะพานปิ่นเกล้าและวัดมหาธาตุฯ อาหารส่วนมากจะได้รับแจก ซึ่งจะมีคนมาแจกในช่วงกลางคืน แต่ละวันเอกจึงได้กินเพียงข้าวมื้อนี้เพียงมื้อเดียว น้ำดื่มจะรองน้ำประปาใส่ขวดไว้สำหรับดื่ม

ของใช้ส่วนตัวที่มี ได้แก่ เสื้อ 3 ตัว กางเกง 3 ตัว ส่วนอุปกรณ์อาบน้ำมีครบทั้งแปรงสีฟัน ยาสีฟัน สบู่ ยาสระผม ยารักษาโรคที่มี คือ ยาพารา

เมื่อเดือนเมษายน เอกได้ย้ายเข้ามาอาศัยที่ศูนย์คนไร้บ้าน สุวิทย์ วัดหนู (บางกอกน้อย) โดยต้องจ่ายค่าบำรุงเดือนละ 250 บาท แต่เอกบอกว่า “มีความสุขมากกว่านอนอยู่สนามหลวง” แต่ละวันเอกก็จะเดินทางไปปล่อยพระตามที่ต่าง ๆ วันไหนที่วัดมีงานเขาก็จะเดินทางไปเอาพระ ขึ้นอยู่กับว่าค่ารถค่าเดินทางคุ้มค่ากับพระที่ได้มาไหม ปล่อยเช่าได้ไหม “คิดคำนวณกับทุก ๆ อย่าง” เอกกล่าว และมีงานรับจ้างทาสี งานช่างบ้างวันละ 500 บาท

ตั้งแต่มีอยู่ที่ศูนย์คนไร้บ้าน เอกก็ได้ติดตามข่าวสารจากทางโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ เอกมีโทรศัพท์ 1 เครื่อง แต่เอกไม่ได้ให้เบอร์กับผู้ศึกษาไว้เนื่องจากกลัวว่าซิมจะถูกตัดแล้วจะโทรหาไม่ติด เอกมีเพื่อนบ้างแต่ก็ไม่ถึงกับสนิทจนบอกความลับกันได้

ในอนาคตเอกคิดว่าจะบวชที่วัดป่าทางภาคใต้ เพราะ ตนเป็นคนชอบธรรมะ ตั้งแต่ออกมาใช้ชีวิตเช่นนี้ก็รู้สึกเข้าหาธรรมะมากขึ้น ฟังธรรมะผ่านวิทยุหรือ Youtube บ่อย ๆ และทำให้ตนเข้าใจโลกมากขึ้น “รู้สึกปลง” จึงอยากบวชในบั้นปลายของชีวิต

กิจวัตรประจำวันเริ่มตื่นนอนเวลา 6 โมงเช้า จากนั้นจึงอาบน้ำและทำความสะอาดที่พัก ล้างห้องน้ำจนถึงเที่ยงจึงพักทานอาหาร เมื่อทานเสร็จก็ทำหน้าที่หุงข้าวไว้ให้เพื่อนคนอื่น ๆ วันนี้เอกวางแผนไว้ว่าจะไปรับ

พระที่กบินทร์บุรี หลังจากพูดคุยกันเสร็จเอกก็จะไปอาบน้ำ และเดินทางไปขึ้นรถไฟฟรีที่ศาลาน้ำร้อน ที่งานจะมีอาหารแจกเอกก็จะได้ทานอาหารเย็นและได้พบปะพูดคุยกับเพื่อนๆ คนรู้จัก ถ้าหากเย็นวันนั้นมีรถไฟฟรีก็จะกลับ แต่ถ้าไม่มีก็ต้องนอนรอที่สถานีรถไฟ เพื่อกลับรถไฟฟรีในเช้าวันรุ่งขึ้น

วันที่ 12 มิถุนายน 2560

เอกได้รับว่าจ้างจากผู้ดูแลศูนย์พักพิงให้ทำหน้าที่เป็นช่างประจำศูนย์ ได้ค่าจ้างวันละ 300 บาท และยามรักษาความปลอดภัยแก่ศูนย์ฯ ได้เงินเดือนเดือนละ 1,500 บาท โดยต้องตื่นมาเดินตรวจเวรยามทุก ๆ ชั่วโมง เริ่มตั้งแต่ 00.00 น. 01.00 น. 02.00 น. 03.00 น. และ 04.00 น.

ช่วงนี้เอกจึงไม่ได้ออกไปรับพระมาขายเพราะมีรายได้จากการเป็นช่างและยามแล้ว ในวันนั้นเอกเริ่มงานทำห้องให้กับผู้อยู่อาศัยคนหนึ่ง โดยงานเริ่มตั้งแต่ 10.00 – 16.00 น. มีพักทานอาหารกลางวัน 13.00 – 14.00 น. หลังจากเสร็จงานช่างแล้วเอกก็จะทานอาหารเย็นและพักผ่อน ก่อนที่จะตื่นมาเดินตรวจเวรยามในช่วงกลางคืน

วันที่ 11 กรกฎาคม 2560

เอกยังคงต้องตื่นมาตรวจเวรยามทุกชั่วโมงเหมือนเดิมในช่วงกลางคืน ส่วนตอนเช้าได้รับมอบหมายงานซ่อมแซมหลาย ๆ จุดในศูนย์ฯ ตั้งแต่ห้องพัก ระเบียง รั่ว และยังคงทำหน้าที่ตรวจเวรยามช่วงกลางคืนเช่นเดิม ตอนนี้เอกเลยไม่ได้ออกไปทำงานข้างนอก ทำแต่งานภายในศูนย์ เอกเล่าว่าไม่ใช่งานที่ตนถนัดนัก แม้จะเคยทำงานก่อสร้างมาก่อน แต่งานที่เอกถนัดคือ งานทาสี แต่ด้วยประสบการณ์และความสบายใจที่ได้ทำงานให้กับศูนย์ เอกจึงรับหน้าที่ช่างประจำศูนย์ฯ ต่อเนื่องมาเรื่อย ๆ เลยทำให้ไม่ได้กลับไปรับพระมาขายอีก

กิจวัตรประจำวันของเอกก็คล้ายเดิมคือ ตื่นนอน 6 – 7 โมง เริ่มงาน 10 โมง แต่ในวันนี้เอกมีอาการไม่ค่อยสบายหลังจากทำงานช่วงเช้าเสร็จ ประมาณบ่ายโมงเอกจึงนอนพักผ่อน “ทำได้แค่ไหนแค่นั้น ทำไปเรื่อย ๆ” เอกเล่าว่าตนมีความสุขมากกว่าที่เคยใช้ชีวิตอยู่ที่สนามหลวงมาก และไม่คิดจะกลับบ้านอีกแล้ว อยู่ที่นี่เป็นอิสระได้ทำงานที่ไม่หนักมาก ไม่กดดัน ไม่มีภาระ รายได้พอกินพอใช้ แต่ไม่ค่อยได้ออกไปทานอาหารที่วัดเจ้าอาม เอกทำอาหารกินกันเองกับเพื่อน ๆ ภายในศูนย์ เพื่อจะได้ไม่เสียเวลาในการทำงาน

วันที่ 19 กรกฎาคม 2560

ชีวิตประจำวันคล้ายเดิมแต่ไม่ต้องตรวจเวรยามในช่วงกลางคืนแล้ว เพราะเอกย้ายออกมานอนที่ชานระเบียงเพื่อเฝ้ายามเลย ซึ่งไม่ได้ค่าจ้างอะไร “เราไม่ได้ออกไปไหน ทำงานแต่ในศูนย์เลยทำหน้าที่เฝ้าศูนย์ ช่วยดูแลศูนย์” แต่ยังรับงานช่าง ซ่อมแซม ต่อเติมภายในศูนย์เช่นเดิม โดยเริ่มตื่นนอนตั้งแต่ 6 โมงเช้า จากนั้นก็อาบน้ำและทานข้าวเช้าตอน 8 - 9 โมง จากนั้นจึงเริ่มทำงานตั้งแต่ 10 โมงจนถึงเที่ยง พักกลางวันจนถึงบ่ายโมงก็เริ่มทำงานต่อจนถึงบ่ายสามโมง เมื่อถึงเวลาเลิกงานก็จะนั่งพักผ่อนดูทีวี พูดคุยกับเพื่อน ๆ ในศูนย์ จนถึงประมาณ 5 โมงเย็นก็ทานอาหารเย็น จากนั้นก็พักผ่อน

วันที่ 7 กันยายน 2560

ตอนนี้เอกได้รับจ้างจากคนแถวศูนย์สุวิทย์ให้เข้าไปช่วยต่อเติมบ้านได้ค่าแรงวันละ 300 บาท ภายในศูนย์ก็จ้างทำราวตากผ้า รวมถึงยังรับดูแลโรงเห็ดของศูนย์ ได้ค่าจ้าง 50 % ของราคาขาย และดูแลทำหน้าที่ขายของที่ร้านขายของหน้าศูนย์ (เป็นของคนในศูนย์ท่านหนึ่งที่เอาของมาขาย เช่น ข้าวสาร มาม่า น้ำอัดลม เป็นต้น) ค่าจ้างก็แล้วแต่เขาจะให้

เริ่มตื่นตั้งแต่ 6 โมง จากนั้นอาบน้ำและทำอาหาร ทานข้าว ตอนประมาณ 11 โมง แล้วจึงเริ่มงานตอนเที่ยง งานวันนี้ทำแค่เทปูนเลยไม่มีอะไรมากแค่รอปูนแห้ง วันนี้จึงเสร็จงานเร็วตั้งแต่ บ่ายโมงกว่า จากนั้นประมาณบ่ายสองโมงจนถึงสี่โมงเย็นก็ทำงานดูแลโรงเห็ด สลับกับขายของเมื่อมีคนภายในศูนย์มาซื้อ เวลาหนึ่งทุ่มก็ทานอาหารเย็นและเข้านอนตอนประมาณสองทุ่ม และตื่นมาดูเวรยาม 2 ครั้งคือ 22.00 น. และ01.00 น.

37. อ้วน

วันที่ 5 เมษายน 2560

ปัจจุบันอายุ 59 ปี มีบัตรประชาชน ภูมิลำเนาเป็นคนจังหวัดกรุงเทพฯ ได้ออกมาใช้ชีวิตอยู่ตามที่สาธารณะตั้งแต่ปี 2555 เนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจและครอบครัว จบการศึกษา มส. 2 สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้คล่อง สถานภาพโสด มีพี่น้อง 3 คน ซึ่งเป็นผู้ชายทั้งหมดอ้วนเป็นคนกลาง อาชีพก่อนหน้า คือ ธุรกิจส่วนตัว ปัจจุบันไม่มีอาชีพ รายได้ได้รับจากพี่น้องและคนรู้จักแถว ๆ ที่พักแถวบางขุนนนท์ ซอย 4

ด้านสุขภาพ น้ำหนัก 75 – 80 กก. ส่วนสูง 170 ซม. ระดับสายตาปกติ อ้วนมีโรคประจำตัวหลายโรค ได้แก่ เบาหวาน ความดันสูง หัวใจ ม้ามโต และต้อกระจก ซึ่งจะพบแพทย์เป็นประจำทุก 2 เดือน ที่โรงพยาบาลรามาธิบดี ก่อนและหลังออกมาอยู่ลำพังอ้วนไม่สูบบุหรี่หรือดื่มแอลกอฮอล์ ชีวิตประจำวันก่อนหน้าเป็นคนไร้บ้าน ตื่นนอนเวลา 10 โมง และเข้านอนเวลา ตี 2 – 3 ส่วนชีวิตประจำวันในปัจจุบัน อ้วนจะตื่นนอนเวลา 6 โมงและเข้านอนตั้งแต่บ่ายโมง ช่วงที่ใช้ชีวิตลำพังนั้นอ้วนเคยมีอาการไอเป็นเลือด

อ้วนได้ทานอาหารเพียงวันละ 1 - 2 มื้อ โดยการเดินจากที่พักมาที่วัดเจ้าอามหรือเดินทางโดยรถเมล์ไปสภาสังคมสงเคราะห์เพื่อรับอาหารแจกฟรีโดยจะทานรวบระหว่างมื้อเช้าและมื้อกลางวัน ส่วนมื้อเย็นถ้ามีเงินก็จะซื้อที่ตลาดบางขุนนนท์ “ช่วงนี้ได้เงินในการใช้จ่ายจากคนแถวบางขุนนนท์ เพราะเขาถูกหวยจึงนำเงินมาให้” อ้วนกล่าวถึงรายได้ที่ได้จากคนรู้จักแถวนั้นที่นำมาใช้จ่ายส่วนตัวในช่วงนี้ ส่วนขนมของหวานก็ได้รับประทานบ้างแล้วแต่สถานที่แจกอาหารจะแจกให้ น้ำดื่มหาได้จากตู้น้ำหยอดเหรียญแถว ๆ ตลาดบางขุนนนท์

เสื้อผ้าที่มี ได้แก่ เสื้อ 2 ตัว กางเกง 1 ตัว และชุดชั้นใน 1 ตัว ส่วนอุปกรณ์อาบน้ำมีครบทั้งแปรงสีฟัน ยาสีฟัน สบู่ ยาสระผม อ้วนอาบน้ำและซักผ้าที่บ้านเช่าแถว ๆ นั้น โดยเสียเงินค่าใช้ห้องน้ำ 15 บาท สิ่งสำคัญที่สุดที่อ้วนมี คือ ยาโรคประจำตัว

ก่อนที่จะเริ่มมาเป็นคนไร้บ้านอ้วนอาศัยอยู่กับ น้องชาย ที่บ้านแถวลาดพร้าว และประกอบอาชีพช่างภาพ ก่อนจะมาร่วมหุ้นขายแพ็คลิ้งค์กับเพื่อน อ้วนเองก็คิดว่าจะคงจะไม่ออกมาใช้ชีวิตลำพังนานขนาดนี้ และคิดว่าตนคงจะไร้บ้านตลอดไป อ้วนมีเพื่อนสนิท 1 คน ซึ่งอาศัยอยู่แถวบางขุนนนท์ ข่าวสารที่อ้วนได้รับมาจาก Facebook ที่ใช้ทางโทรศัพท์มือถือ อ้วนกล่าวว่าเขามีความสุขเหมือนๆ กับคนทั่วไป และคิดว่าจะไปใช้ชีวิตที่ต่างจังหวัดในอนาคต

หลังจากพูดคุยระหว่างทานอาหารมื้อเช้าและกลางวันที่ได้รับแจกจากวัดเจ้าอามเสร็จอ้วนก็จะเดินกลับไปที่พักย่านบางขุนนนท์ ซอย 4 และพักผ่อน นั่งเล่น จนถึงค่ำ

28 เมษายน 2560

อ้วนได้ไปพักวัดมะกอก แถวอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ เพื่อสะดวกแก่การไปหาหมอที่โรงพยาบาลรามาธิบดี เนื่องจากมีโรคประจำตัว ได้แก่ เบาหวาน ความดัน หัวใจ ม้ามโต หมอจึงนัดพบทุก ๆ 2 เดือนเพื่อดูอาการและรับยา และยังมีโรคต้อกระจกซึ่งได้ทำการผ่าตาไปแล้ว 1 ข้าง และเดือนธันวานี้จะผ่าตัดอีกข้างหนึ่ง

หลังจากไปหาหมอตามนัดแล้วอ้วนเดินทางไปโรงพยาบาลพระมงกุฎ “ไปนั่งเล่นๆ ตากแอร์ นั่งนานได้ไม่มีคนมาไล่” จนถึงเที่ยงจึงได้เดินทางไปสภาสงเคราะห์ เพื่อรับแจกข้าว หลังจากทานอาหารจนอิ่มและนั่งพักผ่อนแถวๆ นั้น อ้วนก็จะไปรอรถเมล์ฟรี เพื่อกลับไปบางขุนนนท์แต่รถเมล์ฟรีจะมาไม่บ่อยนักจึงใช้เวลารอนานหลายชั่วโมง กว่าจะกลับมาถึงบางขุนนนท์ก็เกือบ 3 ทุ่ม

29 เมษายน 2560

อ้วนเล่าว่าเดิมทีมีบ้านอยู่แถวลาดพร้าวกับพ่อและน้องชาย 2 คน จบการศึกษา มส. 5 เรียนต่อสารพัดช่างพระนคร ด้านการถ่ายภาพ ล้างอัดภาพฟิล์ม เมื่ออายุ 20 ปี เริ่มประกอบอาชีพช่างภาพงานข่าว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ช่วงนั้นได้แต่งงาน แต่มีความเจ้าชู้ทำให้หย่าร้างกัน

พอเริ่มเก็บเงินได้ก้อนหนึ่ง ตนจึงลาออกมาพร้อมกับเงินบำเหน็จ นำเงินทุนไปประกอบธุรกิจส่วนตัวกับเพื่อนที่เป็นช่างด้านเพจเจอร์ เปิดร้านเพจเจอร์ แพคลิ้งค์ (10 ปีที่แล้ว) ทำได้ 3 ปี โทรศัพท์มือถือเข้ามาทำให้ต้องเลิกกิจการ ช่วงที่ทำงานก็ไม่ได้เก็บเงินได้มาก็เที่ยวหมด ตนเลยไม่มีเงินเก็บ เพื่อนก็แนะนำให้เอาบ้านไปจำนอง ซึ่งสมัยนั้นมีแต่กู้นอกระบบ ทำให้ดอกเบี้ยบานเท่าหนึ่งของเงินต้น ตนจึงถูกฟ้องและโดนยึดบ้าน บ้านหลังนี้เป็นของพ่อสร้างไว้ให้แต่พอถูกยึดจำเป็นต้องขายเพื่อนำเงินมาใช้หนี้ทำให้ผิดใจกับน้องชายคนเล็ก เอกจึงนำเงินที่ได้จากการขายบ้านมาใช้หนี้และที่เหลือก็เก็บไว้

หลังจากจัดการปัญหาหนี้สินก็นำเงินที่เหลือไปเช่าอพาร์ทเมนต์อยู่แถวลาดพร้าว จนหมดเงินไม่มีค่าเช่า เพื่อนที่เป็นช่างจึงชวนมาอยู่ด้วยกันที่บางขุนนนท์ จากนั้นไม่นานจึงรู้ว่าเพื่อนเป็นจิตเภทจึงได้อยู่ช่วยดูแล ช่วงแรกภรรยาของเพื่อนจะแบ่งชั้นล่างให้เช่า เดือนละ 1,500 ให้เบี้ยเลี้ยงวันละ 150 เป็นค่าดูแลเพื่อนแต่ก็ไม่มีเงินพอ รวมถึงเกรงใจทางครอบครัวเพื่อนจึงตัดสินใจออกมาอาศัยอยู่นอกบ้านเขาแต่ก็อยู่ภายในซอยเดียวกันในปี 2555

ปัจจุบันภรรยาเก่าเป็นผู้ช่วยเหลือด้านการเงินและค่ารักษาซึ่งเซ็นรับรองเป็นญาติ บางทีก็จ้างคนอื่นมาช่วยดูแลโดยภรรยาเป็นคนจัดการ บางทีเดือดร้อนเรื่องเงินก็โทรไปหาภรรยาเก่า นอกจากนั้นก็ยังได้เงินจากน้องชายคนเล็กบ้างที่เจอหน้ากัน น้องชายคนเล็กเป็นทหารอยู่พระมงกุฎ ตนคิดไว้ว่าถ้าน้องชายเกษียณแล้วคงสร้างบ้านสักหลังและตนจะไปอาศัยอยู่ด้วย ส่วนน้องชายคนกลางอยู่กับน้องคนเล็กเพราะป่วย ส่วนตนไม่กล้าไปอยู่กับน้องชายคนเล็กเพราะเกรงใจ ไม่กล้ารบกวน

ส่วนกิจวัตรประจำวัน คือ ตื่นนอนเวลา 8 โมง ทำธุระส่วนตัวเสร็จประมาณ 9 โมง ก็รอเวลาประมาณ 10 โมงจึงเดินเท้ามายังวัดเจ้าอามเพื่อรอข้าวแจกตอน 11 โมง และจะทานจนถึงบ่ายสอง(หลายจาน) จากนั้นก็เดินทางกลับไปบางขุนนนท์ซอย 4 และพักผ่อน

10 พฤษภาคม 2560 (วันวิสาขบูชา)

อ้วนเดินทางไปวัดมะกอก โดยรถเมล์สาย 12 ตั้งแต่เวลา 6 โมงเช้า เพื่อช่วยหลวงตาที่รู้จักกันรับของบิณฑบาตอบโบสถ์ โดยทำหน้าที่เข็นรถเข็นของรับบาตรพระ หลังจากนั้นก็ช่วยแยกอาหารแห้งต่อจนถึงเที่ยง ซึ่งหลวงตาได้แบ่งอาหารมาให้ เมื่อเสร็จงานดังกล่าวจึงได้ทานอาหารกลางวันโดยได้รับแจกจากวัด จากนั้นบ่ายสองโมงได้เดินทางไปนั่งเล่นที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเช่นเคย เนื่องจากไปพบน้องชายที่ทำงานอยู่ที่นั่น เมื่อถึงเวลา 5 – 6 โมงอ้วนก็ออกมารอรถเมล์ฟรี เพื่อเดินทางกลับบางขุนนนท์ และถึงบางขุนนนท์เวลาประมาณ 1 ทุ่ม

อ้วนเล่าว่าหลังจากการไปช่วยหลวงตาบิณฑบาตในวันพระทำให้ตนมีอาการขาบวมและเจ็บ เนื่องจากโรคประจำตัวอาจทำให้เลือดไม่ลงไปเลี้ยงที่ขา แต่ก็ต้องรออีกประมาณ 3-4 วันจึงจะครบวันที่หมอนัด ซึ่งอ้วนก็ไม่ได้ไปพึ่งพาร้านขายยาหรือคลินิกเพื่อมาบรรเทาอาการ

18 กรกฎาคม 2560

ตอนนี้ได้ย้ายเข้ามาพักที่บ้านเพื่อนแถว ๆ นั้น เพราะอาการของโรคประจำตัวกำเริบ ภรรยาเก่าได้มาช่วยดูแล ช่วยจ่ายค่ายาให้ ชีวิตประจำวันจึงอยู่แต่ภายในบ้าน ตื่นนอนตอน 6 โมงเช้า จากนั้นทานข้าวทานยาและพักผ่อน จนถึงบ่ายโมงก็ตื่นมาทานข้าวทานยาและพักผ่อน ตอนเย็นก็เช่นเดียวกัน

1 กันยายน 2560

ด้วยอาการป่วยที่ไม่สู้ดีนัก และต้องรบกวนภรรยาเก่าและเพื่อนมาดูแล อ้วนจึงได้ย้ายไปอาศัยกับน้องชายคนเล็ก เพื่อสะดวกแก่การเดินทางไปโรงพยาบาลรวมถึงค่ารักษาพยาบาล ภรรยาเก่าก็เข้ามาดูแลอยู่บ่อย ๆ ช่วงนี้ก็ไม่ได้ออกไปไหนเลย พักผ่อนอยู่บ้านเพียงอย่างเดียว เพราะอาการของโรคมีความเชื่อมโยงกันไปหมด จึงไม่หายสักที

38. ลุงเปี๊ยก

สัมภาษณ์ครั้งแรกเมื่อ 1 กันยายน 2560 ณ บ้านอิ่มใจ

นายสมศักดิ์ เอกสมบูรณ์ หรือลุงเปี๊ยก ปัจจุบันอายุ 63 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่สุพรรณบุรี นับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันทั้งหมด 3 คน และมีลูก 4 คน เป็นชาย 1 คน และผู้หญิง 3 คน แต่ภรรยาได้เสียชีวิตแล้ว นายศักดิ์ชัย เอกสมบูรณ์ หรือลุงเปี๊ยกจึงใช้ชีวิตอยู่คนเดียว

ลุงเปี๊ยกออกจากบ้านมาใช้ชีวิตอยู่คนเดียวได้ราว 2 ปี เนื่องจากมีความไม่สบายใจเมื่ออยู่บ้านที่สุพรรณบุรีและไม่ค่อยถูกกันกับพี่น้อง ลุงเปี๊ยกจึงเดินทางจากสุพรรณบุรีเข้ามาใช้ชีวิตในกรุงเทพฯ ซึ่งในช่วงที่อยู่สุพรรณบุรีคือช่วยทางบ้านค้าขายของสด อาทิ เนื้อหมู ผัก และมีอาชีพประจำคือขับรถร่วมบริการข้ามจังหวัด (จำไม่ได้ว่าระหว่างจังหวัดใดถึงจังหวัดใด) ส่วนในปัจจุบันลุงเปี๊ยกมีอาชีพคือขายของเก่าที่เก็บได้ ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วจะทำงานราว 6 ชั่วโมงต่อวัน และมีรายได้อยู่ที่ 60 – 150 บาทต่อวัน ซึ่งลุงเปี๊ยกกล่าวว่าเป็นรายได้ที่เพียงพอต่อชีวิตประจำวัน

ทางด้านสุขภาพของลุงเปี๊ยกนั้นมีโรคประจำตัวคือหอบ (มียาแก้หอบชนิดพ่น) และสายตาเป็นต้อกระจกทำให้มีปัญหาในการมอง ถึงกระนั้นลุงเปี๊ยกก็กล่าวว่าไม่ได้สนใจที่จะตรวจสุภาพประจำปี ลุงเปี๊ยกในปัจจุบันมีน้ำหนัก 65 กิโลกรัม และสูง 160 เซนติเมตร อย่างไรก็ตามการใช้ชีวิตของลุงเปี๊ยกก่อนที่จะออกมาใช้ชีวิตคนเดียวนั้นจะเข้านอนเวลา ประมาณ 03.00 น. และตื่นในเวลา 08.00 น. ซึ่งลุงเปี๊ยกเล่าว่าเนื่องจากแกเป็นคนที่ดื่มเหล้าและสูบบุหรี่เป็นประจำจึงทำให้ในแต่ละวันลุงเปี๊ยกนั้นเข้านอนดึก ภายหลังจากที่ลุงเปี๊ยกออกมาใช้ชีวิตคนเดียวแล้วนั้นลุงเปี๊ยกจะเข้านอนเวลา 21.00 น. และตื่นเวลา 05.30 น. ซึ่งมีอาการนอนไม่หลับและไข้หวัดเป็นประจำ มีอาการเวียนศีรษะและปวดศีรษะเป็นบางครั้ง นอกจากนี้ยังมีอาการท้องเสีย ท้องเฟ้อ คลื่นไส้เป็นบางครั้ง และในปัจจุบันลุงเปี๊ยกไม่ได้ดื่มเหล้าและสูบบุหรี่อีกแล้ว

ในด้านอาหารการกินและเครื่องนุ่งห่ม ลุงเปี๊ยกมักจะรับประทานอาหารวันละ 2 มื้อ ซึ่งมีอาหารโปรดคือข้าวผัด ส่วนอาหารที่ได้รับประทานบ่อยที่สุดคือข้าวแกง และไม่ค่อยได้รับประทานขนมหรือของทานเล่น ส่วนน้ำดื่มนั้นลุงเปี๊ยกจะมีขวดพลาสติกพกคอยกรอกน้ำจากบ้านอิ่มใจพกติดตัวเพื่อนำออกไปรับประทานข้างนอกในช่วงเวลาที่ไปทำงาน ซึ่งลุงเปี๊ยกนั้นจะพักที่บ้านอิ่มใจตลอด โดยที่ลุงเปี๊ยกนั้นเป็นคนที่ชอบดูข่าวสารทั้งทางโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันลุงเปี๊ยกมีเพื่อนที่สนิทใจด้วยอยู่ 1 คน และหากลุงเปี๊ยกต้องการที่จะติดต่อลูกลุงเปี๊ยกจะใช้โทรศัพท์สาธารณะ

ลุงเปี๊ยกกล่าวว่าการใช้ชีวิตในตอนนี้รู้สึกว่ามีความสุขกว่าคนทั่วไปอย่างมาก เพราะไม่มีเรื่องให้ต้องเครียด ซึ่งชีวิตประจำวันของลุงเปี๊ยกนั้นคือพักอาศัยอยู่ที่บ้านอิ่มใจ ตื่นนอนในเวลาประมาณ 05.30 และรับประทานอาหารเวลา 07.00 น. จากนั้นจะออกเดินหาของเก่า เช่น เครื่องแต่งกายที่ยังพอใช้ได้ นาฬิกา ข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ในบริเวณที่ไม่ไกลจากบ้านอิ่มใจนัก ซึ่งเมื่อได้ของพอประมาณแล้ว ลุงเปี๊ยกจึงจะหาที่เพื่อวางขายในราคาถูก ทั้งนี้ลุงเปี๊ยกจะไม่รับประทานอาหารกลางวัน ซึ่งจะทำงานไปเรื่อย ๆ จนถึงเวลาที่บ้านอิ่ม

ใจนั้นเปิดให้เข้าพัก ในเวลา 16.00 น. ลุงเปี๊ยกจึงเข้าไปพัก และรับประทานอาหารเวลา 19.00 น. จากนั้นจะพักผ่อน และเข้านอนในเวลา 21.00 น. ซึ่งลุงเปี๊ยกกล่าวว่าวิถีชีวิตแบบนั้นดีแล้ว ได้ใช้ชีวิตแบบสบายๆ ไม่เร่งรีบในตอนนี้มีความสุขดีแล้ว

ตามครั้งที่ 1

เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2560 ณ บ้านอิ่มใจ

จากการลงพื้นที่ ณ บ้านอิ่มใจ ในวันที่ 11 กันยายน ทำให้ได้พบเจอกับลุงเปี๊ยกโดยมิได้นัดหมายกันล่วงหน้า จากนั้นจึงได้สัมภาษณ์ถึงวิถีชีวิตประจำวันของลุงเปี๊ยกในช่วงที่ผ่านมา ทำให้ได้ทราบว่าวันนี้ ลุงเปี๊ยกได้ไปรับข้าวสารที่พาหุรัดในช่วงบ่ายโมง โดยได้ข้าวสารมา 5 กิโลกรัม และบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป 1 ลัง (12 ซอง) ซึ่งพอได้มาแล้วลุงเปี๊ยกจึงขายให้คนที่มารับซื้อในราคา 100 กว่าบาท นอกจากนี้ลุงเปี๊ยกยังเล่าว่าภายในบริเวณที่แจกข้าวสารอาหารแห้งนั้นมีการเลี้ยงข้าวซึ่งลุงเปี๊ยกก็มีโอกาสได้รับประทาน จากนั้นลุงเปี๊ยกจึงได้เล่าถึงการเดินทางก่อนหน้าที่จะไปรับข้าวสารคือลุงเปี๊ยกออกจากบ้านอิ่มใจเวลา 08.00 น. และเดินทางไปสภาสังคมสงเคราะห์เพื่อไปรับประทานอาหารเวลา 11.00 น. จากนั้นจึงเดินทางรับข้าวสาร

เมื่อรับข้าวสารอาหารแห้งและได้ขายไปแล้ว ลุงเปี๊ยกจึงนั่งเล่นบริเวณนั้นสักพักและเดินทางกลับบ้านอิ่มใจ ซึ่งเป็นเวลาพอดีกันกับที่บ้านอิ่มใจเปิดให้เข้า เมื่อมาถึงบ้านอิ่มใจแล้วลุงเปี๊ยกจึงนั่งพักเพื่อรอรับประทานอาหารในเวลา 19.00 น. จากนั้นจึงพักผ่อน อย่างไรก็ตามลุงเปี๊ยกได้เล่าว่าในช่วงที่มาผ่านมาได้มีโอกาสไปหาสมัครงาน (เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย) แต่ถูกปฏิเสธเนื่องจากอายุเกินกำหนด นอกจากนี้ลุงเปี๊ยกยังได้เล่าว่าเคยไปรับประทานข้าวที่วัดเจ้าอาม 2 ครั้ง แต่ก็ไม่อยากไปอีกเนื่องจากไปแล้วโดนดูถูกว่าเป็นคนเร่ร่อน

ในบางวันเสาร์อาทิตย์ที่สภาสังคมสงเคราะห์ไม่เปิดทำการ บางครั้งลุงเปี๊ยกจะเดินทางไปหัวลำโพงเพื่อหาข้าวรับประทานโดยสนนราคาอยู่ที่ 20 บาท แต่ไม่เสียค่าน้ำดื่มเนื่องจากลุงเปี๊ยกมักจะกรอกน้ำจากบ้านอิ่มใจพกติดตัว ถึงกระนั้นในบางโอกาสลุงเปี๊ยกก็จะซื้อดื่มบ้างเพราะต้องการน้ำเย็นดื่มซึ่งมีราคา 10 บาท นอกจากนี้หากต้องการดื่มกาแฟก็จะหาซื้อจากร้านขายของชำเข้ามาชงดื่มที่บ้านอิ่มใจพร้อมกับขนมปังหนึ่งก้อนซึ่งจะซื้อกาแฟ 2 ซอง ซองละ 5 บาท และขนมปังหนึ่งชิ้น 5 บาท

ลุงเปี๊ยกยังคงหาของเก่าขายอยู่โดยที่ผ่านมามักจะเดินหาในย่านวรจักร ซึ่งบางวันจะขายของได้เกือบหนึ่งร้อยบาท ซึ่งลุงเปี๊ยกกล่าวว่าหากไม่มีไปรับข้าวสารหรือกิจกรรมอื่น ๆ วิถีชีวิตก็ยังคงเดิม

ตามครั้งที่ 2

เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2560 ณ บ้านอิ่มใจ

ในการติดตามลุงเปี๊ยกทำให้ได้ทราบว่าลุงเปี๊ยกได้ไปทำงานเป็นคนขายเครื่องกรองน้ำมาได้ 15 วันแล้ว โดยลุงเปี๊ยกกล่าวว่าที่ทำงานของลุงเปี๊ยกนั้นอยู่เลยนนทบุรีไป แต่ในการทำงานจริงจะมีรถมารับลุงไปขายเครื่องกรองน้ำในที่ต่าง ๆ เช่นที่รังสิต ซึ่งมีรายได้วัน 200 บาท พร้อมทั้งมีที่พักให้ แต่ลุงเปี๊ยกกล่าวว่าเป็นงาน

ที่หนักโดยทำงานตั้งแต่ 06.00 น. – 24.00 น. ได้พักวันละ 6 ชม. แต่มีข้าวมื้อเช้าให้รับประทาน ส่วนมื้อกลางวันและมื้อเย็นจะซื้อรับประทานเอาเอง ซึ่งมีราคาอยู่ประมาณที่ 50 บาท อย่างไรก็ตามลุงเปี๊ยกกล่าวว่าจะไม่กลับไปทำอีกแล้วเนื่องจากเป็นงานที่เหนื่อยและไม่ได้พัก ไม่คุ้มกับค่าแรงผนวกกับร่างกายลุงทำไม่ค่อยไหว ลุงเปี๊ยกจึงกลับมาที่บ้านอิ่มใจตามเดิม

จากที่มีรายได้ในการทำงานทำให้ลุงเปี๊ยกซื้อโทรศัพท์มือถือมาใช้ (100 บาท) แต่ไม่ได้เติมเงินเข้ามือถือ อีกทั้งลุงเปี๊ยกกล่าวว่ายังมีเงินเหลือเก็บจากที่ทำงานอีกประมาณ 1,000 บาท ซึ่งจะเก็บไว้ใช้ และหลังจากกลับมาอยู่ที่บ้านอิ่มใจลุงเปี๊ยกกล่าวว่าจะกลับไปทำงานตามเดิมคือเดินหาของเก่าขาย

ชีวิตประจำวันของลุงเปี๊ยกในช่วงที่ไปทำงานคือจะตื่นนอนเวลา 06.00 น. (ที่ทำงานมีที่พักให้) และทำธุระส่วนตัว จากนั้นจะรับประทานอาหารในเวลาประมาณ 07.00 และออกไปทำงาน ซึ่งจะได้รับประทานอาหารอีกในช่วง 12.00 น. และกลับไปทำงาน จากนั้นลุงเปี๊ยกมักจะไม่ค่อยได้รับประทานอาหารเย็นเนื่องจากเวลาเลิกงานจะอยู่ที่ประมาณ 24.00 น. ซึ่งจะไม่เหลือร้านกับข้าวขายแล้ว ลุงเปี๊ยกจึงมักจะซื้อขนมปังในร้านสะดวกซื้อรับประทาน ส่วนชีวิตประจำวันของลุง ณ วันที่สัมภาษณ์ ซึ่งลุงจะไม่กลับไปทำงานอีกแล้วคือ ลุงเปี๊ยกตื่นในเวลา 06.00 น. ทำธุระส่วนตัวและออกจากที่พัก จากนั้นจึงหาข้าวรับประทานในเวลา 08.00 น. และกลับเข้าที่พักเพื่อเก็บข้าวของออกมา จากนั้นเวลา 13.00 น. ลุงเปี๊ยกจึงออกจากที่พัก และรับประทานอาหารเวลา 13.30 น. และเดินทางกลับมาบ้านอิ่มใจ แต่ลุงเปี๊ยกได้แวะที่สนามหลวงเพื่อดูพระเมรุประมาณ 16.00 น. และกลับมาถึงบ้านอิ่มใจในเวลา 18.00 น. พร้อมทั้งรับประทานอาหารที่ซื้อมา จากนั้นลุงจึงพักผ่อน

ตามครั้งที่ 3

8 พฤศจิกายน 2560

ในการตามลุงเปี๊ยกครั้งที่ 3 นี้ เกิดจากการลงพื้นที่ ณ บ้านอิ่มใจโดยที่ไม่ได้มีการนัดหมายล่วงหน้ากับลุงเปี๊ยก และจากการสัมภาษณ์ลุงเปี๊ยกทำให้ได้ทราบว่าในช่วงนี้ลุงเปี๊ยกกลับมาใช้ชีวิตแบบเดิม กล่าวคือกลับมาพักอาศัยอยู่ที่บ้านอิ่มใจเป็นประจำและออกหาของเก่าในละแวกวรจักรขายดังเช่นเดิม ไม่ได้กลับไปทำงานเป็นคนขายเครื่องกรองน้ำอีกต่อไป นอกจากนี้ลุงเปี๊ยกยังกล่าวว่าในช่วงนี้ของที่เก็บมาได้นั้นขายออกค่อนข้างยากผนวกกับยังไม่มีรายได้จากทางอื่นจึงทำให้ต้องใช้เงินอย่างประหยัด ในทางเดียวกันเงินที่เหลือจากการขายเครื่องกรองน้ำก็เหลือไม่มาก ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายและรายรับของลุงเปี๊ยกวันนี้คือขายของเก่าได้ 170 บาท โดยมีคนมาเหมาของทั้งหมดที่ลุงเปี๊ยกเก็บได้ในวันนี้ไป ส่วนค่าใช้จ่ายอยู่ที่ค่ากาแฟ 10 บาท ข้าวมื้อกลางวัน 25 บาท และค่าน้ำ 10 บาท รวมเป็น 45 บาท

ชีวิตประจำวันในวันนี้ของลุงเปี๊ยกคือตื่นนอนเวลา 05.30 น. จากนั้นทำธุระส่วนตัว และรับประทานอาหารในเวลา 07.00 น. จากนั้นจึงออกจากบ้านอิ่มใจเวลา 09.00 น. และออกเดินหาของเก่าจนกระทั่งเวลา 11.30 น. จึงไปตั้งแผงขายของเก่าที่คลองหลอด เมื่อถึงเวลา 12.30 น. ลุงเปี๊ยกจึงเดินทางไปซื้ออาหารรับประทานที่หัวลำโพงและกลับมาขายของต่อในเวลา 14.00 น. จนถึงเวลา 17.00 น. ลุงเปี๊ยกจึงเดินทางกลับ

บ้านอิ่มใจ และถึงบ้านอิ่มใจในเวลาประมาณ 17.30 ซึ่งทางบ้านอิ่มใจจะให้รับประทานข้าวในเวลา 19.00 น. และเข้านอนในเวลา 21.00 น.

นอกจากนี้โทรศัพท์มือถือที่ได้ซื้อมาในช่วงระหว่างทำงานขายเครื่องกรองน้ำลุงเปี๊ยกก็ได้ขายไปในราคา 150 บาท เมื่อราว 2 – 3 อาทิตย์ ที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามลุงเปี๊ยกยังกล่าวอีกว่าตัวลุงเปี๊ยกจะไม่ไปนอนตามพื้นที่สาธารณะเนื่องจากมีความลำบาก ในปัจจุบันพักอาศัยอยู่ที่บ้านอิ่มใจดีอยู่แล้ว

39. วิศัสฎ์

สัมภาษณ์ครั้งแรกเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2560

นายวิศัสฎ์ ชื่อเล่น ติ่ง อายุ 61 ปี มีรูปร่างหน้าตาภายนอกคือ ผมสั้นหงอกเล็กน้อย ขนาดตัวค่อนข้างผอม สูง 173 หนัก 65 กิโลกรัม ในปัจจุบันนายวิศัสฎ์ ลาภสมทบ หรือลุงติ่ง พักอยู่ที่ศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู กับแฟน ลุงติ่งนั้นออกมาจากบ้านในช่วงปลายปี พ.ศ. 2559 โดยมีสาเหตุการออกมาจากบ้านคืออาชีพที่ทำอยู่นั้นไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งก็คืออาชีพขายของมือสอง จนเมื่อถึงระยะเวลาหนึ่งลุงติ่งจึงขายทรัพย์สินทั้งหมด แบ่งเงินที่ได้ให้กับลูกทั้ง 3 คน และตัดสินใจออกมาเป็นคนไร้บ้าน อย่างไรก็ตามตัวลุงติ่งนั้นนับถือศาสนาพุทธ และจบการศึกษาในระดับ ปวช. สามารถอ่านเขียนได้คล่องแคล่ว มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 4 คน

หลังจากที่ลุงติ่งออกมาเป็นคนไร้บ้านได้สักระยะหนึ่งแล้วลุงติ่งได้รับงานถือป้ายคอนโดบริเวณบางใหญ่ มีรายได้ 800 บาท ต่อสัปดาห์ ซึ่งจำนวนเงินดังกล่าวนั้นไม่เพียงพอต่อการใช้ชีวิต อย่างไรก็ตามลุงติ่งกล่าวว่าเขาเป็นคนที่แข็งแรงไม่มีโรคภัยไข้เจ็บร้ายแรง มีเพียงแต่อาการความดันเท่านั้น ซึ่งก่อนออกมาใช้ชีวิตเป็นคนไร้บ้านลุงติ่งจะเข้านอนในช่วงเวลา 03.00 น. และตื่นในเวลา 09.00 น. และเป็นคนดื่มเหล้าและสูบบุหรี่จัด ส่วนภายหลังออกมาใช้ชีวิตเป็นคนไร้บ้านลุงติ่งจะนอนในเวลาประมาณ 24.00 น. และตื่นในช่วงราว 05.00 น. และเลิกดื่มดื่มเหล้าแต่ยังคงสูบบุหรี่อยู่

ในด้านปัจจัยสี่ลุงติ่งนั้นได้รับประทานอาหารครบทั้ง 3 มื้อ และเพียงพอต่อการใช้ชีวิต ซึ่งอาหารที่ลุงติ่งทานบ่อยและชอบที่สุดคือ ผัดกะเพรา โดยสถานที่ที่ลุงติ่งไปซื้ออาหารมารับประทานนั้นคือตลาดศาลาน้ำเย็นหรือในบางวันก็จะไปรับประทานอาหารที่วัดเจ้าอาม ในทางเดียวกันน้ำดื่มและกาแฟลุงติ่งก็จะซื้อรับประทานเช่นกัน นอกจากลุงติ่งมีเสื้อผ้าติดตัวอยู่ราว 10 ชุด และชุดชั้นในอีก 5 ชุด ไม่มีรองเท้าหุ้มส้นหรือถุงเท้า แต่มีแปรงสีฟัน ยาสีฟัน สบู่ และยาสระผม ซึ่งรวมไปถึงยารักษาโรคความดันที่ลุงติ่งจะใช้สิทธิ์ 30 บาท ไปรับอยู่ทุกเดือนที่โรงพยาบาลแพทย์ปัญญา

ก่อนหน้าที่ลุงติ่งจะมาพักอาศัยอยู่ในศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู ในช่วงแรกนั้นลุงติ่งจะอาศัยอยู่ที่รอบ ๆ สนามหลวง และถนนเส้นราชดำเนิน โดยใช้เป็นที่นอน และใช้ห้องอาบน้ำในซอยโรงแรม 39 เป็นที่อาบน้ำ จากนั้นจึงไปพักอาศัยอยู่ที่บ้านอิ่มใจ ซึ่งเป็นที่ที่ทำให้ได้พบกับแฟนคนปัจจุบัน จนได้รับทราบว่ามีบ้านพักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนูจากเพื่อนที่บ้านอิ่มใจ จึงตัดสินใจย้ายมาอยู่จวบจนถึงปัจจุบัน

จากคำบอกเล่าของลุงติ่งกล่าวว่า ไม่ได้คิดว่าจะเป็นคนไร้บ้านนานและมีความพยายามที่จะหางานทำและกลับไปใช้ชีวิตตามธรรมดาคือ มีห้องเช่าและมีงานทำซึ่งเป็นความต้องการสูงสุดของลุงติ่ง ส่วนทางด้านข่าวสารลุงติ่งได้รับบ้างจากอินเทอร์เน็ตเมื่อมีเงินเหลือพอจะสามารถเติมเงินโทรศัพท์ได้ ซึ่งค่าโทรศัพท์ต่อเดือนของลุงติ่งนั้นอยู่ที่ราว 200 – 300 บาท ต่อเดือน นอกจากนี้เมื่อลุงติ่งมาอยู่ในศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนูแล้วก็มีคนสนิทประมาณ 4 คน และจากคำกล่าวของลุงติ่งนั้นกล่าวว่าตนเองมาความสุขกว่าคนทั่วไปเล็กน้อย

ตารางชีวิตประจำวันของลุงติ่ง ได้แก่ ในช่วงเช้าลุงติ่งจะตื่นนอนในเวลา 06.00 น. และทำธุระส่วนตัว จากนั้นจึงรับประทานอาหารเช้าในเวลา 08.00 น. และพักผ่อนจนถึงช่วงเย็น ๆ จากนั้นออกไปซื้ออาหารหรือของใช้ส่วนตัวในช่วงเวลา 17.00 น. และรับประทานอาหารในเวลาต่อมา จวบจนเมื่อถึงเวลาประมาณ 22.00 น. ในบางวันเมื่อมีทุนลุงติ่งจะออกไปหาของมือสองแถว ๆ คลองหลอด และพื้นที่หัวลำโพง ซึ่งช่วงเวลากลับนั้นไม่แน่นอนอยู่ที่ประมาณเวลา 02.00 น. – 04.00 น. และกลับมาพักผ่อนจนถึงเช้า

การติดตามครั้งที่ 1 ในวันที่ 17 สิงหาคม 2560 สถานที่สัมภาษณ์คือศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู

จากการติดตามลุงติ่งโดยการโทรลัดล่วงหน้าเพื่อขอติดตามวิถีชีวิตในปัจจุบัน ทำให้ได้ทราบว่าวิถีชีวิตของลุงติ่งนั้นไม่แตกต่างไปจากเดิมมากนั้นคือ ในช่วงเวลาเสาร์อาทิตยังคงรับงานโบกธงให้คอนโดบริเวณบางใหญ่อยู่ ซึ่งลุงติ่งได้กล่าวว่า ผู้จ้างวานนั้นมีแนวโน้มที่จะจ้างลุงติ่งเป็นประจำเนื่องจากทำงานดี เพียงแต่ช่วงนี้ฝนตกบ่อยทำให้ในบางอาทิตย์ลุงติ่งไม่ได้ไปโบกธง ซึ่งก็ทำให้รายได้หายไปและไม่เพียงพอต่อการใช้งาน อย่างไรก็ตาม ขในการติดตามผลครั้งนี้ทำให้ทราบมากขึ้นว่าลุงติ่งยังคงติดต่อกับลูกสาวคนโตอยู่ และในบางคราก็จะขอให้ลูกสาวส่งเงินมาให้ใช้บ้าง โดยที่จำนวนก็จะแตกต่างกันไปตั้งแต่ 500 – 1,000 บาท ทั้งนี้ในช่วงปัจจุบันลุงติ่งไม่ค่อยได้ออกไปหาของมือสองแล้วเนื่องจากไม่มีทุนพอ จึงทำให้ชีวิตประจำวันของลุงติ่งเป็นเช่นเดิม คือตื่นนอนในช่วงเช้า ทำธุระส่วนตัว และรับประทานอาหาร จากนั้นจึงพักผ่อน และออกไปรับประทานอาหารที่วัดเจ้าอาม ซึ่งบ่อยขึ้นในช่วงนี้ จากนั้นจึงพักผ่อนอยู่ในศูนย์พักคนไรบ้านสุวิทย์ วัดหนู จนถึงช่วงเย็นจะออกไปซื้ออาหารเย็นที่ตลาดศาลาน้ำเย็นดังเช่นเดิม และจากนั้นก็พักผ่อนยาว ส่วนกิจกรรมที่เพิ่มขึ้นมาในช่วงเวลาพักผ่อนของลุงติ่งคือการเล่นหมากรุกกับคนในศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู

การติดตามครั้งที่ 2 ในวันที่ 29/08/60 สัมภาษณ์ที่ศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์วัดหนู

ในการติดตามลุงติ่งครั้งนี้ทำให้ได้ทราบว่าลุงติ่งนั้นได้ไปทำงานทุกเสาร์อาทิตย์ (โบกธง) ถึงแม้จะฝนตกก็ตาม ทั้งนี้ในช่วงวันจันทร์ – วันศุกร์ ลุงติ่งยังคงไม่มีงานทำ แต่ลุงติ่งก็กล่าวว่ากำลังพยายามหางานทำอยู่ นอกจากนี้เมื่อลุงติ่งได้รับทราบข่าวจากเพื่อน ๆ ภายในศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนูว่าที่ไหนมีการแจกข้าวสารอาหารแห้งลุงติ่งก็จะไปรับด้วยเช่นกัน ซึ่งจากที่ลุงติ่งกล่าวล่าสุดคือไปรับข้าวสารที่สี่แยกบ้านแขก และรับประทานอาหารที่สภาสังคมสงเคราะห์

ทางด้านการรับประทานอาหารและสุขภาพ ในปัจจุบันลุงติ่งกล่าวว่าไม่ค่อยเจ็บไข้ได้ป่วย เพราะเป็นคนแข็งแรงดี ส่วนการรับประทานอาหารในวันจันทร์ – วันศุกร์ที่ไม่ได้ไปทำงานลุงติ่งจะออกไปซื้อข้าวเช้าที่ตลาดรถไฟ และรับประทานอาหารที่วัดเจ้าอามราว 10.00 น. – 12.00 น. ส่วนข้าวเย็นจะออกไปซื้อในช่วงเวลา 17.00 น. ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในแต่ละมื้อประมาณ 50 บาท หรือวันละ 100 – 150 บาท ทั้งนี้ในราคา 50 บาท ลุงติ่งจะแบ่งกินกับแฟน (ป้าอ้อย) ส่วนในวันทำงานเสาร์และอาทิตย์ ลุงติ่งจะรับประทานข้างนอกคนเดียว 2 มื้อ มื้อละ 30 – 35 บาท และกลับมารับประทานกับแฟนมื้อเย็น มื้อละประมาณ 50 บาท หรือวันละประมาณ 110 - 120 บาท ซึ่งลุงติ่งกล่าวว่าในช่วงนี้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในแต่ละวัน และพยายามหางานทำเพิ่มเติม

การติดตามครั้งที่ 3

เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2560 ณ ศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู

จากการนัดทางโทรศัพท์เพื่อติดตามวิถีชีวิตของลุงติ่ง และได้พบเจอเพื่อพูดคุยกัน ณ ศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์วัดหนู ทำให้ได้ทราบว่าลุงติ่งยังคงทำงานที่เดิมแม้ว่าฝนจะตก ทั้งนี้ในวันที่ 14 – 15 ตุลาคม นี้ทางที่ทำงานให้ลุงหยุดเนื่องจากจะมีงานของพ่อหลวง นอกจากนี้ลุงติ่งยังมีโอกาสได้ไปเดินดูของเก่าบริเวณวงเวียน 22 (สามแยก) แต่ยังไม่ได้ซื้อของเก่ามาขายต่อเนื่องจากยังไม่มีทุน

ในช่วงเดือนที่แล้วลุงติ่งได้ไปรับข้าวสารอาหารแห้งที่ศาลเจ้าพ่อกวนอู และโรงแรมอินทาวน์ (เจริญผล) ซึ่งก็ทำให้ลุงติ่งได้รายได้เพิ่มขึ้นมาบ้าง อย่างไรก็ตามในปัจจุบันลุงติ่งได้แยกทางกับแฟนคนปัจจุบันซึ่งก็คือป้าอ้อยและได้เซ็นใบหย่าเรียบร้อยแล้ว แต่ถึงกระนั้นก็ยังคงคุยกันปกติและลุงติ่งกล่าวว่ายังคงคอยช่วยเหลือป้าอ้อยในช่วงที่ป้าอ้อยไม่มีเงินเพื่อซื้อข้าว ลุงติ่งก็จะซื้อข้าวให้ โดยที่ในวันปกติที่ไม่ได้ไปทำงานลุงติ่งจะซื้อข้าวที่ตลาด 20 บาท ช่วงกลางวันจะเดินไปวัดเจ้าอามเพื่อรับประทาน ส่วนตอนเย็นลุงติ่งจะนั่งรถไฟฟรีจากสถานีหน้าศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนูไปลงที่สถานีรถไฟธนบุรีแล้วไปซื้อข้าว 15 บาท ที่ตลาดพรานนก จากนั้นจึงนั่งรถไฟฟรีกลับในรอบประมาณ 18.30 น. ทั้งนี้หากในวันใดที่ป้าอ้อยไม่มีเงินลุงติ่งก็จะซื้อให้ ซึ่งโดยรวมแล้วลุงติ่งจะใช้เงินวันละประมาณ 50 – 100 บาท

นอกจากนี้เนื่องจากในช่วงนี้อากาศเริ่มเย็นขึ้นทำให้ลุงติ่งเป็นไข้บ่อยจึงได้โทรไปหาลูกเพื่อขอให้ลูกซื้อผ้าห่มมาให้ เพราะโดยปกติแล้วลุงติ่งจะไม่ชอบห่มผ้าห่มแต่ในช่วงนี้อากาศเย็นขึ้น ดังนั้นในอาทิตย์ที่แล้วลูกลุงติ่งจึงส่งผ้าห่มมาให้ลุงติ่ง ซึ่งลุงติ่งกล่าวว่าในช่วงนี้ไม่อยากขอเงินลูกเนื่องจากลูกมีภาระค่าใช้จ่ายเยอะจึงขอแค่ผ้าห่มไป

ตารางชีวิตประจำวันของลุงติ่งคือในวันปกติลุงติ่งจะตื่นประมาณ 04.00 น. – 05.00 น. จากนั้นทำธุระส่วนตัว และไปตลาดแถว ๆ รางรถไฟเพื่อหากับข้าวในเวลา 07.00 น. จากนั้นกลับมารับประทานอาหารที่ศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู และพักผ่อนจนถึงเวลาประมาณ 10.30 น. จะออกเดินทางไปวัดเจ้าอามเพื่อรับประทานอาหาร และกลับมาที่สุวิทย์ วัดหนูเพื่อพักผ่อน และออกไปที่สถานีรถไฟในเวลา 17.30 น. เพื่อขึ้น

รถไฟไปซื้อข้าวที่ตลาดพรานนกและรับทานอาหารที่นั่น และมารอรถไฟที่สถานีธนบุรีเพื่อกลับมาที่ศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์วัดหนู และพักผ่อน

40. ศักดิ์

สัมภาษณ์ครั้งแรก 29 กันยายน 2560 ณ หน้าทางเข้า MRT หัวลำโพง

นายศักดิ์ หรือลุงน้อย อายุ 54 ปี มีจังหวัดภูมิลำเนาอยู่ที่เชียงใหม่ นับถือศาสนาพุทธ และจบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้คล่อง มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน 6 คน แต่ไม่มีภรรยาและลูก โดยที่อาชีพก่อนหน้าคือทำนาทำไร่ และรับจ้างก่อสร้างอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ จวบจนเมื่อประมาณ 3 ปีก่อน ที่ทางที่เคยทำมาหากินนั้นไม่พอ งานเริ่มไม่มีให้ทำ ลุงน้อยจึงตัดสินใจเข้ากรุงเทพฯ มาเพื่อหางานทำ โดยที่ไม่มีงานทำอยู่ราว 2–3 เดือน จึงได้มาประกอบอาชีพลับมีดประจำอยู่หน้าทางเข้า MRT หัวลำโพง แต่ในบางวันจะเดินทางไปที่อื่นบ้างหากมีคนจ้างให้ไปลับ ซึ่งจะมีรายได้อยู่ที่ประมาณ 3,000 บาท ต่อเดือน (เพียงพอต่อการใช้ชีวิต)

ในด้านสุขภาพนั้นก่อนหน้านี้ที่อาศัยอยู่ที่เชียงใหม่ลุงน้อยเป็นคนแข็งแรงดี เคยบริจาคเลือดมาแล้ว 119 ครั้ง ทั้งนี้ก่อนและหลังที่ออกมาใช้ชีวิตคนเดียวนั้นลุงน้อยเป็นคนไม่ดื่มเหล้าและไม่สูบบุหรี่จวบจนปัจจุบัน ลุงน้อยก็ไม่มีโรคประจำตัว และนาน ๆ ทีลุงน้อยจะไปตรวจสุภาพบ้าง ที่โรงพยาบาลจุฬาฯ อย่างไรก็ตาม ลุงน้อยก็ยังคงมีอาการนอนไม่หลับ และไข้หวัดบ้าง ลุงน้อยมีส่วนสูง 160 เซนติเมตร น้ำหนัก 50 กิโลกรัม มีลักษะภายนอกคือ ผมขาวยาว ผิวน้ำตาล รูปร่างผอม มักชอบสวมหมวก

ในแต่ละวันลุงน้อยจะรับประทานอาหารครบ 3 มื้อ และมักจะทานอาหารที่ไม่ซ้ำกันเนื่องจากเป็นคนเบื่อง่าย แต่ในช่วงนี้ลุงน้อยกล่าวว่าซื้อต้มแซ่บเครื่องในมารับประทานบ่อยเนื่องจากไปพบหมอแล้วหมอกล่าวว่าลุงน้อยเลือดจางจำเป็นต้องบำรุง การทานอาหารจำพวกเครื่องในจึงเป็นตัวเลือกที่ดี อย่างไรก็ตามลุงน้อยไม่ค่อยได้รับประทานของทานเล่นบ่อยนัก ส่วนเครื่องนุ่งห่ม เสื้อผ้า และข้าวของอื่น ๆ ของลุงน้อยประกอบไปด้วยเสื้อ 2 ตัว กางเกง 2 ตัว ชุดชั้นใน 2 ตัว รองเท้าหุ้มส้น ผ้าห่ม แปรงสีฟัน ยาสีฟัน สบู่ และยาสระผม ซึ่งโดยปกติแล้วลุงน้อยจะนอนอยู่บริเวณทางเข้า MRT หัวลำโพงแต่ในบางวันก็จะเดินทางไปหาลับมีดที่อื่น ซึ่งจะมีที่บางนาตราด และพระราม 6 เป็นอีกสองที่ที่ไปประจำ ส่วนการอาบน้ำและซักผ้าลุงน้อยจะทำประจำที่บริเวณสะพานพุทธหรือสะพานสาทร

ทางด้านชีวิตทางสังคมและความสุขลุงน้อยกล่าวว่าในปัจจุบันลุงน้อยต้องการมีบ้านหรือห้องเช่าเป็นของตัวเองมากที่สุด ต่อมาคือการที่มีงานทำและรายได้เพียงพอ และสุดท้ายคือการได้รับการรักษาพยาบาล ส่วนมุมมองในการใช้ชีวิตว่าจะเป็นคนไร้บ้านไปอีกนานแค่ไหนนั้นลุงน้อยกล่าวว่ายังไม่ได้คิด นอกจากนี้ในปัจจุบันลุงน้อยมีคนสนิทอยู่ 2 คน อีกทั้งยังมีโทรศัพท์สามารถติดต่อได้ อย่างไรก็ตามดังที่ได้กล่าวไปก่อนหน้า

นี้คือลุงน้อยนั้นสามารถอ่านและเขียนได้อย่างคล่องอันเป็นผลมาจากการที่เป็นคนชอบอ่านหนังสือพิมพ์ซึ่งทำให้ลุงน้อยได้รับข่าวสารประจำวันอยู่เสมอ

ชีวิตประจำวันของลุงน้อยคือลุงน้อยจะตื่นนอนในเวลาประมาณ 04.00 น.–05.00 น. เริ่มเก็บข้าวของสำหรับนอน และเตรียมอุปกรณ์สำหรับลับมีดนั่งรอลูกค้า แต่ในบางวัน อาทิวันที่สัมภาษณ์ ลุงน้อยได้ตื่นตอนตีสี่ และออกเดินทางไปวัดใหม่พระพิเรนทร์เพื่อลับมีดให้พ่อค้าขายหมูปิ้งซึ่งเป็นคนรู้จักกันจ้างให้ไป โดยที่เดินทางไปถึงโดยประมาณ 08.00 น.และลับมีด เมื่อลับมีดเสร็จลุงน้อยจึงเดินทางไปสะพานพุทธเพื่อพักผ่อนอาบน้ำ และรับประทานอาหารเช้า จากนั้นจึงเดินทางกลับมาหัวลำโพงในช่วงเวลาประมาณบ่าย 16.00 น. และนั่งรอลูกค้า ซึ่งลุงน้อยได้ซื้อข้าวเย็นเตรียมไว้แล้ว ในช่วงเวลาหลังจาก 17.00 น. ลุงน้อยจะรับประทานอาหารและพักผ่อน ทั้งนี้ในด้านตัวเลขของค่าใช้จ่ายในแต่ละวันลุงน้อยกล่าวว่าจะซื้อข้าวรับประทานที่หัวลำโพงในตอนเช้าประมาณ 30 บาท และหากไม่หิวข้าวกลางวันก็จะไม่รับประทาน แต่จะรับประทานอีกทีในตอนเย็น 30 บาท เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ค่าใช้จ่ายในแต่ละวันจะไม่เกิน 100 บาท เนื่องจากในบางวันลุงน้อยจะไม่มีลูกค้าเลยดังนั้นจึงต้องเผื่อไว้

นอกจากนี้ในบางวันที่ลุงน้อยต้องไปลับมีดให้กับลูกค้า ลูกค้าบางรายจะให้ข้าวมารับประทานก็ทำให้ลุงน้อยไม่เสียค่าข้าวในบางวัน หรือหากไม่ได้รับข้าวมาลุงน้อยก็จะซื้อเอาจากร้านข้างทางที่เดินในราคาที่ไม่เกิน 30 บาทต่อมื้อ ในทางเดียวกันการตื่นตอนเช้าและออกเดินทางไปรอบ ๆ ทำให้ลุงน้อยได้เจอของเก่าและเก็บมาขายได้บ้างในบางวัน

ติดตามครั้งที่ 1

เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2560

ในการติดตามลุงน้อยครั้งนี้เกิดขึ้นจากการโทรติดต่อก่อนล่วงหน้า ซึ่งทำให้ทราบว่าลุงน้อยนั้นไม่ได้นอนพักที่หน้าทางเข้า MRT หัวลำโพงอีกแล้วเนื่องจากจะมีการเตรียมงานของพ่อหลวงจึงมีเจ้าหน้าที่มาเคลียร์พื้นที่ ลุงน้อยจึงย้ายไปนอนที่ใต้สะพานพระราม 6 ซึ่งมีลูกค้าประจำในแถบนั้นด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นลูกค้าประจำยังมีที่เทพารักษ์อีกที่หนึ่งซึ่งเป็นแม่ค้าขายทุเรียน ในทางเดียวกันลุงน้อยจะไปนอนที่สุวรรณภูมิอีกที่หนึ่งหากแบตเตอรี่โทรศัพท์ลุงหมด ซึ่งลุงจะขึ้นรถไฟฟรีไปลงที่ลาดกระบังและเดินต่อเข้าไปในสุวรรณภูมิ

ชีวิตประจำวันของลุงน้อยในช่วงนี้คือจะพักอยู่ที่ใต้สะพานพระราม 6 โดยตื่นในตอน 04.00 น. – 04.30 น. และเก็บข้าวของจากนั้นจะเดินดูรอบ ๆ เพื่อหาของเก่ามาขาย จากนั้นจะหาที่รับประทานอาหารบริเวณใกล้เคียง ในเวลา 08.00 น. และไปหาลูกค้าประจำ จากนั้นจะกลับมาที่เดิมเพื่อรอลูกค้าคนอื่น ๆ จากนั้นจึงเดินทางมาหัวลำโพงในเวลาประมาณ 13.00 น. และไปหาลูกค้าประจำในแถบนั้น เมื่อเสร็จแล้วจึงได้รับประทานอาหารในเวลา 15.00 น. ต่อมาในเวลา 16.00 น. จะไปหาลูกค้าประจำซึ่งโทรนัดลุงน้อยไว้ และลุงน้อยกล่าวว่าวันนี้จะเดินทางกลับไปนอนที่สะพานพระราม 6 ตามเดิม โดยจะถึงประมาณ 18.00 น. และพักผ่อน

ค่าใช้จ่ายในแต่ละวันของลุงน้อยในช่วงนี้คือจะมีค่าอาหารเช้าประมาณ 25 – 30 บาท หรือในบางทีจะมีพระมาวางกับข้าวไว้ให้จึงทำให้ไม่เสียเงิน จากนั้นจะมีค่าอาหารกลางวันและเย็น ประมาณ 50 บาท เหตุเพราะในช่วงนี้บางวันลุงน้อยจะไม่รับประทานอาหารกลางวัน ทำให้ค่าใช้จ่ายในแต่ละวันของลุงน้อยอยู่ที่ประมาณ 80 บาท

ติดตามครั้งที่ 2

เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2560

จากการโทรนัดเพื่อขอสัมภาษณ์ลุงน้อยในครั้งนี้ทำให้ทราบว่าช่วงนี้ลุงน้อยนั้นกำลังดำเนินการเพื่อขอบัตรคนจนภายในเขตพื้นที่ราชเทวี แต่เมื่อครบกำหนดให้ไปรับบัตรลุงน้อยเล่าว่าถูกปฏิเสธเนื่องจากทางเขตอ้างว่าลุงน้อยนั้นมีที่ดินทำให้ไม่สามารถออกบัตรคนจนให้ได้ ลุงน้อยจึงเกิดข้อสงสัยว่ามาตัวเองนั้นมีที่ดินตรงที่ใด เพราะตัวเองก็ยังไม่ทราบว่ามีที่ดิน ดังนั้นลุงน้อยจึงกำลังดำเนินการค้นหาว่าตนเองนั้นมีที่ดินตรงไหน จนมาถึงเมื่อประมาณ 2 – 3 วันก่อนหน้าวันสัมภาษณ์ ลุงน้อยเล่าว่าได้ไปที่เขตราชเทวี เพื่อให้เขตตรวจสอบให้ว่าตนนั้นมีที่ดินที่ใด แต่ทางเขตก็กล่าวว่าทางเขตนั้นมีอำนาจตรวจสอบได้เพียงแค่ในเขตของตน และมีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 125 บาท ซึ่งการที่จะทราบทั้งหมดทำให้ต้องใช้เงินจำนวนมากดังนั้นลุงน้อยจึงยังไม่ได้ดำเนินการ

ณ วันที่สัมภาษณ์ลุงน้อยมีชีวิตประจำวันคือจะตื่นนอนประมาณ 04.00 น. –04.30 น. โดยสถานที่ที่นอนประจำคือแถว ๆ สะพานพระราม 6 จากนั้นก็จะเดินหาของเก่าในบริเวณรอบ ๆ จนถึงช่วงประมาณ 08.00 จึงรับประทานอาหาร และจากนั้นจนถึง 12.00 น. ลุงน้อยจึงไปอาบน้ำ รับประทานอาหาร และพักผ่อนในบริเวณใกล้เคียงกัน ต่อมาเวลา 14.00 น. – 16.00 น. ลุงน้อยจึงเดินทางมาที่หัวลำโพง และออกเดินทางไปสะพานใหม่เพื่อหาเพื่อนในเวลา 17.00 น. และรับประทานอาหารในเวลา 18.00 น. และพักผ่อนอยู่บ้านเพื่อนจนถึงเวลา 20.00 น.จึงออกเดินทางไปบางเขน และหาที่นอนตามสะพานลอยในละแวกดังกล่าวส่วนรายได้และค่าใช้จ่ายของลุงน้อยคือ วันก่อนหน้าที่สัมภาษณ์ลุงน้อยมีรายได้จากการลับมีด 180 บาท แต่ ณ วันที่สัมภาษณ์ลุงน้อยไม่มีรายได้ในส่วนนี้ และมีค่าใช้จ่ายคือ มีค่าข้าว 30 บาท และค่าน้ำ 10 บาท ในมื้อเย็นเพียงเท่านั้น รวมเป็น 40 บาท เนื่องจากในมื้อเช้าและมื้อกลางวันลุงน้อยมีอาหารจากพระที่บิณฑบาตและนำมาวางไว้ให้ทำให้ไม่ต้องเสียค่าอาหาร

นอกจากนี้ลุงน้อยยังเล่าว่าในช่วงนี้นอกจากสะพานพระราม 6 แล้วยังมีสะพานหน้าโรงเรียนวัดสระเกศและโรงเรียนเทพศิรินทร์ที่ลุงได้ไปอาศัยนอน แต่ไม่ได้กลับมานอนที่หน้าสถานี MRT หัวลำโพง

ติดตามครั้งที่ 3

วันที่ 9 พฤศจิกายน 2560

จากการโทรติดตามลุงน้อยและนัดสัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2560 เวลา 17.50 น.–18.30 น. ทำให้ได้ทราบว่าลุงน้อยได้กลับมานอนที่หน้า MRT หัวลำโพงบ้างเป็นบางวันแต่ไม่บ่อยเท่าใดนัก โดยส่วนใหญ่แล้วจะนอนที่บริเวณสะพานพระราม 6 มากกว่า อย่างไรก็ตาม ลุงน้อยได้เล่าว่าเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2560

เวลา 21.00 น. ลุงน้อยโดนไล่ที่นอนจากที่นอนบนสะพานลอยบริเวณที่ไม่ไกลนักจากสะพานพระราม 6 ที่นอนประจำ ซึ่งก็ทำให้ลุงน้อยมีอาการเหนื่อยล้าจากการนอนไม่พอในวันนี้

ชีวิตประจำวันของลุงน้อยในวันนี้คือตื่นนอนเวลา 04.30 น. บริเวณสะพานพระราม 6 และเริ่มออกเดินหาของเก่าตามทางจนไปถึงเขตทวีวัฒนาและมีลูกค้ามาให้ลับมีดหนึ่งคนโดยใช้เวลาอยู่ทวีวัฒนาในช่วงเวลาราว 06.00 น. – 08.00 น. และออกเดินทางไปเดอะมอลล์บางแคเพื่อไปหาลูกค้าประจำในเวลา 08.00 น. – 10.00 น. พร้อมทั้งรับประทานอาหารในช่วงเวลาดังกล่าวด้วยเช่นกัน จากนั้นลุงน้อยจึงเดินทางไปบางหว้าในเวลา 10.00 น. – 12.00 น. เนื่องจากลูกค้าที่เดอะมอลล์บางแคได้แนะนำให้ไปหาลูกค้าในบริเวณดังกล่าว ทั้งนี้เมื่อไปถึงลุงน้อยก็กล่าวว่าไม่มีลูกค้าจึงออกเดินทางไปสะพานพุทธในเวลา 14.00 น. – 16.00 น. เพื่ออาบน้ำ และซื้ออาหาร ต่อมาจึงเดินทางไปหัวลำโพงและถึงในเวลา 18.00 – 20.00 น. เพื่อที่จะพักผ่อนรับประทานอาหาร และเข้านอนในบริเวณดังกล่าว ซึ่งลุงน้อยกล่าวว่าวันนี้จะพยายามรีบนอนเนื่องจากเหนื่อยล้าจากการเดินทางตลอดวัน

รายรับและค่าใช้จ่ายตลอดวันของลุงน้อยในวันนี้ คือมีรายได้จากการลับมีด 230 บาท และมีค่าใช้จ่ายคือ ค่าเครื่องดื่มชูกำลัง 10 บาท ค่าข้าวตอนเย็น 40 บาท รวมเป็น 50 บาท เหตุที่ไม่เสียค่าข้าวกลางวันคือลูกค้าประจำที่เดอะมอลล์บางแคได้แบ่งให้รับประทานจึงไม่เสียเงิน นอกจากนี้ลุงน้อยยังเล่าอีกว่าเมื่อช่วง 2 – 3 วันก่อนโชคดีเก็บเสื้อกันหนาวได้จึงทำให้ลุงน้อยไม่มีปัญหาเรื่องอากาศหนาวที่กำลังจะมาถึง และในช่วงนี้ลุงน้อยได้กลับมานอนบริเวณหน้า MRT หัวลำโพงบ้างแต่ก็ไม่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจไล่ที่เหมือนดังในช่วงปลายเดือนตุลาคมดังนั้นลุงน้อยจึงอาจกลับมานอนที่บริเวณหน้า MRT หัวลำโพงบ่อยขึ้น

41. นายศักดิ์ชัย

สัมภาษณ์ครั้งแรกเมื่อ 14/06/60

สถานที่ที่พบนายศักดิ์ชัย คือบ้านพักคนไร้บ้านสุวิทย์วัดหนู นายศักดิ์ชัยอายุ 59 ปี มีลักษณะภายนอกคือผมสั้นค่อนข้างขาวและบาง หน้าตาคล้ายคนจีน ฟันหลอ ผอม สูงราว 158 เซนติเมตร น้ำหนักประมาณ 50 กิโลกรัม ออกมาใช้ชีวิตคนเดียวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 โดยมีสาเหตุคือชอบใช้ชีวิตแบบอิสระ นายศักดิ์ชัย กล่าวว่านับถือสองศาสนาคือ พุทธ และคริสต์ จบการศึกษาระดับ มศ. 2 สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้คล่อง ก่อนหน้าที่นายศักดิ์ชัยจะมาอาศัยอยู่ที่บ้านพักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนูคือ พักอยู่ในเรือบริเวณท่าเรือฝั่งปิ่นเกล้า ซึ่งถือเป็นอาชีพที่ได้รับการจ้างวานมา กล่าวคือ นายศักดิ์ชัยเป็นคนเฝ้าเรือในตอนกลางคืน ส่วนปัจจุบันนายศักดิ์ชัยได้ประกอบอาชีพรับจ้างทาสีซึ่งเป็นธุรกิจของทางบ้าน

ในปัจจุบันนายศักดิ์ชัยมีโรคประจำตัวคือความดันแต่มีระดับสายตาปกติ อย่างไรก็ตามก่อนหน้าที่นายศักดิ์ชัยจะออกมาอยู่เพียงลำพังนั้นจะเข้านอนในเวลาประมาณ 24.00 น. และตื่นในเวลา 07.00 น. แตกต่างจากช่วงที่ออกมาอยู่เพียงลำพังคือเข้านอนในเวลาประมาณ 23.00 น. และตื่นในเวลา 06.00 น. ซึ่งก็ทำให้มี

อาการปวดหัวบ่อยและเป็นไข้บ่อยขึ้นกว่าเดิม อีกทั้งในปัจจุบันยังมีโรคประจำตัวคือโรคความดัน ซึ่งนายศักดิ์ชัยไม่ได้รับประทานยาแต่ใช้การควบคุมอาหารแทน ส่วนอาการอื่น ๆ เช่น ท้องเสีย ท้องเฟ้อนั้น นาน ๆ จึงจะเกิดอาการ อย่างไรก็ตามนายศักดิ์ชัยเป็นคนที่สูบบุหรี่และดื่มเหล้าทั้งในช่วงที่ยังไม่ได้ออกมาอาศัยอยู่คนเดียวและช่วงที่ออกมาอาศัยอยู่คนเดียว

การรับประทานอาหารของนายศักดิ์ชัยนั้นจะรับประทานวันละ 2 มื้อ โดยมีอาหารที่รับประทานบ่อยและเป็นอาหารที่ชอบคือข้าวแกง ซึ่งสถานที่ที่นายศักดิ์ชัยไปรับอาหารอยู่เป็นประจำคือวัดโสมนัส รองมาคือวัดมหาธาตุ และวัดนางเลิ้ง ซึ่งสถานที่ทั้งสามนั้นนายศักดิ์ชัยเคยได้ไปใช้อาศัยเป็นที่นอน ส่วนในปัจจุบันนายศักดิ์ชัยพักอยู่ที่ศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู ซึ่งก็ซื้ออาหารรับประทานเองเสียมากกว่า

สำหรับช่วงชีวิตก่อนหน้าที่จะมาเป็นคนไร้บ้านของ นายศักดิ์ชัย จีระประยูร ชัย ในวัย 36 ปี ได้เดินทางไปทำงานเป็นแรงงานที่ญี่ปุ่น นายศักดิ์ชัยใช้คำว่า “หนัก-เหม็น” อันหมายถึง งานที่ใช้แรงงานหนักและงานที่ต้องอาศัยอยู่กับความเหม็น ทำให้ต้องเปลี่ยนงานไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งถูกทางการญี่ปุ่นจับได้และส่งกลับประเทศไทย ซึ่งขณะนั้นนายศักดิ์ชัยมีอายุ 49 ปี ได้กลับมาอาศัยอยู่กับญาติที่กรุงเทพฯ โดยช่วยญาติทำบริษัทรับจ้างทาสี แต่เนื่องจากกฎเกณฑ์ในบ้านค่อนข้างเคร่งครัด แตกต่างจากช่วงที่อาศัยอยู่ที่ญี่ปุ่น นายศักดิ์ชัยจึงตัดสินใจออกมาอาศัยนอกบ้าน โดยที่ที่นายศักดิ์ไปอาศัยอยู่ในช่วง 1 – 8 ปีแรกคืออาศัยที่วัดโสมนัส มีหน้าที่คือคอยช่วยงานจิปาถะของวัดโสมนัส ต่อมาในช่วง 2 ปีหลัง นายศักดิ์ชัยได้ไปอาศัยที่วัดมหาธาตุ และวัดนางเลิ้งบ้าง แต่สุดท้ายวัดที่ไปบ่อยสุดคือวัดโสมนัส

การติดตามครั้งที่ 1 ในวันที่ 04/07/60 สถานที่สัมภาษณ์คือบ้านพักคนไร้บ้านสุวิทย์วัดหนู

ในการติดตามผลชีวิตความเป็นอยู่ของ นายศักดิ์ชัย จีระประยูร ซึ่งได้สัมภาษณ์ถึงเรื่องสุภาพ ทำให้ได้ความว่ามีโรคประจำตัวเพิ่มขึ้นคือเป็นความดันและจำเป็นต้องทานยา ซึ่งทางญาติได้พาไปหาหมอและให้ยามาแต่นายศักดิ์ชัยเมื่อรับประทานยาทำให้รู้สึกว่าอาจมีโรคแทรกซ้อน อาทิ โรคไต จึงทำให้นายศักดิ์ชัยเลิกรับประทานยา แต่หันมาเปลี่ยนวิธีการรับประทานอาหารแทน กล่าวคือในปัจจุบันนายศักดิ์ชัยรับประทานน้อยลง เพื่อไม่ให้ร่างกายทำงานหนักและความดันขึ้น ส่วนปัญหาสุขภาพด้านอื่น ๆ นั้นไม่ปรากฏ ทั้งนี้ในการติดตามสัมภาษณ์ในครั้งนี้ทำให้ได้ทราบว่า นายศักดิ์ชัยจบการศึกษาระดับมัธยมต้น มศ. 2 และ ตัวของนายศักดิ์ชัยนั้นนับถือ 2 ศาสนา คือ พุทธ และคริสต์ ซึ่งนายศักดิ์เคยมีโอกาสได้เข้าโบสถ์ของทางคริสต์ นอกจากนี้ทางบริษัททาสีของทางญาตินายศักดิ์ชัยก็ยังคงดำเนินการอยู่ แต่ในช่วงนี้นายศักดิ์ชัยกล่าวว่างานลดน้อยลงเนื่องจากเป็นช่วงหน้าฝน ธุรกิจการทาสีจึงซบเซาลง

ในช่วงหนึ่งอาทิตย์ของนายศักดิ์ชัย หากไม่มีงานทาสีของทางญาติ นายศักดิ์ก็จะอาศัยพักผ่อนอยู่ในบ้านพักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู แต่หากมีงานในวันใดทางญาติก็จะโทรมาเพื่อให้นายศักดิ์ไปทำงาน โดยส่วนใหญ่แล้วงานจะไม่มีเวลาการทำงานที่ตายตัว แต่จะทำงานประมาณวันละ 6 – 8 ชั่วโมง อาทิตย์ละ 1 – 3 วัน แต่ในช่วงนี้นั้นบางอาทิตย์ไม่มีงานเข้ามา ถึงกระนั้นโดยส่วนตัวแล้วนายศักดิ์ชัยไม่ได้ประสบพบเจอปัญหา

ทางด้านการเงิน ครั้นเมื่อถามถึงความต้องการในชีวิตก็ทำให้ได้ทราบว่านายศักดิ์ชัยไม่ได้มีจุดมุ่งหมายในชีวิต ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันพอใจแล้ว หากวันใดอยากกลับไปอยู่กับญาติก็จะติดต่อทางญาติให้มารับไป

การติดตามครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 29/08/60 สถานที่สัมภาษณ์คือศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู

การตามนายศักดิ์ชัยในครั้งนี้ทำให้ได้ทราบว่าในปัจจุบันงานที่นายศักดิ์ชัยทำอยู่กับญาตินั้นมีจำนวนน้อยลง ในหนึ่งเดือนมี 2 งาน (ล่าสุดคือเมื่ออาทิตย์ที่แล้ว) โดยที่ช่วงเวลาทำงานคือช่วงเช้า หรือช่วงราว 13.00 น. – 15.00 น. อย่างไรก็ตามในช่วงนี้นายศักดิ์ชัยก็มักจะใช้เวลาพักผ่อนอยู่ในศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู เป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ก็มีบ้างที่จะออกไปข้างนอกโดยที่ไม่ได้ออกไปทำงาน กล่าวคือออกไปพบเพื่อนที่บางแค หรือสวนสันติบ้างเป็นบางครั้ง

ทางด้านสุขภาพและอาหารการกินของนายศักดิ์ชัยในช่วงนี้คือมีความดันขึ้นบ่อยครั้ง และเป็นหวัดบ้างเล็กน้อย ในวันที่ไม่ได้ออกไปทำงานหรือพบเพื่อนนายศักดิ์ชัยจะตื่นราวเวลา 06.00 น. และเริ่มดื่มกาแฟโดยที่ไม่รับประทานอาหารเช้า ซึ่งนายศักดิ์จะรับประทานอาหารในช่วงเวลาราว 12.00 น. – 16.00 น. วันละสองมื้อ โดยที่มีค่าใช้จ่ายคือ ค่ากาแฟในแต่ละวันประมาณ 30 บาท ค่าข้าว 60 บาท (สองมื้อ) และค่าขนมในบางวัน ประมาณ 60 บาท สรุปแล้วในแต่ละวันประมาณ 100 – 150 บาท

การติดตามครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2560 ณ ศูนย์คนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู

การติดตามนายศักดิ์ชัยในครั้งนี้ไม่ได้เกิดขึ้นจากการนัดล่วงหน้า แต่เป็นการพบนายศักดิ์ชัยที่ศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู ภายหลังจากที่นายศักดิ์ชัยกลับมาจากวัดโสมนัสโดยบังเอิญ ซึ่งจากการสอบถามชีวิตประจำวันในช่วงนี้ของนายศักดิ์ชัยทำให้ได้ทราบว่านายศักดิ์ไปช่วยงานที่วัดโสมนัสตั้งแต่เมื่อวาน โดยหลวงพี่ที่นายศักดิ์ชัยคอยดูแลอยู่ติดต่อมาให้ไปช่วยซื้อข้าวของเครื่องใช้ให้กับทางวัดได้แก่ หลอดไฟ และข้าวของเครื่องใช้ส่วนตัวอื่น ๆ รวมไปถึงได้จ่ายค่าน้ำค่าไฟให้กับหลวงพี่ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้นายศักดิ์ชัยตื่นเวลา 04.30 น. – 05.00 น. จะออกจากศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนูราว 08.00 น. และถึงในเวลา 09.00 น. จากนั้นจึงรับประทานอาหารในเวลา 11.00 น. ที่วัด และออกไปซื้อข้าวของให้กับหลวงพี่ ซึ่งจะเสร็จสิ้นธุระในเวลา 15.00 น. จึงกลับมาที่สุวิทย์ วัดหนู และพักผ่อนจากนั้นจึงไม่ได้ออกไปที่ใดอีก นอกจากนี้ลุงศักดิ์ยังเล่าถึงการปฏิบัติงานให้หลวงพี่ที่วัดโสมนัสคือ ในหนึ่งเดือนจะเข้าไปหาหลวงพี่อย่างน้อยหนึ่งครั้ง หรือหากมีเรื่องเร่งด่วนหลวงพี่ที่วัดโสมนัสจึงจะโทรเรียกให้นายศักดิ์ชัยไปช่วยงาน โดยที่หลวงพี่จะเป็นคนออกค่าใช้จ่ายโทรศัพท์ให้เดือนละประมาณ 100 บาท อย่างไรก็ตาม ในช่วง 2 – 3 อาทิตย์ที่ผ่านมา มีบ้างที่นายศักดิ์ชัยแอบแวะไปเล่นการพนัน (ไฮโล) ใช้เงินราว 300 – 800 บาทต่อครั้ง ส่วนงานประจำที่ทำกับทางญาติก็ยังคงทำอยู่ และนายศักดิ์ชัยกล่าวว่าในช่วงเดือนนี้นั้นมีงานมากขึ้นกว่าเดือนก่อน โดยที่เป็นงานทาสีตกแต่งภายในบ้าน

ในช่วงนายศักดิ์ชัยได้กลับมารับประทานอาหารครบสามมื้อและควบคู่ไปกับการรับประทานยาลดความดัน โดยที่จะไปรับยาที่หมอสุรัตน์ซึ่งอยู่ในย่านตรอกข้าวสาร เป็นคลินิกที่เปิดช่วยเหลือคนยากไร้ มีค่ายาเพียงแค่ 1 บาท หรือตามแต่ศรัทธาจะให้ นอกจากนี้ในช่วงนี้นายศักดิ์ยังเป็นหวัดบ่อยจึงต้องกินยาเป็นประจำ

42. อนุรักษ์

สัมภาษณ์ครั้งแรกเมื่อวันที่ 12/06/60

นางสาวอนุรักษ์ สัมภาษณ์ครั้งแรกที่บ้านพักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนูซึ่งเป็นที่พักในปัจจุบัน นางสาวอนุรักษ์ อายุ 42 ปี มีลักษณะภายนอกคือผมสั้น ผิวเหลือง รูปร่างค่อนข้างท้วม ออกมาใช้ชีวิตอยู่ลำพังได้ราว 1 ปี สาเหตุที่ออกมาคือ มีปัญหากับญาติที่ปทุมธานี เนื่องจากที่ที่อาศัยอยู่แต่เดิมนั้นไม่ใช่บ้านของตัวเอง ในช่วงที่เข้าไปอยู่อาศัยนั้นมีหน้าที่คือ ช่วยขายของชำร่วย และในช่วงเวลาที่อาศัยอยู่กับญาตินั้นทุก ๆ วัน จะต้องพบเจอกับคำว่าร้าย และประชดประชันอยู่เสมอ จึงทำให้นางสาวอนุรักษ์ตัดสินใจออกใช้ชีวิตเพียงลำพัง

ในช่วงก่อนที่นางสาวอนุรักษ์จะออกมาใช้ชีวิตเพียงลำพัง นางสาวอนุรักษ์เข้านอนเวลา 22.00 น. และตื่น 06.00 น. และมีอาการนอนไม่หลับบ้าง ส่วนหลังจากที่ออกมาใช้ชีวิตเพียงลำพังแล้วนางสาวอนุรักษ์เข้านอนในช่วงเวลา 24.00 น. และตื่นเมื่อเวลา 05.00 น. มีอาการนอนไม่หลับบ่อยครั้ง และเวียนศีรษะบ้างเล็กน้อย อย่างไรก็ตามทั้งก่อนและหลังออกมาใช้ชีวิตเพียงลำพัง นางสาวอนุรักษ์ไม่สูบบุหรี่และดื่มเหล้า ส่วนการทานอาหารนั้นจะได้รับประทาน 2 – 3 มื้อ แล้วแต่วัน ซึ่งนางสาวอนุรักษ์ชอบรับประทานก๋วยเตี๋ยว แต่ที่ได้รับประทานประจำคือข้าวราดแกง และสถานที่ที่ไปรับประจำคือสนามหลวงและวัดสังฆทาน ในทางเดียวกันในช่วงที่นางสาวอนุรักษ์เข้ามาเป็นคนไร้บ้านในกรุงเทพฯ ที่แรกที่นางสาวอนุรักษ์ไปใช้ชีวิตอยู่คือรอบ ๆ สนามหลวง ทั้งการรับประทานอาหาร นอน อาบน้ำ และซักผ้า แต่การอาบน้ำและซักผ้านั้นเป็นไปได้ค่อนข้างลำบาก ราว ๆ สัปดาห์หนึ่งถึงสองสัปดาห์จึงจะได้อาบน้ำและซักผ้า อันเนื่องมาจากข้อจำกัดในการใช้น้ำของบริเวณสนามหลวง อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดเหตุสวรรคตของในหลวงรัชกาลที่ 9 จึงทำให้การใช้ชีวิตของนางสาวอนุรักษ์เปลี่ยนแปลงไปคือได้รับประทานอาหารจากการที่มีผู้ใจบุญมาแจกและทำให้ได้ติดต่อกับคนไร้บ้านท่านหนึ่งซึ่งแนะนำให้นางสาวอนุรักษ์ไปอาศัยอยู่ที่วัดเขมา นางสาวอนุรักษ์จึงไปอาศัยพักที่วัดเขมา โดยมีกิจวัตรประจำวันคือในช่วงเช้าจะนั่งรถจากวัดเขมาเพื่อมารับข้าวรอบสนามหลวง หรือในบางวันก็จะไปรับข้าวที่วัดสังฆทาน นอกจากนี้ในส่วนของการอาบน้ำและซักผ้าก็ได้มีโอกาสได้เข้าถึงมากขึ้น

นอกจากนี้สถานที่ที่นางสาวอนุรักษ์ได้เคยไปนอนนอกจากสนามหลวง และวัดเขมาแล้วยังเคยได้ไปนอนที่บริเวณใต้สะพานลอยพระราม 5 ภายหลังจากที่ได้อาศัยอยู่ที่วัดเขมาระยะหนึ่ง นางสาวอนุรักษ์ที่ได้ไปรับข้าวจากรอบ ๆ สนามหลวงก็มีโอกาสได้พบเพื่อนคนไร้บ้านในสมัยที่ยังอยู่สนามหลวงด้วยกัน ซึ่งได้แนะนำให้นางสาวอนุรักษ์มาอยู่ที่บ้านพักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู ซึ่งเป็นที่อยู่ในปัจจุบันของเธอ และทำให้เธอได้รับข่าวสารผ่านทางโทรทัศน์ ในปัจจุบันนางสาวอนุรักษ์ได้ออกไปขายเสื้อผ้าบ้างเป็นบางวัน ซึ่งเสื้อผ้าดังกล่าวเป็นเสื้อผ้าที่ทางมูลนิธิกระจกเงาเป็นมอบมาให้เพื่อให้พี่น้องคนไร้บ้านไปรับมาและนำไปขายต่อ ในส่วนของนางสาวอนุรักษ์นั้นจะนำไปขายที่ริมทางรถไฟในวันอาทิตย์ อย่างไรก็ตามนางสาวอนุรักษ์ประสบปัญหาเกี่ยวการนำเสื้อผ้ามาขายต่อคือเรื่องการเดินทางเพื่อไปรับเสื้อผ้าจากมูลนิธิกระจกเงาซึ่งอยู่ที่รังสิต ทำให้การเดินทางนั้นมีค่าใช้จ่าย และเมื่อนำมาขายต่อแล้วพบว่าไม่คุ้มกับเงินที่ได้มา เพราะขายได้เฉพาะวันอาทิตย์และ

ขายได้ครั้งละ 100 – 200 บาท นางสาวอนุรักษ์มีโทรศัพท์ใช้แต่ก็กล่าวว่าไม่ได้ใช้เป็นรายเดือน แล้วแต่ว่าจะมีเงินเหลือหรือไม่จึงจะเติมเงินในโทรศัพท์

การติดตามครั้งที่ 1 ในวันที่ 04/07/60 สถานที่สัมภาษณ์คือบ้านพักคนไร้บ้านสุวิทย์วัดหนู

นางสาวอนุรักษ์ยังคงพักอาศัยอยู่ที่บ้านพักคนไร้บ้านสุวิทย์วัดหนูและมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงดังเดิม และการติดตามผลในครั้งนี้ยังทำให้ได้ทราบถึงชีวิตประจำของนางสาวอนุรักษ์ในช่วงนี้คือ ในช่วงเช้าจะนั่งรถเมล์สาย 68 เพื่อไปสนามหลวง เข้าไปไหว้พ่อหลวงจากนั้นจึงหารับประทานข้าวในบริเวณดังกล่าว จากนั้นจึงนั่งรถเมล์สายเดิมเพื่อกลับมาพักผ่อนที่บ้านพักคนไร้บ้าน และออกไปรับประทานอาหารกลางวันที่วัดเจ้าอาม และพักผ่อน ส่วนในบางวันที่ต้องไปรับผ้าจากมูลนิธิจากระจกเงาจะออกไปตั้งแต่ช่วงเช้าและกลับมาในช่วงเย็น ๆ จากนั้นจึงเอาผ้าไปขายในวันรุ่งขึ้นหรือวันถัด ๆ ไป ทั้งนี้เมื่อถามถึงความต้องการในชีวิตปัจจุบันนางสาวอนุรักษ์กล่าวว่า ณ ปัจจุบันไม่มีอาชีพที่เป็นหลักแหล่งทำให้มีปัญหาทางด้านการเงินบ้าง แต่ถึงกระนั้นการมาอยู่ที่บ้านพักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนูก็ถือว่าเป็น “บ้าน” แล้วในปัจจุบัน สิ่งที่ต้องการในตอนนี้จึงมีแค่อาชีพที่เป็นหลักแหล่งแต่เพียงเท่านั้น

การติดตามครั้งที่ 2 ในวันที่ 17 สิงหาคม 2560 สถานที่สัมภาษณ์คือศูนย์พักคนไร้บ้าน

ในการพบเจอกับนางสาวอนุรักษ์ในครั้งนี้นั้นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างบังเอิญเนื่องจากในช่วงเวลาที่ผ่านมาไม่สามารถติดต่อนางสาวอนุรักษ์ทางโทรศัพท์ได้ เมื่อได้พบก็ทำให้ทราบว่านางสาวอนุรักษ์เปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์ อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์นางสาวอนุรักษ์ปรากฏว่าวิถีชีวิตของนางสาวอนุรักษ์ไม่ค่อยเปลี่ยนไปมากนักคือยังคงรับผ้าจากมูลนิธิกระจกเงามาขายที่ริมทางรถไฟอยู่ เพียงแต่ไม่ได้ไปรับผ้าที่รังสิตแล้ว นอกจากนี้ในช่วงเวลาตอนเช้าและกลางวันของบางวันนางสาวอนุรักษ์จะทำกับข้าวรับประทานเอง หรือบางวันก็จะไปรับประทานข้าวที่รอบ ๆ สนามหลวง หรือวัดเจ้าอาม และในช่วงเวลาเดียวกันคือ ประมาณ 10.00 น. ถึง 16.00 น. ของบางวันนางสาวอนุรักษ์จะซ้อมละคร (การซ้อมครั้งต่อไปคือวันที่ 28 สิงหาคม 2560) ส่วนในวันที่ไม่มีซ้อมละครหรือไปรับผ้า นางสาวอนุรักษ์ก็จะพักผ่อน ทั้งนี้ในระยะที่ผ่านมานางสาวอนุรักษ์กล่าวว่าฝนตกบ่อยทำให้ไม่สามารถออกไปขายผ้าได้ ซึ่งช่วงเวลาขายผ้าคือราว ๆ 02.00 น. ถึง 09.00 น. จึงทำให้ไม่ค่อยมีรายได้ในช่วงนี้ จะมีก็แต่รายได้ที่ไม่ประจำ อาทิ รับพระ ล่าสุดคือไปรับพระที่จังหวัดสระบุรีเมื่อราวอาทิตย์ก่อน ได้รับเงิน 500 บาท

การติดตามครั้งที่ 3 วันที่ 29 สิงหาคม 2560 สถานที่สัมภาษณ์คือ ศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู

การติดตามนางสาวอนุรักษ์ในครั้งที่ 3 นี้ ทำให้ทราบว่าวิถีชีวิตในแต่ละวันของนางสาวอนุรักษ์นั้นไม่มีความเปลี่ยนแปลงมากนัก กล่าวคือนางสาวอนุรักษ์ยังคงไม่ได้มีงานประจำหรือมีความคิดที่จะย้ายออกจากศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์วัดหนู อย่างไรก็ตามการขายผ้าซึ่งเป็นรายได้ค่อนข้างประจำของนางสาวอนุรักษ์นั้นก็ยังคงมีบ้างที่ออกไปขาย หากแต่นางสาวอนุรักษ์กล่าวว่าได้เลิกออกไปรับผ้าที่รังสิตแล้ว เหตุเพราะเป็นการเดินทางไกลและไม่คุ้ม อีกทั้งในช่วงนี้นางสาวอนุรักษ์ยังได้เดินทางไปรับข้าวสารอาหารแห้งที่บ้านแพ้ว และสี่แยก

บ้านแขกจากสมาคมปักษ์ใต้ ซึ่งนางสาวอนุรักษ์ต้องตื่นนอนราวตีสี่ และเดินทางไปถึงราว 06.00 น. เพื่อต่อคิวรอรับข้าวสารอาหารแห้ง รวมไปถึงในบางครั้งหน่วยงานที่มาแจกนั้นจะมีอาหารแจก นางสาวอนุรักษ์ก็จะอยู่รับประทาน และเดินทางกลับศูนย์พักคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนูในช่วงเวลาประมาณ 16.00 น. – 18.00 น. ทั้งนี้ในบางทีนางสาวอนุรักษ์ก็จะนำข้าวสารที่ได้ไปขายเพื่อนำเงินมาใช้จ่าย

หากวันใดไม่มีการออกไปรับข้าวสารอาหารแห้ง นางสาวอนุรักษ์ก็จะออกไปซื้อข้าวรับประทานในช่วงเวลาเช้าประมาณ 08.00 น. และไปรับข้าวแจกที่วัดเจ้าอามในเวลาประมาณ 11.00 น. – 12.00 น. ส่วนมื้อเย็นนางสาวอนุรักษ์ก็จะซื้อรับประทานเองเช่นกัน ซึ่งสถานที่ที่ซื้อกับข้าวนั้นคือตลาดตรงทางรถไฟ และมีราคาในแต่ละมื้อประมาณ 30 – 35 บาท ในแต่ละวันจึงใช้จ่ายประมาณ 70 – 100 บาท ซึ่งเงินที่ได้จากที่ได้กล่าวคือการนำข้าวสารไปขายหรือการไปขายผ้า ซึ่งการขายผ้าในแต่ละครั้งได้มากที่สุดคือ 300 บาท และน้อยที่สุดคือ 30 บาท ซึ่งหากไม่มีการแจกข้าวสารอาหารแห้งนางสาวอนุรักษ์กล่าวว่าก็จะไม่พอใช้ในแต่ละวัน

43. นายชาญวิทย์

สัมภาษณ์ครั้งแรก 18 สิงหาคม ณ บ้านอิ่มใจ

นายชาญวิทย์ ชื่อเล่นวิทย์ อายุ 57 หรือลุงวิทย์ มีลักษณะภายนอกคือผมสั้นหงอก ค่อนข้างล้าน สวมรองเท้าหุ้มข้อพร้อมด้วยถุงเท้าสีดำ ลุงวิทย์เป็นคนกรุงเทพแต่กำเนิด มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 4 คน ตัวลุงวิทย์เรียนจบชั้น มศ. 3 มีบุตร 3 คน แต่ในปัจจุบันโสด โดยที่สาเหตุที่ลุงวิทย์ออกมาใช้ชีวิตคนเดียวคือ เมื่อราว 2 ปีที่แล้ว แม่ที่อยู่อุบลราชธานีได้เสียชีวิตลง ลุงวิทย์จึงทิ้งงานประจำซึ่งก็คือการขับรถประจำโรงเรียนจินดาพร ไปพิธีงานศพแม่ที่อุบลฯ จวบจนเมื่อราวหนึ่งเดือนที่แล้วลุงวิทย์อาศัยอยู่ที่อุบลฯ นั้นไม่มีรายได้และทางบ้านไม่มีงานให้ทำ ลุงวิทย์จึงตัดสินในกลับมาหางานทำในกรุงเทพฯ ซึ่งในตอนแรกลุงวิทย์ไม่ได้คิดว่าจะเป็นคนไร้บ้านนานมากนัก และพยายามหางานทำอยู่ตลอดช่วงเวลาที่ไม่มีที่พักเป็นหลักแหล่ง

ทางด้านสุขภาพของลุงวิทย์กล่าวว่าเป็นคนที่แข็งแรงไม่มีโรคประจำตัว ซึ่งก่อนหน้าที่จะออกมาใช้ชีวิตคนเดียวลุงวิทย์จะเข้านอนประมาณ 22.00 น. และตื่นนอนในเวลา 06.00 น. ส่วนเมื่อออกมาใช้ชีวิตในกรุงเทพฯ แล้วลุงวิทย์จะได้เข้านอนประมาณ 24.00 น. และต้องตื่นนอนในเวลา 05.00 น. ซึ่งทำให้เกิดอาการนอนไม่หลับบ่อยครั้ง อย่างไรก็ตามลุงวิทย์นั้นสูบบุหรี่และดื่มสุราเป็นบางคราทั้งในช่วงก่อนออกมาอยู่คนเดียวและช่วงอยู่คนเดียว กล่าวคือเมื่อมีคนแบ่งบันบุหรี่หรือสุราให้ลุงวิทย์ก็จะสูบและดื่ม แต่หากอาศัยอยู่คนเดียวไม่มีธุระติดต่อกับผู้อื่นลุงวิทย์จะไม่สูบและไม่ดื่มสุรา

การรับประทานอาหารของลุงวิทย์ โดยส่วนใหญ่แล้วจะได้รับประทานวันละสองมื้อ ซึ่งในบางวันที่ได้ปริมาณเยอะก็จะเพียงพอ แต่ในบางวันที่ได้ในปริมาณน้อยก็จะไม่เพียงพอ โดยที่ลุงวิทย์จะไปขอรับอาหารตามวัดต่าง ๆ แต่วัดที่เข้าเป็นประจำคือวัดมหาธาตุ นอกจากนี้ยังมีไปรับอาหารจาก รอบๆ สนามหลวงบ้าง ส่วนน้ำเปล่านั้นหากไม่แจกมาพร้อมกับข้าวก็จะไปขอดื่มตามร้านขายของข้างทางที่มีก๊อก โดยจะใช้ขวดที่มีอยู่ของ

ตน ขอรองน้ำเพื่อไปดื่ม เสื้อผ้าและข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ติดตัวลุงวิทย์มาได้แก่ เสื้อ 3 ตัว, กางเกงขาสั้น 3 ตัว, ขายาว 1 ตัว, ชุดชั้นใน 1 ตัว, ถุงเท้า 2 คู่, รองเท้าหุ้มส้น 1 คู่, แปรงสีฟัน, สบู่, ยาสีฟัน และยาสระผม

สถานที่ที่สัมภาษณ์ลุงวิทย์นั้นคือบ้านอิ่มใจ ซึ่งลุงวิทย์เข้ามาใช้บริการเป็นครั้งแรก ก่อนหน้านี้ลุงวิทย์นอนที่ป้ายรถเมล์บางจาก และออกเดินเท้าหางานในละแวกนั้นและสนามหลวง ซึ่งลุงวิทย์ไม่ได้รับข่าวสารจากแหล่งใด ๆ รวมไปถึงไม่มีเพื่อนที่สามารถไว้ใจได้

จากคำกล่าวของลุงวิทย์นั้นทำให้ทราบว่าลุงวิทย์คิดว่าคนทั่วไปมีความสุขกว่าตัวเขาเล็กน้อย เพราะสิ่งที่เขาต้องการตอนนี้นั้นเพียงแต่มีงานทำ มีบ้านเป็นของตัวเอง และมีโอกาสที่จะพบเจอลูกเมียอีกครั้ง

การติดตามครั้งที่ 1 วันที่ 1 กันยายน 2560 ณ บ้านอิ่มใจ

การติดตามวิถีชีวิตประจำวันของลุงวิทย์ที่จากครั้งที่แล้วสัมภาษณ์ ณ บ้านอิ่มใจ และเนื่องจากลุงวิทย์นั้นไม่มีโทรศัพท์มือถือ ทำให้ไม่สามารถโทรหรือนัดล่วงหน้าได้ อย่างไรก็ตามจากการลงพื้นที่ที่บ้านอิ่มใจ ในวันที่ 1 กันยายน 2560 ก็ได้พบเจอลุงวิทย์โดยบังเอิญ โดยที่ลุงวิทย์กล่าวว่าแกมาพักอาศัยอยู่ที่นี่เป็นประจำและเริ่มมีความเคยชินกับวิถีชีวิตในแบบนี้แล้ว กล่าวคือในช่วงสองสามอาทิตย์ที่ผ่านมาลุงวิทย์ได้มีโอกาสไป “รับพระ” (เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2560) โดยที่ได้ค่าตอบแทน 600 บาท และ “เด็ดพริก” ทุกวันพุธและวันจันทร์(ซึ่งผู้เก็บข้อมูลจำชื่อตลาดไม่ได้) ได้ค่าตอบแทนที่ไม่แน่นอนคืออยู่ที่ราว 100 – 200 บาท

วิถีชีวิตในแต่ละวันของลุงวิทย์คือ จะตื่นนอนเวลา 05.30 น.ทำธุระส่วนตัว จากนั้นจะรับประทานอาหารเวลา 07.00 น. และเดินทางออกจากบ้านอิ่มใจตอนช่วง 08.00 น. หากเป็นวันพุธและวันเสาร์ จะเดินทางเพื่อไปเด็ดพริก ซึ่งจะเสร็จงานในช่วงประมาณ 13.00 น. – 14.00 น. ส่วนในวันที่ไม่ได้ไปเด็ดพริกนั้นลุงวิทย์จะไปรับอาหารในสถานที่ต่าง ๆ อาทิ วัดพระธาตุ โรงน้ำปลาสะพานพุธ มูลนิธิบันลือฤทธิ์ จากนั้นจึงเดินทางกลับบ้านอิ่มใจโดยจะเดินทางถึงพอดีกันกับช่วงเวลาเปิดให้เข้าพัก จากนั้นลุงวิทย์จะทำธุระส่วนตัวและพักผ่อนเพื่อรอรับประทานอาหารในช่วงเวลา 19.00 น. และเมื่อรับประทานอาหารเสร็จลุงวิทย์ก็จะพักผ่อนและเข้านอนในเวลาประมาณ 21.00 น. – 22.00 น.

การตามครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2560 ณ บ้านอิ่มใจ

จากการพูดคุยกับลุงวิทย์ในครั้งนี้ทำให้ได้ทราบว่าวิถีชีวิตของลุงวิทย์ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงมากนักโดยที่งานประจำอย่างการรับจ้างเด็ดพริกยังคงไปทำอยู่ในวันพุธและวันเสาร์ ส่วนวันอื่นๆ ก็ยังคงออกหางานทำปกติ โดยในช่วงที่ผ่านมาได้ไปหางานในละแวกสำโรง และเดินทางไปยังสนามหลวงเพื่อหาข้าวกลางวันรับประทาน โดยที่รับประทานอาหาร 07.00 น. เดินทางออกจากบ้านอิ่มใจในเวลา 08.00 น. เพื่อไปแถวสำโรง จากนั้นเมื่อเวลาใกล้เที่ยงจึงเดินทางไปสนามหลวง ซึ่งสถานที่ที่ไปรับประทานข้าวเป็นประจำคือเต๊นท์ของพระ โดยลุงวิทย์เล่าว่าเป็นเต๊นท์ที่พระจากทั่วประเทศที่มาสวดพระศพจะมาฉันเพล จากนั้นจึงให้ญาติโยมรับประทานต่อไป

เมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้วลุงวิทย์จะหาที่นั่งพัก และเดินทางกลับบ้านอิ่มใจ โดยที่จะถึงบ้านอิ่มใจในเวลา 16.00 น. จากนั้นจึงทำธุระส่วนตัวและพักผ่อน และรับประทานอาหารในช่วงเวลา 19.00 น. ทั้งนี้

ลุงวิทย์เล่าว่าในช่วงที่ผ่านมามีคนมาชวนไปรับข้าวสารอาหารแห้งตามที่ต่างๆ แต่ก็ไม่ได้ไปเนื่องจากลุงวิทย์ไม่ต้องการไปเบียดกับคนเยอะ ๆ นอกจากนี้ในการพักที่บ้านอิ่มใจช่วงเข้าพักครั้งแรกทางบ้านอิ่มใจจะมีสิ่งของให้ดังนี้ คือ สบู่ ยาสระผม แปรงสีฟัน ยาสีฟัน ให้ และจะให้มารับใหม่เมื่อครบ 30 วัน แต่ในความเป็นจริงแล้วทั้งสบู่และยาสระผมจะไม่เพียงพอจนไปถึง 30 วัน เนื่องจากในบางคราจะมีผู้อื่นมาขอยืมใช้บ้าง ดังนั้นลุงวิทย์จึงจำเป็นต้องหาซื้อมาใช้โดยมีค่าใช้จ่ายคือ สบู่ 15 บาท ยาสระผม 20 บาท รวมไปถึงผงซักฟอก ลุงวิทย์ก็จำเป็นต้องซื้อเองเนื่องจากลุงวิทย์ไม่ต้องการซักผ้ารวมที่บ้านอิ่มใจเนื่องจากเสื้อผ้าหายบ่อย โดยที่ลุงวิทย์จะไปซักผ้าที่วัดมหาธาตุและจะไปตากผ้าที่ลานราชนาวี ส่วนในด้านอาหารการกินลุงวิทย์มักจะไม่ค่อยใช้จ่ายเท่าใดนัก หากอยากรับประทานมากก็จะซื้อแต่น้อย เช่น หมูปิ้งหนึ่งไม้ 5 บาท ก็เพียงพอต่อความอยากแล้ว เป็นต้น

44. กระรอก

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2560 ณ บ้านอิ่มใจ

นายสมพร สงกา หรือพี่กระรอก อายุ 43 ปี มีจังหวัดภูมิลำเนาอยู่ที่หนองคาย จบการศึกษาระดับประถม 6 มีพี่น้องร่วมมารดา 2 คน สมรสและมีลูกแล้ว 2 คน ซึ่งคู่สมรสของพี่กระรอกนั้นไม่ได้เป็นคนไร้บ้านหากแต่อาศัยอยู่ที่หนองคาย ซึ่งตัวของพี่กระรอกนั้นมาอาศัยที่บ้านอิ่มใจได้ 1 วัน ก่อนหน้านี้ ในช่วงที่พี่กระรอกอาศัยอยู่ที่หนองคอยพี่กระรอกทำไร่/ทำสวน จากนั้นจึงเข้ามากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ ทั้งนี้พี่กระรอกเคยมาพักที่บ้านอิ่มใจเมื่อปีที่แล้วจึงทำให้พี่กระรอกรู้จักบ้านอิ่มใจและกลับมาพักอีกเมื่อมาหางานในกรุงเทพฯ จนปัจจุบันได้งานเดิมที่เคยทำเมื่อปีที่แล้วคืองานกลึงเหล็กในโรงงานบริเวณสาธุประดิษฐ์ โดยทำงานวันละ 9 ชั่วโมง และมีรายได้ประมาณ 10,000 บาท ต่อเดือน

ทางด้านสุขภาพของพี่กระรอกนั้นกล่าวว่ามีสุขภาพร่างกายแข็งแรงดี ไม่มีโรคประจำตัว และไม่ดื่มสุราหรือสูบบุหรี่ ส่วนน้ำหนักของพี่กระรอกอยู่ที่ 39 กิโลกรม ส่วนสูง 160 เซนติเมตร ทั้งนี้พี่กระรอกเป็นคนที่สายตายาวมาก ก่อนออกมาใช้ชีวิตข้างนอกพี่กระรอกเข้านอนประมาณเวลา 24.00 น. และตื่นในเวลา 06.00 น. โดยที่ในภายหลังออกมาอยู่คนเดียวพี่กระรอกเข้านอนเวลา 22.00 น. และตื่นเวลา 06.00 น. ซึ่งก็มีอาการนอนไม่หลับ ปวดศีรษะ ไข้หวัด ท้องเสีย เป็นบางครั้ง

ในส่วนของการรับประทานอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่พักอาศัย และยารักษาโรค พี่กระรอกนั้นได้รับประทานอาหารครบทั้งสามมื้อและชอบรับประทานก๋วยเตี๋ยว แต่อาหารที่ได้รับประทานบ่อยที่สุดคือข้าวราดแกง ส่วนน้ำดื่มพี่กระรอกจะกรอกจากที่บ้านอิ่มใจหรือดื่มจากที่โรงงานนอกจากนี้น้ำดื่มประเภทอื่นที่พี่กระรอกดื่มคือน้ำอัดลมโดยจะรับประทาน 2 – 3 วันครั้ง เครื่องนุ่งห่มของพี่กระรอกได้แก่เสื้อ 3 ตัว กางเกง 3 ตัว ชุดชั้นใน 5 ตัว ถุงเท้า รองเท้าหุ้มส้น ผ้าขนหนู ผ้าห่ม แปรงสีฟัน ยาสีฟัน สบู่ ยาสระผม ส่วนที่พักอาศัยนั้นพี่กระรอกเพิ่งได้พักที่บ้านอิ่มใจเป็นวันแรก โดยก่อนหน้านี้พี่กระรอกพักอยู่ที่บ้านเช่าซึ่งห่างจากที่ทำงานจึงมาพักอยู่ที่บ้านอิ่มใจที่ใกล้กว่า อย่างไรก็ตาม ก่อนหน้านี้ราวหนึ่งปี ในช่วงที่พี่กระรอกเข้ามาหางานใน

กรุงเทพฯ ใหม่ๆ พี่กระรอกเคยพักอยู่ที่สาธารณะบ้างได้แก่ สนามหลวง, เสาชิงช้า และข้างๆ โรงแรมสุโขทัย เป็นเวลาเกือบหนึ่งเดือน

ในปัจจุบันพี่กระรอกนั้นเล่าว่ามีเพื่อนที่ไว้ใจและมีโทรศัพท์คอยติดต่อหากันได้ โดยมีค่าโทรศัพท์ต่อเดือน 100 – 200 บาท โดยประมาณ นอกจากนี้ในแต่ละวันพี่กระรอกจะได้รับข่าวสารในแต่ละวันจากโทรทัศน์ ทางด้านเป้าหมายในชีวิตพี่กระรอกกล่าวว่าต้องการจะมีบ้านเป็นของตัวเอง จากนั้นจึงให้ครอบครัวมาอยู่ด้วย หรือมีโอกาสได้กลับบ้าน ซึ่งพี่กระรอกคิดว่าชีวิตของเขาก็ไม่ได้แตกต่างจากคนทั่วไปที่จำเป็นต้องมาทำงานในกรุงเทพฯ เพื่อหาเงิน

ชีวิตประจำวันของพี่กระรอก ณ วันที่สัมภาษณ์คือในช่วงเช้า 06.00 น. – 08.00 น. โมง พี่กระรอกเดินทางไปโรงงานเพื่อเจรจาเรื่องการทำงานพร้อมเริ่มงานเป็นวันแรก ในช่วง 08.00 – 10.00 น. ทั้งนี้พี่กระรอกรับประทานอาหาร 10.00 – 12.00 น. พี่กระรอกทำงาน และพักรับประทานอาหารอีกทีในเวลา 12.30 น. จากนั้นทำงานต่อจนถึง 17.00 น. และเดินทางมายังบ้านอิ่มใจเพื่อใช้เป็นที่พัก และได้รับประทานอาหารเย็นในเวลา 19.00 น. ซึ่งภายหลังจากนี้พี่กระรอกก็จะพักผ่อนและพร้อมตื่นนอนในเวลา 05.30 เพื่อเตรียมตัวออกไปทำงานในวันรุ่งขึ้น

45. นายพรชัย

สัมภาษณ์เมื่อ 19/06/60

ในช่วงเย็นของวันที่ 19 มิถุนายน 2560 บริเวณลานคนเมืองผู้วิจัยได้มีโอกาสพูดคุยกับ นายพรชัย พรหมชัย อายุ 49 ซึ่งออกมาใช้ชีวิตคนเดียวได้ 2 ปี แต่ออกจากบ้านเกิดที่เชียงรายได้ราว 15 ปี เพื่อย้ายไปอยู่กับภรรยาที่นครพนมและมีลูกด้วยกัน 2 คน แต่เมื่ออาศัยอยู่กับภรรยาได้ไม่เกิน 2 ปี ก็ได้เข้ามาทำงานที่กรุงเทพฯ และอาศัยอยู่คนเดียวตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา นายพรชัย พรหมชัย ได้เข้ามาเป็นกรรมกรโดยหางานทำที่ “ตลาดแรงงานกีบหมู” อยู่ในบริเวณแฟชั่นไอร์แลนด์ ซึ่งเมื่อในเวลาที่ไม่มีงาน นายพรชัยก็จะนอนใต้ทางด่วนบริเวณแฟชั่นไอร์แลนด์เช่นกัน นอกจากนี้ในช่วงที่เริ่มตั้งตัวได้เมื่อประมาณ 2 ปีก่อน นายพรชัยได้เช่าบ้านหลังหนึ่งบริเวณหมู่บ้านกีบหมูกับเพื่อนที่ทำงานด้วยกัน แต่เนื่องจากมีปัญหาส่วนตัวกัน นายพรชัยจึงแยกตัวออกมานอนบริเวณใต้สะพานลอยดังเดิมจวบจนถึงปัจจุบัน เหตุผลที่ไม่กลับไปอยู่ที่เชียงรายเนื่องจากพ่อแม่เสียแล้ว และน้องก็ได้อาศัยอยู่ ส่วนตัวเป็นพี่ใหญ่จึงเกรงใจ

เนื่องจากในช่วงชีวิตนายพรชัยทำงานเกี่ยวกับการใช้แรงงานมาตลอดจึงทำให้มีปัญหาสุขภาพคือปวดกระดูกปีกที่ข้างซ้ายและทำให้มือชา แต่ก็ยังไม่สามารถหยุดทำงานได้เนื่องจากจำเป็นต้องส่งเงินให้ลูกทั้งสองคนที่อยู่บุรีรัมย์เดือนละ 1,500 – 2,000 บาท อย่างไรตามหากในช่วงที่ตลาดแรงงานกีบหมูไม่มีงานให้ทำ นายพรชัยจำต้องมาหาข้าวกินที่ประชาสังคมสงเคราะห์ และอาบน้ำในบริเวณคลองหลอด

ในกรณีของนายพรชัยที่น่าสนใจคือสามารถติดตามตัวได้ด้วยเบอร์ของเพื่อนชื่อมล 096-971-4882 ซึ่งยินดีให้ข้อมูลเพิ่มเติมและหาเพื่อนที่มีกรณีคล้ายกันให้ รวมไปถึงในเร็ววันนี้นายพรชัยกล่าวว่าจะหาซื้อโทรศัพท์เครื่องใหม่มาใช้เนื่องจากเครื่องเก่าหาย

46. นายไพรวัลย์ อายุไม่ทราบ

สัมภาษณ์ครั้งแรกวันที่ 02/06/60

จากการลงพื้นที่บริเวณลานคนเมืองในช่วงเวลาประมาณ 17.00 น. (วันที่ 02/06/60) ทำให้ได้พบกับนายไพรวัลย์ บุญมี ชายอายุราว 40 ผิวคล้ำ ซึ่งนายไพรวัลย์เล่าว่าเหตุที่มาเป็นคนไร้บ้านคือในวัย 15 ปี ได้ออกจากบ้านมาอยู่กับสามีของป้าที่จังหวัดพิษณุโลก ในขณะนั้นได้เป็นคนงานในสวน จนกระทั่งสามีของป้าได้เสียชีวิตลง ญาติ ๆ ของสามีป้าก็ได้โยกย้ายออกจากบ้านจึงเหลือแกแค่คนเดียวและไม่มีงานทำ จึงตัดสินใจออกมาจากบ้านสามีป้ามาเป็นคนไร้บ้าน โดยนั่งรถไฟจากพิษณุโลกเข้ามากรุงเทพฯ โดยเข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ได้ราว 5 – 6 เดือน

สำหรับชีวิตประจำวันของนายไพรวัลย์ คือในช่วงเที่ยงถึงเย็นจะอาศัยอยู่รอบ ๆ สนามหลวงเพื่อหาข้าว จากนั้นจึงเดินมานั่งเล่นที่ลานคนเมือง และนอนอยู่ในบริเวณรอบ ๆ นอกจากนี้ หากเบื่อ ๆ นายไพรวัลย์จะนั่งรถไฟฟรีเพื่อไปต่างจังหวัด ซึ่งได้แก่จังหวัดอยุธยาและจังหวัดนครปฐม โดยที่อยุธยานายไพรวัลย์จะไปกินข้าวที่ในวัดและนอนที่สถานีรถไฟ ส่วนจังหวัดนครปฐมก็กินข้าที่ในวัดแต่นอนริมถนนศาลพญากง

นายไพรวัลย์มีโรคประจำตัวคือโรคไขข้อเสื่อมที่กระดูกคออันเนื่องมาจากในช่วงวัยเด็กใช้แรงงานยกของ สำหรับการศึกษานายไพรวัลย์จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และสามารถอ่านออกเขียนได้ นายไพรวัลย์นั้นไม่มีเครือข่ายคนไร้บ้านเนื่องจากเป็นคนชอบอยู่คนเดียว และสบายใจกว่าที่จะไปไหนมาไหนคนเดียว

ข้อสังเกตในการหาตัวนายไพรวัลย์คือ ในช่วงกลางวันอยู่สนามหลวง และตอนเย็นมักจะมานั่งเล่นที่ลานคนเมือง มีรูปร่างหน้าตาคือ ผมสั้น ผิวคล้ำ สูงราว 160 – 165 มีรอยสักที่ข้อมือและข้อเท้า สวมรองเท้าแตะ สะพายกระเป๋า “วังไกลกังวล” เสื้อโปโลสีฟ้า กางเกงขาสั้นสีฟ้า